Ledamöter och ersättare

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Tid **måndag 18 maj 2026 kl. 13:15**

Plats **Stadshuset, Sessionssalen, vån 1**

Upprop

Val av justerare

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Punkt	Rubrik	Ärendenr	Sida
1	Meddelanden till kommunfullmäktige 2026-05-18	2026/42	3 - 4
2	Anmälan av motioner 2026-05-18	2026/392	5 - 7
3	Val av ny ledamot (S) i Shorelink AB:s styrelse	2026/592	8
4	Val av ny ersättare (M) i kommunstyrelsen	2026/745	9
5	Val av ny ledamot (M) i miljö- och byggnadsnämnden	2026/746	10
6	Statistikrapport avseende ej verkställda gynnande beslut enligt 11 kap 1 § Socialtjänstlagen (SoL) kvartal ett 2026	2026/741	11 - 15
7	Statistikrapport avseende ej verkställda gynnande beslut enligt 9 § lagen om stöd och service (LSS) kvartal ett 2026	2026/743	16 - 18
8	Detaljplan för del av centrum, Katten 6	2023/1459	19 - 114
9	Policy för lokalförsörjning för Luleå kommun	2025/231	115 - 137
10	Plan för service på landsbygden 2035	2026/490	138 - 211
11	Regelverk för politiska sekreterare	2026/382	212 - 222
12	Revidering av ersättningar för förtroendevalda 2027-2030	2026/279	223 - 241

13	Revidering av ersättningar till förtroendevalda i Luleå kommuns bolagskoncern 2027-2030	2026/512	242 - 257
14	Bestämmelser om omställningsstöd, pension och familjeskydd för förtroendevalda (OPF-KR 26)	2026/239	258 - 316
15	Strategi för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning	2024/854	317 - 349
16	Ombildning av naturreservatet Ormberget-Hertsölandet	2025/2046	350 - 422
17	Bildande av naturreservatet Degerö-Börstskär	2026/402	423 - 454
18	Bildande av naturreservatet Småskären	2026/403	455 - 493
19	Bildande av naturreservatet Altappen	2026/404	494 - 538
20	Bildande av naturreservatet Hällmyran	2026/405	539 - 573
21	Motion (KD) om demensby	2025/921	574 - 582
22	Snabbinterpellation (M) om att förebygga och minska våld i skolorna	2026/694	583 - 584
23	Snabbinterpellation (C) om kvarteret Bävern – vad är status och varför dröjer det?	2026/744	585 - 586

Meddelanden till kommunfullmäktige 2026-04-20

Ärendenr 2026/42-1.1.1.7

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att lägga redovisade meddelanden till handlingarna.

Beskrivning av ärendet

Följande meddelanden redovisas:

Avsändare	Ämne
Azets 2026-04-09	KLF Hid.nr 2026.4278 Azets revisionsgranskning – Uppstartsmeddelande
Bothnian Arc 2026-04-17	KLF Hid.nr 2026.4551 Inbjudan till årsmöte Bothnian Arc, 2026-06-11 i Skellefteå
Azets 2026-04-24	KLF Hid.nr 2026.4786 Granskningsmeddelande avseende granskning av kommunstyrelsens omorganisering
Azets 2026-04-24	KLF 2026.4795 Granskning av styrning och uppföljning av fastighetsunderhåll
Azets 2026-04-24	KLF Hid.nr 2026.4796 Granskning av styrning och uppföljning av underhåll avseende VA-verksamhet
Sveriges Kommuner och Regioner 2026-04-27	KLF 2026/698-1.1.2.3 Val av ombud till SKR:s kongress
Region Norrbotten, Patientnämnden 2026-05-05	KLF Hid.nr 2026.5152 Regionfullmäktiges beslut 2026-04-22 § 40 - Patientnämndens årsrapport 2025
Region Norrbotten, Patientnämnden 2026-05-05	KLF Hid.nr 2026.5153 Patientnämndens årsrapport 2025

Region Norrbotten, Hjälpmedelsnämnden 2026-05-05	KLF Hid.nr 2026.5155 Regionfullmäktiges beslut 2026-04-22 § 41 - Hjälpmedelsnämndens årsrapport 2025
Region Norrbotten, Hjälpmedelsnämnden 2026-05-05	KLF Hid.nr 2026.5156 Hjälpmedelsnämndens årsrapport 2025

Anmälan av motioner 2026-05-18

Ärendenr 2026/392-1.1.1.5

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att lägga redovisningen av väckta motioner för perioden 2026-04-21-2026-05-18 till handlingarna.

Beskrivning av ärendet

Följande motioner redovisas:

Avsändare	Ämne
Fredrik Hjälte (L), Thomas Söderström (L) och Ylva Mjärdell (L)	Motion (L) om bättre stöd till barn med NPF
Jonas Brännberg (SAV)	Motion (SAV) om anslagstavlor

Motion om bättre stöd till barn med NPF

I Luleå kommun finns idag allt för många barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) som inte får det stöd de behöver i skolan och förskola. Resultatet är att många elever tidigt hamnar efter i undervisning och känner utanförskap och oro.

Liberalerna vill förändra detta, vårdnadshavare ska alltid ha delaktighet och inflytande i elevens utbildning. Barnens bästa ska alltid vara vägledande, och beslut om stöd ska ske i nära dialog med familjen.

Det är dags att Luleå tar ansvar för barnens framtid. Liberalerna vill ha konkreta, praktiskt genomförbara lösningar som stärker skolans förmåga att möta barn med NPF på rätt sätt.

Därför vill Liberalerna Luleå att:

1. Luleå kommun utreder tillsammans med fackliga representanter att införa en lärare med förstelärarestatus i området NPF, som ska ansvara för utbildning och utveckling.

2. Luleå kommun skapar metoder för att tidigt engagera vårdnadshavare så deras erfarenhet och kunskap om deras barn kan tas tillvara på ett effektivt sätt.

3. Luleå kommun utreder hur överlämningen mellan skolor och klasser ska kunna förbättras och ta till vara på vårdnadshavarnas erfarenhet.

Liberalerna

Fredrik Hjälte

Thomas Söderström

Ylva Mjärdell

Motion om anslagstavlor

Under en tid fanns det hos många en tro att digital kommunikation helt skulle ta över från den fysiska. Sociala medier sågs som som den nya “digitala anslagstavlan”.

Under senare år har det blivit tydligt att det inte är eller kommer att bli så. Sociala medier, i händerna på stora multinationella företag, har allt mer blivit envägskommunikation från annonsörer och bolagens ägare som har sina egna agendor. Inlägg och evenemang presenterat av vanliga användare begränsas till en liten “filterbubbla”. Dessutom är det inte längre bara äldre som stängs ute från den digitala världen, många unga väljer frivilligt att avstå sociala medier, till exempel på grund av de skeva utseendeideal som dominerar.

Samtidigt har den icke digitala infrastrukturen för att informera om lokala händelser och aktiviteter försvagats. Butiker har sällan offentliga anslagstavlor längre och kommunala anslagstavlor har tagits bort. De digitala anslagstavlor som satts upp av privata aktörer är dyra att annonsera på vilket innebär att de flesta föreningar stängs ute.

Demokrati handlar inte bara om rätt att uttrycka sig och organisera sig utan också om möjligheter att informera andra om sina aktiviteter.

Därför föreslår vi följande:

- Att luleå kommun utökar antalet offentliga anslagstavlor, med fokus på platser där det rör sig mycket folk, till exempel i centrum, vältrafikerade busshållplatser, stora kommunala parkeringar och i stadsdelscentrum och större byar.
- Att Lulebo får i uppdrag att utöka antalet offentliga anslagstavlor i sina bostadsområden.

Jonas Brännberg
Robert Lundqvist

Socialistiskt Alternativ
(tidigare Rättvisepartiet Socialisterna)

Val av ny ledamot i Shorelink AB:s styrelse

Ärendenr 2026/592-1.1.2.3

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att utse en ledamot till Shorelink AB:s styrelse fram till ordinarie årsstämma efter 2026 års val till kommunfullmäktige.

Sammanfattning av ärendet

Anja Johansson (S) har avsagt sig platsen som ledamot i styrelsen för Shorelink AB. Därför genomförs detta val.

Kommunfullmäktiges beslutade 2026-03-23 § 40 bifalla ärendet gällande överlåtelse av Luleå kommuns aktier i Shorelink AB till Luleå Kommunföretag AB, vilket innebär att nominering inkommer via Luleå kommunföretag AB.

Beslutsunderlag

- Avsägelse ledamot (S) i Shorelink AB:s styrelse, KLF Hid: 2026.4110

Kristina Larsson
Kommunsekreterare

Beslutet skickas till

Vald ledamot
Luleå kommunföretag AB
Shorelink AB

Val av ny ersättare (M) i kommunstyrelsen

Ärendenr 2026/745-1.1.2.3

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att utse ny ersättare (M) i kommunstyrelsen till och med 2026-12-31.

Sammanfattning av ärendet

Kristoffer Sundström M) har avsagt sig platsen som ersättare i kommunstyrelsen. Därför genomförs detta val.

Nominering

Ingen nominering har inkommit vid utskick av kallelse.

Beslutsunderlag

- Avsägelse ersättare (M) i Kommunstyrelsen, KLF Hid: 2026.5091

Frida Lundström
Kommunsekreterare

Beslutet skickas till

Vald ersättare
Kommunstyrelsen

Val av ny ledamot (M) i miljö- och byggnadsnämnden

Ärendenr 2026/746-1.1.2.3

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att utse ny ledamot (M) i miljö- och byggnadsnämnden till och med 2026-12-31.

Sammanfattning av ärendet

Kristoffer Sundström (M) har avsagt sig uppdraget som ledamot i miljö- och byggnadsnämnden. Därför genomförs detta val.

Nominering

Ingen nominering har inkommit till kansliet vid utskick av kallelse.

Beslutsunderlag

- Avsägelse ledamot (M) i Miljö- och byggnadsnämnden, KLF Hid: 2026.5092

Kristina Larsson
Kommunsekreterare

Beslutet skickas till

Vald ledamot
Miljö- och byggnadsnämnden

§ 93

Statistikrapport avseende ej verkställda gynnande beslut enligt 11 kap 1 § Socialtjänstlagen (SoL) kvartal ett 2026

Ärendenr 2026/425-3.9.5.2

Socialnämndens beslut

Socialnämnden beslutar att överlämna redovisad statistikrapport med antagna korrigeringar till kommunfullmäktige.

Sammanfattning av ärendet

Socialtjänstlagen 16 kap 6 § föreskriver att socialnämnden ska redovisa till kommunfullmäktige en gång per kvartal gynnande beslut som socialnämnden inte verkställt inom tre månader från beslutsdagen samt gynnande beslut som avbrutits och som inte verkställts på nytt inom nämnda period.

Rapporteringen ska även visa könsfördelningen i berörda ärenden, det vill säga hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller män respektive kvinnor. Socialnämndens verksamheter har följande antal ej verkställda gynnande beslut att rapportera för första kvartalet 2026 fördelade på typ av insats och kön.

Verksamhet inom ÄO = Äldreomsorg OF = Omsorg om funktionshindrade enligt SoL IFO = Individ och familjeomsorg	**Ej verkställda gynnande beslut Kvinnor**	**Ej verkställda gynnande beslut Män**	**Summa total**
Särskilt boende, ÄO	43	18	63
Korttidsboende, ÄO	-	-	-
Dagverksamhet/ sysselsättning, ÄO	3	3	6
Kontaktperson, ÄO	0	3	3
Total ÄO	**46**	**24**	**72**
Särskilt boende, OF	1	0	1
Dagverksamhet/ sysselsättning, OF	0	1	1
Kontaktperson, OF	2	0	2
Boendestöd	0	0	0
Övrigt, OF	0	0	0
Total OF	**3**	**1**	**4**

Bostad IFO	5	7	12
Kontaktperson, IFO	4	2	6
Kontaktfamilj, IFO	3	2	5
Öppen vården, IFO	0	1	1
Behandlingshem, IFO	0	0	0
Total IFO	**11**	**11**	**24**
Totalt samtliga verksamheter	**60**	**36**	**100**

Socialförvaltningen har föreslagit socialnämnden besluta att överlämna redovisad statistikrapport till kommunfullmäktige.

Sammanträdet

Socialförvaltningen föredrar ärendet med följande korrigeringar i tabellen, i ~~genomstucken~~ och *kursiv stil:*

Bostad IFO	5	7	12
Kontaktperson, IFO	4	2	6
Kontaktfamilj, IFO	~~2~~ *3*	~~1~~ *2*	~~3~~ *5*
Öppen vården, IFO	0	1	1
Behandlingshem, IFO	0	0	0
Total IFO	**11**	**11**	~~**22**~~ ***24***
Totalt samtliga verksamheter	**60**	**36**	~~**98**~~ ***100***

Vidare föreslår följande korrigeringar under rubriken beskrivning av ärendet i ~~genomstucken~~ och *kursiv stil:*

Särskilt boende (ÄO) har 63 ej verkställda gynnade beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- *16* beslut verkställda
- 10 beslut ej verkställda p g a att den enskilde har tackat nej till erbjudande
- 30 beslut ej verkställda då det saknas plats (ex har kö, behov av/pågående sanering/renovering/ombyggnation)
- 1 beslut tackat ja, ännu ej verkställda
- 4 st beslut återtagna på den enskildes begäran

Kontaktfamilj (IFO) har ~~3~~ *5* ej verkställda gynnande beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 3 beslut ej verkställda p g a saknar plats
- 1 beslut verkställt
- 1 beslut ej verkställt p g a beslut avslutat då annan insats beviljats

Beslutsgång

Ordföranden ställer socialförvaltningens förslag med föredragna korrigeringar under proposition och finner att socialnämnden bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet

Socialnämnden rapporterar 98 gynnande beslut enligt 4 § socialtjänstlagen (SoL), som ej har verkställts inom föreskriven tid.

Särskilt boende (ÄO) har 63 ej verkställda gynnade beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 16 beslut verkställda
- 10 beslut ej verkställda p g a att den enskilde har tackat nej till erbjudande
- 30 beslut ej verkställda då det saknas plats (ex har kö, behov av/pågående sanering/renovering/ombyggnation)
- 1 beslut tackat ja, ännu ej verkställda
- 4 st beslut återtagna på den enskildes begäran

Dagverksamhet/sysselsättning (ÄO) har 6 ej verkställda gynnande beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 3 beslut ej verkställt p g a att den enskilde är tveksam till insatsen
- 1 beslut avslutats på den enskildes begäran
- 1 beslut ej verkställda p g a specifika önskemål
- 1 beslut ej verkställt p g a tillfällig vistelse på annan ort

Kontaktperson (ÄO) har 3 ej verkställda gynnande beslut inom perioden.
Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 1 beslut ej verkställt p g a nej tack
- 1 beslut ej verkställt p g a nej tack ej nöjd med uppstart
- 1 beslut ej verkställt p g a personalrelaterade skäl

Särskilt boende (OF) har 1 ej verkställt beslut inom perioden.
Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 1 beslut ej verkställt p g a saknar plats

Kontaktperson (OF) har 2 ej verkställda gynnande beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 1 beslut ej verkställda p g a personalrelaterade skäl
- 1 beslut ej verkställda p g a hälsotillstånd är/har varit ett hinder merparten av väntetiden

Dagverksamhet (OF) har 1 ej verkställt gynnande beslut inom perioden. Detta är vid rapporteringstillfället:

- 1 beslut ej verkställt p g a medverkar ej till insatsen

Bostad (IFO) har 12 ej verkställda gynnande beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 4 beslut ej verkställda p g a att det saknas plats (ex har kö, behov av/pågående sanering/renovering/ombyggnation)
- 5 beslut verkställda
- 2 beslut ej verkställt p g a att den enskilde tackat nej
- 1 beslut ej verkställt p g a annan huvudman har ansvaret

Kontaktperson (IFO) har 6 ej verkställt gynnande beslut inom perioden. Denna är vid rapporteringstillfället:

- 2 beslut ej verkställda p g a saknar resurs
- 1 beslut ej verkställt p g a den enskilde medverkar ej till insats
- 3 beslut ej verkställda p g a nej tack

Kontaktfamilj (IFO) har 5 ej verkställda gynnande beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 3 beslut ej verkställda p g a saknar plats
- 1 beslut verkställt
- 1 beslut ej verkställt p g a beslut avslutat då annan insats beviljats

Öppen vården IFO har 1 ej verkställt gynnande beslut inom perioden. Denna är vid rapporteringstillfället:

- 1 beslut verkställt

Jämförelse med de två föregående kvartalsrapporterna samt det aktuella läget visar följande statistiska data:

	2025-09-30	**2025-12-31**	**2026-03-31**
Särskilt boende ÄO	69	66	63
Korttidsboende ÄO	0	0	0
Dagverksamhet/sysselsättning ÄO	10	8	6
Kontaktperson ÄO	5	6	3
Totalt ÄO	**84**	**80**	**72**
Särskilt boende OF	2	1	1
Kontaktperson OF	4	5	2

Boendestöd	0	0	0
Dagverksamhet/sysselsättning OF	0	1	1
Övrigt	0	0	0
Totalt OF	**6**	**7**	**4**
Bostad IFO /Fyren	1	2	5
Bostad IFO/Krongyllen	1	1	1
Bostad IFO/ Övergångslägen-het	11	9	6
Kontaktperson/IFO	2	6	6
Kontaktfamilj/IFO	4	5	3
Familjehem/IFO	0	0	0
Öppenvården	0	1	1
Externt skyddat-boende/IFO	0	0	0
Behandlingshem/IFO	0	0	0
Total IFO	**19**	**24**	**22**
Total samtliga verksamheter	**109**	**111**	**98**

Beslutsunderlag

- Socialförvaltningens förslag till beslut gällande statistikrapport avseende ej verkställda gynnande beslut enligt 11 kap 1 § Socialtjänstlagen (SoL) kvartal ett 2026, SOC Hid: 2026.1490

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige
Kommunrevisorerna

§ 94

Statistikrapport avseende ej verkställda gynnande beslut enligt 9 § lagen om stöd och service (LSS) kvartal ett 2026

Ärendenr 2026/426-3.9.6.2

Socialnämndens beslut

Socialnämnden beslutar att överlämna redovisad statistikrapport till kommunfullmäktige

Sammanfattning av ärendet

Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade 28 § (LSS) föreskriver att socialnämnden ska lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 9 § LSS som inte har verkställts inom tre månader, från dagen för respektive beslut, samt gynnande beslut som avbrutits och inte verkställts på nytt inom tre månader.

Socialnämndens verksamheter har följande antal ej verkställda gynnande beslut enligt 9 § LSS att rapportera för första kvartalet 2026 fördelade på typ av insats och kön.

Typ av insats enligt 9 § p. 1–10 LSS	**Ej verkställda gynnande beslut fördelade på män respektive kvinnor**		**Summa total**
	Män	**Kvinnor**	
9.1 Rådgivning eller annat personligt stöd	0	0	0
9.2 Biträde av personlig assistans	0	0	0
9.3 Ledsagarservice	0	0	**0**
9.4 Biträde av kontaktperson	3	4	**7**
9.5 Avlösarservice i hemmet	0	0	**0**
9.6 Korttidsvistelse utanför det egna hemmet	0	0	**0**
9.7 Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år	0	0	0
9.8 Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar	0	0	0
9.9 Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad för vuxna	8	4	**12**
9.10 Daglig verksamhet	4	4	**8**
Summa total	**12**	**8**	**27**

Socialförvaltningen har föreslagit socialnämnden besluta att överlämna redovisad statistikrapport till kommunfullmäktige

Sammanträdet
Socialförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer socialförvaltningens förslag under proposition och finner att socialnämnden bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet
Socialnämnden rapporterar 27 gynnande beslut enligt 9 § LSS, som inte har verkställts inom föreskriven tid.

9.4 Biträde av kontaktperson har 7 stycken ej verkställda beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 3 beslut ej verkställda p g a personalrelaterade skäl
- 3 beslut ej verkställt p g a att den enskilde ej medverkar till verkställighet
- 1 beslut ej verkställt p g a hälsotillstånd hos den enskilde

9.9 Bostad med särskild service för vuxna eller annat särskilt anpassad bostad för vuxna har 12 ej verkställda beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 2 beslut verkställda
- 4 beslut ej verkställt p g a att den enskilde tackat nej
- 4 beslut ej verkställda p g a att det saknar plats (ex kö, behov av/pågående sanering/renovering/ombyggnation
- 2 beslut återtagna på den enskildes begäran

9.10 Daglig verksamhet har 8 ej verkställda beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 3 beslut ej verkställt p g a den enskilde ej medverkar till verkställighet
- 2 beslut ej verkställt p g a att den enskilde har specifika önskemål
- 2 beslut verkställda
- 1 beslut ej verkställt p g a den enskilde tackat nej

En jämförelse med de två föregående kvartalsrapporterna samt det aktuella läget visar följande statistiska data:

Typ av insats enligt 9 § p. 1–10 LSS	2025-09-30	2025-12-31	2026-03-31

9.1 Rådgivning eller annat personligt stöd	-	-	-
9.2 Biträde av personlig assistans	1	1	0
9.3 Ledsagarservice	-	-	-
9.4 Biträde av kontaktperson	18	13	7
9.5 Avlösarservice i hemmet	-	-	-
9.6 Kortidsvistelse utanför det egna hemmet	-	-	-
9.7 Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år	-	-	-
9.8 Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar	-	-	-
9.9 Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad för vuxna	24	18	12
9.10 Daglig verksamhet	5	4	8
Summa total	**48**	**36**	**27**

Dialog
Dialog genomförd med verksamheternas rapportörer.

Beslutsunderlag
- Socialförvaltningens förslag till beslut gällande statistikrapport avseende ej verkställda gynnande beslut enligt 9 § lagen om stöd och service (LSS) kvartal ett 2026, SOC Hid: 2026.1491

Beslutet skickas till
Kommunfullmäktige
Kommunrevisorerna

§ 114

Detaljplan för del av centrum, Katten 6

Ärendenr 2023/1459-3.1.1.3

Kommunstyrelsens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anta detaljplan för del av Centrum, Katten 6.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2021-04-26, § 74 att ge stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att upprätta förslag till ny detaljplan och tillhörande gestaltningsprogram för del av Katten 6, i syfte att pröva förutsättningarna för bostäder och verksamheter.

Figur 1: Översiktskarta där fastigheten Katten 6 är markerat i rött

Detaljplanen handläggs enligt plan- och bygglagens regler för så kallat utökat förfarande (se 5 kap. plan- och bygglagen). Ett utökat förfarande används då detaljplanen är av betydande intresse för allmänheten och i övrigt av stor betydelse. Detaljplaner som handläggs med utökat förfarande beslutas av kommunfullmäktige.

Detaljplanen bedöms ha övervägande stöd i översiktsplanen men överstiger det maximala antalet våningar som översiktsplanen anger. Avsteget från översiktsplanen har politiskt stöd i ett planprogram som antagits av kommunfullmäktige 2011-10-17 § 227. Syftet med programmet är att ange utgångspunkter och mål för detaljplaner inom kvarterets fastigheter (Katten 6, 12, 13 och 14, samt delar av Timmermansgatan och Skomakargatan). I planprogrammet utreddes möjligheten att uppföra byggnad med 8–12 våningar i området, men i samband med det politiska beslutet lades ett tilläggsbeslut om att möjliggöra upp till 15 våningar.

Planområdet är beläget i korsningen Skeppsbrogatan – Skomakargatan i Luleås innerstad och utgör en del av kvarteret Katten. Planförslaget möjliggör förtätning och ny bebyggelse inom fastigheten Katten 6 med användningarna Centrum samt Bostäder inom kvartersmark.

Syftet med planförslaget är att möjliggöra ny bebyggelse i upp till 15 våningar inom fastigheten Katten 6, som idag används som parkering. Vidare syftar planförslaget till att förtäta centrumbebyggelsen med både centrumverksamhet och bostäder, samt att bidra till att stärka stadsmiljön i närområdet och stadsbilden över Norra hamn.

Planförslaget möjliggör förtätning och ny bebyggelse inom fastigheten Katten 6 med användningarna Centrum [C] samt Bostäder [B1] inom kvartersmark. Användningen Centrum avser all sådan verksamhet som behöver ligga centralt eller på annat sätt ska vara lätt att nå för många människor. Centrum är en samlingsanvändning som är lämplig att använda där syftet är att det ska finnas en blandning av verksamheter. I användningen ingår till exempel butiker, restauranger, kontor, gym, banker och annan service. I användningen ingår även byggnader för religiösa ändamål, föreningslokaler, samlingslokaler och lättare former av vård och hälsovård.

Syftet med användningsbestämmelserna är att möjliggöra ett tillskott av bostäder och centrumverksamhet i enlighet med översiktsplanens mål. I aktuellt planförslag är bostäder endast möjligt på våning sju och uppåt. Detta med anledning av platsens buller- och dagsljusförhållanden.

Inom kvartersmarken avses en underjordisk parkeringsanläggning utföras i två plan med angöring via garagenedfarten inom Hunden 16.

Under samrådstiden inkom 18 skrivelser och under granskning har det inkommit 12 skrivelser med både synpunkter på planförslaget och information av mer generell karaktär.

Synpunkterna gällde främst planförslagets påverkan på angränsande fastigheter gällande trafik, skuggning och närmiljö.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2026-04-20 § 41 föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta detaljplan för del av Centrum, Katten 6.

Sammanträdet

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

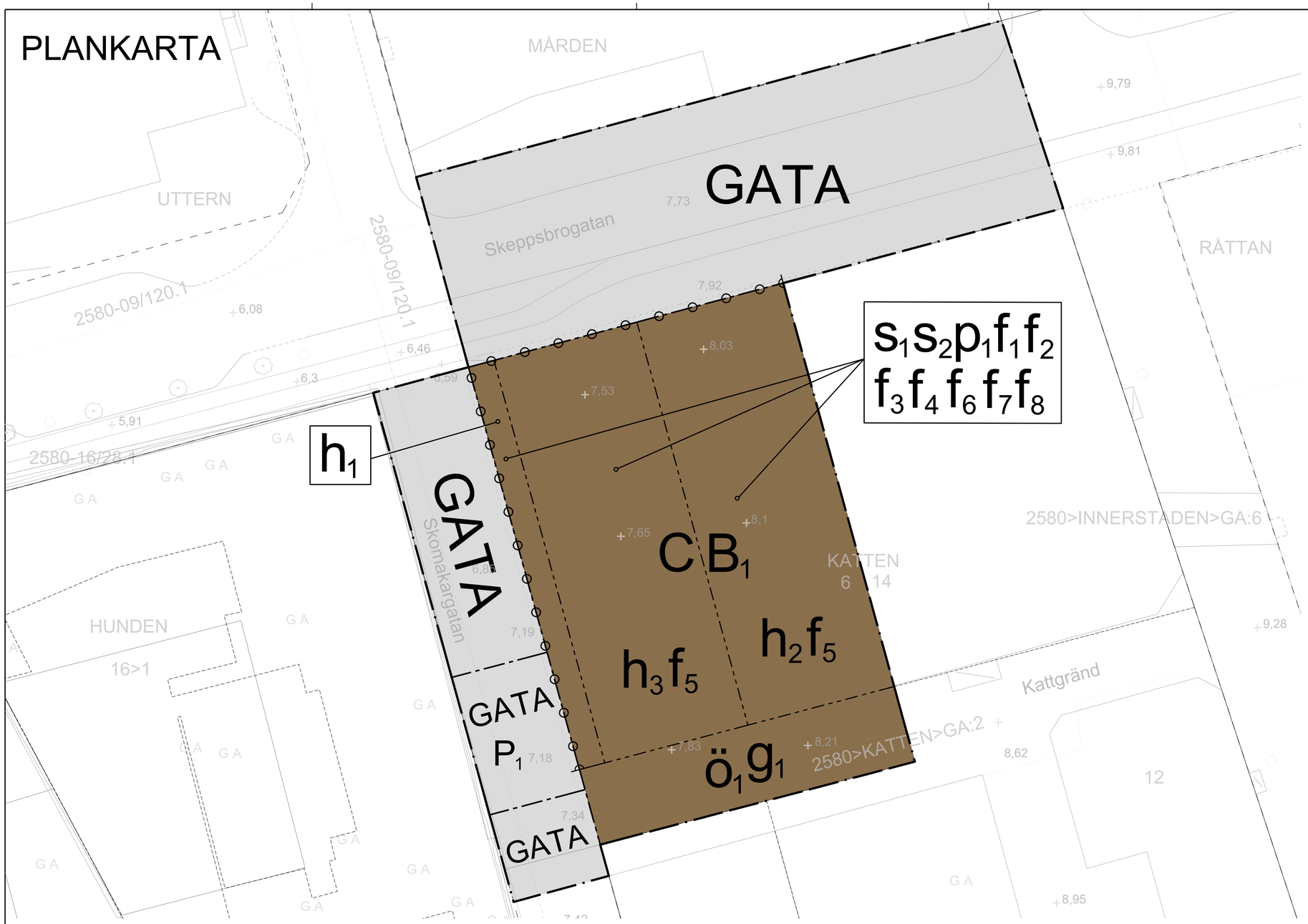
Dialog

Dialog har genomförts enligt plan- och bygglagens (2010:900) regler för samråd och granskning som innebär att inkomna synpunkter har bemötts i en samrådsredogörelse och ett granskningsutlåtande. Dialog har även skett med berörda förvaltningar och kommunala bolag.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2021-04-26 § 74, KLF Hid: 2021.3268
- Plankarta med bestämmelser - Detaljplan för del av Centrum, Katten 6, KLF Hid: 2026.4058
- Planbeskrivning - Detaljplan för del av Centrum, Katten 6, KLF Hid: 2026.4057
- Granskningsutlåtande med bilagd samrådsredogörelse, Detaljplan för del av Centrum, Katten 6, KLF Hid: 2026.69
- Samrådsredogörelse, Detaljplan för del av Centrum, Katten 6, KLF Hid: 2025:12692
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande detaljplan för del av centrum, Katten 6, KLF Hid: 2026.4423
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2026-04-20 § 41, KLF Hid: 2026.4644

PLANKARTA

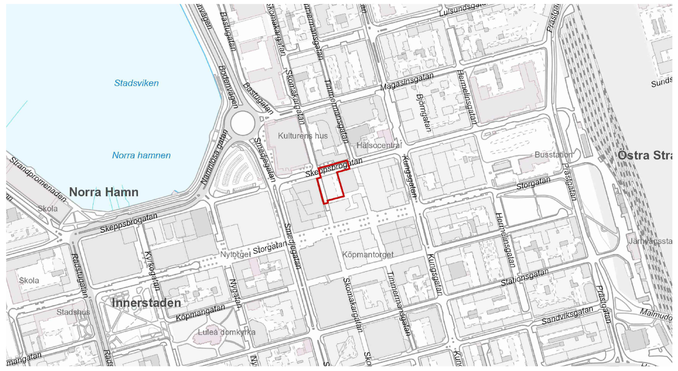

GRUNDKARTA

- Fastighetsgräns
- Kvarterstraktgräns
- Traktgräns
- FASTIGHETEN 0.00 Fastighetsinformation
- Rättigheter
- Vägkant med kantsten
- Vägkant
- Mark/Terräng/Anläggningslinje
- Bostad
- Komplementbyggnad
- Övrig byggnad
- Skärmtak
- Slänt
- +0.00 Markhöjd
- Höjdkurva
- Barrträd
- Lövträd

Upprättad	2025-10-21
Fastighetsgränser	2025-10-21
Kontroll och inmätning i fält	
Upprättat av:	Carina K
Mätare:	Erik L
Koordinatsystem i höjd	RH 2000
Koordinatsystem i plan	SweRef 99 21 45

ÖVERSIKTSKARTA

0 2 4 6 8 10 12 14 16 18 20 meter

Skala: 1:200 (A1)

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Bestämmelser utan beteckning gäller inom hela planområdet.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmän plats

GATA Gata

Kvartersmark

B_1 Bostäder från våning sju och uppåt

C Centrum

P_1 Parkering. Bestämmelsen avgränsas inom nivåintervall +3,9 m till +5,1 m över nollplan (RH2000) och ned till -1,2 m under nollplan (RH2000).

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

$ö_1$ Endast byggnadsverk under mark

Byggnaders användning

s_1 Byggnadens markplan får endast användas för centrumverksamhet.

s_2 Bostäder får endast finnas från våning sju och uppåt.

Höjd på byggnadsverk

h_1 Högsta nockhöjd är 22 meter

h_2 Högsta nockhöjd är 26 meter

h_3 Högsta totalhöjd är 45 meter

Markreservat för gemensamhetsanläggningar

g_1 Markreservat för gemensamhetsanläggning.

Placering

p_1 Byggnaden ska placeras i gräns mot Skeppsbrogatan och Skomakargatan. Längs Skomakargatan medges ett indrag på maximalt två meter från fastighetsgräns för byggnadens första två våningar.

Stängsel, utfart och annan utgång

Utfartsförbud

Utformning

f_1 Byggnadens fasad ska utföras i tegel, puts och/eller trä.

f_2 Fasader ska utföras i varm, jordig kulör med matt yta.

f_3 Sockelvåningens fasader mot Skeppsbrogatan och Skomakargatan ska i huvudsak bestå av glas. Byggnadens sockelvåning ska markeras i sten eller tegel.

f_4 Entré ska finnas mot Skomakargatan och Skeppsbrogatan. Entréer ska placeras med minst en meters indrag från gata.

f_5 Balkong får kraga ut maximalt 1,8 meter över egenskapsområde h_1 och egenskapsområde $ö_1$ och g_1 med en lägsta fri höjd om 26 meter från marknivå.

f_6 Balkong får inte kraga ut över fastighetsgräns eller egenskapsområde h_2.

f_7 Byggnad får kraga ut med maximalt 2,4 meter över egenskapsområde $ö_1$ och h_1 med lägsta fri höjd om sex meter från marknivå och upp till 26 meters nockhöjd.

f_8 Balkong får glasas in, endast med ramfri inglasning som väderskydd för uterum.

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden är 10 år och börjar gälla från och med laga kraft-datum.

ANTAGANDEHANDLING

KLF 2023/1459

Detaljplan för del av Centrum

Katten 6

Luleå kommun Norrbottens län

Kommunstyrelseförvaltningen

Sektor Samhällsbyggnad & demokrati

Beslutsdatum	Instans
Antagande	
Laga kraft	

Daniel Rova, Planchef

Sofia Andersson, Planarkitekt

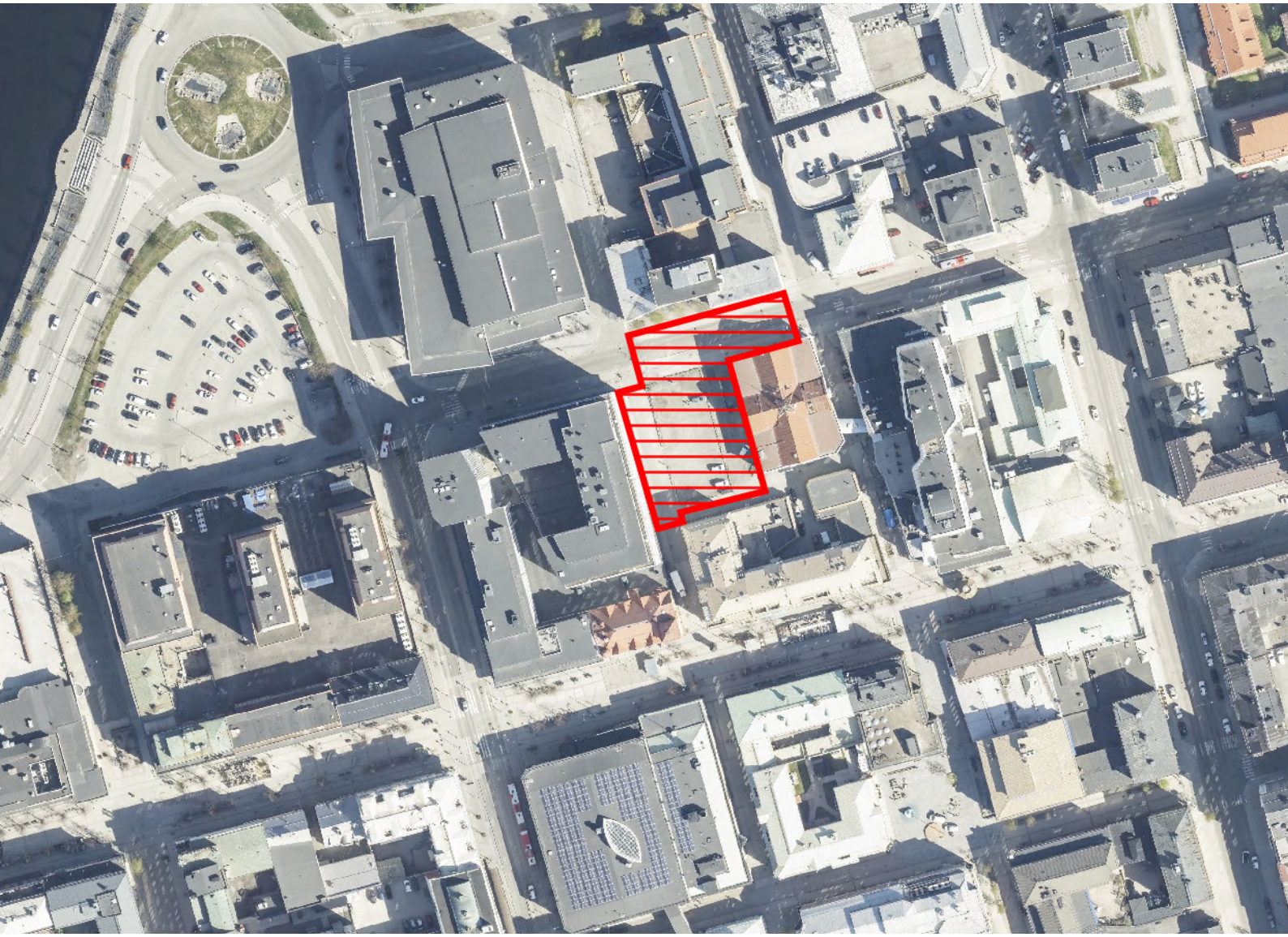
Erica Välimaa, Plankonsult, Sweco

Dnr: KLF2023/1459

Planbeskrivning

Detaljplan för del av centrum, fastigheten Katten 6

Luleå kommun Norrbottens län

LULEÅ KOMMUN

ANTAGANDEHANDLING

2026-01-23

Innehållsförteckning

Inledning **3**
Detaljplanens syfte 3
Plandata 3
Planprocessen 4
Handlingar 4

Tidigare ställningstaganden **6**
Planer 6
Kommunala beslut i övrigt 8
Riksintressen 8
Politik för gestaltad livsmiljö 8
Strandskydd 9
Miljökvalitetsnormer 9
Mellankommunala förhållanden 9
Undersökning av betydande miljöpåverkan 9

Förutsättningar och förändringar **10**
Bebyggelse 10
Stadsbild 20
Friytor 22
Kulturhistorisk värdefull miljö 24
Trafik 25
Markförhållanden 31
Geotekniska förhållanden 31
Hälsa och säkerhet 38
Teknisk försörjning 39

Konsekvenser **40**
Fastighetsrättsliga konsekvenser 40
Riksintressen och skyddade områden 40
Miljökvalitetsnormer 41
Stadsbild 45
Lokalklimat 47
Organisatoriska frågor 53
Fastighetsrättsliga frågor 53
Ekonomiska frågor 54
Tekniska frågor 55

Motiv till detaljplanens regleringar **57**
Motiv till regleringar 57

Inledning

Detaljplanens syfte

Syftet med planförslaget är att möjliggöra ny bebyggelse i upp till 15 våningar inom fastigheten Katten 6, som idag används som parkering. Vidare syftar planförslaget till att förtäta centrumbebyggelsen med både centrumverksamhet och bostäder, samt att bidra till att stärka stadsmiljön i närområdet och stadsbilden över Norra hamn.

Plandata

Planområdets läge och areal

Planområdet är beläget i korsningen Skeppsbrogatan – Skomakargatan i Luleås innerstad och utgör en del av kvarteret Katten.

Planområdet omfattar cirka 2800 kvadratmeter, varav fastigheten Katten 6 utgör drygt 1300 kvadratmeter. Planområdet redovisas i Bild 1 nedan.

Markägoförhållanden

Planförslaget berör fastigheterna:

- Katten 6, som ägs av Folkets Energihus AB (c/o Nåiden Bygg AB), samt
- Del av Innerstaden 2:1, som ägs av Luleå kommun

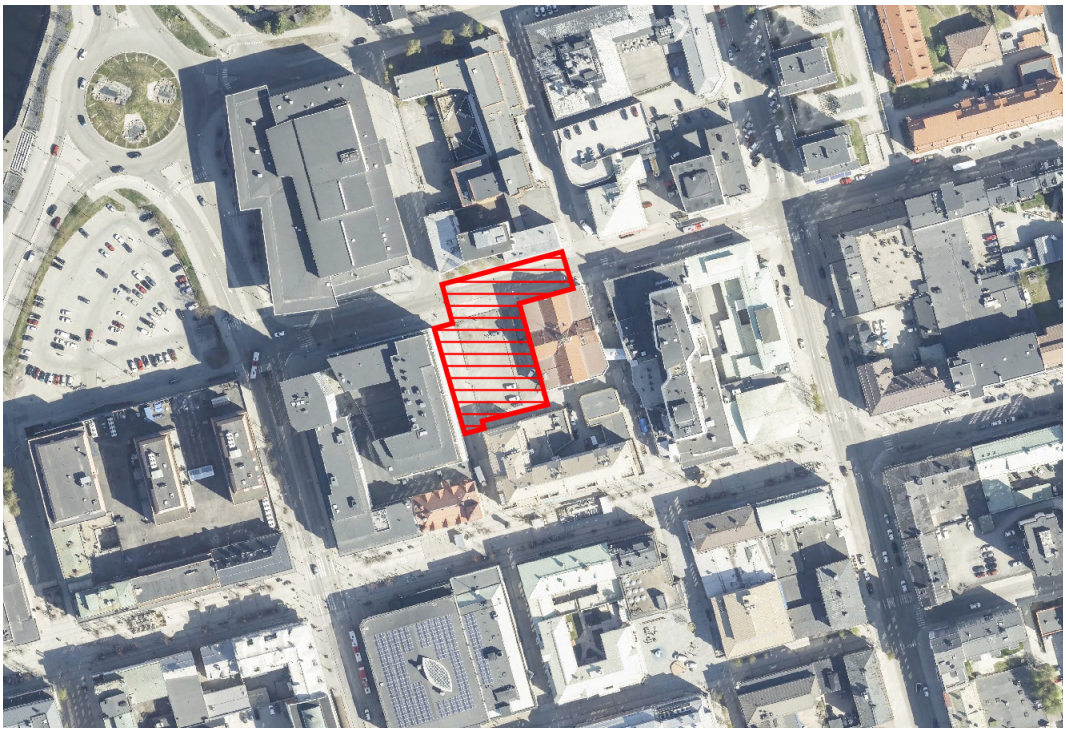

Bild 1. Planområdet markeras med rött. Bildkälla: Blom

Planprocessen

Planförfarande

Detaljplanen handläggs enligt utökat förfarande i enlighet med plan- och bygglagen (2010:900). Detaljplanen bedöms delvis vara förenlig med kommunens översiktsplan. Detaljplanen bedöms inte medföra en betydande miljöpåverkan. Detaljplanen handläggs med utökat förfarande då förslaget kan vara av betydande allmänt intresse på grund av dess centrala läge och höga byggnadshöjd.

Bild 2. Planprocessen för utökat förfarande. Röd cirkel markerar nuvarande steg.

Regelverk

Planförslaget tas fram med stöd av plan- och bygglagen (PBL, SFS 2010:900) och Boverkets föreskrifter och allmänna råd BFS2020:5 och BFS2020:6.

Tidplan

Detaljplanen var på granskning under slutet av 2025 och bedöms kunna antas under det första kvartalet 2026.

Handlingar

Planhandlingar

- Plankarta med bestämmelser
- Planbeskrivning (denna handling)

Plankartan och planbestämmelserna är juridiskt bindande. Planbeskrivningen utgör komplement till plankartan och planbestämmelserna, men saknar egen rättsverkan.

Övriga handlingar

Under planarbetet har dessutom följande handlingar upprättats:

- Granskningsutlåtande
- Samrådsredogörelse
- Grundkarta
- Fastighetsförteckning
- Undersökning av betydande miljöpåverkan

Utredningar och underlag

Granskningsskedet

- PM Dagvattenhantering, Afry, 2024-06-28
- Miljöteknisk undersökning, Afry, 2024-06-28
- Trafikutredning, RK Trafikkonsult, 2024-07-22

Samrådsskedet

- PM Dagvattenhantering, Afry, 2023-04-18
- Dagsljusberäkning, Clarholm Energi- & Klimatanalys AB, 2023-10-02
- Trafikbullerutredning, Tyréns, 2023-10-05
- Markmiljöutlåtande, Afry, 2023-11-13
- Geotekniskt utlåtande, Afry, 2023-11-14
- PM Parkering, Tengbom Arkitektkontor, 2023-11-21
- PM Skuggstudie, Tengbom Arkitektkontor, 2023-11-21

Tidigare ställningstaganden

Planer

Översiktsplan

Planområdet omfattas av Luleå kommuns översiktsplan Vision Luleå 2040 som antogs 2021. Översiktsplanen anger området där detaljplanen ingår som ”Tät struktur” där bebyggelsen ska vara 4–5 våningar och maximalt 10–12 våningar för enstaka projekt. Högre bebyggelse ska lokaliseras utan negativ påverkan på boendemiljöer eller för att framhäva stadsbilden, till exempel vid stadens infarter.

Detaljplanen bedöms ha övervägande stöd i översiktsplanen men överstiger det maximala antalet våningar som översiktsplanen anger.

Avsteg från översiktsplanen motiveras med att stadsbygden, i enlighet med kommunens förtätningsstrategi, ska kunna hantera en stor del av den kommande befolkningsökningen. Utvecklingsmöjligheterna för stadsdelarna utgör ett mycket starkt allmänt intresse som ska prioriteras och Norra hamnen har pekats ut som ett område särskilt lämpligt för högre bebyggelse.

Planförslagets påverkan på stadsbilden har noggrant studerats i detaljplaneförslaget och bedöms inte ha en negativ påverkan. Byggnadsvolymen har anpassats till övriga byggnader i området, där uppförande av byggnader upp till 45 meter har medgetts, och bedöms bidra till en ny och intressant stadsbild.

Avsteget från översiktsplanen har även politiskt stöd i ett planprogram som antagits av kommunfullmäktige 2011-10-17 §227 (se avsnittet ”Planprogram” nedan).

Det pågår ett arbete med att ta fram en fördjupad översiktsplan för centrala Luleå, kallad Utvecklingsplan Centrum. Utvecklingsplanen beräknas inte bli färdig innan detaljplanen antas.

Planprogram

Det finns ett planprogram för hela kvarteret Katten som antagits av kommunfullmäktige år 2011. Programmets syfte är att ange utgångspunkter och mål för detaljplaner inom kvarterets fastigheter (Katten 6, 12, 13 och 14, samt del av Timmermansgatan och Skomakargatan). I programmet redogörs också för vilka frågor som behöver utredas särskilt i samband med fortsatt planarbete. Enligt programmet ska gestaltning, parkering, trafik, buller, markföroreningar, friyta och logistik kring varuintaget för fastigheten Katten 14 utredas vidare under detaljplaneprocessen. I planprogrammet utreddes möjligheten att uppföra 8 – 12 våningar i området men i samband med det politiska beslutet att godkänna planprogrammet gjordes ett tilläggsbeslut om att möjliggöra upp till 15 våningar. Detaljplanearbetet ska huvudsakligen utgå från gällande planprogram.

Gällande detaljplaner och områdesbestämmelser

Kvarteret Katten består av fyra fastigheter: Katten 6, Katten 12, Katten 13 och Katten 14. Gällande detaljplan (A068) vann laga kraft år 1965 och omfattade utöver kvarteret Katten flera andra kvarter i närområdet. Denna plan är i stora delar ersatt av nya planer, men gäller ännu för kvarteret Katten och delar av Skomakargatan och Skeppsbrogatan. Gällande detaljplan är planlagd för bostadsändamål och medger två byggrätter i slutet byggnadssätt, ett område för terrass och gårdsöverbyggnader samt ett område med prickad mark som inte får bebyggas.

Fastigheten har varit obebyggd sedan Folkets hus brann ned år 2003 och används idag för tillfällig uppställning, parkering och varuintag för Katten 14. Varuintaget för Katten 14, som är placerat på Katten 6, har inget skydd i gemensamhets-anläggning, servitut eller avtal. Däremot finns ett beviljat bygglov daterat 1998-07-01. Ett bygglov ger dock inte rätt att ta mark i anspråk utan markägarens godkännande. Ett tyst medgivande från markägaren kan dock tolkas som att det finns en nyttjanderätt. Övriga fastigheter i kvarteret används bland annat för centrumverksamhet (handel, kontor, hotell, med mera) och bostadsändamål.

Den del av gällande plan som berör Katten 6 samt de delar som berör Skomakargatan och Skeppsbrogatan kommer upphävas i och med att den nya detaljplanen vinner laga kraft.

Planen angränsar till gällande planer enligt nedan:

Plannummer	Aktbeteckning	Namn	Laga kraft
A068	25-LUL-A68	Kv Kaninen, Haren, Uttern, Mården, Hermelinen, Hunden, Katten med flera	1965-03-01
A393	25-P80/64	Kv Mården	1980-10-14
PL036	25P90/74	Råttan 17	1989-09-06
PL281	25-P05/149	Kv Uttern, Kulturens hus	2005-03-03
PL315	2580-P08/10	Kv Hunden	2008-03-28

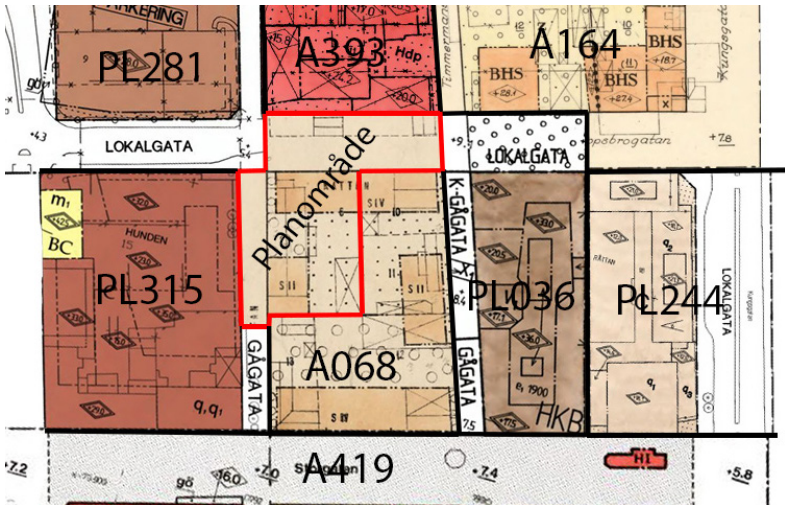

Bild 3. Planmosaik över gällande detaljplaner inom och i anslutning till planområdet.

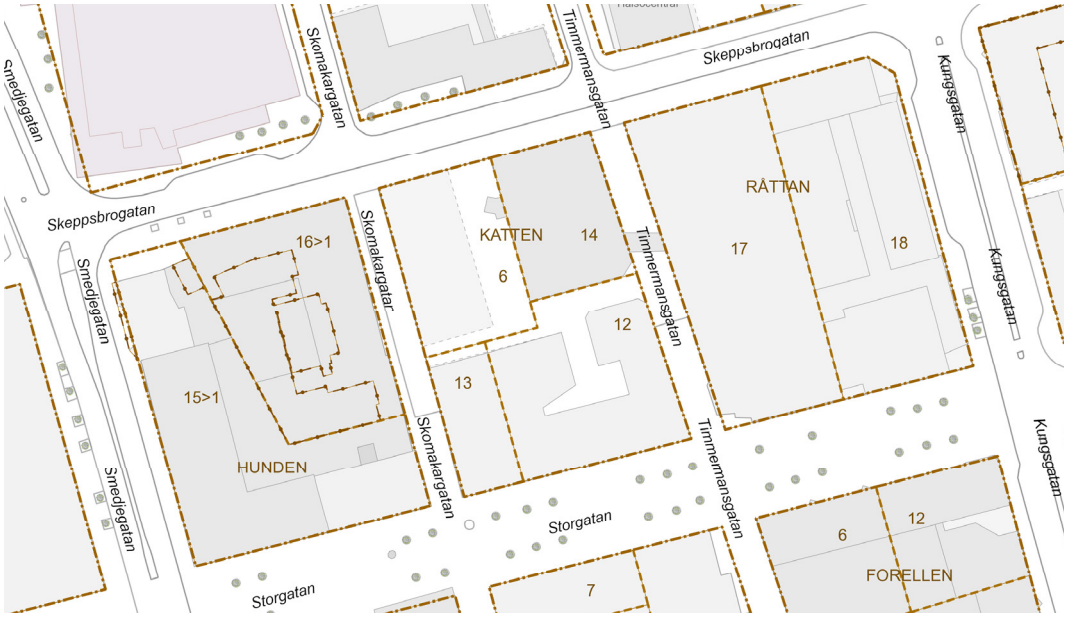

Bild 4. Karta över kvarteren Hunden, Katten och Råttan med befintlig fastighetsindelning inom kvarteren.

Kommunala beslut i övrigt

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade den 26 april 2021 § 74 att ge Stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att upprätta ett förslag till detaljplan och tillhörande gestaltningsprogram för del av fastigheten Katten 6, i syfte att pröva förutsättningarna för bostäder och verksamheter.

Riksintressen

Planområdet berörs av följande riksintressen:

- Riksintresse för kommunikationer (3 kap 8 § miljöbalken (MB))
- Riksintresse för totalförsvaret (3 kap 9 § MB)
- Riksintresse för Norrbottens kust och skärgård, områden som har särskilt stora värden för turism och rörligt friluftsliv (4 kap 1, 2 §§ MB)

Politik för gestaltad livsmiljö

Propositionen ”Politik för gestaltad livsmiljö” (Prop. 2017/18:110) tar ett helhetsgrepp om arbetet med den gestaltade livsmiljön och utgör en samlad nationell arkitekturpolicy. Begreppet ”gestaltad livsmiljö” omfattar bland annat arkitektur, form, design, konst och kulturarv. Det politiska målet slår fast att arkitektur, form, design, konst och kulturarv har avgörande betydelse i samhällsbygget eftersom den gestaltade livsmiljön påverkar alla människor i deras vardag utifrån bland annat hälsa och välbefinnande. Riksdagen antog 2018 följande mål och delpreciseringar för politikområdet:

Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Det ska uppnås genom att:

- hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden
- kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids
- det offentliga agerar förebildligt
- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas
- miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla
- samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Strandskydd

Generellt strandskydd gäller 100 meter från strandlinjen enligt miljöbalken 7 kapitlet 14 §. Planområdet ligger mer än 100 meter från strandlinjen och berörs därför inte av strandskyddsbestämmelserna.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer regleras i 5 kapitlet miljöbalken. Det finns miljökvalitetsnormer (MKN) framtagna för omgivningsbuller, luftkvalitet och vattenkvalitet. Det handlar om de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter. Vid planering och planläggning ska hänsyn tas till gällande miljökvalitetsnormer.

Planområdet omfattas av MKN för luftkvalitet och vattenkvalitet. Luleå kommun omfattas inte av den framtagna miljökvalitetsnormen avseende omgivningsbuller. Miljökvalitetsnormerna och planens eventuella påverkan på dem beskrivs närmare i avsnittet *Konsekvenser - Miljökvalitetsnormer*.

Mellankommunala förhållanden

Planen bedöms inte innehålla några mellankommunala intressen.

Undersökning av betydande miljöpåverkan

Kommunen ska enligt 6 kap 5 § MB undersöka om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Enligt 6 kap 6 § MB ska undersökningen identifiera omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan. Samråd gällande undersökning om betydande miljöpåverkan ska hållas med länsstyrelsen enligt 6 kap 6 § 2p och 10 § MB. Om betydande miljöpåverkan antas och en strategisk miljöbedömning ska tas fram kan undersökningssamrådet med fördel samordnas med avgränsningssamrådet.

Kommunens bedömning

Detaljplanen medger inte verksamheter eller åtgärder som kräver skydd eller tillstånd enligt MB. Kommunen konstaterar att ingen av de förutsättningar som alltid medför att en konsekvensbeskrivning ska upprättas föreligger i denna plan. Planförslaget bedöms inte heller medverka till att någon miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. MB överskrids.

Det finns möjligheter att med god planering avhjälpa de eventuella negativa miljöeffekter som ett genomförande av detaljplanen kan innebära. Detta förutsätter dock att frågor kring påverkan på stadsbild och föroreningar utreds särskilt i planarbetet och redovisas i planhandlingarna.

Kommunen bedömer att genomförandet av detaljplanen inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Länsstyrelsens bedömning

I ett särskilt samrådsyttrande gällande undersökning om betydande miljöpåverkan meddelade Länsstyrelsen 2024-01-22 att de delar kommunens bedömning om att en särskild miljökonsekvensbeskrivning för detaljplanen inte behöver upprättas. En strategisk miljöbedömning har därför inte genomförts. Checklistan och övriga indikationer som tas upp i undersökningen (undersökning om risk för betydande miljöpåverkan 2024-08-20) utgör bedömningsgrunder för motiv till beslut.

Beslut i frågan om miljöpåverkan 6 kap. 7 § miljöbalken

Med utgångspunkt från miljöbedömningsförordningen (2017:966) har kommunen 2025-12-01 tagit ett särskilt beslut om att genomförandet av den föreslagna detaljplanen inte riskerar att medföra betydande miljöpåverkan. Det innebär att fortsatt strategisk miljöbedömning inte anses nödvändig och en miljökonsekvensbeskrivning inte behöver upprättas.

Förutsättningar och förändringar

Bebyggelse

Befintliga förutsättningar

Planområdet ligger i Luleås innerstad vilket är centrum för handel, nöjen, kultur och olika evenemang. Något som är genomgående karaktäristiskt för innerstaden är rutnätsstrukturen från 1888 års stadsplan. Byggnader är i de flesta fall förlagda i fastighetsgräns med sluten eller halvsluten kvartersstruktur, vilket skapar tydligt avgränsade gaturum. Kvarter med bostadsbebyggelse har ofta en innesluten bostadsgård medan bebyggelse för centrumverksamhet tenderar att ta upp hela kvarter med sitt fotavtryck. Entréer är förlagda mot gator och det finns ofta verksamhetslokaler i bottenvåning.

Fastigheten Katten 6 är i dagsläget inte bebyggd då byggnaden som stod på fastigheten, Folkets hus, brann ned år 2003. Byggnaden på fastigheten Katten 14 är dock direkt angränsande till Katten 6 och har i nuläget sitt varuintag, rökluckor samt utrymningsväg för biografen inom Katten 6 utan servitut. En exploatering av Katten 6 innebär att den västra fasaden på Katten 14 blir inbyggd och nämnda funktioner måste därför flyttas eller hanteras samordnat mellan fastigheterna.

Planområdet omges av bebyggelse med generell byggnadshöjd på tre till fem våningar, med femte våningen indragen från gatan. Det intilliggande kvarteret Hunden har dock en avvikande byggnadshöjd mot Skomakargatan och uppnår sju våningar, med sjunde våningen indragen från gatan. Det finns även tillskott av betydligt högre bebyggelse längs Skeppsbrogatan som avviker från den generella byggnadshöjden, både med och utan indrag över den generella byggnadshöjden, se Bild 5. Kvarteret Hunden har ett uppstickande höghus på tolv våningar i korsningen Skeppsbrogatan–Smedjegatan. I kvarteret Råttan har gallerian Shopping byggts på med en indragen högre byggnadsdel på nio våningar som är indragen cirka tio meter från Skeppsbrogatan.

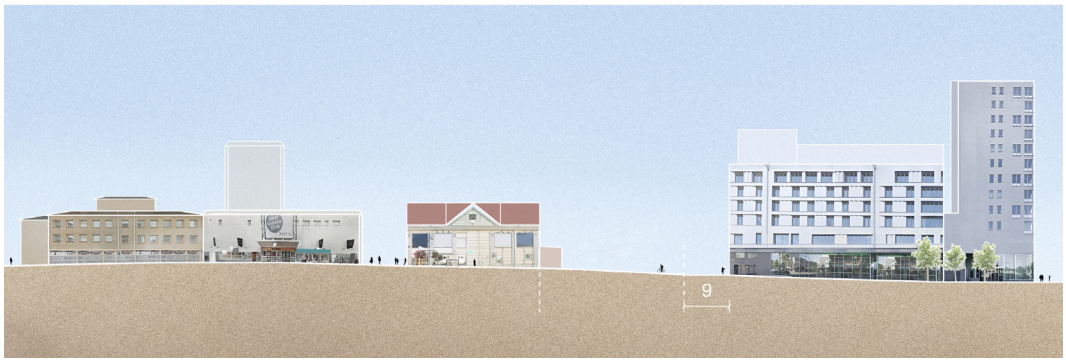

Bild 5. Bebyggelsen längs Skeppsbrogatan har vissa uppstickande byggnadsvolymer över den generella byggnadshöjden på tre till fem våningar. Illustration av Luleå kommun

Förändringar

Planförslaget möjliggör förtätning och ny bebyggelse inom fastigheten Katten 6 med användningarna Centrum **[C]** samt Bostäder **[B_1]** inom kvartersmark.

Användningen **Centrum** avser all sådan verksamhet som behöver ligga centralt eller på annat sätt ska vara lätt att nå för många människor. Centrum är en samlingsanvändning som är lämplig att använda där syftet är att det ska finnas en blandning av verksamheter. I användningen ingår till exempel butiker, restauranger, kontor, gym, banker och annan service. I användningen ingår även byggnader för religiösa ändamål, föreningslokaler, samlingslokaler och lättare former av vård och hälsovård, det vill säga öppenvård där patienter inte blir inlagda eller övernattar. Det kan till exempel röra sig om vårdcentral, tandvård, sjukgymnastik eller hudvård.

Användningen **Bostäder** avses bostäder av varaktig karaktär. I användningen ingår bostäder, fritidshus och olika typer av kategoribostäder, till exempel studentbostäder och seniorbostäder. Även gruppbostäder, träningsbostäder och liknande typer av boenden som innefattar viss omsorg kan ingå, om inte vårdinslaget är för stort.

Syftet med användningsbestämmelserna är att möjliggöra ett tillskott av bostäder och centrumverksamhet i enlighet med översiktsplanens mål. I aktuellt planförslag är bostäder endast möjligt på våning sju och uppåt. Detta med anledning av platsens buller- och dagsljusförhållanden.

Egenskapsbestämmelse **[s_1]** anger att byggnadens markplan endast får användas för centrumverksamhet, vilket syftar till att säkerställa en aktiv bottenvåning som tillför aktivitet och stadsliv längs Skomakargatan och Skeppsbrogatan. Detta är tänkt att förstärkas genom egenskapsbestämmelse **[f_4]**, som anger att entré ska finnas mot Skomakargatan och Skeppsbrogatan. För att entréerna inte ska ta allmänna utrymmen i anspråk ska de placeras med minst en meters indrag från gata. Entréerna ska även anpassas till omgivande gatuprofil.

Bild 6. Planförslaget möjliggör ny bebyggelse med användning centrumverksamhet och bostäder. Bilden visar ett exempel på hur tillägget förhåller sig till centrums kvartersstruktur och vilka fasader som aktiveras mot gata. Illustration av Tengbom Arkitektkontor

Planförslaget medger olika nock- respektive totalhöjder för att tillkommande bebyggelse ska tillgodose olika aspekter av allmänna intressen. Samtliga höjdregleringar räknas från medelmarknivå.

Mot Skomakargatan medges en högsta nockhöjd på 22 meter (motsvarande cirka fem våningar) genom egenskapsbestämmelse **[h_1]**. Bestämmelsen syftar till att uppnå en stadsmässig proportion på Skomakargatans gaturum som främjar upplevelsen i gatunivån och relaterar till en mänsklig skala. Höjdregleringen mot Skomakargatan syftar även till att säkerställa ett indrag av den höga bebyggelsen på minst två meter för att den högre byggnadsdelen ska upplevas mindre dominant samt minska vindpåverkan i gatunivå.

Bebyggelse mot fastigheten Katten 14 och del av Skeppsbrogatan regleras med egenskapsbestämmelse **[h_2]** som anger att högsta nockhöjd är 26 meter (motsvarande cirka sex våningar). Bestämmelsen syftar till att bebyggelsen ska uppnå en stadsmässig proportion i Skeppsbrogatans gaturum och i huvudsak relatera till omgivningens höjdsättning mot gatan.

Egenskapsbestämmelse **[h_3]** anger att högsta totalhöjd är 45 meter (motsvarande cirka 13 våningar) inom övrig del av fastigheten som får bebyggas ovan mark. Bestämmelsen syftar till att möjliggöra hög bebyggelse i enlighet med beslutat planprogram samt att möjliggöra ett tillskott till stadsbilden som bidrar till att Luleå centrum upplevs som en tät och urban stad. Höjdbegränsningen syftar till att säkerställa ett genomförande av planen inte inskränker på riksintresset för totalförsvaret, vilket innebär att den högsta punkten på byggnadsverket maximalt får uppnå 45 meters höjd från medelmarknivå.

Inom kvartersmarken avses en underjordisk parkeringsanläggning utföras i två plan med angöring via garagenedfarten inom Hunden 16. Planförslaget omfattar en del av Skomakargatan som möjliggör användningen Parkering **[P_1]** på kvartersmark med avgränsning mellan nivåer, se Bild 8.

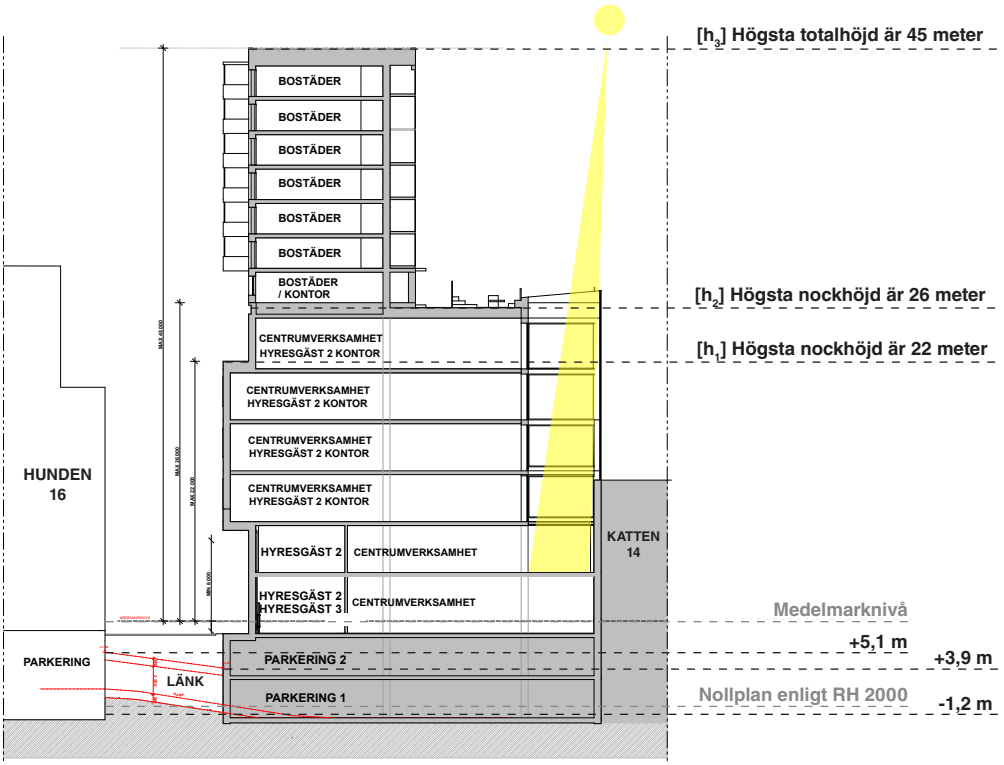

Bild 7. Planförslaget medger ny bebyggelse med olika höjdbestämmelser. Samtliga höjder ska räknas från medelmarknivå. Bilden visar en illustrativ sektion av byggnaden sett från söder med exempel på hur våningsindelningen kan komma att se ut. Sektionen visar även att parkering avses lösas i två nedgrävda våningsplan och angöras via en underjordisk länk mellan Hunden 16 och Katten 6. Illustration av Tengbom Arkitektkontor.

Syftet med användningen Parkering **[P_1]** är också att möjliggöra 3D-fastighetsbildning och en underjordisk anslutning mellan befintlig parkeringsanläggning i kvarteret Hunden och planerad parkeringsanläggning i kvarteret Katten.

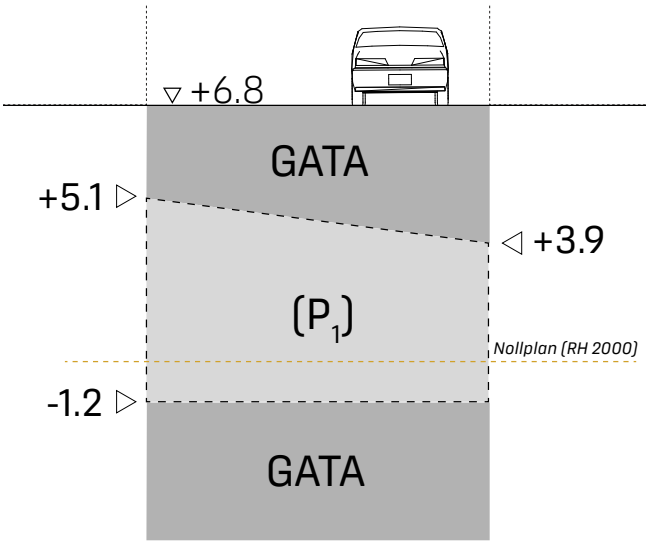

Bild 8. Förtydligande av användningen (P_1) - Parkering i djupled. Illustrativ sektion av kulverten sedd från söder.

Avgränsningen i höjdled säkerställer ett tillräckligt avstånd mellan anläggningens högsta punkt (yttermått på takkonstruktionen) och befintliga ledningar i Skomakargatan ovanför. Eftersom den underjordiska anslutningen kommer urholka fastigheten Innerstaden 2:1 (se även Bild 43) återinträder användningen **[GATA]** under **[P_1]**. Detta är enbart en administrativ åtgärd — ingen gata kommer att anläggas under den underjordiska anslutningen.

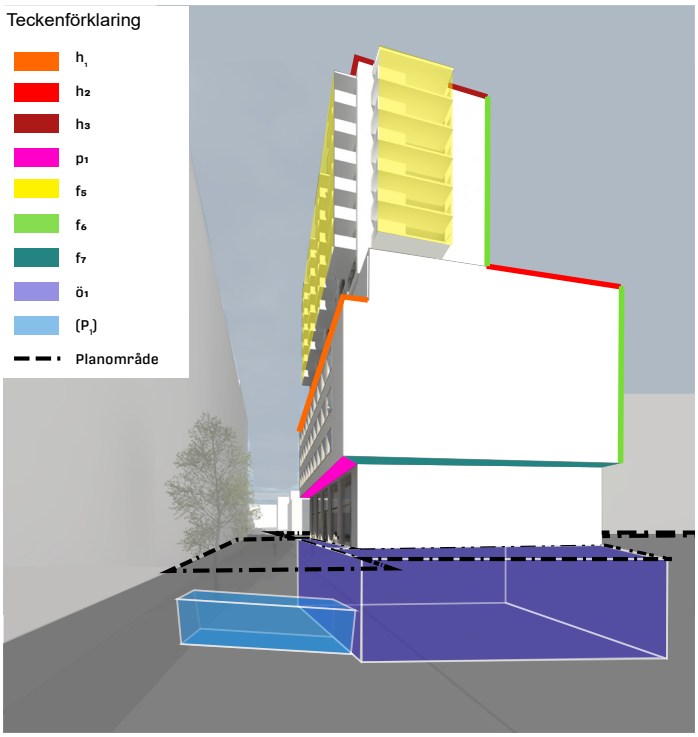

Bild 9. Byggrättens utformning, placering och volym regleras i plankartan. För att förenkla tolkningen av plankartan har en bild tagits fram för att förtydliga vad de olika planbestämmelserna reglerar. Illustration av Sweco med volymbild framtagen av Tengbom Arkitektkontor som underlag.

Planförslaget säkerställer att Kattgränd, passagen mellan Shopping och fastigheten Hunden 16, även fortsättningsvis kan nyttjas som passage.

Detta görs genom reglering med egenskapsbestämmelsen **[ö$_1$]** som anger att byggnadsverk endast får utföras under mark. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra ett underjordiskt garage inom hela Katten 6 och till att främja en trygg passage längs Kattgränd och motverka skymda vrår.

Egenskapsbestämmelsen **[f$_7$]** medger att byggnad får kraga ut över egenskapsområde **[ö$_1$]** och **[g$_1$]** med en lägsta fri höjd om sex meter från marknivå. Planförslaget möjliggör på så sätt en större byggrätt inom Katten 6 samtidigt som trygghetsaspekten i marknivå värnas. Bild 10 illustrerar volymen som planförslaget medger längs fasaden mot Kattgränd.

Bild 10. Planförslaget syftar till att främja en trygg passage längs Kattgränd genom att den nya bebyggelsen bidrar till överblick och motverkar skymda vrår. Bilden visar maximal utkragning av byggnaden som medges med egenskapsbestämmelse [f$_7$]. Bilden visar en av flera möjliga utformningar av tillkommande bebyggelse inom planområdet. Illustration av Tengbom Arkitektkontor.

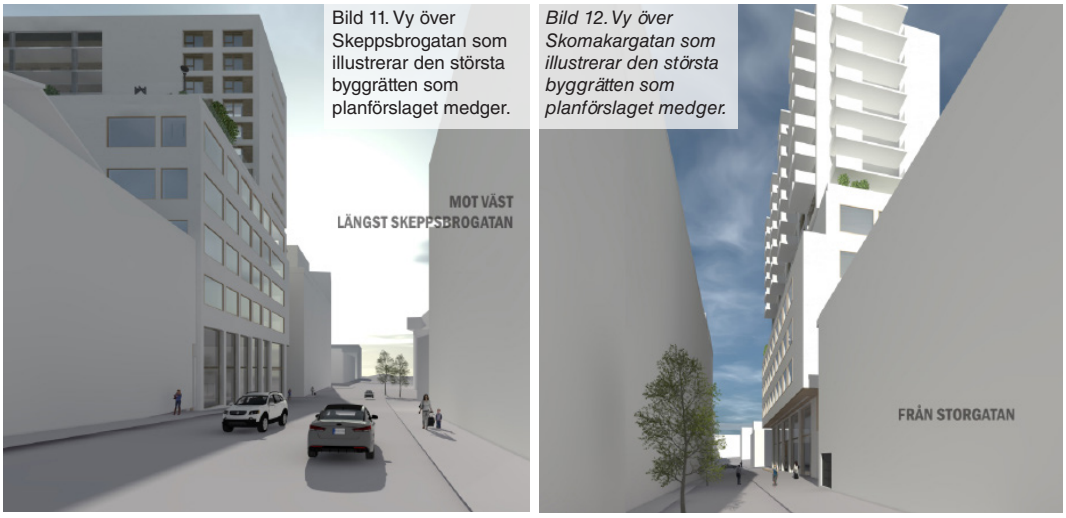

Bild 11. Vy över Skeppsbrogatan som illustrerar den största byggrätten som planförslaget medger.

Bild 12. Vy över Skomakargatan som illustrerar den största byggrätten som planförslaget medger.

Bild 11 och 12 visar en av flera möjliga utformningar av tillkommande bebyggelse inom planområdet. Illustrationer av Tengbom Arkitektkontor.

Planförslaget reglerar bebyggelsens placering genom egenskapsbestämmelsen **[p$_1$]**, som anger att byggnad ska placeras i gräns mot Skomakargatan och Skeppsbrogatan. Längs Skomakargatan medges ett indrag på maximalt två meter från fastighetsgräns för byggnadens första två våningar. Syftet med bestämmelsen är att tillkommande bebyggelse utförs i enlighet med innerstadens kvartersstruktur samtidigt som hänsyn tas till Skomakargatans smala gaturum för att möjliggöra en platsbildning som stärker den offentliga miljön.

Gestaltning

Förutsättningar

Gemensamt för befintliga byggnader i centrum är att fasader oftast är utförda i tegel, puts eller trä och med en sockel i avvikande material, ofta sten. Bebyggelsen i planområdets närhet karaktäriseras av en blandning av både lågmäld och utmärkande gestaltning. Byggnadernas uttryck är ofta kopplat till deras användning och symbolvärde. Offentliga byggnader i närområdet, som Kulturens hus, Ebeneser och Shopping Galleria, är viktiga symbolbyggnader i Luleå och kännetecknas av en mer framträdande arkitektur jämfört med den vardagliga arkitekturen som inrymmer exempelvis bostäder och kontor.

I närområdet präglas övriga byggnader längs Skeppsbrogatan och Skomakargatan av mer vardaglig arkitektur. Byggnaderna är uppförda i bland annat tegel, skivmaterial, sten och betong och har varierande aktivitet i bottenvåningen. De befintliga byggnaderna i kvarteret Katten och kvarteret Mården är uppförda i suterräng mellan Skomakargatan och Timmermansgatan på grund av Skeppsbrogatans kraftiga lutning.

Generellt dominerar varma, jordiga kulörer på fasaderna i centrum. Längs Skeppsbrogatan avviker dock detta med en betydligt kallare och blekare färgskala, se Bild 13. På grund av Skeppsbrogatans nivåskillnad mellan Skomakargatan och Timmermansgatan är byggnader utförda i suterräng och saknar entré. Här finns behov av att införa mer värme och öppenhet längs gatan för att främja en väl gestaltad livsmiljö där människans behov och livet mellan husen prioriteras.

Gestaltningen längs Skomakargatan går även den i en kallare färgskala, men med mörkare fasadkulörer, se Bild 14. Kvarteret Hundens fasad mot Skomakargatan består av varuintag med lastbilsportar, mörkt tonade fönster och sockelvåning i mörkgrå betong. Denna typ av fasad ger intryck av att Skomakargatan är en bakgata, vilket har negativa effekter på den upplevda tryggheten. Närmare Storgatan går fasaderna längs Skomakargatan i varmare toner med ockrafärgad puts och gult tegel men verksamheterna i byggnaderna ger sig inte till känna på gatan. Ett tillskott av bebyggelse på fastigheten Katten 6 bör särskilt beakta gestaltningens inverkan på den upplevda tryggheten längs Skomakargatan så att Skomakargatan får en tydligare tillhörighet till stadsliv och mänsklig aktivitet.

Förändringar

Under detaljplanens framtagande har gestaltningsfrågor främst betraktats utifrån hänsyn till stadsbilden, befintliga kulturvärden och intresset att främja en god helhetsverkan enligt 2 kap. 6 § plan- och bygglagen (PBL) samt att planförslaget ska möjliggöra en byggnad med god form-, färg-, och materialverkan enligt 8 kap. 1 § PBL.

Planförslagets reglering av gestaltning behandlar främst färg, form och material om man bortser från hanteringen av byggnadens volym som beskrivits ovan samt stadsbildspåverkan som beskrivs i kommande avsnitt.

Bild 13. Vy över bebyggelse sett från söder. Bebyggelsen längs Skeppsbrogatan karaktäriseras av en blekare färgskala i fasad jämfört med övriga innerstaden som generellt är utförda i varma, jordiga kulörer. Bildkälla: Blom

Bild 14. Vy sett från öst. Både Kulturens hus och kvarteret Hundens fasad mot Skomakargatan är mörkt grå med på- och urlastning för varutransporter. Bildkälla: Blom

Utformningsbestämmelserna syftar till att vara väl avvägda, ha tydliga motiv och att endast reglera vad som är nödvändigt för att detaljplanens genomförande ska ske i enlighet med PBL. Detta för att säkerställa att bebyggelse som planen medger bidrar till upplevelsen av god helhetsverkan, både på nära och långt håll. Det innebär också ett visst svängrum kring gestaltningsfrågor som i praktiken innebär att detaljplanen kan vara aktuell över lång tid då vissa aspekter slutligen bedöms av kommunen i bygglovsansökan.

Punktlistan beskriver egenskapsbestämmelser om utformning som gäller inom all kvartersmark:

- Byggnadens fasad ska utföras i tegel, puts och/eller trä **[f_1]**. Syftet är att den tillkommande bebyggelsen ska förmedla en taktilitet i sitt uttryck, likt framträdande byggnader i närområdet, då den, med sin höjd, kommer att utgöra en markant byggnad. Bestämmelsen syftar även till att fasadmaterialet ska överensstämma med centrumhalvöns bebyggelse i övrigt kring Norra hamn.
- Fasader ska utföras i varm, jordig kulör med matt yta **[f_2]**. Med denna bestämmelse avses gula, bruna eller röda kulörer som upplevs dämpade i sin mättnadsgrad och ljushet. Exempel på jordiga färger är ockra, terra och umbra men även de flesta träslag har varma, jordiga kulörer. Se färgpalett (Bild 15) för exempel. Bestämmelsen innebär även att fasadens yta ska vara matt, och att glansiga ytbeläggningar på fasadfärg eller fasadmaterial inte tillåts. Bestämmelsen syftar dels till att detaljplanens genomförande ska bidra med värme till den annars bleka färgskalan i närområdet längs Skomakargatan och Skeppsbrogatan. Bestämmelsen syftar också till att byggnadens uttryck ska harmonisera med centrumhalvöns övergripande färgskala och fasaduttryck och passa väl in i sin kontext. Detta blir särskilt viktigt utifrån ett stadsbildsperspektiv, se kommande avsnitt *Stadsbild*.

Bild 15. Referensbilder för inspiration. Planförslaget reglerar att byggnadens fasad ska utformas i tegel, puts och/eller trä samt att fasader ska utföras i varm, jordig kulör med matt yta. Bilderna ovan visar referenser där fasader är utförda i tegel och/eller trä samt en färgpalett som exemplifierar vad bestämmelsen av kulör kan innebära.

För att säkerställa ett nätt uttryck på byggnaden regleras att balkonger endast får glasas in om det görs med ramfri inglasning som väderskydd för uterum **[f_8]**. Att tillåta inglasning innebär att balkongers användbarhet och komfort främjas. Syftet med bestämmelsen är att tillåta detta men samtidigt främja en kvalitativ gestaltning och reglera bort klumpiga och iögonfallande lösningar, då det kan medföra en risk att balkongerna blir ett skrymmande och dominant inslag i byggnadens uttryck. Detta är viktigt både ur stadsbildssynpunkt på långt håll och för upplevelsen av byggnaden på nära håll.

Bild 16. Referensbild för inspiration. Bilden visar exempel på ramfri inglasning.

Sockelvåningens fasader mot Skeppsbrogatan och Skomakargatan ska i huvudsak bestå av glas. Byggnadens sockelvåning ska markeras i sten eller tegel **[f_3]**. I kombination med att entréer placeras mot de här gatorna enligt **[f_4]** ska planförslaget främja aktivitet och ett större flöde av fotgängare och motverka känslan av ”bakgata” längs Skomakargatan. I stället skapas förutsättningar för en ökad känsla av trygghet och liv mellan husen. Sockelns utformning syftar även till att främja ett stadsmässigt uttryck i likhet med hur annan centrumbebyggelse är utformad. Bestämmelsen innebär att sockelvåningen ska ges ett uttryck som avviker från övriga våningars fasaduttryck. Även om sockelvåningen och övriga våningsplan har samma fasadmaterial (exempelvis tegel) så kan sockelvåningen markeras med hjälp av en tegelsättning, kulör eller relief som avviker från den övriga byggnaden. Bild 19 visar en möjlig utformning av byggnaden som kan motsvara detta.

Bild 17 För att skapa en känsla av trygghet och öppenhet som främjar ett ökat stadsliv längs gatan ska sockelvåningen mot Skeppsbrogatan och Skomakargatan huvudsakligen bestå av glas. Bilden visar en av flera möjliga utformningar. Illustration av Tengbom Arkitektkontor

Stadsbild

Förutsättningar

I granskningsversionen av ”Utvecklingsplan för Centrum”, en fördjupning av översiktsplanen för stadsdelen Centrum, anges att hög bebyggelse ska stärka infarterna mot centrum. För planområdet påverkar det stadsbilden över Norra hamn sett från Bodenvägen.

Stadsbilden sett från norr karaktäriseras av att centrum ligger på en halvö, omgiven av vatten och med Domkyrkan som den högsta punkten. Stadens siluett består av låg bebyggelse som följer terrängens sluttning upp mot Domkyrkan i en strikt kvarterstadsstruktur. Detta skapar ett varierat fondmotiv och långa siktlinjer längs med gatorna. Vidare domineras stadsbilden sett från norr av byggnader i främst tegel- och träfasad i varma kulörer så som rött, gult, beige och rödbrunt, med några inslag av vita, grå eller blå fasadkulörer.

På vissa platser finns högre byggnader, som Stadshuset, Domkyrkan och höghuset vid korsningen Skeppsbrogatan–Smedjegatan. Bland den högre bebyggelsen kan man utläsa att gavlarna är vända i nord-sydlig riktning med ungefär 15 meters bredd, vilket ger de uppstickande volymerna gemensamma proportioner i stadens siluett sett från både norr och söder, se Bild 18.

Bild 18. Stadsbilden över Norra hamn har ett gemensamt gavelmotiv för uppstickande byggnadsvolymer där gavlarna vetter mot norr och söder med ungefär 15 meters bredd eller något smalare. Foto: Magnus Stenberg.

Domkyrkan, som är den mest framträdande gestalten i stadsbilden, är den enda byggnaden som avviker från detta motiv och presenterar i stället sina tegelröda långsidor med kyrktornet som blickfång från olika vyer.

Förändringar

Planförslaget medger delvis bebyggelse med en högsta totalhöjd av 45 meter. Förslaget innebär att tillkommande byggnad delvis kommer utgöra ett uppstickande element i stadsbilden sett från stadens norra entré. Detta är i enlighet med gällande planprogram.

Bild 19. Planförslaget möjliggör bebyggelse upp till 45 meter som kommer vara synligt från norra infarten. Illustrationen visar hur byggnaden kommer att synas från Bodenvägen i höjd med Luleå Energi Arena. Bilden visar en av flera möjliga utformningar. Illustration av Tengbom Arkitektkontor.

Ett nytt höghus inom planområdet kommer att bli en del av stadssiluetten sett från innerstadens norra entré via Bodenvägen. Byggnadens höga volym gör den även väl synlig från flera delar av centrumhalvön, omkringliggande stadsdelar samt från is- och vattenvägarna.

Detta innebär att byggnadens volym och gestaltning ska ägnas särskild omsorg och uppnå en mycket hög kvalité som bidrar till att stärka Luleås attraktivitet, stadsbild och goda livsmiljö. Det är särskilt viktigt att byggnaden utformas med hänsyn till stadens norra infart. Byggnadens geometri, takavslut samt kulör är av stor vikt för att uppnå en god helhetsverkan som tar hänsyn till stadsbilden i Norra hamn.

För att uppnå en god helhetsverkan i stadsbilden reglerar plankartan att den högre bebyggelsens gavelsida mot norr och söder ska som mest uppnå 15,3 meters bredd. Detta säkerställs genom att den högsta byggnadsdelen medges maximalt 13,5 meters gavelbredd samt att utformningsbestämmelse **[f_5]** reglerar att balkong får kraga ut maximalt 1,8 meter över egenskapsområde **[h_1]** och egenskapsområde **[$ö_1$]** och **[g_1]** och utformningsbestämmelse **[f_6]** reglerar att balkong inte får kraga ut alls över egenskapsområde **[h_2]**. Genom **[f_6]** säkerställs även att balkonger inte kan kraga ut över varken allmän plats eller intilliggande fastigheter. Med denna utformning av plankartan överensstämmer den höga byggnadsdelens gavelmotiv med övriga uppstickande byggnadsvolymer omkring Norra hamn, se Bild 18.

För att främja stadsbildens karaktär i Norra hamn regleras även bebyggelsen med egenskapsbestämmelse **[f_2]** som anger att fasaden ska utföras i varm, jordig kulör och att fasaden ska vara matt. Bestämmelsen syftar till att byggnadens fasadgestaltning ska utföras i likhet med det generella uttrycket i bebyggelsen längs Norra hamn. Det innebär att vita, gråa, svarta samt kalla kulörer inte tillåts, likväl som fasadmaterial med en glansig yta, och finns mer utförligt beskrivet i avsnittet *Gestaltning*.

Friytor

Förutsättningar
Friyta är ett begrepp som avser gemensamma utomhusytor som anordnas för bostäder, även kallat bostadsgård. Friytan bör utgöra cirka en sjättedel av bostädernas bruttototalarea (BTA) och ska i första hand tillgodose de boendes sociala och rekreativa behov. Friytan är särskilt viktig för barn, äldre och människor med funktionsnedsättningar, då den erbjuder möjlighet till utomhusvistelse nära bostaden.

För friytor i centrum är god tillgänglighet och hög kvalitet viktigare än att kraven på storlek tillgodoses. Friyta ska i första hand anordnas på kvartersmark. Barns behov av lek och rekreation ska prioriteras. Friytans innehåll och utformning ska anpassas efter de aktuella bostäderna.

Generellt ska följande kvaliteter beaktas:

- **Lekmöjligheter**. Ytor för närlek för de yngsta åldrarna ska tillskapas inom friytan. Denna lekyta bör vara väl avskild från ytor för trafik, transporter och parkering.
- **Vegetation**. På friytan ska det finnas möjligheter att anlägga vegetation i form av träd, buskar och perennplanteringar; gärna arter som gynnar pollinatörer. Stadsodling kan bidra till en ökad kvalitet i boendemiljön.
- **Sittplatser**. Sittplatser ska anordnas inom friytan. Gärna med möbler som är anpassade för personer med motoriska svårigheter och funktionsvariationer.
- **Buller**. Ljudnivån på friytan bör inte överskrida gällande riktvärden för buller. I bullerutsatta lägen ska möjligheterna till ljuddämpning i form av exempelvis vegetation eller skärmar ses över.
- **Ljusförhållanden**. Både sol och skugga är värdefulla kvaliteter i en utemiljö. Ytor för lek skyddas med fördel från stark sol med vegetation, solsegel eller andra konstruktioner.
- **Lokalklimat**. Friytan ska planeras och anordnas för att skapa ett gott mikroklimat. Att skydda mot förhärskande vind är en av de viktigaste parametrarna att ta hänsyn till.
- **Markmaterial**. Genomsläppliga markbeläggningar som kan infiltrera och fördröja nederbörd ska användas i så stor utsträckning som möjligt.

Förändringar

Planförslaget är utformat så att friyta är möjlig att förläggas på takbjälklag inom egenskapsområde **[h_2]**. Ytan motsvarar cirka 550 kvadratmeter vilket innebär att den tillgodoser en sjättedel av bostädernas bruttototalarea (BTA) om bostäderna omfattar cirka 3300 kvadratmeter BTA. Då planförslaget inte reglerar användningsslag för specifika delar av byggrätten prövas frågan om friytans mängd i relation till bostädernas BTA ytterst i bygglovsskedet.

Med hänsyn till att friytan föreslås vara belägen på takbjälklag, sex våningar ovan mark, är det viktigt att säkerställa en hög kvalité och trivsamma mikroklimat på bostadsgården, särskilt ur ett barnperspektiv. Under vintertid kan snö och is påverka användningen av friytan. Det är därför viktigt att planera för snöröjning och säkerställa att ytan hålls säker och tillgänglig även under vintermånaderna. Detta kan inkludera installation av uppvärmda gångvägar, snörasskydd och andra tekniska lösningar för att minimera snöansamling och isbildning. Vidare bör utformningen av friytan ta hänsyn till vinterklimatet genom att erbjuda skyddade och vindskyddade områden för att skapa en trivsam miljö året runt.

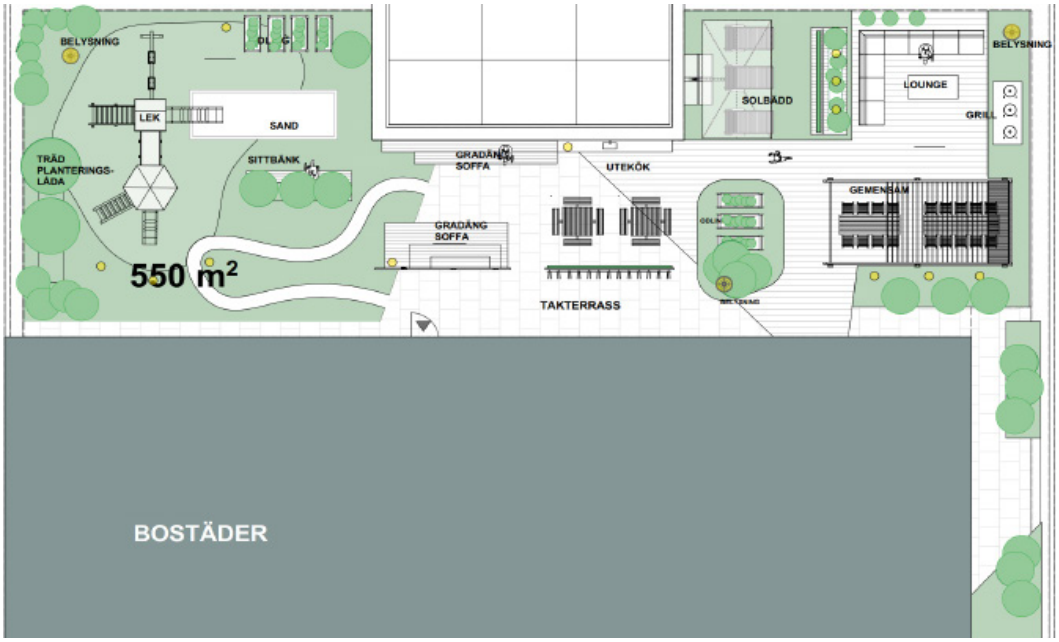

Bild 20. Planförslaget möjliggör att friyta anläggs på takbjälklag på sjätte våningen. Illustrationen visar ett exempel av flera möjliga utformningar för att uppnå hög kvalitet och uppfylla kriterierna om lekmöjligheter, vegetation, sittplatser, med mera. Illustration av Tengbom Arkitektkontor.

Kulturhistorisk värdefull miljö

Historik

Inom fastigheten Katten 6 stod tidigare Folkets hus, en träbyggnad från mitten av artonhundratalet. Huset byggnadsminnesskyddades 1986 och fasaden var q-märkt. Folkets hus förstördes i en brand 2003 och sedan dess har fastigheten stått obebyggd. Idag används platsen främst som parkering samt för tillfällig uppställning och varuintag för verksamheter inom fastigheten Katten 14.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Planområdet omfattas inte av riksintresse för kulturmiljö, kulturreservat eller några identifierade kulturmiljövärden (bebyggelseinventering 2015–2016). Inga fornlämningar finns inom området.

I planområdets närhet finns flera kulturhistoriskt värdefulla byggnader samt en värdefull kulturmiljö. De värdefulla byggnaderna finns inom kvarteren Råttan och Hunden. Hela kvarteret Råttan består av kulturhistorisk intressanta byggnader i form av Shopping Galleria och Vetenskapens hus (gamla postkontoret). I kvarteret Hunden ligger den särskilt kulturhistoriskt intressanta byggnaden Ebeneser som är utpekad med anledning av dess arkitektoniska uttryck och arkitekturhistoriska värde.

Planförslaget bedöms inte påverka några kulturhistoriskt värdefulla miljöer i närområdet negativt. Se analys av siktlinjer i avsnittet *Konsekvenser*.

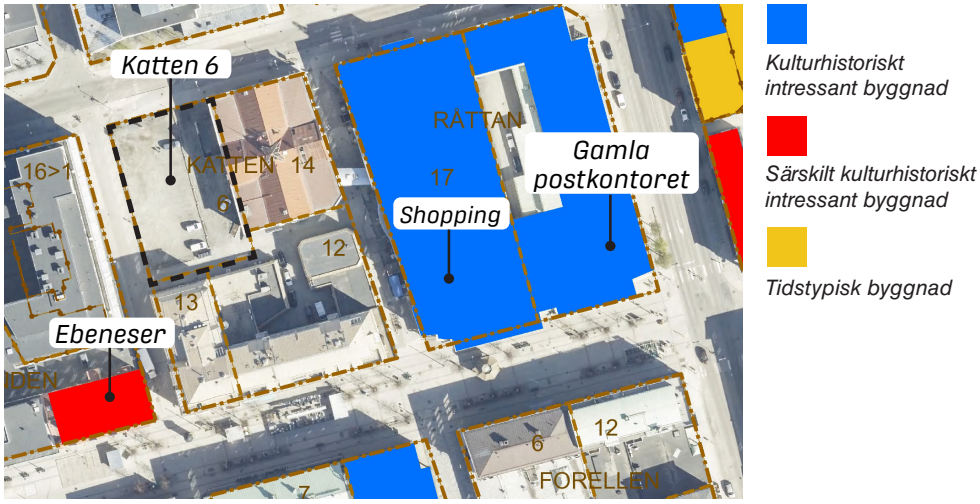

Bild 21. Enligt bebyggelseinventering från 2015 – 2016 finns ett antal kulturhistoriskt intressanta byggnader i närheten av planområdet. Urklipp från Luleå kommuns kommunkarta.

Offentlig och kommersiell service

Planområdet ligger centralt i Luleå och har god tillgång till kommersiell och offentlig service. Butiker, nöjen, vård, skola och annan service finns nära. Vid ett genomförande av planförslaget finns möjligheter att utöka serviceutbudet i området.

Trafik

Gatunät och gaturumsmiljöer

Som underlag för planarbetet har en trafikutredning tagits fram av RK Trafikkonsult (2024). Planområdet ligger inom stadens rutnätsstruktur och det så kallade nio-kvartersområdet som Luleå centrumkärna byggts upp kring. Före 1979 var alla gatorna inom detta område upplåtna för biltrafik. Sedan dess har området förtätats och till stor del omvandlats till en plats för människor snarare än för bilar.

Angöring till fastigheten Katten 6 sker för närvarande från Skeppsbrogatan och via en in- och utfart på Skomakargatan.

Skeppsbrogatan är 18 meter bred och omges av bebyggelse, förutom vid fastigheten Katten 6. Gatan har en markant nivåskillnad på cirka tre meter mellan korsningarna vid Skomakargatan respektive Timmermansgatan.

Skomakargatan är nio meter bred och sträcker sig ända från Gammelstadsvägen till Sandviksgatan. Kommunen har som målsättning att Skomakargatan ska utvecklas norrut till ett stråk där främst fotgängare, men även cyklister, prioriteras. Gatan förväntas bli en viktig anslutning till och från området kring gamla brandstationen i kvarteret Bävern, som på sikt avses bebyggas med bostäder och verksamheter.

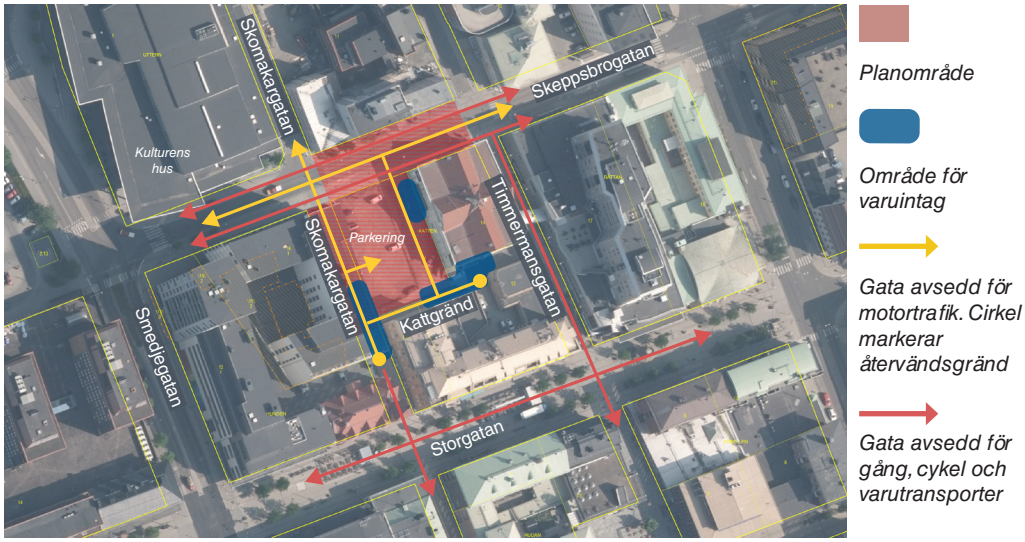

Bild 22. Angränsande befintligt gatunät och områden för varuintag. Ortofoto från © Lantmäteriet.

Biltrafik

Förutsättningar

Bilar och andra motorfordon angör idag planområdet från Skeppsbrogatan och via en in- och utfart från Skomakargatan, se Bild 22. Skeppsbrogatan har stora flöden av personbilar, bussar, cyklister och gående och utgör en av de mer trafikerade gatorna i området. I dagsläget utgör Katten 6 en parkeringsyta vilket medför att många personbilar söker sig till platsen. Från Skomakargatan sker även infart till bostäder inom fastigheterna Katten 12 och 13.

Förändringar

När fastigheten är byggd kommer trafikökningen på gatorna kring kvarteret Katten 6 att bli försumbar. Markparkeringen tas bort och de verksamheter som planeras inom planområdet kommer att ge ett mycket litet tillskott av varutransporter. Trafiken som de nya bostäderna inom planområdet genererar kommer huvudsakligen att påverka Skeppsbrogatan samt den befintliga in- och utfarten till kvarteret Hunden eftersom även de föreslagna bostädernas parkeringsgarage kommer att ansluta via denna.

Gång- och cykeltrafik

Förutsättningar

Skeppsbrogatans främsta funktion är god framkomlighet och dess cykelväg utgör ett av centrums huvudcykelstråk, vilket innebär att cyklisters framkomlighet är högt prioriterad. Bägge sidor av Skeppsbrogatan är även försedd med trottoar.

Skomakargatan är från mötet med Storgatan och vidare söderut till största delen utformad som en gata med blandning av trafikslag, alltså att trottoarer, cykelväg eller körbana inte markeras med kantsten.

Gatan är utformad med en sammanhängande yta med betongplattor som markbeläggning vilket gör att gatan upplevs som stadsmässig och att gående har företräde. Från Storgatan och norrut består gatan av asfalterad körbana och trottoarer som separeras med kantsten. Vid kvarteret Katten har gatan endast trottoar på ena sidan, den som går längs med kvarteret Hunden.

Förändringar
Vid ett genomförande av planen behöver en kulvert/körbar förbindelse anläggas under Skomakargatan för att möjliggöra en koppling mellan kvarteret Hunden och kvarteret Katten. I samband med detta ska Skomakargatan omvandlas. Skomakargatans nya utformning ska tillgodose en gatumiljö som säkerställer trafiksäkerhet och god framkomlighet. Gående kommer vara högst prioriterade, vilket gatans gestaltning kommer att spegla. Exempelvis kan Skomakargatans markbeläggning utformas i jämna nivåer med eventuella kantstenar i nollnivå. På det sättet säkerställs framkomlighet för varutransporter samtidigt som gatan i första hand upplevs som en gågata. Delen av gatan som endast avses för gående planeras att flyttas från den västra sidan av gatan till den östra sidan, i anslutning till den nya entrén inom planområdet.

Gatans utformning och gestaltning ska verka för en låg hastighet. Detta för att möjliggöra gatan som ett ”shared space”, där fotgängare, cyklister och motorfordon samexisterar utan tydliga avgränsningar. Målet är att öka interaktionen mellan användare och säkerheten genom att sänka hastigheten och uppmuntra försiktighet. I dessa områden prioriteras fotgängarnas rörelsefrihet och komfort, vilket gör gatan till en social plats för möten och vistelse. Gestaltningen kan inkludera materialval, belysning och möblering som tydliggör delad användning, Markbeläggningen behöver även ta hänsyn till funktionalitet och hållbarhet ur ett driftsperspektiv. Kostnader, funktions- och utformningskrav kopplade till Skomakargatans utveckling kommer att specificerats i ett exploateringsavtal.

Gång- och cykelvägen längs Skeppsbrogatan kommer att påverkas av att fler bilar passerar gång- och cykelvägen vid in- och utfarten till kvarteret Hunden. Antalet bilpassager uppskattas att öka med 50 procent, från 150 till 225 bilpassager in och ut från huset.

In- och utfarter till en fastighet är reglerat via generella trafikregler där en bilist har väjningsplikt mot den som går eller cyklar och vid utfart även mot bilar på Skeppsbrogatan. Detta är trafikregler som inte märks ut med vägmärke. Det är därför viktigt att den fysiska miljön utformas (exempelvis genom markbeläggning med struktur) så att det förstärker bilistens ansvar samtidigt som konfliktplatsen blir tydlig för gående och cyklister.

Bild 23. Befintlig utformning av in- och utfarten till kvarteret Hunden från Skeppsbrogatan. Bild av RK Trafikkonsult.

Bild 24. Exempel på hur gestaltningen av gång- och cykelbanan och skyltar kan medverka till att uppmärksamma bilarna som ska ut från garaget. Bild av RK Trafikkonsult.

Kollektivtrafik

Det finns goda förutsättningar för kollektivt resande i planområdets absoluta närhet. Planområdet ligger inom 150 meter från lokaltrafikens bytesnod vid Smedjegatan och det finns ytterligare en busshållplats på Skeppsbrogatan (hållplatsen Shopping). Kvarteret Loet och stationsläget för den regionala busstrafiken ligger cirka 300 meter öster om planområdet och tågstationen cirka 800 meter bort.

Parkering

Förutsättningar

Behovet av parkeringsplatser för cyklar och bilar för användningsområdena bostäder, handel och kontor finns redovisade i Luleå parkeringsnorm, antagen 2016 av Kommunfullmäktige.

Luleå kommun tillämpar metoden ”Gröna parkeringsköp” som tillåter fastighetsägaren att anlägga färre parkeringsplatser för bil än vad parkeringsnormen anger för bilar mot att åtgärder vidtas som innebär att boende och arbetande inte är lika beroende av att äga en egen bil. För bostäder är den maximala reduktionen 50 procent och för kontor 60 procent.

För besökande till centrumverksamheter och kontor ska platser för rörelsehindrade finnas inom 25 meter från entré.

Förändringar

Planförslaget förutsätter att kommunens anvisningar beaktas för att möjliggöra en minskning av antalet bilparkeringsplatser. Eftersom dessa åtgärder inte kan säkerställas fullt ut genom exploateringsavtalet ska planen tolkas så att maximala parkeringsreduceringar endast gäller om exploatören genomför de angivna åtagandena; i annat fall tillämpas kommunens beslutade parkeringsnormer.

Parkering av bil och cykel anordnas i två våningsplan under mark. Angöring till parkeringsanläggning sker via garagenedfarten till Hunden 16 och via en kulvert/körbar förbindelse under Skomakargatan som sammankopplar parkeringsanläggningarna inom fastigheterna Katten 6 respektive Hunden 16.

Genom denna lösning möjliggörs 66 bilplatser och en utökad cykelparkering (utöver de cykelparkeringar som parkeringsnormen anger) inom fastigheten Katten 6. Härigenom möjliggörs även ytor för att möta kraven för gröna friköp om cykelpool, cykelverkstad och tjänstecykla.

Angöring/varumottag/in- och utfarter

Förutsättningar

Angöring till fastigheten Katten 6 sker för närvarande från Skeppsbrogatan och via en in- och utfart på Skomakargatan.

Katten 6 ingår i gemensamhetsanläggningen Katten GA:2 tillsammans med fastigheterna Katten 12, 13 och 14 och omfattar vägen Kattgränd, se Bild 24. Enligt beslut ska Kattgränd hållas öppen för varutransporter till deltagande fastigheter året om. Deltagande fastigheter har alltså en rätt, tillika ansvar, för vägen.

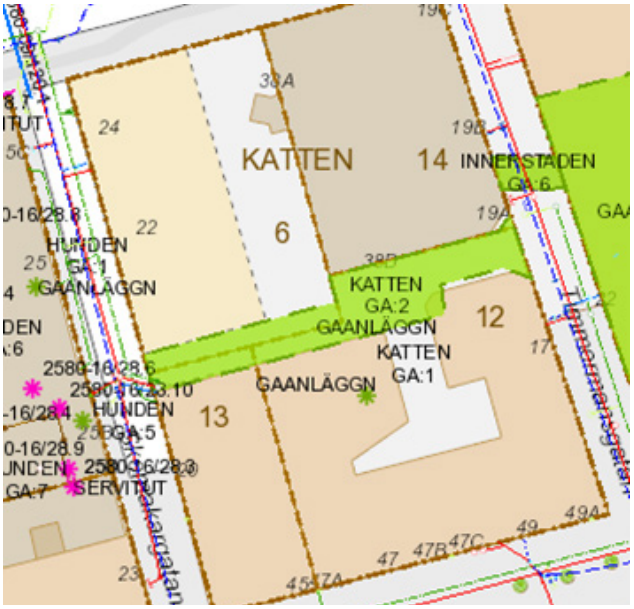

Bild 25. Katten 6 ingår i gemensamhets-anläggningen Katten GA:2.

I dagsläget finns även ett varumottag till intilliggande fastigheten Katten 14 som sker via Katten 6. Detta skyddas inte av något avtal eller servitut.

Varumottag sker i dagsläget även till kvarteret Hunden via Skomakargatan. Gällande detaljplan PL315 anger att varutransporter till kvarteret Hunden ska lösas i form av en genomfartslösning, där infart till byggnad sker från Skomakargatan, varumottag utförs inom byggnad och utfart sker mot Skeppsbrogatan. Denna lösning är dock inte genomförd enligt detaljplan. Varutransporter har i stället både in- och utfart via Skomakargatan, vilket innebär att transportfordonen kör in i byggnaden, därefter backar ut tillbaka på Skomakargatan och fastigheten Katten 6, innan de fortsätter ut via Skeppsbrogatan. Det finns inte något avtal som säkerställer rättigheter att nyttja Katten 6 för att tillgodose varumottag till kvarteret Hunden.

Förändringar

Om bebyggelsen utformas enligt planförslaget behöver varuintaget för snabbmatskedjan på Katten 14 flyttas eller samordnas med Katten 6. Detta eftersom planförslaget möjliggör för tillkommande bebyggelse inom Katten 6 att placeras i gräns mot fastigheten Katten 14. Om varuintag samordnas i den nya byggnaden på Katten 6 kan lossning förslagsvis ske från Kattgränd, vid sportaffärens befintliga lastbrygga. Passagen inom Katten 6 mellan Kattgränd och snabbmatskedjans varuintag behöver i så fall säkerställas genom nyttjanderättsavtal eller servitut.

Varumottag till Katten 6 avses ske i Kattgränd, där varutransporternas infart sker från Skeppsbrogatan, via Skomakargatan och till Kattgränd. Beroende på transportfordonens höjd kan utfart lösas antingen via Timmermansgatan eller genom att backa tillbaka och använda Skomakargatan som utfart till Skeppsbrogatan.

Varutransporter och räddningsfordon kommer även i fortsättningen kunna angöra kvarteret via Skomakargatan eftersom Timmermansgatan har en begränsning i höjd på grund av skywalken mellan Shopping och Katten 14.

I och med att planområdet bebyggs definieras Skomakargatans gaturum till dess maximala bredd på nio meter. Den nya bebyggelsen innebär en förtätning av staden som medför att vissa anpassningar behöver ske i enlighet med vad en tät stad kravställer på sin omgivning. Detta kan exempelvis röra sig om att storleken på varutransporters fordon behöver begränsas för att säkerställa svängradier med mera. För Hunden 16 innebär den nya exploateringen att varutransporter inte längre kan använda ytor inom Katten 6. Följaktligen behöver transporterna angöra genom backning från Skomakargatan på vägen in, se bild 27.

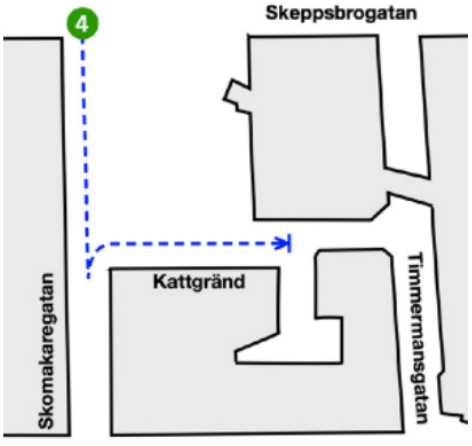

Bild 26. Föreslagen angöring till Kattgränd.
Bild av RK Trafikkonsult

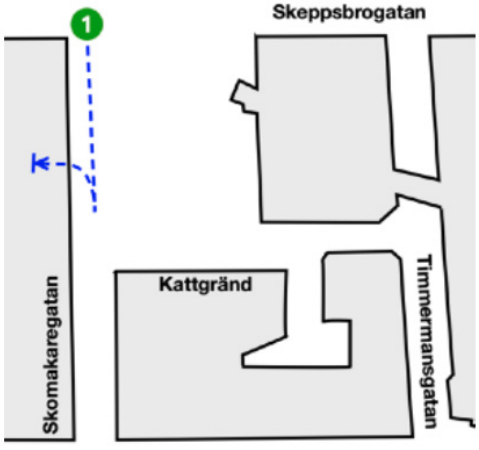

Bild 27. Föreslagen angöring till Hunden 16.
Bild av RK Trafikkonsult

Avfallshantering

Förutsättningar
Lumire har idag nio olika hämtställen för olika typer av avfall i närområdet. Frekvensen för hur ofta de kommer varierar beroende vad som ska hämtas från tre gånger/vecka till fyra gånger/år. Lumire står därför för en mycket liten andel av de dagliga transporter som är i området. Då det idag är trångt på Kattgränd försöker de komma tidigt på morgonen eller sent på eftermiddagen för att undvika varuleveranser som är beroende av att butiker är öppna och kan ta emot varor. Lumires fordon står generellt efter gatan vid tömning av avfall från alla hämtställen utom gällande kvarteret Hunden, där de i stället backar in i kvarteret.

Förändringar
Efter genomförandet kommer sopor som härrör sig till Katten 6 att härbärgeras i soprum i fastigheten. Tömning avses ske via Kattgränd. Hämtstället vid snabbmatskedjans varukaj på Katten 6 flyttas också till Kattgränd.

Exploatören ska samråda med Lumire innan system för avfallshantering väljs och installeras för att säkerställa att hämtning kan ske med de fordon och system som kommunen tillhandahåller.

Tillgänglighet

Marken inom planområdet är relativt platt och ger goda möjligheter för att tillskapa god tillgänglighet inom planområdet. Byggnader inom planområdet ska vara tillgängliga för alla. Entréer ska utföras utan nivåskillnader eller andra hinder.

Boverkets byggregler (BBR) gäller för att säkerställa att en god tillgänglighet uppnås, både för omgivande mark och inom byggnaden.
Tillgänglighetskraven regleras inte i detaljplanen utan hanteras i kommande bygglovsskede.

Markförhållanden

Geotekniska förhållanden

Markhöjder inom planområdet varierar mellan 6,5 och 8,5 meter över nollplan (RH2000) och sluttar i sydvästlig riktning. Planområdet ligger inte inom riskområde för ras, skred eller erosion enligt kartunderlag från Statens Geotekniska Institut (SGI).

Marken inom planområdet består vid ytan av utfyllnad. Under planarbetet har ett geotekniskt utlåtande tagits fram som sammanställer tidigare utförda geotekniska utredningar inom intilliggande kvarteret Hunden. En utredning tyder på att jordart inom planområdet är morän varvat med ren sand och siltig sand/sandig silt och andra sandiga-siltiga jordlager eller sandigsiltig morän samt att ett sammanhängande siltskikt finns på cirka 20 meters djup.

I det geotekniska utlåtandet bedömer konsulten att tillkommande bebyggelse upp till +45 meter troligtvis kan anläggas med en källargrundläggning. Denna bedömning saknar dock helt information om storlek på laster och grundtryck som kommer att råda på planerad grundläggningsnivå. En översiktlig geoteknisk undersökning behöver genomföras i senare skede för att säkerställa antagna tillåtna grundtryck och trolig grundläggningsmetod för den bebyggelse som planförslaget medger.

Markradon

Enligt digitaliserad radonkarta från år 1987 av Sveriges Geologiska AB ligger planområdet inom område med lokala förekomster av högradonmark. Kompletterande radonundersökningar rekommenderas inför byggskedet.
Att i ett tidigt skede undersöka hur mycket markradon som finns är i regel ekonomiskt fördelaktigt. Om radon förekommer i marken ska det hanteras med lämpliga åtgärder kopplat till byggnadernas konstruktion. Boverkets byggregler anger gränsvärden för radonhalt och gammastrålning i nya byggnader och byggherren ansvarar för att reglerna uppfylls. Kommunen har tillsynsansvaret för att den färdigställda byggnaden inte överskrider gränsvärdena.

Förorenad mark

Området har tidigt i planarbetet bedömts omfattas av risk för olika föroreningar:

- I länsstyrelsernas EBH-karta finns flera kemtvättar identifierade runt planområdet. Kemtvättar med lösningsmedel kan ge upphov till utsläpp av klorerade alifater och alifatiska kolväten. Dessa flyktiga föroreningar kan sprida sig långa sträckor och hittas ofta djupt ner i marken samt i grundvatten.
- Generellt föreligger det en föroreningsrisk avseende främst metaller och PAH i fyllnadsmaterial, vilket bekräftats i brandrester vid tidigare undersökning, cirka två meter under markytan.
- Då det funnits parkering på området och det förekommer mycket trafik i Luleå centrum finns även risk att området är förorenat av petroleumämnen (alifater och aromater).
- Eftersom det förekommit en brand inom planområdet finns risk för förorening av PFAS (som förekommer i brandskum).

En tidigare utförd utredning av förorenad mark inom planområdet från år 2012 har redovisat följande resultat:

- Halter av metaller (koppar, zink, bly, barium) överskred Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning (KM) i två av fem provpunkter
- Halter av olja underskred KM i samtliga fem provpunkter
- Halter av PAH-H överskridande KM påträffades i en av fem provpunkter
- Dioxinhalter (analyserat i en provpunkt) underskred KM

År 2019 genomfördes även en undersökning avseende inomhusluft på fastigheten Katten 14 (direkt öster om planområdet). Spår av koltetraklorid och kloroform påträffades i samtliga provpunkter. I en av punkterna på plan 1 påträffades också spår av 1,1,1-trikloretan. Halter av klorerade lösningsmedel från rumsluft underskred däremot både Naturvårdsverkets referenshalter (Rfc respektive RISKinh) och Arbetsmiljöverkets Hygieniska gränsvärden NGV med god marginal. De uppmätta halterna bedömdes därför inte innebära några negativa hälsoeffekter för personal på fastigheten. Uppmätta halter bedömdes komma från en icke-lokal källa eller bero på bakgrundshalter eller störningar i utrustning, provhantering eller laboratorieanalys.

Som underlag för detaljplanens handlingar har Afry år 2024 gjort en miljöteknisk markundersökning av jord, grundvatten och porgas inom planområdet. Syftet med markundersökningen har varit att undersöka föroreningssituationen och säkerställa korrekt masshantering under byggskedet.

Undersökningen inkluderade provtagning med skruvborrning med borrbandvagn i sex provpunkter fördelade över planområdet. Genom skruvborrning uttogs jordprover halvmetersvis (om fältintryck inte föranledde någon annan indelning) från respektive provtagningspunkt ner till borrstopp på grund av block eller berg (maximalt djup av 3,8 meter). Utöver detta utfördes aktiv provtagning med hjälp av porgasspjut. Spjuten borrades ner cirka en meter under marken.

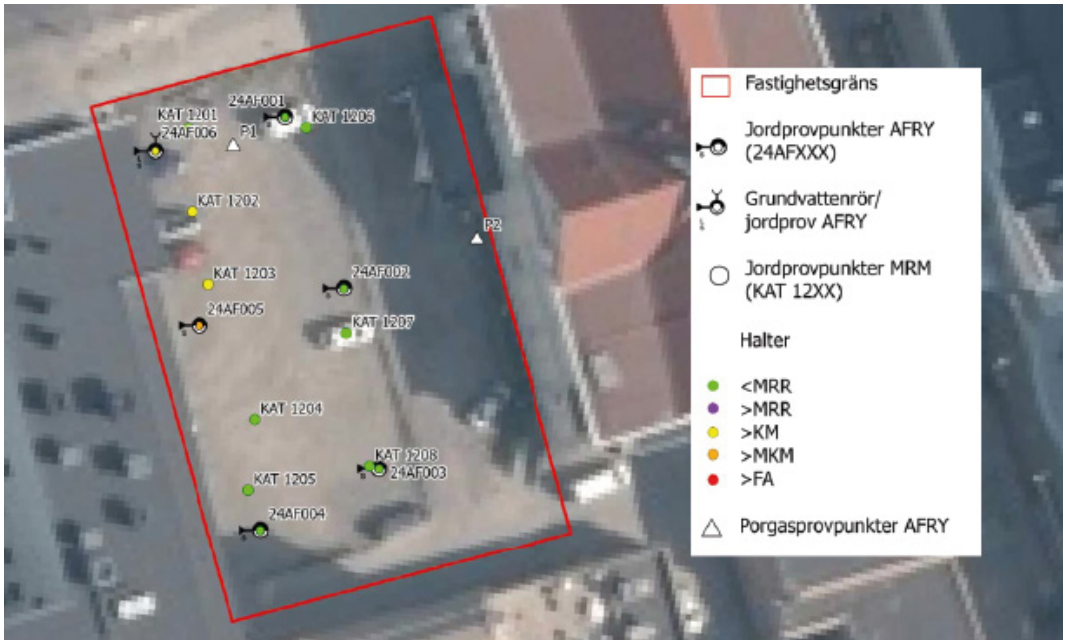

Bild 28. Karta över uttagna prover. Bild från den miljötekniska undersökningen.

I en av provpunkterna installerades ett grundvattenrör. Grundvattenröret installerades med filterspetsen på åtta meters djup under markytan för att fånga upp eventuella spår av klorerade alifater. Den grundare delen av filtret installerades där grundvattenytan tidigare har påträffats, om spår av petroleum förekommer på vattenytan.

Utredningen visar:

- Att ett av 13 analyserade jordprover överskrider Naturvårdsverkets riktvärden för MKM:
    - 24AF005 2 – 2,5 m.u.my. (barium, koppar, zink)
- Att två av 13 analyserade jordprover överskrider Naturvårdsverkets riktvärden för KM:
    - 24AF005 2 – 2,5 m.u.my. (arsenik, bly, kadmium, nickel)
    - 24AF006 1 – 1,5 m.u.my. (PAH-H)
    - 24AF006 1,5 – 2 m.u.my. (PFOS)
- Generellt har låga halter av metaller uppmätts i grundvattnet, under Naturvårdsverkets tillståndsklass för ”mindre allvarligt”, och mellan klass 1 och 3 enligt SGU:s bedömningsgrunder för grundvatten. Halten av bens(a)pyren överskrider klass 5 enligt SGU:s bedömningsgrunder. Halten underskrider dock holländska gränsvärdet för ”kraftig påverkan”. Halten av PAH-H överskrider SPI:s riktvärde för ”skydd av dricksvatten” men underskrider både riktvärdet för skydd av ytvatten och ångor i byggnader. Halter av BTEX, alifater och aromater underskrider samtliga bedömningsgrunder. Halter av PFAS har detekterats i grundvattnet, men halter av PFOS underskrider SGI:s preliminära riktvärden. Samtliga halter av klorerade ämnen underskrider laboratoriets rapporteringsgräns.
- Vid provtagning av porgas låg halter av samtliga analyserade ämnen i ena punkten under laboratoriets rapporteringsgräns. I andra punkten (österut mot den gamla kemtvätten) uppmättes halter av aceton och diklordifluormetan. Halter av aceton ligger under arbetsmiljöverkets hygieniska gränsvärden och korttidsgränsvärden med en faktor av över tiotusen. Halter av diklordifluormetan ligger under arbetsmiljöverkets gränsvärden med en faktor av över tusen.

Slutsatser och rekommendationer

Analysresultaten tyder på att överskottsmassor kan klassas som IFA (icke-farligt avfall) avseende totalhalter. Mottagningsanläggning kan kräva kompletterande provtagning av massor innan de kan deponeras, så som laktest. Massor som provtas bör analyseras på metaller, PAH och PFAS då det är dessa ämnen som påvisats i mer eller mindre beaktansvärda halter inom området.

Länsvatten (vatten som samlas i schaktgropar eller andra arbetsområden, till exempel vid byggen, och består av regnvatten, grundvatten eller spolvatten) bör provtas innan det släpps ut i omkringliggande mark. Relevanta jämförvärden och provtagningsfrekvens fastställs i samråd med tillsynsmyndigheten. Om halter överskrider jämförvärden kan åtgärder (exempelvis rening i container) behöva vidtas.

Spår av aceton och diklordifluormetan har påträffats i porgas på fastighetens östra del. Dessa halter bedöms som försumbara.

Enligt miljöbalken kapitel 10 § 11 ska den som äger eller brukar en fastighet, oavsett om området tidigare ansetts vara förorenat, genast underrätta tillsynsmyndigheten på kommunen om det upptäcks en förorening på fastigheten och föroreningen kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Innan åtgärder utförs i marken i det aktuella fallet krävs en anmälan enligt §28 Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd till den kommunala tillsynsmyndigheten. Om länsvattenhantering blir relevant krävs både provtagning innan utsläpp och en dialog med kommunens miljö- och byggavdelning.

Vattenförhållanden

Geohydrologiska förhållanden

Grundvattennivåer inom kvarteret Hunden har noterats på 5,8 respektive 4,8 meter under markytan i januari 1991. Under markundersökningen våren 2024 påträffades grundvatten cirka sju meter under markytan.

Bortledande av grundvatten, till exempel i samband med anläggandet av byggnaden och ett underjordiskt parkeringsgarage, kan utgöra en tillståndspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Ansökan om tillstånd för vattenverksamhet söks hos mark- och miljödomstolen. Viss vattenverksamhet, dock inte grundvattenbortledning, kan i stället vara anmälningspliktig.

Dagvatten

Idag består fastigheten Katten 6 av en grusad parkeringsyta. Planförslaget möjliggör en exploatering som innebär att all yta på fastigheten kan förväntas bli bebyggd eller hårdgjord med asfalt.

Som underlag för detaljplanen har Afry år 2024 tagit fram en dagvattenutredning. Flödesberäkningar har gjorts för ett 20-årsregn med en varaktighet på tio minuter och en klimatfaktor på 1,25 i linje med branschstandarden och kommunens dagvattenplan. Utredningen visar att flödet ökar efter exploatering, vilket innebär att flödesfördröjning ner till befintligt flöde måste ske inom planområdet.

Eftersom det kan finnas risk att markföroreningar lakar ut om dagvattnet tillåts infiltrera är en möjlig systemlösning att dagvatten hanteras i form av ett magasin med en tät konstruktion. Förslagsvis anläggs ett underjordiskt rörmagasin som rymmer hela den erforderliga fördröjningsvolymen på 14,5 m^3. För att även få en rening av dagvattnet kan magasinet utformas med en sedimenteringsdel, vilket kan utföras genom ett förhöjt utlopp som skapar en stående vattenvolym i botten av magasinet. Rörmagasinet bör inte byggas över så att åtkomst för drift och underhåll hindras. Rörmagasinet kan exempelvis hängas i taket i källaren.

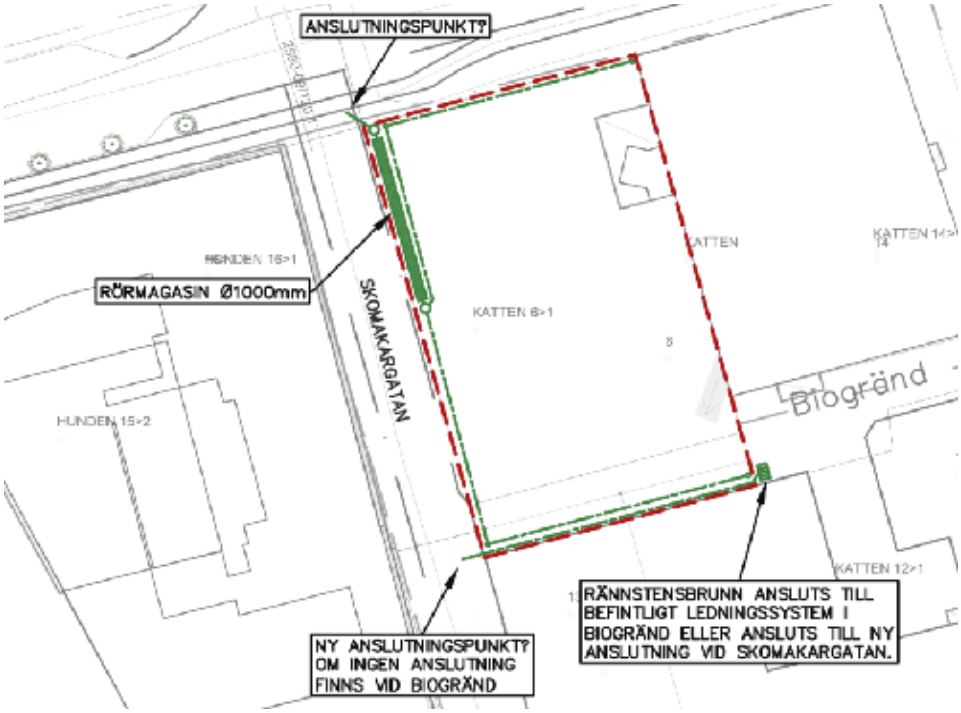

Bild 29. Förslagen dagvattenhantering i rörmagasin och placering av rännstensbrunn(ar).

Förslagen systemlösning syftar till att visa ett exempel på hur dagvatten kan hanteras inom planområdet. Vid projektering ska ytterligare hänsyn tas till dagvattenhantering.

Förslagsvis sker anslutning av magasinet i Skeppsbrogatan där befintlig dagvattenledning ligger på lämplig nivå. Placeringen av anslutningspunkten bestäms i samråd med Lumire och ansökan om servis behöver göras.

Skulle delar av tillkommande bebyggelses takyta bytas ut mot terrasser med grönytor skulle den erforderliga fördröjningsvolymen kunna reduceras. Den fördröjande kapaciteten på gröna tak beror på många faktorer, så som klimat, jordsammansättning, regnintensitet, avdunstning, typ av vegetation, med mera. Gröna tak har en påverkan på dagvattnets kvalitet och de flesta studier visar på att gröna tak lakar ut näringsämnen. För att minska utsläppet av näringsämnen bör gödsling minimeras och växter som tål näringsfattiga förhållanden väljas. Val av växter är även viktigt vid implementering av gröna tak i kallt klimat. Implementering av gröna tak kan även kombineras med takterrasser med en utformning som syftar till att uppnå en trivselhöjande effekt. Detta kan särskilt vara fördelaktigt inom täta strukturer för att kombinera ytornas användning och skapa mervärden.

Skyfall

Ytavrinning inom planområdet sker i nordvästlig riktning ut mot Skeppsbrogatan och Skomakargatan. Belastande dagvatten kommer från Kattgränd i sydost samt från innergården på fastigheten Katten 12, vilket är ett instängt område. Innergården har sin rinnväg mot planområdet först vid extrema regn. Simuleringar visar på att innergården svämmar över vid cirka 90 millimeter

regn, då ledningssystemet antas kunna avleda de första tio millimetrarna regn. Som jämförelse motsvarar 90 millimeter regn ett 100-årsregn med klimatfaktor 1,25 och varaktigheten tre timmar.

Skyfallssituationen kommer inte förändras i och med exploateringen då det fortsatt kommer finnas en rinnväg mellan fastigheterna Katten 6 och Katten 13. Därmed kan vattnet fortsatt rinna ut längs med Kattgränd och inga nya instängda områden skapas.

Takterrassen bör utformas så att den bidrar till hanteringen av skyfall. Detta kan

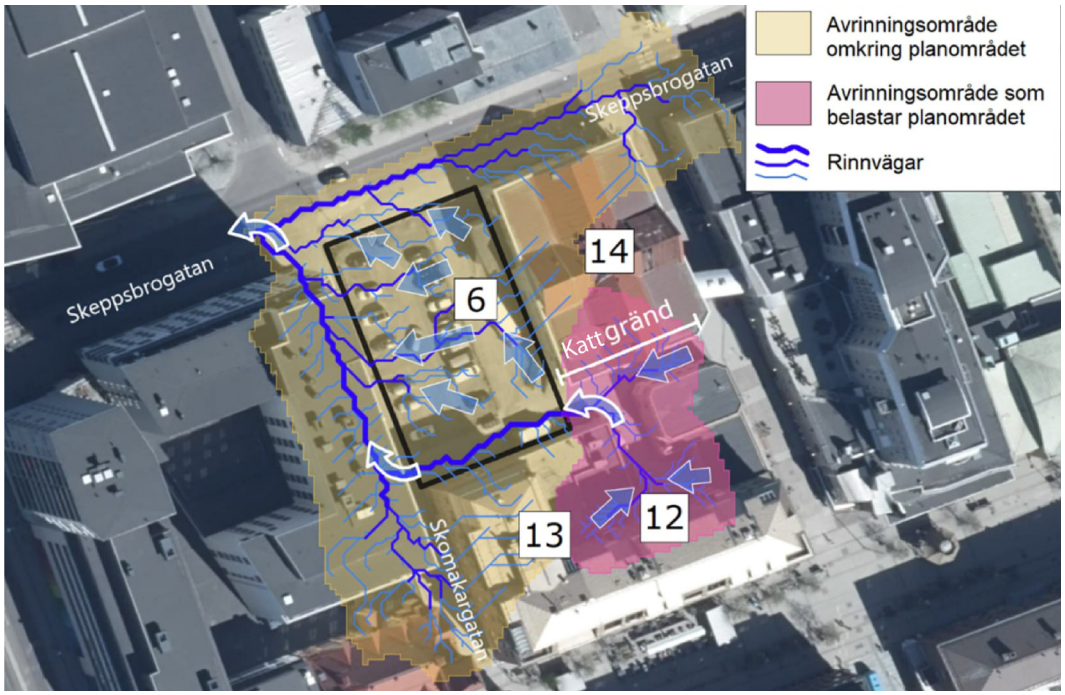

Bild 31. Befintliga avrinningsområden och rinnvägar.

Bild 30. Befintliga lågpunkter/instängda områden som riskerar att översvämmas vid stora regn.

inkludera installation av dräneringssystem, gröna tak och regnträdgårdar som kan fördröja och omhänderta regnvatten. Vidare bör terrassen utformas med tillräckliga lutningar och avrinning för att säkerställa att vatten inte ansamlas och orsakar översvämningar.

Eftersom det finns olika sätt att lösa hanteringen av dagvatten och skyfall regleras inte en specifik systemlösning. För vidare vägledning kopplat till hantering av dagvatten och skyfall, se PM Dagvattenhantering (Afry, 2024).

Snöhantering

Snöhantering bör generellt ske inom den egna fastigheten samt av allmän platsmark i direkt anslutning till byggnader på privat mark, såsom trottoarer. Snön får inte skjutas ut på allmänna gator utan ska omhändertas av fastighetsägaren. Under vinterperioden blir detta en stor utmaning eftersom det saknas plats för snöupplag inom planområdet. Därför måste den snö som faller flyttas till en annan plats utanför området eller köras bort direkt. Planeringen av snöröjningen behöver ske i dialog med kommunens driftledare för centrum.

Snöupplag bör inte ske ovanpå eller i direkt anslutning till rännstensbrunnar, då det kan riskera att sätta igen och skapa översvämning vid händelse av snösmältning och stora regn. Snösmältningsintensiteten under ett dygn i Luleå uppgår till 5,6 l/s hektar, enligt tabell 4.10 i P110. Beräknat flöde vid snösmältning blir cirka 0,8 l/s då planområdet är 0,14 hektar.

Hälsa och säkerhet

Brand och åtkomst räddningsfordon

Räddningstjänsten kan angöra planområdets bebyggelse inom kvartersmark för **[C]** och **[B_1]** via Skeppsbrogatan, Skomakargatan och Kattgränd. Byggnaden behöver utformas med trapphus som klarar egen utrymning ovanför 23 meters höjd.

Den nya byggnaden föreslås uppföras i fastighetsgräns, mot befintlig byggnad på Katten 14. Detta ställer krav på brandsäkerheten. En lösning som har redovisats är en brandvägg mellan byggnaderna med brandsäkra portar mellan fastigheterna Katten 6 och 14 för tillgång till varuintag och befintlig utrymningsväg för Katten 14 samt en isolerad kanal upp till tak/lämplig höjd där en ny röklucka placeras. Det finns även andra alternativ.

Skyddsrum

Planområdet ligger i närheten av befintliga skyddsrum i de närliggande kvarteren, såsom Mården, Hermelinen, Råttan, med flera.

Risk för höga vattenstånd

Planområdet ligger inte inom området som riskerar att översvämmas vid höga vattenstånd från havet eller från älven enligt Lule älv översvämningssäker nivå (+3 meter) och Hav översvämningssäker nivå (+2,5 meter).

Teknisk försörjning

Infrastruktur för kommunalt vatten- och avlopp samt fjärrvärme, fjärrkyla, it- och telekommunikation finns utbyggt i området. Avfallshanteringen ska ske enligt kommunens renhållningsföreskrifter.

I dagsläget har Luleå Energi inga nätstationer i området som täcker stora anslutningar. Vid genomförande av detaljplanen bör exploatören räkna med att bli högspänningskund hos Luleå Energi.

Ledningarnas läge har beaktats i planarbetet. Eftersom det kan finnas en felmarginal i inmätta höjder ska eventuella behov av anpassningar eller tekniska lösningar för att undvika kollisioner hanteras och bekostas av exploatören i samråd med ledningshavaren i samband med genomförandet.

Konsekvenser

Fastighetsrättsliga konsekvenser

I nedanstående tabell redovisas de konsekvenser planförslaget får på respektive fastighet inom planområdet.

Tabell: Bedömning av ekonomiska och fastighetsrättsliga konsekvenser för fastigheter med anledning av förslag till ny detaljplan.

Fastighet	Avstår/erhåller mark, antal kvadratmeter	Rättigheter som påverkas, förändras eller rättigheter som behöver skapas	Nödvändiga avtal som underlättar plangenom-förandet	Ekonomiska konsekvenser
Katten 6	Erhåller mark om cirka 120 kvadratmeter (i plan) från Innerstaden 2:1. Ytan planläggs som kvartersmark och överförs genom fastighetsreglering. Regleringen avser 3D-fastighetsbildningen.	Hunden GA:1 och Katten GA:2 berörs och kan behöva omprövas.	Exploaterings-avtal, överens-kommelse om fastighets-reglering.	Anslutningsavgifter för exempelvis VA, elnät etcetera. Kostnader för åter-ställande av allmän plats och justering av VA-ledningar. Erhållande av mark som planläggs som kvartersmark. Kostnad för fastighets-bildningsåtgärder, flytt av ledningar och andra rättigheter.
Inner-staden 2:1	Avstår mark om cirka 120 kvadratmeter (i plan). Ytan planläggs som kvartersmark och överförs genom fastighetsreglering.	Ledningsrätt akt 2580-09/120.1 till förmån för Luleå Energi AB belastas.		Kostnader för utbyggnad av allmän plats. Avstående av mark som planläggs som kvartersmark. Drift av allmänna anläggningar, exempelvis gator, VA och dagvatten.

Riksintressen och skyddade områden

Riksintresse för totalförsvaret (3 kapitlet 9 § miljöbalken)

Kallax flygplats är belägen på Kallaxheden cirka fem kilometer sydväst om Luleå centrum. Vid flygplatsen bedrivs både militär och civil flygtrafik. Flygplatsen är dels riksintresse för totalförsvarets militära del, dels riksintresse för luftfarten.

Planområdet ligger inom stoppområde för höga objekt. Detta är ett definierat avgränsat område där Försvarsmakten inte tillstyrker uppförande av objekt högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse och 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse.

Då detaljplanen inte medger bebyggelse högre än 45 meter bedöms genomförandet av detaljplanen inte påverka riksintresset negativt.

Riksintresse för kommunikationer (3 kapitlet 8 § miljöbalken)

Område där höga byggnader och objekt kan innebära påtaglig skada på riksintresse för flyg (MB 3 kap 9 §). Byggnader och andra objekt över 20 meter ska samrådas med Luftfartsverket.

Då detaljplanen inte medger bebyggelse högre än 45 meter bedöms genomförandet av detaljplanen inte påverka riksintresset negativt.

Riksintresse för Norrbottens kust och skärgård, områden som har särskilt stora värden för turism och rörligt friluftsliv (4 kap 1, 2 §§ MB)

Riksintresset berör ett stort geografiskt område och stora delar av kommunen omfattas av riksintresseområdet. Områdets upplevelsevärden i form av natur- och kulturmiljövärden ska bevaras. Planförslaget bedöms inte medföra en negativ påverkan på områdets upplevelsevärden eller bidra till att minska allmänhetens tillgänglighet till området. Riksintresset bedöms därmed inte påverkas negativt av ett genomförande av detaljplanen.

Miljökvalitetsnormer

Luftkvalitet

Ett genomförande av planen innebär fler bostäder och arbetsplatser, vilket medför ökade flöden av människor. Detta hade kunnat medföra en försämrad luftkvalitet lokalt om det exempelvis skulle generera mer biltrafik. För detta område bedöms däremot ökningen av trafik vara försumbar.

I ett större sammanhang kan förtätning av en obebyggd fastighet i centrum ge positiva effekter för ett mer hållbart resande. Platsens läge ger goda möjligheter att använda hållbara färdmedel, såsom att gå, cykla och åka kollektivt.

Skomakargatans gaturum kommer bli tydligare definierat av tillkommande byggnad och utgöra ett smalare utrymme, vilket kan försämra luftströmningen i detta gaturum. Planförslaget är dock utformat så att biltrafik som genereras av boende och arbetande i tillkommande byggnad inte leds in till Skomakargatan. Istället kommer dessa ha en direkt angöring från Skeppsbrogatan genom att samnyttja kvarteret Hundens garagenedfart. Trafiken som förekommer i dagsläget på grund av den befintliga parkeringen inom fastigheten kommer upphöra, vilket bedöms minska trafikflödet längs Skomakargatan och därmed förbättra luftkvalitén. Skeppsbrogatan kommer fortsatt att vara ett brett gaturum efter planens genomförande.

Skeppsbrogatan är idag en livligt trafikerad gata i centrum och ett genomförande av planen bedöms innebära en marginell påverkan på dess trafikflöde.

Planförslaget tillämpar även kommunens riktlinjer för gröna parkeringsköp för att bidra till att fler människor använder hållbara färdmedel, se avsnittet *Parkering*.

Sammantaget bedöms ett genomförande av detaljplanen inte medföra att miljökvalitetsnormer för luftkvalitet överskrids.

Vattenkvalitet

Recipient för dagvatten är inre Lulefjärden som är kustvatten med god ekologisk status men uppnår ej god kemisk status enligt VISS.

Framtagna föroreningsberäkningar visar att föroreningsbelastningen minskar för samtliga ämnen om sedimentation tillåts ske i magasinet. Slutsatsen är således att exploatering av planområdet inte riskerar att äventyra möjlighet att uppnå MKN i recipienten, om föreslagen dagvattenlösning implementeras.

Detaljplanens genomförande bedöms inte påverka status för Inre Luleåfjärden negativt eller leda till att miljökvalitetsnormer för vattenkvalitet överskrids om föreslagen dagvattenlösning, som fördröjer och renar dagvattnet innan den kommunala anslutningspunkten, genomförs.

Hälsa och säkerhet

Buller

Planområdet är beläget intill Skeppsbrogatan som är högt trafikerad. En trafikbullerutredning har upprättats av Tyréns (2023) som syftar till att utreda förutsättningarna för bostadsbebyggelsen avseende trafikbuller. Enligt förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader gäller följande riktvärden vid bostäder som redovisas i tabellen nedan.

Tabell: Ljudnivå utomhus, frifältsvärde (dBA)

Ljudnivå utomhus, frifältsvärde [dBA]	Ekvivalent A-vägd ljudnivå, L_{pAeq}	Maximal A-vägd ljudnivå, L_{pAFmax}
Ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad som inte bör överskridas Dock om bostaden ≤ 35 m²	60[1)] 65[1)]	- -
Ljudnivå som inte bör överskridas vid en uteplats, om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden	50	70[2)]
Om ljuddämpad sida krävs, se[1)], gäller att ljudnivån vid fasad på den ljuddämpade sidan får vara högst	55	70[3)] (kl. 22-06)

1) Kan överskridas om minst hälften av bostadsrummen är vända mot ljuddämpad sida
2) Kan överskridas med som mest 10 dBA-enheter fem gånger per timme mellan kl. 06.00 och 22.00
3) Upp till fem överskridanden per natt kan accepteras.

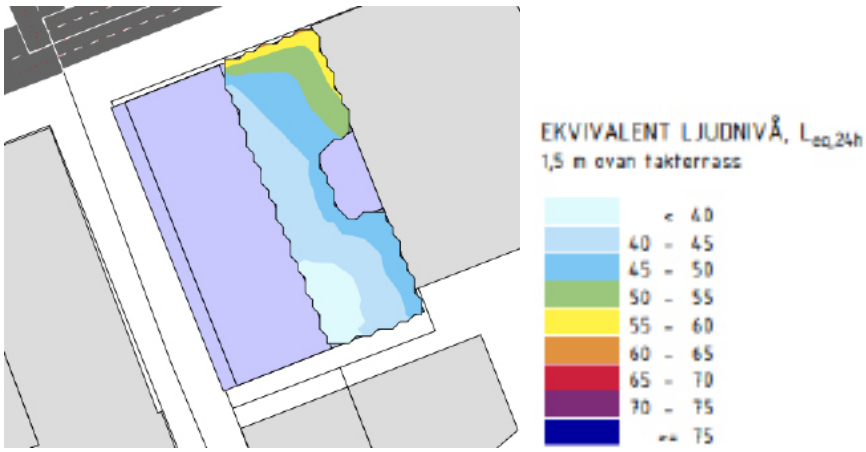

Bild 35. Beräknad ekvivalent ljudnivå på takterrass.

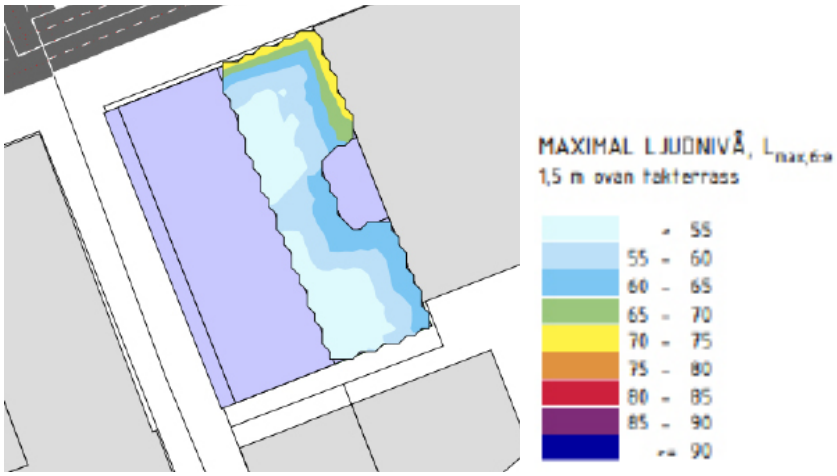

Bild 36. Beräknad maximal ljudnivå på takterrass.

Trafikbullerutredningen anger att fasaden mot Skeppsbrogatan beräknas få de högsta trafikbullernivåerna. För fasadens första sex våningar anges ekvivalent ljudnivå upp till 63 dBA, det vill säga 3 dBA över riktvärdet på 60 dBA enligt trafikbullerförordningen. Ekvivalenta ljudnivåer ≤ 60 dBA beräknades från våning sju och uppåt. Se Bild 33.

Reflexer i planerad byggnad beräknas medföra en ökning till närliggande bostäder på högst 1 dBA, vilket är en marginell ökning som inte bedöms hörbar.

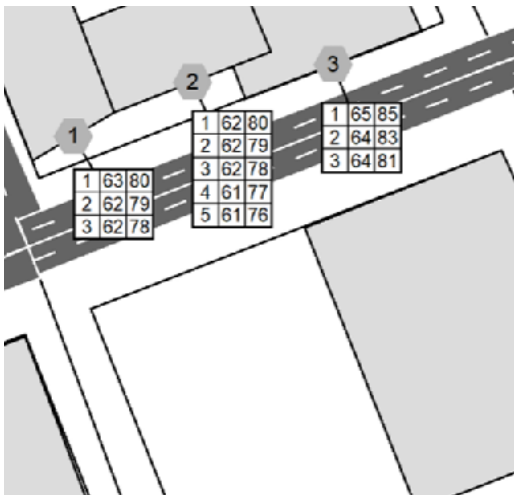

Bild 32. Beräknad ekvivalent och maximal ljudnivå utan planerad byggnad. Tabell vid fasad visar Vån/ Leq/Lmax. Bild från Trafikbullerutredningen.

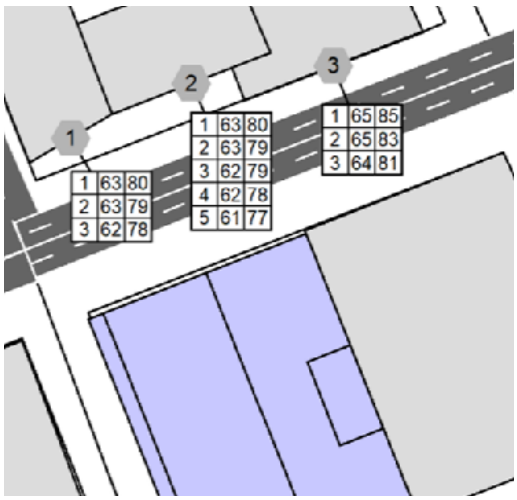

Bild 33. Beräknad ekvivalent och maximal ljudnivå med planerad byggnad. Tabell vid fasad visar Vån/ Leq/Lmax. Bild från Trafikbullerutredningen.

Slutsatsen av beräkningarna är att från våning sju och uppåt kan bostäder förläggas med fri utformning av planlösning. För kontor finns inga riktvärden för högsta ljudnivå utomhus vid fasad. På den sjunde våningen planeras en gemensam uteplats i form av en takterrass. På takterrassen innehålls riktvärdet 50 dBA ekvivalent ljudnivå och 70 dBA maximal ljudnivå på majoriteten av ytan, se Bild 35 och 36.

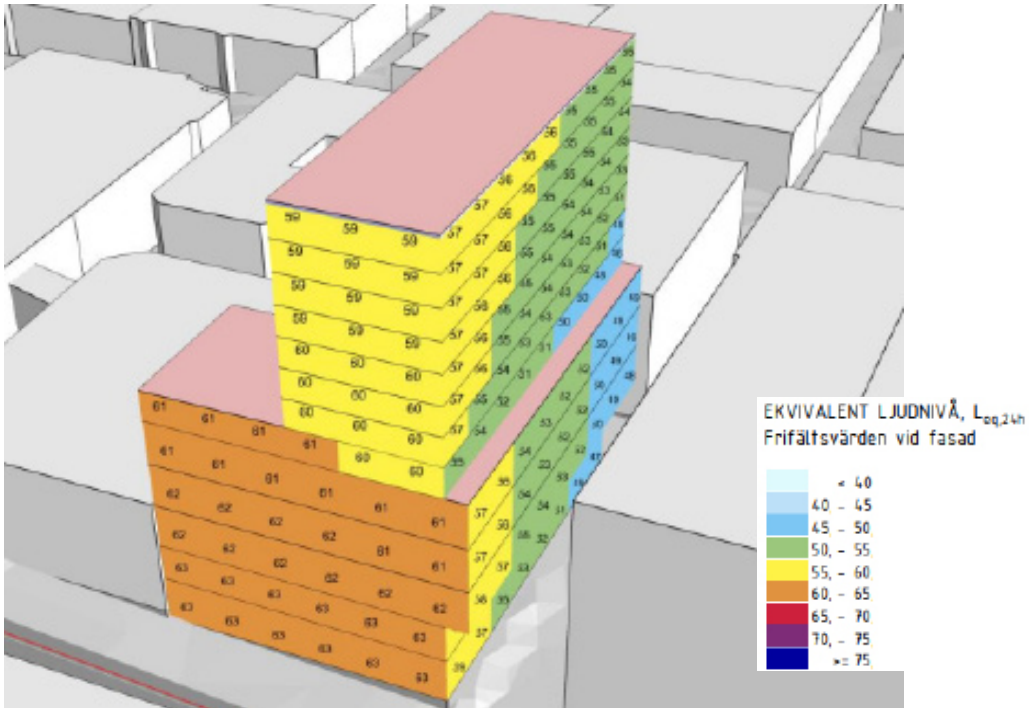

Bild 34. Beräknad ekvivalent ljudnivå vid fasad mot Skeppsbrogatan. Frifältsvärde i dBA.

Förorenad mark

Provtagning har gjorts för att utreda risken för föroreningar. Halter av PFAS har detekterats i grundvattnet, men halter av PFOS underskrider SGI:s preliminära riktvärden. Samtliga halter av klorerade ämnen i grundvattnet underskrider laboratoriets rapporteringsgräns.

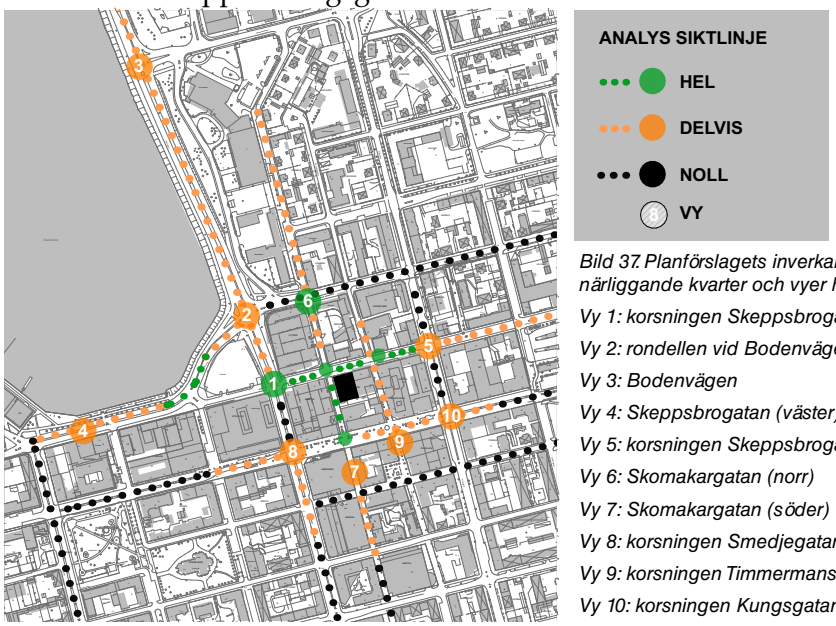

Bild 37 Planförslagets inverkan på viktiga siktlinjer, närliggande kvarter och vyer har studerats.
Vy 1: korsningen Skeppsbrogatan/Smedjegatan
Vy 2: rondellen vid Bodenvägen/Smedjegatan
Vy 3: Bodenvägen
Vy 4: Skeppsbrogatan (väster)
Vy 5: korsningen Skeppsbrogatan/Kungsgatan
Vy 6: Skomakargatan (norr)
Vy 7: Skomakargatan (söder)
Vy 8: korsningen Smedjegatan/Storgatan
Vy 9: korsningen Timmermansgatan/Storgatan
Vy 10: korsningen Kungsgatan/Storgatan

Vid provtagning av porgas har punkten P1 (se Bild 28) låga halter av samtliga analyserade ämnen. De är under laboratoriets rapporteringsgräns. I punkten P2 (österut mot den gamla kemtvätten) (se Bild 28) uppmättes halter av aceton och diklordifluormetan. Halter av aceton ligger under arbetsmiljöverkets hygieniska gränsvärden och kortidsgränsvärden med en faktor av över tiotusen. Halter av diklordifluormetan i porgas ligger under arbetsmiljöverkets gränsvärden med en faktor av över tusen. Analysresultaten tyder på att överskottsmassor kan klassas som IFA (icke-farligt avfall) avseende totalhalter.

Länsvatten bör provtas innan det släpps ut i omkringliggande mark.

Relevanta jämförvärden och provtagningsfrekvens fastställs i samråd med tillsynsmyndigheten. Om halter överskrider jämförvärden kan åtgärder (exempelvis rening i container) behöva vidtas.

Stadsbild

Ett nytt höghus inom planområdet kommer att bli en del av stadssiluetten sett från innerstadens norra entré via Bodenvägen. Byggnadens höga volym gör den även väl synlig från flera delar av centrumhalvön, omkringliggande stadsdelar samt från is- och vattenvägarna. En analys av siktlinjer har gjorts. Analysen redovisar vilka delar av centrum som kan påverkas av planförslaget, och på vilket sätt, se Bild 37.

Planförslagets påverkan på stadsbilden är avvägt utifrån:

- det enskilda intresset att uppföra ett högt hus,
- det beslutade planprogrammet som föreslår bebyggelse upp till 15 våningar,
- det allmänna intresset att ny bebyggelse ska utföras med hänsyn till stadsbilden och god helhetsverkan,
- samt översiktsplanens målsättning om förtätning av stadsbygden.

Planförslaget möjliggör bebyggelse upp till 45 meter, vilket tillmötesgår det enskilda intresset och den beslutade inriktningen i planprogrammet. För att den höga bebyggelsen även ska tillgodose de allmänna intressen som nämns regleras dock byggnadsvolymen på den uppstickande delen så att den utförs i likhet till andra uppstickande byggnader omkring Norra hamn, med en maximal gavelbredd på byggnaden på 15 meter. En gestaltning som är i samklang med omgivningen och stadsbilden säkerställs även genom byggnadens placering mot gator samt reglering av material och kulör på fasad.

Bedömningen är att intresset av att förtäta en befintlig markparkering i ett av innerstadens mest centrala lägen och möjliggöra för centrumverksamheter och bostäder väger tungt. Ett genomförande av planförslaget som innebär bebyggelse upp till 45 meter kommer att medföra påverkan på stadsbilden, men bedöms inte medföra en negativ påverkan, då det överensstämmer med hur stadsbildens befintliga höghus kring Norra hamn är utformade i övrigt.

Planförslagets inverkan på viktiga siktlinjer, närliggande kvarter och vyer

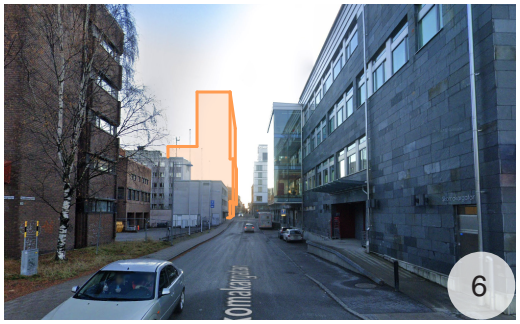

Lokalklimat

Skuggstudie

Planförslaget har studerats med avseende på skuggpåverkan.Hög bebyggelse medför en viss skuggpåverkan, främst på norrliggande gator, men till viss del även på norrliggande fastigheter. Bedömningen av planförslagets skuggpåverkan är att den inte anses medföra en betydande konsekvens för närliggande fastigheter eller offentliga miljöer. Detta beror på att de offentliga platserna i närheten främst är transportsträckor och inte miljöer avsedda för vistelse. Dessutom är de byggnader som skuggas norr om planområdet främst kontor och inte bostäder, vilket gör dem mindre känsliga för skugga.

Höst/vårdagjämning

Kl 8 *Kl 12* *Kl 16*

Midsommarafton

Kl 8 *Kl 12* *Kl 16*

Julafton

Kl 8 *Kl 12* *Kl 16*

Dagsljus

Påverkan på närliggande bebyggelse

Planförslaget innebär ett nytt tillskott med hög täthet inom Luleå centrum på en fastighet som i dagsläget är obebyggd. Skomakargatan har en smal gatubredd och planområdet omfattar endast en del av hela kvarteret Katten, som i övrigt är bebyggt.

Som konsekvens kommer bebyggelsen innebära att det blir tätare inom kvarteret

Katten men också tätare mellan kvarteren Katten och Hunden.

Planförslaget har därmed studerat vilken påverkan planförslaget medför på omkringliggande bebyggelse avseende dagsljusförhållanden. Studien har genomförts i programvaran Autodesk Forma som analyserar byggnadernas dagsljuspotential utifrån beräkning av VSC, Vertical Sky Component samt möjlighet till utblick mot himlen. Analysverktyget identifierar hur väl byggnadens olika fasader kan tillgodose dagsljuskrav.

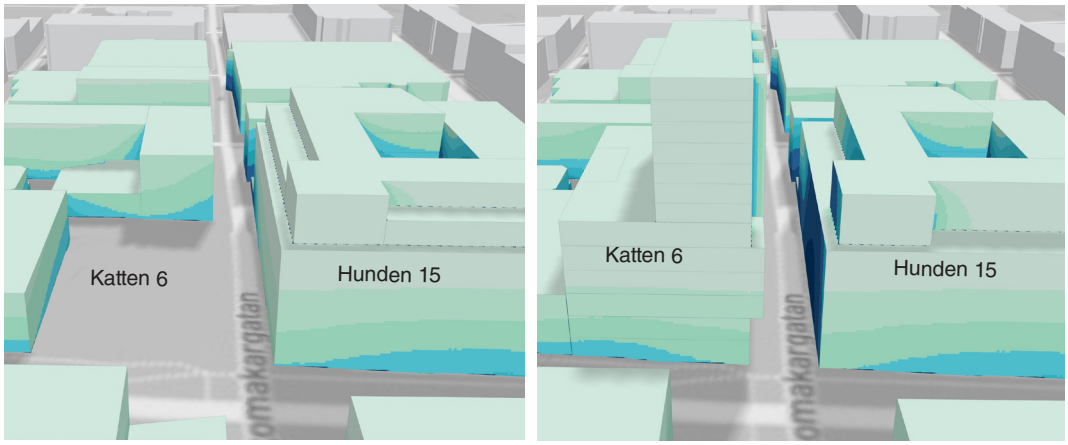

Bild 38. Påverkan på omkringliggande bebyggelse avseende dagsljusförhållanden före och efter exploatering. Planområdet sett från norr.

Konventionell fönsterdesign är ofta tillräcklig för att tillgodose bra dagsljusförhållanden

Svårt att tillgodose tillräckligt dagsljus

Större fönster eller medveten planlösning krävs troligtvis

Troligtvis omöjligt att uppnå goda dagsljusförhållanden

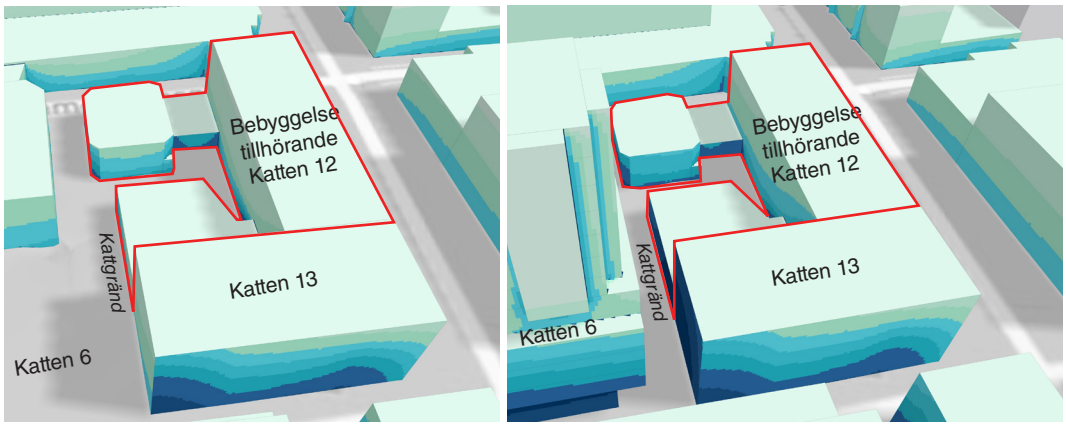

Bild 39. Påverkan på omkringliggande bebyggelse avseende dagsljusförhållanden. Planområdet sett från väst.

Resultaten från studien visar att planförslaget påverkar närliggande bebyggelses dagsljuspotential i fasad. Påverkan är störst på fasader mot Skomakargatan och mot Kattgränd. Analysen indikerar att det troligtvis är omöjligt att uppnå goda dagsljusförhållanden över hela gaveln inom Katten 12 och 13 som vetter mot Kattgränd samt stora delar av fasaden mot Skomakargatan inom Hunden 16.

Analysen visar även att fasaden som vetter mot innergården på Katten 12 får en

påverkan som indikerar att större fönster eller medveten planlösning krävs.

Bebyggelsen inom Hunden 16 som vetter mot Skomakargatan består av hotellrum. Boverkets byggregler (2011:6) - föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 6:322 anger att *"rum eller avskiljbara delar av rum där människor vistas mer än tillfälligt ska utformas och orienteras så att god tillgång till direkt dagsljus är möjlig, om detta inte är orimligt med hänsyn till rummets avsedda användning."* Boverket (2022) har förtydligat detta avsnitt med att *"exempel på fall då krav på tillgång till dagsljus är orimligt med hänsyn till den avsedda användningen av rummet kan vara hotellrum där man bara sover under begränsad tid och inte vistas i övrigt."*

Bedömningen är att planförslagets påverkan på dagsljustillgången inom Hunden 16 inte omöjliggör att gällande krav och regler för byggnadens användningsområde kan uppfyllas.

Kravet på dagsljus gäller, som nämnt ovan, rum eller avskiljbara delar av rum där människor vistas mer än tillfälligt. I bostäder innebär det exempelvis utrymmen för daglig samvaro, matlagning, måltider samt sömn och vila. Hygienutrymmen, garage och förrådsutrymmen är exempel på utrymmen där man inte vistas mer än tillfälligt, och dagsljuskraven gäller alltså inte för sådana utrymmen.

Inom fastigheten Katten 12 består den låga byggnadens fasad mot Kattgränd av garageportar, tekniska installationer och liknande som uttrycker att denna byggnad används för tekniska och logistiska syften. Byggnaden vid mötet mellan Kattgränd/Timmermansgatan visar redan i befintlig situation sämre förutsättningar för att tillgodose dagsljuskrav för stadigvarande vistelse. Bedömningen är att denna bebyggelses användning eller utformning inte behöver förändras som konsekvens av detaljplanens genomförande och som konsekvens påverkar till en mindre grad.

Vad gäller norrfasaden som vetter mot innergården inom fastigheten Katten 12 visar dagsljusanalysen att planförslagets genomförande kan medföra påverkan på en del av fasaden. Fasaden är dock belägen nästan 30 meter från planområdets föreslagna bebyggelse vilket är ett väl tilltaget avstånd för att säkerställa dagsljusinsläpp.

Resultatet tolkas därmed som en konsekvens av att denna del av fasaden kommer få delvis minskad utblick som konsekvens av den höga byggnaden, snarare än att det påverkar dagsljusinsläppet.

Boverkets byggregler avsnitt 6:33 anger att *"minst ett fönster i rum eller avskiljbara delar av rum där människor vistas mer än tillfälligt bör vara placerat så att utblicken ger möjlighet att följa dygnets och årstidernas variationer."* Planförslagets genomförande bedöms därmed ha en viss påverkan på utblicken från dessa fönster, men inte av omfattningen att det innebär att Boverkets byggregler inte kan följas.

Gavelfasaden mot norr inom fastigheten Katten 13 består av två mindre fönster per våningsplan och som är centrerade i fasaden och placerade nära varandra. Detaljplanens genomförande innebär att Boverkets rekommenderade

dagsljusfaktor på en procent inte kan förväntas uppnås från denna fasad. Trots att planförslagets genomförande således innebär en stor påverkan på denna fasads möjligheter till dagsljusinsläpp är bedömningen att byggnadens utformning i nuläget är sådan att dessa fönster inte kan förväntas utgöra ett avgörande bidrag till att uppfylla dagsljuskraven interiört för byggnaden som helhet.

Dagsljus i tillkommande bebyggelse

Detaljplanen möjliggör delvis för bebyggelse som uppnår en okonventionell bredd vilket innebär att dagsljus inte når lika långt in i byggnaden endast med fönster i fasad. En dagsljussimulering har utförts på planförslagets högsta tillåtna byggrätt för att utreda förutsättningarna att tillgodose dagsljuskrav från våning ett till sex.

Beräkningen av dagsljus är utförd i IDA ICE med Radiance som beräkningsmotor, vilket är industristandard, samt beräkning med hög precision.

Byggnaden antas bestå av kontor. Dagsljuskravet enligt Boverkets byggregler är att stadigvarande arbetsplatser ska ha en dagsljusfaktor på 1,0 %. Utredningen är gjord i tidigt skede och planlösningarna är antagna som öppna för att visualisera dagsljusspridningen i rummen. Detta kan fungera som underlag till att avgöra vilka ytor som är lämpliga att nyttja som stadigvarande arbetsplatser.

Simuleringen utgår från att byggnadens utformning innefattar ett atrium vid den östra fasaden och syftar till att undersöka om denna åtgärd kan anses som tillräcklig för att uppfylla dagsljuskraven. Beräkningen är utförd med två fall: Fall 1 är med glasade partier enligt Bild 40. Fall 2 är beräknad med denna del som en tät vägg, det vill säga enbart takfönstret.

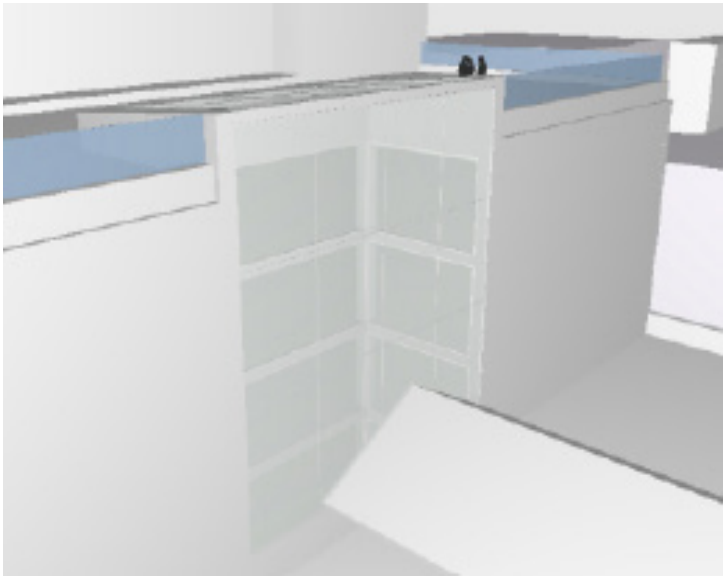

Bild 40. Dagsljussimuleringen undersöker hur ett atrium vid den östra fasaden bidrar till att uppfylla dagsljus-kraven på våning ett till sex i byggnaden som planförslaget medger.

Resultatfigurerna illustrerar grovhugget vilka ytor som är lämpliga att nyttja som stadigvarande arbetsplatser. De lägre planen har ytor som är något mörka. Detta kan delvis avhjälpas genom att välja ljusare kulörer samt att eventuellt arbeta med ljustransmittansen i glasen. Bild 41 visar våningsplanet med sämst dagsljus-förhållanden och uppnår en median på dagsljusfaktor (DF) på 0,7%. Bild 42-44 på nästkommande sidor visar hur dagsljusförhållandena förbättras för varje våning upp.

Resultatet från studien visar att ett atrium innebär att dagsljuskraven kan tillgodoses i kombination med en medvetet utformad planlösning och användning på våning ett till sex. Bedömningen är att planförslaget möjliggör bebyggelse som kan tillgodose människors behov för en god hälsa och trivsel på arbetsplatsen.

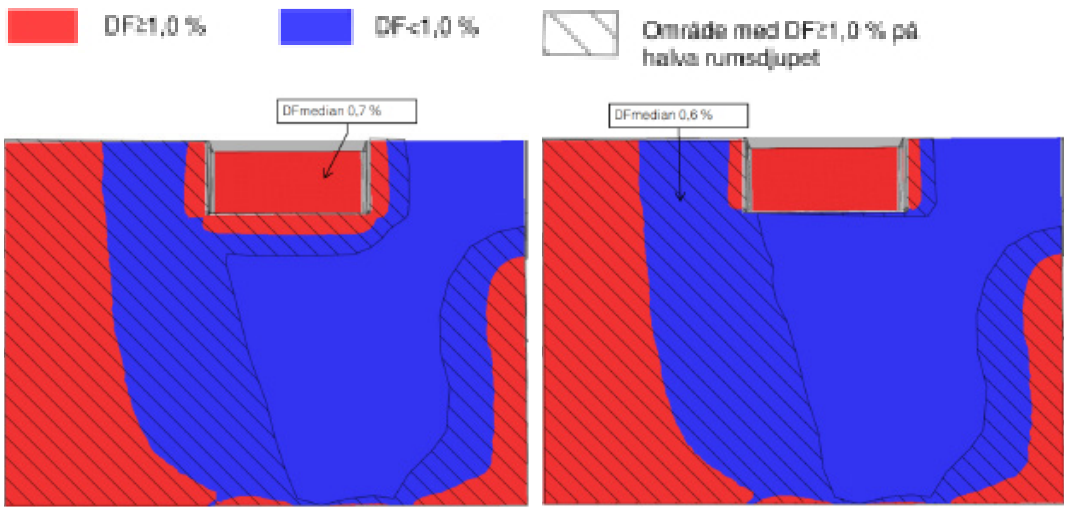

Bild 41. Våning 2, Fall 1 (till vänster) och Fall 2 (till höger).

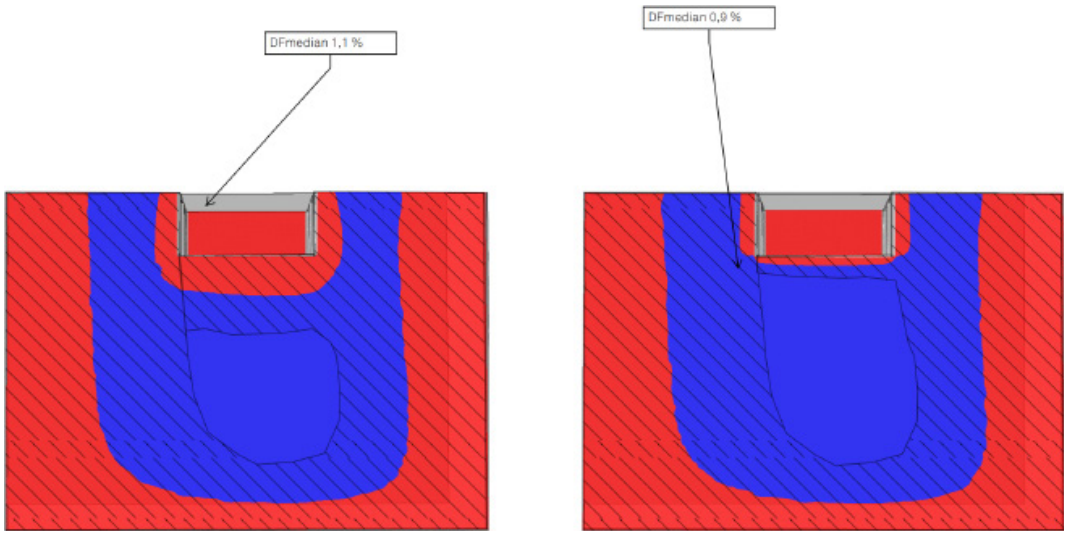

Bild 42. Våning 3, Fall 1 (till vänster) och Fall 2 (till höger)

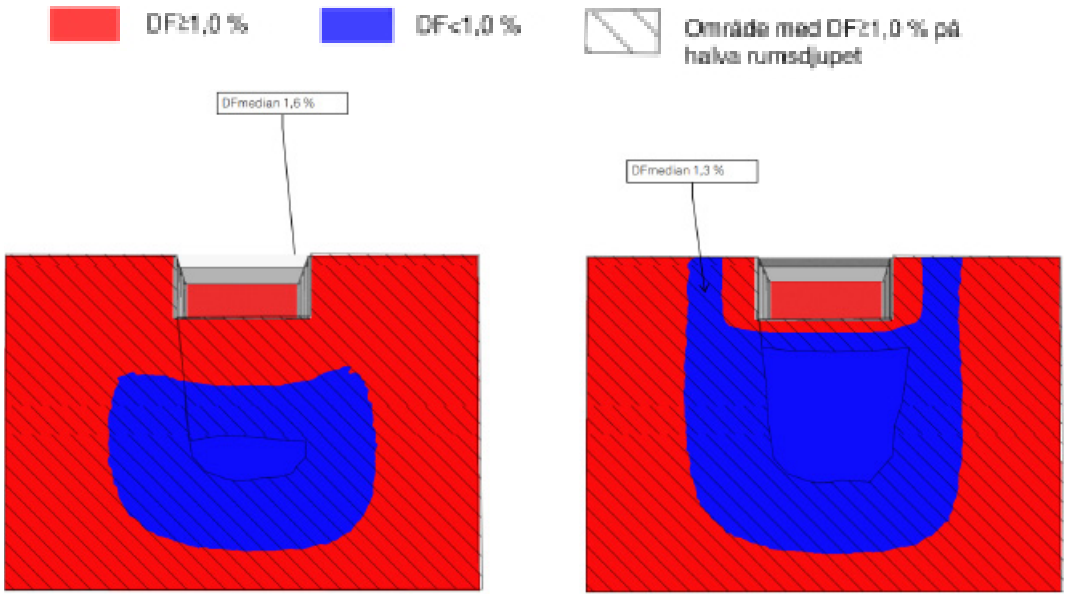

Bild 43. Våning 4, Fall 1 (till vänster) och Fall 2 (till höger)

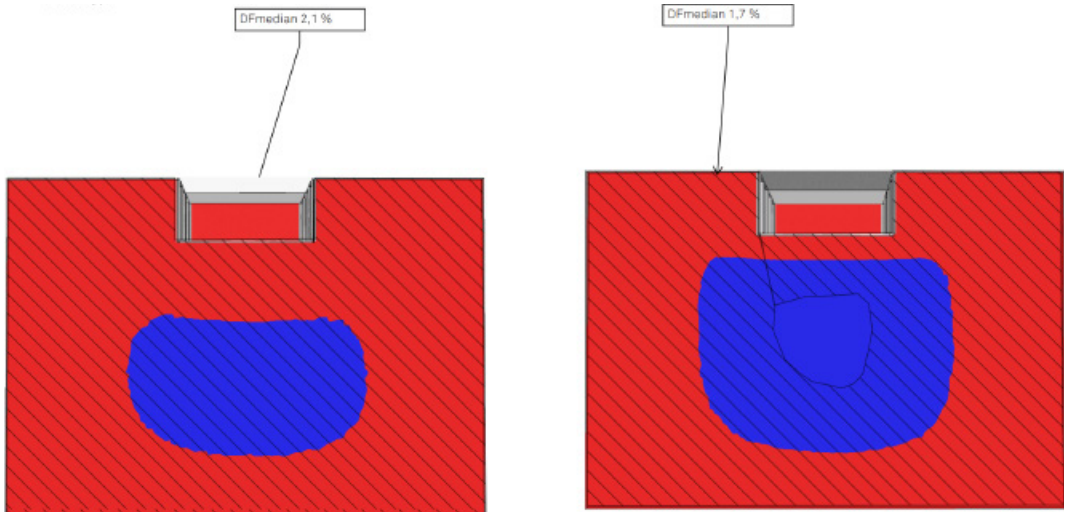

Bild 44. Våning 5, Fall 1 (till vänster) och Fall 2 (till höger)

Trafik

Bebyggelsen förväntas inte innebära någon märkbar påverkan på trafikmängden på gatorna kring planområdet. Markparkeringen tas bort och de verksamheter som planeras inom planområdet kommer att ge ett mycket litet tillskott av varutransporter. Det nuvarande varuintaget för snabbmatskedjan kommer vid ett genomförande av planförslaget att behöva flyttas. Varuintaget föreslås i stället integreras i byggnadens södra fasad, med lossning från Kattgränd nära sportaffärens befintliga lastbrygga.

Genomförande

Organisatoriska frågor

Genomförandetid

Detaljplanens genomförandetid är tio år efter det datum planen vinner laga kraft. Efter genomförandetidens slut fortsätter planen att gälla, men den kan då ändras eller upphävas utan att rättigheter som uppkommit genom planen behöver beaktas.

Ansvarsfördelning och huvudmannaskap

Kommunen är huvudman för allmän platsmark.

Fastighetsrättsliga frågor

Fastighetsbildning

Infart till det underjordiska garaget på Katten 6 sker från Hunden 16 via en kulvert som anläggs under befintliga vatten- och avloppsledningar i Skomakargatan. Utrymmet planläggs som kvartersmark för parkering och utgör ett komplement till den huvudsakliga användningen, bostäder och centrum, på Katten 6.

Utrymmet där kulverten är beläget överförs via fastighetsreglering från Innerstaden 2:1 till Katten 6 och kommer således att urholka Innerstaden 2:1. Luleå kommun ansöker om fastighetsreglering för överföring av utrymmet. Katten 6 svarar för fastighetsbildningskostnaden.

Servitut för infart till kulverten till förmån för Katten 6 inrättas. Belastande fastigheter är Hunden 15 och 16. Katten 6 svarar för fastighetsbildningskostnaden.

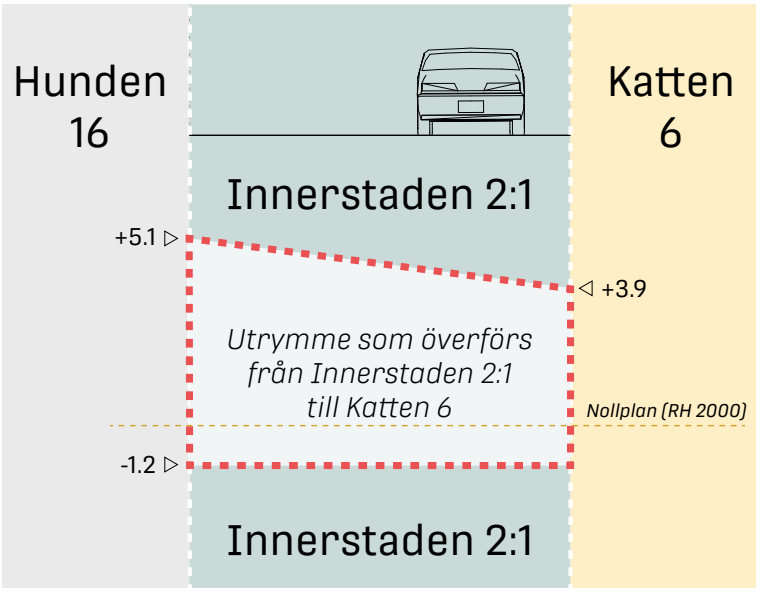

Bild 43. Rödstreckad linje visar utrymme som överförs via fastighetsreglering från Innerstaden 2:1 till Katten 6.

Gemensamhetsanläggningar, servitut och rättigheter

Befintliga
Katten 6 har del i gemensamhetsanläggning Katten GA:2 som omfattar vägen Kattgränd. För gemensamhetsanläggningen upplåts utrymme inom bland annat Katten 6. Vägen ska hållas öppen för varutransporter till de i anläggningen deltagande fastigheterna Katten 6, 12, 13 och 14. Eventuellt behov av omprövning av gemensamhetsanläggningar på grund av ändrade förhållanden lämnas till delägarna att hantera sinsemellan. Detaljplanen möjliggör för en gemensamhetsanläggning inom detta område.

Katten 6 kommer enligt planförslaget att utnyttja garageinfarten (port och ramp) på Hunden 16 för åtkomst till kulverten. Porten och rampen ingår i gemensamhetsanläggning Hunden GA:1 med ändamål garage. Delägande fastigheter i Hunden GA:1 är Hunden 15 och Hunden 16.

Inom planområdet finns ledningsrätt 2580-09/120.1 med ändamålet fjärrkyla till förmån för Luleå Energi AB. Ledningsrätten belastar bland annat fastigheten Innerstaden 2:1 och Uttern 1, som båda ägs av Luleå kommun.

Tillkommande
Gemensamhetsanläggning Hunden GA:1 kommer att omprövas, vilket beskrivs i exploateringsavtalet.

Ersättning enligt anläggningslagen
Enligt 40 a § anläggningslagen ska ägaren till den mark som blir av med belastning av en gemensamhetsanläggning betala ersättning till de fastigheter som deltar i gemensamhetsanläggningen om det uppkommer en skada.

Ekonomiska frågor

Planekonomi, planavtal och exploateringsavtal

Ett planavtal ska upprättas mellan fastighetsägaren och Luleå kommun. Planavgift ska därför inte tas ut i samband med bygglov.

Ett exploateringsavtal ska ingås mellan Luleå kommun och ägarna till Katten 6. Exploateringsavtalet ska vara färdigställt tills dess att detaljplanen behandlas för politiskt antagande.

Exploateringsavtalet reglerar i huvudsak följande punkter:

Omfattning och marköverföring
Vilka arealer, fastigheter och rättigheter som överlåts eller upplåts, med tydlig redovisning på karta eller bilagda kartor. Detta inkluderar överlåtelse/upplåtelse av utrymme för kulvert inom fastigheten Innerstaden 2:1 (se Bild 43 för referens).

Anläggningar och standard
Vilka fysiska anläggningar som ingår (till exempel kulvert, gata, och VA-ledningar) och vilken standard eller krav som ska gälla för dessa

anläggningar. Skiss/ritning som beskriver återställande av Skomakargatan ska biläggas avtalet.

Åtaganden
Specificering av vilka åtaganden exploatören åtar sig att utföra och bekosta, exempelvis:

- Förrättningskostnader hänförliga till detaljplanens genomförande (med uppgift om vilka åtgärder som avses).
- Justering och återställande av VA-ledningar och gatupartier (exempelvis Skomakargatan) enligt bilagda krav och skisser.
- Avgifter och kostnader för lagfart, bygglov samt anslutningsavgifter för el, fjärrvärme och VA enligt gällande taxor.

Redogörelse för eventuella ersättningar eller avstående från ersättning i samband med marköverföringar eller upplåtelser (till exempel servitut).

Tidplan
En huvudtidplan för utbyggnad efter att detaljplanen fått laga kraft.

Säkerheter och garantier
Krav på säkerheter för exploatörens åtaganden samt villkor för hur och när säkerheter får lösas ut.

Koppling till plan- och byggprocessen
Redovisning av hur avtalsåtaganden kopplas till planens genomförande och tillståndsprocesser, till exempel att planavgift inte ska tas ut vid bygglovsansökan eftersom ett planavtal upprättas mellan kommunen och fastighetsägaren (Folkets Energihus c/o Nåiden).

Ansvarsfördelning och hantering av förändringar
Tydliggörande av parternas ansvar vid genomförande.

Tekniska frågor

Möjlighet finns att ansluta sig till kommunalt vatten och avloppssystem, fjärrvärme, fjärrkyla, tele samt till el genom att bli högspänningskund.

Om bebyggelsen utformas enligt detaljplanen kan befintliga ledningar komma att behöva flyttas. Exploatören bekostar all flytt av ledningar som behövs för genomförandet av planen.

Störningar under byggtiden

Under byggtiden kommer ofrånkomliga störningar att uppstå som påverkar versksamma, boende och besökare i området. Dessa störningar kan vara av olika slag, såsom buller, damm, vibrationer och trafikpåverkan. Störningarna kan variera i intensitet och omfattning beroende på var i byggprocessen bygget befinner sig.

Naturvårdsverket har tagit fram allmänna råd om buller från byggplatser, NFS 2004:15. Råden är avsedda att ge vägledning om skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått vad gäller störning av buller från områden där bullrande bygg- och anläggningsverksamhet pågår. Ljudnivån från en byggarbetsplats beror på vilka arbeten som utförs och vilka maskiner som används. Byggentreprenörer bör förhålla sig till dessa riktvärden.

Det kommer att ställas stora krav på den som bebygger fastigheten då det inte finns några ytor utanför fastigheten som kan användas annat än för byggställningar.
Logistiken av material till bygget kan komma att behöva planeras så att material från lastbilar lyfts på plats direkt där de ska vara. Det kommer troligtvis inte att finnas plats på någon gata där lastbilar kan stå och vänta på sin tur (RK Trafikkonsult, 2024)

I samband med att passagen under Skomakargatan byggs kommer stora massor jord behöva köras bort. Detta kan ge vissa störningar för busstrafiken och om lastbilar måste stå i närheten för att vänta på sin tur att köra fram och lasta.

Under tiden som parkeringsgaragen byggs kan det behöva anordnas en temporär angöring för byggvaror längs Skeppsbrogatan, vilket kan medföra tillfällig omdirigering av gång- och cykeltrafiken.

När huskroppen ovanför marken ska byggas kommer byggställningar att ta upp plats både på Kattgränd, Skomakargatan och Skeppsbrogatan. Längs Skomakargatan bedöms det möjligt att ordna fem meter fri bredd för fordon, men längs Kattgränd förväntas byggställningen begränsa den fria bredden till cirka två meter.
Det innebär att befintliga verksamheters leveranser kommer att behöva omdirigeras temporärt. Detta kommer även att behöva göras under byggnationen av kulverten mellan parkeringsgaragen.

Räddningstjänstens åtkomst under byggtiden bedöms som tillräcklig i detta skede. Räddningstjänsten bör involveras tidigt i planeringen för byggnationen så att deras krav kan tillgodoses framför allt för byggställningar till våning tre till 13 då de påverkar gatubredden mest.

Brandsäkerhet

Den nya byggnaden föreslås uppföras i fastighetsgräns, mot befintlig byggnad på Katten 14. Detta ställer krav på brandsäkerheten. En lösning som har redovisats är en brandvägg mellan byggnaderna med brandsäkra portar mellan Katten 6 och 14 för tillgång till varuintag och befintlig utrymningsväg för Katten 14 samt en isolerad kanal upp till tak/lämplig höjd där en ny röklucka placeras. Det finns även andra alternativ. Påverkan på Katten 14:s brandsäkerhet ska hanteras i kommande projektering av byggnaderna.

Motiv till detaljplanens regleringar

Enligt Boverkets förordning om planbeskrivning (2020:8) ska kommunen motivera varje enskild reglering och lagra motivet digitalt. Redovisningen ska göras utifrån detaljplanens syfte och 2 kapitlet plan- och bygglagen (PBL).

Motiv till regleringar

Detaljplanen innehåller regleringar för att uppnå detaljplanens syfte. Nedan följer en lista på bestämmelser och deras motiv.

Allmän plats

Användning	Motivering
GATA - Gata	Syftet med bestämmelsen är att både möjliggöra angöring till planområdet och en utveckling av Skeppsbrogatan. Inom användningsytan ryms även erforderliga funktioner så som GC-väg, körbana och belysning.

Kvartersmark

Användning	Motivering
B_1 - Bostäder från våning sju och uppåt	Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra bostadsbebyggelse inom planområdet och därmed stärka och förtäta centrum. För att säkerställa att bostäder inte förläggs på platser inom planområdet som är utsatta för buller eller inte når upp till riktvärdena för dagsljusförhållanden görs regleringen att bostäder får finnas från våning sju och uppåt.
C - Centrum	Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra centrumfunktioner inom planområdet och därmed stärka och förtäta centrum.
P_1 - Parkering. Bestämmelsen avgränsas inom nivåintervall +3,9 meter till +5,1 meter över nollplan (RH2000) och ned till -1,2 meter under nollplan (RH2000).	Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra för en kulvert/länk mellan parkeringsgaraget inom planområdet och parkeringsgaraget på grannfastigheten Hunden 16. För att inte påverka befintliga ledningar gäller användningsbestämmelsen mellan nivåer. Bild 43 visar nivåerna i sektion.

Egenskapsbestämmelser	Motivering
$ö_1$ - Endast byggnadsverk under mark.	Regleringen syftar till att hålla Kattgränd fri från bebyggelse ovan mark och för att säkerställa genomförandet av en kulvert/länk mellan parkeringsgaraget inom planområdet och parkeringsgaraget på grannfastigheten Hunden 16.

s_1 - Byggnadens markplan får endast användas för centrum-verksamhet	Regleringen syftar till att säkerställa en aktiv bottenvåning som tillför aktivitet och stadsliv längs Skomakargatan och Skeppsbrogatan.
h_1 - Högsta nockhöjd på byggnad är 22 meter.	Regleringen möjliggör byggnad i upp till fem våningar och syftar till att uppnå en stadsmässig proportion på Skomakargatans gaturum som främjar upplevelsen i gatunivån och relaterar till en mänsklig skala.
h_2 - Högsta nockhöjd på byggnad är 26 meter.	Regleringen möjliggör byggnad i upp till sex våningar. Regleringen görs för att bebyggelsen ska uppnå en stadsmässig proportion i Skeppsbrogatans gaturum och i huvudsak relatera till omgivningens höjdsättning mot gatan.
h_3 - Högsta nockhöjd på byggnad är 45 meter.	Regleringen möjliggör byggnad i upp till 15 våningar och syftar till att möjliggöra hög bebyggelse i enlighet med beslutat planprogram samt att möjliggöra ett tillskott till stadsbilden som bidrar till att Luleå centrum upplevs som en tät och urban stad. Höjdbegränsningen syftar till att säkerställa ett genomförande av planen som inte inskränker på riksintresset för totalförsvaret, vilket innebär att den högsta punkten på byggnadsverket maximalt får uppnå 45 meters höjd från medelmarknivå.
g_1 - Markreservat för gemensam-hetsanläggning	Regleringen syftar till att reservera ett område i plankartan för att ge utrymme för gemensamhetsanläggning längs Kattgränd. Syftet är att möjliggöra transporter längs Kattgränd. Deltagande fastigheter är till exempel Katten 6, 12, 13 och 14.
p_1 - Byggnaden ska placeras i gräns mot Skeppsbrogatan och Skomakargatan. Längs Skomakargatan medges ett indrag på maximalt 2 meter från fastighetsgräns för byggnadens första två våningar.	Regleringen syftar till att säkerställa att tillkommande bebyggelse utförs i enlighet med innerstadens kvartersstruktur samtidigt som hänsyn tas till Skomakargatans smala gaturum för att möjliggöra en platsbildning som stärker den offentliga miljön.
 Utfartsförbud	Regleringen görs för att styra var in- och utfart får ske, med syfte att skapa trafiksäkra miljöer genom att inga nya in- eller utfarter får anordnas mot Skeppsbrogatan och Skomakargatan, där regleringen är dragen.
f_1 - Byggnadens fasad ska utföras i tegel, puts och/eller trä.	Regleringen syftar till att säkerställa att den tillkommande bebyggelsen ska förmedla en taktilitet i sitt uttryck, likt framträdande byggnader i närområdet, då den, med sin höjd, kommer att utgöra en markant byggnad. Bestämmelsen syftar även till att fasadmaterialet ska överensstämma med centrumhalvöns bebyggelse i övrigt kring Norra hamn.
f_2 - Fasader ska utföras i varm, jordig kulör med matt yta.	Regleringen syftar dels till att säkerställa att detaljplanens genomförande ska bidra med värme till den annars bleka färgskalan i närområdet längs Skomakargatan och Skeppsbrogatan, dels till att byggnadens uttryck ska harmonisera med centrumhalvöns övergripande färgskala.

f_3 - Sockelvåningens fasader mot Skeppsbrogatan och Skomakargatan ska i huvudsak bestå av glas. Byggnadens sockelvåning ska markeras i sten eller tegel.	Regleringen syftar till att främja ett aktivt gatuliv, ökad känsla av trygghet och liv mellan husen genom att motverka känslan av "bakgata" längs Skomakargatan.
f_4 - Entré ska finnas mot Skomakargatan och Skeppsbrogatan. Entréer ska placeras med minst en meters indrag från gata.	Regleringen syftar till att främja ett aktivt gatuliv, ökad känsla av trygghet och "liv mellan husen" genom att motverka känslan av "bakgata" längs Skomakargatan.
f_5 - Balkong får kraga ut maximalt 1,8 meter över egenskapsområde h_1 och egenskapsområde $ö_1$ och g_1 med en lägsta fri höjd om 26 meter från marknivå.	Regleringen syftar till att tillåta att balkonger uppförs mot söder, bland annat för att ta vara på sollägen och för att skapa en levande gatumiljö. Samtidigt säkerställer regleringen att balkonger inte kragar ut på ett sådant sätt att de bidrar till en "instängd" känsla för de som går längs Kattgränd.
f_6- Balkong får inte kraga ut över fastighetsgräns eller egenskapsområde h_2.	Regleringen syftar till att uppnå en god helhetsverkan i stadsbilden. Vidare syftar regleringen till att tillkommande höga byggnadsdelens gavelmotiv överensstämmer med övriga uppstickande byggnadsvolymer omkring Norra hamn.
f_7- Byggnad får kraga ut med maximalt 2,4 meter över egenskapsområde $ö_1$ och g_1 med lägsta fri höjd om sex meter från marknivå och upp till 26 meters nockhöjd.	Regleringen syftar till att möjliggöra en större byggrätt inom Katten 6 samtidigt som trygghetsaspekten i marknivå värnas.
f_8- Balkong får glasas in, endast med ramfri inglasning som väderskydd för uterum.	Regleringen syftar till att säkerställa ett nätt uttryck på byggnaden genom att begränsa utformningen av balkonger.

Hela planområdet

Bestämmelse	Motivering
Genomförandetiden är 10 år och börjar gälla från och med laga kraft-datum.	Regleringen sker med stöd av PBL 4 kap. 21 §, att kommunen ska ange en genomförandetid. Tiden räknas från den dag då beslutet att anta planen vinner laga kraft. Om någon del av planen får genomföras tidigare på grund av ett förordnande enligt 13 kap. 17 § tredje stycket, räknas tiden från den dag då genomförandet får påbörjas.

Medverkande i projektet

Detaljplanen har tagits fram av Kommunstyrelseförvaltningen i samarbete med andra kommunala förvaltningar och konsulter. Planhandlingarna har tagits fram av planarkitekter på Sweco Sverige. Utredningar i planarbetet har utförts av företagen Afry, Tyréns, Clarholm Energi- & Klimatanalys AB och Tengbom. För mer information, se avsnitt ”Utredningar och underlag” i inledningen av planbeskrivingen.

Kommunstyrelseförvaltningen

Sektor Samhällsbyggnad & demokrati, 2026-01-23

Daniel Rova	Sofia Andersson	Erica Välimaa
Planchef	Planarkitekt	Plankonsult, Sweco

LULEÅ KOMMUN

Dnr: KLF 2023/1459

Detaljplan för del av centrum, fastigheten Katten 6

Luleå kommun Norrbottens län

GRANSKNINGSUTLÅTANDE

Bakgrund

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2021-04-26, § 74 att ge Stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att upprätta förslag till ny detaljplan och tillhörande gestaltningsprogram för del av Katten 6, i syfte att pröva förutsättningarna för bostäder och verksamheter.

Detaljplanen har föregåtts av ett detaljplaneprogram för hela kvarteret Katten, vilket antogs av kommunfullmäktige år 2011. Syftet med programmet är att ange utgångspunkter och mål för detaljplaner inom kvarterets fastigheter (Katten 6, 12, 13 och 14, samt delar av Timmermansgatan och Skomakargatan). Programmet beskriver också de frågor som behöver utredas särskilt i samband med det fortsatta planarbetet. Enligt programmet ska aspekter som gestaltning, parkering, trafik, buller, markföroreningar, friyta och logistik kring varuintaget för Katten 14 utredas vidare under detaljplaneprocessen. Detaljplanearbetet ska huvudsakligen utgå från det gällande detaljplaneprogrammet.

I planprogrammet utreddes möjligheten att uppföra byggnad med 8–12 våningar i området, men i samband med det politiska beslutet lades ett tilläggsbeslut om att möjliggöra upp till 15 våningar.

Hur granskningen bedrivits

Detaljplanen handläggs enligt plan- och bygglagens regler för så kallat utökat förfarande (se 5 kap. plan- och bygglagen). Ett utökat förfarande används då detaljplanen är av betydande intresse för allmänheten och i övrigt av stor betydelse. Granskningen ska pågå i minst tre veckor. För att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och för att ge möjlighet till insyn och påverkan ska granskningen ske med myndigheter, sakägare och övriga berörda enligt 5 kap. 11 §, plan- och bygglagen.

Ett förslag till detaljplan har därför visats för granskning under perioden 2 december 2025 – 7 januari 2026. Planhandlingarna har funnits tillgängliga på Luleå kommuns webbplats, Stadsbyggnadsförvaltningens reception och Stadsbiblioteket på Kulturens hus. Planhandlingarna samt information om samrådet har även skickats till Länsstyrelsen,

lantmäterimyndigheten och berörda sakägare. Under arbetet med planförslaget har det också skett kontinuerlig dialog med berörda kommunala förvaltningar och bolag.

Skrivelser utan invändningar har inkommit från:

- Postnord
- Swedavia
- Vattenfall Eldistribution AB
- Räddningstjänsten
- Trafikverket

Skrivelser med synpunkter och/eller frågor har inkommit från:

- Luleå Energi AB
- Cykelfrämjandet
- Lantmäteriet
- Länsstyrelsen Norrbotten
- Miljö- och byggnadsnämnden
- Privatperson 1
- Privatperson 2

Inkomna synpunkter med kommentarer

Inkomna synpunkter redovisas nedan i sin helhet.

Kommunstyrelseförvaltningens kommentarer skrivs med kursiv stil för att tydligt skilja dem från inkomna synpunkter.

Myndigheter

Länsstyrelsen

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen har inget att tillägga i fråga om hur planförslaget tillgodoser statliga eller andra allmänna intressen och bedömer, med hänsyn till prövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden, att ett antagande av detaljplanen inte kommer att prövas.

Kommunen har efter samrådsskedet kompletterat planförslaget med provtagning och utredning för hanteringen av förorenad mark inom planområdet.

Länsstyrelsen delar i det här fallet helt konsultens bedömning och rekommendationer för detaljplanens genomförande.

Övrigt

Det är positivt att kommunen till granskningsskedet har kompletterat och utvecklat planbeskrivningen till stöd för detaljplanens genomförande genom att förtydliga planens intentioner under flera rubriker, exempelvis gestaltning- och stadsbildsdelen samt genom att införa nya utformningsbestämmelser. Planbeskrivningen har även blivit tydligare gällande genomförandet med avseende på trafik, parkering och angöringsfrågor.

Under kapitlet om konsekvenser av planens genomförande, under stadsbild, är det även en stor fördel att det tillkommit en analys av siktlinjer.

Planbeskrivningen kan dock med fördel kompletteras med att bortledande av grundvatten, främst i samband med anläggandet av byggnaden och i samband med garaget, kan utgöra en tillståndspliktig vattenverksamhet. I det fall kommunen avser att tillämpa det undantag som finns i 11 kap. miljöbalken för detaljplanens genomförande kan även detta med fördel framgå.

Kommentar: Planbeskrivningen kompletteras med skrivelse om att bortledande av grundvatten kan utgöra en tillståndspliktig vattenverksamhet.

Lantmäteriet

Delar av planen som bör förbättras:

Eventuell ersättning för minskning av gemensamhetsanläggning (ga)
Gemensamhetsanläggningen Luleå Katten ga:2 för väg behöver som en följd av planförslaget omprövas och minskning av de upplåtna områdena kan behöva ske. Enligt planbeskrivningen kommer även Luleå Hunden ga:1 att bli påverkad av planförslaget. Enligt 40 a § anläggningslagen ska ägaren till den mark som blir av med belastning av en ga betala ersättning till de fastigheter som deltar i ga:n om det uppkommer en skada.

I planbeskrivningen nämns inget om dessa regler som inte är dispositiva och numera gäller när en gemensamhetsanläggning minskas i omfattning.

Vilka fastigheter ska ingå i ny gemensamhetsanläggning
Bland planbestämmelserna finns det en bestämmelse för en ny gemensamhetsanläggning. Det framgår dock inte vilka fastigheter som är tänkta att ingå i den nya gemensamhetsanläggningen eller vad som är syftet med anläggningen. Det blir därmed

svårt för berörda fastighetsägare att förstå hur de påverkas av planen. Planbeskrivningen behöver därför kompletteras.

3D-planbestämmelse
Av planbeskrivningen framgår att planbestämmelsen för Parkering (P) är att möjliggöra 3D-fastighetsbildning inom kvartersmark. Lantmäteriet undrar därför om planbestämmelsen bör placeras under rubriken ”ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN” – ”Kvartersmark”. Såsom Lantmäteriet förstått kommer utrymmet för parkeringen överföras från Innerstaden 2:1 till Katten 6. Det bör kunna förtydligas i ”Fastighetsrättsliga konsekvenser” avseende fastighetsregleringen mellan Katten 6 och Innerstaden 2:1 att regleringen avser 3D-fastighetsbildningen.

Kommentar: Genomförandeavsnittet kompletteras med information om 41 a § anläggningslagen och om ersättningar som kan uppstå till följd av planförslaget. Planbeskrivningen kompletteras även med en redovisning av vilka fastigheter som avses ingå i den nya gemensamhetsanläggningen och information att fastighetsregleringen avser 3D-fastighetsbildningen.

Plankartan justeras då Parkering (P) felaktigt redovisats som allmän plats. Planbeskrivningen har i detta avseende varit korrekt. Avsnittet om fastighetsrättsliga konsekvenser ses över och kompletteras.

Trafikverket
Trafikverket har inget att erinra under förutsättning att hänsyn till Luleå/Kallax flygplats som utgör riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap 8§ MB har tagits. Förutom flygplatsoperatören behöver planen även samrådas med LFV för att säkra att inga flyghinder och störningar på flygtekniska system uppstår och om flyghinderanalys krävs.

Kommentar: Yttrandet noteras och föranleder inga ändringar i planförslaget.

Kommunala förvaltningar och bolag

Luleå Energi AB
I Skomakargatan mellan kvarteret Hunden och kvarteret Katten ligger fjärrkylaledningar. De försörjer stora delar av centrum med kyla, bland annat Smedjan. Den tänkta länken för parkeringar mellan kvarteret Hunden och kvarteret Katten ger, som vi uppfattar det, en liten marginal i höjd till fjärrkylaledningarna. Vi har tidigare lämnat ut höjder för våra ledningar och det finns alltid en felmarginal i dessa och man bör säkerställa att det inte blir en kollision, alternativt se på en lösning för att hantera den.

Kommentar: Ledningarnas läge och höjdsättning har beaktats i planarbetet. Vid fortsatt projektering ska hänsyn tas till befintliga fjärrkylaledningar. Planbeskrivningen kompletteras med skrivelse om att eventuella behov av anpassningar eller tekniska lösningar för att undvika kollisioner hanteras och bekostas av exploatören i samråd med ledningshavaren i samband med genomförandet.

Räddningstjänsten
Räddningstjänsten har inga synpunkter på planförslaget.

Kommentar: Yttrandet noteras och föranleder inte någon ändring av planförslaget.

Miljö- och byggnadsnämnden

Plankartan
Avdelning miljö och bygg undrar om man avser att begränsa centrumverksamheten i byggnaden, eller ska det vara möjligt att ha kontor i hela byggnaden eller en takbar/takrestaurang på översta våningen ovanför bostäderna?

Förorenad mark
I och med att det finns föroreningar i marken och man kommer att gräva ut området för källargarage vill avdelning miljö och bygg påminna om att i god tid komma in med en anmälan enligt §28 Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd till den kommunala tillsynsmyndigheten.

Kommentar: Kommunen avser inte att begränsa hur stor del av byggnaden som uppförs som centrumverksamhet respektive bostäder. Det är alltså möjligt att byggnaden endast innehåller centrumverksamheter, eller centrum i de första sju våningarna, bostäder från våning sju och uppåt och att byggnaden avslutas med en centrumverksamhet (till exempel restaurang) på den översta våningen.

Vad gäller anmälan enligt §28 Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd finns en skrivelse om detta i planbeskrivningen.

Föreningar och företag

Postnord
PostNord har i uppdrag att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten vilket bland annat innebär att det är PostNord som ska godkänna placeringen och standarden på postmottagningsfunktionen. I denna roll representerar PostNord samtliga postoperatörer som är verksamma i det aktuella området.

Post ska kunna delas ut miljövänligt, kostnadseffektivt och med hänsyn till arbetsmiljön för chaufförer och brevbärare. För att det ska kunna genomföras i praktiken behöver utdelningen standardiseras.

Vid nybyggnation av villor och radhus placeras postlådan i en lådsamling vid infarten till området. I flerfamiljshus ska man ta emot sin post i en fastighetsbox i anslutning till entrén. Färdvägen till postanordningen ska vara öppen och farbar året runt för valt fordon, samt ges möjlighet att vända.

Kontakta PostNord i god tid på utdelningsforbattringar@postnord.com för dialog gällande godkännande av postmottagning i samband med nybyggnation eller annan förändring gällande befintlig alt ny infrastruktur.

En placering som inte är godkänd leder till att posten inte delas ut till adressen.

Kommentar: Postlådors placering hanteras utanför detaljplaneprocessen. Yttrandet noteras men föranleder inte någon ändring av planförslaget.

Swedavia
Flygsäkerhetsfrågor hänvisas till flygplatshållare Försvarsmakten. Därför är det särskilt viktigt att även de blir remitterade.

Swedavia har inga övriga synpunkter i denna granskning och därmed inget att erinra.

Kommentar: Yttrandet noteras och föranleder inga ändringar i planförslaget. Försvarsmakten har fått planförslaget skickat till sig.

Vattenfall Eldistribution AB
Vattenfall Eldistribution AB har inga elnätanläggningar i område för rubricerat ärende och har inget att erinra.

Kommentar: Yttrandet noteras och föranleder inga ändringar i planförslaget.

Privatpersoner

Privatperson 1
Efter att vi tagit del av förslag till ny Detaljplan för del av centrum, Katten 6, vidhåller vi de synpunkter som vi framförde vid samrådsförfarandet, daterat 2023-12-14. Dessutom delar vi till fullo Länsstyrelsens synpunkter.

Vi vill löpande bli uppdaterade vad beträffar processens progress.

Kommentar: Yttrandet noteras. Synpunkterna som framfördes under samrådsskedet har tidigare bemötts och föranleder inte några ändringar i planförslaget i detta skede.

Länsstyrelsen har yttrat sig under granskningen och bedömer, med hänsyn till prövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL, att ett antagande av detaljplanen inte kommer att prövas. Länsstyrelsen har inte haft några invändningar mot planförslaget och framhåller i sitt yttrande att kommunen efter samrådet har kompletterat och förtydligat planhandlingarna på ett positivt sätt.

Vad gäller önskemålet om löpande information om planprocessens fortsatta handläggning publiceras aktuell information om detaljplanen på kommunens hemsida. Information om genomförandet av projektet tillhandahålls av exploatören, vilket i detta fall är Folkets Energihus c/o Nåiden. På kommunens hemsida finns även, i den mån det är aktuellt, information om olika pågående projekt.

Privatperson 2
Efter att vi tagit del av förslag till ny Detaljplan för del av centrum, Katten 6, vidhåller vi de synpunkter som vi framförde vid samrådsförfarandet, daterat 2023-12-14. Dessutom delar vi till fullo Länsstyrelsens synpunkter.

Vi vill löpande bli uppdaterade vad beträffar processens progress.

Kommentar: Yttrandet noteras. Då synpunkterna är desamma som i yttrande från Privatperson 1 hänvisas till kommunens svar och ställningstagande där.

Ställningstagande och förändringar

Med anledning av inkomna synpunkter görs följande förändringar:

Plankarta

- Planbestämmelsen *(P) – Parkering. Bestämmelsen avgränsas inom nivåintervall +3,9 meter till +5,1 meter över nollplan (RH2000) och ned till -1,2 meter under nollplan (RH2000)* hade felaktigt redovisats under rubriken ”Allmän plats”. Inför antagande har planbestämmelsen placerats under rubriken ”Kvartersmark”.

Planbeskrivning

- Skrivelse om att bortledande av grundvatten kan utgöra en tillståndspliktig vattenverksamhet har lagts till i avsnittet ”Vattenförhållanden”.
- Genomförandeavsnittet kompletteras med information om 41 a § anläggningslagen och avsnittet ”Motiv till plankartans bestämmelser” kompletteras med en redovisning av vilka fastigheter som avses ingå i den nya gemensamhetsanläggningen.
- Avsnittet ”Teknisk försörjning” kompletteras med skrivelse om att behov av anpassningar eller tekniska lösningar för att undvika kollisioner hanteras och bekostas av exploatören i samråd med ledningshavaren i samband med genomförandet.

Kvarstående synpunkter

Följande skriftliga synpunkter har inte blivit tillgodosedda, dvs. har inte föranlett någon ändring i detaljplanen. Synpunkterna har tidigare besvarats i samrådsredogörelsen och i detta granskningsutlåtande. Kommunstyrelseförvaltningens motivering till varför synpunkten eller frågan inte har kunnat tillgodoses motiveras under respektive yttrande ovan.

- Privatperson 1.
- Privatperson 2.

Kommunstyrelseförvaltningen

Sektor Samhällsbyggnad & demokrati, 2026-01-20

Daniel Rova	Sofia Andersson
Planchef	Planarkitekt

Dnr: KLF 2023/1459

Detaljplan för del av centrum, Katten 6

Luleå kommun Norrbottens län

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Bakgrund

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2021-04-26, § 74 att ge Stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att upprätta förslag till ny detaljplan och tillhörande gestaltningsprogram för del av Katten 6, i syfte att pröva förutsättningarna för bostäder och verksamheter.

Detaljplanen har föregåtts av ett detaljplaneprogram för hela kvarteret Katten, vilket antogs av kommunfullmäktige år 2011. Syftet med programmet är att ange utgångspunkter och mål för detaljplaner inom kvarterets fastigheter (Katten 6, 12, 13 och 14, samt delar av Timmermansgatan och Skomakargatan). Programmet beskriver också de frågor som behöver utredas särskilt i samband med det fortsatta planarbetet. Enligt programmet ska aspekter som gestaltning, parkering, trafik, buller, markföroreningar, friyta och logistik kring varuintaget för Katten 14 utredas vidare under detaljplaneprocessen. Detaljplanearbetet ska huvudsakligen utgå från det gällande detaljplaneprogrammet.

I planprogrammet utreddes möjligheten att uppföra byggnad med 8–12 våningar i området, men i samband med det politiska beslutet lades ett tilläggsbeslut om att möjliggöra upp till 15 våningar.

Hur samrådet bedrivits

Detaljplanen handläggs enligt plan- och bygglagens regler för så kallat utökat förfarande (se 5 kap. plan- och bygglagen). Ett utökat förfarande används då detaljplanen är av betydande intresse för allmänheten och i övrigt av stor betydelse. Det innebär att detaljplanen ska kungöras och samrådas under minst tre veckor. För att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och för att ge möjlighet till insyn och påverkan ska samråd ske med myndigheter, sakägare och övriga berörda enligt 5 kap. 11 §, plan- och bygglagen.

Ett förslag till detaljplan har visats för samråd under perioden 4 december 2023 – 21 januari 2024. Ett öppet hus anordnades under samrådstiden där planarkitekt, planchef, stadsarkitekt, fastighetsägare och politiker närvarade för dialog med allmänheten. Planhandlingarna har funnits tillgängliga på Luleå kommuns webbplats, Stadsbyggnadsförvaltningens reception och Stadsbiblioteket på Kulturens hus.

Planhandlingarna och information om samrådet har i detta fall sänts till länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och berörda sakägare (se sändlista).

Under arbetet med planförslaget har det också skett en kontinuerlig dialog med berörda kommunala förvaltningar och bolag.

Under samrådstiden inkom 18 skrivelser.

Skrivelser utan invändningar har inkommit från:

- Postnord, 2023-12-06
- Försvarsmakten, 2023-12-12
- Skanova, 2023-12-15
- Sjöfartsverket, 2023-12-19
- Telia Company, 2023-12-27
- Vattenfall, 2024-01-09
- Trafikverket, 2024-01-22

Skrivelser med synpunkter och/eller frågor har inkommit från:

- Privatperson (Råttan, Gallerian Shopping), 2023-12-14
- Privatperson (Katten 12 och 13), 2024-01-15
- Miljö- och byggnadsnämnden, 2023-12-20 §171
- Lantmäteriet, 2024-01-19
- Räddningstjänsten, 2024-01-19
- Sveriges Åkeriföretag, 2023-12-19
- Hilding Hotell AB och HH Struktur AB, 2023-12-04
- Lumire, 2024-01-19
- Länsstyrelsen Norrbotten, 2024-01-22
- Diös, 2023-12-04

Synpunkterna sammanfattas och kommenteras nedan.

Inkomna synpunkter med kommentarer

Inkomna synpunkter redovisas här i sammanfattad och förkortad form. Synpunkterna i sin helhet finns att tillgå på Kommunstyrelseförvaltningen. Länsstyrelsens synpunkter redovisas i sin helhet.

Kommunstyrelseförvaltningens kommentarer skrivs med kursiv stil för att tydligt skilja dem från inkomna synpunkter.

Myndigheter

Länsstyrelsen

Detaljplanens överensstämmelse med översiktsplanen
Översiktsplanen anger området där detaljplanen ingår som ”Tät struktur” där bebyggelsen ska vara 4–5 våningar och maximalt 10–12 våningar för enstaka projekt. Högre bebyggelse ska lokaliseras utan negativ påverkan på boendemiljöer eller för att framhäva stadsbilden, till exempel vid stadens infarter.

Kommunen bedömer att planförslaget har övervägande stöd i översiktsplanen men överstiger det maximala antalet våningar som översiktsplanen anger. Avsteg från översiktsplanen motiveras genom att frågan om byggnadshöjd har prövats i ett planprogram som antagits av kommunfullmäktige 2011-10-17 §227.

Ett planprogram är inte en prövning likt en detalj- eller översiktsplan. Av planbeskrivningen (sidan 6) framgår att nödvändiga utredningar inte finns i planprogrammet. Vidare konstaterar Länsstyrelsen att planprogrammet utrett 8–12 våningar, tilläggsbeslutet om 15 våningar (som framgår av planprogrammets sista sida) har inget stöd i planprogrammet. Länsstyrelsen kan sammanfattningsvis inte se något stöd för kommunens motivering gällande planförslagets avsteg från översiktsplanen.

Prövningsgrunder enligt PBL 11 kap. 10§

Förorenad mark
Det har tidigare funnits en kemtvätt på grannfastigheten. Vid tidigare MIFO fas 1 utredning så har området har tilldelats riskklass 2-hög risk för människors hälsa och miljö. Tvättkemikalien som använts är enligt uppgift perkloretylen vilken har en mycket hög farlighet.

Klorerade kolväten kännetecknas i allmänhet av hög flyktighet, stor inträngningsförmåga och hög densitet. På grund av den höga densiteten kan dessa ämnen samlas djupt nere i marken, exempelvis i ett grundvattenmagasin och färdas utmed tätare jordlager eller berggrund. Färdriktningen kan vara svår att förutse då föroreningarna kan färdas mot grundvattnets rörelseriktning. I jord adsorberar de till finpartiklar och organiskt kol i marken och spridningen in i jordmatrisen styrs huvudsakligen av diffusion.

Typiskt för klorerade alifater är dock att koncentrationen i jord varierar mycket. I finkorniga skikt kan koncentrationen vara hög medan den i mer grovkorniga fraktioner vanligen är betydligt lägre. Provtagningen och val av prov är därför viktig för vad analysen kommer att visa. Likaså är det avgörande att provhantering samt tiden mellan provuttag och analys minimeras för att begränsa gasavgång från provet.

De klorerade lösningsmedlens heterogena fördelning i jord och grundvatten medför sammantaget att det många gånger krävs omfattande undersökningar för att avgränsa föroreningsplymen. Med hänsyn till ämnenas toxicitet och inträngningsförmåga är det dock mycket viktigt att föroreningssituationen är fullt utredd innan en ny detaljplan kan antas. Av det underlag som Länsstyrelsen tagit del av framgår inte om analyser med avseende på klorerade lösningsmedel har genomförts. Analyser av nämnda ämnen har endast gjorts i inomhusluft. Det är inte tillräckligt mot bakgrund av verksamhetshistoriken. Därför anser Länsstyrelsen att planerade undersökningar behöver utökas så att de åtminstone även

innefattar provtagning av grundvatten. Eftersom den aktuella ämnesgruppen alltså både är flyktig och ofta uppträder heterogent fördelad i jordmatrisen så finns det annars risk för att omfattningen av eventuella föroreningar missbedöms.

Utöver nämnda objekt så finns det enligt EBH-stödet ett antal närliggande potentiellt förorenade områden i omgivningen däribland ytterligare tre före detta kemtvättar. Även dessa behöver beaktas i utredningsarbetet.

Råd enligt 2 kap. PBL

Stadsbild och gestaltning
Planförslagets påverkan och inordning i stadsbilden är i samrådsskedet främst utrett avseende i dess inslag i fondmotivet för den norra infarten till centrum.

Länsstyrelsen anser att även samspelet med grannkvarter samt viktiga allmänna platser i centrum där byggnaden kommer att synas särskilt, såsom Storgatans gågata och Kungsgatan, behöver utredas noggrant. Detta är viktig kunskap för kommande utformning av bebyggelsen samt behov av reglering i planförslaget.

Planförslagets intention att stärka Luleå centrums norra entré kan på sikt riskera att avta när kvarteret Bävern (den gamla brandstationstomten) är omvandlad.

Kulturmiljövärden
Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att planen berör ett kvarter i centrum där högre bebyggelse skulle vara möjlig utan att nödvändigtvis medföra påtaglig skada på stadsbilden. Länsstyrelsen ser dock en risk med den påbörjade skalförskjutningen i detta och kringliggande kvarter, vilken på sikt medför en negativ påverkan på omgivande bebyggelse.

Regleringen i planförslaget gällande byggnadens utformning tar viss hänsyn till omkringliggande byggnaders färgsättning och materialval, dock inte karaktär och skala. Ytskikten avviker från Skeppsbrogatans färgskala, men Länsstyrelsen ser positivt på att knyta an till de varmare, jordigare färgtonerna längs Storgatan för att binda samman med centrumbebyggelsen. Mer detaljerade bestämmelser gällande gestaltning av byggnadsvolymerna saknas. Med en byggnadskropp som kommer att vara synlig från stora delar av centrum på grund av sin höjd är det nödvändigt att ställa höga krav på utformningen för att uppnå en god helhetsverkan enligt 2 kap 6 § PBL, vilket kommunen delvis har beskrivit i planförslaget.

Gestaltning
Regleringen i planförslaget gällande byggnadens utformning tar viss hänsyn till omkringliggande byggnaders färgsättning och materialval, dock inte karaktär och skala. Ytskikten avviker från Skeppsbrogatans färgskala, men Länsstyrelsen ser positivt på att knyta an till de varmare, jordigare färgtonerna längs Storgatan för att binda samman med centrumbebyggelsen.

Mer detaljerade bestämmelser gällande gestaltning av byggnadsvolymerna saknas. Med en byggnadskropp som kommer att vara synlig från stora delar av centrum på grund av sin höjd är det nödvändigt att ställa höga krav på utformningen för att uppnå en god helhetsverkan enligt 2 kap 6 § PBL, vilket kommunen delvis har beskrivit i planförslaget.

Friyta
Den aktuella föreslagna friytan kan ha möjlighet att ytmässigt tillgodose kraven på friytor, beroende på antalet bostäder som anordnas. Kommunens bedömning om det är tillräckligt behöver dock utgå från att hela byggrätten för bostäder nyttjas i sin helhet. Osäkert huruvida planförslagets friyta kan leva upp till kravet på hög kvalitet när det gäller tillgången till solljus. Friytan är enligt kommunens utredning skuggad näst intill hela dagen förutom några timmar på morgonen under sommartid.

Social hållbarhet
Då planförslaget kan betraktas som ett större stadsbyggnadsprojekt kan det eventuellt vara en fördel att kommunens arbetssätt med barnkonsekvensanalyser tillämpas i planprocessen.

Klimatanpassning
Den dagvattenutredning som finns i ärendet innehåller inga uppgifter om uppskattningar av framtida regn eller dagvattenbelastning, ej heller något om dimensionering för att kunna hantera detta, vilket också behöver kompletteras.

Länsstyrelsen rekommenderar att Luleå kommun även utför värmekartering för att utreda eventuella framtida risker i det tätbebyggda stadsområdet, samt att kommunen i förekommande fall, planerar och ger riktlinjer för riskreducering om det skulle visa sig relevant för planförslaget. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att Luleå kommun planlägger i enlighet med sina antagna riktlinjer för klimatanpassning.

Övrigt
Bestämmelsen (P) Parkering. Avgränsad vertikalt uppåt till 3,6 m syftar enligt planbeskrivningen att endast gälla upp till +3,6 meter över havet enligt RH 2000. För att bestämmelsen ska uppfylla det syftet behöver dess lydelse ändras till att vara en ”plushöjd” samt att det i bestämmelsen på plankartan även måste anges enligt vilket höjdsystem (i det här fallet enligt RH 2000).

Undersökning om betydande miljöpåverkan
Kommunen bedömer att ett genomförande av detaljplanen inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning.

Byggnadens höga höjd bedöms medföra viss påverkan på i närområdet liggande kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Det rör sig i första hand om gallerian Shopping (kv. Råttan) och Ebeneser (kv. Hunden). Den förändrade skalan i kvarteren Katten och Hunden medför en förändring av upplevelsen av byggnaderna och centrummiljön.

Ebeneser med sin höjdsträvande utformning och stora glasparter riskerar domineras av omkringliggande höga bebyggelse. Påverkan kan ses som måttlig i dagsläget men framöver kan en fortsatt förändrad skala av bebyggelsen i centrum och en ändrad stadsbild komma att ge en betydande påverkan. Upplevelsen av Shopping kan också komma att ändras med en förändrad skala i centrum, bedömningen är dock att byggnaden står sig som en karaktärsbyggnad i stadsbilden och förändringen är inte i dagsläget betydande.

Påverkan på stadsbilden sett från norra infarten, Bodenvägen, bör kunna bedömas som ringa, den tänkta byggnaden ligger i ett litet kluster av högre bebyggelse och stadsbilden och siktlinjerna mot Stadsviken, Norra hamn och domkyrkan bör inte påverkas på ett betydande sätt.

Kommentar:
<u>Detaljplanens överensstämmelse med översiktsplanen</u>
Inför granskning har skrivelsen om att föreslagen byggnadshöjd i detaljplaneprogrammet är ett politiskt beslut, som inte utretts i planprogrammet, förtydligats. Även skrivelsen om avsteg från översiktsplanen har förtydligats.

Avsteg från översiktsplanen motiveras med att stadsbygden, i enlighet med kommunens förtätningsstrategi, ska kunna ta hand om en stor andel av den kommande befolkningsökningen. Stadsdelarnas utvecklingsmöjligheter är ett mycket starkt allmänt intresse som ska prioriteras och just Norra hamnen är ett av områdena i staden som har pekats ut som särskilt lämpligt för högre bebyggelse.

Planförslagets påverkan på stadsbilden har studerats i detaljplaneförslaget och bedöms inte ha en negativ påverkan. Byggnadsvolymen har anpassats till övriga byggnader i området som har medgetts uppföras i upp mot 45 meter och bedöms medverka till en ny och intressant stadsbild.

<u>Prövningsgrunder enligt PBL 11 kap. 10§</u>
Inför granskning har markmiljöutredningen uppdaterats med bland annat provtagning av grundvatten. Halter av PFAS har detekterats i grundvattnet, men halter av PFOS underskrider SGI:s preliminära riktvärden. Samtliga halter av klorerade ämnen underskrider laboratoriets rapporteringsgräns. Vid provtagning av porgas har punkten P1 låg halter av samtliga analyserade ämnen under laboratoriets rapporteringsgräns. I punkten P2 (österut mot den gamla kemtvätten) uppmättes halter av aceton och diklordifluormetan. Halter av aceton ligger under arbetsmiljöverkets hygieniska gränsvärden och kortidsgränsvärden med en faktor av över tiotusen. Halter av diklordifluormetan ligger under arbetsmiljöverkets gränsvärden med en faktor av över tusen. Planbeskrivningen har uppdaterats med en beskrivning.

<u>Råd enligt 2 kap. PBL</u>
Inför granskning har förslagets påverkan på grannkvarter och andra allmänna platser i centrum studerats. Planbeskrivningen har kompletterats med bilder som redovisar hur vyer från dessa viktiga platser och närliggande kvarter påverkas. Bedömningen inför granskning är att planförslaget inte medger en negativ påverkan.

Planförslagets byggnadsskala avviker från den generella byggnadsskalan i centrum men är inte den enda av sitt slag då både kvarteret Råttan och Hunden på ömse sidor av planområdet har en högre täthet och större skala än vad centrum generellt har. Utifrån detta bedöms en större skala inom kvarteret Katten passa väl in i sin kontext.

Kommunen bedömer att det inte finns motiv för att reglera framtida bebyggelses karaktär i detaljplanen och har därmed inte inkluderat någon bestämmelse som behandlar byggnadens karaktär.

Kommunen ställer högre krav på byggnader som har stor synlighet i staden och har en omfattande dialog om detta med exploatören under planarbetet. Gestaltningen ska hålla hög nivå både på långt håll och i mötet med byggnaden på nära håll avseende en mängd olika bedömningskriterier. Kommunens bedömning är dock att detaljplaner inte bör vara ett verktyg som i detalj styr arkitekturens utformning, så som möte med mark, byggnadens avslut, avvattning, fönstersättning, exakta material, med mera. Det finns en risk med att styra dessa aspekter i detaljplan, eftersom det innebär att planen blir mindre flexibel och därmed mindre hållbar över tid, vilket kan innebära onödiga problem i senare skeden av processen. Ovannämnda aspekter diskuteras under detaljplanearbetet för att exploatören ska vara medveten om de krav som kommunen ställer på höga

hus och för att främja en enklare övergång från detaljplan- till bygglovsprocess, men hanteras skarpt av kommunen i bygglovsskedet, där en konkret bedömning av hur väl arkitekturen tillgodoser exempelvis kravet på god färg- form- och materialverkan enligt PBL 8 kap. 1 § och god helhetsverkan enligt PBL 2 kap. 6 §.

Kommunens bedömning är att detaljplaner bör reglera de "stora penseldragen" i relation till dessa lagar, så som samrådsförslaget för Katten 6 gör, där olika avvägningar har resulterat i regleringar gällande bland annat byggnadens placering, kulör, volym, material, relation till gator, stadsbildspåverkan och entréer. Dessa regleringar sätter ramar för vilken bebyggelse som är lämplig att uppföra inom Katten 6, reglerar bort alternativ som bedöms som olämpliga, samtidigt som det inrymmer en viss flexibilitet och möjliggör flera alternativ på tänkbara gestaltningsförslag som bedöms lämpliga på platsen. Det finns oräkneliga variationer på hur byggnadens gestaltning och detaljer kan utformas så att dess arkitektur håller en mycket hög kvalité och tillgodoser kraven enligt PBL. Inför granskning har mindre revideringar gjorts av utformningsbestämmelser för att säkerställa att regleringarna uppnår sitt syfte.

Byggnadens utformning med innergården i föreslagen placering är det bästa förslag som kommunen tillsammans med exploatören kan komma fram till utifrån alla ingående parametrar. Genom att en del av innergården kan skjutas ut söderut, över Kattgränd, säkerställs ytor som är mer solsäkra än de östra delarna av innergården. Arealen friyta utgår från att hela byggnaden inte kommer att användas för bostäder då det inte är möjligt att ha bostäder i bottenvåningarna på grund av bullerpåverkan och krav om dagsljus. Sammantaget har innergårdens placering och solförhållanden bedömts som tillräckliga. Gestaltningen av innergården är en viktig parameter för att möjliggöra en god utemiljö. Det regleras däremot inte i detaljplanen.

I enlighet med Barnkonventionen ska barnrättsperspektivet och barnens perspektiv beaktas vid tillämpningen av PBL. Detta har gjorts i detaljplanearbetet i den omfattning som bedöms rimlig för detaljplanens innehåll. Barnkonsekvensanalys är ett verktyg som kommunen främst använder i projekt som förväntas beröra många barn, där det exempelvis finns målpunkter för barn. Barn som berörs av denna detaljplan är i första hand de som kan komma att flytta in i byggnaden eller som kan komma som besökande till en eventuell verksamhet i byggnadens bottenplan. I övrigt är detta inte ett område som många barn förväntas röra sig i, då det inte finns någon tydlig målpunkt för barn. Därav anser kommunen det inte finnas behov av att använda sig av en barnkonsekvensanalys för denna detaljplan.

Planförslaget innebär inte några avvikelser från kommunens riktlinjer för klimatanpassning.

Inför granskning har dagvattenutredningen kompletterats, bland annat avseende framtida skyfall. Bedömningen är att skyfallssituation inte kommer att förändras i och med en exploatering då det fortsatt kommer finnas en rinnväg mellan Katten 6 och Katten 13. Inga nya lågpunkter eller instängda områden skapas till följd av planförslaget.

Avseende regleringen (P) i plankartan, så har plankartan uppdaterats enligt önskemål. Planbeskrivningen har även kompletterats med en skiss i sektion som redovisar användningarnas höjdläge, nollplan och utrymmet som avses 3D-fastighetsbildas.

Lantmäteriet

Förtydligande av 3D-bestämmelse

När tredimensionell fastighetsbildning används är det ett krav att den tredimensionella fastigheten (3D-fastigheten) eller det tredimensionella fastighetsutrymmet (3D-utrymmet) bildar en sluten volym. Därför ska det göras en avgränsning både ovanför och under utrymmet i fråga. Särskilt gränsdragningar i vertikalled mellan kvartersmark och allmän plats behöver vara tydliga. Det bör också framgå vad som utgör ”nollplan”. Om det redovisas en sektion som visar användningarnas höjdlägen behöver den användning som inte ska utgöra 3Dutrymme/3D-fastighet redovisas både ovanför och under den användning som ska utgöra 3D-utrymme/3D-fastighet.

Fastighetskonsekvensbeskrivning och fastighetsrättsliga frågor

Av planbeskrivningen bör tydliggöras kring hur utrymme för parkering inom Katten 6 ska säkras genom åtkomst från kvarteret Hunden.

Det är viktigt att alla som berörs av en detaljplan kan förstå planens konsekvenser för den egna fastigheten/gemensamhetsanläggningen. ”Av planbeskrivningen ska de konsekvenser som ett genomförande av detaljplanen medför för bland annat sakägare, andra berörda och miljön framgå. Med detta menas att det för i princip varje enskild fastighet bör redovisas vad detaljplanen innebär med avseende på bland annat huvudmannaskap, allmänhetens tillträde, kommande fastighetsbildning, utförande och deltagande i gemensamhetsanläggningar. (Utdrag ur proposition 2009/10:170 s. 435)”.

I det aktuella planförslaget finns beskrivningar i texten om de flesta åtgärder, men plangenomförandet och dess konsekvenser behöver beskrivas på ett samlat sätt där respektive fastighetsägare kan förstå vad som detaljplanens genomförande innebär för den aktuella fastigheten.

Om avsikten är att ansluta Katten 6 till befintlig gemensamhetsanläggning Hunden ga:1 bör det tydliggöras. Det bör i så fall också beskrivas hur anslutningen avses genomföras och vilken påverkan det får för gemensamhetsanläggningen och deltagande fastigheter. Lantmäteriet noterar att Hunden ga:1 inte enbart avser ramp och port utan också exempelvis parkeringsplatser. Gällande servitut gäller att servitut som kan upplåtas efter prövning vid särskild förrättning får bildas genom fastighetsreglering endast om åtgärden sker i samband med en annan fastighetsbildningsåtgärd och är av betydelse för denna (7 kap. 2 § 3 st. FBL).

Beskrivningen av åtgärder kan till exempel illustreras med en fastighetskonsekvenskarta där förändringar redovisas, med plankartan som bakgrund. Beskrivningen bör innehålla ett utkast till redogörelse av juridiska och ekonomiska konsekvenser (exempelvis ersättning för upplåtelse av utrymme samt inträde i gemensamhetsanläggning), även på fastighetsnivå. Ett sätt att åskådliggöra detta på är att upprätta en fastighetskonsekvensbeskrivning.

Exploateringsavtal

I planbeskrivningen anges att exploateringsavtal ska upprättas, men inget ytterligare anges om innehållet.

Om avsikten är att genomföra markanvisningar och/eller teckna exploateringsavtal ska kommunen enligt 4 kap. 33 § 3 st. 2 men. PBL redovisa avtalens huvudsakliga innehåll liksom konsekvenserna av att planen helt eller delvis genomförs med stöd av ett eller flera

sådana avtal i planbeskrivningen. Detta ska enligt 5 kap. 13 § PBL göras redan i samrådsskedet.

När redovisning av innehållet i ett kommande exploateringsavtal saknas i planbeskrivningen innebär det:

- att det inte finns någon möjlighet för Lantmäteriet att utföra sin lagstadgade uppgift att i samrådsskedet lämna råd i de fall avtalsinnehållet förefaller strida mot reglerna i 6 kap. 40–42 §§ PBL.

- att de som är berörda av planen inte har någon möjlighet att överblicka de konsekvenser som det tänkta avtalsinnehållet kommer att få bland annat vid genomförandet av detaljplanen.

Grundkarta och plankarta

I planbestämmelserna med beteckningarna p1, f3, och f4 refereras till olika gator, men det framgår inte av grundkartan var dessa gator ligger. Eftersom plankartan är den enda juridiskt gällande handlingen i en detaljplan bör det framgå av plankartan var den aktuella gatan ligger. I grundkartan saknas fastighetsbeteckningar. Det är viktigt att fastighetsbeteckningarna redovisas för att göra det lätt för den som är berörd av planen att hitta respektive fastighet på plankartan och förstå konsekvenserna för berörda fastigheter. Plankartan bör kunna redovisas i mindre skala för att tydligare redovisa vilka bestämmelser som gäller var inom planområdet.

Ersättning för upplåtelse av mark

På s. 40 i planbeskrivningen redovisas de flesta ekonomiska frågorna. Upplåtelse av utrymme exempelvis för servitut m.m. aktualiserar ersättningsfrågor. Avsnittet bör kompletteras med redovisning gällande detta, jfr ovan gällande fastighetsrättsliga frågor.

Kvartersmark och allmänt ändamål

I planbeskrivningen (se bl.a. s. 13) anges att Kattgränd ska vara öppen för passage. Lantmäteriet tolkar detta som att avsikten är området ska vara tillgängligt för allmänheten, men planförslaget saknar i sin nuvarande utformning reglering som säkerställer detta. Det är idag upp till deltagarna i gemensamhetsanläggningen Katten ga:2 att besluta om förvaltningen av vägen i enlighet med gällande anläggningsbeslut och vanligen finns då möjlighet att exempelvis uppföra bom om de önskar det. Om avsikten är att allmänheten ska säkras tillträde till mark inom Katten 6 längs med Skomakargatan bör planen kompletteras med bestämmelser även gällande detta.

Redovisning av gällande tomtindelning

I planbeskrivningen finns på sidan 6–7 en redovisning av vilka befintliga planer som gäller för planområdet och hur de påverkas. Lantmäteriet noterar att det för kvarteret Katten går att återfinna äldre tomtindelning (akt 25-LUL-D68) men har inte kunnat hitta beslut om upphävande av denna i sina digitala arkiv. Om tomtindelningar fortfarande gäller bör framgå vad som händer med dessa vid antagandet av ny detaljplan. Om tomtindelningen fortfarande gäller bör kontrolleras så att eventuella fastighetsindelningsbestämmelser fortfarande går att genomföra efter att den aktuella planen fått laga kraft. Enligt nuvarande PBL definieras tomtindelningar som fastighetsindelningsbestämmelser i den för området gällande detaljplanen. Tomtindelningen anger exakt hur hela fastigheten ska se ut. När en ny detaljplan ersätter en befintlig upphävs fastighetsindelningsbestämmelserna precis som alla

andra bestämmelser inom det aktuella planområdet med automatik. Detta innebär att planområdesgränsen vid ny planläggning måste anpassas så att den inte dras rakt igenom det område som enligt tomtindelning är bestämt att bli en fastighet. Om så görs är rättsläget oklart om vad som gäller och det finns risk för problem vid framtida fastighetsbildning.

Rubriksättning plankarta

Rubriken Genomförandetid bland planbestämmelserna bör ändras så att den ligger på samma rubriknivå, det vill säga har samma utseende som bland annat rubriken ”Egenskapsbestämmelser för kvartersmark”. På detta sätt framgår att genomförandetiden inte är en undergrupp till planens egenskapsbestämmelser utan en annan typ av information. Bakgrund – För utformningen av plankartan finns rekommendationer i Boverkets allmänna råd BFS 2020:6. Genomförandetid definieras numera inte som en planbestämmelse, men i de allmänna råden anges att genomförandetiden kan framgå i listan med planbestämmelser och i stycke ”2.1 Redovisning av planbestämmelser m.m.” anges rubriken ”Genomförandetid” på samma rubriknivå som bland annat rubriken ”Egenskapsbestämmelser för kvartersmark”.

Kommentar: Inför granskning har bestämmelsen avseende 3D-volymen uppdaterats enligt önskemål. Planbeskrivningen har även kompletterats med en skiss i sektion som redovisar användningarnas höjdläge och utrymmet som avses 3D-fastighetsbildas.

Plankartan har justerats i skala och kompletterats med fastighetsförteckningar och gatunamn. Rubriknivån för ”Genomförandetid” har även justerats på plankartan för att kommunicera korrekt information.

Planbeskrivningen har uppdaterats med en fastighetskonsekvensbeskrivning för att tydliggöra konsekvenserna på fastigheter som detaljplanen påverkar.

Planbeskrivningens genomförandekapitel kompletteras med att beskriva ersättningsfrågor med mera enligt yttrandets synpunkter.

Planbeskrivningen har uppdaterats med innehållet i exploateringsavtalet.

Kattgränd är en gemensamhetsanläggning för att bland annat tillgodose åtkomst till varuintag, sophämtning, med mera. Kattgränd utgör privat mark, som yttrandet lyfter. Kattgränd är således ingen allmän gata och kommunen har inget särskilt behov eller intresse av att hålla Kattgränd öppen för allmänt ändamål.

Äldre tomtindelning är upphävd för Katten 6 och påverkar därmed inte detaljplanen.

Försvarsmakten

Riksintressen för totalförsvarets militära del har olika typer av påverkansområden. Aktuellt planområde ligger inom ett så kallat område med särskilt behov av hinderfrihet samt stoppområde för höga objekt tillhörande riksintresset Luleå/Kallax flygplats (TM0073). Inom dessa områden behöver ni endast remittera Försvarsmakten gällande höga objekt.

Med höga objekt avses i detta sammanhang högre än 20 meter ovan mark utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter ovan mark inom sammanhållen bebyggelse. Definitionen vad som är sammanhållen bebyggelse i detta sammanhang utgår från Lantmäteriets översiktskarta i skala 1:250 000.

Försvarsmakten bedömer att detaljplanen inte medger några höga objekt enligt definitionen ovan då högsta totalhöjd är angiven till 45 meter.

Kommentar: Yttrandet noteras och föranleder inga förändringar i planförslaget.

Trafikverket

Synpunkter angående riksintresse för kommunikationer (3 kap 8§ MB):

Precis som samrådshandlingarna beskriver kan höga objekt över 20 m påverka luftfarten negativt inom Luleå/Kallax flygplats hinderbegränsande ytor vilket innebär att det kan finnas risk för tekniska system samt att höga objekt kan utgöra flyghinder. Samråd med Luftfartsverket och för att diskutera behovet av en flyghinderanalys för att säkra att inga flyghinder uppstår.

Kommentar: Synpunkten noteras. Yttrandet föranleder ingen förändring av planförslaget.

Sakägare

Diös fastigheter (fastighetsägare inom kvarteren Katten och Hunden)

Vi ser positivt på den utveckling som sker i centrum och vill delta till att verka för att Luleå utvecklas till en attraktiv stad som visar framåtanda. Vi ser positivt på den utveckling som sker inom fastigheten Katten 6, men vill poängtera att det finns en del frågor som måste utredas och lösas i god tid innan planen vinner laga kraft då den påverkar våra fastigheter Hunden 15 och Katten 14. De delar som vi anser vara viktiga att se över är följande:

- Avfallshantering för båda fastigheterna
- In- och utlastning och för båda fastigheterna
- Parkeringslösning och GA-anläggningar
- Utrymningsvägar för Katten 14
- Möjligheten till underhåll av fastigheten Katten 14

En hållbar lösning på in- och utlastning, varuhantering och avfallshantering behöver säkerställas för fastigheterna Katten 14 och Hunden 15. Viktigt att ha i beaktning är komprimatorerna, lastbilarnas storlek och behov av utrymme för att vända och backa in och ut samt arbetsmiljökrav vid in- och utlastning.

Den föreslagna infarten till Katten 6 parkeringsanläggning via Hunden 15 berör flertalet GA-anläggningar främst avseende installationer som behöver göras om för att möjliggöra eventuellt genomfart via fastigheten till Katten 6. Även om vi i grunden är positiv till att

hitta en parkeringslösning för Katten 6 som bygger på access via Hunden 15 så undrar vi om detta alternativ faller helt om så inte blir fallet? Därav frågan om alternativa parkeringslösningar har utretts för Katten 6?

Det är viktigt att framtida underhåll av på Katten 14 säkerställs oaktat placering av byggnaden på Katten 6 (fasader m.m.). Vidare kan placeringen av byggnaden på Katten 6 påverka befintliga utrymningsvägar från Katten 14.

Det är för oss av yttersta vikt att våra hyresgästers verksamheter kan fortlöpa utan störningar före, under och efter byggtiden.

Kommentar: Påverkan på gemensamhetsanläggning och parkeringsanläggning i kvarteret Hunden tydliggörs i fastighetskonsekvensbeskrivningen.

Planförslaget innebär att varuintaget för snabbmatskedjan på Katten 14, som idag utan lov ligger på Katten 6, måste flyttas eller samordnas med Katten 6. Om det samordnas med Katten 6 i den nya byggnaden kan lossning ske från Kattgränd vid sportaffärens lastbrygga. Passagen inom Katten 6 mellan Kattgränd och snabbmatskedjans varuintag bör i så fall säkerställas genom avtal eller servitut.

Inför granskning har det även gjorts en översiktlig inventering av hur Katten 14:s brandförutsättningar påverkas och kan hanteras till följd av att den nya byggnaden placeras i fastighetsgräns. En lösning som har redovisats är en brandvägg mellan byggnaderna med brandsäkra portar mellan Katten 6 och 14 för tillgång till varuintag och befintlig utrymningsväg för Katten 14 samt en isolerad kanal upp till tak/lämplig höjd där en ny röklucka placeras. Det finns även andra alternativ. I samband med uppförandet av den nya byggnaden ska även samordning ske kring annat som påverkar Katten 14:s fasad, exempelvis säkerställande av att väder eller takavvattning inte påverkar fasaden.

Inför granskning har en trafikutredning tagits fram för att titta på hanteringen av varutransporter, sophantering, snöröjning och trafiksituationen i stort under byggtiden samt efter genomförandet. Utredningen visar att under byggtiden kommer befintliga verksamheter att påverkas avseende hur varutransporter och avfall hanteras. Detta är ofrånkomligt då åtkomsten till Skomakargatan och Kattgränd periodvis blir begränsad. Inför genomförandet kommer däremot en dialog att hållas med alla berörda parter med målsättningen att alla ska kunna bedriva sina verksamheter så smidigt som möjligt under genomförandet.

Efter byggtiden – när detaljplanen är genomförd - bedöms framkomligheten på Skomakargatan fortsatt vara tillräckligt god efter genomförandet. In- och utlastning till kvarteret Hunden kommer fortsatt vara möjligt efter planens genomförande. I och med att Katten 6 bebyggs definieras däremot Skomakargatans gaturum till dess maximala bredd på 9 meter. För Hunden innebär den nya exploateringen att transporter som har använt ytor inom Katten 6 för angöring behöver anpassas, då det inte finns något avtal som säkerställer att Katten 6 nyttjas för åtkomst till varuintaget på Hunden.

Eftersom Hundens varuintag inte är utfört enligt gällande detaljplan för Hunden innebär detta att fordon måste backa in/ut i kvarteret eller stannas och lastas av på Skomakargatan.

Inför granskning har planbeskrivningen kompletterats med trafikutredningens slutsatser.

Detaljplanen möjliggör inte en enskild lösning, utan rymmer en flexibilitet som möjliggör en mängd av olika utformningar där olika aspekter kan lösas på olika sätt, exempelvis parkering. Möjligheten att angöra parkeringsgaragen via kvarteret Hunden innebär både en förbättrad trafiksituation längs Skeppsbrogatan, då antalet utfarter koncentreras till en punkt i stället för två, samt att planförslagets

byggrätt kan maximeras utifrån planens användningstyper. Vilken lösning som exploatören väljer att genomföra kommer att prövas skarpt i bygglovsskedet, då fullständig information om exempelvis verksamhetstyp och BTA (bruttototalarea) finns tillgänglig.

Privatperson 1 och 2 (boende i kvarteret Råttan)

Vi vill erinra beslutsfattarna om att befintliga angränsande kvarter innefattar några av Luleå stads främsta kulturbyggnader som Kulturcentrum Ebeneser och inte minst kulturhuset som utgör en kulturell juvel med vy över norra hamnen och dess unika byggnader och kulturella aktiviteter samt restauranger med vy in mot stadskärnan. En annan fullständigt unik byggnad Shopping med sin mycket speciella arkitektur, marint tema, skulle även den hamna i fullständig "skugga" utan någon som helst visuell koppling till vatten och hav om planerad byggnad på 15 våningar realiseras. Dessutom skulle en redan mycket ansträngd trafiksituation ytterligare försämras, avseende varutillförsel, av- och påstigning för butiker, restauranger, kontor och boende i Shopping. Vi förutsätter att berörda beslutsfattare värnar vår kulturella miljö och våra kulturskatter som ovan nämnda byggnader och kvarter utgör och inte beviljar byggrätt enligt detaljplaneförslaget.

Kommentar: Inför granskning har en trafikutredning tagits fram för att titta på hanteringen av varutransporter och trafiksituationen i stort. Utredningen visar att antalet trafikrörelser kring kvarteret Katten är försumbar då befintlig markparkeringen tas bort och de verksamheter som detaljplanen medger förväntas ge ett litet tillskott av varutransporter. Av- och påstigning i Shopping påverkas inte av förändringen, då förändringar kring varuhantering med mera berör Kattgränd och Skomakargatan. Sportaffärens befintliga lastkaj som utan lov ligger på Katten 6 kan integreras i den nya byggnaden vid Kattgränd med infart från Skomakargatan. Den förändring som kommer att märkas mest i området är att det blir en ökad trafik med boende/personbilar in och ut på Skeppsbrogatan från kvarteret Hunden. Inför granskning har planbeskrivningen kompletterats med trafikutredningens slutsatser.
Under byggtiden kommer befintliga verksamheter att påverkas avseende hur varutransporter och avfall hanteras, då åtkomsten till Skomakargatan och Kattgränd periodvis blir begränsad. Inför genomförandet kommer en dialog hållas med alla berörda parter med målsättningen att alla ska kunna bedriva sina verksamheter så smidigt som möjligt under genomförandet.

Vad gäller påverkan på Kulturens hus, Shopping Galleria och Kulturcentrum Ebeneser bedöms planförslagets bebyggelse inte ha en betydande påverkan på vyerna mot dessa. En gestaltning som är i samklang med omgivningen och stadsbilden säkerställs bland annat genom byggnadens placering mot gator, byggnadsvolymens höjd och bredd samt reglering av fasadkulör och fasadmaterial. Inför granskning har planbeskrivningen kompletterats med bilder som visar hur flera viktiga vyer i staden påverkas av detaljplanen.

Privatperson 3 (fastighetsägare inom kvarteret Katten)

Fastighetsägaren framhåller att orsaken till att höja våningsantalet är enbart för att få ekonomi till byggherren. Vidare beskrivs det att behovet av affärslokaler i centrum inte finns idag, då så mycket står outhyrt. Kostnaden för kontor och bostäder blir mycket högt. Fastighetsägaren skriver att det finns mark att bygga på utanför centrum, däremot behövs parkeringsplatser. Bygg parkeringsplatser, då kan "Trekanten" få bli en grön oas och P-

problemet är löst. Bygg ett nytt Folkets hus (en replika) och kulturen får leva. Fastighetsägaren framför att stadens siluett kommer förfulas, inte förskönas som arkitektiska författare uttrycker. Åsikter om skönhet är helt subjektiva.

Ett femtonvåningshus kommer att påverka boende i Katten 13, 14 negativt. Utsikten, ljusinsläpp, friytan, uteplatsen blir motsatsen till vad som uttrycks på s. 19–20 i planbeskrivningen. Det blir trångt och instängt. Skomakargatan blir ännu mindre "gågata" med 2 stora lastportar vid kv Hunden och garagenedfart på Katten 13, parkering på Katten 12 samt godsmottagning med stora "frysbilar" till blomsterhandeln på Katten 13. Kattgränd måste även tjäna Shoppings port. Kattgränd behöver breddas! Under ev. byggtid kommer vi få uppleva kaos.

Frågor:
"Varuintaget för Katten 14 måste flyttas" s. 24-25. Hur?
"Storleken på varutransporters fordon begränsas" Hur?
"Större fönster eller medveten planlösning krävs" s. 35 Hur?.

För övrigt: Bra att tidsplanen för svar på detaljplanen ökades.

Kommentar: Planförslaget är i linje med kommunens övergripande strategi för hur Luleå stad ska utvecklas. Luleå förväntas växa till 100 000 invånare till år 2040 med en stor inflyttning till centrum, vilket innebär ett ökat behov av både bostäder och arbetsplatser.

Luleå kommuns översiktsplan har som strategi att förtäta vissa områden i centrum för att möjliggöra en god hushållning med både ekonomiska och materiella resurser. Idag har Luleå centrum en låg täthet, det vill säga en låg exploateringsgrad i relation till hur mycket mark som är ianspråktaget för bebyggelse. Förtätning ger mer möjlighet att nyttja befintliga anläggningar och system så som vägar, teknisk infrastruktur och service. Förtätning främjar också nyttjandet av hållbara färdmedel i centrum och innebär en effektiv markanvändning som ger förutsättningar för ett mer aktivt stadsliv, lokal handel och anläggning av offentliga platser. Katten 6 är en fastighet som pekats ut som lämplig för högre bebyggelse som kan bidra till att förstärka norra entrén till Luleå centrum.

Detaljplanen kan inte styra vilka specifika verksamheter eller hyresgäster som kommer att etablera sig inom fastigheten. Det är upp till hyresvärden/fastighetsägaren. Detaljplanen möjliggör dock för att ett nytt Folkets hus kan etableras då det räknas till "Centrumverksamhet", vilket detaljplanen medger.

Gällande om stadens siluett förskönas eller förfulas: Planförslagets reglering av utformning och volym är anpassat efter analyser av fastighetens närområde samt Luleås befintliga stadssiluett sett från norra infarten. Luleås siluett mot norr följer centrumhalvöns naturliga topografi med bebyggelse mellan 4–6 våningar men har flera uppstickande byggnader med gavel mot norr. Gemensamt för uppstickande volymer är att gavelns bredd inte överstiger 15 meter, vilket planförslaget är i linje med. Byggnadens exakta gestaltning regleras inte i detaljplan, däremot ska detaljplanen utformas med hänsyn till lagkraven "God färg- form- och materialverkan" (PBL 8 kap. 1 §) samt "God helhetsverkan" (PBL 2 kap. 6 §). Kopplat till dessa krav har kulör och material i fasad reglerats för att främja byggnadens anpassning till Luleås befintliga innerstadsmiljö. I hanteringen av bygglovsansökan sker en mer utförlig bedömning av byggnadens utformning utifrån dessa lagar.

Detaljplanen omfattar ett område mitt i centrum där en högre täthet kan förväntas, särskilt med hänsyn till kommunens gällande översiktsplan och inriktning att förtäta centrum så att resurser så som mark, infrastruktur, samhällsservice med mera kan nyttjas mer effektivt. Tack vare att Katten 6

ligger norr om Katten 12 och 13 innebär det att de sistnämnda fastigheterna inte besväras av skuggning som konsekvens av planförslaget trots att planförslaget medger hög bebyggelse. Det kortaste avståndet mellan planförslagets byggnad och Katten 13 är cirka åtta meter.

Detta avstånd kan återfinnas mellan annan bebyggelse i centrum, tillgodoser brandsäkerhetsavstånd och berör endast den nästan helt slutna norrgaveln inom Katten 13. För den övriga bebyggelsen i Katten 12 och 13 påverkas naturligtvis utsikten när något nytt byggs inom Katten 6, men avståndet till planförslagets bebyggelse är cirka 28 meter vilket är ett väl tilltaget mått. Påverkan på friyta/uteplats och ljusinsläpp har simulerats i programvara och beskrivits i planbeskrivningen för att säkerställa att planförslaget inte medför några betydande olägenheter, innebär hälsorisker för boende, eller liknande. Föreslagen bebyggelse bedöms sammantaget vara anpassad till sin kontext.

Vad gäller dagsljus och norrfasaden som vetter mot innergården inom Katten 12 visar dagsljusanalysen att planförslagets genomförande kan medföra påverkan på en del av fasaden. Fasaden är dock belägen nästan 30 meter från planområdets föreslagna bebyggelse vilket är ett väl tilltaget avstånd för att säkerställa dagsljusinsläpp. Resultatet tolkas därmed som en konsekvens av att denna del av fasaden kommer få delvis minskad utblick som konsekvens av den höga byggnaden, snarare än att det påverkar dagsljusinsläppet. Boverkets byggregler avsnitt 6:33 anger att "minst ett fönster i rum eller avskiljbara delar av rum där människor vistas mer än tillfälligt bör vara placerat så att utblicken ger möjlighet att följa dygnets och årstidernas variationer." Planförslagets genomförande bedöms därmed ha en viss påverkan på utblicken från dessa fönster, men inte av omfattningen att det innebär att Boverkets byggregler inte kan följas.

Gavelfasaden mot norr inom Katten 13 består av två mindre fönster per våningsplan och som är centrerade i fasaden och placerade nära varandra. Detaljplanens genomförande innebär att Boverkets rekommenderade dagsljusfaktor på en procent inte kan förväntas uppnås från denna fasad. Trots att planförslagets genomförande således innebär en stor påverkan på denna fasads möjligheter till dagsljusinsläpp är bedömningen att byggnadens utformning i nuläget är sådan att dessa fönster inte kan förväntas utgöra ett avgörande bidrag till att uppfylla dagsljuskraven interiört för byggnaden som helhet.

Avseende Kattgränd så innebär detaljplaneförslaget att Kattgränd breddas cirka två meter jämfört med nuläget, för att säkerställa framkomlighet för sopbilar och varutransporter. Inför granskning har även en trafikutredning tagits fram för att titta på trafiksituationen i området både under byggtiden samt efter genomförandet. Trafikutredningen redovisar att framkomligheten från Skomakargatan till Kattgränd fortsatt är tillräckligt god. Trafikutredningen ger även förslag på hur sportaffärens befintliga lastkaj, som utan lov ligger på Katten 6, kan integreras i den nya byggnaden via Kattgränd med infart från Skomakargatan.

Det är möjligt att reglera så att de fordon som kör inom området kräver tillstånd och att detta även kopplas till krav på hur fordon ska framföras. Detta regleras däremot inte i detaljplanen.

I samband med detaljplanens genomförande kommer Skomakargatan att omgestaltas utifrån de nya förutsättningarna. Gestaltningen är en viktig del i att göra gatan välkomnande och samtidigt funktionell. Gestaltningen av gatan regleras inte i detaljplanen, men hanteras i exploateringsavtalet mellan kommunen och exploatören.

Under byggtiden kommer befintliga verksamheter att påverkas avseende hur varutransporter och avfall hanteras, då åtkomsten till Skomakargatan och Kattgränd periodvis blir begränsad. Luleå kommun bedömer att eftersom påverkan är tillfällig så är den rimlig i förhållande till de positiva effekter som detaljplanen bedöms kunna medföra för såväl kvarteret som Luleå centrum. Inför

genomförandet kommer en dialog hållas med alla berörda parter med målsättningen att alla ska kunna bedriva sina verksamheter så smidigt som möjligt under genomförandet. Inför granskning har planbeskrivningen kompletterats med trafikutredningens slutsatser.

Hilding Hotell AB och HH Struktur AB (fastighetsägare inom kvarteret Hunden)

Vi ser positivt på den utveckling som sker i staden och vill medverka till att Luleå fortsätter arbetet för att vara en attraktiv stad som utvecklas och visar framåtanda. Vi ser i grunden mycket positivt på den utvecklingen som sker inom fastigheten Katten 6, men poängterar att det finns en hel del frågor som bör lösas i god till innan planen vinner laga kraft då den påverkar Hunden 16.

Vi anser att det inom nedanstående områden finns frågeställningar som måste lösas:

- Avfallshantering
- In/utlastning
- Parkeringsanläggning
- GA-anläggning
- Att verksamhetens dagliga drift kan fortlöpa utan störning under och efter byggtiden

En hållbar lösning på in- och utlastning, varuhantering och sophantering behöver säkerställas för grannfastigheten Hunden 16 under och efter byggtiden. Viktigt att ha i beaktning är de komprimatorer som används, varutransporternas storlek och arbetsmiljökrav vid in-/utlastning.

Infarten till parkeringsanläggning via Hunden 15/16 berör flertalet GA-anläggningar främst avseende installationen som behöver göras om för att möjliggöra genomfart via fastigheten. Installationerna behöver även anpassas efter de eventuellt nya förutsättningarna. Allt detta måste klarläggas innan vi kan ta ställning till ett eventuellt nyttjande av infart till parkeringsanläggning via Hunden 15/16. Om det skulle visa sig att det omöjliggörs att kunna nyttja garagenedfarten i Hunden för att ta sig till den underjordiska parkeringsanläggningen, har man tittat på alternativa lösningar till nedfart eller faller hela förslaget med detta?

Det är för oss av yttersta vikt att vår verksamhet kan fortlöpa utan störningar före, under och efter byggtiden.

Kommentar: Inför granskning har en trafikutredning tagits fram för att titta på hanteringen av varutransporter, sophantering, snöröjning och trafiksituationen i stort under byggtiden samt efter genomförandet. Utredningen visar att under byggtiden kommer befintliga verksamheter att påverkas avseende hur varutransporter och avfall hanteras. Detta är ofrånkomligt då åtkomsten till Skomakargatan och Kattgränd periodvis blir begränsad. Inför genomförandet kommer däremot en dialog att hållas med alla berörda parter med målsättningen att alla ska kunna bedriva sina verksamheter så smidigt som möjligt under genomförandet.

Efter byggtiden – när detaljplanen är genomförd - bedöms framkomligheten på Skomakargatan fortsatt vara tillräckligt god efter genomförandet. In- och utlastning till kvarteret Hunden kommer fortsatt vara möjligt efter planens genomförande. I och med att Katten 6 bebyggs definieras däremot Skomakargatans gaturum till dess maximala bredd på nio meter. För Hunden innebär den nya exploateringen att transporter som eventuellt har använt ytor inom Katten 6 för angöring behöver anpassas, då det inte finns något avtal som säkerställer att Katten 6 kan nyttjas för åtkomst till

varuintaget på Hunden. Eftersom Hundens varuintag inte är utfört enligt detaljplanen innebär detta att fordon måste backa in/ut i kvarteret eller stannas och lastas av på Skomakargatan.

Påverkan på gemensamhetsanläggning och parkeringsanläggning i kvarteret Hunden tydliggörs i fastighetskonsekvensbeskrivningen.

Detaljplanen möjliggör inte en enskild lösning, utan rymmer en flexibilitet som möjliggör en mängd av olika utformningar där olika aspekter kan lösas på olika sätt, exempelvis parkering. Möjligheten att angöra parkeringsgaragen via kvarteret Hunden innebär både en förbättrad trafiksituation längs Skeppsbrogatan, då antalet utfarter koncentreras till en punkt i stället för två, samt att planförslagets byggrätt kan maximeras utifrån planens användningstyper. Vilken lösning som exploatören väljer att genomföra kommer att prövas skarpt i bygglovsskedet, då fullständig information om exempelvis verksamhetstyp och BTA (bruttototalarea) finns tillgänglig.

Kommunala förvaltningar och bolag

Räddningstjänsten

Alternativ utrymning
Räddningstjänsten vill för framtida byggprojektering påpeka att alternativ utrymning från bostadslägenheter, med hjälp av räddningstjänstens stegbil, kan göras endast där öppningens underkant ligger högst 23 meter över marknivån. Det innebär att utrymning från lägenheter i huskropp som överstiger denna höjd behöver anordnas med trapphus så att utrymning i sin helhet kan genomföras utan hjälp av räddningstjänstens assistans.

Rökluckor
Räddningstjänsten medhåller vad som skrivs i Planbeskrivning sida 10, avseende påverkan på befintliga rökluckor samt utrymningsväg från Katten 14, och vikten av att detta hanteras i kommande projektering av byggnaderna.

Kommentar: Inför granskning har planbeskrivningen kompletterats med ett förtydligande om att byggnaden behöver utformas med trapphus som klarar egen utrymning ovanför 23 meter.

Inför granskning har det gjorts en översiktlig inventering av hur Katten 14:s brandförutsättningar påverkas och kan hanteras till följd av att den nya byggnaden placeras i fastighetsgräns. En lösning som har redovisats är en brandvägg mellan byggnaderna med brandsäkra portar mellan Katten 6 och 14 för tillgång till varuintag och befintlig utrymningsväg för Katten 14 samt en isolerad kanal upp till tak/lämplig höjd där en ny röklucka placeras. Det finns även andra alternativ. Planbeskrivningen har uppdaterats med en beskrivning av hur brandsäkerheten kan hanteras samt vikten av att det hanteras i kommande projektering av byggnaderna.

Miljö- och byggnadsnämnden

Plankartan
Bestämmelsen f7 bör skrivas tydligare. Förslag: "Byggnad får kraga ut med maximalt 3,3 meter över prickmark med lägsta fri höjd om 6 meter från marknivå och upp till 26 meters nockhöjd". Bestämmelsen (P) behöver förtydligas, det står inte samma i plankartan och i planbeskrivningen, på plankartan står det bland annat inte att det är ett värde i RH2000.

Beteckningen skiljer sig också, (P) respektive (P1). Vore bra med en skiss i planbeskrivningen som visar vad man avser att reglera. Det saknas uppgift om planavgift ska tas ut i samband med bygglov på plankartan.

Dagvatten
Både grönt tak, underjordiskt magasin eller en kombination beskrivs som möjlig. Planbeskrivningen bör redovisa hur man säkerställer att det finns möjlighet att installera ett dagvattenmagasin. Tolkningen är att det är inom prickmarken men det är bra om det tydliggörs. Dagvattenutredningen är undermålig och behöver kompletteras med: 1) Flödesberäkning för hur mycket dagvatten som uppstår från ytan idag och hur mycket dagvatten som uppstår vid en exploatering av fastigheten. Här är det viktigt att en sådan utredning bedömer och redovisar dagvattenflöden utifrån relevant åtkomsttid och regnvaraktighet, helst i samråd med Lumire. 2) Föroreningsberäkning av dagvatten som uppstår från en exploatering av fastigheten, status på recipienten och om utsläppet medför att MKN överskrids. 3) Nuvarande kapacitet och placering av anslutningspunkt för det kommunala dagvattennätet. Helst i samråd med Lumire. 4) Förslag på hur stor volym dagvatten som behöver fördröjas genom gröna tak och dagvattenmagasin (vi anser inte att gröna tak helt kan ersätta behovet av magasinering), för att det inte ska uppstå olägenhet för fastigheten, angränsade fastigheter och det kommunala VA-nätet. Helst i samråd med Lumire. Den volymen som ska fördröjas behöver redovisas i planbeskrivningen.

Skyfall
Skyfallsutredning saknas. Den behöver tas fram innan granskningsskedet och den behöver undersöka åtminstone följande: 1) Redovisning av nuvarande situation inom plan och utanför planområdet. 2) Eventuella risker inom och i direkt anslutning till planområdet efter exploatering, utredningen bör utgå ifrån ett 50-årsregn och 100-årsregn med lämpligt val av varaktighetstid och motivering. 3) Förslag på eventuella skyddsåtgärder för att hindra skada på fastigheter, byggnader eller som försvårar framkomlighet på vägar inom eller i direkt anslutning till planområdet. T.ex. förslag på rinnvägar, upplåtelse av ytor för översvämning etc. 4) Slutsatsen av skyfallsutredningen behöver redovisas i planbeskrivningen.

Förorenad mark
Uppgifter om grundvatten saknas och om man avser provta i grundvatten. Vi önskar diskutera provtagningsplanen med er inför beställning av provtagning.

Avfallshantering
Det vore bra att redovisa lämpliga utrymmen för avfallshantering gällande både yta, tillgänglighet och framkomlighet för avfallshämtare, eftersom området är relativt litet och infart kommer ske via en väg som används av flera andra fastigheter - eller om man avser att hämta avfall från garaget.

Snöhantering
Det är viktigt att tänka på snöhanteringen - hantering av stora mängder snö får inte leda till olägenheter för omkringliggande fastigheter vid skottning/snösmältning. Även med tanke på skottning av balkonger och den stora terrassen.

Kommentar: Inför granskning har planbestämmelser setts över tillsammans med bygglovshandläggare. Utöver att bestämmelsernas formuleringar reviderats så har planbeskrivningen kompletterats med förtydligande bilder.

Detaljplanen bekostas genom planavtal, varför ingen planavgift ska tas ut vid bygglov.

Inför granskning har dagvattenutredningen kompletterats och planbeskrivningen har reviderats utifrån utredningens slutsatser. Utredningen visar att flödet ökar efter exploatering, vilket innebär att flödesfördröjning ner till befintligt flöde måste ske inom planområdet. Utredningen visar även att föroreningsbelastningen av flera ämnen minskar efter exploatering, dock ökar föroreningsbelastningen av några ämnen. Föreslagen dagvattenlösning är ett underjordiskt magasin, tex i form av ett rörmagasin. Detta både fördröjer och renar dagvattnet innan den kommunala anslutningspunkten. Beräkningar visar att föroreningsbelastningen minskar för samtliga ämnen om sedimentation tillåts ske i magasinet. Slutsatsen blir därmed att exploatering av planområdet inte riskerar att äventyra möjlighet att uppnå miljökvalitetsnormer för recipienten, om föreslagen dagvattenlösning implementeras. Rekommendation är att magasinet inte byggs över så att åtkomst för drift och underhåll inte hindras. Exempelvis kan rörmagasinet hängas i taket på källaren. Förslagsvis sker anslutning i Skeppsbrogatan där befintlig dagvattenledning ligger på lämplig nivå. Placeringen av anslutningspunkten samråds med Lumire och ansökan om servis behöver göras.

Skyfallssituation kommer inte förändras i och med en exploatering då det fortsatt kommer finnas en rinnväg mellan Katten 6 och Katten 13. Inga nya lågpunkter eller instängda områden skapas.

Inför granskning har markmiljöutredningen uppdaterats med bland annat provtagning av grundvatten. Luleå kommun har varit med och diskuterat provtagningsplanen. Under utredningen har halter av PFAS detekterats i grundvattnet, men halter av PFOS underskrider SGI:s preliminära riktvärden. Samtliga halter av klorerade ämnen underskrider laboratoriets rapporteringsgräns. Vid provtagning av porgas har punkten P1 låga halter av samtliga analyserade ämnen under laboratoriets rapporteringsgräns. I punkten P2 (österut mot den gamla kemtvätten) uppmättes halter av aceton och diklordifluormetan. Halter av aceton ligger under arbetsmiljöverkets hygieniska gränsvärden och kortidsgränsvärden med en faktor av över tiotusen. Halter av diklordifluormetan ligger under arbetsmiljöverkets gränsvärden med en faktor av över tusen. Planbeskrivningen har uppdaterats med en beskrivning.

Planbeskrivningen har kompletterats med beskrivning om avfallshantering samt redovisning av sopbilarnas framkomlighet. Efter genomförandet kommer sopor som härrör sig till Katten 6 att härbärgeras i soprum i fastigheten. Tömning kommer att ske via Kattgränd. Hämtstället vid snabbmatskedjans varukaj på Katten 6 kan också flyttas till Katten 6.

Hanteringen av snö och dess påverkan har utretts i trafikutredningen samt i dagvattenutredningen. Under vinterperioden blir snön en stor utmaning då det inte finns plats för att lägga upp snö, utan den snö som faller ner måste flyttas till någon annan plats utanför området eller köras bort direkt. Hur snöröjning läggs upp måste ske i en dialog med kommunens driftledare för centrum.

I dagvattenutredningen utgår man från premissen att snöhantering hanteras på taken då ingen annan yta finns att tillgå. Man skriver även att snöupplag inte bör ske ovanpå eller i direkt anslutning till rännstensbrunnar, vilka kan riskera att sätta igen och skapa översvämning vid händelse av snösmältning och stora regn.

Planområdets dagvattenhantering dimensioneras för att hantera 20-årsregn vilket innebär högre flöden än vad snösmältningen inom planområdet kan innebära. Utredningens resultat har förts in i planbeskrivningen.

Lumire

Viktigt att avfallshanteringen ges utrymme och att transportväg och vändmöjlighet beaktas. Insamlingsfordonens behov att backa vid hämtning av avfall ska i största möjliga mån minimeras. Lumire nyttjar samma transportvägar som vid varutransport och vill framföra att det inte finns möjlighet att använda mindre insamlingsfordon än de vi använder idag. Vid nybyggnation är det därför viktigt att insamlingssystem, placering samt framkomligheten för insamlingsfordon säkerställs. Lumire bifogar Bilaga 1 som redovisar hämtställen för avfall i kvarteren Hunden och Katten.

Lumire vill även informera om att det från och med den 1 januari 2024 finns en ny gällande förpackningsförordning vilket innebär att nya detaljplaner och bygglov behöver hantera frågan om fastighetsnära insamling och insamling från allmänna platser, och se till att det finns ytor avsatta för ändamålet. Tillsammans med restavfall, matavfall och returpapper är det åtminstone åtta fraktioner som avfallshanteringen behöver dimensioneras för.

Innan system för avfallshantering väljs och installeras ska exploatören/byggherren samråda med Lumire för att säkerställa att hämtning kan ske med de fordon och system som kommunen tillhandahåller.

Kommentar: Inför granskning har en trafikutredning har tagits fram som bland annat redovisar hur insamlingen av avfall kan fungera efter genomförandet av planen. Planbeskrivningen har kompletterats med beskrivning om avfallshantering samt redovisning av sopbilarnas framkomlighet. Efter genomförandet kommer sopor som härrör sig till Katten 6 att härbärgeras i soprum i byggnaden. Tömning kommer att ske via Kattgränd. Hämtstället vid snabbmatskedjans varukaj på Katten 6 kan också flyttas till Kattgränd.

Planbeskrivningen har kompletterats med en skrivelse om att exploatören/byggherren ska samråda med Lumire innan system för avfallshantering väljs och installeras för att säkerställa att hämtning kan ske med de fordon och system som kommunen tillhandahåller.

Övriga

Postnord

PostNord har i uppdrag att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten vilket bland annat innebär att det är Postnord som ska godkänna placeringen och standarden på postmottagningsfunktionen. I denna roll representerar Postnord samtliga postoperatörer som är verksamma i det aktuella området.

Post ska kunna delas ut miljövänligt, kostnadseffektivt och med hänsyn till arbetsmiljön för chaufförer och brevbärare. För att det ska kunna genomföras i praktiken behöver utdelningen standardiseras.

Vid nybyggnation av villor och radhus placeras postlådan i en lådsamling vid infarten till området. I flerfamiljshus ska man ta emot sin post i en fastighetsbox på entréplan.

Kommentarer: Yttrandet noteras och tas med i fortsatt arbete med detaljplaneläggning.

Skanova

Skanova har markförlagda teleanläggningar inom detaljplaneområdet. Skanova önskar att så långt som möjligt behålla befintliga tele-anläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i sam-band med flyttning.

Skanova önskar i ett tidigt skede medverka i planarbetet när detaljplanarbete påbörjas och kallas till samrådsmöten för det aktuella området för att kunna samordna nya ledningar. Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Kommentar: Yttrandet noteras. Efter samrådet har representanter från kommunen, exploatören och Skanova påbörjat en dialog om ledningarnas hantering vid genomförandet. Planbeskrivningen har kompletterats med en skrivelse om kostnad för flytt av ledningar.

Sveriges Åkeriföretag

Sveriges Åkeriföretag vill att hänsyn tas till nedanstående punkter:

- Viktigt att utformningen och planeringen av avsedda varumottagningar i kvarteret Hunden, Katten 6 och Katten 14 planeras för en säker arbetsmiljö/trafiksäkerhetsmiljö både för medtrafikanter och chaufförer. Att backa ut på trafikerade gator är bra att undvika i största möjliga mån för att garantera en säker välfungerande leveranskedja.

- Viktigt att ytor planeras för att möjliggöra leveranser med lastbilar av större modell som normalt sett distribuerar varor i Luleå stad, detta är viktigt ur ett hållbarhetsperspektiv där man då får med sig mer godsvolym per utförd tur.

- Viktigt att titta över en strategi för snöröjning så att inte snöansamlingar försvårar eller omöjliggör möjligheterna att leverera varor i samband med snöfall.

- Viktigt att inte byggnationer under mark medför att de aktuella gatornas viktbegränsning riskerar att sänkas, detta för att fortsätta leverera varor hållbart med tunga lastbilar med god fyllnadsgrad och inte begränsas viktmässigt.

Kommentar: Inför granskning har en trafikutredning tagits fram för att titta på hanteringen av varutransporter, snöröjning samt trafiksituationen i stort, såväl under byggtiden som efter genomförd plan. Trafikutredningen redovisar att framkomligheten från Skomakargatan till Kattgränd fortsatt är tillräckligt god efter genomförandet. Trafikutredningen ger även förslag på hur sportaffärens befintliga lastkaj, som utan lov ligger på Katten 6 kan, integreras i den nya byggnaden vid Kattgränd med infart från Skomakargatan.

Luleå kommun strävar efter att undvika backning för att uppnå en god trafiksäkerhet och arbetsmiljö för chaufförer. Med anledning av Skywalken som finns över Timmermansgatan är det däremot inte möjligt för varutransporter att använda Timmermansgatan som utfart från Kattgränd. Det är heller inte lämpligt att leda varutransporter via Storgatan, som är Luleås huvudsakliga gågata, då även det för med sig risker. Varutransporter till Kattgränd måste därför backa in eller ut från Kattgränd till Skomakargatan för att ta sig ut på Skeppsbrogatan igen.

Vad gäller varutransporter till kvarteret Hunden: Skomakargatans smala bredd innebär en begränsad svängradie från Skomakargatan till Hunden. Hundens varuintag är inte utfört enligt detaljplanen vilket innebär att fordon måste backa in/ut i kvarteret eller stannas och lastas av på Skomakargatan. Varutransporterna till kvarteret Hunden behöver därför anpassas utifrån förutsättningarna.

Under vinterperioden blir det en stor utmaning med snöröjning då det inte finns plats för att lägga upp snö, utan den snö som faller ner måste flyttas till någon annan plats utanför området eller köras bort direkt. Hur snöröjning läggs upp bör ske i en dialog med kommunens driftledare för centrum. Snöhanteringen säkerställs i exploateringsavtalet.

Under byggtiden kommer befintliga verksamheter att påverkas avseende hur varutransporter och avfall hanteras, då åtkomsten till Skomakargatan och Kattgränd periodvis blir begränsad. Inför genomförandet kommer en dialog hållas med alla berörda parter med målsättningen att alla ska kunna bedriva sina verksamheter så smidigt som möjligt under genomförandet.
Viktbegränsning på befintliga gator bedöms det inte riskera påverkas av kulverteringen. Synpunkten noteras däremot och skickas vidare till berörd instans för genomförandet.

Sjöfartsverket

Inget att erinra.

Kommentar: Yttrandet noteras.

Telia Company

Telia Company har fiber och brunnar runt denna fastighet samt 2 stycken intag in på fastigheten, men det är inte så mycket som ligger innanför tomtgränsen.

Då vi har fiber runt halva tomten vore det smidigt om vi även kunde få samförlägga ett rör (kanalisation) in till byggnaden när den börjar ta form.

Kommentar: Yttrandet noteras. Efter samrådet har representanter från kommunen, Nåiden och Skanova påbörjat en dialog om ledningarnas hantering vid genomförandet.

Vattenfall

Vattenfall Eldistribution AB har ingen elnätanläggning i område för rubricerat ärende och har inget att erinra mot föreslagen detaljplan.

Kommentar: Yttrandet noteras.

Ställningstagande och förändringar

Med anledning av inkomna synpunkter görs följande förändringar:

- Redaktionella ändringar i plankartans bestämmelser.
- Tillkommande egenskapsbestämmelser i plankartan avseende utformning och begränsning av användning.
- Revideringar i planbeskrivningen utifrån nytillkommen information avseende markmiljö, trafik, dagvatten, Skomakargatans utformning och genomförande, gestaltning och landskapspåverkan, brandsäkerhet, exploateringsavtal och fastighetskonsekvenser.

Kvarstående synpunkter

Följande skriftliga synpunkter har inte blivit tillgodosedda, vilket innebär att de inte har föranlett någon ändring i detaljplanen. Kommunstyrelseförvaltningens motivering skrivs med kursiv stil.

- Planförslaget innebär en försämrad trafiksituation i området.
- Genomförandet av planen ska inte påverka befintliga verksamheter.
- Byggrättens utformning bör förändras drastiskt då den påverkar befintlig kulturmiljö negativt och innebär dagsljus- och skuggpåverkan på närliggande bebyggelse.

Motivering:

Inför granskning har en trafikutredning tagits fram för att titta på hanteringen av varutransporter, snöröjning samt trafiksituationen i stort, såväl under byggtiden som efter genomförd plan. Trafikutredningen redovisar att framkomligheten från Skomakargatan till Kattgränd fortsatt är tillräckligt god efter genomförandet.

Under byggtiden kommer däremot befintliga verksamheter att påverkas avseende hur varutransporter och avfall hanteras. Detta är ofrånkomligt då åtkomsten till Skomakargatan och Kattgränd periodvis blir begränsad. Luleå kommun bedömer att eftersom påverkan är tillfällig så är den rimlig i förhållande till de positiva effekter som detaljplanen bedöms kunna medföra för såväl kvarteret som Luleå centrum. Inför genomförandet kommer en dialog att hållas med alla berörda parter med målsättningen att alla ska kunna bedriva sina verksamheter så smidigt som möjligt under genomförandet.

Planförslaget medger hög bebyggelse som medför en viss skuggpåverkan, främst på norrliggande gator, men till viss del även på norrliggande fastigheter. Bedömningen av planförslagets skuggpåverkan är att den inte anses medföra en betydande konsekvens för närliggande fastigheter eller offentliga miljöer. Detta baseras på att närliggande offentliga platser inte utgör miljö som är avsedd för vistelse utan är renodlade transportsträckor, samt att bebyggelse norr om planområdet som skuggas inte består av känslig användning såsom bostäder, utan består främst av kontor.

Vad gäller dagsljus och norrfasaden som vetter mot innergården inom Katten 12 visar dagsljusanalysen att planförslagets genomförande kan medföra påverkan på en del av fasaden. Fasaden är dock belägen nästan 30 meter från planområdets föreslagna bebyggelse vilket är ett väl tilltaget avstånd för att säkerställa dagsljusinsläpp. Resultatet tolkas därmed som en konsekvens av att denna del av fasaden kommer få delvis minskad utblick som konsekvens av den höga byggnaden, snarare än att det påverkar dagsljusinsläppet. Boverkets byggregler avsnitt 6:33 anger att ”minst ett fönster i rum eller avskiljbara delar av rum där människor vistas mer än tillfälligt bör vara placerat så att

utblicken ger möjlighet att följa dygnets och årstidernas variationer." Planförslagets genomförande bedöms därmed ha en viss påverkan på utblicken från dessa fönster, men inte av omfattningen att det innebär att Boverkets byggregler inte kan följas.

Gavelfasaden mot norr inom Katten 13 består av två mindre fönster per våningsplan och som är centrerade i fasaden och placerade nära varandra. Detaljplanens genomförande innebär att Boverkets rekommenderade dagsljusfaktor på 1 % inte kan förväntas uppnås från denna fasad. Trots att planförslagets genomförande således innebär en stor påverkan på denna fasads möjligheter till dagsljusinsläpp är bedömningen att byggnadens utformning i nuläget är sådan att dessa fönster inte kan förväntas utgöra ett avgörande bidrag till att uppfylla dagsljuskraven interiört för byggnaden som helhet.

Kommunstyrelseförvaltningen

Sektor Samhällsbyggnad och demokrati, 2025-11-19

Daniel Rova	Sofia Andersson	Erica Välimaa
Planchef	Planarkitekt	Plankonsult, Sweco

§ 96

Policy för lokalförsörjning för Luleå kommun

Ärendenr 2025/231-2.6.0.2

Kommunstyrelsens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anta policy för lokalförsörjning för Luleå kommun.

Sammanfattning av ärendet

Policy för lokalförsörjning för Luleå kommun är ett övergripande ramverk som fastställer vad som gäller för hantering av lokaler inom Luleå kommun.

Policyn är en ny policy som inte har funnits inom kommunen tidigare och har tagits fram på uppdrag av kommunstyrelsen som ett resultat av slutsatserna i den konsultutredning som kommunstyrelsen beslutade om att genomföra 2022, och efter rekommendationer från kommunrevisionen.

Som en följd av beslutet om policy kommer instruktioner för lokalförsörjning fastställas av kommundirektör.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2026-04-07 § 47 föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta policy för lokalförsörjning för Luleå kommun.

Sammanträdet

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Dialog

Policyn har tagits fram med konsultstöd, och samtliga förvaltningar har deltagit genom intervjuer, workshops och inhämtning av synpunkter under arbetet med att ta fram förslaget.

Beslutsunderlag

- Förslag - Policy för lokalförsörjning för Luleå kommun, KLF Hid: 2026.4026
- Förslag - Lokalförsörjningsinstruktion Luleå kommun, KLF Hid: 2026.4027
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande policy för lokalförsörjning för Luleå kommun, KLF Hid: 2026.4025
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2026-04-07 § 47, KLF Hid: 2026.4192

LULEÅ KOMMUN

Förslag - Policy för lokalförsörjning för Luleå kommun

Försättsblad beställs hos kommunikationskontoret och infogas av nämndsekreterare efter att dokumentet har fastställts i nämnd eller annan beslutsinstans (se Riktlinjer för styrdokument på lulea.se).

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
Policy	2025/231	2026-xx-xx	Tillsvidare
Dokumentansvarig	**Senast reviderad**	**Beslutsinstans**	**Dokument gäller för**
Samhällsbyggnadsdire		Kommunfullmäktige	Samtliga nämnder och förvaltningar

Syfte

Syftet med *"Policy för Lokalförsörjning Luleå kommun"* är att tydliggöra hur lokalförsörjningsarbetet inom Luleå kommuns förvaltningsorganisation ska bedrivas. Med policy för lokalförsörjning styr Luleå kommun lokalförsörjningen för att ge samhällsnytta, ändamålsenliga lokaler och samtidigt hushålla med de gemensamma resurserna.
Med lokaler avses här byggnader, anläggningar och utemiljöer som tillgodoser en kommunal verksamhets behov.

Omfattning

Policyn omfattar samtliga nämnder med tillhörande förvaltningar. Policyn omfattar inte kommunala bolag som ägs helt eller delvis av Luleå kommun. I de fall en kommunal förvaltning hyr ut eller in lokaler till eller från ett kommunalt bolag gäller policyn i tillämpliga delar.

Policyn omfattar samtliga lokaler som ägs, hyrs eller på annat sätt nyttjas av kommunens nämnder och förvaltningar.

Strategisk planering och politiskt ansvar

Kommunen ska ha en strukturerad och dokumenterad process för lokalförsörjningsplanering. Processen ska ge de lokalmässiga förutsättningarna för att nämnder och förvaltningar ska lyckas i sina uppdrag och bidra till Luleås samhällsutveckling.
Processen ska även beskriva roller och ansvar i planeringsarbetet, vilka aktiviteter som ska genomföras och resultatet av respektive aktivitet.

Lokalplaneringsarbetet ska utgå från kommunens fysiska planering, verksamhetsplanering och ekonomiska planering. Planeringsarbetet ska präglas av god samordning mellan lokalförsörjande och lokalnyttjande nämnder i såväl övergripande frågor som i enskilda projekt med ekonomisk och tidsmässig prioritering.

Kommunfullmäktiges roll

- Beslutar om kommunens Mål och budget där investerings- och exploateringsbudget ingår.
- Beslutar om policy för lokalförsörjning i Luleå kommun.

Kommunstyrelsens roll

- Planerar, leder, samordnar och följer upp kommunens ekonomiska förvaltning där fasta tillgångar ingår.
- Har genom sin uppsiktsplikt ansvar för att lokalförsörjningsarbetet riktas, samordnas och prioriteras inom kommunen.
- Beslutar om kommunens preliminära lokalförsörjningsplan. Den preliminära lokalförsörjningsplanen är en sammanvägning av samtliga nämnders lokalbehovsrapporter och är ett underlag till det årliga framtagandet av Mål och budget.

- Fastställer lokalförsörjningsplan efter beslut om Mål och budget.

Lokalförsörjande nämnd (infrastruktur- och servicenämnden)

- Är kommunens lokalförsörjare och ansvarar för att inom kommunen samordna och tillgodose kommunala verksamheters behov av lokaler.
- Ansvarar för att samplanering sker utifrån nämndernas lokalbehovsplaner.
- Sammanställer underlag till preliminär kommungemensam lokalförsörjningsplan.

Lokalnyttjande nämnder

Kommunens samtliga nämnder är nyttjare av lokaler och ansvarar för verksamhetens lokalanvändning. I egenskap av arbetsgivare ansvarar de även för arbetsmiljön.

Nämnder beslutar om inriktning för verksamheten. Utifrån dessa beslut tas verksamhetens prognoser och lokalbehov fram i samverkan mellan lokalnyttjande förvaltning och infrastruktur- och serviceförvaltningen som lokalförsörjare.

Respektive nämnds lokalbehov ska dokumenteras i en lokalbehovsplan som beslutas av den lokalnyttjande nämnden. Lokalbehovsplanen ska innehålla översiktliga investeringskostnader och driftkonsekvenser. Lokalbehovsplanen ska revideras årligen.

Hållbarhet och miljö

Lokaler har väsentlig ekologisk och ekonomisk påverkan såväl vid produktion som i den fortlöpande förvaltningen. Långsiktigheten i lokalinnehavet innebär även att sociala hållbarhetaspekter behöver beaktas i samband med beslut om lokalanskaffningar. Lokalförsörjningsprocessen är därför en viktig del i kommunens övergripande arbete med ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

Ekonomisk hållbarhet

För att uppnå ekonomisk hållbarhet vid ny- och ombyggnationer ska det i varje projekt finnas en redovisning av beräknade kostnader. Redovisningen ska innehålla ställningstaganden och alternativa lösningsförslag som påverkar projektet.

Ekologisk hållbarhet

För att uppnå en ekologisk hållbarhet vid försörjning av lokaler behöver hela processen beaktas från nybyggnation till rivning. Detta genom att bygga energieffektiva byggnader som drivs med förnybar energi och göramedvetna och kvalitativa materialval, hälsosamma för både människor och natur. På platsen behöver naturvärden och rekreativa miljöer för människor bibehållas eller skapas, och i byggnadens slutskede ge förutsättningar för att ge byggmaterial ett nytt liv.

Social hållbarhet
För att uppnå en social hållbarhet ska kommunens lokaler och anläggningar vara funktionella och attraktiva och bidra till inkludering och samhörighet mellan människor. Sociala aspekter som jämlikhet, jämställdhet, hälsa, trygghet, tillit, tillgänglighet och barnperspektiv ska beaktas, liksom tillvaratagande av kulturmiljövärden.

Fastighetsinnehav

Luleå kommun ska genom samverkan tillhandahålla ändamålsenliga och resurseffektiva verksamhetslokaler samt upprätthålla en balans mellan lokalbehov och det tillgängliga lokalbeståndet i form av egna och inhyrda lokaler.

Långsiktiga lokalbehov ska i första hand tas om hand inom kommunägda lokaler för att uppnå långsiktigt hållbara ekonomiska förutsättningar samt den rådighet och flexibilitet som behövs för att utveckla lokalerna utifrån verksamheternas förändrade behov. Lokalbehov som väntas sträcka sig längre än fem år ska ses som långsiktiga. Externa förhyrningar kan vara aktuella om lokalbehovet är kortsiktigt, om lokalbehovet inte kan lösas inom kommunens bestånd eller om det är ekonomiskt mest fördelaktigt.

Förvaltning av kommunens fastigheter

Kommunens fastigheter ska förvaltas på ett ansvarsfullt och kostnadseffektivt sätt. Fastighetsunderhållet ska ske på ett sådant sätt att fastigheternas ekonomiska värde, kapacitet och funktionalitet bibehålls eller ökas. Detta i syfte att uppnå maximal livslängd och optimal driftsekonomi.

Infrastruktur- och servicenämnden ansvarar för kommunens fastighetsförvaltning, med undantag för de objekt som kultur- och fritidsnämnden enligt reglementet ansvarar för. För att säkerställa att fastigheternas värde och funktion upprätthålls ska det finnas underhållsplaner för samtliga fastigheter som ägs av kommunen.

Anskaffning

Lokalanskaffning kan lösas genom omlokalisering inom befintligt bestånd, genom ombyggnad, tillbyggnad, nybyggnad, köp eller inhyrning. Möjligheten att tillgodose utökade eller förändrade lokalbehov ska i första hand prövas inom befintligt bestånd.
Lokalinvesteringar ska bedömas och samplaneras inom ramen för kommunens lokalförsörjningsprocess och beslutas enligt kommunens investeringspolicy. Investeringar i lokalbeståndet ska finnas med i mål och budget som årligen beslutas av kommunfullmäktige och bygga på behov redovisade i lokalbehovsplaner som sedan prioriterats i lokalförsörjningsplanen.

Avveckling

När ett lokalbehov har förändrats eller inte längre finns kvar ska en konsekvensanalys göras för att säkerställa de långsiktiga behoven innan avveckling sker. Med avveckling avses uppsägning, försäljning, rivning eller annan överlåtelse av lokal, byggnad, etc.

Verksamheten kan säga upp hela lokalen eller en tydligt avgränsningsbar del av en lokal. Med avgränsningsbar del avses att den ska gå att hyra ut, och därmed kunna hyras av annan verksamhet. Planerade avvecklingar ska i normalfallet vara angivna och prioriterade i kommunens lokalförsörjningsplan. Beslut om försäljning eller rivning fattas i enlighet med gällande nämndreglemente.

Internhyresmodell

Kommunen ska ha en internhyresmodell som gäller för alla avtal som upprättas mellan infrastruktur- och serviceförvaltningen och lokalnyttjande förvaltningar. Internhyresmodellen beslutas av kommunfullmäktige. Syftet med internhyresmodellen är att ge en fördelning av kostnader inom kommunen, baserat på de faktiska kostnaderna för de lokaler som respektive förvaltning nyttjar.

Internhyresmodellen ska bidra till kostnadsmedvetenhet, ge incitament för effektiviseringar samt tydliggöra gränsdragning avseende ansvar mellan hyresvärd och hyresgäst. Kopplat till internhyresmodellen finns en gränsdragningslista som klargör ansvarsfördelningen mellan hyresvärd och hyresgäst.

I *Allmänna villkor för internhyran* framgår grundläggande hyresvillkor, bestämmelser, principer för in- och uthyrning och ansvarsfördelning. De allmänna villkoren omfattar alla lokaler inklusive boenden som infrastruktur- och serviceförvaltningen upplåter till kommunala verksamheter, såväl egna som inhyrda.
Internhyressystemet omfattar inte enskilda bostäder, dessa regleras i hyreslagen.

Lokalbank

Syftet med lokalbanken är att ha tillgång till lokaler som kan användas som ersättningslokaler eller som kan behövas på sikt.

Lokalförsörjande nämnd beslutar årligen vilka objekt som ska finnas i lokalbanken, och finansieringen sker genom kommunbidrag från kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen kan besluta att en lokal ska ingå i lokalbanken även om lokalförsörjande nämnd inte anser att den är en möjlig ersättningslokal eller kan behövas på sikt. I sådant fall ska lokalens finansiering hanteras i samband med förslag till mål och budget.

Lokaler som inte bedöms vara tänkbara ersättningslokaler eller som inte behövs på sikt ska avvecklas från lokalbanken. Avveckling kan ske genom försäljning, rivning eller andra alternativ. Lokaler som ska avvecklas finns i lokalbanken tills ett sådant beslut kan verkställas.

Lokaler som finns i lokalbanken kan hyras ut till en annan intern eller extern hyresgäst som då tar över hyreskostnaden. I undantagsfall och efter beslut av lokalförsörjande nämnd kan lokaler även hyras ut till en nedsatt hyreskostnad. På detta sätt kan lokalbanken bidra till en effektiv och flexibel lokalförsörjning, samtidigt som den hjälper till att minimera lokalkostnaderna för kommunen.

Utveckling och kunskapsöverföring

Större projekt ska alltid utvärderas i samband med slutförande i syfte att tillvarata framtida kunskap. Vid nybyggnation ska erfarenheter från tidigare projekt tas tillvara.

Uppföljning

Denna policy revideras vid behov eller minst en gång per mandatperiod.

LULEÅ KOMMUN

Förslag - Lokalförsörjningsinstruktion

Försättsblad beställs hos kommunikationskontoret och infogas av nämndsekreterare efter att dokumentet har fastställts i nämnd eller annan beslutsinstans (se Riktlinjer för styrdokument på lulea.se).

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
Dokumentansvarig	**Senast reviderad**	**Beslutsinstans**	**Dokument gäller för**

Innehåll

Syfte 3
Lokalförsörjningsarbetet 3
Förvaltning av kommunens fastigheter 3
Fastighetssystem 3
Underhållsplaner 3
Anskaffning 4
Rätt att teckna hyresavtal 4
Avveckling 4
Lokalnyttjaren har inte längre behov av lokalen: 5
Kommunen har inte längre behov av lokalen: 5
Lokalförsörjningsprocessen 5
Lokalförsörjningsplan och lokalbehovsplaner 5
Lokalprojekt och utredningar 5
Ansvar och roller 6
Kommunfullmäktige 7
Kommunstyrelsen 7
Infrastruktur- och servicenämnden 7
Lokalstrategisk funktion 7
Lokalnyttjande nämnder 7
Förvaltningens representant i lokalfrågor 8
Forum för samverkan 8
Lokalförsörjningsplan och lokalbehovsplaner 9
Fas 0 – Planera processen 10
Fas 1 – Lokalbehovsplanering och fastigheternas investeringsbehov 10
Fas 2 – Samplanering 11
Eventuella förändringar i arbetssätt 11
Flera möten enligt steg 1–2 hålls vid behov 11
Fas 3 – Dokumentera och förankra lokalförsörjningsplan 11
Fas 4 – Budgetberedning och beslut 12
Bilaga 1 Lokalbehovsplanens innehåll 13
Bilaga 2 Lokalförsörjningsplanens innehåll 14

Syfte

Syftet med ”*Lokalförsörjningsinstruktion Luleå kommun*” är att redogöra för kommunens ledning av lokalförsörjningsarbete i ett sammanhållet dokument. Dokumentet beskriver grundläggande förhållningssätt och tillvägagångsätt samt ansvar och roller för lokalförsörjningen.

Med lokalförsörjning avses de åtgärder som krävs för att försörja kommunens verksamheter med lokaler. Med lokaler avses samtliga typer av lokaler som kommunens verksamheter har behov av, både verksamhetslokaler och bostäder, samt anläggningar och utemiljöer. Lokaler används som samlingsbegrepp.

Instruktionen ska vara en vägledning för samtliga förvaltningar avseende lokalförsörjningsarbetet.

Lokalförsörjningsarbetet

Luleå kommun ska genom samverkan tillhandahålla ändamålsenliga och resurseffektiva verksamhetslokaler samt upprätthålla en balans mellan lokalbehov och det tillgängliga lokalbeståndet i form av egna och inhyrda lokaler. Lokalförsörjningsarbetet ska ge framförhållning i planeringen och möjliggöra välgrundade beslut.
Fastigheter, lokaler och andra resurser som ägs eller disponeras av kommunen är gemensamma resurser. Kommunnyttan ska sättas främst när det kommer till planering och prioritering inom lokalförsörjning. Med kommunnytta avses den insats eller åtgärd som ger maximal nytta för Luleåborna.

Förvaltning av kommunens fastigheter

Inom kommunen ska fastighetsförvaltningen bedrivas långsiktigt, hållbart och ändamålsenligt. Fastighetsunderhållet ska ske på ett sådant sätt att fastigheternas ekonomiska värde, kapacitet och funktionalitet bibehålls eller ökas. Detta i syfte att uppnå maximal livslängd och optimal driftsekonomi.

Fastighetssystem

För att säkerställa en god förvaltning, överblick och planering ska samtliga fastigheter som ägs inom kommunen finnas i digitala system/fastighetsregister.

Underhållsplaner

Långsiktiga underhållsplaner (upp till 10 år) ska finnas för samtliga byggnader och tillhörande utemiljöer. Ansvaret för underhållsplaner ligger hos lokalförsörjande förvaltning, med undantag för de lokaler som kultur- och fritidsförvaltningen ansvarar för. Underhållsplanerna ska säkerställa ett långsiktigt värde. Underhållsåtgärder ska anpassas efter byggnadens användning och den verksamhet som bedrivs.

Anskaffning

Infrastruktur- och serviceförvaltningen ska tillgodose behov av lokaler utifrån de behov som verksamheten redovisar i sin planering. Lokalanskaffningsprocessen sker i samverkan mellan parterna. Lokalanskaffningen kan lösas genom flytt inom befintligt bestånd, ombyggnad, tillbyggnad, nybyggnad, köp eller inhyrning. Verksamheten ska godkänna erbjuden lokal innan beslut om anskaffning.

Personalkostnader och övriga kostnader för tidiga utredningar, förstudier och planering i samband med lokalförsörjningsprocessen ska belasta respektive beställande nämnd eller bolag (i de fall lokalanskaffningen berör ett bolag). Upparbetade kostnader debiteras till internt självkostnadspris. Tidiga utredningar, förstudier och planering får inte redovisas som investering och kan inte heller ingå i hyran om projektet realiseras.

Anskaffningar kan genomföras för att:

- Tillgodose behov av lokaler
- Uppfylla lagar och myndighetskrav
- Upprätthålla en byggnad eller lokals funktion
- Effektivisera resursanvändningen

När nya lokaler anskaffas ska möjligheter till samnyttjande undersökas.
Investeringar i lokalbeståndet ska finnas med i mål och budget som beslutas av kommunfullmäktige. Innehållet ska bygga på behov redovisade i lokalbehovsplaner som sedan prioriterats i den fastställda lokalförsörjningsplanen. Genomförande av lokalprojekt ska följa kommunens projektmodell för samhällsbyggnadsprojekt avseende lokalförsörjning. Stöd i den processen ges av infrastruktur- och serviceförvaltningen.

Rätt att teckna hyresavtal

Avtal mellan lokalförsörjande förvaltning och lokalnyttjande förvaltning tecknas i enlighet med gällande delegationsordningar. Avtal med externa fastighetsägare ska tecknas av infrastruktur- och serviceförvaltningen.

Avveckling

När ett lokalbehov har förändrats eller inte längre finns kvar ska en konsekvensanalys göras för att säkerställa de långsiktiga behoven innan avveckling sker. Med avveckling avses uppsägning, försäljning, rivning eller annan överlåtelse av lokal, byggnad, etc. Planerade avvecklingar ska i normalfallet vara angivna och prioriterade i kommunens lokalförsörjningsplan.

Innan avveckling kan ske behöver det säkerställas att det inte längre finns behov av lokalen. Detta sker i flera steg och kan innebära att en lokal avvecklas till en viss nivå, men därefter bedöms ska finnas kvar hos kommunen. För att en lokal ska avvecklas och inte finnas kvar inom kommunen ska prövning ha skett enligt stegen nedan.

Lokalnyttjaren har inte längre behov av lokalen:
Lokalnyttjaren har bedömt att verksamheten inte längre behöver lokalen. Beslut om att lokalen ska sägas upp tas av lokalnyttjarens förvaltningsdirektör efter samråd med lokalnyttjarens lokalsamordnare/lokalstrateg. Verksamheten kan bara säga upp hel, eller tydligt avgränsningsbar del av lokal. Med avgränsningsbar del avses att den ska gå att nyttja av annan verksamhet. Uppsägning av lokal ska godkännas av lokalförsörjande förvaltning.

Kommunen har inte längre behov av lokalen:
Ansvarig på infrastruktur- och serviceförvaltningen har efter genomförd konsekvensanalys bedömt att ingen av kommunens lokalnyttjare behöver lokalen. Inhyrda lokaler sägs upp av infrastruktur- och serviceförvaltningen. Lokaler inom kommunen överförs till lokalbanken, där lokalen finns kvar till beslut har fattats om att sälja eller riva. Beslut om att sälja eller riva bereds av tjänstepersoner från infrastruktur- och serviceförvaltningen samt kommunstyrelseförvaltningen. Infrastruktur- och servicenämnden rekommenderar till kommunstyrelsen som beslutar.

Planerade avvecklingar ska i normalfallet vara angivna och prioriterade i kommunens lokalförsörjningsplan. En konsekvensanalys ska alltid göras för att säkerställa de långsiktiga behoven innan avveckling sker.

Lokalförsörjningsprocessen

Lokalförsörjningsplan och lokalbehovsplaner
Planering och uppföljning av lokalförsörjning och lokalanvändning ska dokumenteras. Kommunen ska utarbeta en strategisk handlingsplan för lokalbeståndet och lokalanvändningen, en så kallad lokalförsörjningsplan.

Lokalförsörjningsplanen ska vara ett underlag för kommunens Mål och budget. Upprättandet ska synkronisera med tidplan för kommunens budget- och investeringsprocess.

Lokalbehovsplaner ska årligen upprättas för varje förvaltning som underlag för lokalförsörjningsplanen. Lokalbehovsplanerna ska redogöra för förvaltningarnas lokalbehov samt befintliga lokaler och följa upp lokalernas ändamålsenlighet samt lokal-, och kostnadseffektivitet.

Lokalprojekt och utredningar
I lokalförsörjningsplanen redogörs bland annat för olika lokalprojekt.
Lokalprojekt ska bedrivas enligt kommunens projektmodell för samhällsbyggnadsprojekt avseende lokalförsörjning. I projektmodellen för lokalprojekt tydliggörs projektens olika steg, vem som ansvarar för vad och vilka beslutsunderlag som behöver tas fram.

Projektdirektiv för lokalprojekt ska godkännas av lokalstyrgruppen med undantag för reinvesteringsprojekt vars projektdirektiv beslutas av fastighetschef eller lokalförsörjningsstrateg.

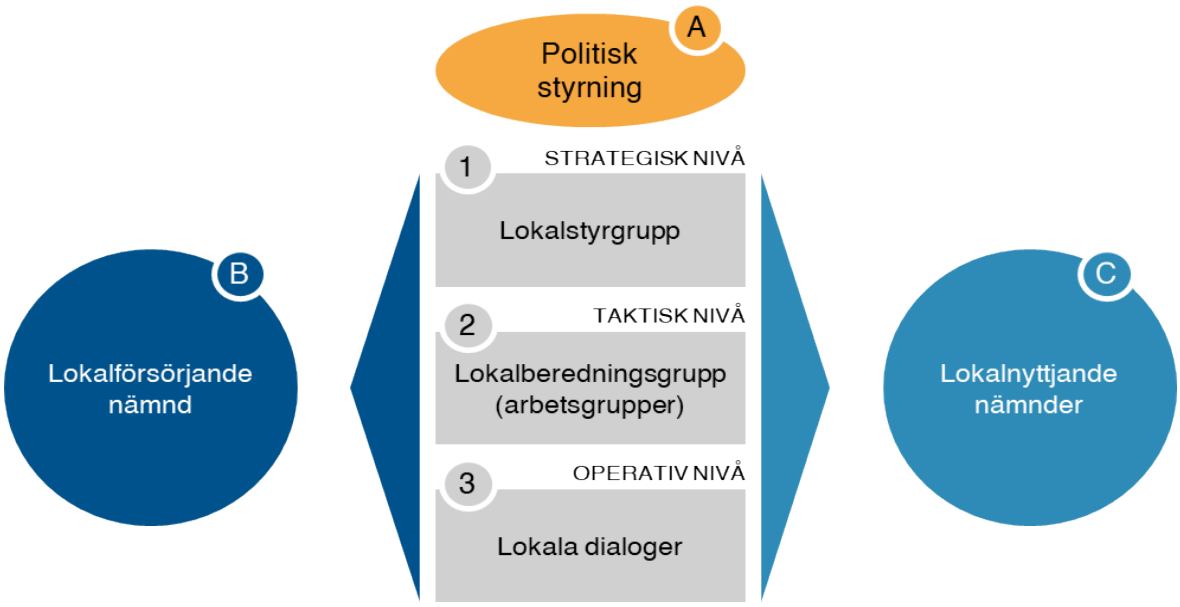
Utredningar som genomförs inom ramen för lokalförsörjningsarbetet är med fördel initierade i lokalförsörjningsplanen. Utredningar kan även initieras på andra sätt, exempelvis på grund av akuta eller oförutsedda lokalbehov eller för att det bedöms vara relevanta ur samplaneringssyfte.

Utredningar pågår löpande under året, men bör vara avslutade i samband med att samplaneringsfasen startar. För utredningar som inte är avslutade lämnas statusrapport i samplaneringsarbetet.

För varje lokalprojekt, som har prioriterats av lokalstyrgruppen för den strategiska lokalförsörjningen, ska alternativa lösningar sökas och konsekvenserna för dessa utredas. Här görs lokalutredningar i tidiga skeden. Syftet med lokalutredningar är att belysa alternativa lösningar och placeringar med dess olika för- och nackdelar.

Ansvar och roller

Lokalförsörjning är en gemensam fråga för lokalförsörjande och lokalnyttjande nämnder. Infrastruktur- och servicenämnden är kommunens lokalförsörjare. Övriga nämnder benämns här som lokalnyttjare. Infrastruktur- och servicenämnden är också lokalnyttjare och får då i organisationsbilden tänkas ingå som lokalnyttjande nämnd. Båda sidor finns representerade på såväl strategisk, som taktisk och operativ nivå i lokalförsörjningsarbetet.

Figur Organisation för lokalförsörjning

Kommunfullmäktige
Kommunfullmäktige beslutar om kommunens Mål och budget där investerings- och exploateringsplan ingår. Kommunfullmäktige fastställer policy för lokalförsörjning i Luleå kommun.

Kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen har genom sin uppsiktsplikt ansvar för att lokalförsörjningsarbetet riktas, samordnas och prioriteras inom kommunen. Kommunstyrelsen beslutar om kommunens lokalförsörjningsplan.

Infrastruktur- och servicenämnden
Infrastruktur- och servicenämnden är kommunens lokalförsörjare och ansvarar för att inom kommunen samordna och tillgodose kommunala verksamheters behov av lokaler.

Infrastruktur- och servicenämnden ansvarar för:
- Att det finns arbetsformer för samarbete på olika nivåer för att främja samordning och effektiva processer där kommunnyttan sätts i fokus.
- Framtagandet av kommunens lokalförsörjningsplan som underlag till den långsiktiga investeringsplanen och förslag till kommande investeringsbudget.
- Förvaltningen av kommunens egna fastigheter samt inhyrda lokaler och fastighetsobjekt.
- Genomföra fastighetsprojekt

Lokalstrategisk funktion
Det lokalstrategiska arbetet utförs av en lokalstrategisk funktion på infrastruktur- och serviceförvaltningen. Den kan utgöras av en eller flera personer med olika roller.
Ansvarsområden:
- Projektleder framtagningen av lokalförsörjningsplanen
    - Utvärdera föregående process och planerar nästa
    - Sammanställer och skickar ut instruktioner för lokalbehovsplaneringen
    - Bistår lokalnyttjande nämnder i lokalbehovsplaneringen
    - Analyserar och sammanställer nämndernas lokalbehovsplaner
    - Leder och sammankallar till samplanering i lokalberedningsgruppen
    - Bereder ärenden till lokalstyrgruppen
    - Sammanställer och dokumenterar förslag till lokalförsörjningsplan
- Projektleder lokalrevisioner
- Projektleder utredningar
- Processleder lokalnyttjande förvaltning

Lokalnyttjande nämnder
Kommunens nämnder är nyttjare av lokaler och ansvarar för verksamhetens lokalanvändning. I egenskap av arbetsgivare ansvarar de även för arbetsmiljön.

Nämnder beslutar om inriktning för verksamheten. Utifrån dessa beslut tas verksamhetens prognoser och lokalbehov fram i samverkan mellan lokalnyttjande förvaltning och infrastruktur- och serviceförvaltningen.
Lokalbehoven sammanställs i en lokalbehovsplan som utgör underlag för kommunens samplanering. Lokalbehovsplanen ska beslutas i respektive nämnd.

Förvaltningens representant i lokalfrågor
Varje förvaltning ska utse ansvarig för att arbeta med övergripande lokalfrågor inom förvaltningen. Förvaltningens representant i lokalfrågor ska delta i kommunens lokalförsörjningsplanering. Det innebär bland annat medverka för att säkerställa behov samt vara delaktig i arbetsgrupper och utredningar för nämndens räkning.

Förvaltningens representant i lokalfrågor ansvarar för att redogöra för nämndens lokalbehovsplan i samplaneringen.

Forum för samverkan

Lokalstyrgruppen utgörs av kommunens förvaltningsdirektörer, eller annan person utsedd av förvaltningsdirektör. Infrastruktur- och servicedirektör är sammankallande. Fastighetschef och/eller lokalförsörjningsstrateg från infrastruktur- och serviceförvaltningen kan adjungeras till lokalstyrgruppen. Lokalstyrgruppen beslutar om infrastruktur- och serviceförvaltningens förslag till lokalförsörjningsplan inför beslut i kommunstyrelsen, deltar vid behov i beredning och tar ställning i ärenden som ska till politiskt beslut samt följer upp och förankrar lokalberedningsgruppens arbete i olika politiska instanser.

I samband med nybyggnationer som inte berör samtliga förvaltningar kan lokalstyrgruppen bestå av berörda förvaltningsdirektörer.

Lokalberedningsgruppen utgörs av representanter från lokalförsörjaren samt representant/-er från lokalnyttjande verksamheter. Arbetet leds av lokalförsörjningsstrateg på infrastruktur- och serviceförvaltningen.

I lokalberedningsgruppen ska verksamhetens lokalbehov eller förslag på åtgärder lyftas och värderas. Behov kan här sorteras för att hanteras på rätt sätt utifrån bland annat omfattning och hur brådskande de är.

Representant från nyttjande verksamhets lokalfunktion ansvarar för att representera sin förvaltning och att tillhandahålla underlag och medverka i framtagning av lokalbehovsplaner samt mindre utredningar.

Lokalberedningsgruppen ansvarar för samordning och beredning av lokalförsörjningsärenden. Arbetet bedrivs i olika arbetsgrupper och vid behov i helgrupp. Arbetet ska utgå från de utredningar som är prioriterade lokalförsörjningsplanen eller prioriterats av lokalstyrgruppen. Arbetsgrupperna arbetar med mindre utredningar och samplanering. Ar-

betsgrupperna utgår i huvudsak från en nyttjande verksamhet/förvaltning men kan vid behov samla personer från flera förvaltningar. Vid behov sammankallas flera arbetsgrupper och representanter från andra funktioner till samplanering och intern dialog. Andra representanter kan exempelvis vara från detaljplanekontoret, mark- och exploateringskontoret, avdelning miljö- och bygg, ekonomikontoret, projektledare eller fastighetsförvaltare.

Lokalberedningsgruppen har inget formellt beslutsmandat.

Lokala dialoger avser dialoger mellan verksamheten på plats och representanter från lokalförsörjaren. Det kan exempelvis vara dialog mellan rektor och förvaltare. Dialoger om lokaler som är uthyrningsbara till allmänheten bör också involvera kultur- och fritidsförvaltningens (KFF) lokalsamordnare, då KFF ansvarar för lokalbokning till medborgare och civilsamhället. Dialogen omfattar underhållsåtgärder som ska genomföras och tidplan för dessa, kortsiktiga behov samt verksamhetsanpassningar i befintliga lokaler. Dialog ska också omfatta externa och tillfälligt förhyrda lokaler.

Det ska finnas en tydlig plan för hur dialogerna ska genomföras och med vilken frekvens.

Lokalförsörjningsplan och lokalbehovsplaner

Lokalförsörjningsplanen är en strategisk handlingsplan för lokalbeståndet och lokalanvändningen. Upprättandet ska synkronisera med kommunens styrmodell.
Lokalförsörjningsplanen tas fram i en förberedande och tre genomförande faser, se figur nedan. I bilaga 1 redogörs för hur processen kan brytas ned och fördelas ut på olika funktioner.

Fas 0 – Planera processen

Framtagningen av lokalförsörjningsplanen inleds med en utvärdering av föregående års process. Därefter sammanställs direktiv för hur framtagningen ska gå till. Hålltider, instruktioner och underlag för lokalbehovsplaneringen skickas ut till lokalnyttjande nämnder. Underlag kan exempelvis vara fakta och underlag om beståndet och resultat från genomförda utredningar.

Fas 1 – Lokalbehovsplanering och fastigheternas investeringsbehov

Förvaltningsvisa lokalbehovsplaner upprättas som underlag för lokalförsörjningsplanen. Lokalbehovsplanerna ska redogöra för förvaltningarnas framtida lokalbehov med utgångspunkt i befintliga lokaler. I bilaga 1 redogörs för lokalbehovsplanens innehåll. Lokalbehovsplanen sträcker sig över en 5-årsperiod samt en utblick om ytterligare 5 år och beslutas årligen av respektive nämnd.

Infrastruktur- och serviceförvaltningen sammanställer befintliga fastigheters investeringsbehov för de kommande 10 åren. Det görs med utgångspunkt i objektens underhållsplaner.

I fas 1 sker gemensam analys och dialog mellan lokalförsörjningsfunktionen och lokalnyttjande förvaltningar. Vid behov sammankallas representanter från andra förvaltningar eller infrastruktur- och serviceförvaltningen för tidig samplanering. Syftet med tidig samplanering är att samordna eventuella behov och underlätta fas 2, Samplanering.

I slutet av fas 1 sammanställs och beslutas lokalbehovsplanerna av respektive nämnd.

Fas 2 – Samplanering

Samplaneringen är kärnan i planeringsarbetet. Det är en process där de olika behov av lokaler från verksamheternas lokalbehovsplaner samordnas, värderas och prioriteras. Det görs också med hänsyn till resultatet från avslutade lokalutredningar och fastigheternas tekniska investeringsbehov.
Målet med samplaneringen är att bereda ett förslag på handlingsplan för det kommande lokalförsörjningsarbetet och en förteckning över kommande åtgärder i lokalbeståndet:

- Vilka projekt som ska genomföras och när.
- Vilka utredningar som ska genomföras och när.
- Vilka nya behov som har identifierats och bör planeras för på längre sikt.

Eventuella förändringar i arbetssätt

Samplaneringen leds av kommunens lokalstrategiska funktion. Samplanering sker i följande steg:

- Enskilda **dialoger mellan representanter** från infrastruktur- och serviceförvaltningen och lokalnyttjande förvaltningar för att analysera lokalbehovsplanen i relation till övriga underlag.
- Förvaltningsöverskridande dialog i **lokalberedningsgruppen** för att påbörja förvaltningsöverskridande samplanering, prioritera åtgärder, hitta synergier.

Flera möten enligt steg 1–2 hålls vid behov
Förvaltningsöverskridande dialog i **lokalstyrgruppen** för att prioritera och enas om ett förslag på handlingsplan och åtgärder.

Fas 3 – Dokumentera och förankra lokalförsörjningsplan

I lokalförsörjningsplanen sammanfattas och dokumenteras nämndernas behov från lokalbehovsplanerna, fastigheternas investeringsbehov och resultatet från utredningar och samplanering. I bilaga 2 redogörs för lokalbehovsplanens innehåll.
Målet är att lokalförsörjningsplanen är ett väl underbyggt dokument och en strategisk handlingsplan för lokalbeståndet och lokalanvändningen. Planen sträcker sig över en 10 års period och redogör för vilka åtgärder kommunen bör vidta för att försörja kommunens verksamheter med lokaler enligt antagna mål och principer.

Fas 4 – Beredning av budget och beslut

Lokalförsörjningsplanen rekommenderas av lokalstyrgruppen till kommunstyrelsen, som underlag till beredningen av kommande mål och budget.
Medel för åtgärder i lokalbeståndet beslutas av kommunfullmäktige i och med beslut om mål och budget. Det innebär att det kan finnas förslag på åtgärder i Lokalförsörjningsplanen som inte finns med i mål och budget.

Bilaga 1 Lokalbehovsplanens innehåll

Lokalbehovsplanen grundar sig på en inventering och analys av befintliga lokaler.

Lokalbehovsplanen ska svara på hur och var efterfrågan på kommunal service kommer att uppstå. Behoven bedöms utifrån en omvärldsbevakning, demografisk utveckling, årsplan, lokalförsörjningsplan och andra politiskt beslutade dokument som kommunens befolkningsprognos, översiktsplan och bostadsförsörjningsprogram.
Behoven beskrivs på kort och lång sikt. De framtida behoven ställs upp och jämförs med nuvarande kapacitet för att visa på när eventuella över- eller underskott i lokalbeståndet uppstår.

I lokalbehovsplanen beskriver och prioriterar nämnden sina behov. Förslag på utredningar kan skickas med. Lokalbehovsplanerna ska inte redogöra för behov och önskemål om mindre verksamhetsanpassningar.
Lokalbehovsplanerna har en gemensam struktur och denna struktur ska tillämpas av alla nämnder. Strukturen fastställs i planeringsfasen (fas 0).

Generellt gäller att lokalbehovsplanen kan innehålla:
En sammanställning av befintliga lokaler och deras respektive driftkostnader
Viktiga analyser och medskick från lokalrevision
Viktiga analyser och medskick från föregående års lokalförsörjningsplan
Status för eventuella åtgärder och utredningar som pågår eller avslutats
En redogörelse för verksamhetens långsiktiga utveckling
En jämförelse mellan befintlig kapacitet och framtida behov
En förteckning och prioritering av nämndens behov
Behov av anskaffningar, ägda och förhyrda (nya lokaler)
Investeringskostnader och driftkonsekvenser för nyanskaffning
Behov av avyttringar (befintliga lokaler)
Behov av förändringar, större verksamhetsanpassningar (befintliga lokaler)
Förslag på utredningar
En behovsanalys för nya lokalbehov

Bilaga 2 Lokalförsörjningsplanens innehåll

Lokalförsörjningsplanen ska ha en tydlig struktur och relevant omfattning.

Generellt gäller att lokalförsörjningsplanen ska innehålla:
En sammanställning av befintliga lokaler och pågående projekt
En redogörelse för kommunens långsiktiga utveckling
En jämförelse mellan befintlig kapacitet och dess utveckling utifrån beslutade åtgärder och framtida behov
En förteckning och prioritering av åtgärder i en åtgärdsplan
Anskaffningar (nya lokaler)
Förändringar (befintliga lokaler)
Avyttringar (befintliga lokaler)
Utredningar
Konsekvensbeskrivning av föreslagen lokalförsörjningsplan; effekter i kvadratmeter, kostnader och kapacitet

§ 97

Plan för service på landsbygden 2035

Ärendenr 2026/490-3.5.1.2

Kommunstyrelsens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anta Plan för service på landsbygden 2035.

Reservationer

Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD) och Thomas Söderström (L) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2021-01-25 § 31 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att samordna arbetet med att ta fram ett förslag till inriktning för kommunal service på landsbygden. Beslut om uppdrag skedde i samband med fortsatt hantering av frågan om skolstruktur efter genomförd folkomröstning. Förslag till planen har tagits fram av kommunstyrelseförvaltningen.

Syftet med *Plan för service på landsbygden* är att förtydliga intentioner i Program till Vision Luleå 2040 och ge en mer detaljerad bild av rådande förutsättningar och inriktning framåt. Planen ska fungera som en gemensam utgångspunkt vid planering av kommunkoncernens insatser för levande och livskraftiga landsbygder, innehållet är övergripande och ger handlingsutrymme för nämnder och bolag. Genom att anta planen ges en tydlig riktning för kommunens arbete med landsbygdsutveckling under de kommande tio åren.

Plan för service på landsbygden 2035 beskriver vikten av levande och livskraftiga landsbygder i form av en målbild, strategier för att nå målbilden och fem strategiska målområden. Avslutande del redogör för genomförandet.

De fem strategiska målområdena som tar sikte på 2035:

- Attraktiva boenden och livsmiljöer
- Stärkt infrastruktur och hållbar mobilitet
- Samhällsservice i samverkan
- Lokalt engagemang, delaktighet och kultur
- Varierat näringsliv och hållbar markanvändning

För att uppnå levande och livskraftiga landsbygder krävs en kombination av politiska beslut, lokalt engagemang och långsiktig planering. En god samverkan mellan offentlig, idéburen och privat sektor är därför nödvändig.

Viktiga insatser för att målen ska uppnås:

- Utveckla dialoger i forum där boende, föreningsliv, näringsliv och andra intressenter finns representerade
- Utveckla förståelse och bygg kunskap kring landsbygdernas särskilda förutsättningar vid planering och beslutsfattande
- Utveckla samverkan inom kommunkoncernen och extern samverkan med exempelvis Region Norrbotten, Trafikverket och andra kommuner.
- Initiera och delta i utvecklingsprojekt som främjar måluppfyllelse

Plan för service på landsbygden bidrar till uppfyllelse av de politiskt prioriterade områdena i Mål och budget samt kommunens nio övergripande mål som är relaterade till Agenda 2030.

Kommunstyrelsen ansvarar för att leda och samordna planens genomförande. De strategiska målområdena är mätbara och ska följas upp med hjälp av statistiska data, medborgarundersökningar och andra mätningar. I underlag till verksamhetsplanering och inför kommunens plan- och budgetprocess utvecklas insatser till konkreta åtgärder som bidrar till att de strategiska målen uppnås.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2026-04-07 § 48 föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta Plan för service på landsbygden 2035.

Sammanträdet

Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Samuel Ek (KD) och Thomas Söderström (L) föreslår återremittera ärendet med motiveringen att komplettera med följande:

- Beskrivning av hur skolor och förskolor ska utvecklas på landsbygden.
- Tydligare beskriva betydelsen av jord- och skogsbruk för vår självförsörjning av livsmedel och skogsbaserade produkter.
- Avsikt om att aktivt utveckla småskaliga och decentraliserade lösningar för vatten och avlopp i landsbygdsområden.
- Tillägg om utveckling av ett system för service på landsbygden som tar sin utgångspunkt i principen om lokala servicepunkter. Dessa ska fungera som tillgängliga noder för service, information och samverkan, och bidra till att stärka förutsättningarna för boende, företagande och lokal utveckling i kommunens landsbygder.

Arne Nykänen (C) föreslår, ifall återremiss inte bifalls, följande ändringar i ~~genomstruken stil~~ och tillägg i *kursiv stil*:

Under rubriken Varför levande och livskraftiga landsbygder i Luleå kommun?, femte meningen:
Ett medvetet jord- och skogsbruk ~~bidrar till bevarandet av biologisk mångfald, minskad klimatpåverkan samt förutsättningar för ökad livsmedelsförsörjning~~ *säkerställer en hög självförsörjningsgrad för livsmedel och skogsbaserade produkter samtidigt som det bidrar till bevarandet av biologisk mångfald och minskad klimatpåverkan*.

Under rubriken Stärkt infrastruktur och hållbar mobilitet, tillägg av följande i punktlistan:

- *Luleå kommun ska aktivt utveckla småskaliga och decentraliserade lösningar för vatten och avlopp i landsbygdsområden.*

Under rubriken Samhällsservice i samverkan, tillägg av följande i punktlistan:

- *För att säkerställa likvärdiga uppväxtvillkor ska barn, oavsett bostadsort, ha tillgång till skolor och förskolor av hög kvalitet i sin närmiljö; detta innefattar att sådan verksamhet ska finnas och ges goda förutsättningar på landsbygden.*

Under rubriken Lokalt engagemang, delaktighet och kultur, tillägg av följande:
Luleå kommun ska verka för att utveckla ett system för service på landsbygden som tar sin utgångspunkt i principen om lokala servicepunkter. Dessa ska fungera som tillgängliga noder för service, information och samverkan, och bidra till att stärka förutsättningarna för boende, företagande och lokal utveckling i kommunens landsbygder.

Utformningen av systemet ska ske i dialog med lokalsamhällen, föreningsliv och näringsliv, och anpassas efter de skilda behov och förutsättningar som finns inom Luleå kommuns olika landsbygdsområden. Kommunen ska pröva och utveckla olika organisatoriska och funktionella lösningar, med målet att skapa långsiktigt hållbara och lokalt förankrade modeller.

Beslutsgång

Ordföranden ställer Arne Nykänen med fleras förslag om återremiss under proposition och finner att kommunstyrelsen avslår förslaget.

Ordföranden ställer därefter Arne Nykänens ändringsförslag under proposition och finner att kommunstyrelsen avslår förslaget.

Ordföranden ställer därefter arbetsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Ordföranden ställer slutligen Arne Nykänens tilläggsförslag under proposition och finner att kommunstyrelsen avslår förslaget.

Dialog

Planen har arbetats fram i dialog med boende, föreningar och andra aktörer på landsbygden. Arbetet inleddes med att Luleås politiker bjöd in Lule byaforum och byaföreningar till dialog under våren 2023. Dialogerna hölls vid tre tillfällen; i Antnäs (Sörbyarna), Persön (Mittbyarna och Skärgården) och Råneå (Norrbyarna). Resultaten har sammanställts i rapporten Delrapport *Service på landsbygderna*. Kompletterande dialoger har hållits med barn och unga under hösten 2023.

Under hösten 2024 bjöd projektledare och tjänstepersoner in till en uppföljande dialog med föreningsrepresentanter från de olika landsbygdsområdena för att informera om arbetet hittills och diskutera framtaget material. Politiker bjöds in för att lyssna in.

Vidare har dialog förts med alla kommunala förvaltningar och bolag samt landsbygdsrådet. Information till alla nämnder har skett under hösten 2025.

Samtliga dialoger har bearbetats och fungerat som underlag vid framtagande av planen.

Beslutsunderlag

- Förslag - Plan för service på landsbygden, KLF Hid: 2026.4029
- Kunskapsunderlag Luleås landsbygder 2026, KLF Hid: 2026.4030
- Delrapport Service på landsbygderna – sammanställning av medborgardialoger, våren 2023, KLF Hid: 2026.4031
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande plan för service på landsbygden 2035, KLF Hid: 2026.4028
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2026-04-07 § 48, KLF Hid: 2026.4193

PLAN

Plan för service på landsbygden

Luleå kommun
2026-2035

LULEÅ KOMMUN

Förord

(platshållare)

Innehållsförteckning

Levande och livskraftiga landsbygder i Luleå kommun 4

Vår strategi 5

Varför mer levande och livskraftiga landsbygder i Luleå kommun? **6**

Strategiska målområden 6

Attraktiva boenden och livsmiljöer 7

Stärkt infrastruktur och hållbar mobilitet 7

Samhällsservice i samverkan 8

Lokalt engagemang, delaktighet och kultur 9

Varierat näringsliv och hållbar markanvändning 10

Genomförande **13**

Dokumentnamn Plan för service på landsbygden	**Dokumenttyp** Plan	**Fastställd**	**Giltighetstid** Tillsvidare
Dokumentansvarig Samhällsomställningschef	**Ärendenummer** KLF	**Beslutsinstans** Kommunfullmäktige	**Dokument gäller för** Alla nämnder och bolag
Syfte Plan som beskriver kommunens strategi och strategiska målområden för Luleås landsbygder			

Begrepp i planen

Basservice - Det finns ingen enhetlig, lagstadgad definition av ”basservice” men i detta dokument syftar begreppet till en grundläggande offentlig och privat service som många efterfrågar.

- Vård och omsorg
- Skola och barnomsorg
- Trygghetstjänster (bla. räddningstjänst)
- Infrastruktur och kommunikationer
- Livsmedelsbutik och viss handel
- Digital och fysisk tillgång till samhällsfunktioner

Kommunkoncern - Begrepp för kommunens nämnder, förvaltningar, styrelser och kommunala bolag.

Landsbygder - Det råder en stor variation mellan orter i funktion, placering, historia och storlek därför är det relevant att prata om landsbygder i plural.

Byautvecklingsplaner - Lokala utvecklingsplaner som vanligen tas fram av boende och föreningar i en by eller bygd för att driva den lokala utvecklingen framåt.

Avgränsning och omfattning

Plan för service på landsbygden avser de delar av kommunen, förutom skärgården, som benämns som landsbygd i översiktsplanen. Särskilda förutsättningar råder i skärgården på grund av avsaknad av fastlandsförbindelse och regelbunden turbåtstrafik året runt. Skärgårdsutveckling hanteras därför i *Plan för Luleå skärgård 2035* (Kommunfullmäktige, 2025).

Levande och livskraftiga landsbygder i Luleå kommun

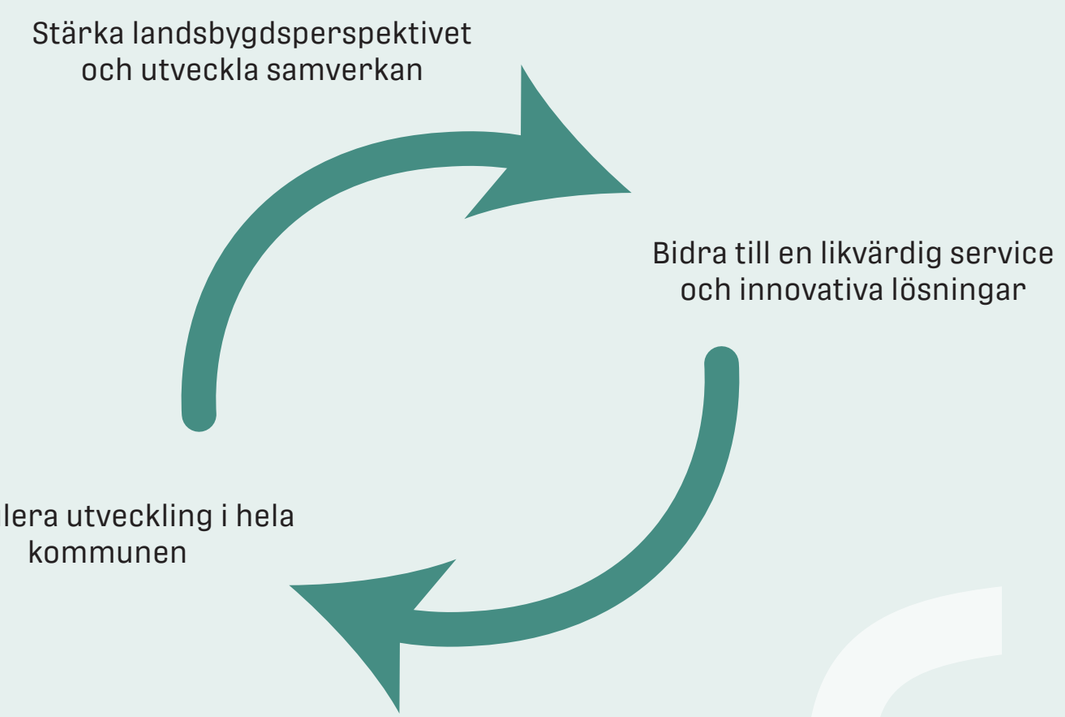
Vi ser landsbygder som sjuder av liv, där människor trivs, företag växer och naturen värnas. Här förenas tradition och innovation i hållbara byar och samhällen som bygger på gemenskap, delaktighet och framtidstro.

Det är möjligt att leva ett gott liv i livets olika faser – tillgång till service, mötesplatser, variation av bostäder och digital infrastruktur ger förutsättningar för en fungerande vardag.

Luleås landsbygder har en viktig del i omställningen mot ett mer hållbart samhälle. Här finns utrymme för kreativitet, livskvalitet och entreprenörskap.

Genom samverkan och med öppenhet för nya lösningar skapar vi inkluderande och robusta landsbygder – platser där både människor, djur och miljö kan blomstra.

Vår strategi

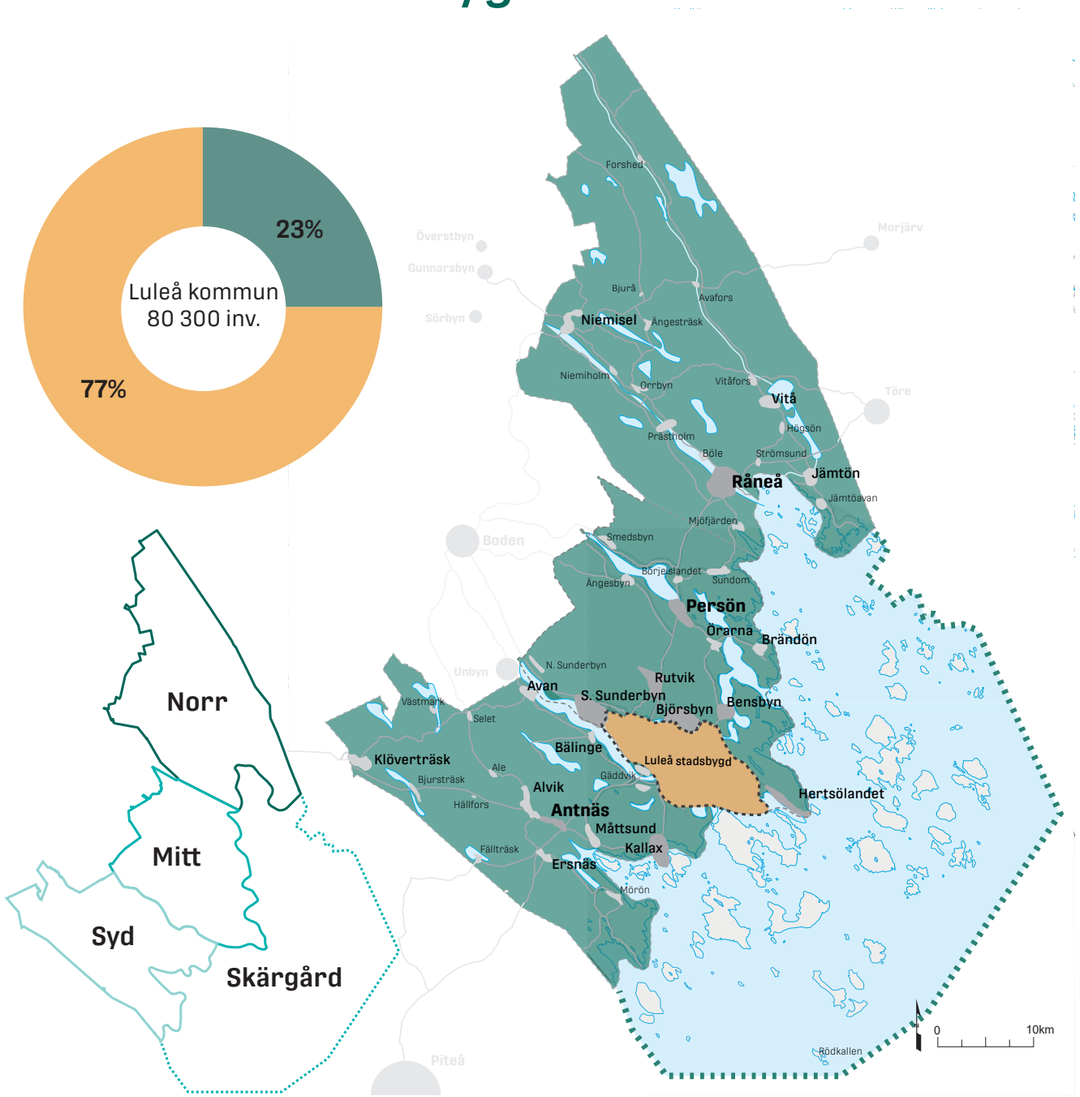
Genomförandet ska genomsyras av hållbarhet, långsiktighet och delaktighet

Varför levande och livskraftiga landsbygder i Luleå kommun?

Levande småorter och byar bidrar till en mångfald av platser och erbjuder alternativa livsmiljöer till stadens mer tätbebyggda områden. Landsbygderna bär på traditioner och ett rikt kulturarv som stärker den lokala identiteten. Det starka engagemanget för lokal utveckling skapar tillit, gemenskap och framtidstro vilket är viktiga delar i ett demokratiskt och inkluderande samhälle. Majoriteten av våra värdefulla naturmiljöer och ekosystem finns i våra landsbygdsområden. Ett medvetet jord- och skogsbruk bidrar till bevarandet av biologisk mångfald, minskad klimatpåverkan samt förutsättningar för ökad livsmedelsförsörjning. Det i sin tur utgör en motståndskraft vid ekonomiska svängningar, klimatförändringar och andra kriser. Utöver de areella näringarna finns småföretag inom bland annat besöksnäring, energiutvinning, bygg och anläggning och kultur. Livskraftiga landsbygder bidrar till livskvalitet, arbetstillfällen och nya möjligheter för hela Luleå kommun!

Luleås landsbygder

Luleå kommun definierar landsbygd som hela kommunen förutom det område som definieras som stadsbygd i översiktsplanen. Detta innebär cirka 23 procent av kommunens invånare bor på landsbygderna. Det motsvarar cirka 18 700 landsbygdsbor.

Landsbygd

Stadsbygd

Det förekommer att landsbygderna delas in i områden: Norr, Mitt, Syd och Skärdgård, exempelvis vid dialogtillfällen och vid samverkan mellan föreningar. Se mer om ortstruktur och servicetillgång i ***Kunskapsunderlag Luleås Landsbygder 2026.***

Strategiska målområden

För att uppnå målbilden om levande och livskraftiga landsbygder krävs en kombination av politiska beslut, lokalt engagemang och långsiktig planering. En god samverkan mellan offentlig, idéburen och privat sektor är därför nödvändig för en hållbar landsbygdsutveckling. Kommunen spelar en nyckelroll men har inte rådighet över allt. För att göra rätt insats på rätt plats krävs kunskap om lokala förutsättningar och dialog med boende och verksamma på platsen.

I rutan under respektive målområde sammanfattas vilka frågor som är särskilt viktiga för Luleå kommun att fokusera på fram till 2035 för att nå målbilden om levande och livskraftiga landsbygder.

Attraktiva boenden och livsmiljöer

Attraktiva boenden och livsmiljöer handlar om att skapa förutsättningar för människor att leva och verka på landsbygderna i livets olika faser i trivsamma och trygga grannskap. En variation av bostadstyper är viktigt då det ger förutsättningar för omflyttning och inflyttning vilket i sin tur stimulerar underlaget för utvecklad och bibehållen service.

Ett tillskott av hyresrätter som riktar sig till en bred målgrupp, allt från unga vuxna till äldre, behövs i samtliga landsbygdsområden. Det är viktigt att de byggnader som redan finns ses som resurser för framtiden, de ska så långt som möjligt användas och utvecklas. Det kommunala markinnehavet är begränsat i samtliga landsbygdsområden vilket inskränker kommunens rådighet att planera och anlägga exempelvis bostäder och lekmiljöer.

Samverkan och dialog är nödvändigt för att förstå lokala möjligheter och utmaningar. Det är därför viktigt att beakta lokala byautvecklingsplaner (om det finns sådana) vid fysisk planering och låta dialoger med bygdens representanter vara en naturlig del av kommunens arbete med bostadsförsörjning och platsutveckling på landsbygderna. I dialoger har det framkommit att rådgivning och vägledning för byggande och lokal utveckling är önskvärt. Näringslivsfrämjande dialoger och kunskapshöjande initiativ är andra exempel på insatser som kan bidra till ökat byggande.

Trivsamma miljöer är angeläget både för boende, företagare och besökare. Värnandet om kulturmiljöer, välskötta närområden och utsmyckning bidrar till känsla av stolthet och identitet. Dialoger och projekt kopplat till gestaltning, konst, lokala mötesplatser och säsongsutsmyckning är insatser som kan stärka platsens kvaliteter ytterligare.

- Bidra till ett mer varierat bostadsbyggande i samtliga landsbygdsområden exempelvis hyresbostäder och inventering inom eget bestånd
- Verka för attraktiva boendemiljöer med närhet till lek- och mötesplatser, service och kommunikationer – exempelvis genom strategiska markförvärv och detaljplanering
- Utveckla rådgivning, information och nätverk kring byggande på landsbygd
- Verka för trivsamma och välskötta närområden genom egna initiativ, samverkan och dialog – exempelvis sommarblommor, ödehusprojekt och skötselavtal kring slyröjning
- Öka och sprid kunskap om kulturmiljöerna på landsbygderna

Stärkt infrastruktur och hållbar mobilitet

Stärkt infrastruktur och hållbar mobilitet handlar bland annat om att skapa förutsättningar för hållbart resande, god väghållning året om och fungerande IT-infrastruktur som möjliggör vardag och fritid trots långa avstånd. Samverkan och kontinuerlig dialog mellan privata, statliga och regionala aktörer är viktigt inom detta område då ansvarsfördelningen ofta är delad.

Bilen är viktig för landsbygdsbefolkningen och kommer fortsatt vara det. Samtidigt finns möjligheter för ökad samåkning och omställning till fossilfria drivmedel, vilka är exempel på initiativ som bidrar till mer hållbara transporter. Det är viktigt att beakta helhetsupplevelsen vid främjandet av kollektivt resande. Ett ”dörr till dörr”-perspektiv innebär att se till hela resan, inte bara själva kollektivtrafikdelen. Inte minst för att stärka barns möjlighet till självständigt resande. Pendlarparkeringar för byte av transportmedel, cykel- och gånginfrastruktur till tillgängliga och trygga hållplatser, samt god turtäthet är viktiga aspekter för att resa kollektivt. För att minska bilberoendet och ge förutsättningar till dem utan bil eller körkort behöver kollektivtrafik finnas i alla delar av kommunen. Anropsstyrd trafik kan vara en alternativ lösning i glesbefolkade områden där turtätheten med kollektivtrafiken är låg.

Tillgång till en god IT-infrastruktur är en viktig förutsättning för arbete, studier, fritid och näringslivsutveckling. En fungerande IT-infrastruktur i glesa områden underlättar och förbättrar tillgången till service och tjänster inom bland annat vård och omsorg och utvecklandet av nya servicelösningar.

Kommunen är enligt lag skyldig att ordna vatten- och avloppsförsörjning genom allmänna anläggningar. Vid bedömningen ska kommunen också ta särskild hänsyn till om behovet kan tillgodoses genom enskilda anläggningar som är godtagbara ur hälso- och miljösynpunkt. Om vatten- och avloppsfrågan ska lösas med allmänna VA-anläggningar beslutar kommunen om verksamhetsområden för dessa tjänster. Utanför verksamhetsområdena ansvarar fastighetsägaren för att ordna vatten- och avloppslösningar. I dialoger har det framkommit önskemål om utvecklad information och rådgivning kring vatten- och avloppsfrågor, särskilt vid åtgärder av äldre avloppsanläggningar eller vid anläggande av nya.

- Öka kollektivtrafikens andel av det motoriserande resandet och bidra till jämlika villkor oavsett var du bor
- Främja kollektivt resande och testa nya mobilitetslösningar - exempelvis genom pilotprojekt i samverkan med relevanta aktörer
- Underlätta arbets-, studiependling och fritidspendling från tätort till landsbygd för att säkra kompetensförsörjning
- Tillgängliggör information om ansvarsfördelning och handläggning av vägfrågor
- Utveckla och samverka för en utbyggd av IT-infrastruktur som möjliggör ökad digitalisering och tillförlitlig mobiltäckning
- Tillgängliggör information och utveckla rådgivning för vatten- och avloppsfrågor

Samhällsservice i samverkan

För att det ska vara attraktivt att bo, verka och leva i landsbygderna är det viktigt med rimliga avstånd till kommunal och privat basservice, till exempel förskola, skola, dagligvaruhandel och hälsocentral. Förutsättningar för service av olika slag skiljer sig åt på grund bygdernas storlek och utformning, kopplingar mellan platser, demografi och avstånd.

Utöver utbildning och pedagogisk omsorg är skola och förskola viktiga mötesplatser och kan bidra till en bygds attraktivitet och identitet. För att åstadkomma en robust och jämlik skolstruktur i hela kommunen behöver kommunen arbeta proaktivt inom samhällsplanering och lokalförsörjning för att möta både tillväxtrelaterade möjligheter såsom ökat byggande och inflyttning och utmaningar kopplat till avfolkning.

Kompetensförsörjningen är en stor utmaning inom flera verksamheter. På landsbygderna blir utmaningarna extra stora på grund av långa avstånd och glesa miljöer. Att underlätta arbetspendling för dem utan bil, erbjuda kombinationstjänster, etablera kontors- och studieplatser i större tätorter utanför stadsbygden är exempel på insatser som kan underlätta vidareutbildning och rekrytering.

Flexibla och mobila servicelösningar, exempelvis bokbussen och den mobila fritidsgården, är verksamheter som på ett resurseffektivt sätt levererar verksamheter och service som annars förknippas bundna till *en* plats. Teknisk utveckling skapar också möjligheter att decentralisera funktioner, såsom vuxenutbildning och digitala vårdlösningar.

Krisberedskap handlar om trygghet och säkerhet vid oväntade händelser. På grund av långa avstånd krävs geografisk spridning av servicelösningar som kan driftsättas och säkras vid behov. Byagårdarnas roll som lokala mötesplatser för föreningsliv och boende kan med fördel utvecklas och nyttjas som resurs vid kristillfällen.

- Utveckla och stärk samverkan och samordningen mellan kommunala, privata och ideella aktörer för en förbättrad service – exempelvis samnyttja kommunala lokaler och skötselavtal
- Öka attraktiviteten och agera möjliggörare för att klara kompetensförsörjningen i samtliga landsbygdsområden, särskilt inom skola, vård och omsorg
- Nyttja digitaliseringens möjligheter i utvecklandet av servicelösningar – exempelvis inom undervisning, vård och omsorg
- Stärk och utveckla de mobila verksamheterna så att de kan möta behov i samtliga landsbygdsområden
- Tydliggör kommunala verksamheters roll och funktion vid kriser – exempelvis trygghetspunkter och mötesplatser

Lokalt engagemang, delaktighet och kultur

Det som kännetecknar många bygder i kommunen är det lokala engagemanget och gemenskapen. Ideella aktörer bidrar bland annat med barn- och ungdomsaktiviteter, motverkar ensamhet bland äldre och ger ökad samhörighet i bygden. Föreningslivet, bland annat i form av bygdegårdsföreningar, utvecklingsgrupper, idrottsföreningar och församlingar tillhandahåller lokaler och mötesplatser och sköter dessutom många praktiska frågor som underhåll av vägar och fritidsanläggningar.

Det är viktigt att kommunen stöttar och skapar goda förutsättningar för de ideella aktörer och organisationer som verkar på Luleås landsbygder. Ekonomiskt stöd, samarbetsavtal, nätverkande och medverkan i innovationsprojekt stärker bygder och därmed hela kommunens attraktionskraft. I dialoger påtalas svårigheter med föryngring och engagemang i det lokala utvecklingsarbetet därför är det viktigt att främja ungas delaktighet i utvecklingen av sina hemorter.

I dialoger framkommer också önskan om mer kultur- och fritidsaktiviteter i byarna. Ett flexibelt nyttjande av lokaler, utvecklandet av digital teknik, lokala samarbetsavtal och marknadsföring är några insatser som kan stärka befintliga aktörer och aktiviteter samt leda till nya spännande satsningar som ger ökad livskvalitet.

- Stödja och lyssna in det lokala civilsamhället genom tillgång till information, nätverkande och dialog
- Värna och utveckla byagårdar och mötesplatser i samverkan med civilsamhället
- Skapa förutsättningar för föryngring och engagemang inom ideell sektor – exempelvis bedriva projekt genom den mobila fritidsgården
- Utveckla samverkan kring extern finansiering av lokala utvecklingsprojekt
- Tydliggör byautvecklingsplanerna som underlag i kommunal planering och främja utvecklingsdialoger med lokala aktörer

Varierat näringsliv och hållbar markanvändning

Varierat näringsliv och hållbar markanvändning handlar om att skapa förutsättningar för nya företag, fler företagsetableringar och tillväxt i befintliga företag på landsbygderna samt värna och utveckla de marker som behövs för de areella näringarna. En mångfald av lokala företag och arbetsplatser skapar robusthet, ger liv åt en bygd och underlag till service.

Ett bra företagsklimat bygger på service, samverkan och tydlighet. En strukturerad samordning inom kommunkoncernen, förutsägbar myndighetsutövning samt tillgänglighet är viktigt för att kunna lotsa och bemöta företagare på ett bra sätt. Lokala näringslivsträffar, företagsbesök och regelbundna dialoger är andra insatser som kan underlätta och skapa goda relationer mellan olika aktörer som inte bara gynnar näringslivet utan hela samhällsutvecklingen. En viktig aspekt är att möjliggöra och marknadsföra jobbmöjligheter på landsbygderna för unga.

En annan viktig insats som kan stimulera lokalt företagande och stärka beredskapen på Luleås landsbygder är medvetna upphandlingar av varor och tjänster. Exempel kan vara främja deltagande för små företag, öka andelen lokalproducerad mat i offentliga måltider och avtal med dagligvarubutiker för leveranser till offentliga verksamheter, vilket dessutom skulle öka Luleå kommuns försörjningsberedskap.

Natur-, kultur och ekoturism är växande branscher som bidrar till en diversifierad näringslivsstruktur och ger möjligheter för lokal samverkan med andra typer av företag och föreningar. Intressanta besöksmål kan med fördel kombineras med café, gårdsbutiker, restauranger och boende. Väl fungerande kommunikationer och infrastruktur är en viktig förutsättning för att besöksnäringen i kommunen ska kunna utvecklas på bästa sätt.

De areella näringarna, exempelvis rennäring, skogbruk och jordbruk, är platsbundna verksamheter och beroende av stora mark- och vattenområden. Besöksnäringen med fokus på naturupplevelser är också i viss mån beroende av sammanhängande och natursköna områden och platser för sina kunder. Här har kommunen en roll i att samordna samhällsutvecklingen med de areella näringarnas behov och på bästa sätt säkra förutsättningarna för fortsatt verksamhet och utveckling.

- Främja samverkan mellan företag, föreningar, universitet och offentlig sektor för att driva lokal utveckling och innovation
- Stärka den lokala försörjningsberedskapen genom exempelvis kommunala inköp av livsmedel, rådgivning och dialog
- Beakta landsbygdsperspektivet i kommunala processer som rör näringslivsutveckling - exempelvis planering av verksamhetsmark, företagsetableringar och framtagande av strategiska dokument
- Stärk mellankommunal samverkan i syfte att dela erfarenheter och främja kunskapsutbyte

Genomförande

Plan för service på landsbygden beskriver Luleå kommuns strategiska arbete avseende landsbygdsutveckling. Planen ska ses som ett förtydligande av översiktsplanens intentioner och ger en mer detaljerad bild av rådande förutsättningar och inriktning framåt. Planen beslutas av kommunfullmäktige och riktar sig till alla nämnder och kommunala bolagsstyrelser.

Kommunstyrelsen ansvarar för att leda och samordna planens genomförande. För att nå de strategiska målområdena krävs planering och genomförande av åtgärder. Arbetet med att utforma dessa åtgärder är koncernövergripande och förutsätter god samverkan och dialog. Viktiga processer är den årliga verksamhetsplaneringen och mål- och budgetprocessen. För åtgärder som ligger utanför kommunkoncernens rådighet ansvarar kommunens förvaltningar och bolag föra att stödja och samverka med bland annat företag, myndigheter och civilsamhälle för att möjliggöra genomförandet.

Uppföljning

Plan för service på landsbygden följs upp kontinuerligt av kommunstyrelsen. Syftet med uppföljningen är att tydliggöra utvecklingen i förhållande till planens strategiska målområden.

Aktualisering

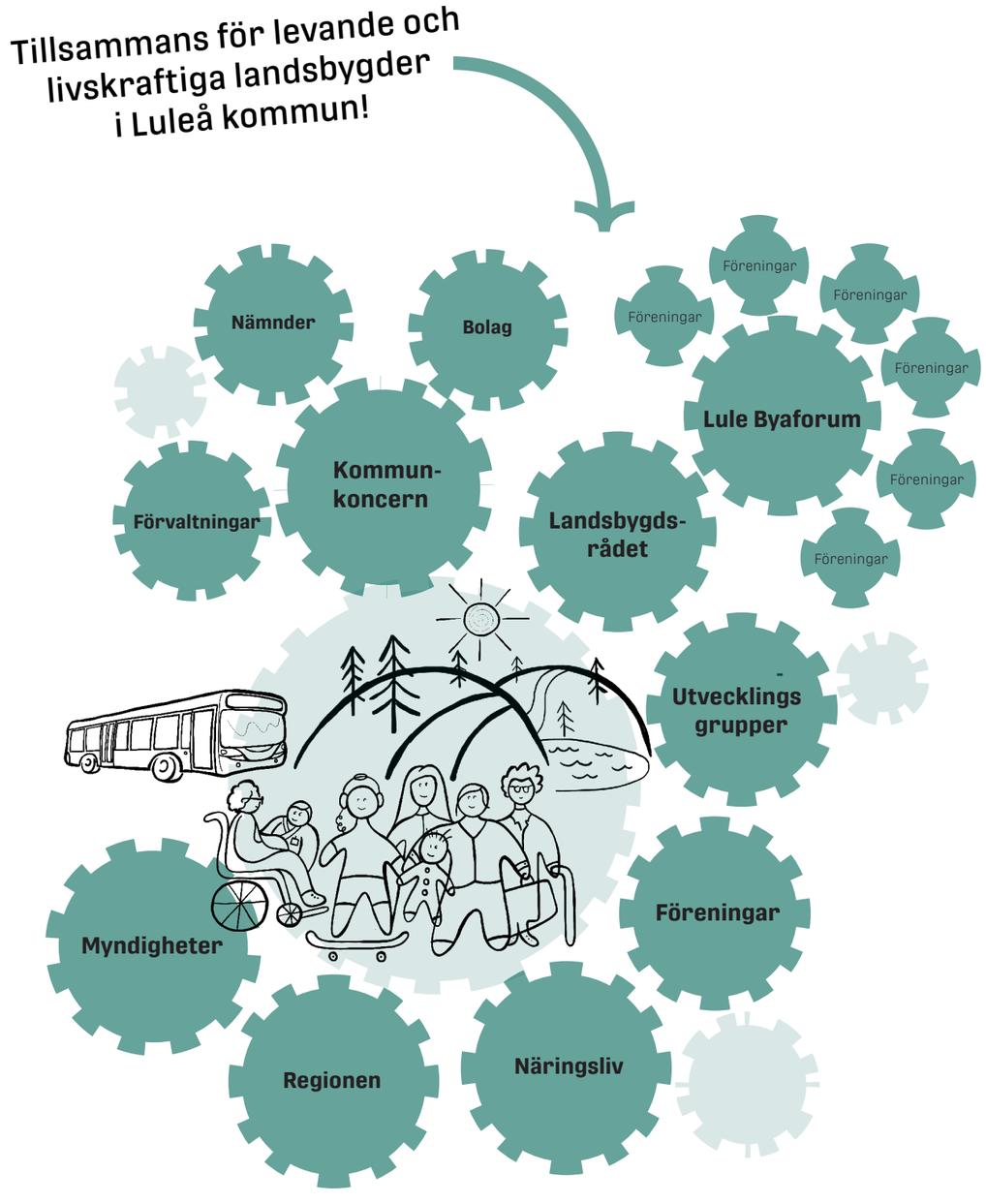
Kommunstyrelsen ansvarar för att planen aktualiseras i samband med ny mandatperiod.

Avgränsning och omfattning

Plan för service på landsbygden avser de delar av kommunen, förutom skärgården, som benämns som landsbygd i översiktsplanen. Särskilda förutsättningar råder i skärgården på grund av avsaknad av fastlandsförbindelse och regelbunden turbåtstrafik året runt. Skärgårdsutveckling hanteras därför i *Plan för Luleå skärgård 2035* (Kommunfullmäktige, 2025).

Bilagor:

- Sammanställning av medborgardialoger, delrapport
- Kunskapsunderlag Luleås landsbygder 2026

Illustrationen visar en schematisk bild över olika aktörer och att alla verkar i ett sammanhang där vi påverkar varandra.

Kommunikationsenheten, Luleå kommun • 2023

LULEÅ KOMMUN

Luleå kommun, 971 85 Luleå
Tel: 0920-45 30 00. E-post: lulea.kommun@lulea.se

KUNSKAPSUNDERLAG

Luleås landsbygder 2026

Luleå kommun

LULEÅ KOMMUN

Innehållsförteckning

Inledning 4
Medborgardialoger 2023 6
Förhållande till visionen, planer och andra strategiska styrdokument 8
Begreppsförklaring 10

Historia och nuläge 12
Ortstruktur och samband 14
Befolkning och demografi 16

Luleå kommun 2040 18
Nationella trender 18
Lokala trender 19
Statliga, regionala och mellankommunala intressen 20
Transporter och mobilitet 21

Boende och trygga grannskap 22
Servicetillgång 28
Infrastruktur och transporter 34
Lokalt engagemang och kultur 40
Näringslivsutveckling på landsbygderna 44

Dokumentnamn Kunskapsunderlag Luleås landsbygder 2025	**Dokumenttyp** Beslutsunderlag	**Fastställd** -	**Giltighetstid** Tillsvidare
Dokumentansvarig Samhällsomställningschef	**Ärendenummer** KLF	**Beslutsinstans** -	**Dokument gäller för** -
Syfte Beslutsunderlag som beskriver Luleås landsbygders förutsättningar, möjligheter och utmaningar			

Inledning

Levande småorter och byar bidrar till en mångfald av platser och erbjuder alternativa livsmiljöer till stadens mer tätbebyggda områden. Landsbygderna och dess invånare bär på traditioner och ett rikt kulturarv vilket stärker den lokala identiteten. Det starka engagemanget för lokal utveckling skapar tillit, gemenskap och framtidstro vilket är viktiga delar i ett demokratiskt och inkluderande samhälle.

Majoriteten av våra värdefulla naturmiljöer och ekosystem finns i våra landsbygdsområden. Ett ansvars jord- och skogsbruk bidrar till bevarandet av biologisk mångfald, minskad klimatpåverkan samt förutsättningar för ökad livsmedelsförsörjning. Det i sin tur utgör en motståndskraft vid ekonomiska svängningar, klimatförändringar och andra kriser. Utöver de areella näringarna finns småföretag inom bland annat besöksnäring, energiutvinning, bygg och anläggning och kultur. Livskraftiga landsbygder skapar jobb, skatteintäkter och nya möjligheter för hela Luleå kommun!

Vad är detta för dokument?

Detta kunskapsunderlag är en beskrivning av landsbygdernas förutsättningar, möjligheter och utmaningar inom Luleå kommun. Dokumentet ska fungera som ett kunskapsstöd för nämnder, förvaltningar och kommunala bolag.

Kunskapsunderlaget ligger till grund för **Plan för service på landsbygden 2026-2035.**

Särskilda förutsättningar råder i skärgården på grund av avsaknad av fastlandsförbindelse och regelbunden turbåtstrafik året runt. Skärgårdsutveckling hanteras därför i *Plan för Luleå skärgård 2035* (Kommunfullmäktige, 2025).

Medborgardialoger 2023

För att bygga kunskap och skapa förståelse om vilken service som behöver finnas och hur den ska kunna utvecklas bjöd Luleås politiker in Lule byaforum och byaföreningar till dialog under våren 2023. Dialogerna hölls vid tre tillfällen; i Antnäs (Sörbyarna), Persön (Mittbyarna och Skärgården) och Råneå (Norrbyarna).

Resultaten har sammanställts i en rapport (se bilaga 2, delrapport Service på landsbygderna). Resultatet ger en bild av hur de som bor och verkar på landsbygderna ser på vilken service som erbjuds i de olika landsbygdsområdena och vilka förväntningar som finns på tillgång till service samt utmaningar och behov.

Varierande serviceutbud och olika förutsättningar

Kartläggning av servicetillgång och dialoger visar att den kommunala servicenivån varierar i Luleå kommuns landsbygdsområden. Idag finns det servicelösningar som levereras av offentliga och privata aktörer, och civilsamhälle. Det är ett komplext nätverk av aktörer som är, direkt eller indirekt, beroende av varandra.

Den totala bilden visar att infrastruktur och offentlig service är de mest vägande frågorna för landsbygderna. Bostadsbyggande och bostadsförsörjning är mest aktuellt i Sörbyarna utifrån inkomna synpunkter. Lokalt engagemang är mer vägande än frågor som rör näringsliv i samtliga tre områden.

Dialogerna visar också att det finns en bild av att kommunen kan påverka frågor kring offentlig service, infrastruktur, bostadsförsörjning och näringslivsutveckling på landsbygderna. Många vill också att kommunen ska förtydliga sina ambitioner kring landsbygdsutveckling och samordna arbetet.

Barn och unga

Under dialogträffarna var representationen från barn och unga låg. Därför genomfördes det under hösten 2023 riktade dialoger för barn och unga i åldrarna 12-18 år. Fysiska träffar genomfördes med representanter från de olika landsbygdsområdena. De som deltog i dialogerna fick berätta vad de saknar i sina byar, vad de vill göra på fritiden och vad som behöver göras för att uppfylla deras behov och önskningar.

Det som återkom oftast i dialogerna var frågan om kollektivtrafik. Det som efterfrågas är tätare turer och fler hållplatser. Men även lägre taxa och möjlighet att resa med sitt skolbusskort inom hela kommunen. Många barn och unga vill också kunna utöva olika slags sporter, både under sommar- och vintertid. Multisportanläggningar, att kunna sporta inomhus samt att kunna vara aktiv utomhus, både på cykel, skidor och till häst året om önskas av många.

För många är trygga gång- och cykelvägar och promenadstråk viktigt. Kommersiell service, såsom kiosker och självbetjäningsbutiker önskas. Grill-, fiske-, och badplatser är omtycka mötesplatser. Även evenemang, bland annat inom kultur, är viktigt. Luleå Vibe är en uppskattad minifestival. Många barn- och unga tycker om sina byar och vill utveckla den plats de bor på. Engagemanget är stort och de vill vara delaktiga i utvecklingen.

Förhållande till visionen, planer och andra strategiska styrdokument

Vision 2040

"Luleå 2040. Vi lever ett rikt och utvecklande liv i en viljestark och växande region. Vid Bottenvikens kust finns plats för både och; närhet och utrymme, stad och land, bredd och spets, vita vidder och ljusa sommarnätter, naturens värden och dess möjligheter. Med ett naturligt nytänkande och ett friskt flöde av intryck, kunskap och utbyten skapar vi en hållbar förnyelse. Det gör oss till en av de viktigaste svenska kustregionerna och en förebild nationellt och internationellt."

Vision Luleå 2040 baseras på viljan att samhällsutvecklingen ska ske med ett helhetsperspektiv och beskriver hur det ska vara i Luleå kommun i framtiden. Att anta ett helhetsperspektiv innebär att ta hänsyn till ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet vid planering och beslutsfattande.

Program till vision 2040 (översiktsplan)

Översiktsplanen (antagen i kommunfullmäktige, 2021) reglerar mark- och vattenanvändningen och är kommunens strategiska planeringsverktyg för en hållbar samhällsutveckling. Översiktsplanen aktualitetsprövas inför varje mandatperiod.

Plan för service på landsbygden ska ses som ett förtydligande av översiktsplanens intentioner och ger en mer detaljerad bild av rådande förutsättningar och inriktning framåt.

Andra relaterade planer och processer

Plan för Luleå Skärgård 2035 (Kommunfullmäktige, 2025)

Beskriver kommunens mål och strategier för Luleå skärgård.

Bostadsförsörjningsprogram (Kommunfullmäktige, 2025)

Strategiskt och vägledande dokument för bostadsbyggande och utvecklingen av bostadsbeståndet i den kommunala planeringen.

Plan för markanvisning

Plan för markanvisning beskriver Luleå kommuns intentioner för anvisning av mark för bostadsbyggande.

Riktlinjer för markanvisning

Syftet med riktlinjer för markanvisning är att ge en likabehandling av byggherrar/exploatörer och att resultatet av markanvisningen, det som byggs på platsen, leder till att intentionerna i kommunens översiktsplan genomförs.

VA-plan 2040 (Kommunfullmäktige 2024)

VA-planen beskriver hur försörjningen av vatten och avlopp ska ske för hela Luleå kommun, både för allmänt vatten och avlopp som sköts av Lumire samt enskilt vatten och avlopp som fastighetsägare ansvarar för.

Grönplan 2020-2030 (Kommunstyrelsen, 2020)

Grönplanens syfte är att bevara, stärka och utveckla attraktiva offentliga miljöer och tillgång till natur, parker och mötesplatser. Vidare ska grönplanen säkerställa förutsättningar för biologisk mångfald och bidra till att uppfylla nationella miljö- och folkhälsomål.

Program för civil beredskap (Kommunfullmäktige 2023)

Programmet beskriver hur Luleå kommun ska bedriva sitt arbete med civil beredskap under perioden 2024–2026.

Mål och budget-process

Kommunens viktigaste styrande dokument på kort sikt och för mandatperioden. I den finns beskrivningar av vad som ska uppnås och vad det får kosta. En ny plan tas fram året före den börjar att gälla. Det är kommunfullmäktige som fattar beslutet om plan och budget.

Undersökningar och enkäter

Luleå kommun genomför olika undersökningar och enkäter som berör medborgarna. Exempel är medborgarundersökning (årlig) och resvaneundersökning (genomförs vart femte år). Resultaten är viktiga i kommunens planering av verksamheter och prioriterade insatser.

Begreppsförklaring

Begreppsförklaringen redogör för vad som menas med olika begrepp som förekommer i texten eller som är relevant i sammanhanget.

Kommunal service

Alla Sveriges kommuner är skyldiga att ha vissa verksamheter enligt lag. Andra verksamheter är frivilliga och beslutas av lokalpolitikerna.

Obligatoriska uppgifter enligt lag är att se till att det finns grundläggande service gällande social omsorg (äldre- och handikappomsorg samt individ och familjeomsorg). Förskola, grund- och gymnasieskola samt kommunal vuxenutbildning (Komvux). Utöver det ansvarar kommunen för; anläggning, drift, underhåll av kommunal transportinfrastruktur och planering av trafikmiljöer, plan och byggfrågor, miljö- och hälsoskydd, renhållning, avfallshantering, vatten- och avloppstjänster, räddningstjänst, krisberedskap, civilt försvar samt biblioteksverksamhet. Vidare har kommunen ett bostadsförsörjningsansvar (SKR, 2024).

Frivilliga uppgifter som kommuner ofta åtar sig är frågor som rör fritid och kultur, energiförsörjning, sysselsättning och näringslivsutveckling.

Regional service

Regionerna ansvarar för uppgifter som täcker stora geografiska områden och ofta kräver betydande ekonomiska resurser. Exempel på sådana uppgifter inkluderar bland annat hälso- och sjukvård, kultur, kollektivtrafik (i samverkan med kommunerna) samt att främja regionernas tillväxt och utveckling (SKR, 2024).

Kommersiell service

Kommersiell service avser tjänster som tillhandahålls av privata företag eller organisationer med syftet att generera vinst. Dessa tjänster kan inkludera en mängd olika verksamheter exempelvis dagligvaru- och detaljhandel, restaurang och kaféer, hotell och boende.

Basservice

Det finns ingen enhetlig, lagstadgad definition av ”basservice” men i detta dokument syftar begreppet till en grundläggande offentlig och privat service som många efterfrågar för att en ort ska vara fungerande och attraktiv att leva i.

- Vård och omsorg
- Skola och barnomsorg
- Trygghetstjänster - exempelvis räddningstjänst

- Infrastruktur och kommunikationer
- Livsmedelsbutik och viss handel
- Digital och fysisk tillgång till samhällsfunktioner

Andra serviceaktörer

Ovan nämnda uppgifter kan helt eller delvis också levereras av privata aktörer, privata bolag, föreningar med fler.

Kommunkoncern

Begrepp för kommunens nämnder, förvaltningar och bolag.

Idéburen sektor

Denna organisationsform kan likställas med begreppet civilsamhälle och är skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet. Inom idéburen sektor agerar människor tillsammans för gemensamma intressen. Exempel på aktörer är ideella och ekonomiska föreningar, allmännyttiga stiftelser men även nätverk och andra aktörer. Organisationerna är självständiga och formulerar själva sin roll och sitt uppdrag.

Byautvecklingsplaner

Lokala utvecklingsplaner som vanligen tas fram av boende och föreningar i en by eller bygd för att driva den lokala utvecklingen framåt.

Landsbygder

Det råder en stor variation mellan orter i funktion, placering, historia och storlek därför är det relevant att prata om landsbygder i plural.

Historia och nuläge

Framväxt

I Luleå kommun har flera faktorer bidragit till utvecklingen och skapat de platser och miljöer vi ser idag. Däribland kommunens geografiska läge i norra Sverige, med handelsvägar som sträcker sig i öst-västlig riktning; issmältning och landhöjning som över tid har förändrat landskapet och dess karaktär. Luleå kommun är en av de större kommunerna i landet och är den 24:e största av totalt 290 kommuner när det gäller yta. Av kommunens totala landyta är endast 4,2 % av marken bebyggd eller anlagd, medan resten består av skog, jordbruksmark, myrar och annan mark eller vatten.

En viktig identitetsmarkör för kommunen är närheten till vatten. Boplatser längs älvdalar, sjöar och i skärgården har präglat bebyggelsen och människors livsförhållanden. Luleälven och Vitå- och Råne älvdal är betydande vattendrag och har varit centrala för det lokala samhällets framväxt och liv och den industriella utvecklingen. Ett exempel på en tidig boplats är den som finns vid Nils-Jönsaheden nära Sörlien norr om Vitåfors, som är cirka 6000 år gammal. Ytterligare lämningar från stenåldern hittas mellan Sågeberget och Svallmyrberget söder om Avan.

Under lång tid har Norrbotten präglats av mångkultur, med samisk- finsk- och svensktalande invånare. Redan för cirka 2000 år sedan, under järnåldern, fanns samisk bosättning vid kusten. Julevu – Luleå på lulesamiska - ligger på lulesamiskt område, och samisk närvaro är en naturlig del av kommunens kulturarv, historia och samtid. Luleå är ett renskötselområde med viktiga renbetesmarker för både fjällsamebyar och skogssamebyar. Renskötsel har bedrivits här sedan långt tillbaka i tiden och är fortfarande en levande del av landskapet vintertid.

Luleå kommun i sin nuvarande geografiska form kom till efter kommunsammanslagningen med Råneå och Nederluleå kommuner 1969. En omfattande utredning 1967 undersökte sammanslagningens möjligheter. Råneå och Nederluleå med mindre byar såg risker med att ingå i en storkommun, där frågor om resursfördelning, arbetstillfällen och infrastruktur diskuterades.

Luleås landsbygder idag

Luleå kommuns landsbygd består av en variation av tätorter, småorter och byar, alla med egen identitet och karaktär. Landskapet och naturen präglas av allt från bördiga älvdalar, djupa skogar, vackert kustland och inte minst den unika skärgården med över 1000 öar. Platserna kompletterar varandra då de erbjuder olika värden. Variationen är en styrka då det ger en mångfald av unika livsmiljöer och möjlighet för olika verksamheter och funktioner.

Kommunen brukar delas in i landsbygdsområdena; Norr, Mitt, Syd och Skärgård. Det är vanligt att föreningar, näringsliv och enskilda organiserar och samverkar inom respektive landsbygdsområde. Det lokala engagemanget och drivet är stort inom samtliga landsbygdsområden.

Intresset för Luleås landsbygder växer. Boende, besökare och stadsbor uppskattar levande och livskraftiga byar. Många uppmärksammar livskvalitetsvärden såsom närhet till natur- och kulturvärden, stark lokal sammanhållning och möjligheter för lokal självförsörjning och lokalproducerade produkter.

Nuläge:

Ortsstruktur och samband

Luleå Kommun, en till ytan stor kommun bestående av centralorten Luleå (stadsbygden) och omgivande landsbygd med tätorter, småorter och byar. Kring stadsbygden ligger de stadsnära byarna Rutvik, Björsbyn, Bensbyn, Lövskär, Kallax och Södra Sunderbyn. Utöver det delas kommunen in i landsbygdsområdena Norr, Mitt, Syd och Skärgård med utpekade noder för sitt omland (sk.”samlande byar” i gällande översiktsplan).

Samlande byar

Råneå, Antnäs och Persön

Varierande grad av offentlig och privat basservice. Förskola och grundskola finns i de samlande byarna. Bemannade livsmedelsaffärer och paketombud finns i Råneå och Antnäs, större drivmedelsstation med dagligvaruutbud finns i Persön. Idéburen sektor spelar en viktig roll för aktiviteter, mötesplatser och besöksmål. Orterna bidrar till servicetillgång och utveckling av respektive omland. Det kommunala markägandet är generellt högre i de samlande byarna.

Landsbygdskärnor

Jämtön, Vitå, Niemisel, Brändön/Örarna, Bälinge, Avan, Måttsund, Ersnäs, Alvik, Klöverträsk

Varierande grad av offentlig och privat basservice. Många landsbygdskärnor har förskola och/eller skola (i kommunal eller privat regi). Kommersiell service kan finnas i liten utsträckning, exempelvis obemannad livsmedelsaffär. Idéburen sektor spelar en viktig roll för aktiviteter, mötesplatser och besöksmål. Orterna bidrar till servicetillgång och utveckling av respektive omland. Kommunal mark och fastigheter varierar.

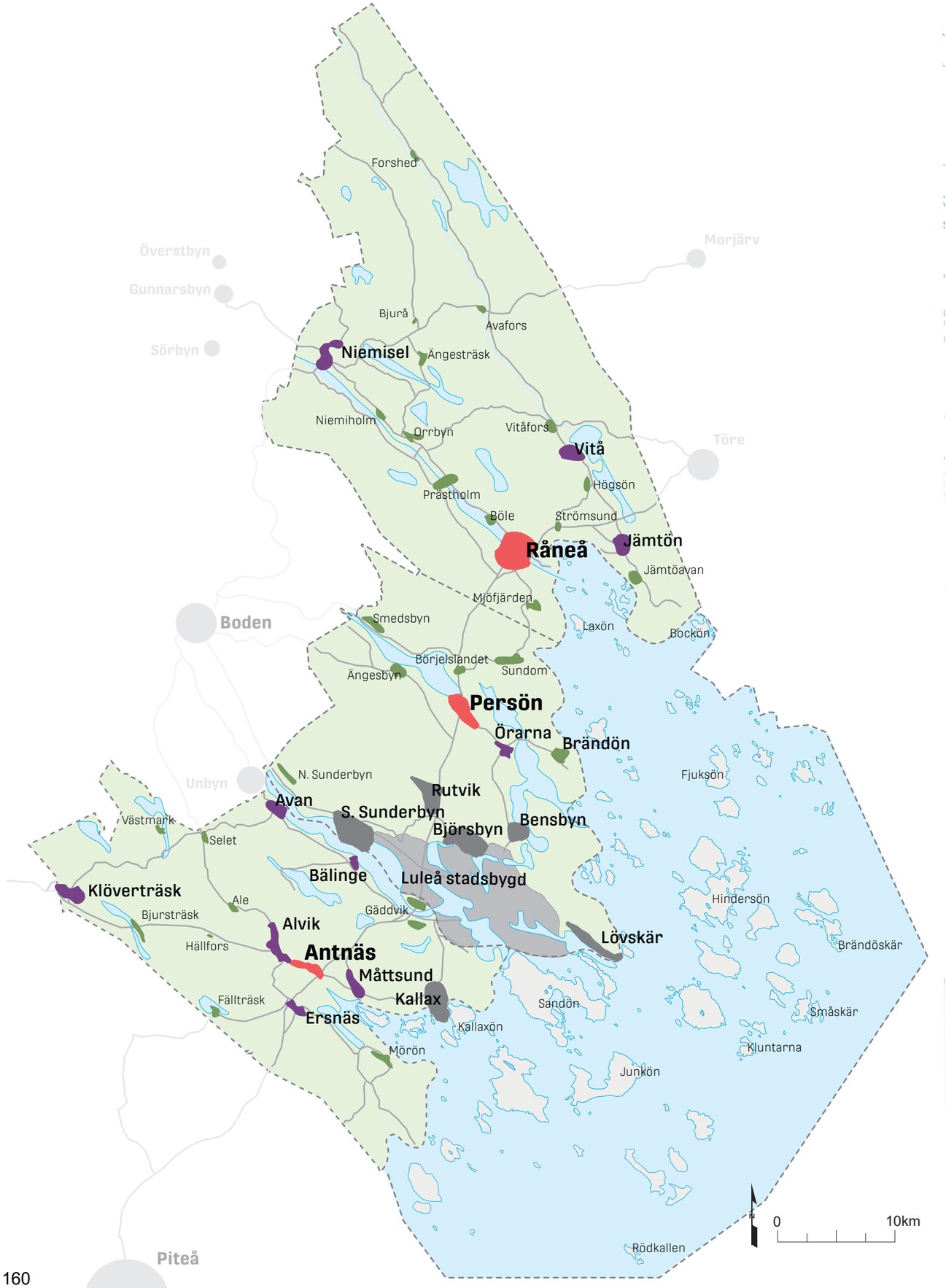
Stadsnära byar

Rutvik, Björsbyn, Bensbyn, Södra Sunderbyn, Lövskär, Kallax

Varierande grad av offentlig och privat basservice. Förskola och skola finns i Rutvik, Bensbyn och Södra Sunderbyn. Kommersiell service finns i liten utsträckning, de stadsnära byarnas handel sker främst i stadsbygden. Idéburen sektor spelar en viktig roll för aktiviteter, mötesplatser och besöksmål. Kommunal mark och fastigheter varierar, exempelvis innehar kommunen ingen mark i Kallax.

Byar

Platser där det finns samlade boendemiljöer. Saknar i stor utsträckning offentlig och privat basservice. Idéburen sektor spelar en viktig roll för aktiviteter, mötesplatser och besöksmål.

Nuläge:

Befolkning och demografi

Luleå kommun förväntas växa. Befolkningsmålet är satt till 100 000 invånare fram till 2040. Idag bor cirka 23% av Luleå kommuns invånare i det som definieras som landsbygd (enligt översiktsplanen). Med bibehållen fördelning innebär det att landsbygdsbefolkningen ska öka med cirka 4000 invånare.

På landsbygderna bor det idag fler män än kvinnor. Det finns en generell utmaning i att få en jämn fördelning mellan män och kvinnor i kommunen. Att attrahera unga kvinnor är särskilt prioriterat. Sett till barn och unga under 18 år är andelen som bor på landsbygd högre än i stadsbygd.

Undersökningar inom social hållbarhet och folkhälsa visar att det råder en ojämlikhet mellan landsbygdsområdena kopplat till bland annat folkhälsa och socioekonomisk status. Statistiska data visar att många byar som ligger geografiskt närmre Luleå stadsbygd har högre socioekonomisk status med hög utbildnings- och inkomstnivå, stor andel barnfamiljer och låga ohälsotal i jämförelse med de byar som ligger geografiskt längre ifrån stadsbygden. För att uppnå levande och livskraftiga landsbygder är det viktigt att beakta de olika demografiska förutsättningarna som råder för att stimulera utveckling i hela kommunen och bidra till en likvärdig service.

Kartan visa de olika landsbygdsområdena. De stadsnära byarna är gråmarkerade.

Modeller för beräkning av befolkningsutveckling och social hållbarhet är komplexa och bygger på statistik. Statistik bygger på att det ska finnas en stor mängd data för att kunna dra slutsatser, detta kan medföra en osäkerhet i områden med färre personer vilket är viktigt att ha i beaktning vid analys och planering.

Uppgifter om antalet boende i skärgården finns i ***Kunskapsunderlag Luleå skärgård 2025.***

Ålder	Landsbygdsområde Norr	Procent
75+	674	31 %
65-75	564	
40-64	1222	51%
30-39	473	
25-29	181	
19-24	193	
16-18	126	18 %
6-15	360	
1-5	219	
0	33	
Totalt	4045	

Norr:

4045 inv.

49 % ♀ | 51 % ♂

Ålder	Landsbygdsområde Mitt*	Procent
75+	238	21%
65-75	251	
40-64	761	55%
30-39	347	
25-29	114	
19-24	87	
16-18	90	25%
6-15	305	
1-5	157	
0	33	
Total	2383	

**exklusive stadsnära byar*

Mitt:

2383 inv.

48 % ♀ | 52 % ♂

Ålder	Stadsnära byar*	Procent
75+	384	18 %
65-75	684	
40-64	2173	55 %
30-39	704	
25-29	165	
19-24	277	
16-18	305	27%
6-15	978	
1-5	353	
0	49	
Total	6072	

**Hällbacken/Dalbo ingår i stadsbygden*

Stadsnära byar:

6072 inv.

49 % ♀ | 51 % ♂

Ålder	Landsbygdsområde Syd*	Procent
75+	552	21%
65-75	600	
40-64	1775	54 %
30-39	734	
25-29	193	
19-24	226	
16-18	213	25 %
6-15	740	
1-5	360	
0	46	
Totalt	5439	

**exklusive stadsnära byar*

Syd:

5439 inv.

48 % ♀ | 52 % ♂

Luleå kommun 2040

Trender och förutsättningar - nationellt

- Färre personer i förvärvsåldern behöver försörja en växande andel äldre, vilket påverkar den lokala ekonomin, arbetsmarknaden och efterfrågan på offentliga tjänster. Minskat barnafödande och mindre invandring gör att vissa demografiska förändringar, som ökningen av befolkningens genomsnittliga ålder, kommer att gå snabbare än hittills.
- Det finns utmaningar för kompetensförsörjningen, när arbetstagarnas kunskaper och utbildning behöver matchas bättre mot arbetsmarknadens behov och efterfrågad kompetens. Vissa län har ett överskott av högutbildade utan motsvarande efterfrågan, medan andra områden lider brist på kvalificerad arbetskraft.
- Civilsamhället är starkt i Sverige och bidrar till en meningsfull fritid och fungerande vardag. Dock har civilsamhället, på grund av bland annat centraliseringar fått ta ett allt större ansvar för många av de funktioner som är centrala för livet på landsbygderna. Föryngring inom ideell sektor är också en utmaning.

- Mot bakgrund av en orolig omvärld och konsekvenser av klimatförändringar har kris- och beredskapsfrågorna aktualiserats de senaste åren. Bland annat ska det svenska totalförsvaret och det civila försvaret stärkas, den inhemska livsmedelsproduktionen öka och kommunernas kris- och försörjningsberedskap stärkas.
- Regeringen har, under våren 2026, beslutat om propositionen *Hela Sverige ska fungera – politik för starkare landsbygder*. I propositionen föreslår regeringen att regioners samrådsskyldighet i det regionala utvecklingsarbetet förtydligas för att lyfta fram det civila samhällets organisationer. I propositionen beskrivs hur åtgärder inom den sammanhållna landsbygdspolitiken samt andra politikområden har eller ska bidra till starkare landsbygder i hela landet:
    - Ett starkare lokalsamhälle och en effektivare landsbygdspolitik
    - Förenklingar för boende och företag i landsbygderna
    - Bättre förutsättningar för bostadsbyggande, företagande och investeringar i landsbygderna
    - Trygga, attraktiva, robusta och sammanlänkade landsbygder.

Lagen träder i kraft 1 juli 2026.

Trender och förutsättningar - Luleå kommun

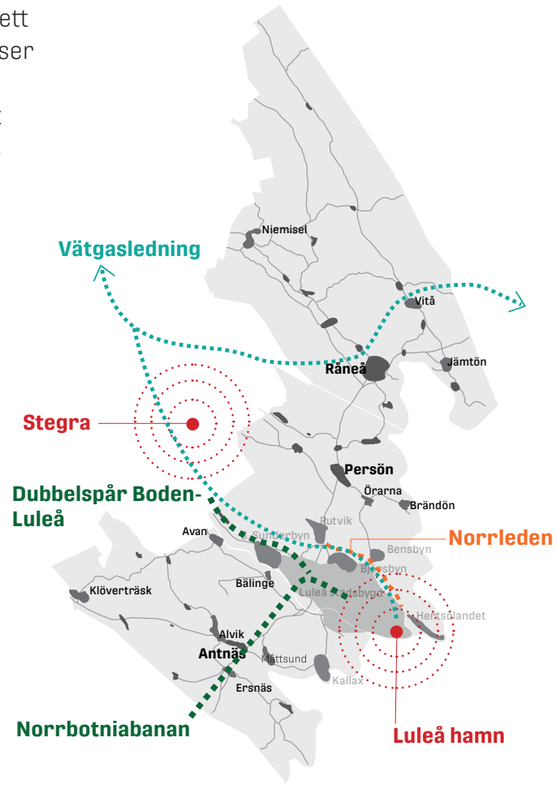
- Luleå kommun har en varierad ortstruktur och förutsättningar för utveckling skiljer sig åt. Detta beror bland annat på avstånd mellan platser, infrastruktur, servicetillgång, bostadspriser, lokalt engagemang och markfrågor.
- Bostadspriser varierar beroende på landsbygdsområde. Lägre omsättning på bostäder försvårar investeringar och nybyggnation. Det råder brist på hyresbostäder i samtliga landsbygdsområden.
- Kompetensförsörjningen är en utmaning för hela kommunen såväl offentlig som privat sektor. Utpendling för arbete och studier är stor i samtliga landsbygdsområden.
- Delar av näringslivet har utvecklats i landsbygderna, framför allt besöksnäringen, vilket förväntas fortsätta växa.
- Basservicen såsom skolstruktur och avgångar med kollektivtrafik varierar mellan och inom olika landsbygdsområden.
- Civilsamhället är starkt och tar ett stort ansvar i den lokala utvecklingen. Dock råder det utmaningar med föryngring och brist på engagemang.
- Många inflyttare till kommunen vill bo i en landsbygdskontext – många lockas av naturnära och prisvärt boende samt möjlighet till ett friare liv.
- Intressekonflikter vid fysisk planering ökar i landsbygdskontext på grund av stora markanspråk för olika näringar och riksintressen.

Statliga, regionala och mellankommunala intressen

Industriomställningen

Behovet av förnybara energikällor och ett intensifierat utnyttjande av naturresurser driver industriomställningen i norra regionen. Utvecklingen går i snabb takt och ställer höga krav på kommunernas planeringsfunktioner.

De senaste åren har den fysiska planeringen av kommunens mark- och vattenområden blivit alltmer komplex. Den pågående industriella omställningen har lett till ett kraftigt ökat behov av energi i form av el och vätgas liksom större behov av vatten och tillgång till fungerande kommunikationer. För att möjliggöra denna omställning krävs ofta stora markanspråk och omfattande tillhörande infrastruktur, vilket i sin tur innebär att markkonflikter mellan olika intressen blir allt vanligare. Industrins omställning involverar dessutom många olika aktörer, däribland kommunen. Detta medför ett växande behov av samordning och samplanering för att kunna göra avvägningar mellan olika intressen. I den fysiska planeringen blir det särskilt viktigt att tidigt identifiera vilka intressen, värden och behov som finns. Genom att göra detta skapas bättre förutsättningar för att kunna prioritera och ta väl avvägda beslut mellan olika tänkbara markanvändningar.

Planerade industri- och infrastruktursatsningar av kommunala, statliga och privata aktörer.

Samverkan kring landsbygdsutveckling

Stora investeringar och etablering av nya företag skapar direkta och indirekta arbetstillfällen vilket ger förutsättningar för ökad inflyttning och samhällsutveckling. Samtidigt råder det stora utmaningar kring bostadsbyggande och kompetensförsörjning sett ur ett regionalt perspektiv. De areella näringarna är viktiga för landsbygdernas utveckling och höjd försörjningsberedskap i hela kommunen, exempelvis ökad lokal livsmedelsproduktionen. Dessa näringar påverkar också landskapsbilden och kulturmiljöerna. Regional samverkan är viktig för att koordinera och samordna den fysiska planeringen och mellankommunala intressen för att möjliggöra utveckling av våra landsbygder med hänsyn till bland annat de areella näringarna och lokala värden.

Exempelvis har Luleå- och Bodens kommun med sitt korta pendlingsavstånd och bra kommunikationer goda förutsättningar för mellankommunal planering och delning av resurser. Samverkan kring landsbygdsutveckling i gränsområden pågår exempelvis genom framtagandet av ett gemensamt kunskapsunderlag över utvecklingsmöjligheter i stråket Sävast-Sunderbyn längs med Lule älv.

Infrastruktur och mobilitet

Ett robust och pålitligt transportsystem är viktiga parametrar för samhälls- och näringslivsutvecklingen. Väg, järnväg, flyg och båt knyter ihop Luleå kommun med övriga i regionen och omvärlden.

Trafikverket ansvarar för den långsiktiga planeringen av det statliga transportsystemet. Trafikverket bygger och underhåller många av de vägar som löper genom kommunen. Trafikverket ansvarar också för den nationella planen och länsplan som beskriver hur den statliga infrastrukturen för järnvägar, vägar samt sjö- och luftfart ska underhållas och utvecklas. Kommunen kan påverka genom att återkommande motivera behov av investeringar. Det är region Norrbotten som upprättar och beslutar om länsplanerna och Trafikverket genomför dessa.

Norrbotniabanan

Med Norrbotniabanan halveras restiderna vilket gör att städerna längs Norrlandskusten kommer närmare varandra. Det blir lättare att resa inom regionen och skapar möjligheter till större utbud av jobb, studier, kultur, handel och evenemang. Det gör att både människor och företag får bättre möjligheter och att regionen kan växa hållbart. Norrbotniabanan skapar också förutsättningar för en ökad tillgänglighet i ett landsbygdskontext. Luleå kommun arbetar för att möjliggöra ett stationsläge i Antnäs.

Boende och trygga grannskap

Luleås landsbygder är attraktiva och bjuder på en variation av livsmiljöer. Möjligheten till naturnära boende, gemenskap och trygghet, möjlighet för ökad självförsörjning är några av de värden som uppskattas.

Långsiktig planering för en hållbar utveckling

Kommunen har det yttersta ansvaret för bostadsförsörjningen. Kommunen ska enligt lag skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder. Detta görs genom riktlinjer som ska antas av kommunfullmäktige varje mandatperiod. Bostadsbyggandet styrs av planprocesser och markanvisningar samt detaljplaner och bygglov. Luleå kommun har en varierad ortstruktur och förutsättningar för fysisk planering och byggande i de olika landsbygdsområdena skiljer sig åt. På landsbygderna ägs marken till stor del av privata aktörer och enskilda markägare vilket gör att kommunen inte har lika stor rådighet som i stadsbygden. Det begränsade markinnehavet inskränker kommunens möjlighet att planera och anlägga exempelvis bostäder, lekmiljöer och trafikmiljöer. Därför är samverkan och dialog mellan offentliga och privata aktörer särskilt viktig för bostadsförsörjningen och platsutvecklingen. Strategiska markförvärv är också ett viktigt verktyg för att öka rådigheten. Mark kan också vara skyddad enligt lag, till exempel Plan- och bygglagen eller Miljöbalken vilket kan begränsa vad som är möjligt.

Kommunen ansvarar för byggandet av särskilda bostäder där bland annat vård- och omsorgsboenden och gruppbostäder ingår. En bostad i det beståndet kräver ett biståndsbeslut. Socialförvaltningen ser positivt på att det finns särskilda boenden i landsbygdskontext för en socialt hållbar bostadsförsörjning men betonar vikten av självständighet och trygghet i den ordinarie bostaden så långt det är möjligt. Därför ser man också positivt på trygghetsboenden i landsbygd som kan främja ökad trygghet och gemenskap för äldre och bidra till en mer kostnadseffektiv hemtjänst. Trygghetsboenden är vanliga lägenheter på öppna marknaden som riktar sig till människor som är 65 år eller äldre och byggs av privata aktörer eller Lulebo. Idag finns det vård- och omsorgsboenden i Råneå och Alvik samt trygghetsboende i Råneå och Antnäs.

Luleå kommun har en ”Byggdialog” där aktörer kan boka tid för att i ett tidigt skede presentera och bolla idéer. Utöver dialog och översiktlig planering kan kommunen initiera fördjupade översiktsplaner, göra markuppköp, detaljplaneläggning av strategiska områden, öka andelen kommunala tomter. Att så långt det är möjligt nyttja befintlig infrastruktur, tekniska system, kollektivtrafik och närheten till service är viktiga aspekter för en hållbar utveckling.

Tillväxt och rotation

Marknadsvärdet är tätt förknippat med antalet sökta och beviljade bygglov och antalet referensobjekt i form av bostadsförsäljningar. Högre ”tryck” och rotation på marknaden innebär mer korrekt prissättning. Det råder stor variation på bostadsvärdet mellan olika landsbygdsområden men även inom ett område kan värden variera. I många områden ligger marknadsvärdet på bostäder nära eller lägre än produktionskostnaden. Detta kan leda till

en mer restriktiv inställning bland banker gällande utlåning. Detta skapar en inlåsningseffekt då lokalt byggande och utveckling är beroende av de finansiella strukturerna både för offentliga och privata aktörer. Det kommunala bostadsbolaget ska enligt lag agera marknadsmässigt och har därför svårigheter att motivera nybyggnation där produktionskostnaden överstiger marknadsvärdet trots att det råder en efterfrågan.

Antalet detaljplaner för nybyggnation och sökta bygglov är störst i de mer stadsnära byarna vilket överensstämmer med marknadssituationen. Dock har bostadsbyggandet sjunkit dramatiskt senaste år vilket är en oroande trend både i tätort och på landsbygd, mycket på grund av stigande produktions- och räntekostnader för företag och privatpersoner.

Det finns en utbredd kunskapsbrist om alternativa ägarstrukturer, finansieringslösningar och boendeformer, vilket kan hämma bostadsbyggandet. Det är viktigt att Luleå kommun för dialog med banker, byggaktörer och enskilda för att utbyta kunskap och tillsammans stimulera möjligheterna till bostadsbyggande i alla landsbygdsområden. Olika förutsättningar kräver olika insatser. Därför är det viktigt att skapa sig en förståelse och kunskap om varje specifik plats och dess behov.

Ödehus och underutnyttjade fastigheter förekommer i hela kommunen och är en resurs för utveckling. Projekt har bedrivits i den norra kommundelen i samverkan med Boden för att kartlägga och nå ut till fastighetsägare av så kallade ”ödehus”. Projektets kartläggning visar att det finns många obebodda eller underutnyttjade fastigheter. En framtida kommunövergripande kartläggning skulle mest troligt visa på ett stort antal ödehus vilket inte ska förringas som en resurs i bostadsförsörjningen på landsbygderna.

Andra regionala exempel som visat sig framgångsrika för att främja inflyttning och ägarskifte är projektet ”Hej Hemby” i Tornedalen. I projektet arbetar man med rådgivning och stöd till fastighetsägare som vill sälja eller hyra ut, och till husletare och nybyggare som vill flytta in. För att få fler att hitta till Tornedalen genomförs olika marknadsföringsinsatser tillsammans med lokala föreningar och näringslivet. Teamet inom projektet finns tillgängliga genom försäljningsprocessen och inflyttningen och hjälper även till att matcha inflyttare med arbetsgivare eller med etablering av företag.

Variation av upplåtelseformer

Idag finns det nästan uteslutande äganderätter som till största delen utgörs av småhus. En genomgång av det statistiska underlaget som finns tillgängligt över upplåtelseformer på Luleås landsbygder samt inspel i dialoger visar att det råder ett underskott på mindre bostäder, både hyresalternativ och bostadsrätter. Det finns alltså en uppenbar brist i variation av upplåtelseformer vilket gör att människor som är i behov av mindre bostäder inte hittar alternativ inom bygden utan i värsta fall måste flytta mot sin vilja när ens situation kräver det. Detta kan vara äldre personer som är i behov av en enklare och mer lättskött bostad, unga vuxna, barnfamiljer som får ändrade behov med fler. Förutom en mer socialt hållbar bostadsförsörjning skulle ett tillskott av lägenheter skapa förutsättningar för flyttkedjor och stärkt underlag till service såsom förskola och skola samt effektivisering inom bland annat socialomsorgen.

Lulebo AB har sedan 2023 ändrade ägardirektiv i syfte att bygga på landsbygderna. Utifrån rådande marknadssituation har Lulebo bedömt att Antnäs och Rutvik är bäst lämpade. Marknadsvärdet är lågt i stora delar av norra kommundelen vilket kan kräva samverkanslösningar och riskdelning för att komma framåt.

Lokala utvecklingsplaner och initiativ

Det finns ett starkt lokalt engagemang i många bygder som driver utvecklingsfrågor. Utöver kommunens fysiska planering drivs bebyggelseutvecklingen på landsbygden främst av lokala aktörer som byautvecklingsföreningar, markägare och enskilda aktörer. Kommunens roll är att stötta dessa initiativ genom information, rådgivning och samordning. Byautvecklingsplaner är också viktiga verktyg där boende och verksamma, genom sin erfarenhet och platskännedom, samlar lokala behov och idéer om utveckling, vilket ger kommunen värdefull kunskap för att skapa långsiktigt hållbara och attraktiva livsmiljöer.

På senare år har det idéburna byggandet tagit fart och spridit sig runt om i Sverige. Exempel på idéburet byggande är bygg- och bogemenskaper där en grupp människor organiserar sig och själva agerar byggherre i icke spekulativt syfte. Goda exempel på lokalt bostadsbyggande finns både i städer och på landsbygderna. Ett exempel från Luleå kommun är Klöverträskbygdens arbete med vad de kallar generationsboende (2 etapper) som färdigställdes 2005 och 2017.

Att bana väg för idéburna byggaktörer kan ske på flera olika plan.
Stöd från statligt håll är viktigt, olika subventioner, riktade bidrag och kreditgarantier kan underlätta för grupper som verkar inom detta fält.
Mer sociala bolagsformer efterfrågas också av många verksamma aktörer inom det idéburna byggandet. Kommunen har genom planmonopolet och markanvisningar verktygen att främja det idéburna byggandet. Kommunal borgen kan också vara en kritisk brygga som möjliggör att finansieringen går ihop. Under 2025 och 2026 har Luleå kommun i samverkan med Coompanion Norrbotten bedrivit ett projekt för att höja kunskapen om bygg- och bogemenskaper inom den kommunala organisationen såväl som civilsamhället och andra aktörer.

Fördelning upplåtelseformer

Diagrammen visar fördelningen av upplåtelseformer (hyresrätt, bostadsrätt och äganderätt) i de samlande byarna, landsbygdskärnorna och stadsnära byarna. Det råder en stor brist på mindre hyresbostäder i samtliga landsbygdsområden. I Råneå och Alvik finns kommunala vård- och omsorgsboenden, samt trygghetsboende i Råneå och Antnäs (Lulebo). Under åren 2015–2024 beviljades 285 bygglov för enbostadshus på Luleås landsbygder samt 23 lägenheter i flerbostadshus (trygghetsboende i Råneå). De flesta bygglov beviljas inom de stadsnära byarna samt landsbygdsområdena Syd och Mitt. Det kan tolkas som att bebyggelsetrycket är som störst där. För att få till en bättre fördelning av olika upplåtelseformer behöver byggandet att flerbostadshus öka.

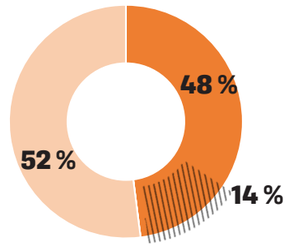
Framtida bostadsbebyggelse

Det finns gällande detaljplaner och pågående detaljplaner på kommunal och privat mark som syftar till ökad bostadsbebyggelse. Majoriteten av planerna kommer möjliggöra småhusbebyggelse (äganderätter). I Rutvik och Antnäs planeras för flerbostadshus. Pågående detaljplaner är främst lokaliserade i de stadsnära byarna och Sörbyarna. Fördjupad översiktsplan pågår i området Björsbyn/Bensbyn.

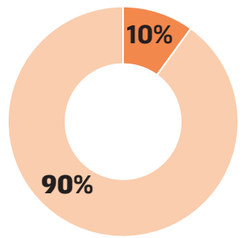
I Råneå och Antnäs finns kommunal mark för markanvisning. Genomförandet av markanvisningar i Antnäs är beroende av utökad VA-kapacitet (utredning väntas klar under våren 2026). I Råneå finns totalt tre områden varav två, Tallheden och Näset, är prioriterade under innevarande planperiod (2021–2026). Det tredje området behöver alternativ för parkering utredas. Under 2020 markanvisades en tomt på ca 4000 kvadratmeter till ett privat företag i centrala Råneå. 2025 färdigställdes 12 hyreslägenheter, kapacitet finns för ytterligare bebyggelse.

Teckenförklaring

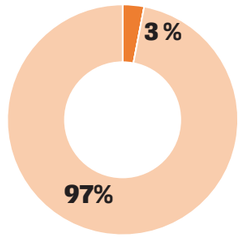
- Kommunalt vård- och omsorgsboende
- Trygghetsboende (Lulebo)
- Hyresrätt
- Bostadsrätt
- Äganderätt
- *Varav specialbostäder t.ex. student, äldre*
- Pågående detaljplaner 2026
- Markanvisningar

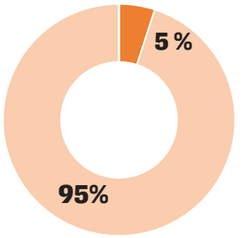
Råneå

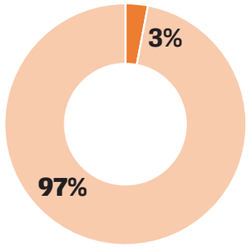
Niemisel

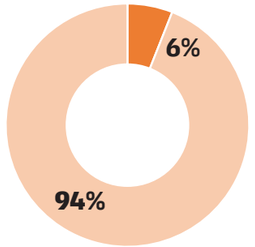
Vitå

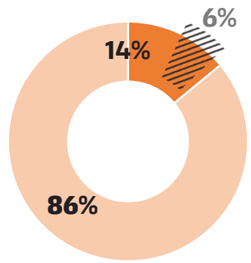
Jämtön

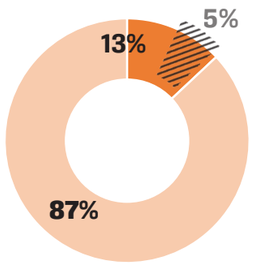
Persön

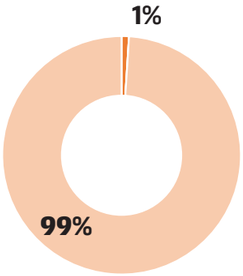
Örarna-Brändön

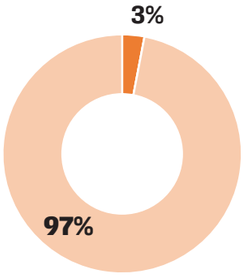
Antnäs

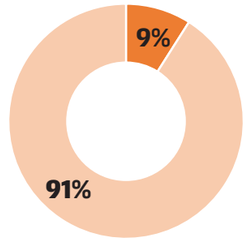
Alvik

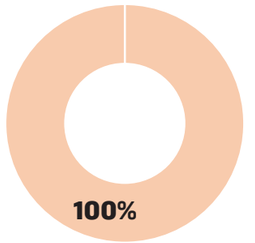
Avan

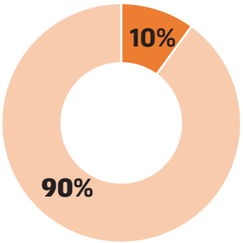
Bälinge

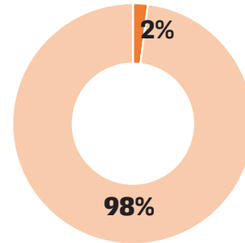
Klöverträsk

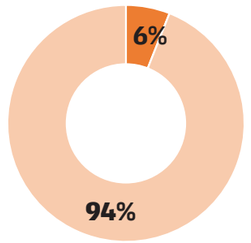
Måttsund

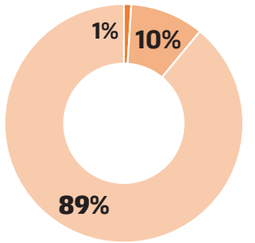
Ersnäs

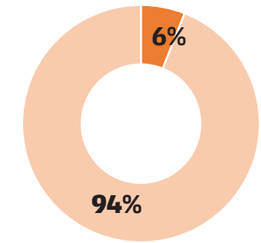
Kallax

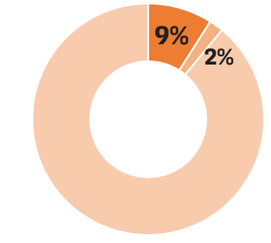
Bensbyn

Björsbyn

Rutvik

S.Sunderbyn

Servicetillgång

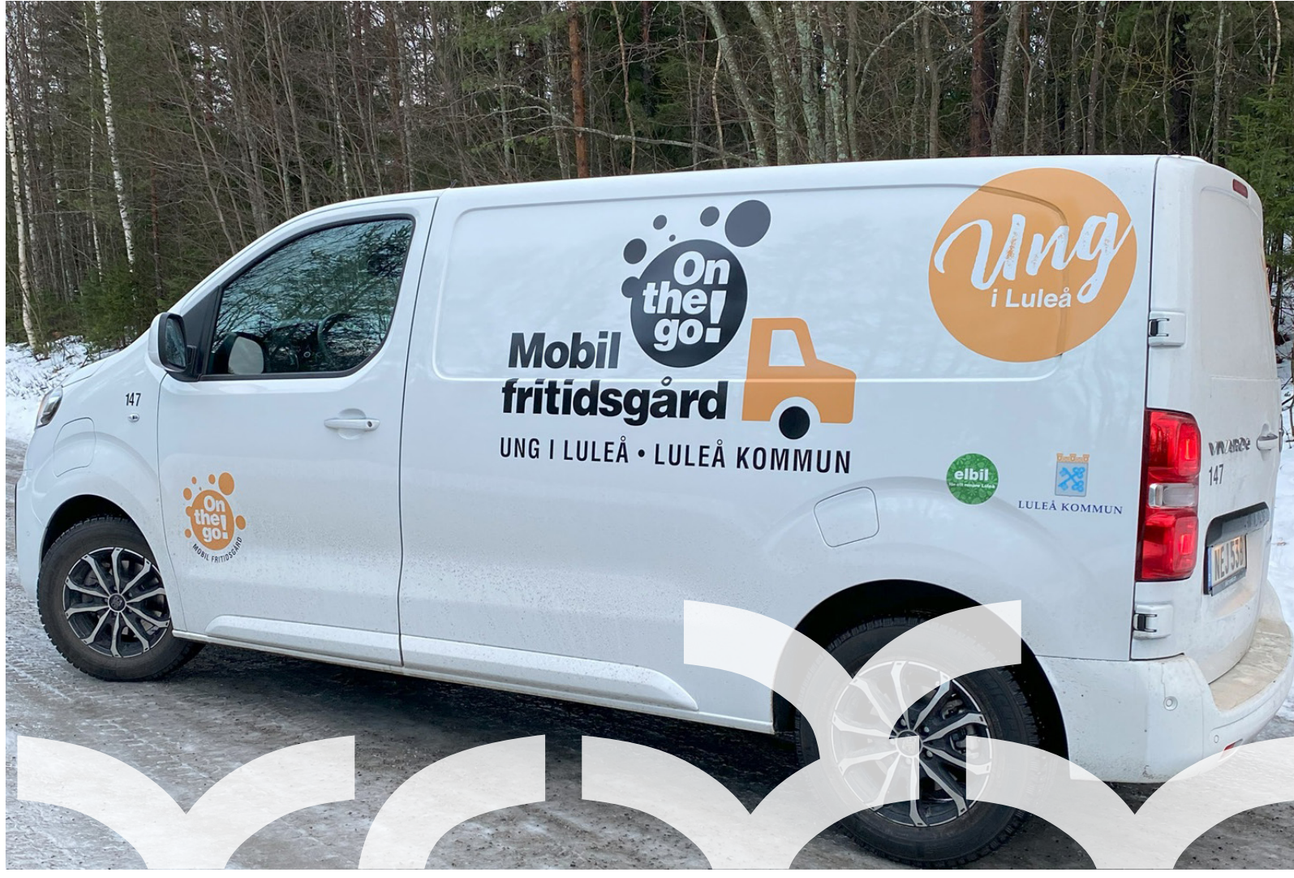
En välfungerande service är avgörande för god livskvalitet och hållbar tillväxt på Luleås landsbygder. Eftersom landsbygderna har andra förutsättningar än tätorter, med längre avstånd, färre människor och glesare mellan arbetsplatser behöver servicen planeras och anpassas utifrån de platsspecifika förutsättningar som finns på landsbygderna.

Samverkan för en bibehållen och utvecklad basservice

Kommunen ansvarar för en rad centrala verksamheter som förskola, grundskola, socialtjänst, äldreomsorg, räddningstjänst och teknisk service och infrastruktur. De kommunala bolagen har viktiga roller med ansvar för exempelvis bostadsbyggande (Lulebo), vatten, avlopp och avfall (Lumire) och energiförsörjning (Luleå Energi) samt bredband och fiber (Lunet). Vissa verksamheter styrs av lagstadgade krav och vissa verksamheter är frivilliga för kommunen att bedriva. Samverkan med andra kommuner, regionen, staten och privata aktörer är avgörande för att stimulera utveckling, utbyte och förstå lokala möjligheter och utmaningar.

Utbildning samt vård- och omsorg är branscher som sysselsätter många invånare på Luleås landsbygder. Förändringar inom offentlig service, och särskilt på skolområdet, påverkar därför inte bara de som använder servicen, utan även antalet lokala arbetsplatser. Därför är det viktigt att beakta hela samhällsutvecklingsperspektivet vid planering av offentlig basservice. En robust samhällsservice samspelar med den lokala bostadsmarknaden, närhet till arbete, skola och förskola och fungerande teknisk- och digital infrastruktur. För att kunna möta både möjligheter relaterade till tillväxt och utmaningar kopplat till avfolkning, behöver kommunen arbeta proaktivt inom samhällsplanering och lokalförsörjning. Detta är särskilt viktigt då processerna kring exempelvis markköp och fysisk planering tar lång tid.

En flexibel lokalförsörjning kan också innebära en rad samordningsvinster både för kommunal verksamhet och för företagare, föreningsliv och privatpersoner. Det finns en potential i att samnyttja och hyra ut lokaler genom smarta låssystem och annan teknisk utveckling för att öka nyttjandegraden på exempelvis helger och kvällar då ordinarie verksamhet inte nyttjar lokalen. På samma sätt kan lokala behov samordnas med kommunens när fastigheter renoveras eller nya lokaler tillskapas.

Kompetensförsörjning

För att säkerställa en väl fungerande offentlig och privat service är kompetensförsörjningen avgörande. Exempelvis finns ett stort behov av personal inom äldreomsorgen där omsorgsbehovet ökar i takt med att antalet äldre stiger. På Luleås landsbygder blir utmaningarna extra stora på grund av långa avstånd och glesa miljöer, vilket gör det viktigt att hitta sätt att attrahera och behålla personal. I dagsläget pendlar många ut från kommunens landsbygdsområden för arbete och studier. Detta mönster försvårar rekrytering bland annat till räddningstjänsten som kräver närvaro på plats vid utryckning. Satsningar på större tätorter utanför stadsbygden kan därför stärka kompetensförsörjningen genom kortare resvägar till arbets-, studie- och mötesplatser.

Satsningar kan också handla om bättre samordning mellan kommunala verksamheter för att möjliggöra kombinationstjänster. Att kombinera olika deltidsanställningar inom kommunal verksamhet kan möjliggöra arbete på hemorten, minskat pendlande och ökad robusthet i lokalsamhället.

Teknisk utveckling och digitalisering

Digitalisering skapar stora möjligheter att förbättra och göra offentlig service mer tillgänglig på landsbygderna, exempelvis genom enklare kontakt

med kommunen och regionen, digitala vårdlösningar, fjärrundervisning och informationsmöten hemifrån eller via samlingslokaler. Digital teknik kan bland annat stärka äldreomsorgen och möjliggöra för individer att bo kvar på sin hemort längre genom välfärdsteknologiska lösningar som digital tillsyn och larm. Det är dock viktigt att beakta risken för digitalt utanförskap vid utformandet av tjänster och lösningar. Dialog och information är viktiga insatser för att göra användningen trygg och säker.

Mobil och flexibel service

Luleå kommun använder mobila verksamheter för att stärka servicen på landsbygderna. Biblioteksbussen är en uppskattad mötesplats som har god täckningsgrad i samtliga landsbygdsområden. Den mobila fritidsgården ”On the go” fungerar som en rörlig fritidsgård för ungdomar 13–20 år och erbjuder aktiviteter i samtliga landsbygdsområden. Den mobila fritidsgården nyttjar bygdegårdar för sina träffar. Dessa mobila servicelösningar är uppskattade och fyller ett viktigt behov och visar på potentialen att utveckla fler liknande tjänster alternativt utveckla redan befintliga. I många byar efterfrågas fler aktiviteter för barn och unga, särskilt inom kultur och fritid. Mobila koncept och digital teknik, som livesända kulturarrangemang eller digitala informationsskärmar, kan hjälpa till att minska avstånd och bredda serviceutbudet.

Trygghet vid kris

Kommunen har ett grundläggande ansvar vid samhällsstörningar och ska säkerställa att samhällsviktig verksamhet fungerar, såsom omsorg, skola, vattenförsörjning och räddningstjänst. En central uppgift är att ge snabb och korrekt information till allmänheten via flera kanaler för att skapa trygghet och ge tydliga råd.

På grund av kommunens vidsträckta geografi råder det utmaningar när verksamheter ska säkras och driftsättas och vid kriser och störningar. Bristande mobiltäckning och dåligt underhållna vägar är några brister som redan framförts i dialoger och som påverkar känslan av trygghet på landsbygderna. Ansvaret kopplat till digital- och väginfrastruktur är delad vilket ställer krav på samverkan och samordning. Stat, länsstyrelse och region kan ha ett helhetsperspektiv och bland annat bidra med finansiering och främja erfarenhetsutbyte medan kommun och civilsamhälle har bra koll på lokala förutsättningar och behov. Att ha en öppen och kontinuerlig dialog är viktigt för att utveckla den lokala krisberedskapen och utreda ansvar om något händer. Någon enhetlig definition på trygghetspunkter och vad dessa ska innehålla och skötas finns inte. I genomförda dialoger har det framkommit en önskan från många bygder att utveckla den lokala byagården till trygghetspunkt och mötesplats vid kriser. Goda exempel på

beredskapsplaner och lokala studiecirklar har redan genomförts på initiativ från civilsamhället för att kartlägga resurser och materiel. Forskning visar också att ett drivet civilsamhälle är en viktig aktör för att höja beredskapen på landsbygderna.

Tillgång till basservice - Luleås landsbygder

OBS! Text stöds av karta på nästa sida

<u>Skolstruktur</u>

Skolstrukturen (förskola och grundskola F-6) är delvis fristående i Norr medan de i landsbygdsområde Mitt- och Syd är i kommunal regi med undantag från en fristående förskola i Antnäs. Skolstrukturen är tätare i område Syd jämfört med de andra områdena. Högstadieskola i landsbygdskontext finns i Råneå. I dialoger har det påtalats behov av högstadieskola i landsbygdsområde Syd. Det råder kapacitetsbrist i vissa byaskolor- och förskolor.

<u>Hälsocentral och tandvård</u>

Region Norrbotten ansvarar för hälsocentraler i länet och den enda i landsbygdskontext finns i Råneå. Det saknas tandvård i samtliga landsbygdsområden vilket medför långa resor och avbrott i arbete och studier. Det har påtalats i dialoger om behovet av hälsocentral och tandvård i fler landsbygdsområden alternativt mobil hälsoservice som kan ambulera mellan byar.

<u>Kultur och fritid</u>

Mötesplatser och förutsättningar för för fritid, sport och rekreation varierar också. Generellt förvaltas och sköts exempelvis isrinkar och fotbollsplaner av det lokala föreningslivet, ofta med ekonomiskt stöd från kommunen.

Förekomsten av kommunala lekmiljöer och allmän platsmark varierar i de olika landsbygdsområdena. Många lekmiljöer är i behov av upprustning. Utöver det finns mötesplatser, grillplatser och badplatser i alla landsbygdsområden som ofta sköts av det lokala föreningslivet. Badhus, bemannat bibliotek och fritidsgård finns i Råneå. Mobil och ambulerande service såsom bokbussen och den mobila fritidsgården ”On the go” har god täckningsgrad* i samtliga landsbygdsområden och är väldigt omtyckta.

Byagårdar och samlingslokaler finns i alla landsbygdsområden och nyttjas i varierande grad. Samlingslokalerna är viktiga mötesplatser för många olika typer av aktiviteter och fungerar i många bygder som nav för lokal utveckling och evenemang. Luleå kommun betalar ut driftstöd till samlingslokaler och föreningar som ansöker om det. Vissa samlingslokaler ägs av Luleå kommun medan andra är privatägda.

Kommersiell service

Kommersiell basservice i form av dagligvarubutiker, drivmedelsstationer och laddstationer finns i samtliga landsbygdsområden. Bemannade dagligvarubutiker finns i Råneå, Niemisel, Örarna och Antnäs. Obemannade mindre enheter med bassortiment har på senaste tiden etablerats i flera byar, bland annat Jämtön, Klöverträsk, Bensbyn och Ersnäs. I dialoger framhålls dagligvarubutikerna som uppskattade mötesplatser och viktiga att beakta vid planering av händelse av kris för att säkerställa tillgången på bland annat livsmedel.

Turtäthet kollektivtrafik

Luleå lokaltrafiks linjenät är koncentrerat till stadsbygden och de stadsnära byarna; Södra Sunderbyn, Rutvik, Lövskär och Björsbyn. Länstrafikens linjenät löper genom alla landsbygdsområden men turtätheten varierar kraftigt och många sträckningar har kommit till för att täcka behovet att skolskjuts. Detta får till följd att turtätheten under sommartid är än mer gles. Förutsättningarna att resa kollektivt, till exempelvis Luleå tätort, är bättre i landsbygdsområde Syd i jämförelse med Mitt och Norr när man jämför antalet avgångar.

*Under 2025 och 2026 har den mobila fritidsgården utökat sin verksamhet till fler byar genom testverksamhet.

Teckenförklaring karta "Servicetillgång"

Basservice (offentlig och privat)

- Kommunal förskola
- Privat förskola
- Kommunal grundskola
- Privat grundskola
- Hälsocentral
- Fritidsgård (Råneå) eller mobil fritidsgård "On the go" *
- Lekmiljöer (kommunala)
- Badhus
- Idrottshall (kommunal)
- Gymnastikhall (kommunal)
- Bibliotek
- Bokbusstop

Kommersiell service

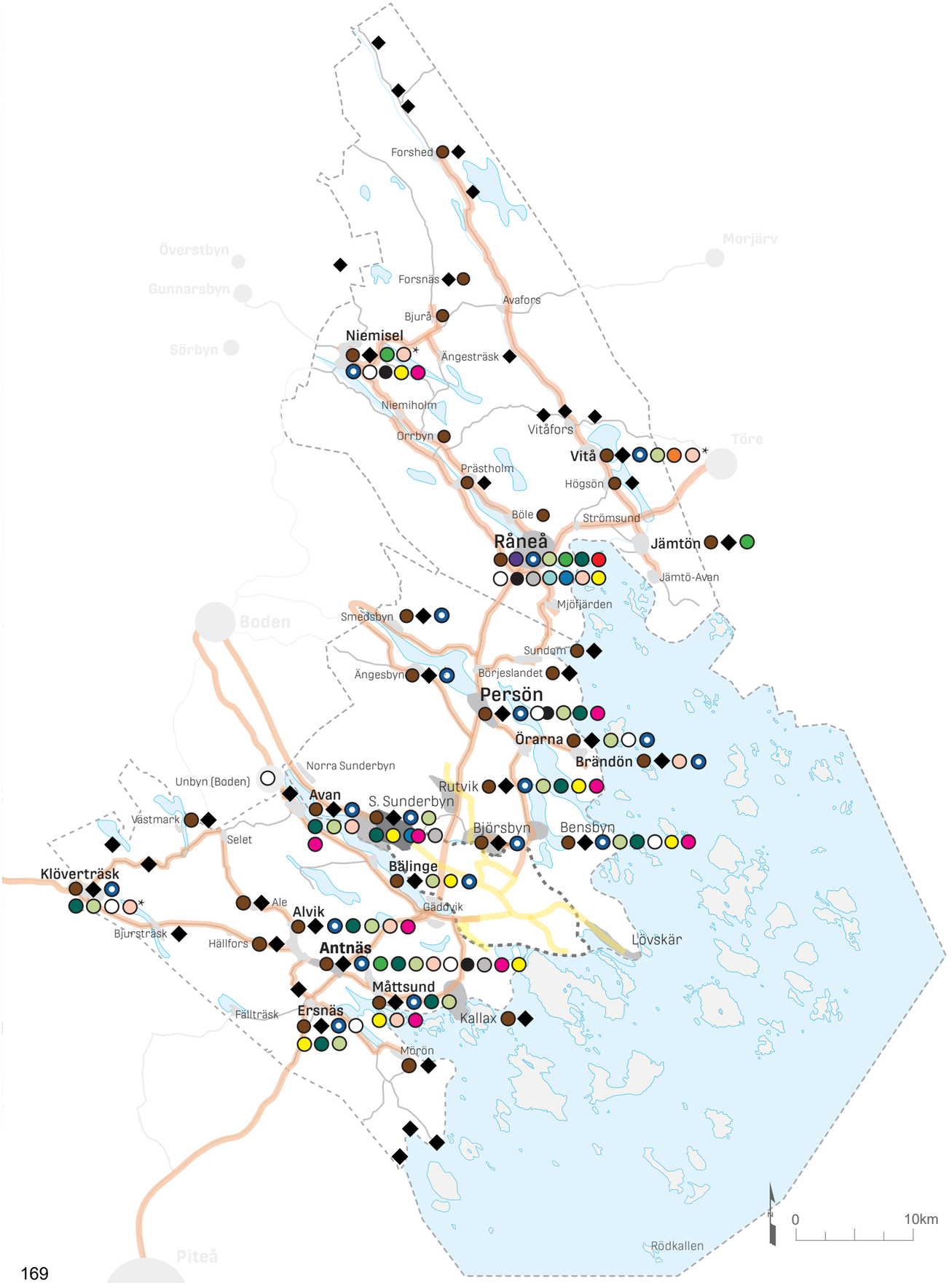
- Livsmedelsbutik (inkl. obemannad)
- Drivmedel
- Laddpunkt

Lokalt engagemang & delaktighet

- Föreningslokaler och mötesplatser
- Idrottsplats (t.ex. fotbollsplan, hockeyrink)

Kollektivtrafik - linjenät

- Länstrafiken (LTN)
- Luleå lokaltrafik (LLT)

Infrastruktur och transporter

Infrastruktur och transporter är grundläggande delar av en hållbar landsbygdsutveckling. Det skapar förutsättningar för att bo verka och besöka Luleås landsbygder. Hit hör både kollektivtrafik och vägar för gång, cykel, bil och buss, men även IT-infrastruktur som mobiltäckning och bredband liksom teknisk infrastruktur för vatten, avlopp, avfall, återvinning och energiförsörjning.

Hållbara transporter

Bilen är viktig för landsbygdsbefolkningen, den möjliggör för många att få ihop vardagspusslet med arbets- och studiependling, fritidsaktiviteter och inköp. Den bidrar också till trygghet, att kunna ta sig oavsett väglag. Biltransporter bidrar dock negativt till kommunens klimatpåverkan i stor utsträckning. Då studie- och arbetspendlingen är stor i våra landsbygdsområden finns det möjligheter för minskade utsläpp genom exempelvis ökad samåkning. Omställning till fossilfria drivmedel är exempel på andra initiativ som främja mer hållbart resande med bil.

Att kunna resa kollektivt till arbete, studier och nöje är viktigt för att uppnå ett hållbart resande, inte minst för barn och unga som inte har körkort. Turtäthet, tillförlitlighet och komfort är viktiga aspekter för att vilja och kunna ta bussen. Det är också viktigt att beakta helhetsupplevelsen vid främjandet av kollektivt resande. Ett s.k. ”dörr till dörr”-perspektiv innebär att se till hela resan, inte bara själva kollektivtrafikdelen. Pendlarparkeringar för byte av transportmedel, cykel- och gånginfrastruktur till trygga och tillgängliga hållplatser, samt god turtäthet under rusningstider är viktiga aspekter för att resa kollektivt.

Luleå kommun har rådighet att beställa och bekosta inomkommunal kollektivtrafik genom länstrafiken i Norrbotten och den regionala kollektivtrafikmyndigheten (RKM). Dock är kollektivtrafik mycket kostnadsdrivande vilket innebär att intäkter för biljetter inte räcker för att täcka den totala kostnaden. För att möjliggöra ökat resande i glest befolkade områden kan anropsstyrd kollektivtrafik vara en lösning där reseunderlaget är för lågt för traditionella busslinjer. Systemet bygger på att resenärer bokar sin resa i förväg, varefter fordonet kör en anpassad rutt för att hämta och lämna resenärer.

För att möjliggöra ett ökat hållbart resande krävs bland annat uthållighet och beteendeförändringar. Här kan kommunen stötta genom att ta initiativ till nya mobilitetsprojekt med byar som testbäddar, samt inkludera landsbygderna i pågående satsningar som samåkningsprojekt och olika delningsplattformar.

Infrastruktur och väghållning

Säkra vägar för olika transportslag under alla årstider är en viktig fråga för många boende och verksamma i Luleås landsbygder. Ansvaret för byggande och underhåll av vägar samt gång- och cykelvägar, kallas för väghållning. Staten, via Trafikverket, kommunen, vägföreningar/samfällighetsföreningar eller enskilda fastighetsägare är väghållare för olika typer av vägar. Denna ansvarsfördelning kan vara en utmaning då olika intressen och prioriteringar styr väghållningen. De flesta vägar på Luleås landsbygder ägs av staten och enskilda. Kommunen ansvarar endast för en mindre del av vägarna inom lite större tätorter. Dock har Luleå kommun åtagit sig underhållet av betydligt fler enskilda vägar än många andra kommuner.

Det är ofta kommunen som tar emot lokala önskemål och synpunkter kring väghållningen oavsett väghållare. Därför är det extra viktigt att tydliggöra ansvarsfördelning och prioritera bland relevanta förslag för att kunna ge

inspel till region och andra aktörer. Utöver att agera som brygga mellan olika landsbygdsaktörer och myndigheter gällande infrastrukturfrågor är lättillgänglig information och rådgivning viktigt.

För att främja att fler går och cyklar är trygghet och säkerhet viktiga frågor. Bättre och säkrare gång- och cykelvägar behövs både inom och mellan byar samt till Luleå stadsbygd. I dagsläget finns det cykelkopplingar mellan de stadsnära byarna Rutvik, Bensbyn, Kallax, Södra Sunderbyn till Luleå tätort. Saknade cykelkopplingar som påtalas i många dialoger är mellan Kallax, Måttsund vidare till Antnäs och Alvik.

Anläggning av gång- och cykelnät ombesörjs av ansvarig väghållare. Utöver de utpekade samlande byarna i gällande översiktsplan och kopplingar mellan de nyss nämnda stadsnära byarna och tätort äger kommunen väldigt lite vägnät för cykeltrafik och råder inte över utvecklingen på samma sätt. Här krävs i stället ett samarbete med statlig eller enskild väghållare.

IT-infrastruktur och digitalisering

En ökad digitalisering, införandet av ny teknik i kombination med ändrade beteendemönster har bidragit till att fler arbetar och studerar på distans, en ökad digital kommunikation, effektivisering av verksamheter och utvecklandet av nya serviceformer. Därför är tillgången till en god IT-infrastruktur en viktig fråga för att fortsatt ta tillvara dessa möjligheter i utvecklingen av Luleås landsbygder.

Bredbandstäckningen på Luleås landsbygder är god, även i ett nationellt perspektiv. Dock finns det områden utan bredband. I dessa delar av kommunen är fiberutbyggnad ofta svår på grund av höga kostnader, begränsade statliga stöd och ibland lågt intresse bland boende. Eftersom privata aktörer främst bygger där lönsamheten är störst, har utbyggnaden i huvudsak skett i tätorter där antalet abonnenter är fler. På landsbygden utförs därför arbetet av en blandning av privata aktörer, kommunala bolag och föreningar.

Kommunen kan stimulera bredbandsutbyggnad och bättre mobiltäckning på landsbygden genom att kartlägga brister, underlätta etablering för operatörer och samordna exempelvis grävarbeten. Genom dialog med operatörer, investeringar i gemensam infrastruktur och informationsinsatser som ökar intresset bland boende kan kommunen skapa bättre förutsättningar för utbyggnad. Att aktivt arbeta med regionala och statliga stödinsatser är också viktigt. Att integrera bredbandsfrågan i översiktsplanering och andra strategier hjälper dessutom till att långsiktigt stärka tillgången till digital infrastruktur på Luleås landsbygder. I dagsläget finns ingen bredbandssamordnare i Luleå kommun.

Vatten och avlopp

År 2024 antogs en ny vatten- och avloppsplan (VA-plan 2040). VA-planen beskriver hur försörjningen av vatten och avlopp ska utvecklas i hela Luleå kommun, både för allmänna vatten- och avloppsanläggningar som drivs av Lumire samt för enskilda vatten- och avloppslösningar som fastighetsägare ansvarar för. Kommunen är skyldig att ordna vatten- och avloppsförsörjning genom allmänna anläggningar om det finns behov i ett större sammanhang med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. Vid bedömningen ska kommunen också ta särskild hänsyn till om behovet kan tillgodoses genom enskilda anläggningar som är godtagbara ur hälso- och miljösynpunkt. Om vatten- och avloppsförsörjningen behöver lösas genom allmänna VA-anläggningar beslutar kommunen om verksamhetsområden där allmänna vatten- och avloppstjänster ska tillhandahållas.

Idag omfattar verksamhetsområdena bland annat Luleå stadsbygd, Råneå, Högsön, Jämtön, Niemisel, Strömsund, Ängesbyn, Persön, Bensbyn, Rutvik, Kallax, Måttsund, Antnäs, Ersnäs, Alvik, Ale och Klöverträsk. I de allmänna anläggningarna i Vitå/Högsön, Jämtön, Niemisel, Sundom och Ängesbyn finns kapacitet för att ansluta ny bebyggelse. I Klöverträsk, Avan, Råneå, Strömsund och Brändön finns viss kapacitet för anslutning till dricksvatten. I sörbyarna utreds insatser för att möjliggöra nyanslutningar, beslut väntas under våren 2026. Generellt för nyanslutningar gäller att möjligheten finns i nära anslutning till befintligt verksamhetsområde.

I gällande VA-plan har två områden prioriterats för utbyggnad av allmänt vatten och avlopp: Bensbyn Järnviken (Östra Bensbyn) och Hertsölandet Lövskär. Arbetet med utbyggnad i Bensbyn pågår och planeringen av Hertsölandet Lövskär har påbörjats. Utbyggnaderna bidrar till förbättrade förutsättningar för ny bebyggelse och kan även möjliggöra omvandling av fritidshus till permanentboende.

Utanför verksamhetsområdena ansvarar fastighetsägaren för att ordna vatten- och avloppslösningar. På landsbygden finns ofta förutsättningar för enskilda lösningar eftersom avstånden mellan fastigheter generellt är större, men möjligheterna beror också på lokala mark- och vattenförhållanden. Enskilda lösningar kan utformas både som anläggningar för en enskild fastighet och som gemensamma anläggningar där flera fastighetsägare samarbetar. Gemensamma lösningar kan i vissa fall vara fördelaktiga ur både ekonomiskt och miljömässigt perspektiv. Luleå kommun bedriver tillsyn över enskilda avloppsanläggningar för att säkerställa att de uppfyller miljöbalkens krav på rening. Fastighetsägaren ansvarar för att anläggningen fungerar och uppfyller gällande krav. Eftersom enskilda avloppslösningar är vanliga på landsbygden kan många fastighetsägare beröras av tillsyn. Luleå kommun har en VA-rådgivare som enskilda fastighetsägare kan vända sig till för råd om

enskilda VA-anläggningar.

I dialoger har det framkommit önskemål om utvecklad information och rådgivning kring vatten- och avloppsfrågor, särskilt vid åtgärdande av äldre avloppsanläggningar eller anläggning av nya. Sådana investeringar kan innebära betydande kostnader för enskilda fastighetsägare, företag eller föreningar.

Avfall och återvinning

Kommunens avfallsplan (Kommunfullmäktige, 2021) beskriver kommunens inriktning för hur hantering av avfall från hushåll och verksamheter ska ske.

På sikt kommer återvinningsstationerna att fasas ut för att ersättas av hushållsnära sortering i egna avfallskärl (senast 1 januari 2027). Detta på grund av en ny lagstiftning. Det nya systemet ska bidra till en effektivare avfallshantering och minskade koldioxidutsläpp. Lumire ansvarar för att byta ut avfallskärlen under 2026. På kommunens återvinningscentraler Risslan (Luleå tätort) samt Sunderbyn, Antnäs och Råneå kan du slänga och sortera grövre avfall. De tre förstnämnda har självservice dygnet runt.

Teckenförklaring karta "Infrastruktur"

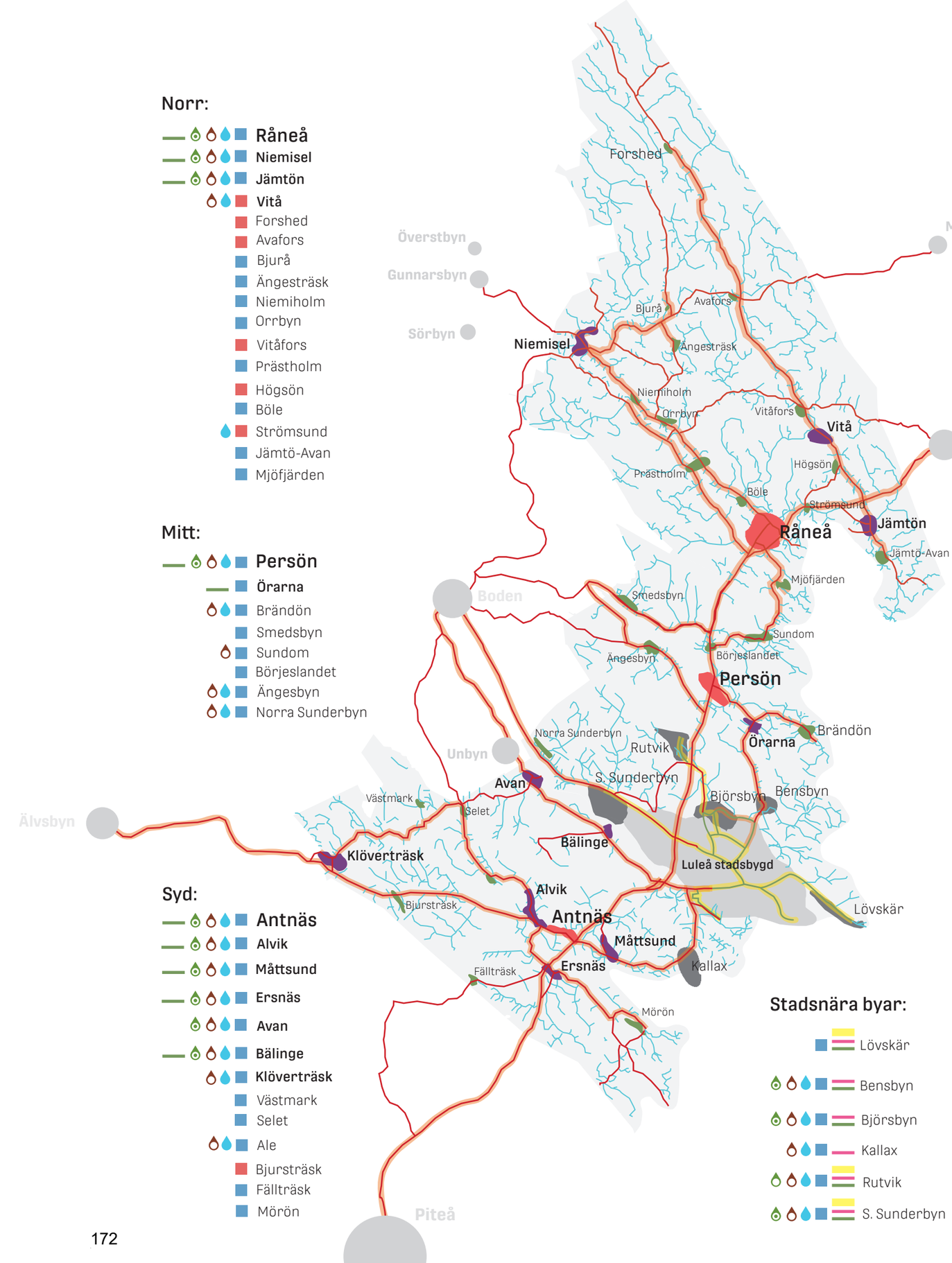
Väghållare
- Statlig väg
- Kommunal väg
- Enskild väg
- Cykelstråk

Kollektivtrafik
- Länstrafiken (LTN)
- Luleå lokaltrafik (LLT)

Vatten- och avlopp
- Kommunalt vatten
- Kommunalt spillvatten
- Kommunalt dagvatten

Bredbandstäckning*
- Mindre än 40%
- 40-60 %
- 60-80 %
- 80-95 %
- 95 % eller mer

** Visa andelen hushåll och arbetsställen som har, eller fått erbjunadnde om, en anslutning om 1 Gbit/s.*
Källa: Post- och telestyrelsen 1 oktober 2023

Lokalt engagemang och kultur

Det som kännetecknar många bygder i kommunen är det lokala engagemanget och gemenskapen. Ideella aktörer bidrar bland annat med barn- och ungdomsaktiviteter, motverkar ensamhet bland äldre och ökad samhörighet i bygden. Föreningslivet, bland annat i form av bygdegårdsföreningar, utvecklingsgrupper, idrottsföreningar och församlingar genererar många värden för boende och verksamma på Luleås landsbygder.

Samverkan för lokal utveckling

Det är viktigt att kommunen stöttar och skapar goda förutsättningar för de ideella aktörer och organisationer som verkar på Luleås landsbygder. Luleå kommun fördelar årligen ekonomiskt stöd till ideella aktörer på landsbygderna men arbetar också med rådgivning i föreningsfrågor. Kommunen har en viktig roll att följa upp hur föreningsstöden fördelar sig och framför allt *att* det söks för att möjliggöra lokal utveckling.

Utöver ekonomiskt stöd kan kommunen agera möjliggörare genom samverkan med föreningslivet inom olika projekt och initiativ. Samarbete med exempelvis universitet, andra kommuner, länsstyrelsen och studieförbund är också viktigt då de har en främjande roll. Kommunen kan även uppmuntra samarbete mellan byarna. Ett exempel är arbetet med beredskapsfrågor som många bygder aktivt jobbar med och kan lära av varandra. Resultatet av gemensamt arbete kan vara utvecklingsprojekt, nya serviceformer, evenemang och näringslivsutveckling.

På lokal nivå finns Landsbygdsrådet vars syfte är att främja utbytet mellan politiker, tjänstepersoner och föreningslivet på landsbygderna. Rådet diskuterar, granskar och följer upp kommunens arbete med landsbygdsfrågor. Rådet ses cirka fem gånger per år och föregås av möten inom samverkansorganet Lule byaforum som samlar föreningsrepresentanter från alla landsbygdsområden inklusive skärgården.

På regional nivå ingår Luleå kommun i ”Nätverket för ett servicerikt Norrbotten” som samlar kommuner i Norrbotten för att utveckla och främja tillgången till kommersiell och offentlig service i vår region. Region

Norrbotten ansvarar för det regionala serviceprogrammet och den handlingsplan som finns för ett servicerikt Norrbotten.

Leader är en metod där privat, ideell och offentlig sektor arbetar tillsammans för lokal utveckling. Leaderprojekt finansieras genom EU-medel och genom statlig och offentlig medfinansiering på regional och lokal nivå. Luleå ingår i Leader Spira Mare där även Boden, Kalix, Piteå och Älvsbyn ingår. Genom leader kan föreningar, företag och organisationer söka pengar för utvecklingsprojekt som stärker landsbygderna.

Främja delaktighet och engagemang

Det ideella engagemanget är ofta personberoende och kan vara skört om endast ett fåtal individer är engagerade. För att göra utvecklingsarbetet långsiktigt hållbart behöver fler målgrupper inkluderas. I dialoger påtalas svårigheter med föryngring och engagemang i det lokala utvecklingsarbetet, det är därför viktigt att främja ungas delaktighet i utvecklingen av sina hemorter. En viktig insats handlar om att stärka ungas egna organisering och ta vara på deras idéer och önskemål. Utöver lokala föreningar har den mobila fritidsgården ”On the go” och bokbussen nyckelroller för detta. Ett exempel på projekt som genomförts för att lyfta ungas perspektiv på landsbygdernas utveckling är ”Din röst, din by”. Projektet resulterade i ett ”byabrev” som speglar deltagarnas vardag och deras visioner för framtidens

landsbygd. Byabrevet har sedan presenterats på Landsbygdsrådet och för politiker och tjänstepersoner som underlag för beslut och planering av landsbygdsutvecklingen.

Fler kultur- och fritidsaktiviteter

Att möjliggöra för möten och kultur är viktigt för många som bor på landsbygderna i Luleå kommun. Idag pendlar många in till tätorter eller staden för att ta del av aktiviteter som sport och nöje. Genom att erbjuda fler aktiviteter på plats till exempel i samlingslokaler eller utomhus kan livskvaliteten öka för många invånare och onödiga bilresor minska. De många byagårdarna som finns i kommunen är en resurs för mer kultur och aktiviteter men också viktiga i kristid som samlingspunkt. En geografisk spridning av dessa är viktigt och organiseringen kring dem likaså för att främja en jämlik och hållbar utveckling.

På landsbygderna har kommunen främst hand om idrottsplatser och aktivitetsytor i anslutning till skolorna. Dessa används av verksamheten under skoltid men kan på kvällar och helger nyttjas av allmänheten. Oftast drivs och underhålls fritidsanläggningar, rekreationsområden och samlingslokaler på landsbygderna av ideella föreningar, många gånger med ekonomiskt drifts- och aktivitetsstöd från kommunen. I dialoger framkommer det önskemål om ett mer delat ansvar mellan ideell sektor och kommunen för att ge fler, inte minst unga, möjlighet att delta i fritidsaktiviteter på lika villkor i hela kommunen.

Det finns en potential i att samnyttja och hyra ut kommunala och privata lokaler på fler sätt utifrån de behov som finns lokalt, exempelvis via smarta låssystem och ökad marknadsföring. Då kan lokaler tillgängliggöras för fler aktiviteter på exempelvis kvällar och helger. På samma sätt kan lokala behov samordnas med kommunens när fastigheter renoveras eller nya lokaler tillskapas, som i Råneå där man genom projektet ”Levande mötesplats Råneå” testar hur medborgarhusets lokaler kan delas mellan kommunal verksamhet såsom bibliotek, företagare och föreningsliv.

Näringslivsutveckling på landsbygden

Lokal näringslivsutveckling med en mångfald av företag ger liv åt en bygd, underlag till service och minskat transportbehov. En bra samverkan för en hållbar näringslivsutveckling kan möjliggöra nya företagsetableringar, lokala arbetsplatser, ökad självförsörjningsgrad och stolthet över bygden.

Kommunens roll för näringslivet på landsbygderna

Ett bra företagsklimat bygger på service, samverkan och tydlighet. En strukturerad samordning inom kommunkoncernen, förutsägbar myndighetsutövning samt tillgänglighet är viktigt för att kunna lotsa och bemöta företagare på ett bra sätt. De senaste åren har Luleå kommun näringslivsavdelning genomfört en mängd uppskattade företagsbesök och arrangerat näringslivsträffar där företagare kan lyfta olika frågor och bygga nätverk.

Försörjningsberedskap kan beskrivas som förmågan att både upprätthålla samhällsviktiga funktioner och att förse befolkningen med de varor och tjänster som krävs för att upprätthålla liv och hälsa.

Andra exempel där kommunen har en viktig roll för lokalt företagande är genom medvetna upphandlingar av varor och tjänster. Genom ”skafferiavtal” kan lokala dagligvarubutiker få i uppdrag att leverera livsmedel till offentlig verksamhet utifrån vad som finns att tillgå i butikens så kallade ”skafferier”. På så vis stärks butikerna som servicenav i bygderna. Lokal upphandling som möjliggörare kan också vara att stötta lokala livsmedelsproducenter genom inköp till offentliga måltider. Avtal och upphandlingar med lokala företag och producenter stärker också den lokala försörjningsberedskapen.

Under de senaste åren har det genomförts flera viktiga förbättringar för att förenkla och stärka dialogen med företag i kommunen. Genom att fortsätta erbjuda informationsträffar, anbudsskolor och workshops skapas goda möjligheter till en ökad förståelse för företagare som kan underlätta deltagande vid exempelvis upphandlingar.

Distansarbete blir allt vanligare för dem som har möjlighet. Många boende på landsbygderna ser fördelar med att slippa pendla och kan därför frigöra mer tid till familj och fritid. Här kan lokala initiativ i samverkan med kommunen bidra till att skapa fler möjligheter till distansarbete genom så kallade coworking-hubbar eller gemensamma kontorsytor. Som ett sätt att underlätta distansarbete testar Luleå kommun, genom projektet ”Levande mötesplats Råneå” (2025-2027), att erbjuda kontorsplatser i Råneå medborgarhus för kommunala och privata aktörer.

Kommersiell service

Kommersiell service som dagligvarubutiker, post- och paketombud, drivmedelsanläggningar och laddstationer är viktiga för lokalsamhället och inte minst för näringslivet. Många dagligvarubutiker fungerar också som naturliga mötesplatser. Det har också påtalats i dialoger att dagligvarubutiker och drivsmedelsanläggningar är viktiga vid krissituationer på grund av långa avstånd. Samverkan med Region Norrbotten är en viktig del i att stärka den kommersiella servicen, där man tillsammans kan informera om olika stödformer inom serviceområdet. Ett exempel som kan stärka lokala butiker är hemsändningsbidraget som betalas ut av Luleå kommun och Region Norrbotten. Det är ett ekonomiskt stöd för hemsändning av dagligvaror till enskilda hushåll på glesbygd och landsbygd med långa avstånd till närmaste butik eller om möjlighet saknas att ta sig till butiken.

Idag finns fem bemannade dagligvarubutiker på Luleås landsbygder, varav två är lokaliserade i Råneå tätort. Utöver dem har det de senaste åren etablerats obemannade mindre butiker med bassortiment i bland annat Klöverträsk, Ersnäs, Bensbyn och Jämtön. Nya servicelösningar genom digital teknik har också möjliggjort så kallade hybridbutiker. En hybridbutik innebär att kunder, med hjälp av självscannings-kassor, smarta kamera- och betalsystem, kan handla utan att personal är på plats. Niemisels livs är en butik som genomfört denna förändring. Potentialen med hybridbutiker kan vara särskilt stor i orter med stark besöksnäring och kan också vara en lösning för andra slags företag, exempelvis gårdsbutiker. På Luleås landsbygder, konkurrerar handeln och servicen i hög grad med staden och tätorternas utbud. Region Norrbotten betalar ut servicestöd i serviceglesa områden vilket för många är viktigt för att kunna gå runt. Även oroligheter i omvärlden med ökade energikostnader, råvarupriser och inflation drabbar butikerna hårt.

Kommunen har också en viktig roll att kartlägga och utnyttja de samordningsmöjligheter som finns mellan offentlig och kommersiell service och att medverka i utvecklingen av nya serviceformer tillsammans med lokala aktörer. Här ingår även det regionala servicesamarbetet som en viktig del, inte minst för att tillsammans informera och aktivt arbeta med de stödmöjligheter som finns på serviceområdet.

Besöksnäring och destinationsutveckling

Besöksnäringen har under de senaste åren ökat kraftigt i omsättning. Många vill uppleva Luleå både sommartid och vintertid och målgruppen är bred, både inhemska och utländska besökare ökar. Utöver havsbad, campingar, vandringsleder, hotell och vandrarhem finns företag som utvecklar exklusiva besöksmål med spektakulära boendelösningar och aktiviteter som upplevs som exotiska för många, exempelvis norrskensskådning, skoterturer och hundspannsåkning. Intressanta besöksmål kan med fördel kombineras med café, gårdsbutiker, restauranger och boende vilket möjliggör för samverkan mellan aktörer och vilket kan leda till ökad sysselsättning och omsättning inom andra företag och branscher på Luleås landsbygder.

Många företagare inom besöksnäringen samverkar över kommungränserna för att erbjuda helhetsupplevelser för deras kunder. Kommunen har en viktig roll i att stötta lokala initiativ för en hållbar utveckling av besöksnäringen, exempelvis genom dialog och rådgivning med näringslivsutvecklare och lokala aktörer på platsen.

Areella näringar

De areella näringarna, exempelvis renskötsel, skogsbruk och jordbruk, är platsbundna verksamheter som är beroende av stora mark- och vattenområden. Utöver arbetstillfällen bidrar de areella näringarna till ett stärkt kulturarv, lokal livsmedelsproduktion, fossilfri och biobaserad samhällsutveckling och andra produkter baserade på råvaror från jord- och skogsbruket. Det öppna odlingslandskapet, älvdalarna och de stora skogarna är populära rekreationsområden för såväl Lulebor som besökare. Områdena bidrar med naturvärden och ekosystemtjänster samt utgör viktiga förutsättningar för en attraktiv och hållbar besöksnäring.

De senaste åren har den fysiska planeringen av mark- och vattenområden utmanats till följd av industrins omställning och det ökade behovet av bland annat energi i form av el- och vätgas. När nya infrastrukturer ska fram i närheten av bebyggelse, skog och mark uppstår intressekonflikter vilket ska hanteras i bland annat fördjupade översiktsplaner. Detta medför ett växande behov av planeringsunderlag, samordning och samplanering för att kunna göra avvägningar mellan olika intressen. Det blir särskilt viktigt att tidigt identifiera vilka intressen, värden och behov som finns. Genom att göra detta skapas bättre förutsättningar för att kunna prioritera och göra väl avvägda beslut mellan olika tänkbara markanvändningar.

Ökad lokal livsmedelsförsörjning

En trygg, säker och hållbar livsmedelskedja berör alla. En lokal livsmedelsproduktion med unika råvaror är också en viktig motor för besöksnäring och restaurangverksamhet. Livsmedelsproduktionen i Norrbottens län och Luleå kommun har sedan en lång tid tillbaka stadigt minskat och försörjningsförmågan är rekordlåg. Beroendet av import är stor vilket drabbar oss vid störningar och kriser. Utmaningarna är bland annat låg lönsamhet för primärproducenterna, brist på utbildad arbetskraft inom slakt, förädling och industri samt hög medelålder bland aktiva lantbrukare vilket gör att många står inför ett ägarskifte.

Kommunen har en viktig roll i att skapa bra förutsättningar för ökad lokal livsmedelsproduktion. Som stor konsument av livsmedel och ansvarig för planering av mark- och vattenanvändningen har kommunen möjlighet att påverka förutsättningarna för en ökad livsmedelsproduktion. Luleå kommun jobbar med att ta fram en ”Plan för lokal livsmedelsförsörjning” vars syfte är att tillsammans med lokala aktörer, stärka den lokala livsmedelskedjan. Det långsiktiga målet är att stärka Luleås självförsörjningsförmåga och motståndskraft, nu och för framtiden.

Renskötsel

Samerna är ett urfolk och renskötseln är en central näring, kultur- och identitetsbärare i det samiska samhället. Luleå ligger inom ett traditionellt renskötselområde, och renskötsel har bedrivits här sedan långt tillbaka i tiden. Fjällsamebyar Jåhkågasska, Sirges, Tuorpon och Udtja har sina vinterbetesmarker i Luleå. I norra delarna av Luleå kommun bedriver Gällivare skogssameby renskötsel under hela året och deras vinterbetesmarker ligger närmare kusten — från Råneå mot Luleå centrum samt på öar i Luleå skärgård.

Renskötseln bygger på att renarna kan röra sig fritt mellan olika betesmarker, vilket förutsätter sammanhängande landskap. Lavrika skogar utgör renens viktigaste vinterbete och gör vinterbetesmarkerna avgörande för renarnas överlevnad. Under de senaste ca 50-åren har arealen lavrika skogar minskat kraftigt samtidigt som renbetesmarkerna har successivt fragmenterats. Förlusten och fragmenteringen av betesmarker tillsammans med klimatförändringarna, begränsar starkt renskötarnas möjlighet att reagera på störningar och hitta alternativa betesmarker.

Vinterbetesmarkernas bärkraft har därmed försämrats, och trycket på kvarvarande marker har ökat, vilket leder till att dessa används allt oftare och mer intensivt. Förutsättningarna för renskötseln är därför nära kopplade till hur mark och vatten används. Kommunen har en viktig roll i att samordna samhällsutvecklingen med renskötselns behov och att långsiktigt värna förutsättningarna för renskötselns fortsatta utveckling och beakta de kumulativa effekterna i översiktsplanering. Hur detta görs redovisas i den gällande översiktsplanen.

Skogsmark

Skogen är ett ekosystem som täcker 80 procent av kommunens landyta. Större delen nyttjas för kommersiellt skogsbruk, men även rennäring och ekoturism är viktiga näringar. Den ger även människor många andra ekosystemtjänster. Möjligheter till friluftsliv, samisk kultur och dess viktiga funktion som kolsänka ger välmående och långsiktiga värden för samhället i stort. Skogens nyttjande för de olika ändamålen kan dock skapa målkonflikter och påverka möjligheten för att utveckla olika värden, där framför allt ett för intensivt skogsbruk är en riskfaktor för de andra typerna av nyttjande. Att formellt skydda områden är ett av medlen för att säkerställa många av ekosystemtjänsterna, inte minst förutsättningarna för den biologiska mångfalden i skogslandskapet, men även för ekoturism, upplevelsen av tysta områden och rekreation.

Majoriteten av all skogsmark i Luleå kommun ägs av privata markägare. Luleå kommun har en nyligt antagen policy för skogsförvaltning som anger inriktning för skötseln av egen skog. Fokus ligger särskilt på medborgarnas livsmiljö, den biologiska mångfalden och att visa hänsyn till renskötselns behov.

Kommunen har en viktig roll att stötta näringslivsutvecklingen för små och stora företag som verkar i skogen och ge förutsättningar för ett hållbart nyttjande med det lokala perspektivet i fokus. Översiktsplaneringen är ett viktigt verktyg och kommunen verkar också för att ge värdefulla skogsområden långsiktigt skydd. Kommunen kan även medverka i lokala och regionala nätverk för utveckling av mångbruket i skogen, exempelvis vid framtagande av Norrbotten regionala skogsprogram.

Kommunikationsenheten, Luleå kommun • 2023

LULEÅ KOMMUN

Luleå kommun, 971 85 Luleå
Tel: 0920-45 30 00. E-post: lulea.kommun@lulea.se

DELRAPPORT

Service på landsbygderna

- sammanställning av medborgardialoger våren 2023

LULEÅ KOMMUN

Innehållsförteckning

1. Inledning **6**

Bakgrund

Medborgardialoger

Delrapport

Karta - Luleås landsbygder idag

Komplettering - barn och unga

Syfte

Målsättning

2.Resulatat av inkomna synpunkter **10**

Frågeställningar

Kategorier

3. Sörbyarna **12**

Bostadsförsörjning & byggande

Infrastruktur

Offentlig service

Arbete & näringsliv

Lokalt engagemang & delaktighet

4. Mittbyarna och skärgården **18**

Bostadsförsörjning & byggande

Infrastruktur

Offentlig service

Arbete & näringsliv

Lokalt engagemang & delaktighet

5. Norrbyarna **24**

Bostadsförsörjning & byggande

Infrastruktur

Offentlig service

Arbete & näringsliv

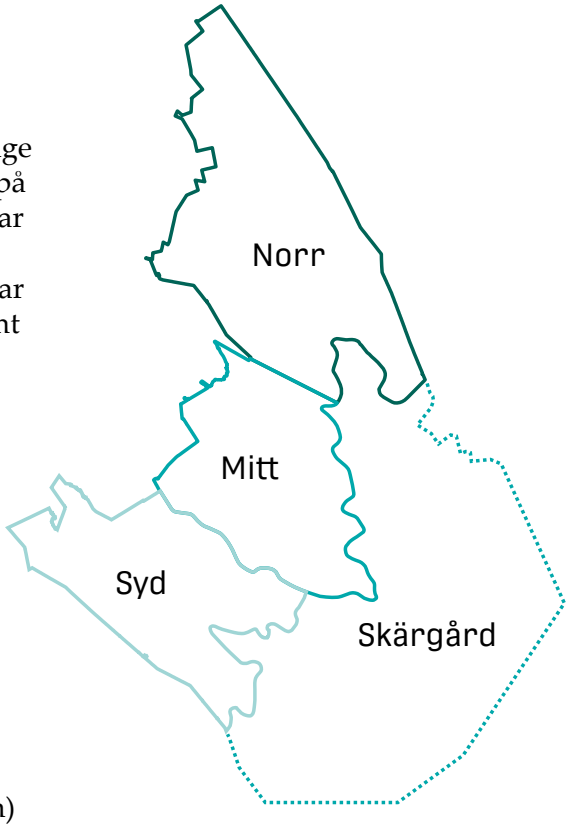
Lokalt engagemang & delaktighet

6. Summering **32**

1. Inledning

Bakgrund

I januari 2021 togs ett beslut i kommunfullmäktige om att ta fram ett förslag till en plan för service på landsbygderna, vilket kommunstyrelsen ansvarar för. Planen kommer främst hantera kommunal service men kommer också beröra förutsättningar för offentlig (statlig och regional), idéburen* samt kommersiell service.

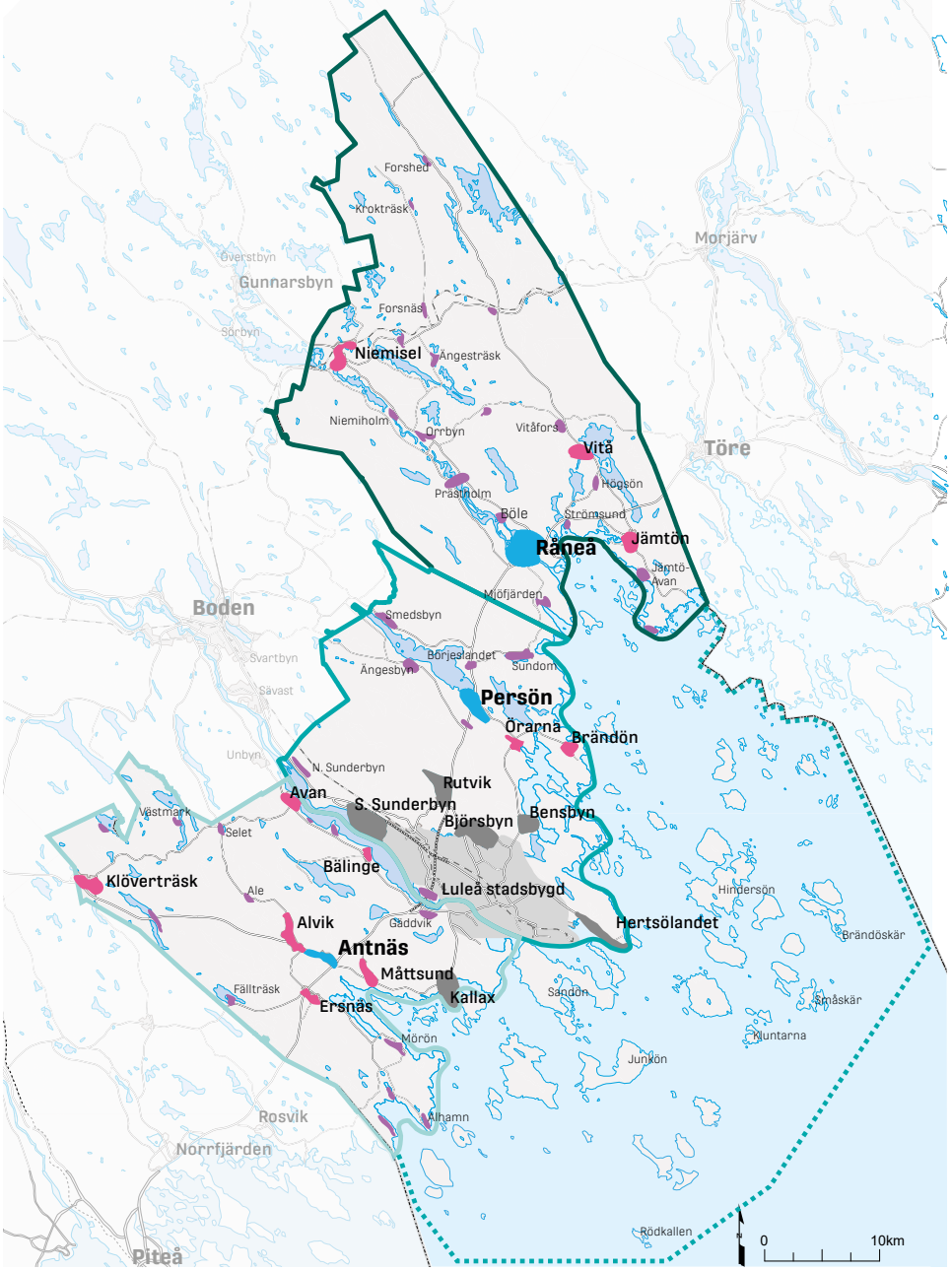
Medborgardialoger

Med utgångspunkt att det ska vara möjligt att bo, verka och utvecklas på landsbygderna är en bibehållen och utvecklad service en strategiskt viktig fråga. För att skapa en gemensam syn på vilken service som behöver finnas och hur den ska kunna utvecklas bjöd Luleås politiker in Lule byaforum och byaföreningar till dialog under våren 2023. Dialogerna hölls vid tre tillfällen i Antnäs (Sörbyarna), Persön (Mittbyarna och Skärgården) och Råneå (Norrbyarna).

Delrapport

Denna delrapport är en sammanställning av de synpunkter som Luleå kommun har tagit del av vid de medborgardialoger som hölls under våren 2023 samt inkomna synpunkter via webformulär. Sammanställningen är en viktig del i arbetet med att ta fram en plan för service på landsbygderna. Resultatet ger en bild av hur de som bor och verkar på landsbygderna ser på vilken service som erbjuds i de olika landsbygdsområdena och vilka förväntningar som finns på tillgång till service samt utmaningar och behov.

* Den idéburna sektorn kan likställas med begreppet civilsamhälle. Detta samhällsfenomen kan ses som en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen utan krav/behov på ekonomisk vinning. Inom det civila samhället verkar bland annat ideella och ekonomiska föreningar, allmännyttiga stiftelser men även nätverk och andra aktörer. Organisationerna är självständiga och formulerar själva sin roll och sitt uppdrag (Samforma, 2022).

Luleås landsbygder idag:

Samlande byar

Råneå, Antnäs, Persön

Varierande offentlig och kommersiell service. De samlande byarna ska fungera som noder som underlättar sambanden mellan landsbygd, samlande by och stadsbygd. Idéburen sektor spelar en viktig roll för aktiviteter, mötesplatser och besöksmål.

Byar

Platser där det finns samlade boendemiljöer. Saknar i stor utsträckning offentlig och kommersiell service.

Skärgården

Öar i Luleå skärgård utan fastlandsförbindelse, vissa med bosfast befolkning. Saknar i stor utsträckning offentlig och kommersiell service.

Landsbygdskärnor

Jämtön, Vitå, Niemisel, Brändön/Örarna, Bälinge, Avan, Måttsund, Ersnäs, Alvik, Klöverträsk

Platser med grundläggande offentlig/privat service (förskola eller skola) och där kommersiell service kan finnas i liten utsträckning, exempelvis livsmedelsaffär. Idéburen sektor spelar en viktig roll för aktiviteter, mötesplatser och besöksmål. Orterna bidrar till utveckling av respektive omland.

Stadsnära byar

Rutvik, Björsbyn, Bensbyn, Sunderbyn, Hertsölandet, Kallax

Varierande grad av offentlig och kommersiell service.

Komplettering - barn och unga

Under dialogträffarna var representationen från barn och unga låg. Det har under hösten genomförts riktade dialoger mot barn och unga i åldrarna 12-18 år. De resultaten redovisas i slutrapporten.

Syfte

Denna utredning är initierad på politisk nivå. Syftet är att kartlägga tillgången på kommunal service samt redogöra för vilka behov av service som finns i de olika landsbygdsområdena: Norr-, Mitt- och Sörbyarna samt Skärgården. Planen ska underlätta beslut och prioriteringar för kommunala förvaltningar och bolag samt utgöra ett planeringsunderlag i översiktsplaneringen.

Målsättning

Luleå kommun har en målsättning om att ha en god och jämlik service på landsbygderna. Målet är att höja servicenivån kopplat till fyra olika strategiska utvecklingsområden; Bostadsbyggande, näringsliv, infrastruktur och service samt lokalt engagemang.

2. Resultat av inkomna synpunkter

Totalt har cirka 470 synpunkter inkommit. Synpunkterna motsvarar inte antalet personer som har samma synpunkt, utan synpunkterna har räknats utifrån det antal som inkommit, antingen via fysiskt möte eller webformulär.

Synpunkterna har kategoriserats utifrån fem olika serviceområden; *Bostadsförsörjning & byggande*, *Infrastruktur*, *Lokalt engagemang & delaktighet*, *Offentlig service* samt *Arbete & Näringsliv*. En sammanfattning och redogörelse har gjorts för varje kategori och landsbygdsområde. Sammanställningen visar i stora drag de synpunkter som inkommit och vilka behov, utmaningar och förslag som finns.

Frågeställningar

De frågor som ställdes under de fysiska dialogträffarna:

Utmaningar och behov

Vilken service ser ni saknas? Vilka behov har ni? Vad oroar dig?

Möjligheter, nya idéer, lösningar och komplement

Vilka möjliga lösningar ser ni på framtidens kommunala service i er by/bygd?

Frågeställningar på webben:

Vilken service är viktig att finnas i ert närområde? Utgå från den service som redan finns men också det som ni anser saknas.

Vilka möjliga lösningar se ni på framtidens kommunala service i er by/bygd? Kan ni bidra med något ytterligare?

Finns det något område, lokal eller byggnad i ert område som har potential att utvecklas för service?

Kategorier:

Bostadsförsörjning och byggande

I kategorin ingår synpunkter som rör bostadsförsörjning och bostadsbyggande. Med in- och utstegsboende menas mindre bostäder för unga vuxna som flyttar hemifrån och äldre som önskar bo mindre. Kommunala markköp, upplåtelse av mark, ödehus samt tillgång till mark för bostadsbebyggelse ingår också i kategorin.

Infrastruktur

I kategorin ingår synpunkter som rör kollektivtrafik, IT och bredband, allmänna platser, väg och gång- och cykelvägar, fastigheter och lokaler, VA, energiförsörjning, strategiska markförvärv, hamn och järnväg.

Offentlig service

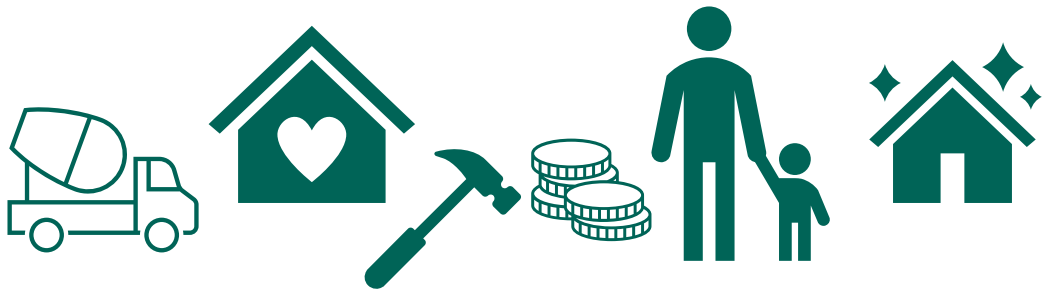
I kategorin ingår synpunkter som rör offentlig service såsom förskola och skola, skolskjuts, äldreomsorg, vård och omsorg, renhållning och avfallshantering, räddningstjänst, kultur och fritid, lekplatser och parker, mötesplatser och servicepunkter.

Arbete och näringsliv

I kategorin ingår synpunkter som rör arbetstillfällen, livsmedelsförsörjning, lanthandel och dagligvaruhandel samt drivmedel och laddstationer.

Lokalt engagemang och delaktighet

I kategorin ingår synpunkter som rör samverkan och dialog, föreningar och ekonomiskt stöd till föreningar.

3. Sörbyarna

Bostadsförsörjning och byggande

I Sörbyarna finns ett stort intresse av att det byggs bostäder för att fler människor ska ha möjlighet att flytta till byarna men också att fler människor ska kunna bo kvar vid olika livsförändringar. Det framkommer att det saknas kommunal mark i byarna och boende ser gärna att inventeringar av byggbar mark görs. Det finns även önskemål att en fördjupad utvecklingsplan tas fram. Boendeformer som saknas är flerfamiljshus och pensionärsbostäder både i form av parhus och lägenhet, samt kollektivboende med till exempel växtlotter för ökad självförsörjning. Vid byggande behöver åkermark och skog bevaras.

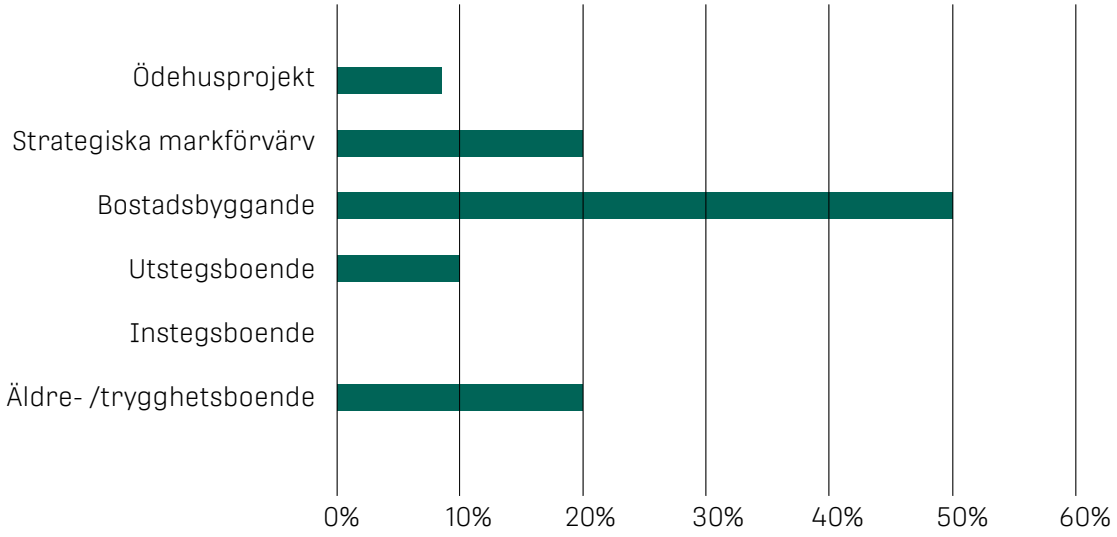

Diagram 1. Bostadsförsörjning & byggande - Sörbyarna

Infrastruktur

De flesta synpunkterna avseende infrastruktur handlar om behovet av förbättrad kollektivtrafik. Det finns ett behov av en ökad turtäthet samt förbättrade bussförbindelser under dagtid, kvällar och helger. Flera synpunkter handlar om att länstrafikens Piteåbussar bör gå via Måttsund, Kallax och Långheden samt att lokaltrafiken ska köras genom byarna, särskilt för Kallax. Det framgår också att det är dyrare att resa med länstrafiken än med LLT och att det istället bör vara jämlika priser. Man önskar också att barnen från byskolorna ska ha möjlighet att åka buss till centrum för kultur, idrott och bad. Idag är det för dyrt.

Det framkommer också ett flertal synpunkter om behov av en utveckling av cykeltrafiken, att det ska vara tryggt att cykla bredvid de bilvägar som finns både vägar med 70 km/h samt längs med E4:an. Bland annat finns behov av en gång- och cykelväg mellan Kallax, Måttsund och Antnäs. I Ersnäs framkommer behov av trottoar genom byn för gående och cyklister så att det är enkelt för barn och ungdomar att ta sig till och från skola. Det finns också önskemål om att ansvaret för Solanderleden, sträckan Gäddvik – Måttsundsronningen tas över av kommunen. I Hällfors finns önskemål om en gummimatta för att gå, rida och cykla. Övriga synpunkter handlar om utbyggnad av VA-nätet för att möjliggöra fler bostäder, fiber och bredbandsutbyggnad samt en lekplats i Kallax.

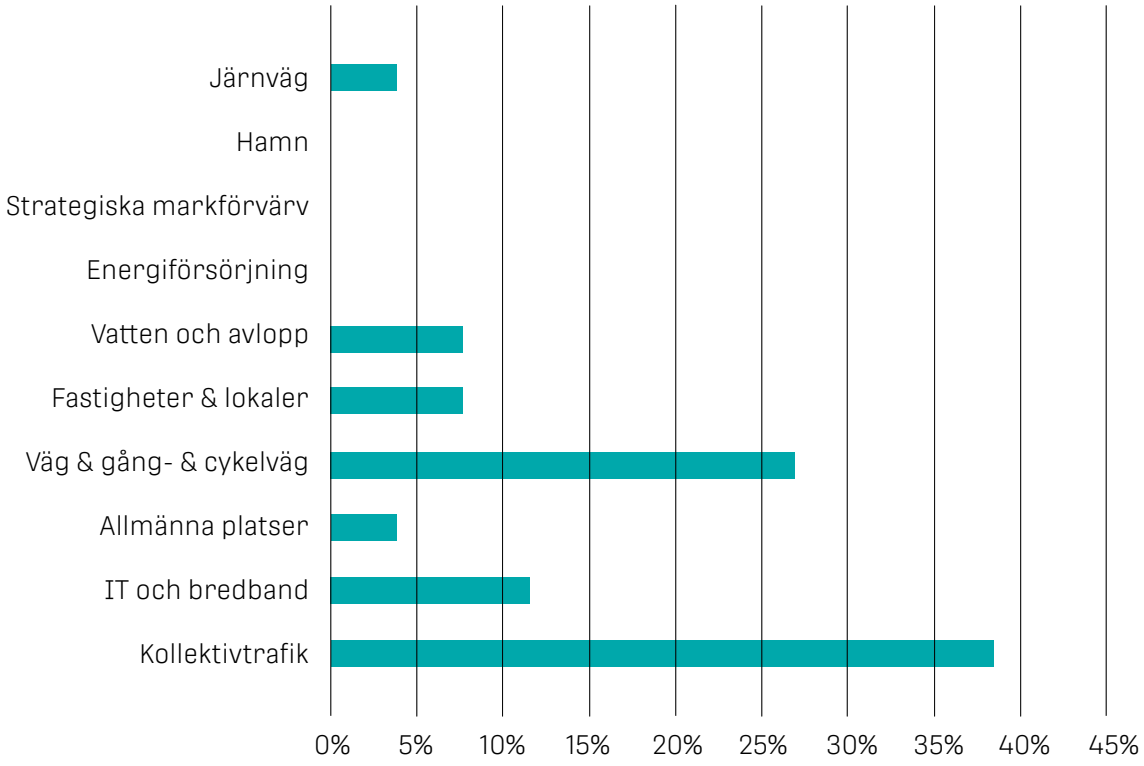

Diagram 2. Infrastruktur - Sörbyarna

Offentligt service

I Sörbyarna är andelen synpunkter som handlar om satsningar på fritid och rekreation övervägande avseende offentlig service. Det tas bland annat upp om behov av hockeyrink i Måttsund, utbyggnad av befintlig sporthall i Antnäs, komplettera med en sporthall i Ersnäs samt aktivitetsplats i Kallax och Avan för att rymma fler aktiviteter och för att barn och ungdomar ska ha möjlighet att träna i sitt närområde. Det finns också ett behov av att utveckla och förbättra vandringsleder och badplatser i Ersnäs.

Det framkommer också önskemål om att bevara och bygga ut skolor och förskolor i byarna samt en förskola i Kallax. Andra servicefunktioner som nämns i synpunkterna är skolskjuts som hämtar barn från Kallax-halvön, lekplats till Kallax och mer kultur, till exempel bibliotek i byarna. Även deltidsbrandkår i Antnäs och slangbil i Klöverträsk anges. Det framkommer också att det skulle behövas en hälsocentral i Sörbyarna och en servicepunkt i Antnäs.

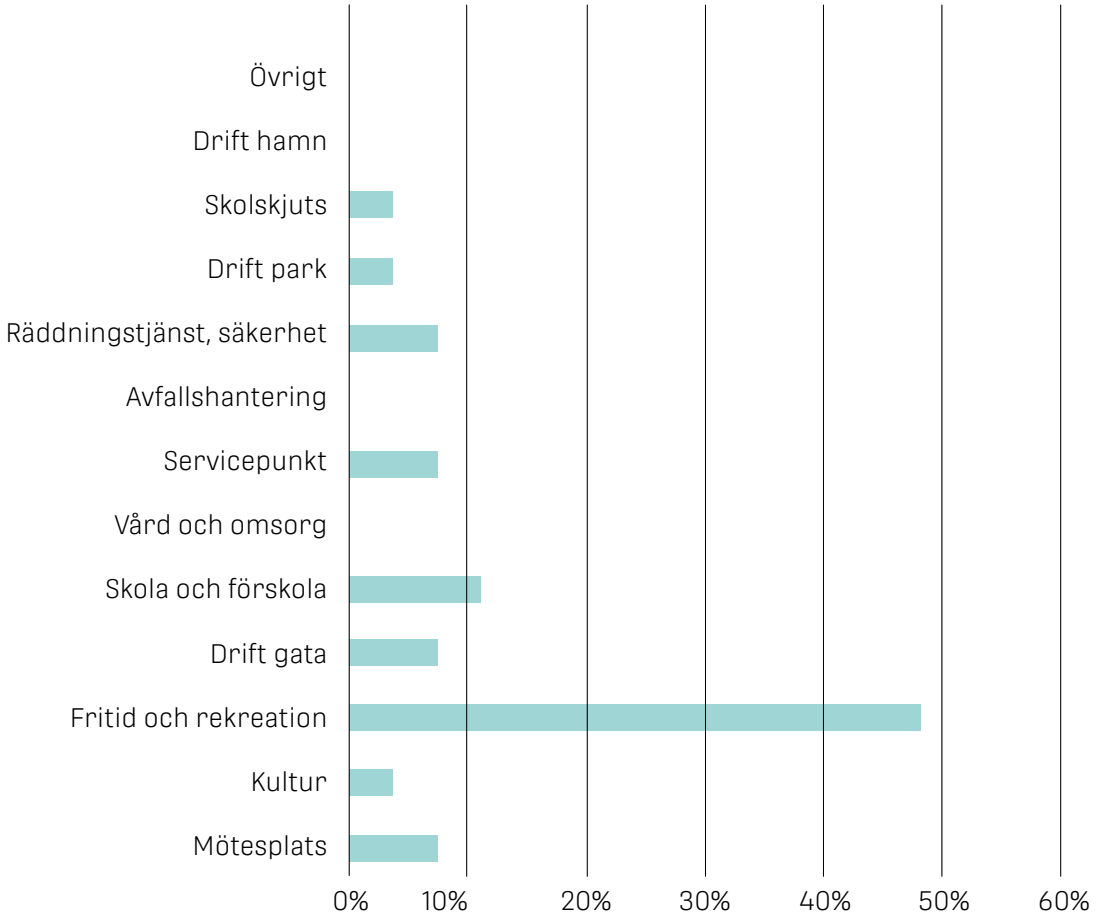

Diagram 3. Offentlig service - Sörbyarna

Arbete och näringsliv

Dessa synpunkter handlar framförallt om behov av kompletterande kommersiell service som apotek, självbetjäningsbutik, matbutik i Måttsund och möjlighet att tanka och ladda bilen i. Synpunkter som rör arbetstillfällen handlar främst om att utveckla förutsättningarna för besöksnäringen.

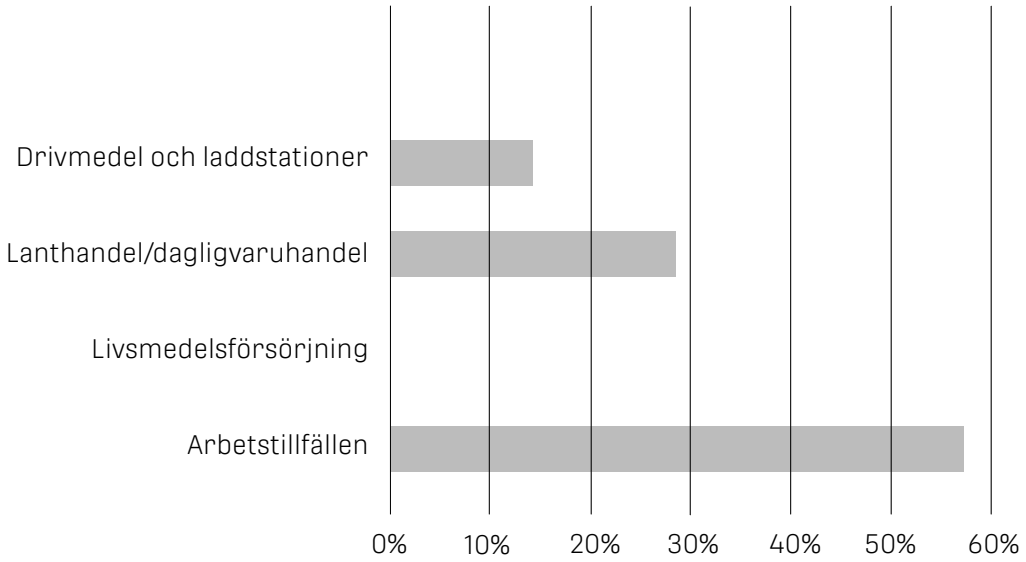

Diagram 4. Arbete & näringsliv - Sörbyarna

Lokalt engagemang och delaktighet

Av de synpunkter som handlar om lokalt engagemang finns ett något större behov av dialog. I övrigt är synpunkterna lika många vad gäller ekonomiskt stöd och samverkan. Här anser man att det är viktigt med stöd och hjälp till föreningar/projekt i byarna, till exempel subventioner till skolornas utflykter och bidrag till material. Man ser det som viktigt med ett samarbete mellan kommunen och civilsamhället. Här finns också ett behov av fler medborgardialoger, snabb återkoppling och löpande information från kommunen i aktuella frågor samt att kommunen, både tjänstemän och politiker är närvarande i byarna.

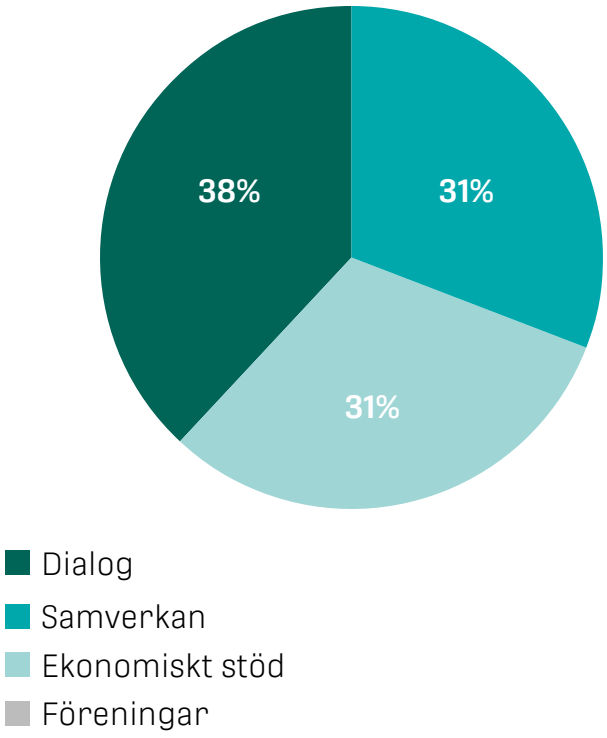

Diagram 5. Lokalt engagemang & delaktighet - Sörbyarna

” Bygg fler bostäder! Många äldre vill flytta ut från sina stora hus. Då kan man frigöra hus till barnfamiljer.”

-Inkommen synpunkt under dialogerna med Sörbyarna

4. Mittbyarna och Skärgården

Bostadsförsörjning och byggande

I Mittbyarna vill de boende se ett ökat bostadsbyggande. Det finns ett stort behov av mindre bostäder för äldre och yngre för att främja flyttkedjor så att villor frigörs till barnfamiljer. Förslag ges på att bygga ett kombinerat trygghetsboende och förskola i Örarna. Det är generationsbyte i hög grad, de unga som vill bo ute på landet och bilda familj. Det finns många äldre som vill bo med närhet till apotek, hälsocentral med mera. Ett trygghetsboende i anslutning till lanthandeln i Örarna skulle göra att lägenheterna i Brändön skulle kunna nyttjas av unga vuxna. Inkomna synpunkter framhäver också Norra Sunderbyns läge mot Boden som bra för etableringar och fin livsmiljö för bostadsbebyggelse.

Det framkommer också ett önskemål om att Luleå kommun behöver förvalta pensionärshemmet i Sundom betydligt bättre innan det förfaller totalt.

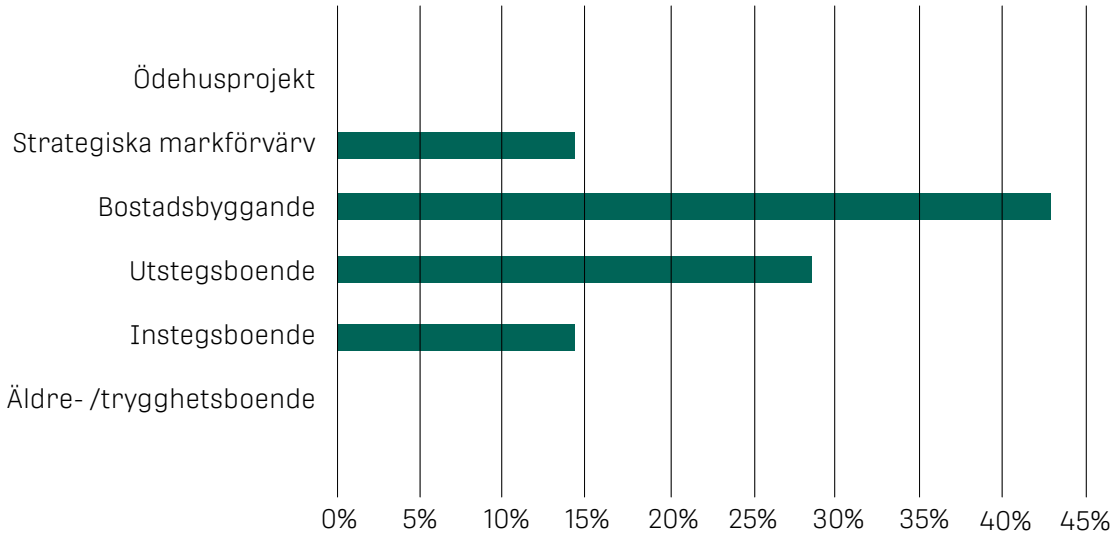

Diagram 6. Bostadsförsörjning & byggande - Mittbyarna och skärgården

Infrastruktur

Synpunkterna om infrastruktur handlar i första hand om förbättrad och utökad kollektivtrafik, både vardag som helg, samt att Mittbyarna kan utgöra en knutpunkt mellan olika transportslag, lokaltrafik, regionaltrafik, buss och tåg. Flera av Länstrafikens linjer kör idag förbi utan att stanna för påstigande på hållplats

Persön E4 (mot Luleå) och möjligheten att åka buss från Luleå till Persön har försämrats mycket.

Boende i Brändön/Örarna samt i Norra Sunderbyn har idag endast skolbussar som trafikerar byarna och har behov av utökad kollektivtrafik. Generellt är länstrafiken till byarna i princip skolskjutsar och anpassat efter skoltiderna. Det finns också förslag om att tillsätta en badbuss till Rånepoolen under sommaren. Synpunkterna berör också säker skolväg och bra cykelvägar som kopplas ihop med Bensbyn och cykelväg till Brändön samt mellan Persön och Luleå.

Många synpunkter handlar också om behovet av utbyggt nät för VA och fungerande lösningar för VA som inte begränsar utan skapar möjlighet för fler att kan flytta till kommunen och Mittbyarna. Fler längs den nya VA-ledningen till Råneå borde få ansluta sig, till exempel Sundom.

Det framkommer också att avdelningen Miljö- och bygg bör se över bedömningsgrunderna för enskilda avlopp. Det framkommer också att kommunalt vatten är en förutsättning för ökad livsmedelsproduktion.

Skärgården

Det finns önskemål om att båttaxi ska vara jämlik taxi på fastlandet, både att turer kan erbjudas både vardagar och helger samt jämlika priser.

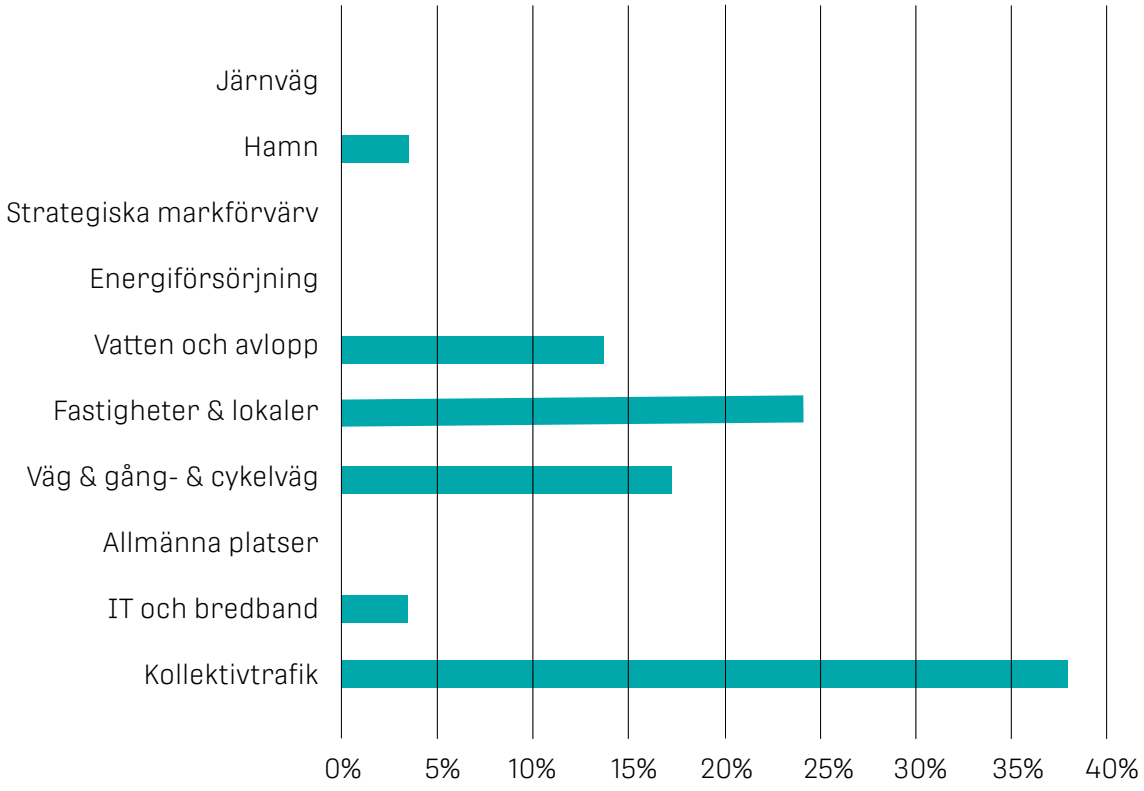

Diagram 7. Infrastruktur - Mittbyarna och skärgården

Offentligt service

Störst del av inkomna synpunkter avseende offentlig service handlar om förskola och skola. Finns behov av förskola i Örarna och att Ängesbyns förskola tas över av kommunen igen. Förslag ges också på att bygga ut Persöns förskola för alla barn i Mittbyarna. I Ängesbyn finns lokaler för kommunen att hyra för förskoleverksamhet. Det framkommer också att Ängesbyn idag har 69 barn i förskoleålder och nuvarande förskola har endast 20 platser.

Många synpunkter handlar också om behovet av fritidsanläggningar. Det finns önskemål om ny sporthall, multiarena, utomhusgym och konstgräsplan och ett bättre underhåll av befintliga fritidsanläggningar som isbana, hockeyplan, elljusspår, vägar samt gång och cykelvägar. Det framkommer också att det behövs en gemensam yta för ungdomarna i Bensbyn, Rutvik, Örarna och Brändön. Förslag ges på ett medborgarkontor ”light” eller all-aktivitetshus samt att befintlig lanthandel i Öarna kan nyttjas som servicepunkt. Det framkommer också att Persön behöver en mötesplats.

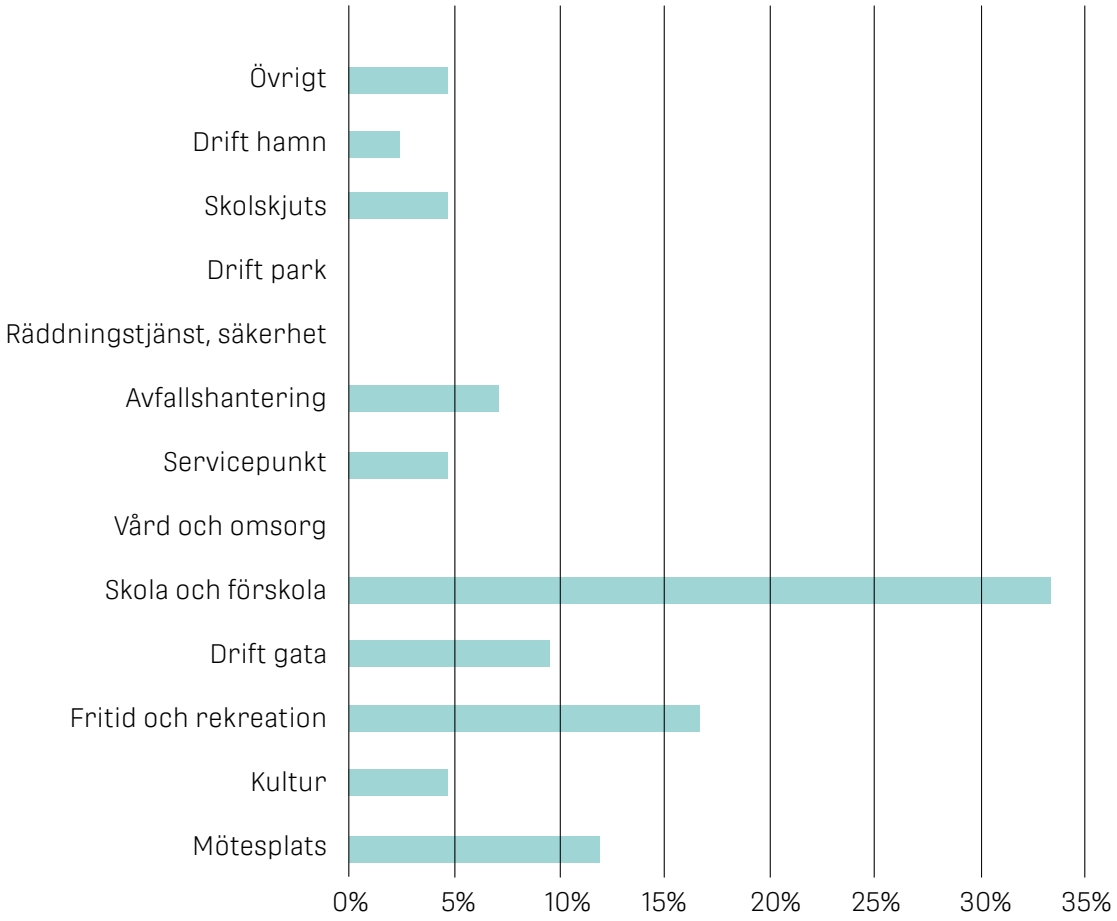

Diagram 8. Offentlig service - Mittbyarna och skärgården

Synpunkterna handlar också om behov av kulturaktiviteter, fungerande skolskjutsar, belysning och nya lösningar för sophantering som tillgängliggör besöksmål/utflyktsmål samt hjärtstartare i byarna. Det framkommer att bokbussen är värdefull.

Det framkommer av synpunkterna att boende anser att det är viktigt att kommunen bibehåller ansvar över vägarna i byarna. Ett förslag om drönare framkommer för transport av mat, mediciner etcetra, särskilt viktigt för boende i Skärgården.

Arbete och näringsliv

Av synpunkterna framkommer att boende vill se ett ökat företagande och att lanthandeln i Örarna kan nyttjas som servicepunkt samt ombud för apotek.

Där det idag saknas dagligvaruhandel finns intresse av att öppna butik med hjälp av finansieringsstöd.

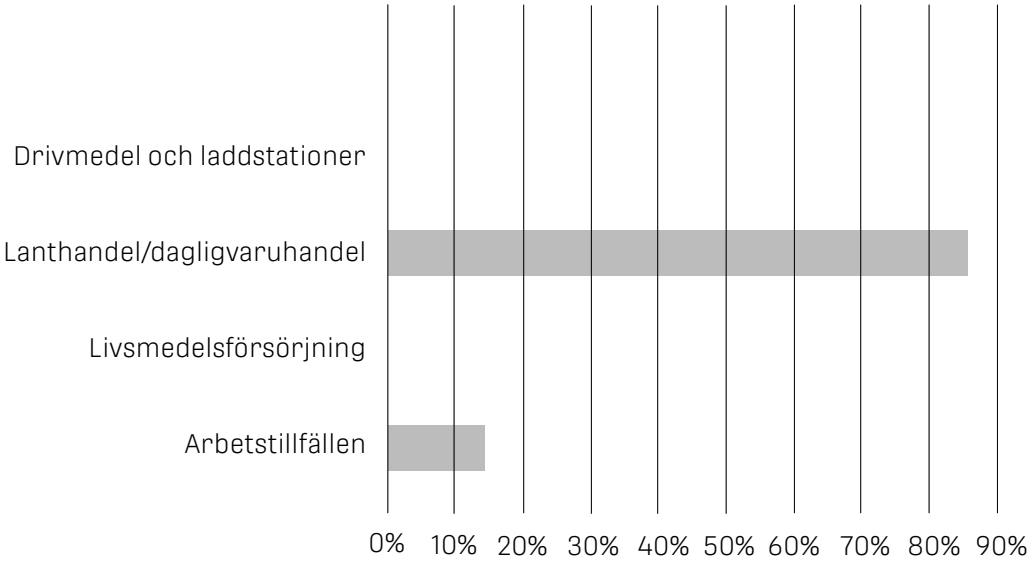

Diagram 9. Arbete & näringsliv - Mittbyarna och skärgården

Lokalt engagemang och delaktighet

Av de inkomna synpunkterna handlar väldigt få synpunkter om *Lokalt engagemang och delaktiget*. Det framkom dock att boende inte ser samarbetsytor med kommunen, utan ombesörjer behov ideellt. Samtidigt framkommer önskemål om en projektlots och bidragslots som kan verka för samarbete mellan föreningarna, rutiner och kontakt med kommunen för finansieringsstöd.

Det framkommer att skärgårdsföreningen kan hjälpa till med att röja grillplatser, städa bastu etcetra i utbyte få blommor. Någon önskar också att det fanns ett fotbollslag och ett hockeylag i Mittbyarna.

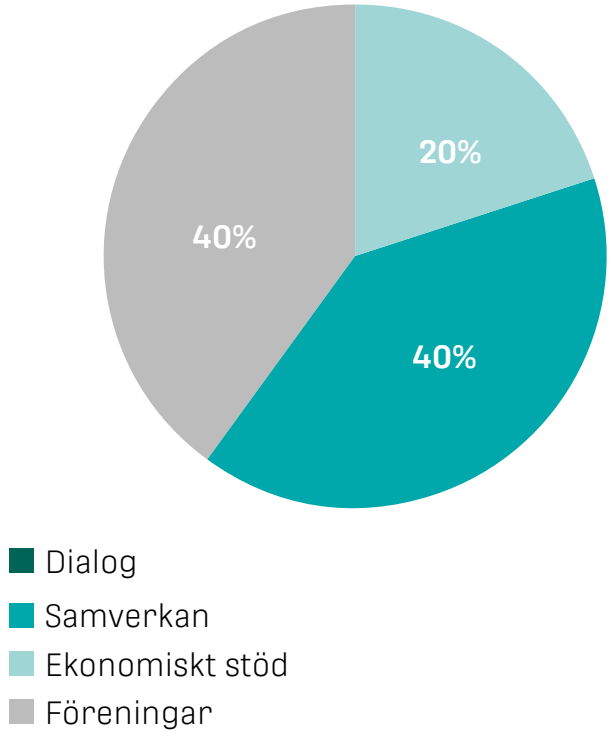

Diagram 10. Lokalt engagemang & delaktighet - Mittbyarna och skärgården

” Väldigt viktigt med kommunal service som förskola och skolor i närområdet.
Det behövs en strategi för landsbygdsskolorna!”

-Inkommen synpunkt under dialogerna med Mittbyarna

5. Norrbyarna

Bostadsförsörjning och byggande

I Norrbyarna visar dialogerna på att det saknas bostäder för yngre och äldre. Det finns därför ett behov av bland annat pensionärsboenden. Det bör påbörjas planering av nya bostäder. Man vill se fler småhus i byarna och att det ska bli lättare att bygga nya hus. Förutsättningar för infrastruktur såsom el, mark och VA måste säkras. Det framkommer också att kommunen bör hitta andra vägar för att möjliggöra bostadsbyggande i strandnära lägen och på så vis öka inflyttning. Det finns både tomma hus och tomter att sälja i Norrbyarna.

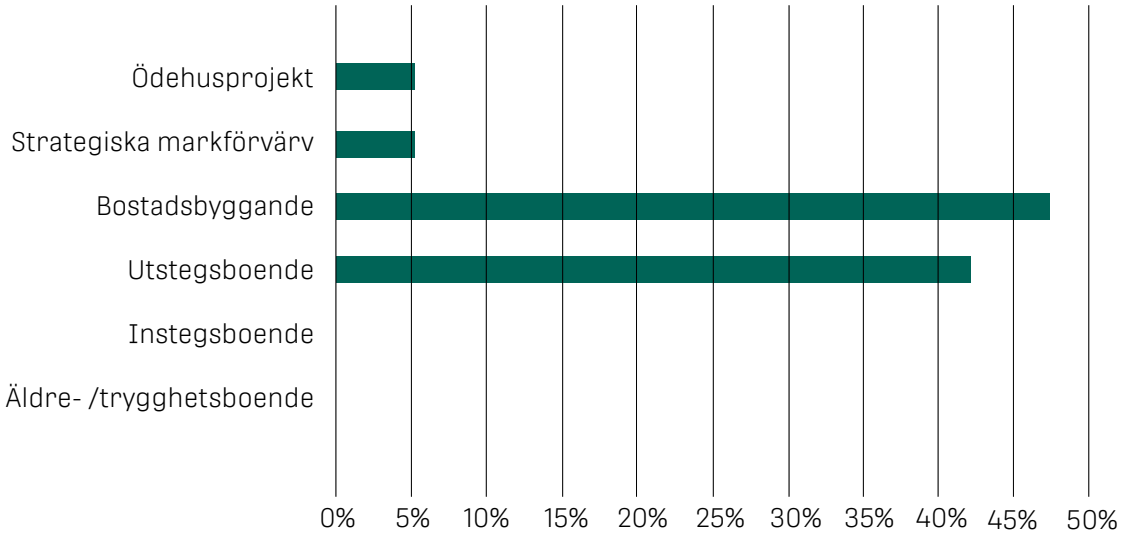

Diagram 11. Bostadsförsörjning & byggande - Norrbyarna

Infrastruktur

Flest inkomna synpunkter handlar om kollektivtrafik, vägar samt gång- och cykelvägar. Det finns behov av en utökad kollektivtrafik med tätare turer, fler förbindelser och bättre anpassade bussförbindelser för elever som slutar kl 13.00. Lokaltrafiken bör trafikera byarna och behov av bussförbindelser till Boden för arbetspendling och Luleå Airport samt att kunna kliva på tåget för arbetspendling lyfts. Förslag ges på sommarbuss, badbussar som går regelbundet till badhuset i Råneå och Råneåpoolen om somrarna.

Behov finns för kommunalt vatten och avlopp, fiber, bredband och mobiltäckning då det saknas i flera byar. Det framkommer önskemål om att ansluta sig till den nya VA-ledningen till Råneå.

Det framkommer att det behövs åtgärder för oskyddade trafikanter längs landsvägar och gång- och cykelvägar mellan byar och Råneå samt mellan byar. Det pekas också på att det saknas separerade gång- och cykelvägar inom Råneå och till busshållsplatser kopplat till säker skolväg. Ett antal synpunkter pekar på ett behov av väg och båtramp ner till älven och Andträsket som kan nyttjas som både räddningsväg (båttransport) för räddningstjänsten och även för fritidsfiske och turism.

Andra synpunkter är önskemål om offentlig toalett, solcellsinstallationer samt digitala reklamskyltar/anslagstavlor utomhus i byarna.

Kommunen äger mark som bör kunna säljas till företag. Man lyfter att det finns behov av fler industrifastigheter och fler arbetstillfällen. Prästholms IK äger en del mark som de kan tänka sig att avvara för utveckling. Kvarnåskolan lyfts som en lokal med potential att utvecklas för något ändamål.

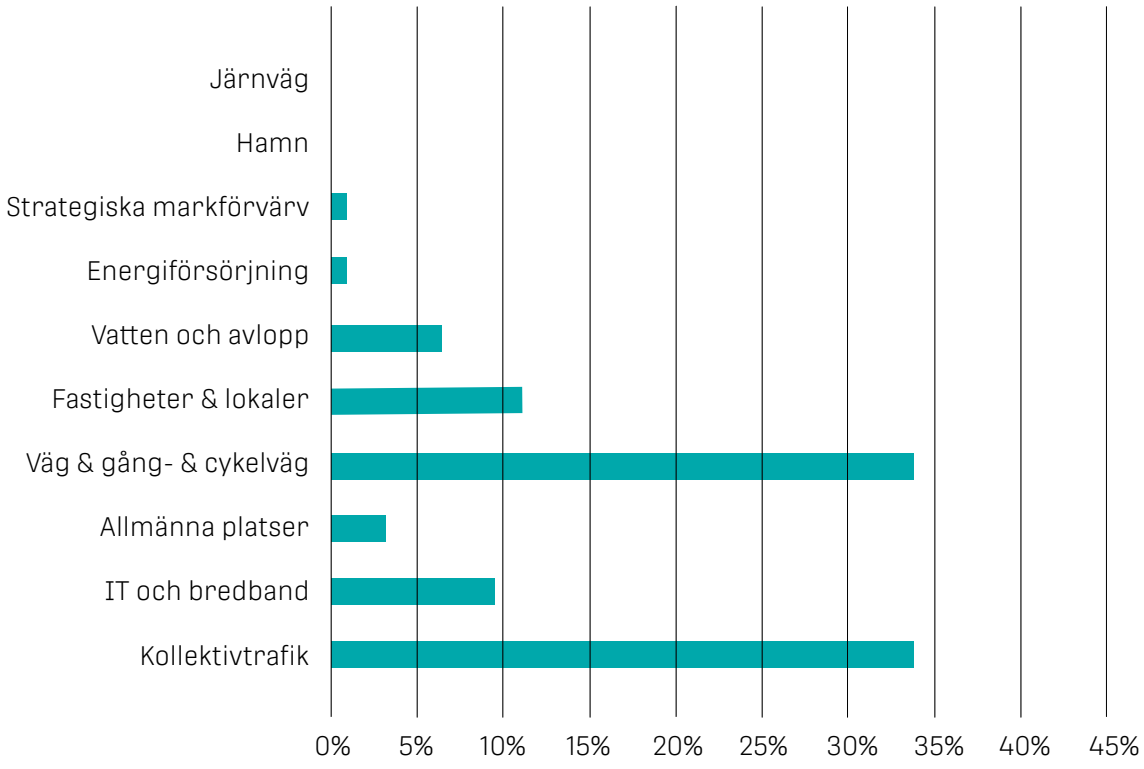

Diagram 12. Infrastruktur - Norrbyarna

Offentligt service

Inkomna synpunkter avseende service handlar framför allt om förbättrad service av fritidsanläggningar och fler aktiviteter för ungdomar samt fler kultursatsningar i byarna.

Dels finns önskemål om att utveckla isrinken i Råneå med konstis och tak, dels ökad service i idrottshallen och badhuset med ökade öppettider. Man vill också se en utveckling av befintlig fotbollsplan samt elljusspår och ökat underhåll av vindskydd som finns runt Råneå. Efterfrågan på kultur avser bland annat önskemål om ett kulturcenter, biograf samt ökade öppettider på bokbussen och biblioteket i Råneå. Det framkommer också att bokbussen är mycket uppskattad av de som bor i Norrbyarna. Vidare efterfrågas fler kulturarrangemang i byarna samt utsmyckning av offentliga platser.

Vikten av att bibehålla kommunala förskolor och skolor i byarna lyfts samt att bibehålla högstadium i Råneå. Särskilt lyfts önskemål om befintlig förskola i Niemisel ska tas över av kommunen och inte drivas ideellt som den gör idag. Förslag om ökad skolpeng till mindre skolor.

En annan stor efterfrågan som framkommer av synpunkterna är behovet av förbättrat vägunderhåll av vägar, bland andra väg 691 samt belysning vid gång- och cykelvägar, busshållplatser och vägar utanför byakärnan. Sand/grus behöver finnas i alla byar för att undvika halkolyckor.

Det är många synpunkter som handlar om servicepunkter för bland andra matbeställning, apotek och paketutlämning. Förslag ges på att befintliga lokaler kan nyttjas och kombineras med annan verksamhet, till exempel Vitåskolan/Vitå Folkets hus kombinerat med nytt badhus. Servicepunkt 3.0 (arbetsplats, social mötesplats och socialt företagande till exempel vaktmästeri). Man lyfter också att befintliga byahus har utvecklingspotential och har möjlighet att nyttjas i större utsträckning, till exempel i Böle, Präsholm och Orrbyn.

Det framkommer också att det ska finnas hälsocentral och folktandvård och att äldrevården ska vara personlig och inte digitaliserad.

Relativt många synpunkter handlar om att skapa fler mötesplatser utomhus, till exempel grillplatser. Fortsatt verksamhet önskas med den mobila fritidsgården ”On the go” (Ung i Luleå).

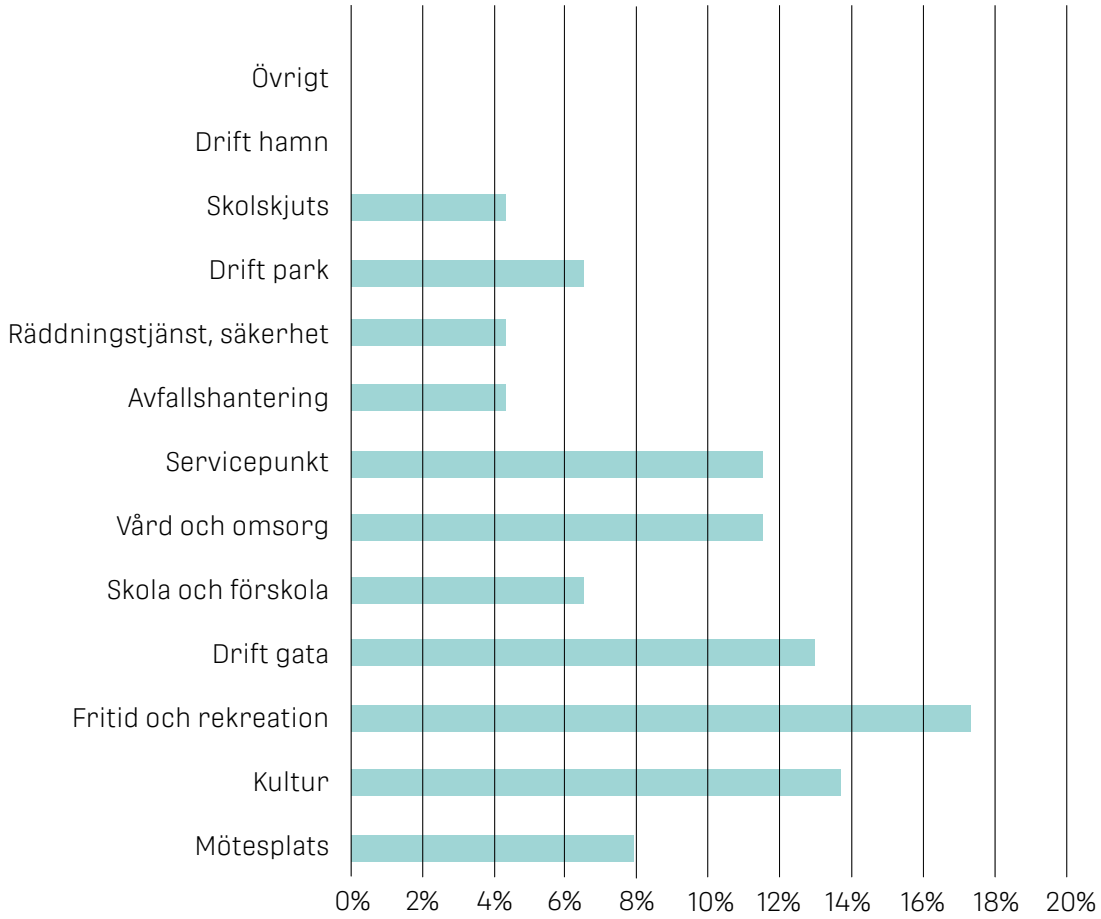

Diagram 13. Offentlig service - Norrbyarna

Arbete och näringsliv

Av det totala antalet synpunkter som inkommit handlar färre än 10 % av synpunkterna om frågor kopplat till näringsliv. Det framkommer dock att det är viktigt att arbetstillfällen skapas i Norrbyarna, både inom den offentliga och den privata sektorn. Flera synpunkter omfattar förslag på etableringar. Potential finns för en ”hubb” i Niemisel, mötesplats för unga och äldre. Obemannad butik, utökad pensionärsservice som omfattar snöskottning med mera samt utbildning för äldre om digital teknik.

Det framkommer att det finns behov av fastigheter för nya industrietableringar. Några synpunkter handlar också om möjligheten att tanka och ladda bilen. Det har också framkommit synpunkter om att satsningar inom besöksnäringen motverkas av planerad vindkraftspark. Många uttrycker oro och befarar att en stor vindkraftspark kommer påverka hela älvdalen negativt.

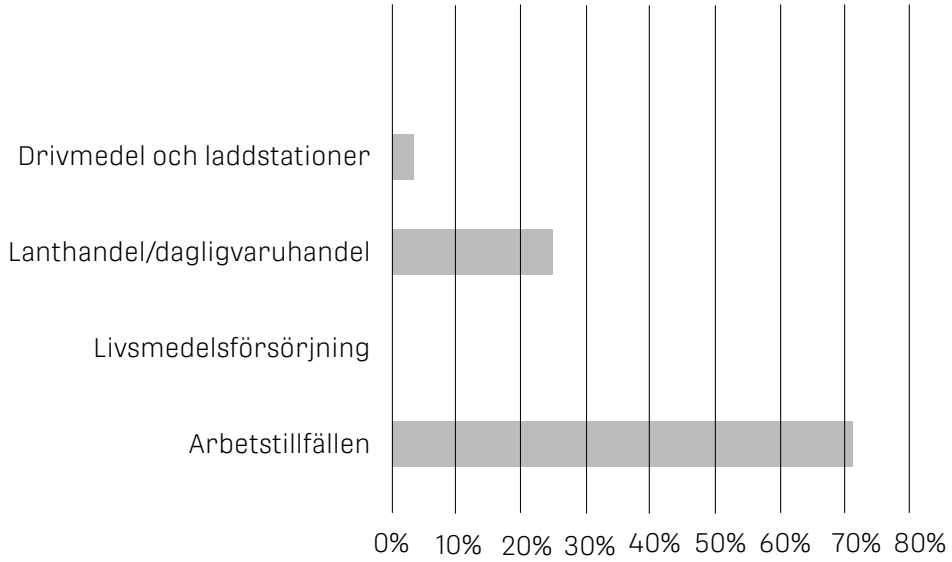

Diagram 14. Arbete & näringsliv - Norrbyarna

Lokalt engagemang och delaktighet

Många synpunkter handlar om behov av ökade medel för att sköta drift och underhåll av bygdegårdar. Utifrån de synpunkter som kommit in framkommer att flera föreningar knappt klarar drift- och underhållskostnader och därför har behov av utökade medel. Stödstrukturer och ansökningsprocesser bör förbättras och förenklas. Det finns behov av mer och bättre hjälp från kommunen i dessa frågor. Det finns även behov av stöd för att bland annat rusta upp naturstigar, naturområden, skidspår och isbanor.

Förslag ges på ökade samarbetsformer mellan föreningsliv och kommunen där det finns en kommunanställd på plats i Råneå som arbetar för att väva ihop föreningarna och sprida information om vilka föreningar som finns.

Det finns önskemål om att få besök av politiker oftare, med syfte att bli hörda och uppmärksammade. Ett flertal synpunkter lyfter behovet av fler dialoger, att det ska ske kontinuerligt varje år där politiker och tjänstpersoner deltar, vilket bidrar till ökad närvaro och ökad förståelse. Förslag ges på att skapa kontorsplatser (hub) för till exempel kommunala tjänstepersoner.

Övrigt som framkommit är att det behöver vara en differentierad taxa för att hyra kommunlokaler, att kommunen ska arbeta för att minska ojämlikheten över kommungränsen.

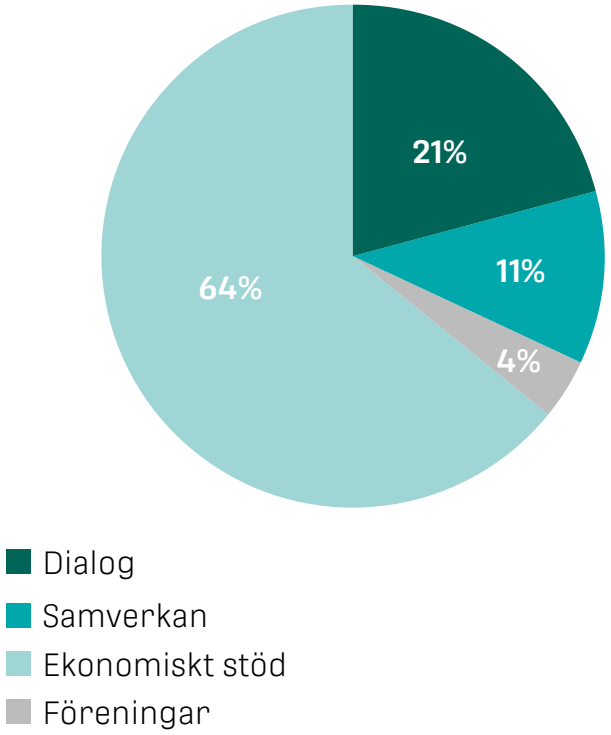
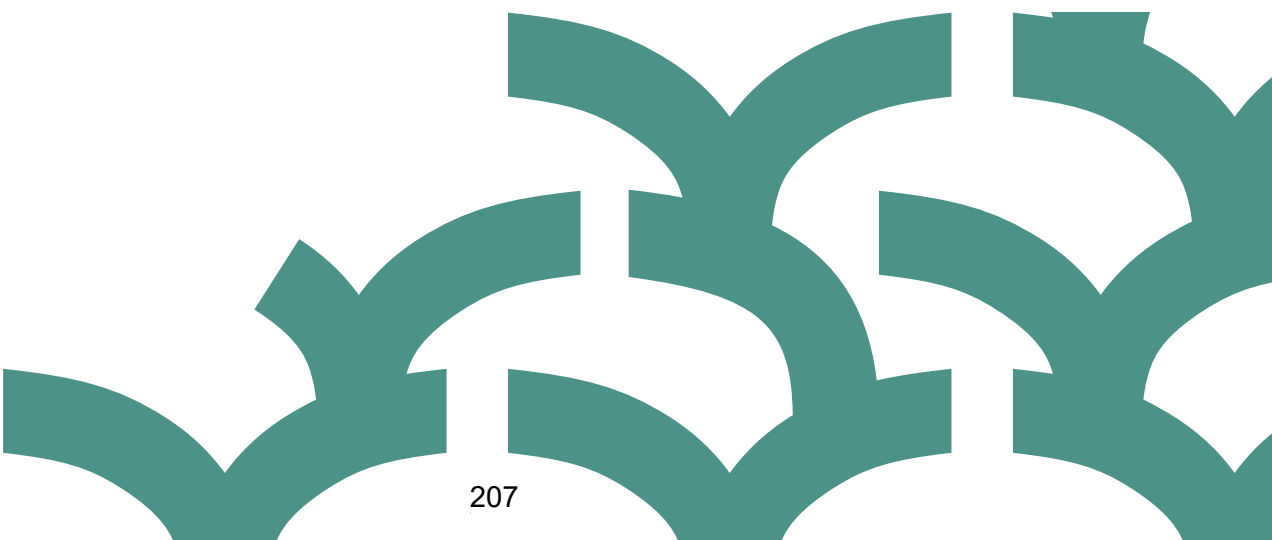

Diagram 15. Lokalt engagemang och delaktighet - Norrbyarna

” Kommunen bör värna de samlingslokaler som finns i byarna, de är viktiga för föreningslivet och fyller en social funktion i samhället.”

-Inkommen synpunkt under dialogerna med Norrbyarna

6. Summering

Sammanställning av alla områden

Pågående kartläggning och sammanställning av dialogerna visar att den kommunala servicenivån varierar i Luleå kommuns landsbygdsområden. Idag finns det servicelösningar som levereras av staten, regionen, kommunen, privata företag och idéburen sektor (civilsamhälle). Det är ett komplext nätverk av aktörer som är, direkt eller indirekt, beroende av varandra.

Den totala bilden visar att infrastruktur och offentlig service är de mest vägande frågorna för landsbygderna. Bostadsbyggande och bostadsförsörjning är mest aktuellt i Sörbyarna utifrån inkomna synpunkter. Lokalt engagemang är mer vägande än frågor som rör näringsliv i samtliga tre områdena.

Kommande arbete

Denna delrapport är en del i ett pågående arbete. Vidare kommer inläsning av kommunala styrdokument, bygdeutvecklingsplaner och inhämtandet av annan relevant information ligga till grund för en analys kopplat till målsättning. Arbetets avslutande del fokuserar på kommande insatser och förslag till åtgärder.

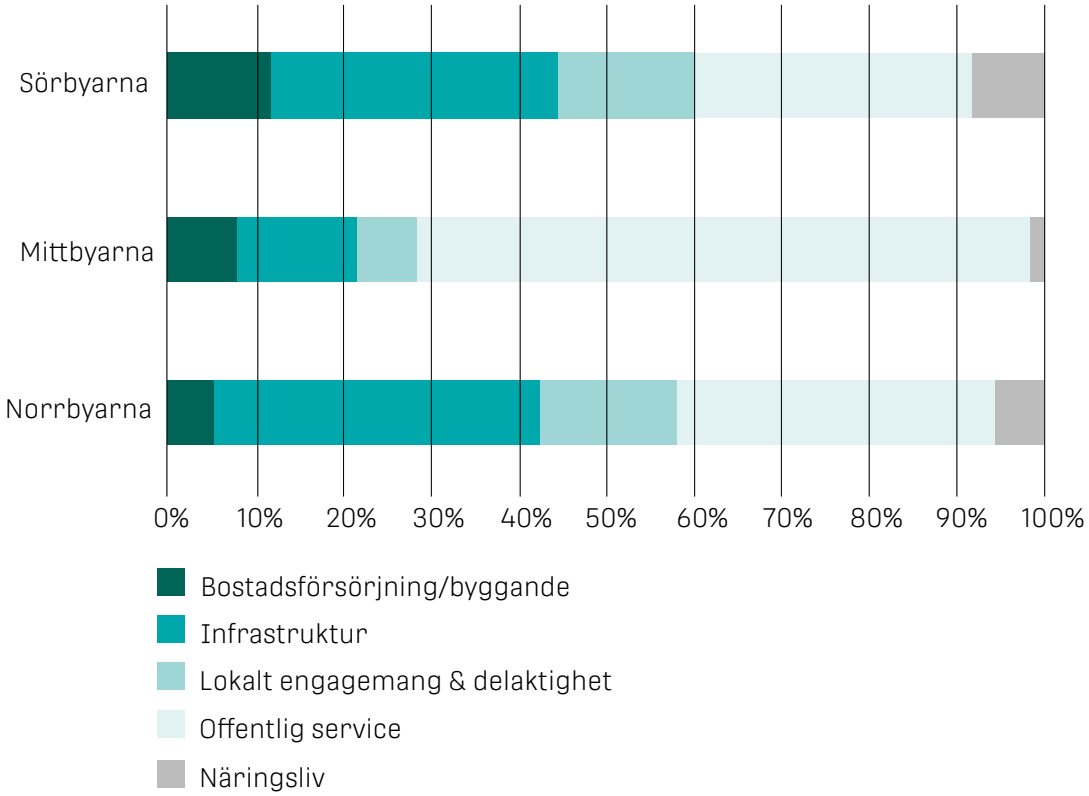

Diagram 16. Sammanställning av samtliga synpunkter, fördelning utifrån kategori och landsbygdsområde. Sammanställningen visar att vägningen i de olika landsbygderna är ungefär lika fördelat mellan olika typer av service.

Kommunikationsenheten, Luleå kommun • 2023

LULEÅ KOMMUN

Luleå kommun, 971 85 Luleå
Tel: 0920-45 30 00. E-post: lulea.kommun@lulea.se

§ 98

Regelverk för politiska sekreterare

Ärendenr 2026/382-1.4.1.1

Kommunstyrelsens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att fastställa regelverk för politiska sekreterare för mandatperioden 2027-2030, med antaget tillägg.
2. Medel för att täcka kostnaden för politiska sekreterare omhändertas årligen i mål och budget.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsens ordförande har 2026-03-02 gett kommundirektören i uppdrag att ta fram ett förslag till regelverk för politiska sekreterare inför kommande mandatperiod.

Luleå kommun har i dagsläget inga politiska sekreterare, men enligt kommunallagen har kommuner möjlighet att inrätta sådana tjänster. Politiska sekreterare betraktas som en form av partistöd. De arbetar uteslutande med partipolitiska uppgifter i syfte att stödja och avlasta kommunalråd, oppositionsråd och gruppledare. De har inga övriga arbetsuppgifter inom kommunens organisation.

Förslaget bygger på att partierna tilldelas en summa för att anställa en sekreterare. Den summan bygger på partiets storlek d.v.s. antal mandat i kommunfullmäktige och riksdagsledamots grundarvode.

Beräkningsgrunden är följande:

$$E = M \times R \times F$$

Där:

- E är den totala ersättningen partiet mottar per år
- M är antalet mandat som partiet är representerat med i kommunfullmäktige
- R är det aktuella årsarvodet för en riksdagsledamot (årsarvode 2026: 976 800 kr)
- F är faktor 0,05

För Luleå kommun skulle detta inneburit en kostnad om 2 490 840 kr/år kr för år 2026 med ovanstående beräkningsgrund. Fördelningen per parti skulle se ut som följande:

Mandat	Parti	Summa politiskt sekreterare/år
10	Moderaterna	488 400 kr
4	Centerpartiet	195 360 kr
3	Liberalerna	146 520 kr
4	Kristdemokraterna	195 360 kr
24	Socialdemokraterna	1 172 160 kr* (683 760 kr)
6	Vänsterpartiet	293 040 kr
2	Miljöpartiet	97 680 kr
2	Socialistiskt alternativ	97 680 kr
6	Sverigedemokraterna	293 040 kr
	Total summa	**2 490 840 kr/år**

* Föreslaget tak om 70 % av riksdagsledamotsgrundarvode 683 760 kr

Den totala kostnaden för mandatperioden skulle uppgå till 9 963 360 kr om alla partier valda att nyttja möjligheten till sekreterare. Utöver den faktiska kostnaden för sekreterare tillkommer administrativa kostnader.

Alla kostnader kopplat till den politiska sekreteraren ska inrymmas inom den ram som respektive parti tilldelats.

Som en del av handläggningen av ärendet har en omvärldsbevakning genomförts. Den har omfattat Danderyd, Östersund, Sundsvall, Gävle, Kumla, Karlshamn samt Region Norrbotten.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att fastställa regelverk för politiska sekreterare för mandatperioden 2027-2030, och att medel för att täcka kostnaden för politiska sekreterare omhändertas årligen i mål och budget.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2026-04-07 § 51 föreslagit kommunfullmäktige besluta att fastställa regelverk för politiska sekreterare för mandatperioden 2027-2030, med antagna tillägg och ändringar, och att medel för att täcka kostnaden för politiska sekreterare omhändertas årligen i mål och budget.

Sammanträdet

Fredrik Hansson (S) föreslår följande tillägg i *kursiv stil* av Regelverk för politiska sekreterare under rubriken Arbetstider och ersättningar:
Den politiska sekreteraren har ingen rätt till ersättning för mer- eller övertid eller för arbete på obekväm arbetstid. Arbetstiden är oreglerad och förläggs av partiets kommunalråd, oppositionsråd ~~eller~~ gruppledare *eller annan person utsedd av partiet.* Deltagande i nämndsammanträde eller annat partipolitiskt sammanträder som politisk sekreterare ingår i arbetstiden, och inget arvode utbetalas. *Om den politiska sekreteraren även är förtroendevald (exempelvis ledamot/ersättare i nämnd) i Luleå kommun så utgår arvode och ersättningar i enlighet med arvodesreglementet vid deltagande på sammanträden. Det är den person som arbetsleder den politiska sekreteraren som godkänner eventuell förlorad arbetsinkomst.*

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Ordförande ställer därefter Fredrik Hanssons tilläggsförslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Dialog

Dialog är förd inom kommunstyrelseförvaltningen som ett led i handläggningen av ärendet.

Beslutsunderlag

- Förslag till regelverk för politiska sekreterare, KLF Hid: 2026.4036
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande regelverk för politiska sekreterare, KLF Hid: 2026.4035
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2026-04-07 § 51, KLF Hid: 2026.4196

§ 51

Regelverk för politiska sekreterare

Ärendenr 2026/382-1.4.1.1

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att fastställa regelverk för politiska sekreterare för mandatperioden 2027-2030, med antagna tillägg och ändringar.
2. Medel för att täcka kostnaden för politiska sekreterare omhändertas årligen i mål och budget.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsens ordförande har 2026-03-02 gett kommundirektören i uppdrag att ta fram ett förslag till regelverk för politiska sekreterare inför kommande mandatperiod.

Luleå kommun har i dagsläget inga politiska sekreterare, men enligt kommunallagen har kommuner möjlighet att inrätta sådana tjänster. Politiska sekreterare betraktas som en form av partistöd. De arbetar uteslutande med partipolitiska uppgifter i syfte att stödja och avlasta kommunalråd, oppositionsråd och gruppledare. De har inga övriga arbetsuppgifter inom kommunens organisation.

Förslaget bygger på att partierna tilldelas en summa för att anställa en sekreterare. Den summan bygger på partiets storlek d.v.s. antal mandat i kommunfullmäktige och riksdagsledamots grundarvode.

Beräkningsgrunden är följande:

$$E = M \times R \times F$$

Där:

- E är den totala ersättningen partiet mottar per år
- M är antalet mandat som partiet är representerat med i kommunfullmäktige
- R är det aktuella årsarvodet för en riksdagsledamot (årsarvode 2026: 976 800 kr)
- F är faktor 0,05

För Luleå kommun skulle detta inneburit en kostnad om 2 490 840 kr/år kr för år 2026 med ovanstående beräkningsgrund. Fördelningen per parti skulle se ut som följande:

Mandat	Parti	Summa politiskt sekreterare/år
10	Moderaterna	488 400 kr
4	Centerpartiet	195 360 kr
3	Liberalerna	146 520 kr
4	Kristdemokraterna	195 360 kr
24	Socialdemokraterna	1 172 160 kr* (683 760 kr)
6	Vänsterpartiet	293 040 kr
2	Miljöpartiet	97 680 kr
2	Socialistiskt alternativ	97 680 kr
6	Sverigedemokraterna	293 040 kr
	Total summa	**2 490 840 kr/år**

* Föreslaget tak om 70 % av riksdagsledamotsgrundarvode 683 760 kr

Den totala kostnaden för mandatperioden skulle uppgå till 9 963 360 kr om alla partier valda att nyttja möjligheten till sekreterare. Utöver den faktiska kostnaden för sekreterare tillkommer administrativa kostnader.

Alla kostnader kopplat till den politiska sekreteraren ska inrymmas inom den ram som respektive parti tilldelats.

Som en del av handläggningen av ärendet har en omvärldsbevakning genomförts. Den har omfattat Danderyd, Östersund, Sundsvall, Gävle, Kumla, Karlshamn samt Region Norrbotten.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att fastställa regelverk för politiska sekreterare för mandatperioden 2027-2030, och att medel för att täcka kostnaden för politiska sekreterare omhändertas årligen i mål och budget.

Sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Matti Björk (M) föreslår följande tillägg i *kursiv stil* av Regelverk för politiska sekreterare under rubriken Roller och uppgifter, sista meningen: De närmare arbetsuppgifterna fastställs av partiets kommunalråd, oppositionsråd, ~~eller~~ gruppledare *eller annan person som partigrupp utser.*

Vidare föreslår Matti Björk (M) följande tillägg under rubriken Anställning, tredje och fjärde meningen: Gruppledaren utfärdar ett anställningsavtal utifrån erhållen mall som ska skrivas under av gruppledaren *eller annan person som partigrupp utser* och berörd politisk sekreterare. I de fall flera partier delar på en tjänst ska anställningsavtalet skrivas under av samtliga gruppledare *eller annan person som respektive partigrupp utser*.

Vidare föreslår Matti Björk (M) följande ändring och tillägg under rubriken Arbetstider och ersättning: Den politiska sekreteraren har ingen rätt till ersättning för mer- eller övertid eller för arbete på obekväm arbetstid. *Om förtroendevald som också är politisk sekreterare deltar i ett möte som är arvodesberättigat för den förtroendevalde så utgår normalt arvode utan att arvodet eller lönen som politisk sekreterare jämkas. Den totala summan av arvoden och lön kan dock inte överstiga 85 % av en riksdagsledamots grundarvode på årsbasis.* Arbetstiden är oreglerad och förläggs av partiets kommunalråd, oppositionsråd eller gruppledare.

Deltagande i nämndsammanträde eller annat partipolitiskt sammanträder som politisk sekreterare ingår i arbetstiden, ~~och inget arvode utbetalas~~. *Om den politiska sekreteraren inte också är förtroendevald i sådan nämnd eller har sådant arvodesberättigat politiskt uppdrag utbetalas inget mötesarvode.*

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag med Matti Björks ändrings- och tilläggsförslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog

Dialog är förd inom kommunstyrelseförvaltningen som ett led i handläggningen av ärendet.

Beslutsunderlag

- Förslag till regelverk för politiska sekreterare, KLF Hid: 2026.4036
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande regelverk för politiska sekreterare, KLF Hid: 2026.4035

LULEÅ KOMMUN

Regelverk för politiska sekreterare

Försättsblad beställs hos kommunikationskontoret och infogas av nämndsekreterare efter att dokumentet har fastställts i nämnd eller annan beslutsinstans (se Riktlinjer för styrdokument på lulea.se).

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
Regelverk	2026/382		2027-01-01 - TV
Dokumentansvarig	**Tidigare reviderad**	**Beslutsinstans**	**Dokument gäller för**
Kanslichef	Nytt dokument	Kommunfullmäktige	Politiska partier

Inledning

Av kommunallagens 4 kap 33–34 §§ följer att en kommun får anställa politiska sekreterare för att biträda de förtroendevalda i det politiska arbetet. Politiska sekreterare får inte anställas för längre tid än till utgången av det år då val av kommunfullmäktige ska hållas nästa gång i hela landet. Bestämmelserna i lagen (1982:80) om anställningsskydd ska inte tillämpas för politiska sekreterare.

Syftet med detta styrdokument är att fastställa bestämmelser för politiska sekreterare utöver de regler som följer av kommunallagen.

Ersättning

Den ersättning ett parti erhåller baseras på antalet mandat i kommunfullmäktige.

Den årliga ersättningen till ett parti beräknas genom att multiplicera antalet kommunfullmäktige mandat med det årliga riksdagsledamotsarvodet och en procentsats om 5 %

Beräkningsgrunden är följande:

$$\mathbf{E = M} \times \mathbf{R} \times \mathbf{F}$$

där:

- E är den totala ersättningen partiet mottar per år
- M är antalet mandat som partiet är representerat med i kommunfullmäktige
- R är det aktuella riksdagsledamots årsarvode (årsarvode 2026: 976 800 kr)
- F är faktor 0,05

För ett parti med 10 mandat år 2026 uppgår ersättningen till 488 400 kr.

Ersättning utgår dock med max 70 % av riksdagsledmots årsarvode per år vilket för 2026 skulle motsvara ett tak om 683 760 kr.

Det är möjligt för partier att flytta avsatta medel till nästkommande år inom mandatperioden. Flytt av medel över år redovisas i kommunstyrelseförvaltningens verksamhetsberättelse. Om den totala summan avsatt för politisk sekreterare överskrida 70 % av riksdagsledamots som en konsekvens av att medel flyttats till kommande år, begränsas summan till takbeloppet.

Partier får inte använda avsatta medel till annat än omkostnader kopplade till politisk sekreterare. Partier får inte anställa fler än 1 politisk sekreterare, det är dock möjligt för partier att gemensamt anställa en sekreterare.

Användning av ersättningen
Ersättningen används av kommunen för att betala ut lön, anställningsförmåner och tillhörande personalomkostnader (PO) för den politiska sekreteraren. Fri lönesättning gäller, men samtliga kostnader (teknik, kompetensutveckling m.m.) kopplade till anställningen måste täckas av den fastställda ersättningsnivån.

Roller och uppgifter

De politiska sekreterarna har en utpräglad förtroendeställning utan att formellt vara förtroendevalda och svarar direkt inför den eller de förtroendevalda som de har till uppgift att biträda. Sekreteraren arbetar endast med partipolitisk inriktade frågor och har inga arbetsuppgifter inom kommunens övriga verksamhet. De närmare arbetsuppgifterna fastställs av partiets kommunalråd, oppositionsråd eller gruppledare.

Anställning

Kommunstyrelsen är anställningsmyndighet för de politiska sekreterarna. Dessa organiseras under kommunstyrelseförvaltningen men ingår inte i någon sektor. Gruppledaren utfärdar ett anställningsavtal utifrån erhållen mall som ska skrivas under av gruppledaren och berörd politisk sekreterare. I de fall flera partier delar på en tjänst ska anställningsavtalet skrivas under av samtliga gruppledare.

Allmänna bestämmelser (AB) och kollektivavtal om allmänna anställningsvillkor gäller för de politiska sekreterarna i tillämpliga delar. De paragrafer som reglerar följande punkter gäller dock inte:

- anställningsform
- arbetstid
- övertid
- obekväm arbetstid
- uppsägningstid
- turordning- och företrädesrätt.

Anställningen kan avslutas i förtid av arbetsgivaren på grund av organisatoriska skäl, förtroendebrist eller oförutsedda omständigheter. Organisatoriska skäl kan vara om ett parti får färre fördelningsmandat efter avvecklande av nämnd eller bolag.

Uppsägningstiden för politiska sekreterare är 1 månad. Uppsägningstiden är ömsesidig för arbetsgivaren och arbetstagaren.

Arbetstider och ersättning
Den politiska sekreteraren har ingen rätt till ersättning för mer- eller övertid eller för arbete på obekväm arbetstid. Arbetstiden är oreglerad och förläggs av partiets kommunalråd, oppositionsråd eller gruppledare.

Deltagande i nämndsammanträde eller annat partipolitiskt sammanträder som politisk sekreterare ingår i arbetstiden, och inget arvode utbetalas.

Arbetsplatser
Politiska sekreterare har inte rätt till eget kontor. Kommunstyrelseförvaltningen anvisar vilka flexplatser som kan nyttjas av sekreterare i stadshuset.

Uttag av semester
Semesterledigheten tas ut under innevarande kalenderår om inte annat överenskommes med respektive kommunalråd/gruppledare.

Förmåner
Politiska sekreterare omfattas av samma friskvårdsutbud som övriga anställda. Terminalglasögon och julgåva hanteras på samma sätt som övriga anställda in om kommunstyrelseförvaltningen.

§ 99

Revidering av ersättningar för förtroendevalda 2027-2030

Ärendenr 2026/279-1.1.2.2

Kommunstyrelsens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att revidera reglemente för arvoden och ersättningar 2027-2030, med antagen ändring gällande revisionens ordförande.

Sammanfattning av ärendet

Det reglemente som reglerar arvoden och ersättningar till förtroendevalda har sett över och reviderats inför kommande mandatperiod.

Den mest omfattande förändringen avser den sammanträdestid som förtroendevalda kan få arvode för. Nuvarande reglering ger en timersättning om 600 kr/timme och arvode ges för max tre timmar per dag vilket innebär ett tak om 1 800 kronor per dag. Flera förtroendevalda har uppdrag i flera nämnder och deltar i flera sammanträden under samma dag, vilket i praktiken innebär att ersättningstaket ofta uppnås redan under det första sammanträdet.

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till ny reglering innebär att ersättning kan utgå för upp till åtta timmar per dag. Den första timmen ersätts med 600 kronor och efterföljande timmar med 300 kronor per timme. Detta innebär att ett sammanträde om fyra timmar ger ett arvode om totalt 1 500 kronor. Vid deltagande i ytterligare sammanträde samma dag utgår en ny första timme om 600 kronor, följt av 300 kronor per efterföljande timme.

För förtroendevalda som deltar i två sammanträden under samma dag kan detta innebära en höjning från 1 800 kronor/dag till 3 000 kronor/dag. För den som deltar i ett fyratimmarssammanträde innebär förslaget en minskning från 1 800 kronor till 1 500 kronor.

Ett alternativ till nya arvodesnivåer är att behålla summan om 600 kr/timmen men att utöka antalet timmar som ger arvode till maximalt 5 timmar, fördelat på två sammanträden. Fördelningen av timmar mellan två sammanträden skulle innebära att det första sammanträdet kan ge arvode för max tre timmar vilket innebär 1800 kr/möte. Det andra sammanträde ger arvode för max två timmar vilket innebär 1200 kr/möte.

Båda alternativen beskrivna ovan innebär att arvodet till ersättare om 600 kr per sammanträde kan ges för två sammanträden per dag i stället för nuvarande ett sammanträde per dag.

De ekonomiska konsekvenserna av förslagen beror på hur många förtroendevalda som har flera uppdrag samt i vilken omfattning sammanträden genomförs under samma dag. Luleå kommun har 320 politiska uppdrag i de egna nämnderna, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. I februari 2026 hade 85 av kommunens 196 förtroendevalda mer än ett nämnduppdrag, vilket innebär att förändringen kan få betydelse för en andel av de förtroendevalda. Som en del i arbetet har Luleås arvodesnivåer jämförts med; Umeå, Skellefteå, Sundsvall, Solna, Karlskrona, Kungsbacka kommun.

Det är svårt att jämföra arvodesreglementen och nivåer då det ser olika ut, men Luleå ligger högt i relation till de kommuner som jämförts med.

Utöver förändringen av timarvoden föreslås bland annat följande justeringar:

- Tiden för att lämna in underlag för arvoden och ersättningar utökas från tre till fem månader.
- Gruppledarträffar ska ingå i uppdraget och inte berättiga till särskilt arvode eller ersättning.
- Nämndsordförande ges möjlighet att besluta att endast ersättning för förlorad arbetsinkomst utgår vid viss sammankomst.
- Ersättning för förlorad arbetsinkomst ges för gruppsammanträden oavsett veckodag eller tidpunkt.
- Beräkningsgrunden för gruppledararvode ändras från riksdagsledamots månadsarvode till årsarvode.
- Årsarvode för 2:e vice ordförande i barn- och utbildningsnämnden, arbetsmarknads- och gymnasienämnden, infrastruktur- och servicenämnden, miljö- och byggnadsnämnden och kultur, och fritidsnämnden införs.
- Årsarvodet till revisionens ordförande höjs och ett arvode till vice ordförande i revisionen införs.
- Modellen för revisorernas arvode ändras från att gruppen revisorer delar på en pott till att varje revisor får 3 % av riksdagsledamots grundarvode.
- Årsarvodet för överförmyndarnämndens ordförande höjs från 10 till 12 procent av riksdagsledamots grundarvode.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att revidera reglemente för arvoden och ersättningar 2027-2030.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2026-04-07 § 52 föreslagit kommunfullmäktige besluta att revidera reglemente för arvoden och ersättningar 2027-2030, med antagen ändring avseende Övriga ersättningsnivåer, punkt 2.

Sammanträdet

Ordföranden (S) föreslår följande ändring i *kursiv stil* av reglemente för arvoden och ersättningar 2027-2030, under rubriken Årsarvoden för förtroendevalda med uppdrag understigande 40 %, gällande revisionens ordförande:

Roll	**Årsarvode, kr år 2026**	**Årsarvode % 2027-2030**	**Uppdragets omfattning**
[…]			
Revisionens ordförande	39 072 kr	~~4 %~~ ~~5 %~~ *6 %*	-

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag med eget ändringsförslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har förts inom kommunstyrelseförvaltningen och information har getts till gruppledare och ordföranden.

Beslutsunderlag

- Förslag på nytt styrdokument för arvoden och ersättningar 2027-2030, KLF Hid: 2026-4038
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande revidering av ersättningar för förtroendevalda 2027-2030, KLF Hid: 2026.4037
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2026-04-07 § 52, KLF Hid: 2026.4197

§ 52

Revidering av ersättningar för förtroendevalda 2027-2030

Ärendenr 2026/279-1.1.2.2

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att revidera reglemente för arvoden och ersättningar 2027-2030, med antagen ändring avseende Övriga ersättningsnivåer, punkt 2.

Sammanfattning av ärendet

Det reglemente som reglerar arvoden och ersättningar till förtroendevalda har sett över och reviderats inför kommande mandatperiod.

Den mest omfattande förändringen avser den sammanträdestid som förtroendevalda kan få arvode för. Nuvarande reglering ger en timersättning om 600 kr/timme och arvode ges för max tre timmar per dag vilket innebär ett tak om 1 800 kronor per dag. Flera förtroendevalda har uppdrag i flera nämnder och deltar i flera sammanträden under samma dag, vilket i praktiken innebär att ersättningstaket ofta uppnås redan under det första sammanträdet.

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till ny reglering innebär att ersättning kan utgå för upp till åtta timmar per dag. Den första timmen ersätts med 600 kronor och efterföljande timmar med 300 kronor per timme. Detta innebär att ett sammanträde om fyra timmar ger ett arvode om totalt 1 500 kronor. Vid deltagande i ytterligare sammanträde samma dag utgår en ny första timme om 600 kronor, följt av 300 kronor per efterföljande timme.

För förtroendevalda som deltar i två sammanträden under samma dag kan detta innebära en höjning från 1 800 kronor/dag till 3 000 kronor/dag. För den som deltar i ett fyratimmarssammanträde innebär förslaget en minskning från 1 800 kronor till 1 500 kronor.

Ett alternativ till nya arvodesnivåer är att behålla summan om 600 kr/timmen men att utöka antalet timmar som ger arvode till maximalt 5 timmar, fördelat på två sammanträden. Fördelningen av timmar mellan två sammanträden skulle innebära att det första sammanträdet kan ge arvode för max tre timmar vilket innebär 1800 kr/möte. Det andra sammanträde ger arvode för max två timmar vilket innebär 1200 kr/möte.

Båda alternativen beskrivna ovan innebär att arvodet till ersättare om 600 kr per sammanträde kan ges för två sammanträden per dag i stället för nuvarande ett sammanträde per dag.

De ekonomiska konsekvenserna av förslagen beror på hur många förtroendevalda som har flera uppdrag samt i vilken omfattning sammanträden genomförs under samma dag. Luleå kommun har 320 politiska uppdrag i de egna nämnderna, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. I februari 2026 hade 85 av kommunens 196 förtroendevalda mer än ett nämnduppdrag, vilket innebär att förändringen kan få betydelse för en andel av de förtroendevalda. Som en del i arbetet har Luleås arvodesnivåer jämförts med; Umeå, Skellefteå, Sundsvall, Solna, Karlskrona, Kungsbacka kommun.

Det är svårt att jämföra arvodesreglementen och nivåer då det ser olika ut, men Luleå ligger högt i relation till de kommuner som jämförts med.

Utöver förändringen av timarvoden föreslås bland annat följande justeringar:

- Tiden för att lämna in underlag för arvoden och ersättningar utökas från tre till fem månader.
- Gruppledarträffar ska ingå i uppdraget och inte berättiga till särskilt arvode eller ersättning.
- Nämndsordförande ges möjlighet att besluta att endast ersättning för förlorad arbetsinkomst utgår vid viss sammankomst.
- Ersättning för förlorad arbetsinkomst ges för gruppsammanträden oavsett veckodag eller tidpunkt.
- Beräkningsgrunden för gruppledararvode ändras från riksdagsledamots månadsarvode till årsarvode.
- Årsarvode för 2:e vice ordförande i barn- och utbildningsnämnden, arbetsmarknads- och gymnasienämnden, infrastruktur- och servicenämnden, miljö- och byggnadsnämnden och kultur, och fritidsnämnden införs.
- Årsarvodet till revisionens ordförande höjs och ett arvode till vice ordförande i revisionen införs.
- Modellen för revisorernas arvode ändras från att gruppen revisorer delar på en pott till att varje revisor får 3 % av riksdagsledamots grundarvode.
- Årsarvodet för överförmyndarnämndens ordförande höjs från 10 till 12 procent av riksdagsledamots grundarvode.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att revidera reglemente för arvoden och ersättningar 2027-2030.

Sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Ordföranden (S) föreslår följande ändring i *kursiv stil* av reglemente för arvoden och ersättningar 2027-2030, under rubriken Övriga ersättningsnivåer, Arvoden för sammanträden och justering av protokoll:
~~2. Efter första timmen utgår 300 kronor per timme och 150 kr per på-börjad halvtimme. Dock maximalt 3000 kr/dag eller 8 timmar/dag.~~
2. Efter första timmen utgår 600 kronor per timme och 300 kr per påbörjad halvtimme. Per sammanträde utgår maximalt 3 timmars mötesarvode, vid flera sammanträden samma dag utgår arvode på maximalt 3000 kr/dag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag med eget ändringsförslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har förts inom kommunstyrelseförvaltningen och information har getts till gruppledare och ordföranden.

Beslutsunderlag

- Förslag på nytt styrdokument för arvoden och ersättningar 2027-2030, KLF Hid: 2026-4038
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande revidering av ersättningar för förtroendevalda 2027-2030, KLF Hid: 2026.4037

LULEÅ KOMMUN

Arvoden och ersättningar till förtroendevalda 2027-2030

Försättsblad beställs hos kommunikationskontoret och infogas av nämndsekreterare efter att dokumentet har fastställts i nämnd eller annan beslutsinstans (se Riktlinjer för styrdokument på lulea.se).

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
			2027-01-01 – 2030-12-31
Dokumentansvarig	**Senast reviderad**	**Beslutsinstans**	**Dokument gäller för**
Kanslichef	2022-06-20 § 121	Kommunfullmäktige	Förtroendevalda

Tillämpningsområde

Dessa bestämmelser gäller för förtroendevalda som avses 4 kap § 1 kommunallagen (2017:725) och innefattar förtroendevalda i kommunala beslutsorgan.

Gemensamma bestämmelser

Begära ersättning och utbetalningar

För att begära ersättning ska den förtroendevalde kunna styrka sina förluster eller kostnader. Obestyrkta och/eller ofullständiga uppgifter ersätts inte.

Årsarvode betalas ut med en tolftedel per månad. Övriga ekonomiska ersättningar utbetalas i efterskott en gång per månad.

Begäran om ersättningar ska lämnas in senast ~~tre~~ fem månader från dagen för sammanträdet eller motsvarande som förlusten avser.

Begäran om ersättning för förlorad arbetsinkomst ska lämnas in senast ~~tre~~ fem månader från dagen för sammanträdet eller motsvarande som förlusten avser.

Om ersättningen för sammanlagda arvoden och/eller uppdrag överstiger 85 % av riksdagsledamots grundarvode ska ersättningen begränsas till detta belopp med undantag för kommunstyrelsens ordförande, 1: a vice ordförande och socialnämndens ordförande. Förtroendevalda som genom att kombinera politiska uppdrag så att det sammanlagda årsarvodet uppgår till 85 % av riksdagsledamots årsarvode kategoriseras som förtroendevald på heltid.

Ersättning till förtroendevald med gruppledaruppdrag uppgår till max 60 % av riksdagsledamots grundarvode.

Heltidsengagerad förtroendevald inom Luleå kommun ska betraktas som heltidsengagerad även för andra uppdrag inom Luleå kommunkoncern. Det innebär att heltidsengagerad förtroendevald inte har rätt till ytterligare månadsarvode eller andra arvoden och ersättningar för styrelseuppdrag i kommunens bolagskoncern.

Begäran om ersättning ska ske digitalt via Luleå kommuns e-tjänster.

Årsarvode

Nivån för förtroendevaldas årsarvoden fastställs inför varje mandatperiod och ska årligen justeras från 1 januari varje år. Justeringen av årsarvodena bygger på riksdagsledamots grundarvode. Årsarvodet betalas ut med en tolftedel per månad. ~~Uppräkningen är kopplad till den justering av riksdagsledamots arvode som sker november månad.~~

Kategorier av förtroendeuppdrag

- Förtroendevalda som fullgör uppdrag på heltid
- Förtroendevalda som fullgör uppdrag på 40 % eller mer
- Förtroendevalda med uppdrag som understiger 40 %
- Förtroendevalda med uppdrag som gruppledare
- Förtroendevalda tjänstgörande ledamöter, närvarande ersättare

Uppdragens omfattning och förmån

Förtroendevalda som fullgör uppdrag på heltid
Kommunstyrelsens ordförande, 1:e vice ordförande, socialnämndens, barn- och utbildningsnämndens samt ~~stadsbyggnadsnämndens~~ infrastruktur- och servicenämndens ordförande har rätt till årsarvode och traktamente vid resor förenat med uppdraget. Förtroendevalda som genom att kombinera förtroendeuppdrag och därmed har ett årsarvode motsvarande 85 % av riksdagsledamots grundarvode klassas som heltidsarvoderade och har därmed endast rätt till traktamente vid resor förenat med uppdraget/uppdragen.

Förtroendevalda som fullgör uppdrag på 40 % eller mer
Ordförande i miljö- och byggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, arbetsmarknads- och gymnasienämnden, kommunstyrelsens 2:e vice ordförande, och gruppledare med fem mandat (eller fler) i kommunfullmäktige har rätt till årsarvode samt nedanstående ersättningar. Ersättning utgår inte till ordföranden för uppdrag som har direkt samband med ordförandeuppdraget i den egna nämnden.

- arvode för sammanträde (undantag för ordförande i egen nämnd samt AU)
- förlorad arbetsinkomst
- ersättning för reseersättning
- barntillsynskostnader
- ersättning för kostnader för och tillsyn av funktionsnedsatt eller svårt sjuk
- ersättning för funktionsnedsatt förtroendevalds särskilda kostnader.

Förtroendevalda med uppdrag som understiger 40 %
Förtroendevalda med uppdrag som understiger 40 % har rätt till årsarvode samt nedanstående ersättningar:

- arvode för sammanträde
- förlorad arbetsinkomst
- ersättning för reseersättning
- barntillsynskostnader

- ersättning för kostnader för och tillsyn av funktionsnedsatt eller svårt sjuk
- ersättning för funktionsnedsatt förtroendevalds särskilda kostnader.

Förtroendeuppdrag som gruppledare
Varje parti med representation i kommunfullmäktige ska ställa en ledamot (gruppledare) till kommunstyrelsens förfogande för att fullgöra särskilda beredningsuppgifter och externa kontakter.

Gruppledarens uppdrag innebär att denne ska sätta sig in i kommunstyrelsens/kommunfullmäktiges ärenden för att förmedla detta i sin partiorganisations som underlag för politiskt ställningstagande. Gruppledaren ska företräda sitt parti och samordna partiets politiska arbete i kommunen. Gruppledaren ska allmänt stötta sina partimedlemmar som har uppdrag i kommunen.

~~Alla partier ska årligen (januari månad) inkomma med besked om vem som är gruppledare för respektive parti. Formerna för hur gruppledare utses avgörs av partierna själva.~~

Gruppledare är ett förtroendeuppdrag som ger rätt till årsarvode, arvodets storlek beror på partiets antal mandat i kommunfullmäktige. Arvode utgår ej till heltidsarvoderade förtroendevalda. Uppdraget som gruppledare genererar årsarvode om max 60 % av riksdagsledamots grundarvode.

- arvode för sammanträde
- gruppsammanträde med partiet (1 gång/månad)
- förlorad arbetsinkomst
- ersättning för reseersättning
- barntillsynskostnader
- ersättning för kostnader för och tillsyn av funktionsnedsatt eller svårt sjuk
- ersättning för funktionsnedsatt förtroendevalds särskilda kostnader.

Deltagande på ~~en (1)~~ gruppledarträff ~~per månad~~ ingår i uppdraget, och inga arvoden eller ersättningar betalas ut för deltagande på gruppledarträff. ~~Eventuella extra gruppledarträffar som kallas till är ersättningsberättigade. Gruppledare som deltar på gruppledarträffar utöver det möte som ingår i uppdraget får 500 kr/möte.~~

Efter särskild överenskommelse med kommunstyrelsens ordförande kan i vissa fall årsarvodet fördelas till ersättare vid längre sjukfrånvaro eller liknande.

Arvode till tjänstgörande ledamöter, närvarande ersättare, insynsplatser
Förtroendeuppdrag enligt ovan har rätt till följande ersättningar:

- arvode för sammanträde,
- förlorad arbetsinkomst
- ersättning för reseersättning
- barntillsynskostnader
- ersättning för kostnader för och tillsyn av funktionsnedsatt eller svårt sjuk
- ersättning för funktionsnedsatt förtroendevalds särskilda kostnader.

Ersättningar

Arvoden för sammanträden med mera

Förtroendevalda med rätt till ersättning för sammanträde eller motsvarande som under samma dag deltar i flera sammanträden eller motsvarande har inte rätt till arvode med ett högre sammanlagt belopp än det som kommunfullmäktige beslutat.

Till ersättare som tjänstgör i stället för ordinarie ledamot utgår sammanträdesarvode.

Justering av protokoll

Till justerare, men inte till ordinarie ordförande och heltidsarvoderade förtroendevalda, utbetalas en ersättning per protokoll. Justerare är inte berättigade till andra ersättningar såsom sammanträdesarvode eller förlorad arbetsinkomst kopplat till justering av protokoll.

Ersättningsberättigade sammankomster

Nedanstående sammankomster är ersättningsberättigade. För att ersättning ska bestals ut krävs ett beslut från ordföranden alternativt att ordföranden eller förvaltning kallat till möte. Det bör framgå i kallelsen att sammankomsten är ersättningsberättigat. Ordföranden i nämnd/styrelse kan meddela att en sammankomst endast ger förlorad arbetsinkomst, ej sammanträdesarvode.

- Sammanträde med kommunfullmäktige, fullmäktigeberedning, kommunstyrelsen och övriga nämnder, nämndutskott, liksom revisorernas sammanträden
- Sammanträden med projektgrupper och arbetsgrupper
- Konferens, informationsmöte, studiebesök, uppdrag som kontaktperson, studieresa, kurs eller liknande som rör kommunal angelägenhet och som har ett direkt samband med det kommunala förtroendeuppdraget.
- Förhandling eller förberedelse inför förhandling med personalorganisation eller annan motpart till kommunen.
- Möte med förvaltningschef eller annan anställd för annat kommunalt organ än det den förtroendevalde själv tillhör.
- Möte med förvaltningschef eller annan anställd vid det kommunala organ den förtroendevalde själv tillhör.

- Sammankomst med kommunalt samrådsorgan/intressentsammansatt organ.
- Presidiemöte i kommunfullmäktige, kommunfullmäktigeberedning, nämnd eller utskott.
- Besiktning eller inspektion.
- Överläggning med utomstående myndighet eller organisation.
- Fullgörande av granskningsuppgift inom ramen för ett revisionsuppdrag.
- Ombud och ersättare har rätt till ersättningar enligt detta reglemente vid deltagande på Norrbottens kommuners förbundsfullmäktige.

Förrättning mer än en dag
Om ett sammanträde, planeringsdag eller liknande pågår under mer än en dag betalas ett sammanträdesarvode ut per dag.

Ordförandeträffar med kommunstyrelsens ordförande
Ordförande erhåller inte arvode för ordförandeträffar då dessa möten ingår i uppdraget. Inga andra ersättningar utgår till följd av deltagande på ordförandeträff.

Ersättning för gruppsammanträde
För gruppsammanträde har ordinarie ledamot/ersättare i kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen rätt till ersättning.

Förtroendevald som inte är ordinarie ledamot av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen som särskilt kallats till och deltar i gruppsammanträde vid behandling av visst eller vissa ärenden, har också rätt till ersättning.

Ett (1) gruppsammanträde ~~per månad~~ inför kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige är ersättningsberättigat. Ett gruppsammanträde avser en sammankomst med fler än en person.

Förtroendevald har rätt till förlorad arbetsinkomst för gruppsammanträde oavsett veckodag eller tidpunkt för mötet.

Ersättning för förlorad arbetsinkomst
Vid deltagande i ersättningsberättigade sammankomster utgår ersättning för förlorad arbetsinkomst där närvarorätt medgetts. Förtroendevald ska lämna bestyrkt intyg från arbetsgivaren med faktiskt redovisat löneavdrag och för vilken tid avdraget skett. Obestyrkt inkomstbortfall ersätts inte.

Förtroendevald utan arbetsgivare, egen företagare, ska lämna intyg motsvarande den inkomstuppgift som lämnats till Försäkringskassan alternativt uppgifter från Skatteverket kopplat till årsinkomst.

Ersättning för förlorad sjukersättning/sjukpenning
Om förtroendevald i sitt uppdrag förlorar sjukersättning/sjukpenning ska intyg från Försäkringskassan lämnas till uppdragsgivaren.

Förlorad ersättning från arbetslöshetskassa
Om förtroendevald i sitt uppdrag förlorar ersättning från arbetslöshetskassa utgår ersättning motsvarande redovisat avdrag från arbetslöshetskassan.

Förlorad semesterförmån/semesterersättning
Förtroendevalda har rätt till ersättning för förlorad semesterförmån. Under mars månad sker en automatisk utbetalning om 12 % på utbetald ersättning för förlorad arbetsinkomst. Utbetalningen avser föregående år.

Förlorad pensionsförmån i ordinarie anställning
Förtroendevalda har rätt till ersättning för förlorad pensionsförmån. Under mars månad sker en automatisk utbetalning enligt schablon på utbetald förlorad arbetsinkomst. Utbetalningen avser föregående år.

Särskilda arbetsförhållanden med mera
Rätt till ersättning för förlorad arbetsinkomst och förlorad semesterförmån omfattar nödvändig ledighet för förtroendevalda med speciella arbetstider eller särskilda arbetsförhållanden. När det inte kan anses skäligt att de förtroendevalda kan fullgöra sina ordinarie arbetsuppgifter i direkt anslutning till sammanträdet eller andra ersättningsberättigade sammankomster där närvarorätt har medgetts.

Pension och omställningsstöd
~~Förtroendevalda som tillträtt efter 2014 har rätt till pension grundat på sitt arvode. Förtroendevalda som tillträtt före 2014 har pension enligt den lokala bestämmelsen PBF.~~ Omställningsstöd/~~avgångsersättning~~ är aktuellt för de förtroendevalda vars uppdrag sammanlagt motsvarar minst 40 % av heltid. Tillträdesdatum för uppdraget styr vilken bestämmelse som blir gällande.

Ersättningar för kostnader

Resekostnader och traktamenten
Kostnader för resor överstigande 10 km enkel väg, till och från sammanträden eller motsvarande (räknat från bostaden) ersätts enligt de grunder som fastställts för kommunens arbetstagare i det kommunala reseavtalet.

Ersättning för parkeringsavgift utges om den förtroendevalde har rätt till reseersättning enligt ovanstående och gäller endast under förutsättning att resans längd överstiger 10 km enkel väg. Ersättning utgår mot redovisade styrkta kostnader. Ersättning ges för parkering, men inte elladdning.

Ersättning för traktamente utgår enligt de grunder som fastställts för kommunens arbetstagare i det kommunala reseavtalet.

Barntillsynskostnader
Ersättning betalas för kostnader som uppkommit till följd av deltagande vid sammanträde eller motsvarande för vård och tillsyn av barn som vårdas i den förtroendevaldes familj och som under kalenderåret inte hunnit fylla tolv år. Om särskilda skäl föreligger kan ersättning utges även för äldre barn. Ersättning betalas inte för tillsyn som utförs av egen familjemedlem eller av annan närstående och inte heller för tid då barnet vistas i den kommunala barnomsorgen. Ersättning utgår mot redovisade styrkta kostnader, maximalt 500 kronor/dag.

Kostnader för vård och tillsyn av funktionsnedsatt eller svårt sjuk
Ersättning betalas ut för kostnader som uppkommit till följd av deltagande vid sammanträden eller motsvarande för vård och tillsyn av funktionsnedsatt eller svårt sjuk person som vistas i den förtroendevaldes bostad.

Ersättning betalas inte för tillsyn som utförs av egen familjemedlem eller av annan närstående. Ersättning utgår mot redovisade styrkta kostnader.

Funktionsnedsatt förtroendevalds särskilda kostnader
Ersättning betalas ut till funktionsnedsatt förtroendevald för de särskilda kostnader som uppkommit till följd av deltagande vid sammanträden eller motsvarande och som inte ersätts på annat sätt. Kostnaderna kan exempelvis vara resor, ledsagare eller tolk. Ersättning utgår mot redovisade styrkta kostnader.

Ersättningsnivåer för förtroendevaldas uppdrag i Luleå kommun

Alla årsarvoden utgår från riksdagsledamots årsarvode, där en tolftedel betalas ut per månad~~, med undantag för gruppledares arvode som bygger på riksdagsledamots månadsarvode.~~ Riksdagsledamots årsarvode för år ~~2022~~ 2026 uppgår till ~~858 000 kr~~ 976 800 kr. Årsarvoden till gruppledare och ordföranden kan pausas med anledning av längre sjukfrånvaro, föräldraledighet eller liknande efter överenskommelse med kommunstyrelsens ordförande.

Kolumnen till höger med rubriken Uppdragets omfattning redovisar ~~är endast~~ en ~~uppskattad tjänstgöringsgrad~~ administrativa nivåer kopplat till ~~av~~ uppdraget för att kunna avgöra i vilka fall en förtroendevald genom att kombinera uppdrag uppnår en tjänstgöringsgrad på 40 % eller mer. En sammanlagd tjänstgöringsgrad överstigande 40 % påverkar bland annat rätten till omställningsersättning.

Årsarvoden för heltidsengagerade förtroendevalda

Roll	Årsarvode 2026	Årsarvode % 2027 - 2030	Uppdragets omfattning
Kommunstyrelsens ordförande	1 074 480 kr	110 %	100 %
Kommunstyrelsens vice ordförande	976 800 kr	100 %	100 %
Socialnämndens ordförande	879 120 kr	90 %	100 %
Barn- och utbildningsnämndens ordförande	830 280 kr	85 %	100 %
~~Stadsbyggnadsnämndens~~ Infrastruktur- och servicenämndens ordförande	830 280 kr	85%	100 %

Årsarvoden för förtroendevalda med uppdrag överstigande 40 %

Roll	Årsarvode 2026	Årsarvode % 2027-2030	Uppdragets omfattning
Miljö- och byggnadsnämndens ordförande	586 080 kr	60 %	60 %
Kultur- och fritidsnämndens ordförande	586 080 kr	60 %	60 %
Arbetsmarknads- och gymnasienämndens ordförande	586 080 kr	60 %	60 %
Kommunstyrelsens 2:e vice ordförande	488 400 kr	50 %	40 %
Gruppledare för parti med 5 eller fler mandat i KF	-	60%	50 %

Årsarvoden för förtroendevalda med uppdrag understigande 40 %

Roll	Årsarvode, kr år 2026	Årsarvode % 2027-2030	Uppdragets omfattning
Kommunfullmäktiges ordförande	244 200 kr	25 %	30 %
Kommunfullmäktiges 1:e vice ordförande	58 608 kr	6 %	10 %
Kommunfullmäktiges 2:e vice ordförande	58 608 kr	6 %	10 %
Barn- och utbildningsnämndens 1:e vice ordförande	19 536 kr	2 %	Upp till 10 %
Barn- och utbildningsnämndens 2:e vice ordförande	9 768 kr	1 %	Upp till 10 %
Arbetsmarknads- och gymnasienämndens 1:e vice ordförande	19 536 kr	2 %	Upp till 10 %
Arbetsmarknads- och gymnasienämndens 2:e vice ordförande	9 768 kr	1 %	Upp till 10 %

Infrastruktur- och servicenämndens 1: e vice ordförande	19 536 kr	2 %	Upp till 10 %
Infrastruktur- och servicenämndens 2: e vice ordförande	9 768 kr	1 %	Upp till 10 %
Kultur- och fritidsnämndens 1: e vice ordföranden	19 536 kr	2 %	Upp till 10 %
Kultur- och fritidsnämndens 2: e vice ordföranden	9 768 kr	1 %	Upp till 10 %
Miljö- och byggnadsnämndens 1: e vice ordförande	19 536 kr	2 %	Upp till 10 %
Miljö- och byggnadsnämndens 2: e vice ordförande	9 768 kr	1 %	Upp till 10 %
Socialnämndens 1:e vice ordförande	78 144 kr	8 %	Upp till 10 %
Socialnämndens 2:e vice ordförande	78 144 kr	8 %	Upp till 10 %
Valnämndens ordförande, valår	58 608 kr	6 %	10 %
Valnämndens ordförande, ej valår	9 768 kr	1 %	Upp till 10 %
Överförmyndarnämndens ordförande	97 680 kr	~~10 %~~ 12%	15 %
Överförmyndarnämndens vice ordförande	9 768 kr	1 %	Upp till 10 %
Revisionens ordförande	39 072 kr	~~4 %~~ 5 %	-
Revisionens vice ordförande	-	3,5 %	-
Revisor	-	3 %	-
~~Revisionen (arvodet fördelas lika mellan revisorerna med undantag för ordföranden)~~	~~125 125 kr~~	~~15 %~~	-
Ordföranden räddningsutskottet	39 072 kr	4 %	Upp till 10 %
Ordföranden pensionärsrådet	9 768 kr	1 %	Upp till 10 %
Ordförande invandrarrådet	9 768 kr	1 %	Upp till 10 %
Ordföranden landsbygdsrådet	9 768 kr	1 %	Upp till 10 %
Ordföranden tillgänglighetsrådet	9 768 kr	1 %	Upp till 10 %

Arvode till gruppledare

Gruppledares arvode bygger på riksdagsledamots ~~månadsarvode~~ årsarvode. ~~Gruppledare har dels ett grundstöd om 25 % av riksdagsledamots månadsarvode, dels ett mandatstöd som genererar 7 % av riksdagsledamots månadsarvode per mandat i kommunfullmäktige.~~ Gruppledare har dels ett grundstöd om 2 % av riksdagsledamots årsarvode, dels ett mandatstöd som genererar 0,6 % av riksdagsledamots årsarvode per mandat i kommunfullmäktige.

Nedan visar räkneexempel på 1-7 mandat med ~~2022~~ 2026 års ~~månadsarvode~~ årsarvode som utgångspunkt. Uppdraget som gruppledare genererar årsarvode om max 60 % av riksdagsledamots grundarvode. Årsarvode för gruppledaruppdraget utgår ej till heltidsarvoderad förtroendevald.

Räkneexempel 2022 års nivåer som utgår från riksdagsledamots månadsarvode

Antal mandat	Grundstöd	Mandat-stöd	Ersättning månad	Ersättning år	Uppdragets omfattning
1	~~17 875 kr~~	~~5 005 kr~~	~~22 800 kr~~	~~274 560kr~~	30 %
2	~~17 875 kr~~	~~10 010 kr~~	~~27885kr~~	~~334 620 kr~~	30 %
3	~~17 875 kr~~	~~15 015 kr~~	~~32 890 kr~~	~~394 680 kr~~	40 %
4	~~17 875 kr~~	~~20 020 kr~~	~~37 895 kr~~	~~454 740 kr~~	40 %
5	~~17 875 kr~~	~~25 025 kr~~	~~42 900 kr~~	~~514 800 kr~~	50 %
6	~~17 875 kr~~	~~30 030 kr~~	~~42 900 kr~~	~~514 800 kr~~	50 %
7	~~17 875 kr~~	~~35 035 kr~~	~~42 900 kr~~	~~514 800 kr~~	50 %

Räkneexempel 2026 års nivåer som utgår från riksdagsledamots årsarvode

Antal mandat	Grundstöd	Mandat-stöd	Ersättning månad	Ersättning år	Uppdragets omfattning
1	19 536 kr	5 861 kr	25 397 kr	304 762 kr	30 %
2	19 536 kr	11 722 kr	31 258 kr	375 091 kr	30 %
3	19 536 kr	17 582 kr	37 118 kr	445 421 kr	40 %
4	19 536 kr	23 443 kr	42 979 kr	515 750 kr	40 %
5	19 536 kr	29 304 kr	48 840 kr	586 080 kr	50 %
6	19 536 kr	35 165 kr	48 840 kr	586 080 kr	50 %
7	19 536 kr	41 026 kr	48 840 kr	586 080 kr	50 %

Övriga ersättningsnivåer

Arvoden för sammanträden och justering av protokoll

1. ~~Sammanträdesarvode utgår med 600 kronor per timme, dock maximalt 1 800 kr per dag. Efter första timmen utgår 300 kronor per påbörjad halvtimme.~~
2. ~~Ersättare som tjänstgör i stället för ordinarie ledamot får samma arvode som ordinarie ledamot skulle haft, se punkt 1 ovan.~~
3. ~~Närvarande ersättare som inte tjänstgör får 600 kronor, dvs motsvarande 1 timme, som ersättning för beredskap att träda i tjänst och att vara påläst på de ärenden som är på agendan.~~
4. ~~Närvarande förtroendevald på insynsplats får 600 kronor, dvs motsvarande 1 timme som ersättning.~~
5. Justerare (ej ordinarie ordförande eller heltidsarvoderad förtroendevald) får 200 kr i arvode för justering av protokoll.

1. Sammanträdesarvode utgår med 600 kronor för första timmen per sammanträde.
2. Efter första timmen utgår 300 kronor per timme och 150 kr per påbörjad halvtimme. Dock maximalt 3000 kr/dag eller 8 timmar/dag.

3. Ersättare som tjänstgör i stället för ordinarie ledamot får samma arvode som ordinarie ledamot skulle haft.
4. Närvarande ersättare som inte tjänstgör får 600 kronor, dvs motsvarande en första timme, som ersättning för beredskap att träda i tjänst och att vara påläst på de ärenden som är på agendan.
5. Närvarande förtroendevald på insynsplats får 600 kronor, dvs motsvarande en första timme som ersättning.
6. Arvode och ersättning ges för maximalt två sammanträden per dag.

Gruppsammanträden
Ordinarie ledamot/ersättare i kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen får 500 kr/möte för att delta på gruppsammanträde. Förtroendevald från annan nämnd som kallats in för att delta vid behandlingen av ett visst ärende får 500 kr/möte.

~~***Gruppledarträff***~~
~~Gruppledare som deltar på gruppledarträffar utöver det möte som ingår i uppdraget får 500 kr/möte.~~

Tolkning av bestämmelserna
Frågor om tolkning och tillämpning av bestämmelserna avgörs av kommunstyrelsen.

§ 100

Revidering av ersättningar till förtroendevalda i Luleå kommuns bolagskoncern 2027-2030

Ärendenr 2026/512-1.1.2.2

Kommunstyrelsens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att revidera reglemente för arvode och ersättningar till förtroendevalda i Luleå kommuns bolagskoncern 2027-2030.

Sammanfattning av ärendet

Det styrdokument som reglerar arvoden och ersättningar till förtroendevalda har sett över och reviderats inför kommande mandatperiod.

Den mest omfattande förändringen avser den sammanträdestid som förtroendevalda kan få arvode för. Nuvarande reglering ger en timersättning om 600 kr/timme och arvode ges för max tre timmar per dag vilket innebär ett tak om 1 800 kronor per dag.

Förslaget till ny reglering innebär att ersättning kan utgå för upp till åtta timmar per dag. Den första timmen ersätts med 600 kronor och efterföljande timmar med 300 kronor per timme. Detta innebär att ett sammanträde om fyra timmar ger ett arvode om totalt 1 500 kronor. Vid deltagande i ytterligare sammanträde samma dag utgår en ny första timme om 600 kronor, följt av 300 kronor per efterföljande timme.

För förtroendevalda som deltar i två sammanträden under samma dag kan detta innebära en höjning från 1 800 kronor/dag till 3 000 kronor/dag. För den som deltar i ett fyratimmarssammanträde innebär förslaget en minskning från 1 800 kronor till 1 500 kronor.

Föreslagen justering syftar till att ta höjd för kostnadsutveckling samt att säkerställa en rimlig ersättningsnivå i förhållande till uppdragets ansvar och omfattning. Enhetliga regler förenklar administration och minskar risken för felaktiga utbetalningar. Som en del i arbetet har Luleås arvodesnivåer jämförts med; Umeå, Skellefteå, Sundsvall, Solna, Karlskrona, Kungsbacka kommun. Det är svårt att jämföra arvodesreglementen och nivåer då det ser olika ut, men Luleå ligger högt i relation till de kommuner som jämförts med.

Utöver förändringen av timarvoden föreslås bland annat följande justeringar:

- Tiden för att lämna in underlag för arvoden och ersättningar utökas från tre till fem månader.
- Ersättning för förlorad arbetsinkomst ges för sammanträden oavsett veckodag eller tidpunkt.
- Årsarvode för vice ordförande och hur man utser denne.
- Årsarvode för ordförande för Luleå Hamn AB samt Luleå Miljöresurs AB, är höjt till 20 % av en riksdagsledamots arvode.
- Årsarvode för nytillkommet bolag, Luleå Science Park AB är lagt till 10 % av en riksdagsledamots arvode.
- Årsarvode för lekmannarevisor är höjt för Luleå Hamn AB koncern samt för Luleå Miljöresurs AB.
- Årsarvode för lekmannarevisor för nytillkommet bolag, Luleå Science Park AB.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att revidera reglemente för arvode och ersättningar till förtroendevalda i Luleå kommuns bolagskoncern 2027-2030.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2026-04-07 § 53 föreslagit kommunfullmäktige besluta att revidera reglemente för arvode och ersättningar till förtroendevalda i Luleå kommuns bolagskoncern 2027-2030, med antagen ändring avseende Arvoden för sammanträden och justering av protokoll, punkt 2.

Sammanträdet
Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Dialog
Dialog har förts med ordföranden inom bolagskoncernen.

Beslutsunderlag
- Förslag – Ersättningar till förtroendevalda i Luleå kommuns bolagskoncern 2027–2030, KLF Hid: 2026.4040
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande revidering av ersättningar till förtroendevalda i Luleå kommuns bolagskoncern 2027-2030, KLF Hid: 2026.4039
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2026-04-07 § 53, KLF Hid: 2026. 4198

§ 53

Revidering av ersättningar till förtroendevalda i Luleå kommuns bolagskoncern 2027-2030

Ärendenr 2026/512-1.1.2.2

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att revidera reglemente för arvode och ersättningar till förtroendevalda i Luleå kommuns bolagskoncern 2027-2030, med antagen ändring avseende Arvoden för sammanträden och justering av protokoll, punkt 2.

Sammanfattning av ärendet

Det styrdokument som reglerar arvoden och ersättningar till förtroendevalda har sett över och reviderats inför kommande mandatperiod.

Den mest omfattande förändringen avser den sammanträdestid som förtroendevalda kan få arvode för. Nuvarande reglering ger en timersättning om 600 kr/timme och arvode ges för max tre timmar per dag vilket innebär ett tak om 1 800 kronor per dag.

Förslaget till ny reglering innebär att ersättning kan utgå för upp till åtta timmar per dag. Den första timmen ersätts med 600 kronor och efterföljande timmar med 300 kronor per timme. Detta innebär att ett sammanträde om fyra timmar ger ett arvode om totalt 1 500 kronor. Vid deltagande i ytterligare sammanträde samma dag utgår en ny första timme om 600 kronor, följt av 300 kronor per efterföljande timme.

För förtroendevalda som deltar i två sammanträden under samma dag kan detta innebära en höjning från 1 800 kronor/dag till 3 000 kronor/dag. För den som deltar i ett fyratimmarssammanträde innebär förslaget en minskning från 1 800 kronor till 1 500 kronor.

Föreslagen justering syftar till att ta höjd för kostnadsutveckling samt att säkerställa en rimlig ersättningsnivå i förhållande till uppdragets ansvar och omfattning. Enhetliga regler förenklar administration och minskar risken för felaktiga utbetalningar. Som en del i arbetet har Luleås arvodesnivåer jämförts med; Umeå, Skellefteå, Sundsvall, Solna, Karlskrona, Kungsbacka kommun. Det är svårt att jämföra arvodesreglementen och nivåer då det ser olika ut, men Luleå ligger högt i relation till de kommuner som jämförts med.

Utöver förändringen av timarvoden föreslås bland annat följande justeringar:

- Tiden för att lämna in underlag för arvoden och ersättningar utökas från tre till fem månader.
- Ersättning för förlorad arbetsinkomst ges för sammanträden oavsett veckodag eller tidpunkt.
- Årsarvode för vice ordförande och hur man utser denne.
- Årsarvode för ordförande för Luleå Hamn AB samt Luleå Miljöresurs AB, är höjt till 20 % av en riksdagsledamots arvode.
- Årsarvode för nytillkommet bolag, Luleå Science Park AB är lagt till 10 % av en riksdagsledamots arvode.
- Årsarvode för lekmannarevisor är höjt för Luleå Hamn AB koncern samt för Luleå Miljöresurs AB.
- Årsarvode för lekmannarevisor för nytillkommet bolag, Luleå Science Park AB.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att revidera reglemente för arvode och ersättningar till förtroendevalda i Luleå kommuns bolagskoncern 2027-2030.

Sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Ordföranden (S) föreslår följande ändring i *kursiv stil* av reglemente för arvode och ersättningar till förtroendevalda i Luleå kommuns bolagskoncern 2027-2030, under rubriken Arvoden för sammanträden och justering av protokoll:
~~2. Efter första timmen utgår 300 kronor per timme och 150 kr per påbörjad halvtimme. Dock maximalt 3000 kr/dag eller 8 timmar/dag.~~
2. Efter första timmen utgår 600 kronor per timme och 300 kr per påbörjad halvtimme. Per sammanträde utgår maximalt 3 timmars mötesarvode, vid flera sammanträden samma dag utgår arvode på maximalt 3000 kr/dag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag med eget ändringsförslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har förts med ordföranden inom bolagskoncernen.

Beslutsunderlag

- Förslag – Ersättningar till förtroendevalda i Luleå kommuns bolagskoncern 2027–2030, KLF Hid: 2026.4040
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande revidering av ersättningar till förtroendevalda i Luleå kommuns bolagskoncern 2027-2030, KLF Hid: 2026.4039

LULEÅ KOMMUN

Förslag - Ersättningar till förtroendevalda i Luleå kommuns bolagskoncern 2027-2030

Försättsblad beställs hos kommunikationskontoret och infogas av nämndsekreterare efter att dokumentet har fastställts i nämnd eller annan beslutsinstans (se Riktlinjer för styrdokument på lulea.se).

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
Reglemente	2026/512	2026-xx-xx	2027-01-01 – 2030-12-31
Dokumentansvarig	**Senast reviderad**	**Beslutsinstans**	**Dokument gäller för**
VD Luleå Kommunföretag AB	2022-06-20	Kommunfullmäktige	Luleå kommunföretag AB Bolagskoncernen

1. Tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta dokument reglerar ersättning till styrelseledamöter, suppleanter och lekmannarevisorer inom bolag i Luleå kommuns majoritetsägda kommunala bolag.

Bestämmelserna i detta dokument omfattar inte ledamöter och suppleanter i kommunala bolag som är tjänstepersoner i kommunkoncernen och fullgör uppdraget inom ramen för sin anställning.

2. Gemensamma bestämmelser

Begära ersättning och utbetalningar
För att begära ersättning ska den förtroendevalde kunna styrka sina förluster eller kostnader. Obestyrkta och/eller ofullständiga uppgifter ersätts inte.

Årsarvode till styrelsens ordförande betalas ut med en tolftedel per månad. Övriga ekonomiska ersättningar till ordförande och styrelseledamöter utbetalas i efterskott en gång per månad.

Begäran om ersättningar ska lämnas in senast ~~tre~~ fem månader från dagen för sammanträdet eller motsvarande som förlusten avser.

Begäran om ersättning för förlorad arbetsinkomst ska lämnas in senast ~~tre~~ fem månader från dagen för sammanträdet eller motsvarande som förlusten avser.

Om ersättningen för sammanlagda arvoden för uppdrag i kommunala bolag i Luleå kommunkoncern överstiger 85 % av riksdagsledamots grundarvode ska ersättningen begränsas till detta belopp.

Heltidsengagerad förtroendevald inom Luleå kommun ska betraktas som heltidsengagerad även för andra uppdrag inom Luleå kommunkoncern. Det innebär att heltidsengagerad förtroendevald inte har rätt till ytterligare månadsarvode eller andra arvoden och ersättningar för styrelseuppdrag i kommunens bolagskoncern.

Begäran om ersättning ska ske digitalt via Luleå kommuns e-tjänster om bolaget är kopplat till tjänsten annars ska begäran om ersättning ske till bolagets vd eller till annan som utsetts.

3. Ersättningar

Arvoden för sammanträden med mera
Förtroendevalda med rätt till ersättning för sammanträde eller motsvarande som under samma dag deltar i flera sammanträden eller motsvarande har inte rätt till arvode med ett högre sammanlagt belopp än det som kommunfullmäktige beslutat.

Till ersättare som tjänstgör i stället för ordinarie ledamot utgår sammanträdesarvode.

Ersättning till styrelsens ordförande
Styrelsens ordförande har rätt till:

- årsarvode
- ersättning för förlorad arbetsinkomst
- ersättning för förlorad sjukersättning/sjukpenning
- förlorad ersättning från arbetslöshetskassa
- ersättning för förlorad semesterförmån
- ersättning för förlorad pensionsförmån
- resekostnader över 10 km enkel väg samt traktamente
- barntillsynskostnader
- ersättning för kostnader för vård och tillsyn av funktionsnedsatt eller svårt sjuk
- ersättning för funktionsnedsatt förtroendevalds särskilda kostnader

Ersättningar till styrelsens ledamöter (ej ordförande)
Styrelsens ledamöter har rätt till:

- arvode vid ersättningsberättigade sammankomster
- ersättning för förlorad arbetsinkomst
- ersättning för förlorad sjukersättning/sjukpenning
- förlorad ersättning från arbetslöshetskassa
- ersättning för förlorad semesterförmån
- ersättning för förlorad pensionsförmån
- resekostnader över 10 km enkel väg samt traktamente
- barntillsynskostnader
- ersättning för kostnader för vård och tillsyn av funktionsnedsatt eller svårt sjuk
- ersättning för funktionsnedsatt förtroendevalds särskilda kostnader

Justering av protokoll
Till justerare, men inte till ordinarie ordförande och heltidsarvoderade styrelseledamöter utbetalas en ersättning per protokoll. Justerare är inte berättigade till andra ersättningar såsom sammanträdesarvode eller ersättning för förlorad arbetsinkomst kopplat till justering av protokoll.

Ersättningsberättigade sammankomster
Följande typer av sammankomster är ersättningsberättigade:

- Sammanträde med styrelsen.
- Strategidag med styrelsen.
- Ägardialog
- Bolagsstämma
- Möte med revisor.
- Ordförandeträff om styrelseledamoten utsetts att delta i ordförandes frånvaro.
- Bolagsarena, ett mötes forum för bolagens ordföringar och vd om styrelseledamoten utsetts att delta i ordförandes frånvaro.
- Sammanträden med projektgrupper och arbetsgrupper.
- Konferens, informationsmöte, studiebesök, uppdrag som kontaktperson, studieresa, kurs eller liknande som rör bolagets angelägenhet och som har ett direkt samband med förtroendeuppdraget.
- Förhandling eller förberedelse inför förhandling med personalorganisation eller annan motpart till bolaget.
- Interna möten med vd eller annan tjänsteperson inom bolaget.
- Utåtriktad kommunikation eller liknande.
- Överläggning med utomstående myndighet eller organisation.
- Fullgörande av granskningsuppgift inom ramen för ett revisionsuppdrag.

Vd-rekrytering
Vid vd-rekrytering har styrelsens ordförande och styrelseledamöter rätt till ersättning enligt reglerna för sammanträdesarvode.

Förrättning mer än en dag
Om ett sammanträde, strategidag eller liknande pågår under mer än en dag betalas ett sammanträdesarvode per sammanträdesdag ut.

Beslut om deltagande i kurs, konferens och liknande sammankomster
Om inte berört bolag har fattat annat beslut är det dess ordförande som beslutar om ledamots deltagande i kurser, konferenser och liknande.

Om inte berört bolag har fattat annat beslut är det dess vd som beslutar om ordförandes deltagande i kurser, konferenser och liknande.

Ersättning för förlorad arbetsinkomst
Vid deltagande i ersättningsberättigade sammankomster utgår ersättning för förlorad arbetsinkomst där närvarorätt medgetts. Förtroendevald ska lämna bestyrkt intyg från arbetsgivaren med faktiskt redovisat löneavdrag och för vilken tid avdraget skett.
Förnyat intyg ska lämnas in minst en gång per år och varje gång en förändring av inkomsten sker. Obestyrkt inkomstbortfall ersätts inte.

Ersättning för förlorad arbetsinkomst ska täcka den enskildes inkomstförlust. Ersättning kan därför aldrig betalas ut till en juridisk person och inte heller som konsultarvode eller motsvarande.

Förtroendevald utan arbetsgivare, egen företagare, ska lämna intyg motsvarande den inkomstuppgift som lämnats till Försäkringskassan alternativt uppgifter från Skatteverket kopplat till årsinkomst.

Förtroendevald har rätt till förlorad arbetsinkomst för sammanträde oavsett veckodag eller tidpunkt för mötet.

Ersättning för förlorad sjukersättning/sjukpenning
Om förtroendevald i sitt uppdrag förlorar sjukersättning/sjukpenning ska intyg från Försäkringskassan lämnas till uppdragsgivaren.

Förlorad ersättning från arbetslöshetskassa
Om förtroendevald i sitt uppdrag förlorar ersättning från arbetslöshetskassa utgår ersättning motsvarande faktiskt och redovisat avdrag från arbetslöshetskassan.

Ersättning för förlorad semesterförmån
Förtroendevalda har rätt till ersättning för förlorad semesterförmån. Huvudregeln är att ett schablonberäknat belopp automatiskt utbetalas med 12 % på utbetald ersättning för förlorad arbetsinkomst. Förtroendevalda som kan visa att semesterförmånen påverkats med mer än 12 % måste styrka detta med underlag och har då rätt till högre ersättning än det schablonberäknade beloppet. Utbetalning sker årligen och avser föregående år.

Särskilda arbetsförhållanden med mera
Rätt till ersättning för förlorad arbetsinkomst och förlorad semesterförmån omfattar nödvändig ledighet för förtroendevalda med speciella arbetstider eller särskilda arbetsförhållanden. När det inte kan anses skäligt att de förtroendevalda kan fullgöra sina ordinarie arbetsuppgifter i direkt anslutning till sammanträdet eller andra ersättningsberättigade sammankomster där närvarorätt har medgetts.

Förlorad pensionsförmån i ordinarie anställning
Förtroendevalda har rätt till ersättning för förlorad pensionsförmån. Utbetalning sker med automatik från respektive bolag och utgår från bolagets regelverk enligt schablon på utbetald förlorad arbetsinkomst.

4. Ersättning för kostnader

Resekostnader och traktamenten
Kostnader för resor överstigande 10 km enkel väg, till och från sammanträden eller motsvarande (räknat från bostaden) ersätts enligt samma grunder som fastställts inom bolaget där den förtroendevalda har sitt uppdrag.

Ersättning för parkeringsavgift utges om den förtroendevalde har rätt till rese-ersättning enligt ovanstående och gäller endast under förutsättning att resans längd överstiger 10 km enkel väg. Ersättning utgår mot redovisade styrkta kostnader. Ersättning för laddning av elbil utgår ej.

Ersättning för traktamente utgår enligt de grunder som fastställts inom bolaget där den förtroendevalda har sitt uppdrag.

Barntillsynskostnader
Ersättning betalas för kostnader som uppkommit till följd av deltagande vid sammanträde eller motsvarande för vård och tillsyn av barn som vårdas i den förtroendevaldes familj och som under kalenderåret inte hunnit fylla tolv år. Om särskilda skäl föreligger kan ersättning utges även för äldre barn. Ersättning betalas inte för tillsyn som utförs av egen familjemedlem eller av annan närstående och inte heller för tid då barnet vistas i den kommunala barnomsorgen. Ersättning utgår mot redovisade styrkta kostnader, maximalt 500 kronor/dag.

Kostnader för vård och tillsyn av funktionsnedsatt eller svårt sjuk
Ersättning betalas ut för kostnader som uppkommit till följd av deltagande vid sammanträden eller motsvarande för vård och tillsyn av funktionsnedsatt eller svårt sjuk person som vistas i den förtroendevaldes bostad.

Ersättning betalas inte för tillsyn som utförs av egen familjemedlem eller av annan närstående. Ersättning utgår mot redovisade styrkta kostnader.

Funktionsnedsatt förtroendevalds särskilda kostnader
Ersättning betalas ut till funktionsnedsatt förtroendevald för de särskilda kostnader som uppkommit till följd av deltagande vid sammanträden eller motsvarande och som inte ersätts på annat sätt. Kostnaderna kan exempelvis vara resor, ledsagare eller tolk. Ersättning utgår mot redovisade styrkta kostnader.

5. Ersättningsnivåer för förtroendevaldas uppdrag i Luleå kommuns bolagskoncern

Årsarvode för ordförande
Ordförandes årsarvode utgår från en riksdagsledamots årsarvode, där en tolftedel betalas ut per månad. Riksdagsledamots årsarvode för år ~~2022 uppgår till 858 000 kr~~ 2026 uppgår till 976 800 kr. Ordförandes årsarvode fastställs inför varje mandatperiod och ska årligen justeras från 1 januari varje år. Justeringen av årsarvodena bygger på uppräkningen av riksdagsledamots grundarvode. Det belopp som gäller den 1 januari varje år ska tillämpas som basarvode för hela året.

Om ordförande är heltidsengagerad förtroendevald inom Luleå kommun utgår inget arvode för ordförandeskap i kommunalt bolag.

Ordförande erhåller ej sammanträdesarvoden.

Årsarvode för vice ordförande
Vice ordförande utses av kommunfullmäktige. Arvodet för vice ordförande ska vara 5 % av respektive bolags ordinarie ordförandes årsarvode, där en tolftedel betalas ut per månad.

Ersättning för vice ordförande utgår för beredskap att träda i tjänst och att vara påläst på de ärenden som är på agendan.

Om vice ordförande är heltidsengagerad förtroendevald inom Luleå kommun utgår inget arvode för ordförandeskap i kommunalt bolag.

~~Bolag~~	~~Årsarvode % 2023~~	~~Räkneexempel Årsarvode 2022*~~
~~Luleå Kommunföretag AB~~	~~20 %~~	~~171 600 kr~~
~~Luleå Energi AB~~	~~20 %~~	~~171 600 kr~~
~~Lulebo AB~~	~~20 %~~	~~171 600 kr~~
~~Luleå Hamn AB~~	~~15 %~~	~~128 700 kr~~
~~Luleå Miljöresurs AB~~	~~15 %~~	~~128 700 kr~~
~~Luleå Lokaltrafik AB~~	~~15 %~~	~~128 700 kr~~
~~Nordiskt Flygteknikcentrum AB~~	~~10 %~~	~~85 800 kr~~
~~Luleå Business Region AB~~	~~10 %~~	~~85 800 kr~~
~~Luleå Energi Elnät AB~~	~~2 %~~	~~17 160 kr~~
~~Bioenergi i Luleå AB~~	~~2 %~~	~~17 160 kr~~
~~Lunet AB~~	~~2 %~~	~~17 160 kr~~

~~*Räkneexemplet visar arvodets nivå för respektive bolag där beräkning utgår från en riksdags-ledamots arvode för 2022 multiplicerat med årsarvode i procent. Utbetalning för 2023 utgår från en riksdagsledamots arvode per 1 januari 2023, utbetalning för 2024 utgår från riksdagsledamots arvode per 1 januari 2024 osv.~~

Bolag	Årsarvode % 2027-	Räkneexempel Årsarvode 2026*
Luleå Kommunföretag AB	20 %	195 360 kr
Luleå Energi AB	20 %	195 360 kr
Lulebo AB	20 %	195 360 kr
Luleå Hamn AB	20 %	195 360 kr
Luleå Miljöresurs AB	20 %	195 360 kr
Luleå Lokaltrafik AB	15 %	146 520 kr
Luleå Science Park AB	10 %	97 680 kr
Luleå Energi Elnät AB	2 %	19 536 kr
Bioenergi i Luleå AB	2 %	19 536 kr
Lunet AB	2 %	19 536 kr

*Räkneexemplet visar arvodets nivå för respektive bolag där beräkning utgår från en riksdags-ledamots arvode för 2026 multiplicerat med årsarvode i procent. Utbetalning för 2027 utgår från en riksdagsledamots arvode per 1 januari 2027, utbetalning för 2028 utgår från riksdagsledamots arvode per 1 januari 2028 osv.

Arvoden för sammanträden och justering av protokoll

1. ~~Sammanträdesarvode till styrelseledamöter med undantag för styrelsens ordförande utgår med 600 kronor per timme, dock maximalt 1 800 kr per dag. Efter första timmen utgår 300 kronor per påbörjad halvtimme~~.
2. Ersättare som tjänstgör i stället för ordinarie ledamot får samma arvode som ordinarie ledamot skulle haft, se punkt 1 ovan.
3. Närvarande ersättare som inte tjänstgör får 600 kronor, det vill säga motsvarande 1 timme, som ersättning för beredskap att träda i tjänst och att vara påläst på de ärenden som är på agendan.
4. Justerare (ej ordinarie ordförande eller heltidsarvoderad förtroendevald) får 200 kr i arvode för justering av protokoll.

1. Sammanträdesarvode utgår med 600 kronor för första timmen per sammanträde.
2. Efter första timmen utgår 300 kronor per timme och 150 kr per påbörjad halvtimme. Dock maximalt 3000 kr/dag eller 8 timmar/dag.

6. Ersättning till lekmannarevisor

Ersättning till ordinarie lekmannarevisor utgår med ett fast årligt arvode. Ingen indexering av arvodet sker under mandatperioden. Årsarvode betalas ut efter att ordinarie bolagstämma hållits. Mötesarvode och ersättning för förlorad arbetsinkomst utgår ej till lekmannarevisor. Respektive bolag betalar ut ersättning till bolagets lekmannarevisor.

Ersättning till lekmannarevisorsuppleant utgår endast om suppleanten haft uppdrag un-

der året och ersatt ordinarie lekmannarevisor. Ersättning erhålls då i proportion till uppdraget och baseras på årsarvodet för ordinarie lekmannarevisor.

För revisorer som avgår vid mandatperiodens slut gäller verksamhetsårets ersättningsregler tills revisionsberättelse avgivits. Tillträdande revisorer får ersättning enligt de regler som gäller från och med ~~2023~~ 2027.

~~**Årsarvode lekmannarevisor, från och med 2023**~~	
~~Luleå Kommunföretag AB~~	~~8 000 kr~~
~~Luleå Energi AB~~	~~8 000 kr~~
~~Lulebo AB~~	~~8 000 kr~~
~~Luleå Hamn AB~~	~~7 000 kr~~
~~Luleå Miljöresurs AB~~	~~7 000 kr~~
~~Luleå Lokaltrafik AB~~	~~7 000 kr~~
~~Nordiskt Flygteknikcentrum AB~~	~~6 000 kr~~
~~Luleå Business Region AB~~	~~6 000 kr~~
~~Luleå Energi Elnät AB~~	~~6 000 kr~~
~~Bioenergi i Luleå AB~~	~~6 000 kr~~
~~Lunet AB~~	~~6 000 kr~~

Årsarvode lekmannarevisor, från och med 2027	
Luleå Kommunföretag AB	9 500 kr
Luleå Energi AB	9 500 kr
Lulebo AB koncern	9 500 kr
Luleå Hamn AB koncern	9 500 kr
Luleå Miljöresurs AB	9 500 kr
Luleå Lokaltrafik AB	8 300 kr
Luleå Energi Elnät AB	7 100 kr
Bioenergi Luleå AB	7 100 kr
Lunet AB	7 100 kr
Luleå Science Park AB	7 100 kr

7. Tolkning av bestämmelserna

Frågor om tolkning och tillämpning av bestämmelserna avgörs av Luleå Kommunföretag AB.

§ 101

Bestämmelser om omställningsstöd, pension och familjeskydd för förtroendevalda (OPF-KR 26)

Ärendenr 2026/239-1.1.2.3

Kommunstyrelsens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att anta bestämmelser för omställningsstöd, pension och familjeskydd för förtroendevalda OPF-KR 26 med tillhörande bilagor, med ikraftträdande 2026-10-15 i samband med ny mandatperiod.
2. Pensionsavgiften höjs från nuvarande 4,5 procent till 6 procent, och för inkomstdelar som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp höjs avgiften från 30 procent till 31,5 procent att gälla från 2026-01-01.
3. Kommunfullmäktiges beslut 2019-10-21 § 199 om OPF-KL 18 upphör därmed att gälla och ersätts av OPF-KR 26.
4. Fastställa kostnadsram för aktivt omställningsstöd att motsvara ett halvt prisbasbelopp som för år 2026 är lika med 29 600 kronor.
5. Klargöra att kommunstyrelsen är pensionsmyndighet för förtroendevalda i Luleå kommun, och har till uppgift att svara på frågor om tolkning och tillämpning av bestämmelserna.

Sammanfattning av ärendet

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Regioner, SKR har 2025-12-19 antagit förslag till nya bestämmelser för förtroendevalda, OPF-KR 26. Reglerna gäller för uppdrag som tillträds efter valet 2026 eller senare.

Bestämmelserna i OPF-KR 26 syftar till att underlätta och möjliggöra för förtroendevald att förena arbetsliv och uppdrag. Bestämmelserna i OPF-KR 26 har i möjligaste mån anpassats till de pensions- och omställningsavtal som gäller för medarbetare i kommuner och regioner och kommunalförbund.
En central princip i OPF är att pensionsvillkoren för förtroendevalda ska vara i linje med de som gäller för kommunernas och regionernas anställda.

En höjning av pensionsavgifterna föreslås att gälla från 2026-01-01, i nivå med regelverk som gäller för anställda inom kommuner, regioner och kommunalförbund. Pensionsavgiften höjs från nuvarande 4,5 procent till 6 procent, och för inkomstdelar som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp höjs avgiften från 30 procent till 31,5 procent.

Höjning av pensionsavgiften medför en kostnadsökning av de totala pensionskostnaderna för kommunen. Exakt kostnad beror på antalet förtroendevalda med rätt till pensionsavsättning och nivån på deras arvoden. Om det nya regelverket skulle tillämpats för år 2025 och beräknat på den sammansättning och de pensionsnivåer som gällt för år 2025, skulle kostnaden öka från 1 168 438 till 1 396 155 kronor. Pensionsbolaget KPA anger att kostnaderna för OPF ökar generellt med 33 % med anledning av höjningen av pensionsavgifterna.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår följande förändringar utifrån SKR:s rekommendationer:

Omställningsstöd:
En ny regel införs som ger rätt att neka omställningsstöd om den förtroendevalde döms till fängelse i två år eller mer.

Tid hos annan uppdragsgivare får tillgodoräknas vid beräkning av kvalifikationstid för ekonomiskt omställningsstöd, samt förlängt ekonomiskt omställningsstöd.

Samordningsreglerna gällande ekonomiskt och förlängt omställningsstöd samordnas, det vill säga minskas med all förvärvsinkomst eller annan inkomst från första året med omställningsstöd. Från samordningen undantas ett fribelopp som motsvarar en tolftedel av samma års prisbasbelopp. Denna regel om samordning och fribelopp tillämpas i Luleå kommuns nuvarande bestämmelse.

Pension:
- Pensionsavgiften beräknas i procent på förtroendevalds pensionsgrundande inkomst, belopp som understiger 250 kronor avseende ett kalenderår utbetalas inte.
- En möjlighet till kortare utbetalningstid om minst 10 år har införts.
- Tidigaste ålder för uttag av pensionsbehållningen är 62 år.
- Infört regel om automatisk utbetalning vid 70 år, för den som inte ansökt.
- Sambobegreppet förtydligas, med hänvisning till sambolagen i § 11, efterlevandeskydd.

Familjeskydd:
- Endast ett helt familjeskydd kan betalas ut, även om man har flera uppdrag hos flera uppdragsgivare.
- Sambobegreppet har förtydligats.

Övrigt:
En ny försäkringsteknisk bilaga med uppdaterade delningstal samt en reviderad kommentar som förtydligar och stärker dokumentets vägledande funktion. Bilagan beskriver bland annat hur pensionsbehållningen ska räknas upp i högre åldrar.

Tydligt fastställa lokal pensionsmyndighet:
Bestämmelser enligt OPF-KR 26 tillämpas lokalt och därför behöver det finnas en tydligt angiven instans som fattar beslut i ärenden för att säkerställa en enhetlig, rättssäker och transparant hantering av frågor som rör förtroendevaldas pensionsrätt, familjeskydd och omställning. Exempelvis tolkningar av villkor vid avgång, övergång mellan uppdrag

Kommunstyrelsen är utsedd pensionsmyndighet för förtroendevalda i Luleå kommun och har till uppgift att tolka och tillämpa OPF-KR 26 bestämmelser. Frågor om tolkning och tillämpning av bestämmelserna avgörs av kommunstyrelsen.

Aktiva omställningsinsatser:
Aktiva omställningsinsatser gäller förtroendevald som haft ett eller flera uppdrag med sammanlagt 40 % av heltid och lämnar sitt uppdrag efter minst fyra år. Insatserna ska vara individuellt anpassade och kan bestå av rådgivningsinsatser och kompletterande utbildning, för att underlätta att förtroendevald blir anställningsbar. Luleå kommun har i nuvarande bestämmelse OPF-KL18 en beslutad kostnadsram på maximalt 25 000 kronor enligt kommunfullmäktigebeslut 2014-09-29 § 148.

Det är upp till respektive fullmäktige att fastställa eventuell kostnadsram. Kommunfullmäktige föreslås fastställa en kostnadsram för aktiva omställningsinsatser, motsvarande ett halvt prisbasbelopp som för år 2026 är lika med 29 600 kronor och följer därefter prisbasbeloppets utveckling.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2026-04-07 § 54 föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta bestämmelser för omställningsstöd, pension och familjeskydd för förtroendevalda OPF-KR 26 med tillhörande bilagor, med ikraftträdande 2026-10-15 i samband med ny mandatperiod, och att pensionsavgiften höjs från nuvarande 4,5 procent till 6 procent, och för inkomstdelar som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp höjs avgiften från 30 procent till 31,5 procent att gälla från 2026-01-01. Kommunfullmäktiges beslut 2019-10-21 § 199 om OPF-KL 18 upphör därmed att gälla och ersätts av OPF-KR 26. Vidare föreslås kommunfullmäktige fastställa kostnadsram för aktivt omställningsstöd att motsvara ett halvt prisbasbelopp som för år 2026 är lika med 29 600 kronor, samt att klargöra att kommunstyrelsen är pensionsmyndighet för förtroende-

valda i Luleå kommun, och har till uppgift att svara på frågor om tolkning och tillämpning av bestämmelserna.

Sammanträdet

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

- SKR:s förslag till bestämmelser om omställningsstöd, pension och familjeskydd, OPF-KR 26, bilaga 1. KLF Hid: 2026.2152
- Kommentar till bestämmelser om omställningsstöd, pension och familjeskydd. OPF-KR 26, bilaga 2. KLF Hid: 2026.2153
- Delningstal OPF-KR 26, bilaga 3. KLF Hid: 2026.2154
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande bestämmelser om omställningsstöd, pension och familjeskydd för förtroendevalda (OPF-KR 26), KLF Hid: 2026.4041
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2026-04-07 § 54, KLF Hid: 2026.4199

Förslag till bestämmelser om omställningsstöd, pension och familjeskydd för förtroendevalda (OPF-KR 26)

Allmänt om bestämmelserna

Ett förtroendeuppdrag utgör en viktig del av den demokratiska strukturen och medför behov av anpassade villkor. Enligt 4 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) avses med förtroendevald den som har valts till ett uppdrag av fullmäktige, nämnd eller annan kommunal myndighet.

Uppdraget utgör inte en anställning, och den förtroendevalde har därför inte ett anställningsförhållande med kommunen eller regionen. Arbetsrättslig lagstiftning som reglerar exempelvis arbetstid, semester och anställningsskydd är därmed inte tillämplig.

Eftersom ett anställningsförhållande inte föreligger kan den förtroendevalde inte omfattas av bestämmelserna om tjänstepension, då sådan pension enligt 28 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) endast får tryggas inom ramen för ett anställningsförhållande.

Förtroendeuppdraget innebär också att den förtroendevalde verkar i en miljö där olika samhällsintressen behöver balanseras. Det kan i vissa fall medföra en viss distans till den lokala arbetsmarknaden.

Mot denna bakgrund innehåller OPF-KR 26 bestämmelser om omställningsstöd, pensionsbestämmelser och familjeskydd för förtroendevalda som avses i 4 kap. 1 § kommunallagen. Bestämmelserna antas lokalt av fullmäktige i kommun, region eller kommunalförbund och utgör ett samlat regelverk som tydliggör de förtroendevaldas villkor och trygghet under och efter tiden som förtroendevald.

OPF-KR 26 indelas i fyra kapitel:

1. Inledande bestämmelser
    - Lokal pensionsmyndighet
    - Ändringar av och tillägg till bestämmelserna
2. Omställningsstöd
    - Aktiva omställningsinsatser
    - Ekonomiskt omställningsstöd

- Förlängt ekonomiskt omställningsstöd

3. Pensionsbestämmelser
    - Avgiftsbestämd pensionsbehållning
    - Sjukpension
    - Efterlevandeskydd
4. Familjeskydd
    - Familjeskydd till efterlevande vuxen
    - Familjeskydd till efterlevande barn

Kapitel 1

Inledande bestämmelser

§ 1 Lokal pensionsmyndighet

I anslutning till att OPF-KR 26 antas ska en lokal pensionsmyndighet utses. Pensionsmyndigheten har i uppgift att tolka och tillämpa bestämmelserna i OPF-KR 26.

§ 2 Ändringar av och tillägg till bestämmelserna

Den förtroendevalde är skyldig att följa de ändringar av och de tillägg till dessa bestämmelser som kommunen, regionen eller kommunalförbundet från tid till annan beslutar.

Kapitel 2

Bestämmelser om omställningsstöd för förtroendevalda

§ 1 Tillämpningsområde m.m.

Bestämmelser om omställningsstöd gäller för förtroendevald som avses i 4 kap. 1 § kommunallagen och som fullgör uppdrag hos kommunen, regionen eller kommunalförbundet på heltid eller betydande del av heltid, med sammanlagt minst 40 procent av en heltid.

Bestämmelserna gäller för förtroendevalda som tillträtt i samband med valet 2014 eller senare. Bestämmelserna gäller från samma tidpunkt även för förtroendevalda som i tidigare uppdrag inte omfattats av PBF, PRF-KL eller andra omställnings- och pensionsbestämmelser för förtroendevalda.

§ 2 Omställningsstöd

Omställningsstöd syftar till att under en begränsad tid underlätta övergången till arbetslivet när en förtroendevald lämnat sitt (sina) uppdrag. Omställningsstöd kan bestå av aktiva omställningsinsatser, ekonomiskt omställningsstöd och förlängt ekonomiskt omställningsstöd.

Omställningsstöd förutsätter att den förtroendevalde själv aktivt verkar för att få ett nytt arbete.

§ 2a Nekad rätt till omställningsstöd enligt §§ 3-5

Fullmäktige får besluta att en förtroendevald inte ska beviljas omställningsstöd enligt §§ 3-5 i detta reglemente om den förtroendevalde har dömts för ett brott på vilket fängelse i lägst två år kan följa och domen har fått laga kraft.

Anmärkning

Avseende nekad rätt till omställningsstöd utifrån ej beviljad ansvarsfrihet, se anmärkning till § 2a (sid 12) i *Kommentar till bestämmelser om omställningsstöd, pension och familjeskydd för förtroendevalda (OPF-KR 26).*

§ 3 Aktiva omställningsinsatser

Möjlighet till aktiva omställningsinsatser har förtroendevald som innehaft ett eller flera uppdrag och som lämnat sitt (sina) uppdrag efter minst fyra års sammanhängande uppdragstid och som inte uppnått motsvarande 32 a § LAS angiven ålder när den förtroendevalde lämnar sitt (sina) uppdrag.

Respektive kommun, region och kommunalförbund har att utifrån den förtroendevaldes individuella förutsättningar ta ställning till lämpliga aktiva

omställningsinsatser samt vilken kostnadsram som ska gälla. De åtgärder som erbjuds kan exempelvis, som på arbetsmarknaden i övrigt, bestå av rådgivningsinsatser och kompletterande utbildning.

§ 4 Ekonomiskt omställningsstöd

Rätt till ekonomiskt omställningsstöd har förtroendevald som lämnat sitt (sina) uppdrag efter minst ett års sammanhängande uppdragstid.

För varje år i uppdraget utges ett ekonomiskt omställningsstöd om tre månader. Ekonomiskt omställningsstöd utges i högst tre år.

Tid i uppdrag hos annan kommun, region eller kommunalförbund som tillämpar OPF-KR 26, eller tidigare version av OPF-KR, får tillgodoräknas vid beräkning av kvalifikationstid, under förutsättning att uppdraget har innehafts inom två år före uppdrag hos nuvarande uppdragsgivare. Den förtroendevalde ansvarar för att, i samband med ansökan och redovisning, skriftligen begära tillgodoräkning samt styrka tidigare uppdrag. För att tillgodoräkning ska medges krävs att den förtroendevalde inte har tagit del av omställningsstöd hos den tidigare uppdragsgivaren. Tillgodoräkningen bör samfinansieras av den tidigare uppdragsgivaren.

Underlaget för det ekonomiska omställningsstödet beräknas på den förtroendevaldes genomsnittliga månadsarvode gånger tolv under det senaste året. Det ekonomiska omställningsstödet utges med 85 procent av underlaget under de två första åren och med 60 procent under år tre.

Ekonomiskt omställningsstöd utges av kommunen, regionen eller kommunalförbundet som längst till och med kalendermånaden innan den förtroendevalde uppnått motsvarande 32 a § LAS angiven ålder.

Rätten att erhålla ekonomiskt omställningsstöd upphör om den förtroendevalde på nytt blir innehavare av uppdrag med sammanlagt minst 40 procent av en heltid hos kommunen, regionen eller kommunalförbundet eller får uppdrag i riksdagen eller regeringen i minst motsvarande omfattning.

§ 5 Förlängt ekonomiskt omställningsstöd

Rätt till förlängt ekonomiskt omställningsstöd har förtroendevald som lämnat sitt (sina) uppdrag efter minst åtta års sammanhängande uppdragstid.

Tid i uppdrag hos annan kommun, region eller kommunalförbund som tillämpar OPF-KR 26, eller tidigare version av OPF-KR, får tillgodoräknas vid beräkning av kvalifikationstid, under förutsättning att uppdraget har innehafts inom två år före uppdrag hos nuvarande uppdragsgivare. Den förtroendevalde ansvarar för att, i samband med ansökan och redovisning, skriftligen begära tillgodoräkning samt styrka tidigare uppdrag. För att tillgodoräkning ska medges krävs att den

förtroendevalde inte har tagit del av omställningsstöd hos den tidigare uppdragsgivaren. Tillgodoräkningen bör samfinansieras av den tidigare uppdragsgivaren.

Förlängt ekonomiskt omställningsstöd kan utges till förtroendevald från den tidigaste uttagsåldern för allmän pension enligt Socialförsäkringsbalken (SFB) och endast i omedelbar anslutning till att ekonomiskt omställningsstöd enligt § 4 upphört. Förlängt ekonomiskt omställningsstöd kan utges för ett år i taget och som längst till och med kalendermånaden innan den förtroendevalde uppnått motsvarande 32 a § LAS angiven ålder.

Förlängt ekonomiskt omställningsstöd utges av kommunen, regionen eller kommunalförbundet efter årsvis ansökan från den förtroendevalde. Det förlängda ekonomiska omställningsstödet utges med 60 procent av underlaget enligt § 4.

Rätten att erhålla förlängt ekonomiskt omställningsstöd upphör om den förtroendevalde på nytt blir innehavare av uppdrag med sammanlagt minst 40 procent av en heltid hos kommunen, regionen eller kommunalförbundet, eller får uppdrag i riksdagen eller regeringen i minst motsvarande omfattning.

§ 6 Samordning

Ekonomiskt omställningsstöd och förlängt ekonomiskt omställningsstöd enligt §§ 4 och 5 ska samordnas med förvärvsinkomster och/eller andra inkomster som ersätter förvärvsinkomster. Samtliga inkomster, med undantag för kapitalinkomster, ska anses utgöra förvärvsinkomster.

Av administrativa skäl får från samordningen undantas ett fribelopp som per månad motsvarar en tolftedel av samma års prisbasbelopp.

Om en förtroendevald utför arbete utan ersättning eller mot låg ersättning, eller erhåller annan ersättning än förvärvsinkomst enligt första stycket, får den lokala pensionsmyndigheten besluta att minska omställningsstödet med ett uppskattat inkomstbelopp som motsvarar den inkomst som bedöms skälig.

§ 7 Uppgiftsskyldighet

En förtroendevald är skyldig att lämna de uppgifter som pensionsmyndigheten begär för att kunna fastställa rätten till samt beräkna omfattningen av aktiva omställningsinsatser, ekonomiskt omställningsstöd och förlängt ekonomiskt omställningsstöd.

Har en förtroendevald obehörigen eller med för högt belopp erhållit aktiva omställningsinsatser, ekonomiskt omställningsstöd eller förlängt ekonomiskt omställningsstöd till följd av oriktiga uppgifter, underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldighet eller annan omständighet, eller om den förtroendevalde

skäligen borde ha insett att utbetalningen var felaktig, ska det felaktigt utbetalda beloppet återbetalas. Pensionsmyndigheten kan – om särskilda skäl föreligger – besluta att helt eller delvis avstå från återkrav.

§ 8 Ansökan om omställningsstöd

Ansökan om omställningsstöd enligt §§ 3-5 ska göras skriftligt enligt de anvisningar som pensionsmyndigheten utfärdar.

Ansökan om omställningsstöd enligt §§ 3-5 ska göras i nära anslutning till att den förtroendevalde lämnar/minskar sitt (sina) uppdrag.

§ 9 Utbetalning av ekonomiskt eller förlängt ekonomiskt omställningsstöd

Om rätt till ekonomiskt eller förlängt ekonomiskt omställningsstöd föreligger bör den förtroendevalde få sådant omställningsstöd utbetalat inom tre månader efter det att pensionsmyndigheten tagit emot sådan ansökan.

Kapitel 3

Pensionsbestämmelser

§ 1 Tillämpningsområde m.m.

Bestämmelser om pension gäller för förtroendevald som avses i 4 kap. 1 § kommunallagen och som fullgör uppdrag hos kommunen, regionen eller kommunalförbundet.

Bestämmelserna gäller för förtroendevalda som tillträtt i samband med valet 2014 eller senare. Bestämmelserna gäller från samma tidpunkt även för förtroendevalda som i tidigare uppdrag inte omfattats av PBF, PRF-KL eller andra omställnings- och pensionsbestämmelser för förtroendevalda.

Pensionsbestämmelserna tillämpas för förtroendevald, oavsett uppdragets omfattning, om inte annat anges.

Pensionsbestämmelserna gäller inte för förtroendevald som vid tillträdet av sitt (sina) uppdrag har uppnått motsvarande i 32 a § LAS angiven ålder.

§ 2 Pensionsförmånernas omfattning

Pensionsförmåner enligt dessa bestämmelser är:

a. avgiftsbestämd pensionsbehållning

b. sjukpension

c. efterlevandeskydd

§ 3 Avgiftsbestämd pensionsbehållning

En förtroendevald har rätt till avgiftsbestämd pensionsbehållning enligt §§ 4-9.

§ 4 Pensionsgrundande inkomst

En förtroendevalds pensionsgrundande inkomst beräknas per kalenderår och begränsas till högst 30 inkomstbasbelopp.

Den pensionsgrundande inkomsten utgörs av den förtroendevaldes årsarvode, sammanträdesersättningar samt andra i det pensionsgrundande uppdraget (uppdragen) utgivna kontanta ersättningar.

För förtroendevald med uppdrag på heltid eller betydande del av heltid, motsvarande sammanlagt minst 40 procent av en heltid, som under ledighet till

följd av sjukdom, olycksfall, arbetsskada eller föräldraledighet fått avdrag från sitt arvode, ska den pensionsgrundande inkomsten räknas om (höjas) med vad som avdragits.

I den pensionsgrundande inkomsten ska inte ingå ersättning som betalas ut till förtroendevald enligt 4 kap. 12 § kommunallagen för förlorad arbetsinkomst, semesterförmån eller tjänstepensionsförmån eller ersättning som utgör traktamente eller kostnadsersättning.

§ 5 Pensionsavgifter

Pensionsavgiften beräknas i procent på den förtroendevaldes pensionsgrundande inkomst enligt § 4.

Pensionsavgiften är 6 procent på den pensionsgrundande inkomsten upp till och med 7,5 inkomstbasbelopp.

Pensionsavgiften är 31,5 procent på de delar av den pensionsgrundande inkomsten som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp, intill dess den förtroendevalde har uppnått motsvarande i 32 a § LAS angiven ålder. Därefter är pensionsavgiften 6 procent på hela den pensionsgrundande inkomsten.

För förtroendevald med uppdrag på heltid eller betydande del av heltid, med sammanlagt minst 40 procent av en heltid, och som får rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning enligt SFB och som en följd härav med stöd av 4 kap. 6 § kommunallagen befrias från sitt uppdrag före mandatperiodens utgång, ska pensionsavgift tillgodoräknas under tid då den förtroendevalde har rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning enligt SFB.

Anmärkning

Pensionsavgift ska avsättas i förhållande till nedsatt arbetsförmåga i uppdraget (uppdragen). Pensionsavgiften beräknas på den pensionsgrundande inkomsten året före insjuknandetidpunkten enligt § 10. Pensionsavgiften avsätts till den förtroendevaldes pensionsbehållning.

Förtroendevald tillgodoräknas pensionsavgift från kommunen, regionen eller kommunalförbundet endast om den för kalenderåret är högre än 3 procent av samma års inkomstbasbelopp. Då förtroendevald inte tillgodoräknas pensionsavgift betalar kommunen, regionen eller kommunalförbundet ut motsvarande belopp direkt till den förtroendevalde i form av ersättning som inte är pensionsgrundande. Belopp understigande 250 kronor avseende ett kalenderår utbetalas inte.

§ 6 Pensionsbehållning

Pensionsavgiften för ett kalenderår avsätts senast den 31 mars följande år till en pensionsbehållning hos respektive kommun, region eller kommunalförbund, där

den förtroendevalde har innehaft uppdrag. Med pensionsbehållning avses summan av de årliga pensionsavgifter som intjänats hos respektive kommun, region eller kommunalförbund.

Pensionsbehållningen räknas upp årligen (indexeras) med förändringen av inkomstbasbeloppet.

Pensionsbehållningen innehåller ett efterlevandeskydd enligt § 11. Den förtroendevalde kan erbjudas möjlighet att välja bort efterlevandeskyddet i anslutning till ansökan om uttag.

§ 7 Information

Pensionsmyndigheten ska lämna information till den förtroendevalde om hans eller hennes pensionsbehållning, pensionsgrundande inkomst och avsättning av pensionsavgift.

§ 8 Utbetalning av avgiftsbestämd pensionsbehållning

Utbetalning av avgiftsbestämd pensionsbehållning enligt § 6 sker månadsvis och livsvarigt. Den förtroendevalde kan, efter särskild överenskommelse mellan den förtroendevalde och pensionsmyndigheten i samband med ansökan om utbetalning av pensionsbehållningen, välja utbetalning under kortare tid, dock som lägst 10 år.

Utbetalning får tidigast påbörjas från den tidpunkt då den förtroendevalde enligt 58 kap. 1§ Socialförsäkringsbalken (2010:110) har rätt att ta ut allmän pension, minus två år.

Ansökan om utbetalning av avgiftsbestämd pensionsbehållning ska göras enligt de anvisningar som pensionsmyndigheten fastställt. Den förtroendevalde bör få pensionsbehållningen utbetalad inom tre månader efter det att pensionsmyndigheten tagit emot sådan ansökan.

Om utbetalning inte påbörjats eller ansökan om sådan utbetalning inte inkommit till pensionsmyndigheten (eller enligt anvisning från pensionsmyndigheten) vid den tidpunkt den förtroendevalde har uppnått motsvarande 32 a § LAS angiven ålder plus 12 månader påbörjas utbetalning vid denna tidpunkt.

Avgiftsbestämd pensionsbehållning kan utbetalas som engångsersättning till förtroendevald om värdet av pensionsbehållningen är högst 150 procent av inkomstbasbeloppet året innan utbetalning av förmånen börjar.

§ 9 Uppgiftsskyldighet

Förtroendevald är skyldig att lämna de uppgifter som pensionsmyndigheten begär för att kunna fastställa rätten till och beräkna avsättning till

pensionsbehållning. Lämnas inte sådana uppgifter kan pensionsmyndigheten besluta att avsättningen ska minskas i skälig omfattning.

Om förtroendevald genom att lämna oriktiga uppgifter inte fullgör sin uppgiftsskyldighet eller på annat sätt orsakar att för hög pensionsavgift avsätts, kan detta belopp återkrävas eller avräknas på kommande avsättningar av pensionsavgift.

Pensionsmyndigheten kan besluta att helt eller delvis efterge beloppet.

§ 10 Sjukpension

Sjukpension betalas ut till förtroendevald med uppdrag på heltid eller betydande del av heltid, med sammanlagt minst 40 procent av en heltid, och som får rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning enligt SFB och som en följd härav med stöd av 4 kap. 6 § kommunallagen avgår från sitt uppdrag före mandatperiodens utgång.

Sjukpensionen grundas och beräknas på det genomsnittliga månadsarvodet som den förtroendevalde hade kalenderåret före insjuknandetidpunkten gånger tolv. Pensionsmyndigheten kan i särskilt fall fatta beslut om annat beräkningsunderlag.

Sjukpensionens nivå motsvarar nivån för den månadsersättning som utgår till anställda enligt AGS-KL.

Sjukpension utges under tid som den förtroendevalde har rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning enligt SFB. Upphör rätten till sjuk- eller aktivitetsersättning upphör också rätten till sjukpension.

Anmärkningar

1. Sjukpensionen utges i förhållande till nedsatt arbetsförmåga i uppdraget (uppdragen).

2. Sjukpensionen ska värdesäkras på motsvarande sätt som i de bestämmelser som gäller för utbetalning av månadsersättning enligt AGS-KL.

Förtroendevald som befrias/frånträder sitt uppdrag p g a sjukdom har rätt till efterskydd under 270 kalenderdagar. Efterskyddet innebär att rätt till sjukpension föreligger om förtroendevald under efterskyddstid beviljas sjuk- eller aktivitetsersättning.

Den förtroendevaldes rätt till efterskydd upphör om den förtroendevalde tillträder en anställning eller annat uppdrag förenat med pensionsrätt.

Pensionsmyndigheten kan i särskilt fall fatta beslut om förlängd efterskyddstid.

§ 11 Efterlevandeskydd

Efterlevandeskydd enligt § 6 innebär att den förtroendevaldes pensionsbehållning betalas till efterlevande make/maka, registrerad partner, sambo eller barn vid förtroendevalds dödsfall.

Anmärkningar

Avseende definitionen av sambo hänvisas till sambolagen (2003:376).

Efterlevandeskydd betalas i första hand till efterlevande make/maka, registrerad partner och sambo. I andra hand betalas efterlevandeskydd till barn.

Om det finns flera barn med rätt till efterlevandeskydd ska pensionsbehållningen delas lika mellan dessa barn.

Vid dödsfall utbetalas värdet av pensionsbehållningen, enligt § 6, till förmånsberättigad efterlevande under fem år.

Efterlevandeskydd kan utbetalas som en engångsersättning till efterlevande om värdet av pensionsbehållningen är högst 150 procent av inkomstbasbeloppet året före utbetalning av förmånen börjar.

§ 12 Vissa inskränkningar i rätten till pensionsförmån

Angående påföljd i pensionsförmånshänseende för den som uppsåtligen framkallat förtroendevalds arbetsoförmåga eller död ska gälla vad som anges i 18, 19, 20 a och 100 a §§ lagen om försäkringsavtal (2005:104).

§ 13 Finansiering

För utfästelser enligt dessa bestämmelser svarar kommun, region och kommunalförbund.

§ 14 Ansökan om och utbetalning av sjukpension och efterlevandeskydd

Utbetalning av sjukpension och efterlevandeskydd sker månadsvis.

Ansökan om sjukpension och efterlevandeskydd ska göras enligt de anvisningar som pensionsmyndigheten utfärdar. Den förtroendevalde eller förmånsberättigade bör få sjukpension eller efterlevandeskydd utbetalad inom tre månader efter det att pensionsmyndigheten tagit emot sådan ansökan.

§ 15 Uppgiftsskyldighet m.m.

Förtroendevald eller hans eller hennes efterlevande är skyldig att lämna de uppgifter som pensionsmyndigheten begär för att fastställa rätten till sjukpension och efterlevandeskydd. Förtroendevald eller efterlevande som inte

fullgör de skyldigheter pensionsmyndigheten fastställt förverkar rätten till förmåner och kan inte genom att senare fullgöra skyldigheten återfå rätten till förverkat belopp mer än sex månader tillbaka. Pensionsmyndigheten kan dock medge undantag.

Kapitel 4

Familjeskydd vid förtroendevalds dödsfall

§ 1 Tillämpningsområde m.m.

Bestämmelser om familjeskydd gäller för förtroendevald som avses i 4 kap. 1 § kommunallagen och som fullgör uppdrag hos kommunen, regionen eller kommunalförbundet på heltid eller betydande del av heltid, med sammanlagt minst 40 procent av en heltid.

Bestämmelserna om familjeskydd träder ikraft vid den tidpunkt då OPF-KR 26 antas av fullmäktige, eller från den tidpunkt som fullmäktige beslutar. Bestämmelserna gäller från samma tidpunkt även för förtroendevalda som i tidigare uppdrag inte omfattats av PBF, PRF-KL eller andra omställnings- och pensionsbestämmelser för förtroendevalda.

§ 2 Rätt till familjeskydd

En förtroendevalds efterlevande har rätt till

- familjeskydd vid förtroendevalds dödsfall till efterlevande vuxen, och
- familjeskydd vid förtroendevalds dödsfall till efterlevande barn.

§ 3 Familjeskydd vid förtroendevalds dödsfall

En förtroendevalds efterlevande har rätt till familjeskydd om den förtroendevalde avlider:

a) under tid då han eller hon uppfyller förutsättningarna enligt § 1,

b) under tid då han eller hon får sjukpension enligt Pensionsbestämmelser § 10,

rätten till familjeskydd vid den förtroendevaldes dödsfall gäller också om den förtroendevalde avlider:

c) inom sex månader efter det att den förtroendevalde befrias/frånträder sitt uppdrag.

En förtroendevalds efterlevande har inte rätt till familjeskydd enligt punkterna b) – c) om den förtroendevalde vid tidpunkten för dödsfallet hade en anställning eller uppdrag med pensionsrätt och den förtroendevalde genom anställning eller uppdrag hade motsvarande skydd för efterlevande.

För en och samma avliden kan det högst utges ett familjeskydd, detta oavsett om den förtroendevalde hade fler än ett uppdrag som var och en innebär att den avlidne uppfyller dessa villkor.

§ 4 Familjeskydd till efterlevande vuxen

Familjeskydd till efterlevande vuxen betalas ut till den förtroendevaldes make/maka, sambo och registrerad partner som den avlidne hade vid tidpunkten för dödsfallet.

Anmärkningar

Med sambo avses den ogifta person som stadigvarande bodde tillsammans med den ogifte förtroendevalde vid hans eller hennes död, och

a) som tidigare varit gift eller registrerad partner med den förtroendevalde,

eller

b) har eller har haft barn, eller då väntade barn med den förtroendevalde.

§ 5 Beräkning och utbetalning av familjeskydd till efterlevande vuxen

En efterlevande vuxen, med rätt till familjeskydd till efterlevande vuxen enligt ovan, har rätt till förmån i fem års tid.

Från och med månaden efter att den förtroendevalde avlidit och fram till och med slutet av samma år motsvarar den månatliga förmånens värde 1,1 inkomstbasbelopp delat med tolv. Förmånen ska därefter årligen räknas upp med förändringen av prisbasbeloppet.

Familjeskydd till efterlevande vuxen ska utbetalas månadsvis och i lika stora delar.

§ 6 Familjeskydd till efterlevande barn

Familjeskydd till efterlevande barn betalas ut till den förtroendevaldes arvsberättigade barn till och med månaden innan barnet fyller arton år.

Rätten till familjeskydd till efterlevande barn gäller även för den tid då barnet har rätt till barnpension enligt SFB.

Rätt till familjeskydd till efterlevande barn har även det barn som den förtroendevalde med socialnämndens medgivande tagit emot i sitt hem för vård och fostran i adoptionssyfte.

§ 7 Beräkning och utbetalning av familjeskydd till efterlevande barn

Ett efterlevande barn, med rätt till familjeskydd enligt ovan, har, från och med månaden efter att den förtroendevalde avlidit och fram till och med slutet av samma år, rätt till en månatlig förmån motsvarande 0,5 inkomstbasbelopp delat med tolv. Förmånen ska därefter årligen räknas upp med förändringen av prisbasbeloppet.

Det sammanlagda månatliga förmånsvärdet av familjeskydd till efterlevandes samtliga barn kan dock aldrig överstiga värdet av 1,5 inkomstbasbelopp det år dödsfallet inträffade delat med tolv.

Vid fler än tre efterlevande barn bestäms den månatliga förmånens värde till vart och ett av de efterlevande barnen till motsvarande en tolftedel av värdet av 1,5 inkomstbasbelopp året då den förtroendevalde avled delat med antalet efterlevande barn med rätt till familjeskydd till efterlevande barn, därefter årligen uppräknat med förändringen av prisbasbeloppet.

Om ett efterlevande barn till en förtroendevald framställer anspråk på familjeskydd till efterlevande barn först efter det att sådan förmån har börjat betalas ut, ska redan utbetalda förmåner inte omfördelas mellan barnen.

Familjeskydd vid den förtroendevaldes dödsfall till efterlevande barn ska utbetalas månadsvis och i lika stora delar.

§ 8 Utbetalning av förmåner

Familjeskyddet betalas ut till den förtroendevaldes efterlevande månadsvis, senast tre månader efter det att kommunen, regionen eller kommunalförbundet har tagit emot ett fullständigt underlag för utbetalningen.

Om den förtroendevalde har befriats/frånträtt sitt uppdrag och den förtroendevalde omfattas av familjeskydd, ska den som gör anspråk på förmån anmäla dödsfall enligt anvisningar från pensionsmyndigheten.

När anmälan inkommit, anses kommun, region eller kommunalförbund ha fått kännedom om dödsfallet.

För att rätten till förmån ska kunna bedömas ska den som gör anspråk på förmån lämna de uppgifter som begärs av pensionsmyndigheten samt låta pensionsmyndigheten hämta in uppgifter om den förtroendevalde från nuvarande och tidigare arbetsgivare, uppdragsgivare, Skatteverket, Försäkringskassan eller försäkringsinrättning.

Om efterlevande lämnar oriktiga uppgifter som leder till att för högt familjeskydd utbetalas, kan det för högt utbetalda beloppet avräknas från kommande utbetalningar eller helt eller delvis återkrävas. Detta gäller under förutsättning att efterlevande insett eller borde ha insett att lämnade uppgifter var oriktiga. Pensionsmyndigheten kan besluta att helt eller delvis efterge beloppet.

Pensionsmyndigheten kan besluta att en efterlevande förlorar sin rätt till familjeskydd med anledning av att han eller hon uppsåtligen har framkallat den förtroendevaldes död. Omständigheterna ska vara sådana som anges i 12 kap. 8 § första stycket FAL.

Kommentar till bestämmelser om omställningsstöd, pension och familjeskydd för förtroendevalda (OPF-KR 26)

Inledning

I kommentaren till OPF-KR 26 behandlas de föreslagna bestämmelserna om omställningsstöd, pension och familjeskydd för förtroendevalda. Kommentaren följer samma struktur som OPF-KR 26.

OPF-KR 26 är utformat för att tillämpas på förtroendevalda som tillträder ett eller flera uppdrag för första gången efter valet 2014 eller senare. Bestämmelserna gäller i vissa delar även för förtroendevalda som tidigare inte omfattats av PBF, PRF-KL eller andra pensionsbestämmelser för förtroendevalda. OPF-KR 26 ersätter samtliga av de tidigare regelverken OPF-KR 25, OPF-KL 18 och OPF-KL 14.

En uppdaterad försäkringsteknisk bilaga har införts och ersätter den tidigare från 2014. Bilagan har moderniserats och beskriver bland annat hur pensionsbehållningen räknas upp i högre åldrar.

Kommuner, regioner och kommunalförbund som ännu inte har antagit OPF-KR (eller tidigare OPF-KL) bör notera att de framtagna kommentarerna och riktlinjerna för tillämpning bygger på antagandet att OPF-KL 14, OPF-KL 18 och/eller OPF-KR 25 redan är antagna.

SKR rekommenderar att OPF-KR 26 antas med ikraftträdande den 15 oktober 2026. Datumet är valt för att sammanfalla med starten av en ny mandatperiod. Syftet är att undvika förändringar av villkor under pågående mandatperiod och skapa förutsägbarhet och likvärdighet för de förtroendevalda.

Definitioner och förklaringar i OPF-KR 26

Förtroendevald som avses i 4 kap. 1 § kommunallagen (2017:725)	*”Med förtroendevalda avses i denna lag ledamöter och ersättare i fullmäktige, nämnder och fullmäktigeberedningar, de som fullgör förtroendeuppdrag som anges i 2 § första stycket samt revisorer.* *Med förtroendevalda avses också ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen, förbundsstyrelsen eller någon annan nämnd, de beslutande församlingarnas beredningar samt revisorer i ett kommunalförbund.”*
Fullmäktige	Med fullmäktige avses kommunfullmäktige, regionfullmäktige samt förbundsfullmäktige.

Lokal pensionsmyndighet	Det beslutande organ, eller funktion, som ska ha till uppgift att tolka och tillämpa bestämmelserna i OPF-KR 26. Den lokala pensionsmyndigheten kan vara fullmäktige eller kommunstyrelsen men kan också delegeras till exempelvis arvodesberedningen eller tjänstefunktion.
Fullgör uppdrag på betydande del av heltid	Med *betydande del av heltid*, avses sammanlagt minst 40 procent av en heltidstjänst. Att *betydande del* anges till 40 procent är en uttolkning av kommunallagen.
Förvärvsinkomst	Med förvärvsinkomst, och andra inkomster som ersätter förvärvsinkomst, avses sådana inkomstslag som anges - i 59 kap. socialförsäkringsbalken (SFB) t.ex. sjukpenning, föräldrapenningförmåner, inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning samt enligt Skatteverkets definition av förvärvsinkomst. All annan inkomst än kapitalinkomst är förvärvsinkomst. De vanligaste förvärvsinkomsterna är en på basis av ett arbetsförhållande erhållen lön och en inkomst som ska jämställas med denna samt pension. Även en i stället för denna inkomst erhållen inkomst, förmån eller ersättning, t.ex. arbetslöshetsdagpenning och dagtraktamente av olycksfallsförsäkring, är förvärvsinkomst. Förvärvsinkomsten ansluter sig dock inte alltid till utförande av arbete, eftersom även t.ex. en förtäckt dividend är förvärvsinkomst. Förvärvsinkomst är enligt rättspraxisen också en garantiprovision (HFD 1994/2895). Av resultatet av näringsverksamhet och jordbruk kan även en del vara

	förvärvsinkomst. Av dessa inkomster avskiljs först kapitalinkomstandelen och resten beskattas som förvärvsinkomst. Även inkomstandelen för en delägare i en sammanslutning och den dividend som ett annat bolag än ett börsbolag har utbetalat indelas i en kapital- och förvärvsinkomstandel.
Pensionsgrundande inkomst	Den förtroendevaldes årsarvoden, sammanträdesersättningar samt andra i det pensionsgrundande uppdraget (uppdragen) utgivna kontanta ersättningar.
Mandatperiod	En mandatperiod är den period den förtroendevalde har sitt uppdrag. I Sverige utgör en politisk mandatperiod oftast fyra år och mandatperioden för kommunfullmäktige löper mellan valen från och med den 15 oktober valåret (kap 5 § 9 första stycket kommunallagen).

Cirkulär och övrig information avseende OPF-KR/KL

Cirkulär 25:64 – OPF-KR 26

Cirkulär 24:63 – OPF-KR 25

Cirkulär 18:31 – OPF-KL 18

Cirkulär 13:75 – OPF-KL 14

Arbetsgivarnytt nr 31/14

Arbetsgivarnytt nr 28/12

Övergripande om bestämmelserna

OPF-KR 26 omfattar förtroendevald som avses 4 kap. 1 § kommunallagen och som fullgör uppdrag hos kommun, region eller kommunalförbund.

OPF-KR 26 är utformat för tillämpning hos respektive kommun, region eller kommunalförbund. För att bestämmelserna ska äga giltighet krävs ett lokalt antagande av fullmäktige. OPF-KR 26 utgår från den enskilda kommunen, regionen eller kommunalförbundet. Med ”tidigare uppdrag” avses i kommentaren uppdrag hos samma uppdragsgivare och ska inte sammanblandas med uppdrag hos annan uppdragsgivare.

Bestämmelserna i OPF-KR 26 ska underlätta och möjliggöra för förtroendevald att förena arbetsliv och uppdrag och bestämmelserna har i möjligaste mån anpassats till de pensions- och omställningsavtal som gäller för anställda inom kommuner, regioner och kommunalförbund.

Kommunala aktiebolag

Styrelseledamöter i kommunala aktiebolag omfattas inte av bestämmelserna i OPF-KR 26, villkor för styrelseledamöter regleras i första hand genom aktiebolagslagen. Det är dock möjligt att besluta om en modell som ger förmåner eller nivåer liknande OPF-KR 26 även för kommunala aktiebolag. Om ett sådant beslut fattas måste man beakta att aktiebolagslagen och kommunallagen är två separata regelverk med olika krav och principer. Konsekvenserna av att införa OPF-KR 26-liknande villkor inom ramen för aktiebolagslagen har inte utretts, vilket innebär att rättsliga och praktiska effekter är mycket osäkra.

Om en kommun eller region ändå väljer att slå samman uppdrag och ersättningar för förtroendeuppdrag och styrelsearbete i kommunala aktiebolag rekommenderas att en ersättningspolicy utarbetas och dokumenteras som tillägg till OPF-KR 26. Tillägget bör tydligt beskriva hur OPF-KR 26 ska tillämpas, inklusive om förmåner som omställningsstöd omfattar hela uppdraget – även den del som avser styrelsearbete i kommunala aktiebolag.

Bestämmelserna är indelade i fyra kapitel; inledande bestämmelser, bestämmelser om omställningsstöd, pensionsbestämmelser samt familjeskydd.

Bestämmelser om omställningsstöd för förtroendevalda

Att inneha ett förtroendeuppdrag är förenat med särskilda förutsättningar. Ett politiskt uppdrag utgör inte en anställning, och den förtroendevalde är således inte anställd av kommunen, regionen eller kommunalförbund. Den förtroendevalde omfattas därför inte av bestämmelser i lagstiftning som reglerar arbetsmarknaden, exempelvis semester, arbetstid, anställningsskydd eller tjänstepension. Förtroendeuppdraget innebär att den förtroendevalde verkar i en miljö där olika samhällsintressen behöver balanseras. Det kan i vissa fall medföra en viss distans till den lokala arbetsmarknaden.

Mot denna bakgrund är det rimligt att den som lämnar ett förtroendeuppdrag också erbjuds stöd för att hitta en ny väg tillbaka till arbetslivet. Med hänsyn till att de förtroendevalda har olika bakgrund och varierande förutsättningar är det av vikt att säkerställa att adekvata stöd- och återgångsmöjligheter finns.

Omställningsbestämmelserna i OPF-KR 26 syftar till en aktiv omställning genom riktade insatser och tidsbegränsade ekonomiska stöd, med målet att öka möjligheterna för individen att utvecklas och gå vidare i sin karriär efter slutfört uppdrag.

I OPF-KR 26 justeras samordningsreglerna gällande ekonomiskt omställningsstöd samt förlängt ekonomiskt omställningsstöd. Omställningsstöden ska samordnas med

all förvärvsinkomst och/eller annan inkomst från och med det första året med omställningsstöd.

I OPF-KR 26 införs även förslag till regler om nekad rätt till omställningsstöd. Fullmäktige ges möjlighet att besluta att en förtroendevald inte ska ha rätt till omställningsstöd enligt §§ 3-5 i bestämmelserna.

Pensionsbestämmelser

Pensionsbestämmelserna för sektorns förtroendevalda klassificeras inte som tjänstepensionsförsäkring eftersom det inte föreligger något anställningsförhållande mellan kommunen, regionen eller kommunalförbundet och den förtroendevalde. För att möjliggöra tjänstepension för förtroendevalda krävs en ändring av nuvarande skattelagstiftning. Förmånerna i pensionsbestämmelserna motsvarar i stora delar pensionsavtalet AKAP-KR och strukturen i regelverket följer av AKAP-KR. Intjänandet till den avgiftsbestämda pensionsbehållningen bygger på en livsinkomstprincip i uppdraget.

Någon nedre åldersgräns för att omfattas av bestämmelserna finns inte. Bestämmelserna gäller inte om den förtroendevalde tillträder ett uppdrag efter motsvarande i 32 a § lagen om anställningsskydd (LAS) angiven ålder.

Familjeskydd vid förtroendevalds dödsfall

I OPF-KR 26 finns också ett familjeskydd. Familjeskyddet syftar till att de förtroendevalda i huvudsak ska ha samma skydd för efterlevande som anställda i sektorn.

Tidigare pensionssystem och övergångsbestämmelser

Förtroendevaldas pensionsvillkor i kommuner och regioner regleras utifrån olika pensionsbestämmelser som har förändrats över tid.

Vilket regelverk som gäller beror både på när uppdraget påbörjades och när och hur kommunen eller regionen antog nya bestämmelser. Äldre reglementen, såsom PBF (Pensionsbestämmelser för förtroendevalda) och PRF-KL (Pensionsreglemente för förtroendevalda i kommuner och landsting), bygger på förmånsbestämda principer där pensionen baseras på slutlig inkomst och tid i uppdraget. Senare regelverk, exempelvis OPF-KR 26, utgår istället från en livsinkomstprincip i uppdraget/uppdragen.

Tillämpning

Intjänande enligt äldre reglementen och OPF-KR 26 är kopplat till den organisation där uppdraget utförs. Vid nytt uppdrag hos ny uppdragsgivare bör OPF-KR 26 tillämpas.

De äldre reglerna upphör att gälla för en förtroendevald som frånträder sitt uppdrag utan att vara berättigad till pensionsförmån enligt dessa. Om rätt till pensionsförmån föreligger, fortsätter de äldre bestämmelserna att gälla (t.ex. PBF § 1 mom. 3).

Bestämmelserna bör inte medföra att det är mer förmånligt att helt avstå från fortsatta politiska uppdrag än att kvarstå som förtroendevald i mindre omfattning. Därför bör uppbärande av avgångsersättning inte hindra att den förtroendevalde omfattas av OPF-KR 26 och tjänar in förmåner parallellt. Om rätt till egenpension enligt äldre reglementen föreligger på grund av uppdrag hos annan kommun, region eller kommunalförbund, bör frågan om denna rätt utgör hinder för intjänande enligt OPF-KR 26 regleras i tillämpningsanvisningar.

En förtroendevald som före införandet av OPF-KR 26 omfattades av äldre reglementen och hade ett uppdrag om minst 40 procent av heltid, kan fortsätta att omfattas av dessa så länge uppdraget kvarstår med minst samma omfattning. Om uppdraget minskar till under 40 procent och den förtroendevalde saknar rätt till visstidspension, sjukpension eller ålderspension enligt de äldre reglerna, kan den förtroendevalde istället omfattas av OPF-KR 26.

Övergång från äldre regelverk till OPF-KR 26

De tidigare förmånsbestämda regelverken, såsom PBF och PRF-KL, skiljer sig väsentligt från det nuvarande avgiftsbestämda regelverket OPF-KR 26. I ett förmånsbestämt system är pensionen kopplad till en viss nivå baserad på slutlön (arvode) och tjänstetid, medan pensionen i ett avgiftsbestämt system styrs av storleken på ”inbetalda” avgifter (till en pensionsbehållning) och värdeutveckling över tid.

En förtroendevald som omfattas av äldre regelverk kan, efter att tidigare pensionsförmåner har värderats och en noggrann bedömning av lämpligheten har gjorts, övergå till OPF-KR 26 genom överenskommelse med uppdragsgivaren. Det rekommenderas att en skriftlig överenskommelse upprättas mellan uppdragsgivaren och den förtroendevalde, där konsekvenserna av övergången tydligt framgår.

Eftersom regelverken bygger på olika grundprinciper bör ett byte mellan dessa endast ske på initiativ av den enskilde förtroendevalde och med stor försiktighet. En övergång kan få betydande konsekvenser för den framtida pensionsförmånen.

Kommunen eller regionen bör tillsammans med den förtroendevalde värdera tidigare intjänade pensionsrättigheter och jämföra med OPF-KR 26. Resultatet bör redovisas till den förtroendevalde. En sådan redovisning ska baseras på individuella förutsättningar, såsom ålder, tjänstetid och planerade framtida uppdrag.

SKR kommer under våren 2026 att ta fram ett förslag till riktlinjer för hur en övergång mellan regelverken kan genomföras.

OPF-KR/KL har tidigare inte samordnats med äldre reglementen, men vissa äldre reglementen kan samordnas med OPF-KR 26 (samt tidigare versioner), exempelvis PBF § 2 mom. 3.

Detaljerad genomgång av paragrafer i OPF-KR 26

Kapitel 1 Inledande bestämmelser

§ 1 Lokal pensionsmyndighet

Fullmäktige beslutar om en lokal ”pensionsmyndighet” som ansvarar för att tolka och tillämpa bestämmelserna i OPF-KR 26. Den lokala pensionsmyndigheten kan utgöras av fullmäktige eller kommunstyrelsen, men uppgiften kan även delegeras till exempelvis arvodesberedningen eller en tjänstefunktion.

Syftet med en lokal pensionsmyndighet är att säkerställa en enhetlig, rättssäker och transparent hantering av frågor som rör de förtroendevaldas pensionsrätt, familjeskydd och eventuella omställning. Eftersom OPF-KR 26 tillämpas lokalt och kan ge upphov till individuella bedömningar – till exempel vid avgångar, övergångar mellan uppdrag eller tolkning av särskilda villkor – behöver det finnas en tydligt angiven instans som fattar beslut i sådana ärenden.

§ 2 Ändringar av och tillägg till bestämmelserna

Gällande ändringar och tillägg till bestämmelserna så är den förtroendevalde som tillträtt vid valet 2014 eller senare skyldig att följa de ändringar som följer av OPF-KR 26 samt de eventuella ändringar och tillägg till bestämmelserna som fullmäktige beslutar.

Kapitel 2 Bestämmelser om omställningsstöd för förtroendevalda

Bestämmelserna om omställningsstöd syftar till att stärka den förtroendevaldes möjligheter att övergå mellan uppdragstid och arbetsliv. Grundprincipen är att samtliga omställningsstöd ska betraktas som tidsbegränsade insatser som underlättar återgång i arbete.

Omställningsfonden (organisationsnummer 802012-0963) kan uppdras att hantera den förtroendevaldes omställning. Fonden har till uppgift att stödja förtroendevalda som lämnar sina politiska uppdrag, med särskilt fokus på att underlätta återgången till arbetslivet efter uppdragstiden.

Varje kommun, region och kommunalförbund svarar för kostnaden för de olika omställningsstöden. I händelse av att förtroendevald går från uppdrag i kommun till region eller kommunalförbund, eller vice versa, kan det vara lämpligt att det överenskoms om hantering av kvalifikationstider och eventuell kostnadsfördelning.

Administrationen av aktivt omställningsstöd kan över tid komma att utvecklas eller kompletteras. Det pågår en utredning kring möjligheten att införa en försäkringslösning.

Kommunen, regionen eller kommunalförbundet kan även uppdra åt annan aktör än Omställningsfonden att tillhandahålla motsvarande stöd.

§ 1 Tillämpningsområde m.m.

Bestämmelser om de olika omställningsstöden gäller för förtroendevald som avses i 4 kap. 1 § kommunallagen och som fullgör uppdrag hos kommun, region eller kommunalförbund på heltid eller betydande del av heltid, med sammanlagt minst 40 procent av en heltid. Olika kommuner, regioner och kommunalförbund har olika förutsättningar, exempelvis beroende på storlek, för omfattningen av förtroendeuppdragen vilket kan beaktas i samband med fastställandet av det lokala regelverket.

Ytterligare regler/kriterier kan framgå nedan under specifik ersättning.

§ 2 Omställningsstöd

Omställningsstöd syftar till att under en begränsad tid underlätta övergången till arbetslivet när en förtroendevald lämnat sitt (sina) uppdrag. Omställningsstöd kan bestå av aktiva omställningsinsatser, ekonomiskt omställningsstöd och förlängt ekonomiskt omställningsstöd.

Rätt till omställningsstöd förutsätter att den förtroendevalde aktivt medverkar i omställningsarbetet i syfte att så snart som möjligt erhålla en ny försörjning genom

anställning eller eget företagande. Medverkan innefattar bland annat att söka arbete, delta i relevanta insatser samt i övrigt vidta åtgärder som kan främja återgång i arbete eller etablering av näringsverksamhet. Om pensionsmyndigheten finner att den förtroendevalde inte uppfyller dessa krav får myndigheten besluta att omställningsstödet ska reduceras eller upphöra.

§ 2a Nekad rätt till omställningsstöd enligt §§ 3-5

Rekommendationen är att rätten till omställningsstöd ska vara starkt skyddad och stå helt fri från otillbörlig påverkan. Det är inte tillåtet, varken direkt eller indirekt, att påverka en förtroendevalds tjänsteutövning, exempelvis genom att försöka få den förtroendevalde att fatta andra beslut eller kringgå regler genom utnyttjande av rätten till omställningsstöd.

Fullmäktige får besluta att en förtroendevald inte har rätt till omställningsstöd enligt §§ 3-5, om det finns särskilt skäl i enlighet med 4 kap. 9 § kommunallagen. Sådant särskilt skäl föreligger om den förtroendevalde dömts för ett brott på vilket fängelse i lägst två år kan följa och domen har fått laga kraft. Förtroendevald är skyldig att meddela lagakraft vunnen dom till den lokala pensionsmyndigheten.

Om den förtroendevalde genom lagakraftvunnen dom dömts till fängelse i lägst två år, ska utbetalt omställningsstöd återbetalas. Överenskommelse kan träffas om att utbetalning av stöd tills vidare ska anstå till dess att dom har meddelats och vunnit laga kraft. Det föreslagna tillägget avseende nekad rätt till omställningsstöd syftar till att ge fullmäktige ett handlingsutrymme i sådana mycket särskilda fall.

Nekad rätt till omställningsstöd ställer höga krav på:

- att brott ska vara fastslaget genom dom som vunnit laga kraft.
- att beslut om nekad rätt till omställningsstöd ska föregås av beredning och att den förtroendevalde ska få möjlighet att yttra sig.
- att beslutet om nekad rätt till omställningsstöd kan överklagas enligt kommunallagen.

SKR: s anmärkning till § 2a

SKR bedömer att det föreligger svårigheter att koppla en förtroendevalds rätt till omställningsstöd till nekad ansvarsfrihet, även i de fall ansvarsfrihet har nekats på grund av allvarliga brister i uppdraget, såsom ekonomiska oegentligheter, brottsliga handlingar av lägre grad eller andra betydande regelöverträdelser.

SKR:s bedömning är att det finns flera omständigheter som talar emot att nekad ansvarsfrihet ska kunna utgöra grund för nekad rätt till omställningsstöd. Ansvarsprövningen innebär som huvudregel en kollektiv bedömning, vilket innebär att ett beslut om att inte bevilja ansvarsfrihet normalt omfattar samtliga ledamöter i det

politiska organet. Det är således ovanligt att beslutet enbart riktas mot enskilda ledamöter.

SKR bedömer vidare att en ordning där nekad ansvarsfrihet leder till nekad rätt till omställningsstöd kan innebära risk för otillbörlig användning. En sådan bestämmelse skulle kunna komma att tillämpas av andra skäl än att hantera faktiska brister i uppdraget.

§ 3 Aktiva omställningsinsatser

Bestämmelserna om aktiva omställningsinsatser gäller för förtroendevald som innehaft ett eller flera uppdrag med sammanlagt minst 40 procent av en heltid och som lämnat sitt uppdrag efter minst fyra års sammanhängande uppdragstid hos (samma) kommun, region eller kommunalförbund och som inte uppnått motsvarande 32 a § LAS angiven ålder när han eller hon lämnar sitt (sina) uppdrag.

Vid eventuell bedömning av *sammanhängande uppdragstid* är föräldraledighet, sjukdom och liknande inte att bedöma som att det bryter uppdragstiden.

I händelse av att förtroendevald går från uppdrag i kommun till region eller kommunalförbund, eller vice versa, kan det vara lämpligt att det överenskoms om hantering av kvalifikationstider och eventuell kostnadsfördelning.

Det finns inte fastställt vilka aktiva insatser en förtroendevald kan få eller hur mycket en insats får kosta. Tanken med aktiva omställningssinsatser är att de ska vara individuellt anpassade och kan exempelvis bestå av rådgivningsinsatser och kompletterande utbildning. Det är upp till respektive fullmäktige att fastställa eventuell kostnadsram och vad som ska gälla utifrån den förtroendevaldes individuella förutsättningar. Ledning kan hämtas från Omställningsfonden eller andra system för omställning på arbetsmarknaden avseende exempelvis typ av insatser och kostnadsram.

Omställningsfonden kan ges i uppdrag att ombesörja den aktiva omställningsinsatsen. Kontaktuppgifter till Omställningsfonden är 08-452 79 98 eller info@omstallningsfonden.se.

§ 4 Ekonomiskt omställningsstöd

Omfattning och syfte

Bestämmelser om ekonomiskt omställningsstöd gäller för förtroendevald som innehaft ett eller flera uppdrag med sammanlagt minst 40 procent av en heltid och som lämnat sitt (sina) uppdrag efter minst ett års sammanhängande uppdragstid hos (samma) kommun, region eller kommunalförbund.

Vid eventuell bedömning av *sammanhängande uppdragstid* är föräldraledighet, sjukdom och liknande inte att bedöma som att det bryter uppdragstiden.

Syftet med omställningsstöd enligt OPF-KR 26 är att under en begränsad tid underlätta övergången till arbetslivet när en förtroendevald lämnat sitt (sina) uppdrag. Det är därför viktigt att det ekonomiska omställningsstödet tillämpas så att det inte motverkar detta syfte.

Utbetalning och samordning

För varje år i uppdraget utges ett ekonomiskt omställningsstöd om tre månader. Ekonomiskt omställningsstöd kan utbetalas som längst under tre år och ska samordnas med förvärvsinkomster och/eller andra inkomster som ersätter förvärvsinkomst, se § 6 nedan.

Ekonomiskt omställningsstöd utges av kommunen, regionen eller kommunalförbundet som längst till och med kalendermånaden innan den förtroendevalde uppnått motsvarande 32 a § LAS angiven ålder .

Ekonomiskt omställningsstöd är att jämställa med inkomst av tjänst och är pensionsgrundande till allmän pension.

Beräkning

Underlaget för det ekonomiska omställningsstödet beräknas på den förtroendevaldes genomsnittliga månadsarvode under det senaste året gånger tolv. Om det inte finns månadsarvode för 12 månader bakåt så kan pensionsmyndigheten fatta beslut om beräkning baserad på det genomsnittliga månadsarvodet under uppdragstiden eller det månadsarvode som den förtroendevalde hade haft om denne inte hade varit ledig på grund av sjukdom eller föräldraledighet.

Det ekonomiska omställningsstödet utges med 85 procent av underlaget under de två första åren och med 60 procent under år tre.

Ekonomiskt omställningsstöd och nytt uppdrag

Rätten att erhålla ekonomiskt omställningsstöd upphör om den förtroendevalde på nytt blir innehavare av uppdrag med sammanlagt minst 40 procent av en heltid hos kommunen, regionen eller kommunalförbundet eller får uppdrag i riksdagen eller regeringen i minst motsvarande omfattning.

Även om det ekonomiska omställningsstödet som huvudregel ska upphöra om den förtroendevalde på nytt blir innehavare av ett uppdrag överstigande 40 procent av en heltid så är inte syftet att det ekonomiska omställningsstödet ska hindra att ta nya politiska uppdrag. Om en förtroendevald med ekonomiskt omställningsstöd på nytt blir innehavare av uppdrag hos kommun, region eller kommunalförbund med en lägre omfattning eller lägre ersättning än i tidigare uppdrag så kan omställningsstödet i sådana fall justeras i motsvarande omfattning. Pensionsmyndigheten kan således fatta

beslut om att istället för att omställningsstödet helt ska upphöra omreglera det ekonomiska omställningsstödet.

Exempel 1: Kommunalråd A hade uppdrag med omfattning om 100 % och får därefter ekonomiskt omställningsstöd i motsvarande omfattning. Efter ett drygt år får kommunalrådet A ett nytt uppdrag med en omfattning av 100 % men med väsentligt lägre ersättning i jämförelse med det ursprungliga uppdraget. Det ekonomiska omställningsstödet kan då samordnas enligt samordningsreglerna i § 6 och fortsatt utbetalas.

Exempel 2: Kommunalråd B hade uppdrag med omfattning 100 % och får därefter ekonomiskt omställningsstöd i motsvarande omfattning. Efter ett drygt år får kommunalrådet B ett nytt uppdrag med en omfattning av 40 % av en heltid. Det ekonomiska omställningsstödet kan då justeras utifrån det nya uppdraget samt i övrigt samordnas enligt samordningsreglerna i § 6.

Uppdrag hos tidigare uppdragsgivare

I händelse av att förtroendevald går från uppdrag i kommun till region eller kommunalförbund, eller vice versa, kan det vara lämpligt att det överenskoms om hantering av kvalifikationstider och eventuell kostnadsfördelning. SKR ser att tid i uppdrag hos annan kommun, region eller kommunalförbund som tillämpar OPF-KR 26 (eller tidigare OPF-KR/KL) bör kunna tillgodoräknas vid beräkning av kvalifikationstid för ekonomisk- samt förlängt ekonomiskt omställningsstöd, under förutsättning att det tidigare uppdraget innehafts inom två år före det pågående uppdraget. Det åligger den förtroendevalde att i samband med ansökan och redovisning skriftligen begära tillgodoräkning av tidigare uppdrag samt styrka dessa med relevanta underlag. Tillgodoräkning kan beviljas endast under förutsättning att omställningsstöd inte har utgått från den tidigare uppdragsgivaren, detta i syfte att säkerställa att dubbla förmåner inte uppstår.

När tillgodoräkning beviljas bör kostnadsansvaret fördelas mellan nuvarande och tidigare uppdragsgivare. Denna konstruktion bidrar till en rättvis och balanserad förmån och säkerställer att kostnaderna fördelas på ett ansvarsfullt sätt.

Genom att möjliggöra tillgodoräkning skapas förutsättningar för ökad rörlighet mellan uppdrag, vilket gör det enklare för förtroendevalda att byta uppdragsgivare utan att förlora intjänade rättigheter. Detta bidrar till att behålla och utveckla erfarenhet och kunskap inom det politiska systemet. På så sätt främjas kvaliteten i det demokratiska arbetet och bidrar till att säkra tillgången på engagerade och kompetenta förtroendevalda.

§ 5 Förlängt ekonomiskt omställningsstöd

Omfattning och syfte

Bestämmelser om förlängt ekonomiskt omställningsstöd gäller för förtroendevald som innehaft ett eller flera uppdrag med sammanlagt minst 40 procent av en heltid och som lämnat sitt (sina) uppdrag efter minst åtta års sammanhängande uppdragstid hos (i första hand samma uppdragsgivare) kommun, region eller kommunalförbund.

Vid eventuell bedömning av *sammanhängande uppdragstid* är föräldraledighet, sjukdom och liknande inte att bedöma som att det bryter uppdragstiden.

I händelse av att förtroendevald går från uppdrag i kommun till region eller kommunalförbund, eller vice versa, kan det vara lämpligt att det överenskoms om hantering av kvalifikationstider och eventuell kostnadsfördelning.

Syftet med omställningsstöd enligt OPF-KR 26 är att under en begränsad tid underlätta övergången till arbetslivet när en förtroendevald lämnat sitt (sina) uppdrag. Viktigt är därför att det förlängda ekonomiska omställningsstödet tillämpas så att det inte motverkar detta syfte.

Villkor

För att få rätt till förlängt ekonomiskt omställningsstöd krävs att den förtroendevalde årligen inkommer med ansökan och kan styrka att han eller hon har försökt att hitta annan försörjning.

Utbetalning och samordning

Förlängt ekonomiskt omställningsstöd kan utges till förtroendevald från den tidigaste uttagsåldern för allmän pension och endast i omedelbar anslutning till att ekonomiskt omställningsstöd enligt § 4 upphört.

Det innebär att förlängt ekonomiskt omställningsstöd kan sökas av och utges till förtroendevald:

a. som fyllt motsvarande lägsta ålder för uttag av allmän pension,

b. lämnat sitt (sina) uppdrag och

c. i direkt anslutning fått ekonomiskt omställningsstöd utbetalt från avgångstidpunkten.

Förlängt ekonomiskt omställningsstöd kan utges för ett år i taget och ska samordnas med förvärvsinkomster och/eller andra inkomster som ersätter förvärvsinkomst, se § 6 nedan.

Förlängt ekonomiskt omställningsstöd utges av kommunen, regionen eller kommunalförbundet som längst till och med kalendermånaden innan den förtroendevalde uppnått motsvarande 32 a § LAS angiven ålder .

Förlängt ekonomiskt omställningsstöd är att jämställa med inkomst av tjänst och är pensionsgrundande till allmän pension.

Beräkning

Det förlängda ekonomiska omställningsstödet utges med 60 procent av underlaget enligt § 4.

Förlängt ekonomiskt omställningsstöd och nytt uppdrag

Rätten att erhålla förlängt ekonomiskt omställningsstöd upphör om den förtroendevalde på nytt blir innehavare av uppdrag med sammanlagt minst 40 procent av en heltid hos kommunen, regionen eller kommunalförbundet, eller får uppdrag i riksdagen eller regeringen i minst motsvarande omfattning.

Uppdrag hos tidigare uppdragsgivare

Samma principer som anges i § 4 om ekonomiskt omställningsstöd bör tillämpas även vid förlängt ekonomiskt omställningsstöd. Det innebär att hantering av kvalifikationstid och eventuell kostnadsfördelning bör överenskommas vid byte av uppdragsgivare. För detaljerade regler om tillgodoräkning hänvisas till § 4.

§ 6 Samordning

Ekonomiskt omställningsstöd och förlängt ekonomiskt omställningsstöd enligt §§ 4 och 5 ska samordnas/minskas med förvärvsinkomster och/eller andra inkomster som ersätter förvärvsinkomster. Av administrativa skäl får från samordningen undantas ett fribelopp som per månad motsvarar en tolftedel av samma års prisbasbelopp.

Samordning bör ske enligt kontantprincipen, dvs. det år inkomsten erhålls eller är tillgängligt för lyftning.

Om en förtroendevald utför arbete utan ersättning eller mot låg ersättning, eller får annan ersättning än förvärvsinkomst enligt ovan, kan pensionsmyndigheten besluta att minska omställningsstödet med ett uppskattat inkomstbelopp, motsvarande den inkomst som kan anses vara skälig.

§ 7 Uppgiftsskyldighet

En förtroendevald är skyldig att lämna de uppgifter som pensionsmyndigheten begär för att kunna fastställa rätten till och beräkna ekonomiskt omställningsstöd och förlängt ekonomiskt omställningsstöd, enligt §§ 4 och 5.

En förtroendevald är även skyldig att lämna de uppgifter som pensionsmyndigheten begär för att kunna fastställa rätten till och beräkna aktiva omställningsinsatser enligt § 3.

För att pensionsmyndigheten ska kunna bedöma samordningsbelopp enligt § 6 ska den förtroendevalde lämna uppgifter om samordningsbara ersättningar, inkomster m.m. Denna uppgiftsskyldighet gäller under hela den tid som omställningsstöd enligt §§ 4 och 5 betalas ut. Ändrade inkomstförhållanden m.m. ska anmälas så att rätt belopp kan betalas ut. Om uppgifter inte lämnas, eller felaktiga uppgifter lämnas, kan pensionsmyndigheten besluta att minska stödet i skälig omfattning eller att rätten till omställningsstöd ska upphöra.

Har en förtroendevald obehörigen eller med för högt belopp erhållit aktiva omställningsinsatser, ekonomiskt omställningsstöd eller förlängt ekonomiskt omställningsstöd till följd av oriktiga uppgifter, underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldighet eller annan omständighet, eller om den förtroendevalde skäligen borde ha insett att utbetalningen var felaktig, ska det felaktigt utbetalda beloppet återbetalas. Pensionsmyndigheten kan – om särskilda skäl föreligger – besluta att helt eller delvis avstå från återkrav.

§ 8 Ansökan om omställningsstöd

För att få rätt till de olika omställningsstöden enligt §§ 3-5 krävs skriftlig ansökan, enligt de anvisningar som den lokala pensionsmyndigheten tagit fram.

Ansökan om omställningsstöd enligt §§ 3–5 ska lämnas i nära anslutning till att uppdraget avslutas eller reduceras. Med nära anslutning avses en tidsperiod om högst sex månader från uppdragets avslut eller reducering.

För att få rätt till förlängt ekonomiskt omställningsstöd krävs även att den förtroendevalde årligen inkommer med ansökan och kan styrka att han eller hon har försökt att hitta annan försörjning.

§ 9 Utbetalning av ekonomiskt eller förlängt ekonomiskt omställningsstöd

Om rätt till ekonomiskt eller förlängt ekonomiskt omställningsstöd enligt §§ 4 och 5 föreligger bör den förtroendevalde få sådant omställningsstöd utbetalat inom tre månader efter det att pensionsmyndigheten tagit emot sådan ansökan.

Kapitel 3 Pensionsbestämmelser

Pensionsbestämmelserna kännetecknas av följande principer:

Avgiftsbestämd pensionsbehållning innebär en samlad pensionsbehållning som grundar sig på årliga insättningar av ”pensionsavgifter” och att dessa avgifter uttrycks som en procentuell andel av den förtroendevaldes pensionsgrundande årsinkomst. Den avgiftsbestämda pensionsbehållningen benämns även som avgiftsbestämd ålderspension.

Livsinkomstprincipen är utgångspunkt för pensionsintjänandet exempelvis beräknas pensionsavgifterna på årsarvode och sammanträdesersättning oavsett uppdragets/uppdragens omfattning.

§ 1 Tillämpningsområde m.m.

Pensionsbestämmelserna gäller för förtroendevald som avses i 4 kap. 1 § kommunallagen och som fullgör uppdrag hos kommunen, regionen eller kommunalförbundet.

Förtroendevald omfattas av avgiftsbestämd pensionsbehållning enligt § 3 samt efterlevandeskydd enligt § 11 oavsett uppdragets omfattning. Sjukpension enligt § 10 gäller dock endast för förtroendevald som innehaft ett eller flera uppdrag med sammanlagt minst 40 procent av en heltid.

Någon nedre åldersgräns för att omfattas av pensionsbestämmelserna finns inte. Däremot så gäller inte pensionsbestämmelserna för förtroendevald som vid tillträdet av sitt (sina) uppdrag har uppnått motsvarande i 32 a § LAS angiven ålder.

Ytterligare regler/kriterier kan framgå nedan under specifik ersättning.

§ 2 Pensionsförmånernas omfattning

Pensionsförmånerna omfattar avgiftsbestämd pensionsbehållning, sjukpension samt efterlevandeskydd.

§ 3 Avgiftsbestämd pensionsbehållning

En förtroendevald har rätt till avgiftsbestämd pensionsbehållning enligt §§ 4-9.

Ingen samordning görs med andra pensionssystem avseende den avgiftsbestämda pensionsbehållningen.

§ 4 Pensionsgrundande inkomst

I den pensionsgrundande inkomsten ingår den förtroendevaldes årsarvode, sammanträdesersättningar samt andra i det pensionsgrundande uppdraget (uppdragen) utgivna kontanta ersättningar. Pensionsgrundande inkomst begränsas, på samma sätt som i pensionsavtalet AKAP-KR, till 30 inkomstbasbelopp.

I den pensionsgrundande inkomsten ska inte ingå ersättning som betalas ut till förtroendevald enligt 4 kap. 12 § kommunallagen för förlorad arbetsinkomst, semesterförmån eller tjänstepensionsförmån eller ersättning som utgör traktamente eller kostnadsersättning. Utbetald ersättning för förlorad arbetsförtjänst är inte en pensionsgrundande inkomst men det är dock inte ovanligt att denna ersättning schablonmässigt räknas upp för att kompensera den enskildes pensionsförlust i hans eller hennes ordinarie anställning (se Arbetsgivarnytt nr 28/12). Detta procentuella påslag ska inte förväxlas med en pensionsavsättning som görs i enlighet med OPF-KR 26.

För förtroendevald med uppdrag på heltid eller betydande del av heltid, med sammanlagt minst 40 procent av en heltid, som fått avdrag från sitt arvode på grund av ledighet för sjukdom, olycksfall, arbetsskada eller föräldraledighet ska den pensionsgrundande inkomsten omräknas/höjas med vad som avdragits.

Det finns inget hinder för att förtroendevald kan avstå en del av arvodet och i stället få motsvarande belopp tillgodoräknat i sin pensionsbehållning (s.k. arvodesväxling).

§ 5 Pensionsavgifter

Pensionsavgiften beräknas i procent på den förtroendevaldes pensionsgrundande inkomst enligt § 4.

Förtroendevald tillgodoräknas pensionsavgift från kommunen, regionen eller kommunalförbundet endast om den för kalenderåret är högre än 3 procent av samma års inkomstbasbelopp. I det fall förtroendevald inte tillgodoräknas pensionsavgift betalar kommunen, regionen eller kommunalförbundet ut motsvarande belopp direkt till den förtroendevalde i form av ersättning som inte är pensionsgrundande. Belopp understigande 250 kronor avseende ett kalenderår utbetalas inte.

Någon nedre åldersgräns för tillgodoräknande av pensionsavgift finns inte och det finns heller inte någon övre åldersgräns. Men observera att pensionsbestämmelserna i OPF-KR 26 inte gäller om den förtroendevalde tillträder ett uppdrag efter motsvarande i 32 a § LAS angiven ålder.

Pensionsavgiften är 6 procent på den pensionsgrundande inkomsten upp till och med 7,5 inkomstbasbelopp. Pensionsavgiften är 31,5 procent på de delar av den pensionsgrundande inkomsten som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp, intill dess den

förtroendevalde har uppnått motsvarande i 32 a § LAS angiven ålder. Därefter är pensionsavgiften 6 procent på hela den pensionsgrundande inkomsten.

Pensionsavgiften beräknas varje kalenderårsskifte och ska avsättas till en pensionsbehållning (§ 6) som förvaltas i kommunen, regionen eller kommunalförbundet. På grund av de begränsningar som finns enligt inkomstskattelagen kan förtroendevald inte välja en placering av pensionsavgiften till en tjänstepensionsförsäkring. Med tjänstepensionsförsäkring avses en pensionsförsäkring som har samband med tjänst och som den försäkrades arbetsgivare åtagit sig att betala samtliga premier för.

Det är möjligt att göra bruttoavdrag på arvodet i syfte att göra en större avsättning till pensionsbehållningen.

Vid avsättning till pensionsbehållningen kostnadsförs den särskilda löneskatten, men betalas först när pensionen betalas ut.

Pensionsavgift vid sjuk- eller aktivitetsersättning

För förtroendevald med uppdrag på heltid eller betydande del av heltid, med sammanlagt minst 40 procent av en heltid, och som får rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning enligt Socialförsäkringsbalken (SFB) och som en följd härav med stöd av 4 kap. 6 § kommunallagen befrias från sitt uppdrag före mandatperiodens utgång, ska pensionsavgift tillgodoräknas under tid då den förtroendevalde har rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning enligt SFB.

Pensionsavgift ska avsättas i förhållande till nedsatt arbetsförmåga i uppdraget (uppdragen) d.v.s. avgiften avsätts proportionellt till graden av arbetsoförmåga. Formuleringen ”nedsatt arbetsförmåga i uppdraget” ska inte anses vara en begränsning av denna princip.

Pensionsavgiften beräknas på den pensionsgrundande inkomsten året före insjuknandetidpunkten enligt § 10.

Pensionsavgiften avsätts till den förtroendevaldes pensionsbehållning (§ 6).

För förtroendevald som får rätt till partiell sjuk- eller aktivitetsersättning, och på grund av detta måste lämna ett uppdrag vars omfattning överstiger den grad av sjuk- eller aktivitetsersättning som beviljats, är det möjligt att genom lokalt beslut avsätta pensionsavgift i förhållande till det inkomstbortfall som frånträdandet orsakar. Det bör beaktas att en avsättning som inte grundar sig på graden till arbetsoförmåga kan, om den förtroendevalde påbörjar en anställning i vilken han eller hon får pensionsavsättning, resultera i avsättningar som överstiger vad som skulle intjänats vid heltidsarbete. Av den anledningen rekommenderas att beslut om avsättning i förhållande till inkomstbortfallet tidsbegränsas till att omfatta enbart mandatperioden.

§ 6 Pensionsbehållning

Pensionsavgiften för ett kalenderår avsätts senast den 31 mars följande år till en pensionsbehållning hos respektive kommun, region eller kommunalförbund, där den förtroendevalde har innehaft uppdrag. Det innebär att avgifterna behålls av respektive kommun, region eller kommunalförbund och att ett kapital byggs upp. Med pensionsbehållning avses summan av de årliga pensionsavgifter som intjänats hos respektive kommun, region eller kommunalförbund.

Pensionsbehållningen innehåller ett efterlevandeskydd enligt § 11.

Uppräkning innan utbetalning

Pensionsbehållningen räknas upp årligen (indexeras) med förändringen av inkomstbasbeloppet (IBB). Regleringen utgör en värdesäkring och är inte avsedd att ge en relativ utveckling. Således ska beloppet endast räknas upp och inte ned om förändringen är negativ.

För tid innan pensionsbehållningen börjar betalas ut ska pensionsbehållningen räknas upp för ett kalenderår (t) genom att multipliceras med kvoten av inkomstbasbeloppet (IBB) för kalenderåret (t+1) dividerat med inkomstbasbeloppet för kalenderåret (T). Uppräkning sker vid utgången av kalenderåret (t+1).

Börjar pensionsbehållningen betalas ut under kalenderåret (t+1) ska pensionsbehållningen istället räknas upp genom att multipliceras med en tolftedel av det enligt ovan beräknade värdet multiplicerat med antalet kalendermånader under kalenderåret (t+1) innan pensionsbehållningen börjar betalas ut. Uppräkningen sker vid utgången av den kalendermånad som närmast föregår den då pensionsbehållningen börjar betalas ut. Pensionsbehållning enligt OPF-KR 26 ska därefter räknas om i samma grad som gällande IBB ändrats i förhållande till IBB för det kalenderår då pensionen började betalas ut.

För omräkning/uppräkning under utbetalningstid se § 8 nedan.

§ 7 Information

Pensionsmyndigheten ska lämna information till den förtroendevalde om hans eller hennes pensionsbehållning, pensionsgrundande inkomst och avsättning av pensionsavgift.

§ 8 Utbetalning av avgiftsbestämd pensionsbehållning

Uttagsålder/tidpunkt

Utbetalning av avgiftsbestämd pensionsbehållning, dvs. pensionsbehållningen enligt § 6, kan göras tidigast från den tidpunkt då allmän pension enligt SFB minus två år kan utbetalas. Utbetalningstidpunkt av avgiftsbestämd pensionsbehållning kommer på så

sätt att följa de eventuella ändringar som sker i lagstiftning om tidigaste uttagstidpunkt av allmän pension.

Ansökan

Ansökan om avgiftsbestämd pensionsbehållning ska göras enligt de anvisningar som pensionsmyndigheten fastställt. Den förtroendevalde bör få pension utbetalad inom tre månader efter det att pensionsmyndigheten tagit emot sådan ansökan.

Om utbetalning inte påbörjats eller ansökan om sådan utbetalning inte inkommit till pensionsmyndigheten (eller enligt anvisning från pensionsmyndigheten) vid den tidpunkt den förtroendevalde har uppnått i 32 a § LAS angiven ålder plus 12 månader påbörjas utbetalning vid denna tidpunkt.

Utbetalningstid

Utbetalning av avgiftsbestämd pensionsbehållning sker månadsvis och livsvarigt till och med den månad den förtroendevalde avlider.

Den förtroendevalde kan, efter särskild överenskommelse mellan den förtroendevalde och pensionsmyndigheten i samband med ansökan om utbetalning av avgiftsbestämd pensionsbehållning, välja utbetalning under kortare tid, dock som lägst 10 år.

Omräkning/uppräkning

När den avgiftsbestämda pensionsbehållningen ska betalas ut ska det totala kapitalet räknas om till ett månadsbelopp. Vid omräkningen ska man bland annat beakta en förväntad ränta/avkastning under utbetalningstiden samt hur länge individen förväntas leva (själva förmånen utbetalas dock i normalfallet livsvarigt). Den antagna räntan är 1,6 % per år (samma räntesats som tillämpas vid beräkning av allmän pension).

För att förenkla omräkningen har SKR tagit fram så kallade delningstal, som är beräknade utifrån dessa antaganden. Dessa delningstal är könsneutrala.

Vid beräkningen av pensionen under uttagsåret räknas först pensionsbehållningen upp i takt med förändringen av inkomstbasbeloppet (med tolftedelar fram till uttagstidpunkten). Därefter delas den uppräknade behållningen med delningstalet, i vilket förskottsräntan redan är inräknad.

Om det tillkommer en pensionsavgift räknas även denna först upp i förhållande till inkomstbasbeloppets förändring. Därefter divideras den tillkommande pensionsbehållningen med delningstalet (inklusive förskottsräntan) och det framräknade beloppet läggs till på utbetalande pensionen.

Engångsersättning

Avgiftsbestämd pensionsbehållning kan utbetalas som engångsersättning till förtroendevald om värdet av pensionsbehållningen är högst 150 procent av inkomstbasbeloppet året innan utbetalning av förmånen börjar.

§ 9 Uppgiftsskyldighet

Förtroendevald är skyldig att lämna de uppgifter som pensionsmyndigheten begär för att kunna fastställa rätten till och beräkna avsättning till pensionsbehållning. Lämnas inte sådana uppgifter kan pensionsmyndigheten besluta att avsättningen ska minskas i skälig omfattning.

Om förtroendevald genom att lämna oriktiga uppgifter inte fullgör sin uppgiftsskyldighet eller på annat sätt orsakar att för hög pensionsavgift avsätts, kan detta belopp återkrävas eller avräknas på kommande avsättningar av pensionsavgift. Pensionsmyndigheten kan besluta att helt eller delvis efterge beloppet.

§ 10 Sjukpension

Sjukpension gäller endast för förtroendevald med uppdrag på heltid eller betydande del av heltid, med sammanlagt minst 40 procent av en heltid och som får rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning enligt SFB. Dessutom krävs att den förtroendevalde i samband med detta befrias från uppdraget före mandatperiodens utgång med stöd av 4 kap. 6 § kommunallagen.

Sjukpension utges under tid som den förtroendevalde har rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning enligt SFB. Upphör rätten till sjuk- eller aktivitetsersättning upphör också rätten till sjukpension.

Beräkning

Sjukpensionen grundas och beräknas på det genomsnittliga månadsarvodet som den förtroendevalde hade kalenderåret före insjuknandetidpunkten gånger tolv. Pensionsmyndigheten kan i särskilt fall fatta beslut om annat beräkningsunderlag. Om det inte finns månadsarvode för 12 månader bakåt så kan pensionsmyndigheten fatta beslut om beräkning baserad på det genomsnittliga månadsarvodet under uppdragstiden eller det månadsarvode som den förtroendevalde hade haft om denne inte hade varit ledig på grund av sjukdom eller föräldraledighet.

Sjukpensionens nivå motsvarar nivån för den månadsersättning som utbetalas till anställda enligt AGS-KL.

Sjukpension bör utges i proportion till den tidigare uppdragsgraden med hänsyn till sjuk- eller aktivitetsersättningens omfattning. Vid beslut om sjuk- eller aktivitetsersättning måste således även ursprunglig och eventuellt kvarvarande omfattning på uppdraget fastställas.

Om en förtroendevald har ett uppdrag på 100 procent och sedan avgår p.g.a. att sjuk- eller aktivitetsersättning beviljats med 50 procent så ska sjukpensionen baseras på halva årsarvodet.

Om sjuk- eller aktivitetsersättningens omfattning är mindre än uppdragets omfattning så bör sjukpension beräknas i relation till sjuk- eller aktivitetsersättningens omfattning dividerat med uppdragets omfattning.

Om sjuk- eller aktivitetsersättningens omfattning är högre än uppdragets omfattning så kan sjukpensionen inte överstiga uppdragets omfattning.

Beräkning av pensionsgrundande inkomst

Den pensionsgrundande inkomsten fastställs året före den förtroendevalde beviljas sjuk- eller aktivitetsersättning. Därefter indexeras den pensionsgrundande inkomsten med prisbasbeloppet och beloppet ska endast räknas upp och inte ned om förändringen är negativ.

Värdesäkring

Sjukpensionen ska värdesäkras på motsvarande sätt som i de bestämmelser som gäller för utbetalning av månadsersättning enligt AGS-KL.

Efterskydd

Förtroendevald som befrias/frånträder sitt uppdrag p.g.a. sjukdom har rätt till efterskydd under 270 kalenderdagar. Efterskyddet innebär att rätt till sjukpension föreligger om förtroendevald under efterskyddstid beviljas sjuk- eller aktivitetsersättning.

Den förtroendevaldes rätt till efterskydd upphör om den förtroendevalde tillträder en anställning eller annat uppdrag förenat med pensionsrätt.

Pensionsmyndigheten kan i särskilt fall fatta beslut om förlängd efterskyddstid.

§ 11 Efterlevandeskydd

Pensionsbehållningen enligt § 6 innehåller ett obligatoriskt efterlevandeskydd. Med ”efterlevandeskydd” avses att vid dödsfall så får den förtroendevaldes efterlevande värdet av intjänad pensionsbehållning utbetalt. Beloppets storlek bestäms av hur stor pensionsbehållningen är innan dödsfallet och om den avgiftsbestämda pensionsbehållningen har börjat betalas ut till den förtroendevalde eller inte. Efterlevandeskyddet liknar det återbetalningsskydd som anställda kan välja för det pensionskapital som är inbetalt i en tjänstepensionsförsäkring. På grund av de begränsningar som finns enligt inkomstskattelagen kan dock efterlevandeskyddet inte tecknas i en faktisk tjänstepensionsförsäkring.

Vid förtroendevalds dödsfall betalas det sparade kapital som finns i pensions-behållningen ut under fem år till i första hand make/maka, registrerad partner, sambo och i andra hand till barn. Avseende definitionen av sambo hänvisas till sambolagen.

Om det finns flera barn med rätt till efterlevandeskydd ska pensionsbehållningen delas lika mellan dessa barn.

Engångsersättning

Efterlevandeskydd kan utbetalas som en engångsersättning till efterlevande om värdet av pensionsbehållningen är högst 150 procent av inkomstbasbeloppet året före utbetalning av förmånen börjar.

§ 12 Vissa inskränkningar i rätten till pensionsförmån

För den som uppsåtligen framkallat förtroendevalds arbetsoförmåga eller död ska gälla vad som anges i 18, 19, 20 a och 100 a §§ lagen om försäkringsavtal (FAL) angående påföljd i pensionsförmånshänseende.

§ 13 Finansiering

Kommun, region och kommunalförbund svarar för utfästelser enligt dessa pensionsbestämmelser.

§ 14 Ansökan om och utbetalning av sjukpension och efterlevandeskydd

Utbetalning av sjukpension och efterlevandeskydd sker månadsvis.

Ansökan om sjukpension och efterlevandeskydd ska göras enligt de anvisningar som pensionsmyndigheten utfärdar. Den förtroendevalde eller förmånsberättigade bör få sjukpension eller efterlevandeskydd utbetalad inom tre månader efter det att pensionsmyndigheten tagit emot sådan ansökan.

§ 15 Uppgiftsskyldighet m.m.

Förtroendevald eller hans eller hennes efterlevande är skyldig att lämna de uppgifter som pensionsmyndigheten begär för att fastställa rätten till sjukpension och efterlevandeskydd.

Förtroendevald eller efterlevande som inte fullgör de skyldigheter pensionsmyndigheten fastställt förverkar rätten till förmåner och kan inte genom att senare fullgöra skyldigheten återfå rätten till förverkat belopp mer än sex månader tillbaka. Pensionsmyndigheten kan dock medge undantag.

Kapitel 4 Familjeskydd vid förtroendevalds dödsfall

§ 1 Tillämpningsområde m.m.

Bestämmelser om familjeskydd gäller för förtroendevald som avses i 4 kap. 1 § kommunallagen och som fullgör uppdrag hos kommunen, regionen eller kommunalförbundet på heltid eller betydande del av heltid, med sammanlagt minst 40 procent av en heltid.

Familjeskydd vid förtroendevalds dödsfall syftar till att ge de förtroendevalda ett liknande skydd vid dennes dödsfall som de anställda inom kommuner, regioner och kommunalförbund har. Med ”familjeskydd” avses en fastställd förmån som vid dödsfall utbetalas till den förtroendevaldes efterlevande.

§ 2 Rätt till familjeskydd

Familjeskydd består av två delar, dels familjeskydd till efterlevande vuxen, dels familjeskydd till efterlevande barn. Med barn avses arvsberättigat barn eller det barn som den förtroendevalde tagit emot i sitt hem i adoptionssyfte.

Familjeskydd vid förtroendevalds dödsfall bör ses som en ”försäkringsliknande” konstruktion. Annan kan uppdras att administrera familjeskyddet.

Om den förtroendevalde har en samtidig anställning med rätt till annat motsvarande skydd ska rätten till familjeskydd bedömas av den lokala pensionsmyndigheten.

§ 3 Familjeskydd vid förtroendevalds dödsfall

En förtroendevalds efterlevande har rätt till familjeskydd om den förtroendevalde avlider:

a) under tid då han eller hon uppfyller förutsättningarna enligt § 1,

b) under tid då han eller hon får sjukpension enligt Pensionsbestämmelser § 10

Rätten till familjeskydd vid den förtroendevaldes dödsfall gäller också om den förtroendevalde avlider:

c) inom sex månader efter det att den förtroendevalde befrias/fränträder sitt uppdrag.

En förtroendevalds efterlevande har inte rätt till familjeskydd enligt punkterna b) – c) om den förtroendevalde vid tidpunkten för dödsfallet hade en anställning eller uppdrag med pensionsrätt och den förtroendevalde genom anställning eller uppdrag hade motsvarande skydd för efterlevande.

För en och samma avliden kan det högst utges ett familjeskydd, detta oavsett om den förtroendevalde hade fler än ett uppdrag som var och en innebär att den avlidne uppfyller dessa villkor.

§ 4 Familjeskydd till efterlevande vuxen

Familjeskydd till efterlevande vuxen betalas ut till den förtroendevaldes make/maka, registrerad partner eller sambo som den avlidne hade vid tidpunkten för dödsfallet.

Med sambo avses den ogifta person som stadigvarande bodde tillsammans med den ogifte förtroendevalde vid hans eller hennes död, och

a) som tidigare varit gift eller registrerad partner med den förtroendevalde,

eller

b) har eller har haft barn, eller då väntade barn med den förtroendevalde.

§ 5 Beräkning och utbetalning av familjeskydd till efterlevande vuxen

En efterlevande vuxen, med rätt till familjeskydd till efterlevande vuxen enligt ovan, har rätt till förmån i fem års tid.

Från och med månaden efter att den förtroendevalde avlidit och fram till och med slutet av samma år motsvarar den månatliga förmånens värde 1,1 inkomstbasbelopp delat med tolv. Förmånen ska därefter årligen räknas upp med förändringen av prisbasbeloppet.

Familjeskydd till efterlevande vuxen ska utbetalas månadsvis och i lika stora delar.

§ 6 Familjeskydd till efterlevande barn

Familjeskydd till efterlevande barn betalas ut till den förtroendevaldes arvsberättigade barn till och med månaden innan barnet fyller arton år.

Rätten till familjeskydd till efterlevande barn gäller även för den tid då barnet har rätt till barnpension enligt SFB.

Rätt till familjeskydd till efterlevande barn har även det barn som den förtroendevalde med socialnämndens medgivande tagit emot i sitt hem för vård och fostran i adoptionssyfte.

§ 7 Beräkning och utbetalning av familjeskydd till efterlevande barn

Ett efterlevande barn, med rätt till familjeskydd enligt ovan, har, från och med månaden efter att den förtroendevalde avlidit och fram till och med slutet av samma år, rätt till en månatlig förmån motsvarande 0,5 inkomstbasbelopp delat med tolv. Förmånen ska därefter årligen räknas upp med förändringen av prisbasbeloppet.

Det sammanlagda månatliga förmånsvärdet av familjeskydd till efterlevandes samtliga barn kan dock aldrig överstiga värdet av 1,5 inkomstbasbelopp det år dödsfallet inträffade delat med tolv.

Vid fler än tre efterlevande barn bestäms den månatliga förmånens värde till vart och ett av de efterlevande barnen till motsvarande en tolftedel av värdet av 1,5 inkomstbasbelopp året då den förtroendevalde avled delat med antalet efterlevande barn med rätt till familjeskydd till efterlevande barn, därefter årligen uppräknat med förändringen av prisbasbeloppet.

Om ett efterlevande barn till en förtroendevald framställer anspråk på familjeskydd till efterlevande barn först efter det att sådan förmån har börjat betalas ut, ska redan utbetalda förmåner inte omfördelas mellan barnen.

Familjeskydd vid den förtroendevaldes dödsfall till efterlevande barn ska utbetalas månadsvis och i lika stora delar.

§ 8 Utbetalning av förmåner

Familjeskyddet betalas ut till den förtroendevaldes efterlevande månadsvis, senast tre månader efter det att kommunen, regionen eller kommunalförbundet har tagit emot ett fullständigt underlag för utbetalningen.

Om den förtroendevalde har befriats/frånträtt sitt uppdrag och den förtroendevalde omfattas av familjeskydd, ska den som gör anspråk på förmån anmäla dödsfall enligt anvisningar från pensionsmyndigheten.

När anmälan inkommit, anses kommun, region eller kommunalförbund ha fått kännedom om dödsfallet.

För att rätten till förmån ska kunna bedömas ska den som gör anspråk på förmån lämna de uppgifter som begärs av pensionsmyndigheten samt låta pensionsmyndigheten hämta in uppgifter om den förtroendevalde från nuvarande och tidigare arbetsgivare, uppdragsgivare, Skatteverket, Försäkringskassan eller försäkringsinrättning.

Om efterlevande lämnar oriktiga uppgifter som leder till att för högt familjeskydd utbetalas, kan det för högt utbetalda beloppet avräknas från kommande utbetalningar eller helt eller delvis återkrävas. Detta gäller under förutsättning att efterlevande insett eller borde ha insett att lämnade uppgifter var oriktiga. Pensionsmyndigheten kan besluta att helt eller delvis efterge beloppet.

Pensionsmyndigheten kan besluta att en efterlevande förlorar sin rätt till familjeskydd med anledning av att han eller hon uppsåtligen har framkallat den förtroendevaldes död. Omständigheterna ska vara sådana som anges i 12 kap. 8 § första stycket FAL.

Delningstal OPF-KR 26

Förskottsränta 1,6%, inga belastningar
Finansinspektionens livslängdsantaganden enligt RIPS 2021
Generation 60 tal
Hänsyn till linjär dödlighet från 97

Dödsfall före pensionsålder garanterad utbetalning i 5 år

Delningstal
4,8067

	Livsvarig utan återbetalnings-skydd/garanti	Livsvarig med 20 års utbetalnings-garanti
	Kvinna 50% Man 50%	Kvinna 50% Man 50%
Uttagsålder	**Delningstal**	**Delningstal**
6011	22,2576	23,264
6100	22,2092	23,2242
6101	22,1608	23,1845
6102	22,1124	23,1449
6103	22,0639	23,1053
6104	22,0154	23,0658
6105	21,9669	23,0263
6106	21,9183	22,9868
6107	21,8697	22,9475
6108	21,821	22,9081
6109	21,7724	22,8688
6110	21,7236	22,8296
6111	21,6749	22,7904
6200	21,6261	22,7513
6201	21,5773	22,7123
6202	21,5284	22,6733
6203	21,4796	22,6344
6204	21,4306	22,5955
6205	21,3817	22,5567
6206	21,3327	22,5179
6207	21,2837	22,4793
6208	21,2346	22,4406
6209	21,1855	22,4021
6210	21,1364	22,3636
6211	21,0873	22,3252
6300	21,0381	22,2869
6301	20,9889	22,2486

6302	20,9397	22,2104
6303	20,8904	22,1722
6304	20,8411	22,1342
6305	20,7918	22,0962
6306	20,7424	22,0583
6307	20,693	22,0205
6308	20,6436	21,9827
6309	20,5941	21,945
6310	20,5446	21,9075
6311	20,4951	21,8699
6400	20,4456	21,8325
6401	20,396	21,7952
6402	20,3464	21,7579
6403	20,2968	21,7207
6404	20,2472	21,6836
6405	20,1975	21,6466
6406	20,1478	21,6097
6407	20,0981	21,5729
6408	20,0483	21,5362
6409	19,9985	21,4995
6410	19,9487	21,463
6411	19,8989	21,4265
6500	19,849	21,3902
6501	19,7991	21,3539
6502	19,7492	21,3178
6503	19,6993	21,2817
6504	19,6493	21,2457
6505	19,5994	21,2099
6506	19,5494	21,1741
6507	19,4993	21,1385
6508	19,4493	21,1029
6509	19,3992	21,0675
6510	19,3491	21,0321
6511	19,299	20,9969
6600	19,2489	20,9618
6601	19,1987	20,9268
6602	19,1485	20,8919
6603	19,0983	20,8571
6604	19,0481	20,8224
6605	18,9978	20,7879
6606	18,9476	20,7534
6607	18,8973	20,7191
6608	18,847	20,6849
6609	18,7967	20,6509
6610	18,7464	20,6169
6611	18,696	20,5831
6700	18,6456	20,5493

6701	18,5952	20,5158
6702	18,5448	20,4823
6703	18,4944	20,449
6704	18,444	20,4158
6705	18,3935	20,3827
6706	18,343	20,3497
6707	18,2926	20,3169
6708	18,2421	20,2843
6709	18,1915	20,2517
6710	18,141	20,2193
6711	18,0905	20,187
6800	18,0399	20,1549
6801	17,9894	20,1229
6802	17,9388	20,0911
6803	17,8882	20,0593
6804	17,8376	20,0278
6805	17,787	19,9963
6806	17,7363	19,9651
6807	17,6857	19,9339
6808	17,635	19,9029
6809	17,5844	19,8721
6810	17,5337	19,8414
6811	17,483	19,8109
6900	17,4323	19,7805
6901	17,3817	19,7503
6902	17,331	19,7202
6903	17,2802	19,6903
6904	17,2295	19,6605
6905	17,1788	19,6309
6906	17,1281	19,6014
6907	17,0773	19,5721
6908	17,0266	19,543
6909	16,9759	19,514
6910	16,9251	19,4852
6911	16,8744	19,4566
7000	16,8236	19,4281
7001	16,7728	19,3998
7002	16,7221	19,3716
7003	16,6713	19,3436
7004	16,6205	19,3158
7005	16,5698	19,2882
7006	16,519	19,2607
7007	16,4682	19,2334
7008	16,4175	19,2063
7009	16,3667	19,1794
7010	16,3159	19,1526
7011	16,2651	19,126

7100	16,2144	19,0996
7101	16,1636	19,0733
7102	16,1129	19,0472
7103	16,0621	19,0214
7104	16,0113	18,9956
7105	15,9606	18,9701
7106	15,9098	18,9448
7107	15,8591	18,9196
7108	15,8084	18,8946
7109	15,7576	18,8698
7110	15,7069	18,8452
7111	15,6562	18,8208
7200	15,6055	18,7966
7201	15,5548	18,7725
7202	15,5041	18,7486
7203	15,4534	18,725
7204	15,4027	18,7015
7205	15,3521	18,6782
7206	15,3014	18,6551
7207	15,2508	18,6322
7208	15,2001	18,6094
7209	15,1495	18,5869
7210	15,0989	18,5646
7211	15,0483	18,5424
7300	14,9977	18,5205
7301	14,9471	18,4987
7302	14,8966	18,4772
7303	14,846	18,4558
7304	14,7955	18,4346
7305	14,745	18,4136
7306	14,6945	18,3929
7307	14,6441	18,3723
7308	14,5936	18,3519
7309	14,5432	18,3317
7310	14,4927	18,3117
7311	14,4423	18,2919
7400	14,392	18,2723
7401	14,3416	18,2529
7402	14,2913	18,2337
7403	14,2409	18,2147
7404	14,1906	18,1959
7405	14,1404	18,1773
7406	14,0901	18,1589
7407	14,0399	18,1407
7408	13,9897	18,1227
7409	13,9395	18,1049
7410	13,8894	18,0873

7411	13,8392	18,0699
7500	13,7891	18,0527
7501	13,7391	18,0357
7502	13,689	18,0189
7503	13,639	18,0023
7504	13,589	17,9859
7505	13,539	17,9697
7506	13,4891	17,9537
7507	13,4392	17,9379
7508	13,3894	17,9222
7509	13,3395	17,9068
7510	13,2897	17,8916
7511	13,2399	17,8766
7600	13,1902	17,8617
7601	13,1405	17,8471
7602	13,0908	17,8326
7603	13,0412	17,8184
7604	12,9916	17,8043
7605	12,942	17,7905
7606	12,8925	17,7768
7607	12,843	17,7633
7608	12,7936	17,7501
7609	12,7441	17,737
7610	12,6948	17,7241
7611	12,6454	17,7113
7700	12,5962	17,6988
7701	12,5469	17,6865
7702	12,4977	17,6743
7703	12,4485	17,6624
7704	12,3994	17,6506
7705	12,3503	17,639
7706	12,3013	17,6276
7707	12,2523	17,6164
7708	12,2033	17,6053
7709	12,1544	17,5945
7710	12,1056	17,5838
7711	12,0568	17,5733
7800	12,008	17,563
7801	11,9593	17,5528
7802	11,9107	17,5429
7803	11,862	17,5331
7804	11,8135	17,5235
7805	11,765	17,514
7806	11,7165	17,5048
7807	11,6681	17,4957
7808	11,6198	17,4867
7809	11,5714	17,478

7810	11,5232	17,4694
7811	11,475	17,461
7900	11,4269	17,4527
7901	11,3788	17,4446
7902	11,3308	17,4367
7903	11,2828	17,4289
7904	11,2349	17,4212
7905	11,187	17,4138
7906	11,1393	17,4065
7907	11,0915	17,3993
7908	11,0439	17,3923
7909	10,9962	17,3854
7910	10,9487	17,3787
7911	10,9012	17,3721
8000	10,8538	17,3657

RIPS 21 (version 2021) Ett nytt livslängdsantagande infördes 2021 genom beslut i SKR:s styrelse 23 april. Det nya antagandet bygger på data för kommunsektorns egna anställdas dödlighet och inkomster. Vid skattning av dödlighetsparametrar har också en annan metod tillämpats, så kallad ekonomisk dödlighet, vilken beaktar skillnader i dödlighet för anställda i olika inkomstskikt.

Dödlighet och efterlevandepension

Dödlighetsintensiteten μx per år vid åldern x år antas vara given av följande formler:

$\mu_x = a + b * e^{cx}$ för $x \leq 97$

$\mu_x = \mu_{97} + 0{,}03 * (x - 97)$ för $x > 97$

De så kallade Makehamparametrarna a, b och c beror på kön och födelseår enligt:

Tabell 1: Makehamparametrar för kvinnor respektive män

Födelseår	-1919	1920 -1929	1930 -1939	1940 -1949	1950 -1959	1960 -1969	1970 -1979	1980-
Kvinnor								
$a * 10^3$	13,0	13,0	5,6	1,9	1,1	1,0	0,9	0,8
$b * 10^6$	0,530	0,530	0,793	1,219	1,382	1,161	0,846	0,781
c	0,137	0,137	0,132	0,126	0,123	0,123	0,125	0,125

Födelseår	-1919	1920 -1929	1930 -1939	1940 -1949	1950 -1959	1960 -1969	1970 -1979	1980-
Män								
$a*10^3$	61,5	20,5	8,9	3,2	1,5	1,0	0,8	0,8
$b*10^6$	0,206	0,206	0,334	0,528	0,622	0,575	0,587	0,552
c	0,148	0,151	0,145	0,138	0,134	0,133	0,131	0,130

§ 111

Strategi för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning

Ärendenr 2024/854-3.1.0.1

Kommunstyrelsens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anta Strategi för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning för Luleå kommunkoncern.

Reservationer

Matti Björk (M) och Sana Suljanovic (M) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade, 2025-12-15 § 239, att återremittera ärendet om Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning, med motiveringen att: *komplettera åtgärdsplaner och klimatinvesteringsplaner. Först ska planer tas fram som visar hur Luleå kommunkoncern ska nå klimatneutralitet och hur snabbt detta kan uppnås. Därefter ska planer tas fram för hur hela det geografiska området Luleå ska uppnå klimatneutralitet. För att inte fördröja arbetet bör beslut om planer för minskad klimatpåverkan tas i steg, där det första steget gäller klimatneutral kommunkoncern och det andra steget klimatneutralitet i hela det geografiska området Luleå.*

Strategi för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning anger den långsiktiga inriktningen för Luleå kommunkoncerns arbete med att minska klimatpåverkan och stärka samhällets motståndskraft mot ett förändrat klimat. Strategin beskriver tre dimensioner av klimatmålet: en klimatneutral kommunkoncern senast år 2030, en klimatneutral geografisk plats senast år 2040 samt förutsättningar för klimatneutrala invånare och verksamheter senast 2045. Genom en uppdelning i direkta, indirekta, territoriella och konsumtionsbaserade utsläpp tydliggörs ansvar, rådighet och uppföljning. Strategin pekar ut centrala omställningsområden där kommunkoncernen har störst möjlighet att påverka utvecklingen och anger hur arbetet bör integreras i ordinarie styrning, planering och uppföljning. Sammantaget utgör strategin ett samlat ramverk för prioritering, samverkan och långsiktig styrning av klimatarbetet inom kommunkoncernen och i samhället i stort.

Återremissen har omhändertagits genom en omarbetning av dokumentets karaktär, struktur och innehåll. I stället för en plan, som beskriver genomfö-

randet omnämnds nu detta som en strategi som anger långsiktig inriktning och vägval – *vad* som ska uppnås och *i vilken riktning* kommunkoncernen ska utvecklas. Strategin har strukturerats utifrån klimatmålets tre dimensioner – klimatneutral kommunkoncern 2030, klimatneutral geografisk plats 2040 och klimatneutrala invånare 2045 – vilket tydliggör ansvar, rådighet och förväntad påverkan. Ett nytt ramverk för utsläppsdefinitioner har lagts till för att skapa en gemensam grund för målformulering och uppföljning. Strategin har dessutom kompletterats med målsättningar inom samtliga omställningsområden för att underlätta prioriteringar och det fortsatta arbetet med åtgärdsportföljer. Genom ett förtydligat avsnitt om genomförande och uppföljning klargörs att konkreta åtgärdsplaner och investeringar tas fram i efterföljande processer, medan strategin anger den långsiktiga inriktningen och strukturen för styrning.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta Strategi för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning för Luleå kommunkoncern.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2026-04-07 § 49 beslutat bordlägga ärendet.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2026-04-20 § 37 föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta Strategi för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning för Luleå kommunkoncern.

Sammanträdet
Matti Björk (M) föreslår avslå förslaget.

Evelina Rydeker (MP) och Arne Nykänen (C) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång
Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Matti Björks förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beskrivning av ärendet
Bakgrunden till framtagandet av Strategi för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning för Luleå kommunkoncern, är att kommunfullmäktige i plan och budget 2023–2025, beslutad 2022-11-22 § 228, gav kommunstyrelseförvaltningen utredningsuppdraget ”tydliggör och följ kontinuerligt upp Klimatplan mot 2040”. Vidare beslutade kommunstyrelsen 2024-06-03 att ta fram en ny klimatplan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning

som svar på kommunfullmäktiges uppdrag i plan och budget 2023–2025. Beslutet grundades på den redogörelse som kommunstyrelseförvaltningen presenterade utifrån utredningsuppdraget, vilken visade att en ny klimatplan bör utarbetas med hänsyn till förändrade omvärldsförhållanden samt att klimatfrågan har fått ökad aktualitet sedan tidigare klimatmål antogs år 2016.

Kommunfullmäktige beslutade 2025-12-15 § 239, att återremittera ärendet om Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning. Återremissen har omhändertagits genom en omarbetning av dokumentets karaktär, struktur och innehåll. Nedan följer en beskrivning av strategins innehåll.

Strategins syfte
Strategin anger den långsiktiga inriktningen för Luleå kommunkoncerns arbete med minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning. Den tydliggör hur arbetet med utsläppsminskning och anpassning till ett förändrat klimat ska bedrivas samordnat och integrerat i den ordinarie styrningen, i linje med Vision Luleå 2040. Strategins syfte är att påskynda klimatomställningen inom kommunkoncernen, möjliggöra att Luleå som geografisk plats når klimatneutralitet samt skapa förutsättningar för att invånare och verksamma i Luleå ska kunna leva och verka klimatneutralt. Strategin ska även bidra till gemensam prioritering och stärkt samverkan mellan kommun, näringsliv, civilsamhälle och invånare.

Strategin ersätter tidigare styrning inom klimatområdet (Kommunfullmäktiges beslut om Projektdirektiv för Borgmästaravtalet, KLF 2015/545) och beskriver hur den förhåller sig till övriga kommunala styrdokument. Strategin beslutas av kommunfullmäktige och som anger viljeriktning, ambition och prioriterade områden, samtidigt som strategin ger handlingsutrymme för nämnder och bolagsstyrelser att ta fram konkreta åtgärder inom ramen för sina verksamhets- och affärsplaner.

Ramverk för minskade utsläpp
I strategin finns ett samlat ramverk för hur utsläpp av växthusgaser definieras. Dessa utsläppsperspektiv ligger till grund för strategins målstruktur och hur dessa relaterar till kommunkoncernens rådighet samt påverkansmöjligheter och möjliggöra en mer effektiv och transparent styrning.

Kommunkoncernens klimatmål
Strategin beskriver hur kommunkoncernens klimatmål utgår från tre kompletterande utsläppsperspektiv som tillsammans ger en helhetsbild av både den direkta, lokala och globala klimatpåverkan som kommunkoncernen behöver förhålla sig till det vill säga:

- en klimatneutral kommunkoncern till 2030,

- en klimatneutral geografisk plats till 2040 samt
- förutsättningar för klimatneutrala invånare till 2045

Strategin beskriver målens omfattning, inbördes samband och hur de relaterar till kommunkoncernens rådighet och påverkansmöjligheter.

Områden inom vilka omställningar behöver ske
Sex centrala omställningsområden identifieras i strategin. Detta är områden där insatser behöver genomföras för att nå klimatmålet, såsom transporter och mobilitet, arbetsmaskiner, bygg- och anläggning, energisystem, livsmedel och jordbruk samt konsumtion och avfall. För varje område anges övergripande inriktning och målsättning för klimatomställningen för att underlätta för det fortsatta arbetet med åtgärdsportföljer och prioriteringar.

Anpassning till ett förändrat klimat
Strategin omfattar även i vis mån klimatanpassning och beskriver vikten av att stärka beredskap och minska sårbarhet i kommunkoncernens verksamheter och i samhällsplaneringen. Fokus ligger på att hantera risker kopplade till ett förändrat klimat och bidra till ett robust, tryggt och socialt hållbart samhälle.

Genomförande och uppföljning
Kommunfullmäktige ansvarar för den övergripande inriktningen, medan genomförandet av åtgärder sker inom respektive nämnds och bolagsstyrelses ansvarsområde genom ordinarie verksamhets- och affärsplanering.

Strategin ska omsättas i praktiken genom att integreras i kommunkoncernens ordinarie styr-, planerings- och budgetprocesser. Kommunfullmäktige ansvarar för den övergripande inriktningen medan genomförandet av åtgärder sker inom respektive nämnds och bolagsstyrelses ansvarsområde genom ordinarie verksamhets- och affärsplanering. För ett effektivt genomförande krävs samordnande funktioner samt ökad intern och extern samverkan.

Strategin ska följas upp genom kommunkoncernens ordinarie uppföljningsprocesser, med årlig rapportering och användning av fastställda nyckeltal. Uppföljningen ska säkerställa transparens, möjliggöra prioriteringar och ligga till grund för kontinuerlig utveckling av klimatarbetet. I bilaga till strategin, Nyckeltal för uppföljning, anges övergripande och områdesspecifika nyckeltal kopplade till strategins mål och omställningsområden. Nyckeltalen kan används som stöd för styrning, prioritering och uppföljning av både direkta, territoriella och konsumtionsbaserade utsläpp.

Dialog

Arbetet med att ta fram Planen för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning har bedrivits genom en strukturerad process mellan juni 2024 och oktober 2025. En arbetsgrupp med representanter från berörda förvaltningar och bolag har ansvarat för innehållet, med stöd av en styrgrupp och projektledning.

Dialog har förts med samtliga verksamheter genom workshops och synpunktsrundor, samt med den politiska nivån via återkommande informationsinsatser. Under hösten 2025 har även nämnder och bolagsstyrelser erbjudits möjlighet till dialog inför beslut.

I samband med omhändertagandet av återremissen har samtal förts med alla gruppledare för att tydliggöra motiveringen med återremissen. Även den styrgrupp samt arbetsgrupp som varit involverade tidigare i processen har deltagit i arbetet.

Beslutsunderlag

- Förslag - Strategi för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning, KLF Hid: 2026.4033
- Kommunstyrelsens beslut 2024-06-03 § 155, KLF Hid: 2024.4831
- Kommunfullmäktiges beslut 2016-01-15 § 7, KLF Hid: 2015.545
- Yttrande över utkast – plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning, KLF Hid: 2025.10893
- Protokoll konsultation avseende Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning, Sametinget 2025-10-17, KLF Hid: 2025.11000
- Kommunfullmäktiges beslut 2025-12-15 § 239, KLF Hid: 2025.13388
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande strategi för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning,
  KLF Hid: 2026.4032
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2026-04-07 § 49,
  KLF Hid: 2026.4194
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2026-04-20 § 37,
  KLF Hid: 2026.4640

LULEÅ KOMMUN

Strategi för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning

LULEÅ KOMMUN

Dokumentinformation

Beslutad av	Kommunfullmäktige
Fastställd den	XXXX-XX-XX
Diarium och ärendenummer	KLF 2024/854
Giltig till	2045-12-31
Dokumentägare	Samhällsomställningschef
Dokumentet gäller för	Luleå kommuns nämnder och bolag inom kommunkoncernen
Ersätter tidigare beslutat styrdokument, diarium och ärendenummer	Kommunfullmäktiges beslut om Projektdirektiv för Borgmästaravtalet, KLF 2015/545

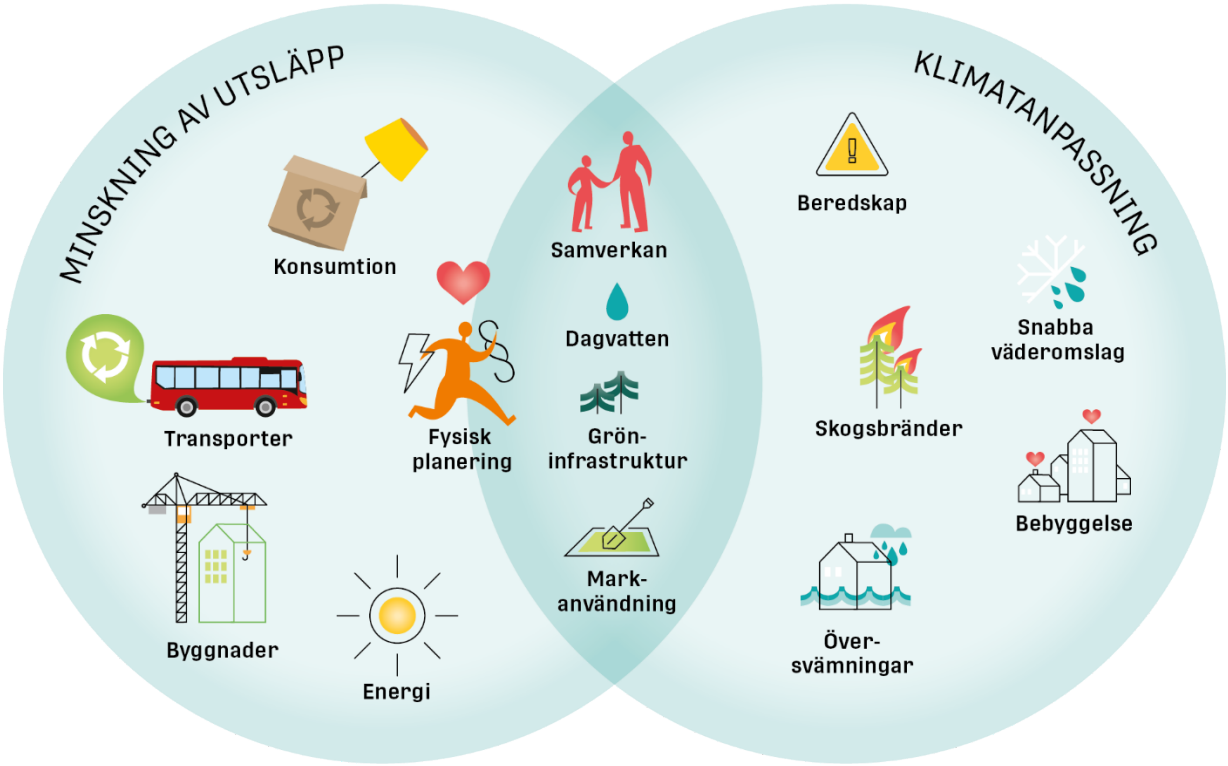
Inledning **4**
Syfte 6
Begrepp i strategin 6
Sammanhang 6
Ramverk för minskade utsläpp **7**
Kommunkoncernens utsläpp 7
Direkta utsläpp 7
Indirekta utsläpp 8
Territoriella och konsumtionsbaserade utsläpp 9
Klimatneutralitet 10
Kommunkoncernens klimatmål **11**
Områden inom vilka omställningar behöver ske **14**
Transporter och mobilitet 14
Arbetsmaskiner 14
Bygg- och anläggning 15
Energisystem 15
Livsmedel och jordbruk 15
Konsumtion och avfall 16
Anpassning till ett förändrat klimat **18**
Genomförande **19**
Uppföljning 19
Bilaga 1. Nyckeltal för uppföljning **20**
Övergripande nyckeltal 21
Nyckeltal per område utifrån kommunkoncernens perspektiv 22
Kompletterande nyckeltal 23

Inledning

Strategi för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning anger den långsiktiga riktningen för Luleå kommunkoncerns arbete med minskad klimatpåverkan och klimatanpassning. Den sätter ramarna för hur arbetet ska följas upp på en övergripande nivå utifrån beslutet om att Luleå inte ska ha någon påverkan på klimatet år 2040 som antogs 2021 när Program till Vision 2040 reviderades.

Strategin beskriver tre dimensioner av klimatmålet, en klimatneutral kommunkoncern år 2030, en klimatneutral plats år 2040 och klimatneutrala luleåbor år 2045. Den identifierar även inom vilka områden klimatomställningen behöver ske för att minska påverkan på klimatet. Utgångspunkten är att fokusera på de omställningar där kommunkoncernen har störst rådighet och där det finns potential att nå resultat med stor effekt. Vidare behandlar strategin, på en övergripande nivå, klimatanpassning genom att tydliggöra behovet av att stärka kommunkoncernens och samhällets förmåga att förebygga och hantera risker och sårbarheter kopplade till ett förändrat klimat, inom såväl den egna verksamheten som den långsiktiga samhällsplaneringen.

Minskning av utsläpp handlar om att minska, stoppa eller motverka mänsklighetens påverkan på klimatet och innefattar både att minska utsläpp av växthusgaser och att lagra dem. Klimatanpassning handlar om att anpassa samhället till effekterna av pågående och kommande klimatförändringar. Att arbeta med båda perspektiven samtidigt ger stora samordningsvinster och är avgörande för att säkerställa en hållbar och trygg framtid för dem som bor och verkar i Luleå, se figur 1.

Figur 1. Beskrivning av hur minskning av utsläpp av växthusgaser och anpassning till ett förändrat klimat kan integreras.

För att undvika målkonflikter och säkerställa ett effektivt klimatarbete krävs att aktiviteter och åtgärder planeras och samordnas inom kommunkoncernen. Vidare har kommunkoncernen en central roll i att tillsammans med företag, föreningar, akademi och invånare forma ett Luleå som är socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbart. Denna samverkan är avgörande för att möta klimatutmaningarna och lösningar som är anpassade till ett förändrat klimat.

Syfte

Strategi för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning syftar till att:

- Påskynda klimatomställningen för att uppnå klimatneutralitet inom kommunkoncernen senast år 2030
- Möjliggöra att Luleå som geografiskt område inte har någon påverkan på klimatet år 2040
- Skapa förutsättningar för att invånare och verksamma i Luleå är klimatneutrala år 2045
- Gemensamma prioriteringar leder insatserna i önskad riktning
- Främja samarbete mellan kommunkoncernen, näringsliv, civilsamhälle, akademi och invånare i utvecklingen av klimatsmarta lösningar

Begrepp i strategin

I strategin används ”**Luleå**” för att beskriva hela det geografiska området Luleå kommun. ”**Kommunkoncern”** används för kommunens nämnder, förvaltningar, styrelser och kommunala bolag.

Sammanhang

Strategi för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning har tagits fram mot bakgrund av att omställningen till ett klimatneutralt samhälle och anpassningen till förändrat klimat behöver ske mer effektivt och gå snabbare. Denna strategi ersätter tidigare specifika klimatmål från 2016 som inte överensstämmer med målet om att Luleå inte ska ha någon påverkan på klimatet år 2040 som antogs 2021 när Program till Vision 2040 reviderades.

Strategin är det framåtsyftande styrdokument som konkretiserar Vision Luleå 2040 inom klimatområdet. På kort sikt fastställs prioriteringar för klimatåtgärder inom ramen för den årliga processen för mål- och budgetarbete. Dessa prioriteringar omsätts därefter i praktiken genom att de konkretiseras i verksamhetsplaner, affärsplaner och handlingsplaner. På så sätt säkerställs det att denna strategi integreras och får genomslag i kommunkoncernens löpande verksamhet.

Flera av kommunkoncernens övriga styrdokument och riktlinjer ger både grundläggande förutsättningar och praktisk vägledning om vad som krävs för att klimatneutralitet ska kunna uppnås inom kommunkoncernens olika verksamheter, platsen Luleå och på individnivå. För att säkerställa att klimatneutralitet nås är det viktigt att samarbetet mellan verksamheterna stärks och utvecklas ytterligare. Detta är en nyckelfaktor för att möjliggöra en effektiv och samordnad implementering av klimatåtgärder i hela kommunkoncernen.

Ramverk för minskade utsläpp

Klimatförändringarna utgör en central samhällsutmaning som kräver en omställning till ett klimatneutralt samhälle för att säkerställa en trygg och hållbar framtid. Luleå kommunkoncernens alla verksamheter och samhället i stort behöver därför minska sina utsläpp av växthusgaser i en ökande takt i linje med Parisavtalets 1,5 graders-mål.

För att möjliggöra en effektiv och transparent styrning av klimatarbetet krävs ett gemensamt ramverk för hur utsläpp av växthusgaser definieras. Nedan beskrivs de utsläppsperspektiv som ligger till grund för strategins målstruktur och hur dessa relaterar till kommunkoncernens rådighet och påverkansmöjligheter.

Parisavtalet

Parisavtalet är ett globalt klimatavtal som tecknades år 2015 för att undvika de allra värsta effekterna av klimatförändringarna. Avtalet slår fast att en global temperaturökning ska hållas väl under 2 °C och att man ska sträva efter att begränsa den till 1,5 °C. Detta framför allt genom att minska utsläppen av växthusgaser. En annan del av avtalet handlar om att öka förmågan att anpassa sig till negativa effekter, och att hantera de skador och förluster som uppstår till följd av klimatförändringarna.

Kommunkoncernens utsläpp

En organisations utsläpp av växthusgaser brukar delas in i tre olika kategorier enligt Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollet)[1], så kallade scope. Indelningen tydliggör var utsläppen uppstår, vilka som kan påverkas direkt av organisationen och vilka som kräver samverkan med andra aktörer. Nedan följer en beskrivning av hur dessa kategorier kan definieras i relation till kommunkoncernens ansvar och verksamheter.

Direkta utsläpp

Direkta utsläpp, även kallat scope 1, omfattar alla utsläpp som sker inom kommunkoncernens egen kontroll och som är ett direkt resultat av kommunkoncernens verksamheter. Det handlar om utsläpp som uppstår från kommunkoncernens egna källor och anläggningar. Exempel på direkta utsläpp är:

- Förbränning av bränsle i fordon, arbetsmaskiner och tjänstebilar som ägs av kommunkoncernen.
- Förbränning i pannor och värmeanläggningar som ägs eller drivs av kommunkoncernen.
- Läckage av köldmedier från kommunal fastighetsdrift, exempelvis kylsystem i ishallar eller ventilationsanläggningar.
- Drift av reservkraftaggregat eller annan egen energiproduktion med fossila bränslen.

[1]GHG-protokollet (Greenhouse Gas Protocol) är en internationellt vedertagen standard för beräkning och rapportering av utsläpp av växthusgaser.

Dessa utsläpp är fullt påverkbara genom kommunkoncernens egna beslut om teknikval, energisystem, fordonsflotta och underhållsrutiner.

Indirekta utsläpp

Från inköpt energi

Indirekta utsläpp från inköpt energi, även kallat scope 2, omfattar utsläpp som uppstår utanför kommunkoncernens egna verksamheter, men som orsakas av den energi som köps in, i form av till exempel el, fjärrvärme och fjärrkyla. Dessa utsläpp äger rum hos den aktör som producerar energin, men ingår i kommunkoncernens klimatpåverkan eftersom kommunkoncernen står för efterfrågan. Exempel på indirekta utsläpp från inköpt energi är:

- Inköpt el till kommunkoncernens skolor, äldreboenden, kontor, idrottsanläggningar, gatubelysning med mera.
- Fjärrvärme och fjärrkyla för uppvärmning och komfort i kommunala byggnader.

Genom att energieffektivisera byggnader, välja förnybar el och ställa klimatkrav på leverantörer kan kommunkoncernen påverka dessa utsläpp.

Övriga indirekta utsläpp

Övriga indirekta utsläpp i kommunkoncernens värdekedja, även kallat scope 3, omfattar alla andra indirekta utsläpp som kommunkoncernen ger upphov till genom sina inköp, upphandlingar, tjänster och verksamhetsprocesser. Dessa utsläpp sker i leverantörsled, hos entreprenörer eller vid framställning av varor och material och omhändertagande av avfall. Dessa utsläpp utgör ofta den största delen av de totala utsläppen. Exempel på övriga indirekta utsläpp är:

- Utsläpp från upphandlade tjänster, såsom avfallshantering, kollektivtrafik, städning, snöröjning och konsultverksamhet.
- Utsläpp från bygg- och anläggningsprojekt, inklusive material som betong, asfalt och stål samt entreprenörers maskiner.
- Inköpta varor, såsom livsmedel till skolor och äldreomsorg, möbler, IT-utrustning och arbetskläder.
- Tjänsteresor med flyg, tåg, hyrbil eller privata bilar vid milersättning.
- Personalens pendlingsresor
- Hantering av avfall som kommunkoncernen genererar

Dessa utsläpp är i många fall de mest komplexa att påverka, men också där kommunkoncernen genom upphandling, dialog, policyutveckling och långsiktig planering kan göra stor skillnad.

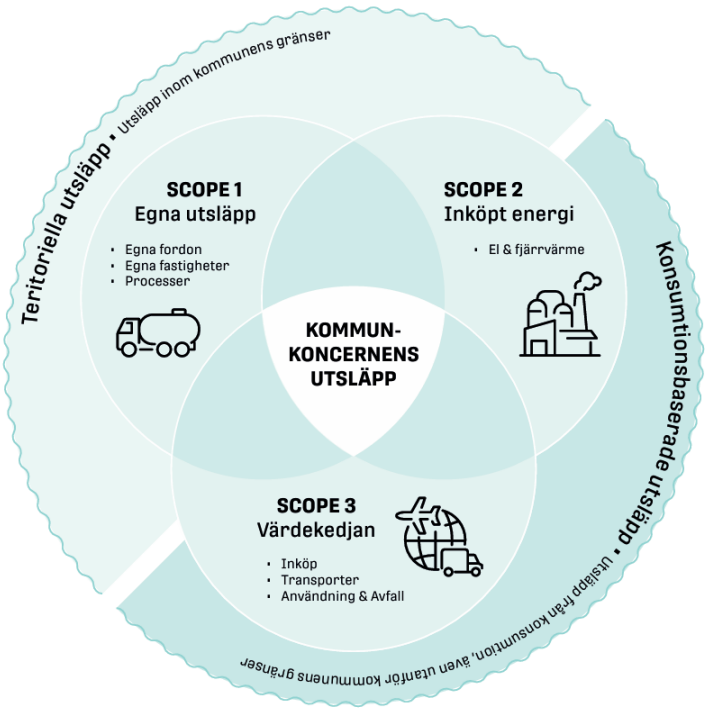
Territoriella och konsumtionsbaserade utsläpp

För att förstå, mäta och kunna följa upp kommunkoncernens klimatpåverkan behövs dels ett värdekedjeperspektiv, baserat på de olika så kallade scopen (se ovan), dels ett mer övergripande samhällsperspektiv. Ur ett samhällsperspektiv brukar klimatutsläpp delas upp i territoriella eller konsumtionsbaserade utsläpp.

Klimatutsläpp/Växthusgasutsläpp

Växthusgasutsläpp är gaser som bidrar till växthuseffekten och därmed klimatförändringar, främst koldioxid, metan och lustgas.

- **Territoriella utsläpp:** De utsläpp som sker inom ett lands eller en kommuns geografiska gränser, till exempel från transporter, energiproduktion och lokala industrier.
- **Konsumtionsbaserade utsläpp:** Inkluderar alla utsläpp som uppstår till följd av konsumtion av verksamheter och/eller invånare inom till exempel en kommuns geografiska gränser, även om dessa utsläpp sker utanför den angivna geografiska gränsen. Detta inkluderar utsläppen från produktion och transport till användning och avfallshantering.

Figur 2. Sambandet mellan kommunkoncernens utsläpp (scope) och territoriella och konsumtionsbaserade utsläpp

Klimatneutralitet

Klimatneutralitet innebär att en verksamhet, organisation eller geografisk plats genomför så långtgående utsläppsminskningar som möjligt och säkerställer att kvarvarande, oundvikliga utsläpp balanseras av motsvarande upptag av växthusgaser, så att nettoutsläppen uppgår till noll.

För Luleå kommunkoncern innebär klimatneutralitet att genomföra så långtgående utsläppsminskningar som möjligt och att de utsläpp som i nuläget inte kan elimineras balanseras av motsvarande upptag av växthusgaser. Klimatkompensation kan därmed fungera som ett begränsat och tidsbundet komplement, men ska alltid föregås av faktiska reduktioner inom den egna organisationen och i lokalsamhället.

Genom att stärka och utveckla lokala kolsänkor, såsom att restaurera våtmarker och öka biomassan i skogar kan kommunkoncernen både minska sitt nettoutsläpp och bidra till robusta ekosystemtjänster, vilket tillsammans skapar en hållbar väg mot klimatneutralitet.

Kolsänka

En kolsänka är en process där koldioxid tas upp ur luften på naturlig eller teknisk väg och lagras under lång tid. Det kan bland annat ske genom att skydda eller på andra sätt öka virkesförrådet i skog samt återplantera, producera och använda biokol eller genom tekniker för koldioxidinfångning och lagring.

Kommunkoncernens klimatmål

Kommunkoncernens klimatarbete utgår från tre kompletterande utsläppsperspektiv som tillsammans ger en helhetsbild av både den direkta, lokala och globala klimatpåverkan som kommunkoncernen behöver förhålla sig till.

Kommunkoncernens utsläpp beskrivs genom scope-indelningen enligt GHG-protokollet[2], som tydliggör var utsläppen uppstår och hur de kan påverkas. Kommunkoncernen har möjlighet att påverka samtliga scope, men har störst direkt rådighet över de egna direkta utsläppen (scope 1) och utsläppen från inköpt energi (scope 2), där styrning genom teknik-, energi- och investeringsval ger omedelbar effekt. Samtidigt kan kommunkoncernen genom upphandling, kravställning, planering och samverkan göra stor skillnad, där utsläppen i värdekedjan ofta är omfattande och där strategiska beslut kan driva betydande utsläppsminskningar både inom och utanför kommungränsen. Kommunkoncernens indirekta utsläpp i värdekedjan (scope 3) kopplas antingen till målet om en klimatneutral plats, om de sker inom kommungränsen eller till målet, om klimatneutrala luleåbor, om de uppstår utanför kommunens gränser till följd av kommunkoncernens konsumtionen.

De territoriella utsläppen omfattar all klimatpåverkan som sker inom kommunens geografiska gränser och påverkas av kommunkoncernens planering, styrning och samverkan.

De konsumtionsbaserade utsläppen beskriver klimatpåverkan som uppstår utanför kommunens geografiska gränser men orsakas av invånarnas och verksamheternas konsumtion inom Luleå. För sammanfattning se tabell 1 nedan.

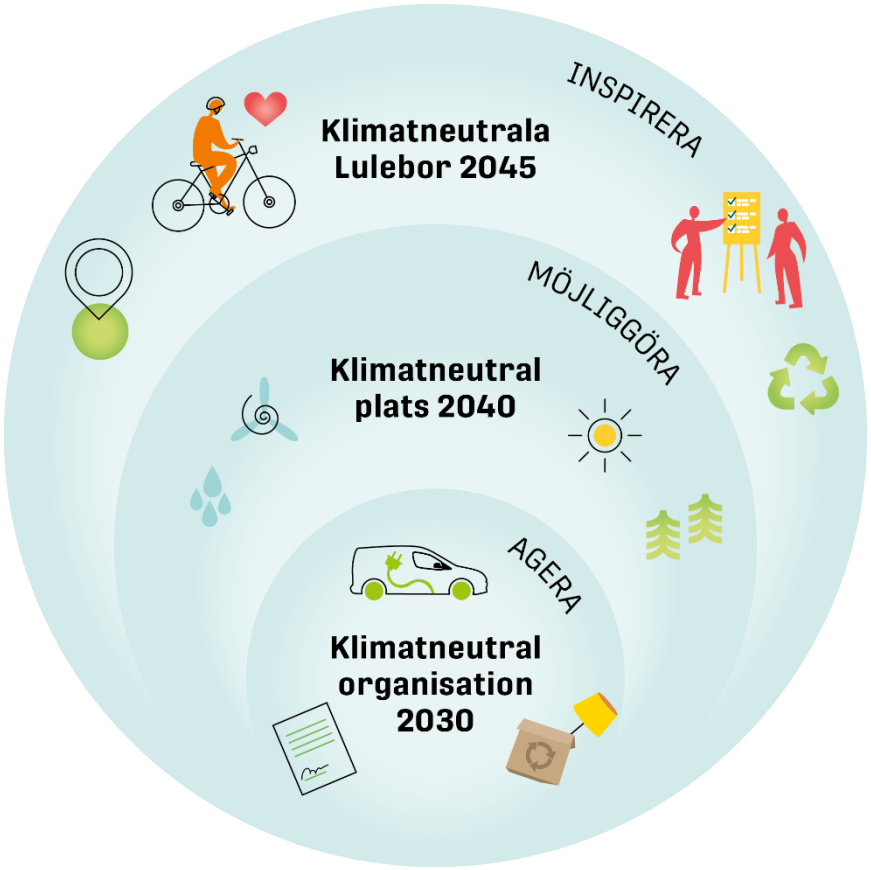
Utgångspunkten för prioriteringar är kommunkoncernens grad av rådighet och tydliga avgränsningar som möjliggör effektiv styrning och transparent uppföljning. Faktiska utsläppsminskningar prioriteras framför hantering av restutsläpp. Kommunkoncernen har ett särskilt ansvar att gå före genom att uppnå klimatneutralitet i den egna verksamheten senast 2030 (scope 1–2), för att skapa trovärdighet, driva teknisk och organisatorisk utveckling och visa att omställningen är genomförbar i praktiken. Genom detta ledarskap kan kommunkoncernen påskynda utsläppsminskningar i hela samhället, stärka samverkan med näringsliv och invånare och därmed lägga grunden för att den geografiska platsen som helhet ska nå klimatneutralitet 2040 och, på sikt, att de konsumtionsbaserade utsläppen är i balans till 2045.

[2] GHG-protokollet (Greenhouse Gas Protocol) är en internationellt vedertagen standard för beräkning och rapportering av utsläpp av växthusgaser.

Perspektiv	Omfattning	Definition	Kommunkoncernens rådighet	Inriktningar för genomförande för kommunkoncernen
1. Klimatneutral kommunkoncern 2030 Kommunkoncernen (scope 1-2)	Utsläpp från den egna verksamheten enligt GHG-protokollet: **scope1** (direkta utsläpp från egna källor) och **scope2** (indirekta utsläpp från inköpt energi).	Nettoutsläppen från kommunkoncernens verksamheter ska minska till så nära noll som möjligt till år 2030[3]	**Hög** direkt styrning via drift, investeringar, teknik- och energival.	Fossilfri/klimatneutral energi och drift, fossilfri fordons- och maskinpark, energieffektivisering och byggnadsmodernisering, effektivare transporter, klimatkrav i upphandling och leverantörsuppföljning, hög klimatnytta per investerad krona
2. Luleå har ingen påverkan på klimatet år 2040 Geografisk plats (territoriellt perspektiv)	Alla utsläpp som **sker inom kommungränsen** från samtliga sektorer. Inkluderar de delar av kommunkoncernens **scope3**, som sker inom kommungränsen.	De territoriella utsläppen i Luleå ska minska så långt det är möjligt, med ett minimikrav om 85 procents reduktion till år 2040 jämfört med 1990[4] år nivå.	**Betydande men indirekt** planmonopol, infrastruktur, mark- och exploateringsfrågor, lokala styrsignaler, samverkan.	Transport- och resurseffektiv samhällsstruktur, hållbar mobilitet, elektrifiering och förnybar energi, klimatkrav i upphandling och avtal, cirkulära flöden och industriell omställning.
3. De som bor och verkar i Luleå har förutsättningar att vara klimatneutrala år 2045 Invånare (konsumtionsperspektiv)	Utsläpp som uppstår **utanför kommunens gränser** men orsakas av invånarnas och lokala verksamheters konsumtion. Inkluderar den del av kommunkoncernens **scope3** som uppstår utanför kommungränsen.	Kommunkoncernen ska skapa förutsättningar som möjliggör för de bor och verkar i Luleå att begränsa sin klimatpåverkan till högst ett ton koldioxidekvivalenter per person och år[5]	**Möjliggörande/indirekt** information, beteendepåverkan, cirkulära tjänster, samverkan med näringsliv och civilsamhälle.	Hållbara resor och mobilitet, energieffektivt boende, hållbar konsumtion och livsmedel, cirkulära flöden och återbruk, klimatkrav i upphandling samt lokala incitament och plattformar.

[3] Kvarvarande, tydligt avgränsade restutsläpp hanteras med kvalitetssäkrad klimatkompensation (till exempel kolsänkor) för att uppnå klimatneutralitet.
[4] Genom faktiska utsläppsminskningar från egna utsläpp och utsläpp från inköpt energi. Detta förutsätter en genomsnittlig årlig minskning på 16 procent. Kvarvarande utsläpp ska hanteras enligt nationell och regional praxis, med prioritet för faktiska utsläppsminskningar och lokala kolsänkor.
[5] I enlighet med Parisavtalet

Kommunkoncernens klimatmål är tredelat för att säkerställa en tydlig, rättvisande och styrbar inriktning i klimatarbetet. Indelningen förhindrar dubbelräkning genom att varje utsläpp endast räknas in i en måldimension. Samtidigt tydliggörs ansvar och rådighet: **En klimatneutral kommunkoncern** omfattar utsläpp där kommunen har full rådighet (scope 1–2), **klimatneutral plats** avser territoriella utsläpp där kommunkoncernen genom planering, reglering och samverkan kan styra och påverka utvecklingen, och **klimatneutrala luleåbor** omfattar konsumtionsbaserade utsläpp där kommunkoncernen främst utövar systempåverkan via upphandling, kravställning, informationsinsatser och samarbete i värdekedjorna. Tillsammans ger dessa tre dimensioner en helhetsbild av kommunkoncernens direkta och indirekta klimatpåverkan och skapar en robust grund för prioritering, uppföljning och kontinuerlig förbättring

Områden inom vilka omställningar behöver ske

För att nå kommunkoncernens klimatmål krävs omställning inom de områden där kommunkoncernen har stor rådighet och där potentialen för utsläppsminskningar är som störst. Arbetet omfattar både direkta utsläpp (scope 1), utsläpp från inköpt energi (scope 2), de territoriella utsläppen samt de omfattande konsumtionsbaserade utsläppen som uppstår i globala värdekedjor från kommunkoncernens konsumtion (scope 3) och övrig konsumtion inom Luleå. Genom att identifiera centrala omställningsområden och tydliggöra långsiktiga målsättningar skapar kommunkoncernen en stabil ram för styrning, prioritering och samordning av klimatarbetet.

Transporter och mobilitet

Ett av de mest avgörande områdena är transporter och mobilitet, då förbränningen av fossila bränslen i fordon inom kommunkoncernen och även för platsen, om industrins utsläpp exkluderas, står för de största utsläppen. Genom utformning av fordonsflottan, där hänsyn till att en blandning av olika bränslen är positiv ur ett beredskapsperspektiv, resepolicyer och infrastruktur kan påverka både sina egna utsläpp och invånarnas möjligheter att välja hållbara färdsätt. Övergången till fossilfria drivmedel där möjligt, effektivare transporter och långsiktigt förändrade resvanor är centrala delar av denna omställning. Dessa insatser påverkar framför allt de direkta utsläppen och de konsumtionsbaserade utsläppen, samtidigt som de bidrar till minskade territoriella utsläpp.

Målsättning: Ett tillgängligt, säkert och resurseffektivt transportsystem där hållbara färdsätt är det mest attraktiva och där kommunkoncernens fordonsflotta i största möjliga utsträckning, är oberoende av fossila bränslen.

Arbetsmaskiner

Arbetsmaskiner[6] utgör ett område där kommunkoncernen kan utöva betydande inflytande. Genom att ställa om till fossilfria drivmedel, där möjligt, och ställa krav på teknikutveckling och energieffektiv drift i både den egna verksamheten och i upphandlade entreprenader kan utsläppen från arbetsmaskiner successivt fasas ut. Här påverkas både de direkta utsläppen från egna maskiner och de konsumtionsbaserade utsläppen från entreprenaduppdrag, med direkta effekter på de utsläpp som sker inom Luleås gränser.

[6] Maskiner och motordrivna redskap för bygg-, anläggnings- samt drift- och underhållsarbete som inte är avsedda för vägtrafik, inklusive handhållna maskiner

Målsättning: Egna och upphandlade arbetsmaskiner drivs med fossilfria bränslen, i största möjliga utsträckning, och nyttjas effektivt genom teknik, uppföljning och optimerad planering.

Bygg- och anläggning

Inom bygg- och anläggningssektorn är de största utsläppen kopplade till material, logistik och entreprenadarbeten. Genom att ställa tydliga klimatkrav på materialval, logistik, byggprocesser och entreprenadarbeten i både den egna verksamheten och i upphandlade projekt kan utsläppen från sektorn successivt minska. Här påverkas framför allt de konsumtionsbaserade utsläppen kopplade till byggande och anläggning, vilka till stor del sker utanför Luleås gränser, samtidigt som åtgärderna bidrar till minskad klimatpåverkan över hela byggnaders och anläggningars livscykel.

Målsättning: En bygg- och anläggningsverksamhet som minimerar klimatpåverkan genom cirkulära materialflöden, klimatförbättrade material och energieffektiv förvaltning av kommunkoncernens fastighetsbestånd.

Energisystem

Ett robust och hållbart **energisystem** är en förutsättning för hela omställningen. Genom systematisk energieffektivisering, flexibel och effektoptimerad drift, samt en hög och växande andel klimatneutral och fossilfri energi i både den egna verksamheten och i upphandlade tjänster kan utsläppen från energianvändning successivt minska. Här påverkas både de direkta utsläppen och de indirekta utsläppen från inköpt energi genom effektivare drift och modernisering av byggnader och anläggningar, samtidigt som det stärker förutsättningarna för elektrifiering av industri och transporter och därmed bidrar till minskade territoriella utsläpp via en mer robust, resurseffektiv och klimatsmart lokal energiförsörjning. Genom aktiv samverkan med näringslivet kan kommunkoncernen dessutom möjliggöra den industriella omställning, bland annat genom elektrifiering, energieffektivisering, restvärmeutnyttjande och resursoptimering.

Målsättning: Ett robust och flexibelt energisystem där effektiv energianvändning, smart styrning och förnybar produktion möjliggör klimatneutral drift.

Livsmedel och jordbruk

Livsmedel och jordbruk är viktiga områden där kommunkoncernen genom upphandling, kostpolicyer och svinnreducerande åtgärder kan påverka utsläppen från hela värdekedjan. Här påverkas främst de konsumtionsbaserade utsläppen kopplade till produktion, distribution och konsumtion av livsmedel,

samtidigt som åtgärderna bidrar till mer resurseffektiva flöden och främjar hållbara livsmedelsval hos både verksamheter och invånare.

Målsättning: En offentlig måltidsverksamhet och lokal livsmedelskedja som är resurseffektiv, näringsriktig och klimatsmart genom hela värdekedjan – från produktion till servering och avfallshantering.

Konsumtion och avfall

Konsumtion och avfall är ett centralt område för att uppnå en cirkulär ekonomi och därmed att minska de konsumtionsbaserade utsläppen. Genom att arbeta systematiskt med avfallsförebyggande åtgärder, återbruk och återvinning samt genom att ställa klimatkrav i upphandling kan utsläppen kopplade till konsumtion successivt minska. Här påverkas främst de konsumtionsbaserade utsläppen i värdekedjan, där kommunkoncernen i huvudsak har indirekt rådighet men kan bidra till minskad klimatpåverkan genom styrning, samverkan och åtgärder som främjar cirkulära flöden och beteendeförändringar.

Målsättning: En cirkulär kommunkoncern där produkter och material cirkulerar länge, avfall förebyggs och klimatpåverkan från inköp är väsentligt reducerad.

KLIMATNEUTRALT
LULEÅ
2030 • 2040 • 2045
TRANSPORTER & MOBILITET
Fossilfria drivmedel
Effektiva transporter
Förändrat resande
ENERGI-SYSTEM
Effektiv användning
Förnybar produktion
Fossil-oberoende system
Effektiv styrning
LIVSMEDEL & JORDBRUK
Fossil-oberoende & resurseffektiv
KONSUMTION & AVFALL
Cirkulära flöden & resurs-effektivitet
BYGG & ANLÄGG-NING
Effektiv förvaltning & användning
Cirkulärt byggande
ARBETS-MASKINER
Fossilfria drivmedel
Effektiva arbetsmaskiner

Anpassning till ett förändrat klimat

Samtidigt som kommunkoncernen arbetar med mål för klimatneutralitet är det viktigt att kommunkoncernen rustar de egna verksamheterna och samhället i stort för de nya förutsättning som en ökad global uppvärmning ger och minskar effekterna av denna.

Det handlar bland annat om hur planeringen av bebyggelse och infrastruktur, såsom vägar samt vatten- och avloppssystem, genomförs. Det omfattar även vilka rutiner som finns inom vård och omsorg, vilka metoder som används inom lant- och skogsbruk samt hur säkerhet- och beredskapsfrågor hanteras. Genom att anpassa samhället till förändrade klimatförhållanden kan riskerna för naturkatastrofer minskas, livskvaliteten förbättras och en hållbar framtid för kommande generationer säkerställas.

Klimatförändringar påverkar människor på olika sätt beroende på geografisk plats, socioekonomiska förutsättningar och livsstil. Detta innebär att vissa grupper är mer sårbara för klimatrelaterade risker än andra. Klimatanpassningsarbetet bör därför betraktas som ett strategiskt verktyg för att minska dessa ojämlikheter och därigenom bidra till ett mer rättvist och resilient samhälle.

Genomförande

Kommunkoncernens samlade styrning inom klimatområdet är central för genomförandet av denna strategi, och förutsätter nära samarbete såväl internt som externt. För att uppnå klimatmålen krävs att nämnder och bolagsstyrelser integrerar strategins målsättningar i ordinarie styrning, planering och uppföljning och samtidigt säkerställa en koncerngemensam samordning mellan berörda funktioner.

Strategi för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning är ett långsiktigt styrdokument och dess operativa riktning och prioriteringar konkretiseras från år till år i den årliga mål- och budgetprocessen.

Varje nämnd och bolagsstyrelse ansvarar för att omsätta strategin i konkreta åtgärder inom sina respektive verksamheter och redovisa detta i verksamhets- och affärsplaner med tillhörande budget.

Åtgärder med stor utsläppsminskande effekt och tydlig koppling till kommunkoncernens rådighet bör prioriteras. Urvalet av åtgärder bör även baseras på kostnadseffektivitet och förväntad klimatnytta; vissa insatser kan vara affärsmässigt motiverade genom minskade kostnader, medan andra kräver tillkommande finansiering. Kostnadsbilden kan förändras över tid i takt med teknikutveckling och nya arbetssätt, vilket förutsätter ett strukturerat prioriteringsarbete.

Uppföljning

Uppföljning av strategin sker genom en strukturerad och återkommande process genom att integreras i kommunkoncernens ordinarie styrprocess och följer årscykeln för mål- och budgetarbete. I samband med delår och helår följer nämnder och bolag upp de mål som satts i verksamhets- och affärsplaner samt gör prognos för året. I de fall prognosen är att målen inte bedöms uppnås beslutar nämnder och bolag om åtgärder för att uppnå målen. Kommunstyrelseförvaltningen ansvarar för att följa upp arbetet utifrån strategin årligen och rapportera detta till kommunstyrelsen. Strategin aktualitetsprövas minst vart fjärde år.

Sammanfattningsvis fastställer kommunfullmäktige mål, budget och långsiktiga prioriteringar. Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för genomförande och resultat, medan samordnande funktioner tillhandahåller metodstöd, uppföljningsunderlag och övergripande koordinering. Genom att integrera strategins riktning i den ordinarie styrningen och säkerställa årliga prioriteringar skapas stabila förutsättningar för att minska alla typer av utsläpp och bidra till kommunkoncernens klimatmål.

Bilaga 1. Nyckeltal för uppföljning

För att förstå och följa upp kommunkoncernens totala påverkan på klimatet behövs värdekedjeperspektivet (scope 1,2,3). Det underlättar för att kunna styra resurser, fatta informerade beslut och säkerställa att kommunkoncernens arbete bidrar till målet om att Luleå inte ska ha någon påverkan på klimatet år 2040 och skapa förutsättningar som gör det möjligt för alla som bor och verkar i Luleå att begränsa sin klimatpåverkan. Men eftersom kommunkoncernens ansvar sträcker sig bortom den egna organisationen krävs även uppföljning av de utsläpp som uppstår inom kommunens geografiska gränser och utsläpp som orsakas av invånarnas och andra aktörers konsumtion i Luleå, även om utsläppen sker någon annanstans. Att följa upp både territoriella och konsumtionsbaserade utsläpp ger kommunkoncernen ett strategiskt underlag för att påverka beteenden, erbjuda rådgivning och driva samverkan med bland annat invånare och företag. Det stödjer också omställningen av centrala samhällsstrukturer såsom mobilitet, energisystem och cirkulär ekonomi

Denna bilaga anger övergripande nyckeltal för kommunkoncernens klimatmål: klimatneutral kommunkoncern, klimatneutral plats och klimatneutrala luleåbor samt nyckeltal utifrån kommunkoncernens rådighet för respektive omställningsområde som är angivna i strategin. Eftersom kommunkoncernens konsumtionsbaserade utsläpp (scope 3) har påverkan på både de territoriella utsläppen och invånarnas utsläpp anges även detta då relevant. Slutligen anges två kompletterande nyckeltal som belyser hur invånarna uppfattar kommunkoncernens klimatarbete och i vilken utsträckning de upplever sig delaktiga i omställningen. Dessa nyckeltal speglar nivåer av förtroende, informationsspridning och delaktighet.

Bilagan kan användas som vägledning för styrning, prioritering, uppföljning och kontinuerlig förbättring i klimatarbetet.

Övergripande nyckeltal

Perspektiv	Omfattning	Definition	Nyckeltal
1. Klimatneutral kommunkoncern 2030 Kommunkoncernen (scope 1-2)	Utsläpp från den egna verksamheten enligt GHG-protokollet: **scope1** (direkta utsläpp från egna källor) och **scope2** (indirekta utsläpp från inköpt energi).	Nettoutsläppen från kommunkoncernens verksamheter ska minska till så nära noll som möjligt till år 2030[7]	Årlig GHG-inventering av scope 1–2
2. Luleå har ingen påverkan på klimatet år 2040 Geografisk plats (territoriellt perspektiv)	Alla utsläpp som **sker inom kommungränsen** från samtliga sektorer. Inkluderar de delar av koncernens **scope3**, som faktiskt sker inom kommungränsen.	De territoriella utsläppen i Luleå ska minska så långt det är möjligt, med ett minimikrav om 85 procents reduktion till år 2040 jämfört med 1990[8] år nivå.	Territoriella utsläpp (CO_2e) per sektor samt per invånare i kommunen (ton CO_2e/person/år)
3. De som bor och verkar i Luleå har förutsättningar att vara klimatneutrala år 2045 Invånare (konsumtionsperspektiv)	Utsläpp som uppstår **utanför kommunens gränser** men orsakas av invånarnas och lokala verksamheters konsumtion, l. Inkluderar den del av koncernens **scope3** som uppstår utanför kommungränsen.	Kommunkoncernen ska skapa förutsättningar som möjliggör för de bor och verkar i Luleå att begränsa sin klimatpåverkan till högst ett ton koldioxidekvivalenter per person och år[9]	Konsumtionsbaserade utsläpp per invånare (CO_2e/person) per kategori

[7] Kvarvarande, tydligt avgränsade restutsläpp hanteras med kvalitetssäkrad klimatkompensation (till exempel kolsänkor) för att uppnå klimatneutralitet.
[8] Genom faktiska utsläppsminskningar från egna utsläpp och utsläpp från inköpt energi. Detta förutsätter en genomsnittlig årlig minskning på 16 procent. Kvarvarande utsläpp ska hanteras enligt nationell och regional praxis, med prioritet för faktiska utsläppsminskningar och lokala kolsänkor.
[9] I enlighet med Parisavtalet

Nyckeltal per område utifrån kommunkoncernens perspektiv

Område	Nyckeltal	Perspektiv/målår	Enhet
Transporter och mobilitet	Andel fossilfria drivmedel för lätta fordon inom kommunkoncernen	Scope1 (2030)	%
Transporter och mobilitet	Andel fossilfria drivmedel för tunga fordon inom kommunkoncernen	Scope1 (2030)	%
Transporter och mobilitet	Växthusgasutsläpp från upphandlade tjänsteresor	Scope3 (2040/2045)	ton CO_2e/år
Arbetsmaskiner	Andel fossilfria drivmedel i arbetsmaskiner/arbetsbåtar	Scope1 (2030)	%
Arbetsmaskiner	Andel entreprenader med fossilfria drivmedel/eldrift	Scope3 (2040)	%
Bygg och anläggning	Inbäddade utsläpp i projekt	Scope3 (2040/2045)	kg CO_2e/m^2 BTA eller per projekt
Bygg och anläggning	Återbruk/återanvändning byggkomponenter	Scope3 (2045)	% eller kg
Energisystem	Energi-användning/energieffektivitet	Scope 1–2 (2030)	(kWh/m^2 Atemp)
Energisystem	Andel förnybar/ursprungsmärkt el (%)	Scope2 (2030)	%
Energisystem	Andel fossilfri värmeförsörjning (%)	Scope2 (2030)	%
Energisystem	Egen förnybar energiproduktion och andel av total användning	Scope 1–2 (2030)	MWh/år och %
Livsmedel och jordbruk	Klimatpåverkan per livsmedelskategori	Scope3 (2045)	kg CO_2e/kg
Livsmedel och jordbruk	Matsvinn	Scope3 (2040/2045)	% eller g/portion
Livsmedel och jordbruk	Andel lokalt producerade livsmedel	Scope3 (2045)	%
Konsumtion och avfall	Konsumtionsbaserade utsläpp från inköp	Scope3 (2040/2045)	ton CO_2e/år
Konsumtion och avfall	Andel återbrukade produkter (%)	Scope3 (2045)	%
Konsumtion och avfall	Mängd avfall per förvaltning/bolag	Scope3 (2040)	kg

Kompletterande nyckeltal

De kompletterande nyckeltalen belyser hur kommunkoncernens klimatarbete uppfattas av invånarna samt hur väl kommunkoncernen bidrar till att möjliggöra invånarnas egen omställning. De kompletterar ovan nyckeltal genom att fånga aspekter av förtroende, kommunikation och delaktighet. Datakälla för dessa nyckeltal är en medborgarundersökning som genomförs årligen.

1. **Kommunens arbete för att minska sin egen miljö- och klimatpåverkan (%)**

Visar hur kommunkoncernens ansvarstagande och föregångsroll i klimatarbetet uppfattas av invånarna och bidrar till uppföljning av strategins legitimitet.

2. **Kommunens information om vad du kan göra för att minska din miljö- och klimatpåverkan (%)**

Visar hur väl kommunkoncernen når ut med information som stödjer invånarnas egna klimatåtgärder och möjliggör utsläppsminskningar utanför kommunkoncernens direkta rådighet.

§ 239

Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning

Ärendenr 2024/854-3.1.0.1

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar återremittera ärendet med motiveringen att komplettera åtgärdsplaner och klimatinvesteringsplaner. Först skall planer tas fram som visar hur Luleå kommunkoncern ska nå klimatneutralitet och hur snabbt detta kan uppnås. Därefter skall planer tas fram för hur hela det geografiska området Luleå ska uppnå klimatneutralitet. För att inte fördröja arbetet bör beslut om planer för minskad klimatpåverkan tas i steg, där det första steget gäller klimatneutral kommunkoncern och det andra steget klimatneutralitet i hela det geografiska området Luleå.

Reservationer

Ilkka Isaksson (SD), Ulrika Lundberg (V), Carina Sammeli (S), Evelina Rydeker (MP), Daniel Smirat (S), Jens Lundqvist (S), Jonas Brännberg (SAV), Fredrik Hansson (S), Fredrik Bruhn (S), Thomas Larsson (SD), Mathias Karvonen (V), Inger Boström (V), Anna Lutström (S), Bodil Wennerbrandt Sevastik (S), Kristina Lindqvist (S), Dexter Krokstedt (SD), Anders Lundgren (SD), Ingrid Cannerfelt (SD), Anja Johansson (S), Robert Lundqvist (SAV), Nina Berggård (V), Jan Peter Kostet (S) och Maritha Meethz (S) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige har i plan och budget 2023–2025, beslutad 2022-11-22 § 228, gett kommunstyrelseförvaltningen utredningsuppdraget ”tydliggör och följ kontinuerligt upp Klimatplan mot 2040”.

Kommunstyrelsen beslutade 2024-06-03 att upprätta en ny klimatplan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning. Beslutet grundades på den redogörelse som kommunstyrelseförvaltningen presenterade utifrån utredningsuppdraget, vilken visade att en ny klimatplan bör utarbetas med hänsyn till förändrade omvärldsförhållanden samt att klimatfrågan har fått ökad aktualitet sedan tidigare klimatmål antogs år 2016.
Enligt beslutet ska den nya planen:

- uppdatera och förtydliga klimatmål
- utgå från kommunkoncernens rådighet
- tydliggöra uppföljningen inklusive nyckeltal

– inkludera klimatanpassning.

Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning är kommunstyrelseförvaltningens svar på kommunfullmäktiges uppdrag i plan och budget 2023–2025 och kommunstyrelsens beslut om ny klimatplan.

Kommunstyrelsen har 2025-12-01 § 292 föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning för Luleå kommunkoncern. Vid ärendets behandling reserverade sig Arne Nykänen (C), Samuel Ek (KD) och Dexter Krokstedt (SD) mot beslutet.

Sammanträdet
Arne Nykänen (C), Inger Oja (M), Samuel Ek (KD), Thomas Söderström (L) och Bo Larsson (-) och Matti Björk (M) föreslår att ärendet återremitteras med motiveringen att komplettera åtgärdsplaner och klimatinvesteringsplaner. Först skall planer tas fram som visar hur Luleå kommunkoncern ska nå klimatneutralitet och hur snabbt detta kan uppnås. Därefter skall planer tas fram för hur hela det geografiska området Luleå ska uppnå klimatneutralitet. För att inte fördröja arbetet bör beslut om planer för minskad klimatpåverkan tas i steg, där det första steget gäller klimatneutral kommunkoncern och det andra steget klimatneutralitet i hela det geografiska området Luleå.

Dexter Krokstedt (SD) föreslår att återremittera ärendet med motiveringen att ta fram en kostnadsanalys av vad klimatplanen i sin helhet skulle ha kostat att genomföra.

Evelina Rydeker (MP), Jonas Brännberg (SAV), Fredrik Hansson (S), Bertil Bartholdson (V), Mathias Karvonen (V), Carina Sammeli (S) och Peter Hedlund (S) föreslår bifalla kommunstyrelsens förslag.

Beslutsgång
Ordföranden frågar ifall ärendet ska avgörs idag och finner att kommunfullmäktige bifaller förslaget.

Ordföranden ställer Arne Nykänens med fleras återremissyrkande mot Dexter Krokstedts återremissyrkande och finner att kommunfullmäktige bifaller Arne Nykänens med fleras förslag.

Beskrivning av ärendet
Planen för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning är ett framåtsyftande styrdokument som konkretiserar Vision Luleå 2040 inom klimatområdet. Den samverkar med flera av kommunkoncernens övriga styrdokument och riktlinjer, vilka ger både grundläggande förutsättningar och praktisk väg-

ledning för att klimatmålen ska kunna uppnås inom olika verksamhetsområden.

Syfte och mål
Syftet med Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning är att underlätta och stärka klimatarbetet inom Luleå kommunkoncernen genom att tydliggöra klimatmålen och hur dessa ska följas upp.

Utgångspunkten är att fokusera på omställningar där kommunkoncernen har störst rådighet och där det finns potential att nå resultat med stor effekt. Tre olika slutår har valts utifrån kommunens rådighet och omfattning.

- Mål 1: En klimatneutral kommunkoncern år 2030.
- Mål 2: Det geografiska området Luleå har ingen påverkan på klimatet år 2040.
- Mål 3: De som bor och verkar i Luleå har förutsättningar att vara klimatneutrala år 2045.

Luleå kommunkoncern har störst rådighet över sina egna verksamheter och bör därför prioritera åtgärder som minskar utsläppen från den egna organisationen, exempelvis genom att ställa om transporter, byggnationer, energianvändning och konsumtion till fossilfria och resurseffektiva alternativ. För det geografiska området kan kommunkoncernen möjliggöra och underlätta för andra aktörer så som företag, föreningar, akademi och invånare att minska sina utsläpp. Detta kan ske genom olika typer av incitament, krav vid upphandlingar och rådgivning. Utöver detta har kommunkoncernen en viktig roll som förebild genom att visa på goda exempel, samarbeta och kommunicera framgångsrika insatser. Sammantaget innebär detta att kommunkoncernen, genom både direkt rådighet och indirekt påverkan, skapar förutsättningar för de som bor och verkar i Luleå ska kunna bli klimatneutralt till 2045.

Vidare har sex områden som har stor klimatpåverkan och inom vilka omställningar behöver ske identifierats:

- Transporter och mobilitet.
- Arbetsmaskiner.
- Bygg- och anläggning.
- Energisystem.
- Livsmedelskedjan.
- Konsumtion och hantering av avfall.

Klimatanpassning är en central del i arbetet med att möta de utmaningar som följer av en ökande global uppvärmning. Parallellt med kommunkoncernens insatser för att uppnå klimatneutralitet är det av stor vikt att både de egna

verksamheterna och samhället i stort rustas för förändrade klimatförhållanden, samt att negativa effekter av dessa begränsas.

Detta innefattar bland annat hur planering och utformning av bebyggelse och infrastruktur, såsom vägar samt vatten- och avloppssystem, utförs. Det omfattar även rutiner inom vård och omsorg, metoder inom lant- och skogsbruk samt hantering av säkerhets- och beredskapsfrågor. Genom att anpassa samhället till nya klimatförutsättningar kan riskerna för klimatrelaterade händelser reduceras, livskvaliteten förbättras och förutsättningarna för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling stärkas.

Genomförande
Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning riktar sig till nämnder och bolagsstyrelser och ska integreras i det ordinarie arbetet som en del av budgetprocess och verksamhetsplanering. På kort sikt fastställs prioriteringar inom ramen för den årliga processen för mål- och budgetarbete, inklusive tillhörande plan, och ägardirektiv. Därefter konkretiseras detta i verksamhetsplaner, affärsplaner och handlingsplaner. På så sätt säkerställs att klimatmålen integreras och får genomslag i kommunkoncernens löpande verksamhet.

Uppföljning
Uppföljningen av Planen för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning sker genom en strukturerad och återkommande process som omfattar både styrande och stödjande funktioner.

De styrande processerna omfattar årligt beslut om mål och budget inklusive plan, samt återkoppling till kommunstyrelsen baserat på rapportering från förvaltningar och bolag utifrån angivna nyckeltal i planen. De stödjande processerna omfattar löpande framtagning och revidering av underlag, analyser och åtgärdsförslag, vilket säkerställer att planens innehåll är aktuellt och beslutsunderlaget relevant.

Vid dialoger med den politiska nivån har behovet av tydlig återkoppling kring klimatarbetets framsteg särskilt betonats. Uppföljningsprocessen syftar till att förtydliga hur måluppfyllelse säkerställs, hur åtgärder genomförs effektivt samt hur arbetet kan anpassas utifrån förändrade förutsättningar. Vidare har politiken betonat vikten av att tydliggöra prioriteringar och finansiering av klimatåtgärder inom kommunkoncernen. Dessa aspekter kommer successivt att integreras i de årliga uppföljningsunderlagen, vilket möjliggör en transparent bedömning av resursbehov och strategisk styrning i linje med klimatmålen.

Planen ska aktualitetsprövas varje mandatperiod för att säkerställa att mål, omställningar och nyckeltal är relevanta och uppdaterade.

Dialog

Arbetet med att ta fram Planen för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning har bedrivits genom en strukturerad process mellan juni 2024 och oktober 2025. En arbetsgrupp med representanter från berörda förvaltningar och bolag har ansvarat för innehållet, med stöd av en styrgrupp och projektledning.

Dialog har förts med samtliga verksamheter genom workshops och synpunktsrundor, samt med den politiska nivån via återkommande informationsinsatser. Under hösten 2025 har även nämnder och bolagsstyrelser erbjudits möjlighet till dialog inför beslut.

Konsultation med sametinget har genomförts i enlighet med Konsultationslagen (2022:66).

Beslutsunderlag

- Förslag - Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning, KLF Hid: 2025.11214
- Förutsättningar för minskad klimatpåverkan, KLF Hid: 2025.11007
- Kommunstyrelsens beslut 2024-06-03 § 155, KLF Hid: 2024.4831
- Kommunfullmäktiges beslut 2016-01-15 § 7, KLF Hid: 2015.545
- Yttrande över utkast – plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning, KLF Hid: 2025.10893
- Protokoll konsultation avseende Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning, Sametinget 2025-10-17, KLF Hid: 2025.11000
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning, KLF Hid: 2025.11213
- Presentation - Förslag till klimatplan, KLF Hid: 2025.11329
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2025-11-03 § 174, KLF Hid: 2025.11397
- Kommunstyrelsens beslut 2025-12-01 § 292, KLF Hid: 2025.12831

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

§ 106

Ombildning av naturreservatet Ormberget-Hertsölandet

Ärendenr 2025/2046-3.3.4.4

Kommunstyrelsens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Ormberget-Hertsölandet med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara *Naturreservatet Ormberget-Hertsölandet*.
2. Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård ska fastställas efter att beslutet är fattat.
3. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.
4. Med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken (1998:808) att kommunfullmäktiges beslut 2009-12-21 § 220, om bildande av naturreservatet Ormberget-Hertsölandet upphävs, vid det datum detta beslut vinner laga kraft.

Reservationer

Sana Suljanovic (M), Matti Björk (M) och Samuel Ek (KD) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2009-12-21 § 220 att bilda naturreservatet Ormberget-Hertsölandet.

Kommunstyrelsen beslutade 2024-06-03 § 152 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag till ombildning av naturreservatet Ormberget-Hertsölandet, där gränserna skulle justeras för att stärka uppfyllandet av syftet med reservatet samt möta samhällsomställningens behov. Det här ärendet är kommunstyrelseförvaltningens svar på det uppdraget.

För att få en funktionell planering av bostadsområdet Hertsöheden har tillgången till angränsande ytor med låga naturvärden inom reservatet setts som en förutsättning. I översiktsplanen rekommenderas att dessa kan avföras som

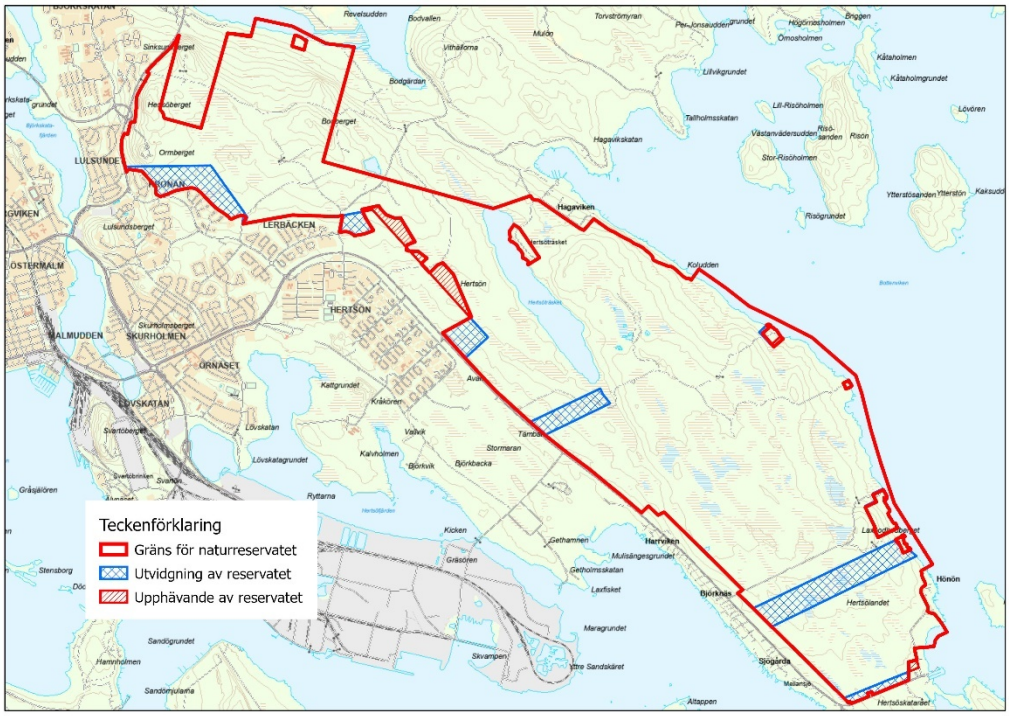
reservat och att näraliggande markområden med högre naturvärden istället bör införlivas. Planeringsförutsättningar bekräftas i ett planprogram, beslutat av kommunfullmäktige 2023-11-20 § 211 och planläggningen av området pågår med den utgångspunkten. Den första detaljplanen kommer att antas under våren 2026.

Reservatsförskrifterna behöver också anpassas efter Norrledens sträckning såsom den anges i gällande översiktsplan. Vägkorridoren har fått ökad aktualitet för att tillgodose transportbehoven till Luleå industripark. En djupare analys av behovet och de tekniska förutsättningarna har lett till denna ändring, vilket innebär att det befintliga reservatets föreskrifter som medger bygget av vägen måste justeras. Utöver det behöver reservatet i sin helhet ses över, där föreskrifter och gränser anpassas efter nuvarande kunskap och för att bättre uppfylla det ursprungliga syftet med skyddet av området.

Genomförandet av förändringarna i reservatet är en förutsättning för att ovan beskrivna samhällsutvecklingsprojekt ska kunna genomföras.

Genom området är det aktuellt att anlägga luftledningar för elförsörjning till industriparken. Att bygga ledningar genom reservatet är inte i sig förbjudet, utan det är endast förenat med ett tillståndskrav. Vid en tillståndsprövning kan villkor för byggandet av ledningarna bestämmas.

Sammanfattningsvis innebär förändringarna vissa gränsjusteringar, där några mindre ytor tas bort och andra tillförs. Utöver ovan beskrivna justeringar vid Hertsöheden tillförs bland annat fastigheter i den yttre delen av reservatet som kommunen nu förvärvat. Avgränsningens förändringar framgår av kartorna i bilaga 4 till bifogad beskrivning av naturreservatet. I ärenderedogörelsen i samma dokument beskrivs och motiveras förändringarna mer i detalj. Nettoökningen av reservatets landareal är 120 ha, till att nu omfatta totalt 2128 ha.

Förändringar av naturreservatets gränser.

Det finns formellt inget juridiskt utrymme att ”ombilda” eller ”revidera” ett naturreservat. Den lagtekniska lösningen är att bilda ett nytt naturreservat i samma område samtidigt som det gamla utsläcks. Avsikten med beslut om naturreservat ska vara att skapa ett definitivt skydd av naturområden. Det betyder att ett reservat i princip inte ska gå att upphäva, varken helt eller delvis, eller att försvagas vad gäller skyddsföreskrifter. Endast i undantagsfall kan det komma i fråga – enligt 7 kap 7 § miljöbalken bara om det finns synnerliga skäl. Beslut om upphävande får dessutom bara meddelas om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning.

Ett synnerligt skäl kan anses finnas om beslutet ersätts av ett annat beslut som innebär ett *starkare* områdesskydd. Med detta avses ett beslut som innebär ytterligare inskränkningar genom föreskrifter som meddelas med stöd av 7 kap 5 § och 6 § miljöbalken.

Motiven till de synnerliga skälen är här den sammanlagda verkan av de förändringar som föreslås. Avsikten är att göra justeringar som bättre motsvarar det ursprungliga syftet med reservatet, där utgångspunkten är att skyddet sett till helheten ska stärkas. Det stärkta skyddet erhålls genom skärpning av några av föreskrifterna, bland annat tydligare förbud mot att skada vegetationen, styrning av skogsbruksmetoderna i den del där skogsbruk är tillåtet samt justering av delområdesindelningen där avgränsningen av skyddsvärd skog nu

sker på ett mer adekvat sätt. Motiven till ombildningen och de synnerliga skälen utvecklas i bifogad beskrivning (under rubrik *Kommunens bedömning*).

Att områden tillförs reservatet utgör samtidigt de kompensationsåtgärder som krävs för att upphävandet ska vara möjligt enligt 7 kap 7 § miljöbalken.

Några övriga justeringar som gjorts handlar om att tydliggöra föreskrifterna för att underlätta prövning, tillsyn och förvaltning, samt att anpassa utifrån ändrat kunskapsläge om området.

Förändringar i föreskrifterna, med motiv och förklaringar, framgår av bilaga 5 till beskrivningen. Dessa innebär inte att skyddet försvagas på någon punkt – vilket varken är avsikten med ombildningen av reservatet eller vilket det heller inte finns juridiskt utrymme att göra. Föreskrifter i ett naturreservat begränsar i praktiken sådant som annars är tillåtet enligt generell lagstiftning eller specifikt i ett område. Det innebär samtidigt att det som *inte* uttryckligen förbjuds fortfarande är tillåtet. Utöver det finns undantagsbestämmelser från förbuden som medger åtgärder som behövs för att uppnå syftet med reservatet, ta hänsyn till andra samhällsintressen eller tillgodose rättighetsinnehavares intressen och rättigheter. Exempelvis får spår, leder och andra anläggningar för friluftslivets behov underhållas, utvecklas och även nyanläggas. Befintliga byggnader får också underhållas.

Förbudet mot att uppföra byggnader är alltså inte absolut, utan det kan i det enskilda fallet bedömas i förhållande till syftet med reservatet. De kan ersättas av motsvarande byggnader på samma plats och bör också kunna ändra användning om påverkan på naturmiljön inte blir så stor att syftet med reservatet motverkas.

Till varje naturreservat ska det finnas en skötselplan. När en ny sådan ska tas fram för Ormberget-Hertsölandet behöver den korrelera med kommunens nya policy och riktlinjer för skogsskötsel. Det förutsätter fördjupade utredningar, bland annat av naturvärden, vilket av tidsmässiga och praktiska skäl inte låter sig göras inom tidsramarna för reservatets ombildning. Därför behöver kommunfullmäktiges besluta att en skötselplan ska fastställas vid ett senare tillfälle, samt motivera de särskilda skäl som krävs för ett sådant ställningstagande. Motiven utvecklas i bifogad beskrivning (i *Kommunens bedömning*). Skötselplanen kan fastställas av kommunstyrelsen i ett separat beslut, vilket bör kunna ske under 2027.

Förslaget har remitterats till obligatoriska externa myndigheter samt till intresseföreningar och berörd sameby. Eftersom kommunen är den enda markägaren berörs inga övriga sakägare.

Inkomna synpunkter har medfört några mindre justeringar i föreskrifter och bakomliggande texter, vilket framgår i den bifogade beskrivningens ärende-redogörelse, men inget som påverkar den av kommunstyrelsen beslutade inriktningen för reservatet.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2026-04-20 § 32 föreslagit kommunfullmäktige besluta med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Ormberget-Hertsölandet med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Ormberget-Hertsölandet, och med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård ska fastställas efter att beslutet är fattat. Samt att de i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet, och med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken (1998:808) att kommunfullmäktiges beslut 2009-12-21 § 220, om bildande av naturreservatet Ormberget-Hertsölandet upphävs, vid det datum detta beslut vinner laga kraft. Vid ärendets behandling reserverade sig Sana Suljanovic (M) mot beslutet.

Sammanträdet

Sana Suljanovic (M) och Samuel Ek (KD) föreslår återremittera ärendet med motiveringen att utreda att området syd ost om Hertsöheden inte skall tas i anspråk för naturreservat för framtida expansion av bostadsområdet.

Beslutsgång

Ordföranden ställer Sana Suljanovic med fleras förslag om återremiss under proposition och finner att kommunstyrelsen avslår förslaget.

Ordföranden ställer därefter samhällsbyggnadsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har skett inom kommunen mellan kommunstyrelseförvaltningen, infrastruktur- och serviceförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Kommunfullmäktiges beslut 2009-12-21 § 220, KLF Hid: 2010.82
- Kommunstyrelsens beslut 2024-06-03 § 152, KLF Hid: 2024.4829
- Beskrivning av naturreservatet Ormberget-Hertsölandet i Luleå kommun, 2025-11-28, KLF Hid: 2026.4398
- PM ekonomiska konsekvenser av ombildningen av naturreservatet Ormberget-Hertsölandet, 2025-11-27, KLF Hid: 2026.4399
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande ombildning av naturreservatet Ormberget-Hertsölandet, KLF Hid: 2026.4397
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2026-04-20 § 32, KLF Hid: 2026.4635

Beskrivning av naturreservatet Ormberget Hertsölandet i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Ormberget-Hertsölandet
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	2272 ha (varav land 2128 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Björkskatan 1:3, Björkskatan 7:25, Björsbyn 1:12, Björsbyn 18:756, Hertsön 11:1, Hertsön 20:1 och Kronan 1:1, samtliga Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att bevara områdets värdefulla naturmiljö och därmed ge möjlighet för ingående ekosystem och arter att fortleva. De naturtyper som ingår ska bevaras i gynnsamt tillstånd, exempelvis naturskogar, våtmarker, strandbiotoper, sjöar och vattendrag.

Förutsättningarna för de naturliga processer och successioner som ingående naturtyper och livsmiljöer genomgår ska bevaras. Typiska organismsamhällen, arter och genetisk variation inom området ska ha gynnsamt tillstånd. Särskilt rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter ska ges möjlighet att fortleva och sprida sig.

Syftet är även att den genom landhöjningen kontinuerligt nybildade marken och de naturliga biologiska och geologiska processer och successioner som följer härav ska bevaras. Reservatet omfattar således även ett vattenområde utanför den nuvarande strandlinjen.

Vidare ska reservatet tillgodose behovet av friluftsliv i anslutning till Luleå tätort. Friluftslivet ska kanaliseras till de områden som har störst tålighet mot slitage och är mest lättillgängliga för besökare. Hela reservatet ska dock vara disponibelt för friluftsliv och besökare ska kunna se och uppleva hela områdets typiska livsmiljöer och arter.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.

- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.

- Områdets kulturmiljövärden bevaras och tydliggörs.

- Skyddsvärda skogsområden undantas från skogsbruk. Dessa områden utpekas i nedanstående föreskrifter och fastställd skötselplan.

- Vid brukande och skötsel av skogsmark, där det är tillåtet enligt reservatets föreskrifter, är natur- och friluftslivsvärdena styrande för mål och skötselmetod för respektive skogsbestånd.

- Områdets orördhet bibehålls genom att exploateringar som kan skada mark och vegetation förhindras.

- Äldre skog med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas för sina naturvärden. Det innebär bland annat att gamla träd ska gynnas vid skötseln och död ved ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.

- Våtmarker, sjöar, vattendrag och andra naturtyper bevaras med avseende på hydrologi, morfologi och vegetationssammansättning.

- På grund av dikning eller på annat sätt påverkade våtmarker kan återställas hydrologiskt.

- Främmande arter som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen i reservatet tas bort, i de fall det är möjligt.

- Delar av området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda spår, leder, grillplatser, utsiktsplatser och informationstavlor.

- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.

- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte. Skotertrafik tillåts dock på markerade leder.

- Området sköts genom fastställd skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga natur- och rekreationsvärdena knutna till en omväxlande och lättillgänglig skogsmiljö. Området utgör ett ur naturvårdssynpunkt värdefullt kärnområde för naturskogar och de arter som har sin hemvist i sådana miljöer i ett landskap som annars är hårt präglat av modernt skogsbruk. I reservatet finns flera olika skogstyper, bland annat högproduktiva grannaturskogar med stort lövinslag av bland annat asp. Även gamla tallskogar och fuktiga strandlövskogar utgör viktiga komponenter i landskapet. Området präglas även av en stor andel våtmarker av vilka flertalet är opåverkade och mångformiga med stort utrymme för biologisk mångfald. Skogar präglade av skogsbruk finns också inom reservatet, men även inom dessa delar finns kvaliteter som är av betydelse ur naturvårdssynpunkt, bland annat lövrika bestånd och skyddsvärda floralokaler som hittas på flera ställen.

Området har mot bakgrund av närheten till tätorten och de natursköna och lättillgängliga miljöerna stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Området besöks dagligen av många människor för skogspromenader, motionslöpning, skidåkning, fiske m.m. Även de delar av reservatet som är mindre tillrättalagda och består av mer ”vild” natur är attraktiv för många besökare. Här erbjuds man naturstudier och upplevelser av orörd natur bara ett stenkast från Luleå centrum. Området ger dessutom goda pedagogiska kvaliteter för förståelsen av de ekologiska sambanden i fritt utvecklade skogar och våtmarker.

Ingrepp i de skyddsvärda naturmiljöerna eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Med annat syfte än skogsbruk eller för att stärka biologisk mångfald och friluftsliv fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Inom delområde 1, markerat på kartan i bilaga 3, utföra avverkning eller andra skogsvårdande åtgärder i annat syfte än att stärka biologisk mångfald och friluftsliv.
3. Inom delområde 2, markerat på kartan i bilaga 3, utföra avverkningar eller andra skogsbruksåtgärder som medför påtaglig förändring av grundförutsättningarna för biologisk mångfald, genom till exempel ogynnsam inverkan på skogsstrukturer, trädslagsblandning, förekomst av värdefulla strukturer som död ved etc eller på förutsättningarna för förekomst av rödlistade eller på annat sätt skyddsvärda arter. Företrädesvis hyggesfria metoder ska användas.
4. Inom delområde 3, markerat på kartan i bilaga 3, utföra avverkning eller andra skogsvårdande åtgärder i annat syfte än att stärka biologisk mångfald, eller för att gynna friluftsliv i begränsad omfattning där det inte står i konflikt med bevarandet av biologisk mångfald.
5. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t ex genom att spränga, borra, schakta, dika, dämma, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
6. Lämna avverkningsavfall i stigar, leder eller motionsspår.
7. Uppföra byggnad eller annan anläggning.
8. Anlägga väg.
9. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.
10. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.
11. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

12. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
13. Anlägga stängsel eller ledning i luft, mark eller vatten.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut.
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och drift av spår, leder eller andra friluftslivsanläggningar. Härvid får exempelvis träd och grenar som fallit över eller riskerar att falla över anläggningarna flyttas respektive läggas omkull.
3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för att underhålla vägar, befintliga byggnader och andra anläggningar eller för att ersätta dessa på samma plats.
4. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för åtgärder som syftar till att vidmakthålla funktionen hos befintliga båtplatser, exempelvis genom underhållsmuddring eller reparation av pirar
5. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för utvecklande och anläggande av spår och leder inom hela naturreservatet, och inte heller för andra anläggningar för friluftslivets behov inom delområde 1 och 2, markerade på kartan i bilaga 3.
6. Kraftledningsgator får röjas och trädsäkras i enlighet med tillämpliga föreskrifter för respektive ledning.
7. Stugägare får utföra siktröjning av strandskog som ligger i omedelbar anslutning till huvudbyggnad. Inom det område som hävdas som tomt är det också tillåtet att ta reda på fallna träd eller träd som riskerar att falla. Som hävdad tomt räknas i detta sammanhang ett område inom 25 meters radie från huvudbyggnad.
8. En ny väg som förbinder väg E4 med Luleå hamn får anläggas. Vägen ska så långt som möjligt anpassas till de natur- och rekreationsvärden som reservatet syftar till att skydda och ska utformas med tekniska lösningar eller arrangemang som motverkar dess barriäreffekter och upplevelser av intrång för människor som besöker området. En sådan lösning kan exempelvis vara att anlägga en eller flera s k ekodukter och/eller sociodukter över vägen. Vägens bredd ska inte överstiga det som är nödvändigt för dess funktion, och vid anläggandet får inte mer

mark tas i anspråk eller påverkas än vad som är nödvändigt för genomförandet av arbetet. Exempelvis ska tillfälliga upplag eller uppställningsplatser begränsas i möjligaste mån och får inte göra intrång på eller skada skyddsvärda biotoper eller artförekomster.

9. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.
10. Älgtorn får uppföras.
11. Fisk får inplanteras i Hertsöträsket.
12. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för att bedriva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437).
13. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för undersökningar, sanering, efterkontroll och skötsel av nedlagd deponi eller av andra områden där avfall eller föroreningar kan förekomma.
14. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
15. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.
2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.
3. Anläggande och underhåll av stigar, spår, leder och andra anläggningar för friluftslivets behov.
4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
5. Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv och kulturmiljövärden gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, skapa död ved, röja bort gran för att gynna lövträd, underhåll av brynvegetation, röjning längs vissa spår och leder eller annan åtgärd för att gynna skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvärdessynpunkt och för

förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t.ex. gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t.ex. borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.
4. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
5. Elda, annat än i av naturvårdsförvaltaren iordningställda eldstäder.
6. Medföra ej kopplad hund, katt eller annat sällskapsdjur under tiden 1 maj – 31 juli.
7. Beträda anlagda skidspår till fots.
8. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.
9. Framföra vattenskoter.
10. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut.
2. Bär- och marksvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.

4. Lättare siktröjning vid älgjaktpass är tillåten. Röjning ska ske i samråd med förvaltaren av reservatet.
5. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
6. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594), samt för skogsbrukets ändamål.
7. Terrängskoter får köras på markerade leder, samt av fritidshusägare närmaste lämpliga väg mellan stranden och huset.

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Förbud mot terrängkörning
Området omfattas av ett förbud mot körning i terräng med motordrivet fordon, beslutat av Luleå kommun.

Områdesbestämmelser
Vid Hindersöstallarna omfattas en mindre del av området av områdesbestämmelser, där berörd del är angiven som ”Naturmark”.

Redogörelse för ärendet

Området Ormberget-Hertsölandet var länge föremål för diskussioner om ett eventuellt reservatsbildande, innan det till slut bildades 2009. Det var främst områdets uppenbara kvaliteter för friluftslivet som till en början sågs som det viktigaste motivet för ett juridiskt skydd av området. I slutet på 1970-talet togs också ett förslag till reservatsbildande fram, men det blev aldrig realiserat på grund av att Naturvårdsverket inte ansåg att det fanns tillräckliga naturvärden att skydda. Fokus i förslaget då låg helt på områdets sociala värden och kunskapen om vilka naturvärden som fanns var bristfällig.

Efter detta har kunskapen om vilka skyddsvärda naturmiljöer som finns i området ökat betydligt. Idag vet vi att området hyser ett flertal mycket värdefulla skogs- och myrområden som rymmer en lång rad av sällsynta och hotade arter. Inte minst en naturinventering av skyddsvärd natur som kommunen 1993 lät genomföra gav en mer detaljerad kunskap om skyddsvärdena i området. Och sedan dess har kunskapsunderlaget stärkts ytterligare genom dokumentation av naturmiljöer i olika sammanhang och tillkommande observationer av skyddsvärda arter. Motiven att skydda området långsiktigt från åtgärder och verksamheter som kan skada de ingående värdena har alltså kontinuerligt stärkts.

I den fördjupade översiktsplan för Luleå tätort, som antogs av kommunfullmäktige 1993-04-26 § 92, angavs att ett kommunalt naturreservat avsågs bildas

på Ormberget och Hertsölandet för att i första hand tillgodose tätortsbefolkningens behov av rörligt friluftsliv och rekreation.

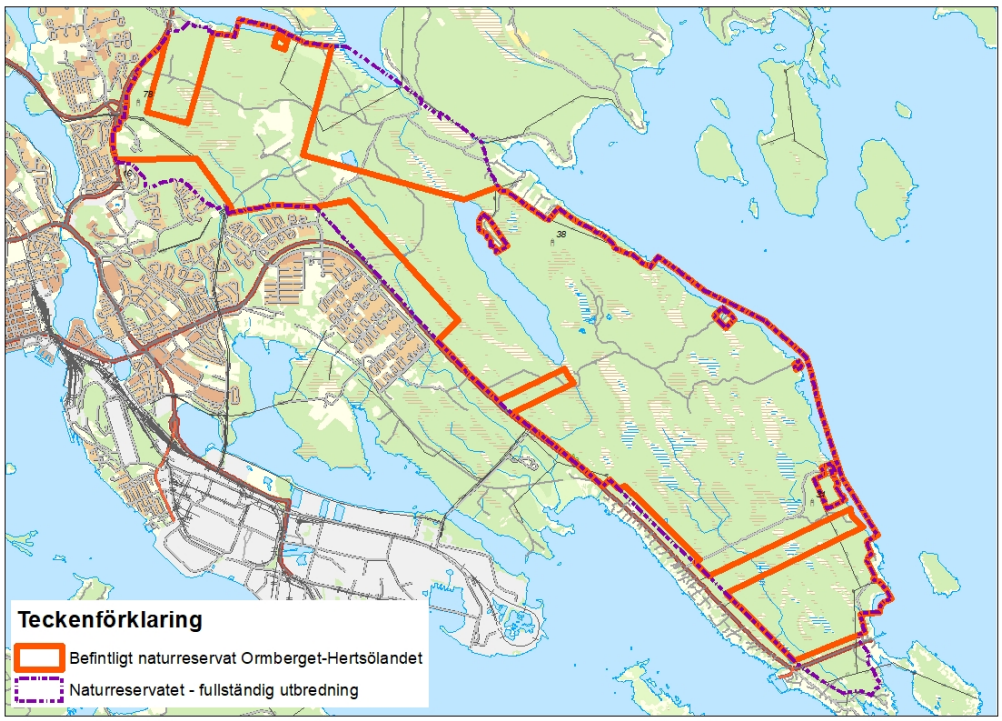
I och med att miljöbalken började gälla 1999 har kommuner möjlighet att själva bilda naturreservat. Detta är en skillnad mot de första försöken på 70-talet då Naturvårdsverket kunde avgöra saken.

Mot denna bakgrund aktualiserades åter frågan om ett reservatsbildande och kommunstyrelsen gav i ett beslut 2006-09-11, § 170, förvaltningarna det formella uppdraget att arbeta mot ett bildande av ett naturreservat i området. Naturreservatet bildades sedan genom ett beslut av kommunfullmäktige 2009-12-21, § 220.

Syftet med naturreservatet var att skydda områdets naturvärden samtidigt som de rekreativa kvalitéerna säkerställdes för framtiden. I kommunstyrelsens inriktningsbeslut 2006-09-11, § 170, var den viktigaste förutsättningen vilken yta som reservatet skulle bestå av. Kommunen förfogade vid tillfället inte över all mark som reservatsområdet var tänkt att omfatta. Beslutet blev därför att den mark som kommunen då ägde i området skulle ingå i reservatet och att det för resterande delar uttalades en ambition att även dessa skulle införlivas när så blev möjligt.

Sedan reservatet bildades har förutsättningarna förändrats på flera punkter. Det handlar om sådant som kan kopplas till samhällsutvecklingen och kommunens fysiska planering, om kunskapen om områdets naturvärden, skötselmetoder samt om områdets nyttjande av allmänheten. Kommunen har också gjort flera nya markförvärv inom reservatets intresseområde. En ombildning av reservatet har därför aktualiserats.

I kommunstyrelsens inriktningsbeslut 2006 markeras reservatets fullständiga tänkta utbredning. Där ingår, förutom de privata skiften som kommunen då ännu inte fått åtkomst till, ett område vid stadsdelen Kronan som vid tillfället var under planering och där avgränsningen inte var fastställd. I kommunens översiktsplan från 2021 är den rekommenderade markanvändningen för dessa ytor att de ska införlivas i reservatet. De anges som hörande till det sammanhängande rekreationsområde som reservatet avser att skydda men som av nämnda skäl lämnades utanför reservatet.

Naturreservatet med dess nuvarande gräns och tänkta fullständiga utbredning enligt inriktningsbeslutet från 2006.

Bostadsområdet Hertsöhedens planläggning är en drivande faktor för att nu göra vissa gränsjusteringar i reservatet. I enlighet med rekommendationerna i gällande översiktsplan ska ett ”markskifte” göras, där områden med få av de kvaliteter som reservatet syftar till att skydda tas bort. Dessa områden ersätts med andra angränsade ytor med skog av ungefär samma storlek men som hyser högre naturvärden.

Ett annat motiv för ombildningen av reservatet är korridoren för Norrleden. I den nu gällande översiktsplanen har vägen fått en reviderad sträckning jämfört med den som angavs vid reservatets bildande 2009 – detta som följd av djupare analys av behovet och de tekniska förutsättningarna.

Mot den bakgrunden beslutade kommunstyrelsen 2024-06-02, § 152, att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram ett förslag till ombildning av naturreservatet.

I det ombildade naturreservatet ändras gränserna utifrån ovan beskrivna förutsättningar. Detaljer framgår av kartorna i bilaga 4. Sammanfattningsvis har några mindre ytor tagits bort och flera andra har tillförts, vilket innebär att den totala landarealen för reservatet ökats med 120 ha. För att upphäva naturreservat behövs synnerliga skäl och det finns också krav på skälig kompensation. Dessa motiveras och utvecklas i *Kommunens bedömning* nedan.

I föreskrifterna har vissa justeringar och kompletteringar gjorts för att öka skyddet av områdets natur- och rekreationsvärden samt för att ge större möjligheter för förvaltning av området med bättre förutsättningar för skötsel och åtgärder som är gynnsamma för att tillgodose syftet med reservatet. Förändringarna, med motiv och förklaringar, framgår av bilaga 5.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Naturskyddsföreningen i Luleå, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå och Luleå jaktvårdsklubb.

Yttranden har inkommit från flertalet av remissinstanserna. De synpunkter som framförts och kommunens kommentarer till dessa redovisas i detalj i samrådsredogörelsen (bilaga 6). De förändringar som yttrandena medfört beskrivs i korthet nedan.

Länsstyrelsen har framfört synpunkter angående motiveringen av de synnerliga skäl som måste finnas enligt 7 kap 7 § miljöbalken för att få upphäva naturreservat. Motiven har förtydligats i *Kommunens bedömning* nedan.

Naturskyddsföreningen i Luleå har föreslagit justeringar i delområdesindelningen, för att ge ett bättre skydd åt orkidén knärot som de uppmärksammat en växtplats för. Delområde 3 har utökats för att tillgodose detta. Även en mindre föreslagen justering i föreskrifterna har tillmötesgåtts – gällande undantaget för matsvampplockning, som ändrats till *mark*svamplockning. På Naturskyddsföreningens förslag har även punktlistan med preciseringar om hur syftet med reservatet ska nås kompletterats med en punkt om att bekämpa invasiva främmande arter. I övrigt har föreningen bidragit med mycket ny kunskap om naturvärden och förekomster av rödlistade och andra skyddsvärda arter i reservatet. Detta blir viktig information som kommer till nytta i framtagandet av den kommande skötselplanen.

Gällivare skogssameby har påpekat att renskötsel är en pågående verksamhet i området och att det tydligt måste framgå att så är fallet, vilket har tillgodosetts genom tillägg under rubriken *Kommunens bedömning* nedan. Undantag från föreskrifterna har tillförts, vilket medger att renskötsel enligt rennäringslagen är tillåten i reservatet.

Utöver det som följt av inkomna yttranden har ytterligare några justeringar aktualiserats efter att remissversionen av detta dokument togs fram: Delområdesindelningen har ändrats på så sätt att några ytor som i remissversionen tillhörde delområde 1 och 3 nu istället ingår i delområde 2. Det som berörs är några ytor i reservatets västra del, i anslutning till bostadsbebyggelse och friluftsområdet vid Ormberget, samt ett par ytor som låg som fristående enklaver av delområde 3. Natur- och rekreationsvärdena kommer fortsatt att vara

styrande för målbild och skötsel i dessa ytor, men de ska istället läggas in som skötselområden i den kommande skötselplanen. Denna förändring motiveras av behovet av tydlighet i avgränsningen mellan delområdena, för att undvika uppsplittrad uppdelning av skogsbestånd med olika funktion.

Föreskrift A4 (om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden), som handlar om vad som är förbjudet inom delområde 3 har kompletterats så att det nu finns utrymme för begränsade åtgärder för att gynna friluftslivet även i detta delområde. Syftet är att undvika onödiga restriktioner för mindre åtgärder som inte ligger i konflikt med biologisk mångfald.

Kommunens bedömning

Området utgör ett tätortsnära naturområde som är värdefullt såväl ur naturvårdssynpunkt som för rekreation. Reservatet omfattar skogar och andra naturtyper som hyser förutsättningar för en stor mångfald av växter och djur knutna till opåverkade miljöer. I området förekommer ett flertal rödlistade, fridlysta och andra ovanliga arter. Mot bakgrund av närheten till tätorten och bebyggelsen i angränsande bostadsområden har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur.

Åtgärder som skadar mark eller vegetation på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets naturvärden och opåverkade och ostörda karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla allmänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvärdena ytterligare, om den tillåts utvecklas genom naturliga processer och hänsynsfull skötsel. Det befintliga naturreservatet möter geografiskt och innehållsligt inte ovan beskrivna värden och skyddsmotiv. Med anledning av detta har frågan om ombildning och utvidgning av reservatet aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker* och *God bebyggd miljö* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Ormberget-Hertsölandets geografiska läge ger goda förutsättningar för att bidra till folkhälsan. Inom den nationella folkhälsopolitikens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är viktiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Tillgänglighet till bostadsnära natur kan ha särskilt stor betydelse för socioekonomiskt svagare grupper. Reservatsbildandet bidrar uppenbart till Sveriges samtliga tio friluftslivsmål.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenligt med kommunens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekommendationen att de delar som idag inte ingår i naturreservatet ska införlivas.

I områdesbestämmelser som berör en mindre del av reservatet är användningen ”Naturmark”. Kommunen bedömer att bildandet av reservatet inte strider mot bestämmelserna och att beslutet därmed är förenligt med 7 kap 8 § miljöbalken.

I översiktsplanen finns en ny väg, Norrleden, som korsar naturreservatet. I rekommendationen anges att vägen ska ge ökad tillgänglighet och framkomlighet till Luleå hamn och angränsande verksamhetsområden och att Norrleden primärt ska utgöra väg för tung trafik. En korridor för vägen fanns med när det ursprungliga naturreservatet bildades 2009 och föreskrifterna för reservatet var utformade för att möjliggöra anläggandet av denna. Föreskrifterna hänvisade till angiven korridor i den då gällande översiktsplanen från 1993.

I den nu gällande översiktsplanen (2021) har vägen fått en reviderad sträckning jämfört med den som angavs vid reservatets bildande – detta som följd av djupare analys av behovet och de tekniska förutsättningarna. Kopplingar mot det planerade bostadsområdet Hertsöheden, det nya verksamhetsområdet Hertsöfältet och samordning med andra infrastrukturer har givit en mer precis och ändamålsenlig dragning.

Eftersom den gamla översiktsplanen är överspelad saknar vägkorridoren som det hänvisas till i aktuell föreskrift relevans. Föreskriften behöver därmed ändras och detta måste ske med utgångspunkten att skyddet i reservatet i förhållande till syftet inte får försvagas.

Med den korridor som är markerad i den nu gällande översiktsplanen bedöms intrånget av vägen ligga på samma nivå som av den gamla. Den totala sträckningen inom reservatet blir längre, men då den till del kan samförläggas med befintlig VA-gata genom skogen blir den sammanlagda barriärverkan för friluftslivet mindre, liksom fragmenteringen av naturen. Värdefulla naturvärdesbiotoper har undvikits så långt som möjligt och påverkan på sådana områden blir inte större jämfört med den tidigare angivna korridoren.

Fler justeringar kan bli aktuella innan den slutliga linjedragningen slås fast, vilket kan innebära att vägen till del kan komma att anläggas skild från översiktsplanens korridor. Föreskrifterna behöver därför utformas för att ge utrymme för detta, med beaktande av att reservatets syften ska vara styrande för val av linje och utformning av vägen. Den nya föreskriften anger därför inte en fastlagd korridor utan formuleras för att reglera *hur* vägen får byggas för att minimera intrånget i reservatets natur- och rekreationsvärden.

I områdesrekommendationerna i den översiktsplan (1993) som var gällande vid reservatets bildande, och som reservatsföreskrifterna refererade till, uttrycks att ”Norrleden ska noga anpassas till utpekade bevarandeintressen” och att ”passager eller gröna korridorer bör tryggas” där vägen korsar värdefulla områden på Hertsölandet. Detta är förutsättningar som inte får ändras med de nya reservatsföreskrifterna. Passager över vägen måste därför regleras för att minimera såväl de ekologiska effekterna av vägen som den upplevda barriärverkan för det rörliga friluftslivet. Anläggandet av en eller flera ekodukter och/eller ”sociodukter” över vägen är det alternativ som ligger närmast till hands för att säkra syftet med reservatet i det här avseendet.

Avsikten med beslut om naturreservat ska enligt förarbeten till miljöbalken och rådande rättspraxis vara att skapa ett definitivt skydd av naturområden. Det betyder att ett reservat inte ska gå att upphäva, varken helt eller delvis, eller att försvagas vad gäller skyddsföreskrifter. Endast i undantagsfall kan det komma ifråga och då bara om det finns synnerliga skäl. Beslut om upphävande får dessutom bara meddelas om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning.

Ett beslut om ändring av en föreskrift som innebär en mildring av förbud är att betrakta som ett upphävande av naturreservat. Luleå kommun bedömer att föreskriften avseende Norrleden såsom den utformas, med angivande av vederbörlig hänsyn, inte är en sådan mildring.

Det finns såvitt kommunen kunnat inhämta mycket begränsad vägledning eller praxis för vad som kan anses vara synnerliga skäl för att upphäva naturreservat. Ett synnerligt skäl kan dock enligt Naturvårdsverkets vägledning (*Hantering av gällande beslut 2023-08-22*) anses finnas om beslutet ersätts av ett annat beslut som innebär ett motsvarande eller starkare områdesskydd. Med ett starkare områdesskydd bör, enligt Naturvårdsverket, i detta sammanhang avses ett beslut som innebär ytterligare inskränkningar genom föreskrifter som meddelas med stöd av 7 kap. 5 § andra stycket och 6 § miljöbalken.

Sedan reservat bildades har kunskapen om reservatsområdet i stort och om dess naturvärden ökat. Den nuvarande utformningen med dess gränser och i viss mån föreskrifter framstår som mindre ändamålsenlig. Detta är anledningen till att kommunen sett det behövligt att reservatet ses över och ombildas. Avsikten är att göra justeringar som bättre motsvarar det ursprungliga syftet med reservatet, där utgångspunkten är att skyddet sett till helheten ska *stärkas.*

För att uppnå detta görs flera justeringar och skärpningar av föreskrifterna enligt 5 § och 6 § miljöbalken. Som exempel kan nämnas att det nu blir tydligare

att det är förbjudet att skada träd, buskar etc inom *hela* området, från att den bestämmelsen tidigare bara avsett delområde 3 (förskrift A1). Det införs även restriktioner med hänsyn till naturvärden i de delar där skogsbruk är tillåtet (delområde 2), där det tidigare inte fanns någon reglering av skogsbrukets hänsyn (A3). Det införs också en ny föreskrift som förbjuder att sprida ut gifter, bekämpningsmedel etc i området (A9). Åtgärder inom den naturvårdande skötseln får en tydligare styrning i och med att tillåtliga åtgärder anges direkt i föreskrift (B5 och undantag A1).

En stor förändring som innebär ett starkare skydd är att större arealer inom reservatet nu förs till delområde 3, en ökning från 664 till 823 ha. Detta innebär i praktiken att ytterligare 159 ha skog och våtmarker får ett reellt och långsiktigt skydd från alla ingrepp. Den totala landytan i reservatet ökar också med 120 ha varvid flera nya delar med höga naturvärden införlivas och skyddas.

Reservatets avgränsning vid bildandet 2009 följer inte konsekvent utbredningen av värdefulla biotoper eller naturtyper i landskapet. Särskilt där delområde 2 ligger emot yttergränsen är inte valet av gränslinje resultatet av en analys om var eventuella värden kan förekomma. Den triviala skogen är helt likvärdig på ömse sidor om gränsen. Det handlade om att utforma en avgränsning som skulle var avläsbar i terrängen, där den följer vägar, fastighetsgränser eller andra stråk, men i många fall är gränsen endast utförd som en rät linje genom terrängen för att skapa en sammanhållen reservatsyta utan för många omotiverade och svåravlästa svängar. Därav följer att ytor med mycket svaga eller obefintliga värden har hamnat innanför gränsen.

Ytornas avsaknad av värden som har bäring på syftet med naturreservatet har gjort att kommunen bedömt att de på sikt inte är lämpade att ingå i reservatet. När planeringen av bostadsområdet Hertsöheden blev aktuell i och med översiktsplanen 2021 sågs det som en möjlighet att kunna nyttja dessa ytor för en ändamålsenlig bebyggelseutveckling i området. Detta blev den omständighet som aktualiserade en ombildning av reservatet, även om de sakliga förhållandena och bedömningarna av reservatsgränsens relevans redan fanns vid handen. Översiktsplanen och den vidare planeringen via detaljplaneprogram och pågående detaljplaneläggning blev incitamentet till att göra en förändring som ändå borde göras förr eller senare. Det synnerliga skälet till upphävandet är alltså inte motiverat av bostadsutvecklingen på Hertsöheden som sådan utan handlar om att stärka reservatet i sin helhet, enligt vad som beskrivits ovan.

Ett mindre område som vid reservatsbildandet 2009 kom att ingå i reservatet omfattades av områdesbestämmelser med angiven användning ”bebyggelse och båthamnar”. Detta misstag rättas nu till genom att området tas bort och istället ersätts av ett angränsande större område med likartad karaktär och na-

turvärden (bilaga 4e). Utöver dessa förändringar görs några smärre justeringar av reservatsgränsen för att med större exakthet stämma överens med fastighetsgränser och andra begränsningslinjer i terrängen. Samtliga förändringar framgår av kartor i bilagorna 4a-4e.

Sammantaget bedömer kommunen att det föreligger synnerliga skäl till att ovan beskrivna ca 20 ha upphävs som naturreservat. Tillskottet av de nya ytorna anser kommunen uppfyller kravet om den kompensation i skälig utsträckning som måste ske enligt 7 kap 7 § miljöbalken.

Till varje naturreservat ska det finnas en skötselplan. Delar av området berörs av pågående detaljplanering, vilket är en av anledningarna till att naturreservatets gränser justeras i och med detta beslut. Med anledning av att denna planering är tidskritisk har kommunen måst prioritera bildandet av reservatet innan behövligt underlag för att kunna ta fram en ny skötselplan finns tillgängligt. Kommunen har en ny skogspolicy, beslutad av infrastruktur- och servicenämnden 2025-10-16 § 107. Med stöd av denna ska riktlinjer för skogsskötsel också tas fram. Dessa styrdokument kommer i större utsträckning än tidigare medföra en skötsel i samklang med naturreservatets syfte, där natur- och rekreationsvärdena blir styrande i högre grad (i de delar av reservatet där skogsbruk är tillåtet). Den efterföljande nya skogsbruksplanen och framtagandet av skötselplanen för naturreservatet förutsätter båda fördjupade utredningar, bland annat av naturvärden, vilket av tidsmässiga och praktiska skäl inte kommer att låta sig göras inom de givna tidsramarna. Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. anser Luleå kommun därför att det finns särskilda skäl att fastställa skötselplanen efter att beslut om bildande av naturreservatet fattats.

Reservatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret och Luleå flygplats och som enligt 3 kap 8-9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Området ligger också inom riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap § 2 och kommunen bedömer att reservatsbildningen inte heller påverkar det riksintresset i negativ riktning. Området ingår i Gällivare skogssamebys vinterbetesområde och används regelbundet som betesmark. Reservatsbildningen med dess syfte och föreskrifter försämrar inte möjligheterna till nyttjande för det ändamålet. Luleå kommun bedömer därför att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och re-

kreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Beskrivning av området

Area:	2272 ha, varav land 2128 ha
Naturtyper:	Skog ca 1893 ha, varav produktiv skog ca 1818 ha Öppen våtmark ca 173 ha Hällmark ca 14 ha Strandäng ca 10 ha Vattenområde ca 144 ha Exploaterad och övrig mark ca 53 ha
Produktiv skog med skydd enligt reservatsföreskrifterna (delområde 1 och 3):	ca 673 ha

Läge och omgivning

Naturreservatet omfattar stora delar av halvön Hertsölandet och ett område vidare västerut in till Ormberget. Reservatet är beläget i direkt anslutning till Luleå tätort. Det avgränsas i den östra delen av havet i norr och en landsväg i söder. Reservatets västra del gränsar delvis mot tätortsbebyggelse och vägar samt i norr delvis mot Luleå innerfjärdar. Området tillhör en landmassa som strikt hydrografiskt ännu är en ö, på samtliga sidor omgiven av hav eller sammanhängande fjärdar med öppen vattenkontakt emellan. Det är således beläget i gränszonen mellan kust och skärgård i anslutning till Luleälvens mynning i Bottenviken.

Landskap och topografi

Området är i sin helhet svagt kuperat. I den västra delen finns dock några markerade bergknallar; Sinksundberget, Ormberget, Hertsöberget och Bodberget. Hertsöbergets topp utgör reservatets högsta punkt (76 m ö h) och från denna topp och omgivande terräng sluttar marken undan i en större sammanhängande brant norrut ner till havsnivån i Sinksundet och Sörfjärden. I övrigt är nivåskillnaderna i området tämligen begränsade.

Området kläs in av ett skogs- och våtmarkslandskap med störst koncentration av våtmarker i den östra delen. Centralt i reservatet ligger sjön Hertsöträsket. I övrigt av naturtyper kan nämnas de havsstränder och angränsande vattenområden som ingår i reservatet. På flera ställen syns spår av mänskliga aktiviteter som påverkat landskapsbilden, såsom täkter, vägar och militära anläggningar.

Geologi
Berggrunden i området domineras av gnejser av sedimentärt ursprung. Större delen av området täcks av normalblockig, svallad, grusig morän. Svallsediment har ansamlats i lägre liggande delar medan grus och klapper återfinns högre upp. På den norra sidan av Sinksundberget och Bodberget finns de största avlagringarna av sediment med klapper, grus och sand och här ses även långsträckta parallella terrassbildningar, vilka utgör gamla strandlinjer. Sandiga hedmarker finns dels väster om Stormyran och dels norr om Lerbäcken. Stora kalspolade hällmarker hittas på höjderna, men vissa låglänta hällmarker förekommer också vid de stora myrmarkerna öster om Hertsöträsket. Reservatsområdet är rikt på torvmarker, främst i delen öster om Hertsöträsket där många myrar fyller ut svackor i terrängen.

Av särskilt intresse är de skalgrusbankar som återfinns i anslutning till de svallade sedimenten längs vissa avsnitt på norra sidan av bergen. Med tanke på den fattiga berggrunden som dominerar i omgivande landskap har dessa miljöer stor betydelse för kalkgynnade växter. Det finns bland annat flera orkidélokaler knutna till sådana platser inom reservatet.

Hydrologi, sjöar och vattendrag
Centralt i området finns den enda egentliga sjön, det långsträckta, ca 73 ha stora Hertsöträsket. Sjön är av oligotrof typ och avvattnas via Harrbäcken ut i Harrbäcksviken söder om reservatet. Norr om Hertsöträskets östra del ligger Lillträsket som idag mer är våtmark än sjö på grund av utdikning. Lillträskets närmaste omgivning är påverkat av grustäktsverksamhet och som en följd av detta har här bildats flera konstgjorda småtjärnar. I övrigt finns inga öppna vattenytor av nämnvärd storlek inom reservatet.

Området avvattnas i övrigt av ett antal småbäckar. Avrinningen styrs av topografin som i den västra delen gör att bäckarna från höjderna kring Ormberget-Bodbergetområdet rinner i huvudsak söderut, där de så småningom mynnar i Hertsöfjärden. I den yttre delen av reservatsområdet kan nämnas det bäck- och dikessystem som avvattnar de lägre liggande delarna med Stormyran med flera våtmarker. Bäcken rinner i reservatområdets längdriktning och mynnar längst ut på spetsen av Hertsölandet vid Hertsöskatan utanför reservatet.

De delar av området som har havskontakt är präglade av havets naturliga fluktuationer. Vattenståndet kan i den här delen av Bottenviken variera med närmare tre meter mellan högsta och lägsta nivå, vilket påtagligt påverkar strandförhållandena på olika sätt. Landhöjningen som här är ca 9 mm per år är också en viktig faktor för förhållandena i havsstranden. Vattenområdet vid Bodviken-Sinksundet, dvs delar av ”Sinkfjärden” och Sörfjärden, är påverkat av det dämningsprojekt som Luleås innerfjärdar är föremål för. Här hålls ni-

vån sommartid några decimeter över havets medelvattennivå och det är bara vid kraftiga högvatten i havet som nivån påverkas i dessa delar. De naturliga vattenståndsfluktuationerna är här alltså tydligt reducerade och det är istället främst tillflödet av sötvatten från fjärdarnas avrinningsområden som styr nivåer och vattenkvalitet.

Vegetation
Området domineras helt av skogs- och myrmarker. Skogarna är i varierande grad påverkade av skogsbruk. Således finns i stora delar av området bestånd som har de brukade skogarnas karaktär med avseende på åldrar och struktur. Här finns allt från nyupptagna hyggen, ungskogar, gallringsskogar till avverkningsmogna bestånd och som alltså präglas av produktionsskogens avsaknad av variation och utrymme för biologisk mångfald.

Det finns dock även stora arealer med mer eller mindre naturskogsartade bestånd, främst i den yttre halvan av reservatet. Här finns gamla gran- och tallskogar med ett stort inslag av lövträd. Av lövträden märks många riktigt grova aspar och björkar varav en del är döende. Överhuvudtaget är död ved rikligt förekommande på flera ställen, både som stående torrakor med bohål och som lågor. Spår efter brand hittas i form av brandljud på flera ställen.

Skogen är till stora delar av frisk ristyp, men även fuktigare typer återfinns på många ställen, främst i anslutning till de många myrarna i reservatets östra halva. Skogen och myrarna bildar här en fin mosaik med utrymme för många arter. I kantzoner och på fastmarksholmar i myrarna finns gammelskog med höga naturvärden. Artsammansättningen i naturskogsområdena visar på kontinuitet både vad gäller gammelskog och förekomsten av död ved. Här hittas bl.a. *kritporing, ostticka, lappticka, rynkskinn, ullticka, kandelabersvamp, gammelgransskål, liten sotlav* och *rosenticka.* Även *gränsticka, harticka, blodticka, sotticka, rotticka, kötticka* med flera vedlevande arter förekommer. Arter knutna till asp och andra lövträd är *lunglav, småflikig brosklav, liten aspgelelav* och *stiftgelelav.* Även inom vissa delar av reservatet där skogen är präglad av skogsbruk förekommer rikligt med lövträd, inte minst asp.

Skyddsvärda strandskogar hittas också inom reservatet. Mellan Bodviken och Sinksundet finns en lövrik, fuktig landhöjningsskog som till stora delar är naturligt utvecklad. Gråal- och sälgbestånden är täta närmast stranden och här är inslaget av döda träd stort, men även längre in finns rikligt med döda, stående sälgar och lågor. *Sälgtickan* är vanlig tillsammans med andra vedsvampar och skinn, bland annat hittas *sammetsskinn* på gråallågor.

På flera ställen i skogen i reservatet finns intressanta och skyddsvärda artförekomster, även i de delar där skogen är präglad av skogsbruk. Bland annat i kalkpåverkade områden i anslutning till skalgrusförekomster kan floran vara

exklusiv. Exempelvis hittas orkidéerna *norna* och *skogsfru* på ett par ställen, liksom *nattviol, knärot* och *fläcknycklar*. Även *spädstarr, lappranunkel, liljekonvalj, klockljung* och *älvstarr* kan nämnas.

Myrarna är i många fall hydrologiskt intakta och har tillåtits utvecklas naturligt. De är av varierande typer och har generellt höga bevarandevärden, både med avseende på morfologin och på vegetationssammansättningen. Småmyrar omväxlar med större våtmarkskomplex, där de senare byggs upp av mosaiker av flera ingående myrtyper som sammantaget ger större utrymme för biologisk mångfald. Artinnehållet i sådana myrar kan vara avsevärt med ett flertal intressanta och krävande växter. *Ängsnycklar, myggblomster, brunag, kärrull, gräsull, dvärglummer, groddlummer, slåtterblomma, brakved, nordstarr, knagglestarr* och *finnmyrten* är några exempel. Ute på några av myrarna hittas gamla martallar och torrakor.

Myrar som är påverkade av dikning förekommer också inom området. Även om hydrologin inte är intakt i dessa och vegetationen kan ha förändrats kan de ändå hysa höga naturvärden, bland annat knutna till lövsuccessioner. Förutsättningarna för att stärka värdena ytterligare genom igenläggning eller pluggning av diken är goda.

Havsstränderna i reservatet längs Hertsölandets norra sida är som regel exponerade och blockrika. Växtligheten varierar men är i allmänhet artfattig. Det endemiska gräset *gultåtel* växer här. I något mer skyddade lägen har utvecklats mindre strandängsmiljöer med frodigare vegetation, med bl.a. *slåtterblomma, grönlandsgåsört* och *strandögontröst*. Ovanför strandzonen vidtar en smal gråalbård, där också *klibbal* hittas på några ställen.

Nedanför den fuktiga landhöjningsskog mellan Bodviken och Sinksundet, som nämns ovan, präglas strandförhållandena av ackumulerade sediment med frodig vattenvegetation av främst vass.

Djurliv
Inom det stora reservatets gränser ryms en rad naturtyper, en stor biotopvariation och där stora delar dessutom är av hög kvalitet avseende förutsättningar för naturvärden. Naturligt utvecklade skogsmiljöer av olika slag och likaledes ostörda och mångformiga våtmarksmiljöer ger stort utrymme för ett rikt djurliv. Inom området finns alla allmänt förekommande djurarter representerade man normalt finner i dylika miljöer i Norrbottens kustland. I de naturskogsartade delarna av reservatet förekommer dessutom flera krävande och/eller hotade arter. Skogarna ger t.ex. utrymme för alla på dessa breddgrader förekommande hackspettar; *större hackspett, spillkråka, gråspett* och i lövrika delar såsom strandskogsområden även *mindre hackspett* – samtliga antagligen häckande inom området. Strandskogen och flera av de lövskogar i övrigt inom området

med rikligt med död ved uppfyller även habitatkraven för *vitryggig hackspett* vilken sporadiskt observerats i närområdet till reservatet.

I torrakor och t.ex. grova aspar hittas rikligt med bohål till gagn för en rad arter bland bl.a. de småfåglar som annars missgynnas i det brukade skogslandskapet, exempelvis *talltita, rödstjärt, svartmes, stare* och *trädkrypare*. Den för regionen ovanliga *salskraken* är också hålbyggare, liksom *knipan*. Andra utpräglade skogsarter är *orre, järpe, göktyta, korp, tallbit, sidensvans, domherre* och *tofsmes*. Naturskogsmiljöerna är även gynnsamma för ett flertal ugglearter som *pärluggla, sparvuggla* och *slaguggla*, vilka samtliga häckar inom området. *Fiskgjusen* har sina bon i några gammeltallar, bland annat i anslutning till myrområdena, och bland rovfåglarna häckar dessutom åtminstone *havsörn*, *duvhök, sparvhök* och *ormvråk*. I Hertsöträsket häckar *storlom* tillsammans med änder av olika arter och fiskgjusen dyker efter fisk. Vassområdet vid Revelsudden på gränsen till naturreservatet är en känd rastlokal för stora mängder änder och vadare. Flera av de mångformiga myrarna på Hertsölandet utgör goda livsmiljöer för våtmarksfåglar såsom *smålom* och *gluttsnäppa*, vilka båda häckar här.

De fritt utvecklade naturskogsmiljöerna ger stort utrymme för en rik mångfald av arter bland insekter och andra ryggradslösa djur. Inte minst den rikliga förekomsten av död ved är en viktig faktor för dessa organismgrupper. Evertebratfaunan är inte närmare undersökt men man kan utgå ifrån att man bland de vedlevande insekterna säkert kan finna en rad av de rödlistade arter som är knutna till sådana miljöer.

Däggdjursfaunan i området bör kunna betraktas som komplett, dvs alla arter som normalt förekommer i dylika naturtyper i regionen finns inom området – allt ifrån olika arter av *sorkar*, *möss*, *näbbmöss* samt *ekorre* till småravdjur som *hermelin, mård, räv* och *vessla*. *Skogshare* och *älg* har på senare år fått sällskap av *rådjur* som etablerat sig i området, delvis med hjälp av stödutfodring. Bland fladdermössen trivs *nordfladdermusen* i gammelskog, och ytterligare någon eller några arter finns noterade i området. Det är bara de stora rovdjuren som fattas, förutom *björn* som har observerats i området.

Även grod- och kräldjursfaunan torde vara komplett med *vanlig groda*, *åkergroda, vanlig padda, huggorm* och *skogsödla*.

Kulturhistoria
Området har genom historien nyttjats för olika ändamål. Främst har det handlat om ett ganska extensivt brukande under naturahushållningens tid då Hertsö by och Björsbyn nyttjade markerna till skogsbete, myrslåtter etc. Ved och virke har säkert också tagits ut i varierande grad i reservatets olika delar. Sjöar och bäckar har använts till fiske och kanske kvarndrift. Av denna tidiga

markanvändning syns idag inte många spår annat än i de namn på myrar och bäckar som ännu finns på kartorna; exempelvis Ladumyran, Harrbäcken och Kvarngärdbäcken. Resterna av ett par fäbodvallar finns kvar i strandområdet vid Sinksundet-Bodviken. Dessa ligger dock utanför naturreservatets gräns.

I modernare tid har en rad aktiviteter förekommit inom området vilka lämnat avtryck i landskapet. Spår av gamla grustäkter finns på flera platser och även en större bergtäkt. Ett övertäckt och igenväxande avfallsupplag finns på Bodberget.

Den militära verksamheten märks på olika sätt i form av skjutbanor, värn etc. Ett före detta övningsområde vid stranden nedanför Laxbodhedberget är ännu avlyst då det inte är sanerat från eventuell kvarlämnad ammunition – och det är därför lämnat utanför reservatsgränsen.

Området ingår i Gällivare skogssamebys vinterbetesområde och används regelbundet som betesmark.

Bebyggelse, vägar mm
Inom området finns något enstaka fritidshus vid den norra stranden. I övrigt har all samlad bebyggelse lämnats utanför reservatsgränsen. I Ormberganläggningen ingår några byggnader knutna till den verksamheten, såsom restaurang, värmestuga, liftbod etc. I områdets västra del korsar några vägar med bl.a. målpunkter i fritidshusområdet vid Hagaviken och skjutbanor. Flera av de gamla vägarna är idag stängda för biltrafik. Längre ut på Hertsölandet korsar ett par vägar reservatet med målpunkter i fritidshus vid strandområdet. Området berörs även av några kraftledningar med upphuggna gator.

Rekreation och friluftsliv
I stort sett hela reservatsområdet är attraktivt för det rörliga friluftslivet. Inte minst med tanke på närheten till tätorten nyttjas området av många människor för naturvistelser. Väl utbyggda anläggningar i form av spårsystem, vandringsleder m.m. underlättar besöken. I synnerhet området kring Ormberget är välutbyggt för rekreationsändamål. Här finns elljusspår med preparerade skidspår vintertid och även skidbacke med lift, discgolfbana och mountainbikebana. Skogen i denna del av reservatet är lättillgänglig för besökare. Vandringsvänliga tallskogar, särskilt på de högre liggande och torra delarna, utgör här ett väsentligt inslag. Även om skogen här är påverkad av skogsbruk hyser den ändå naturvårdskvaliteter, bl.a. med avseende på höga åldrar och värden knutna till hällmarkstallskogen.

Längre österut och fram till Hertsöträskets omgivningar är skogen av varierande karaktär och kvalitet för friluftslivet. Även dessa delar är dock tillgängliga genom det system av leder som leder fram till och runt Hertsöträsket.

Sjön nyttjas för fritidsfiske och i anslutning till denna finns vindskydd och brygga m.m. I reservatets yttersta tredjedel har skogen fritt utvecklad ”vildmarkskaraktär”. Här finns inga egentliga tillgänglighetsskapande anläggningar, förutom en skyltad vandringsled och en del skogsstigar, och besöket får ske på naturens egna villkor. Här finns möjligheter till studier och upplevelser av fritt utvecklade skogs- och våtmarksmiljöer. Jakt på älg och småvilt är också en fritidssysselsättning som förekommer i området.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 7.

Beslutets ikraftträdande

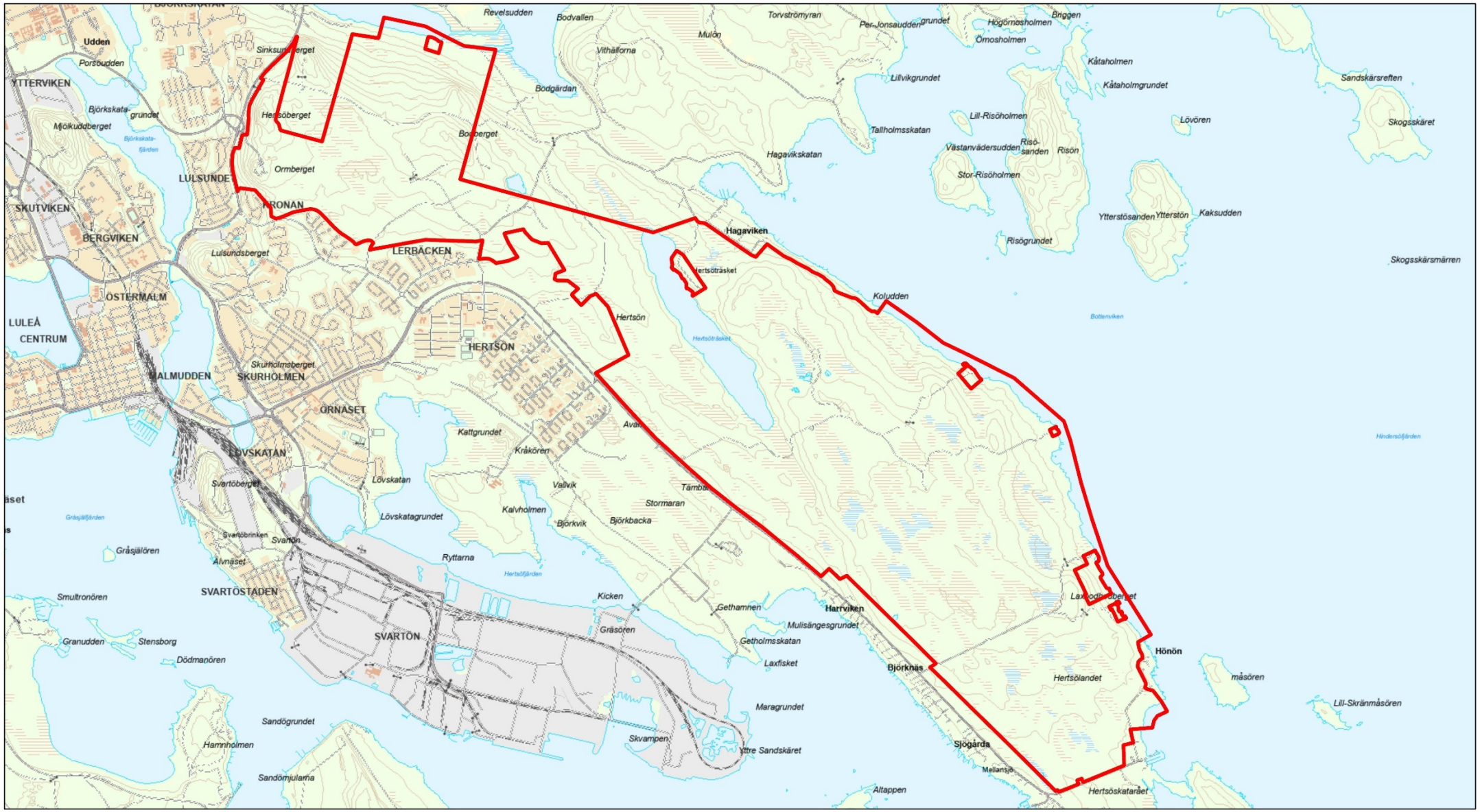
Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Karta med delområden
4. Kartor över ändrad naturreservatsgräns
5. Förändringar i föreskrifter
6. Samrådsredogörelse
7. Hur man överklagar

Bilaga 1

Naturreservatets avgränsning

Gräns för naturreservatet

0 0,5 1 2 3 4 5 Kilometer

N

Bilaga 2

Översiktskarta

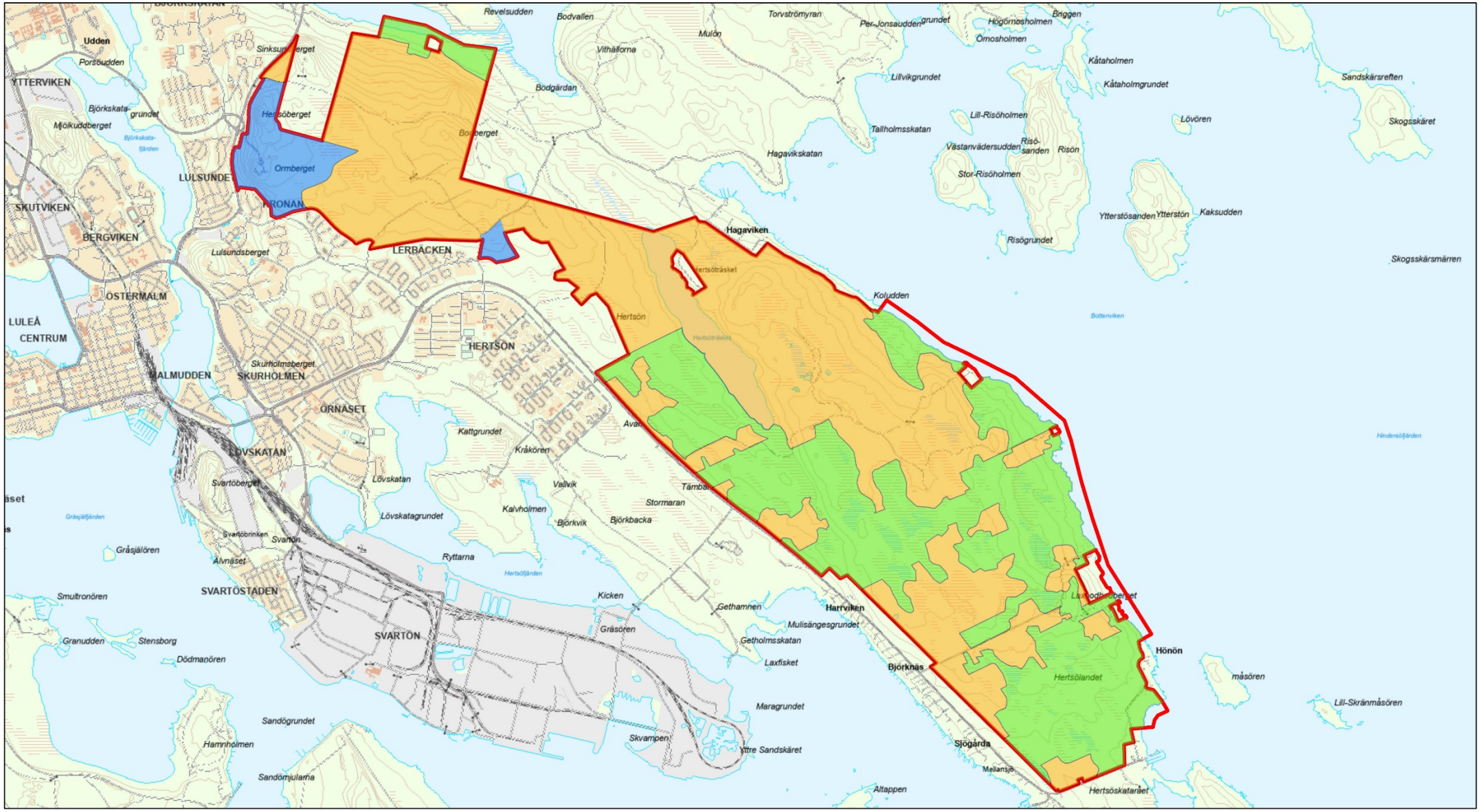

Gräns för naturreservatet

N

Bilaga 3

Karta över delområden

Gräns för naturreservatet

Delområde

1

2

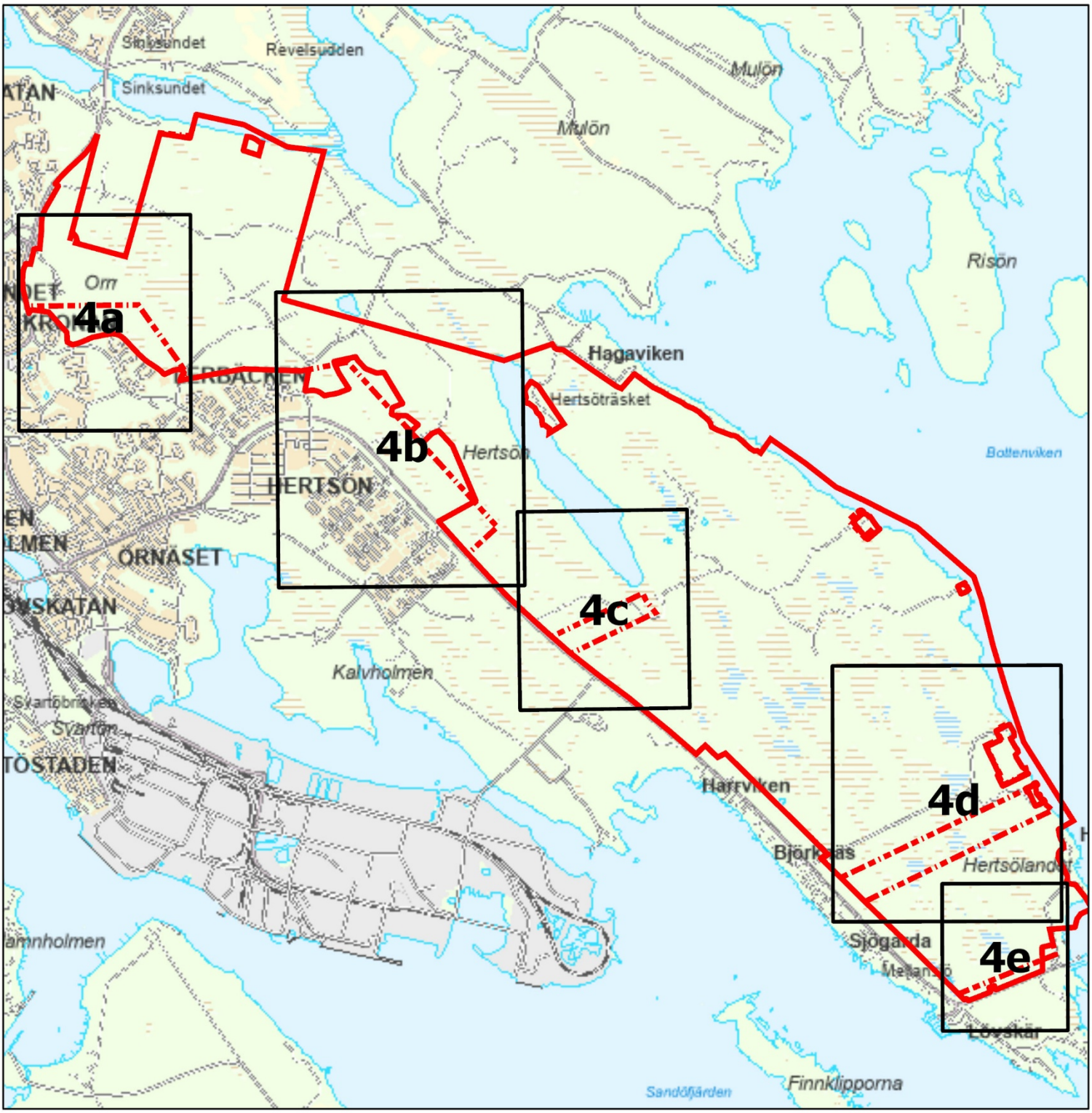
3

0 0,5 1 2 3 4 5 Kilometer

N

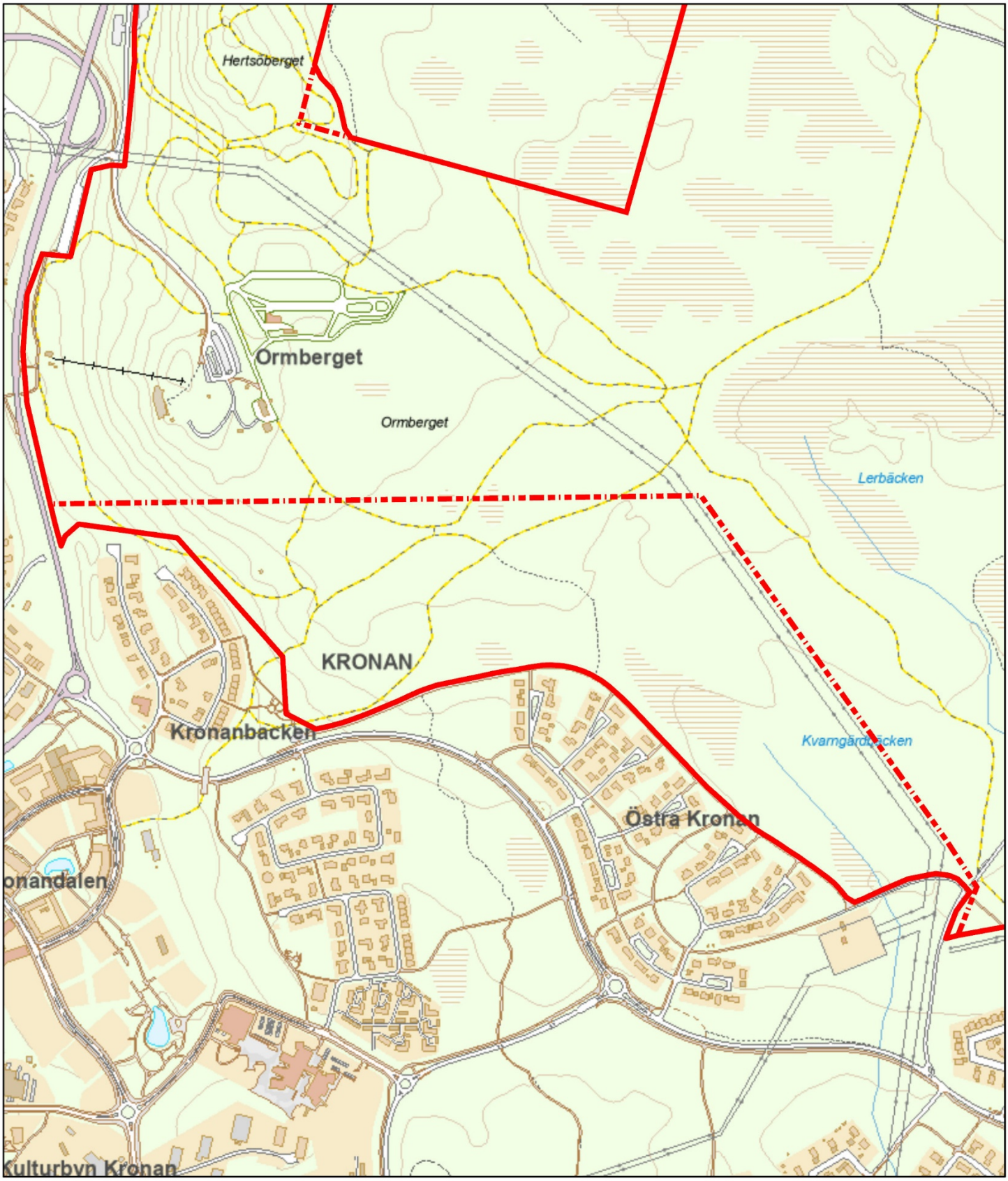
Bilaga 4

Detaljkartor över ändrad naturreservatsgräns

Detaljkartor bilaga nr
Gräns för naturreservatet
Äldre avgränsning

Bilaga 4a

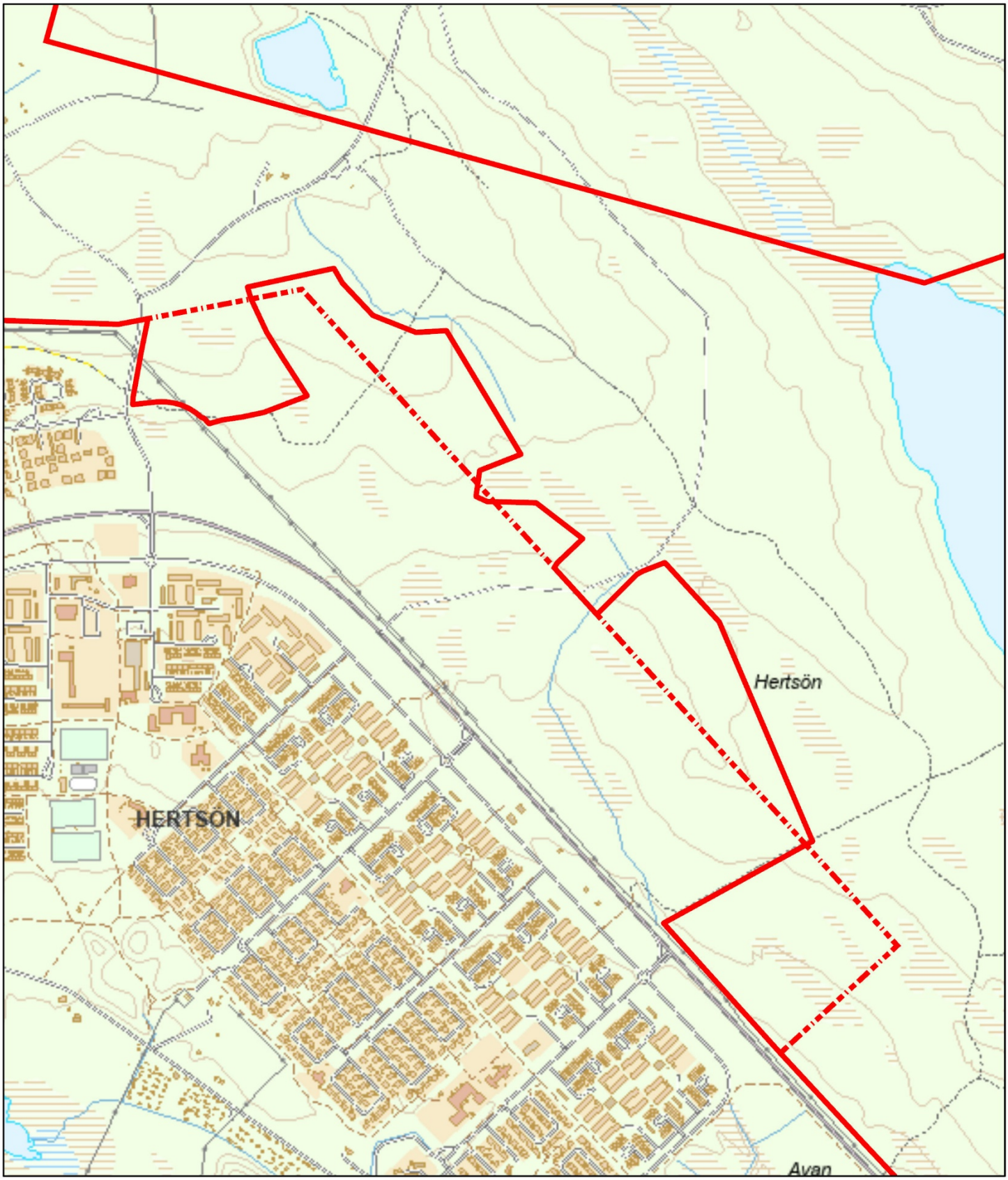
Gräns för naturreservatet

Äldre avgränsning

0 0,1 0,2 0,4 0,6 Kilometer

N

Bilaga 4b

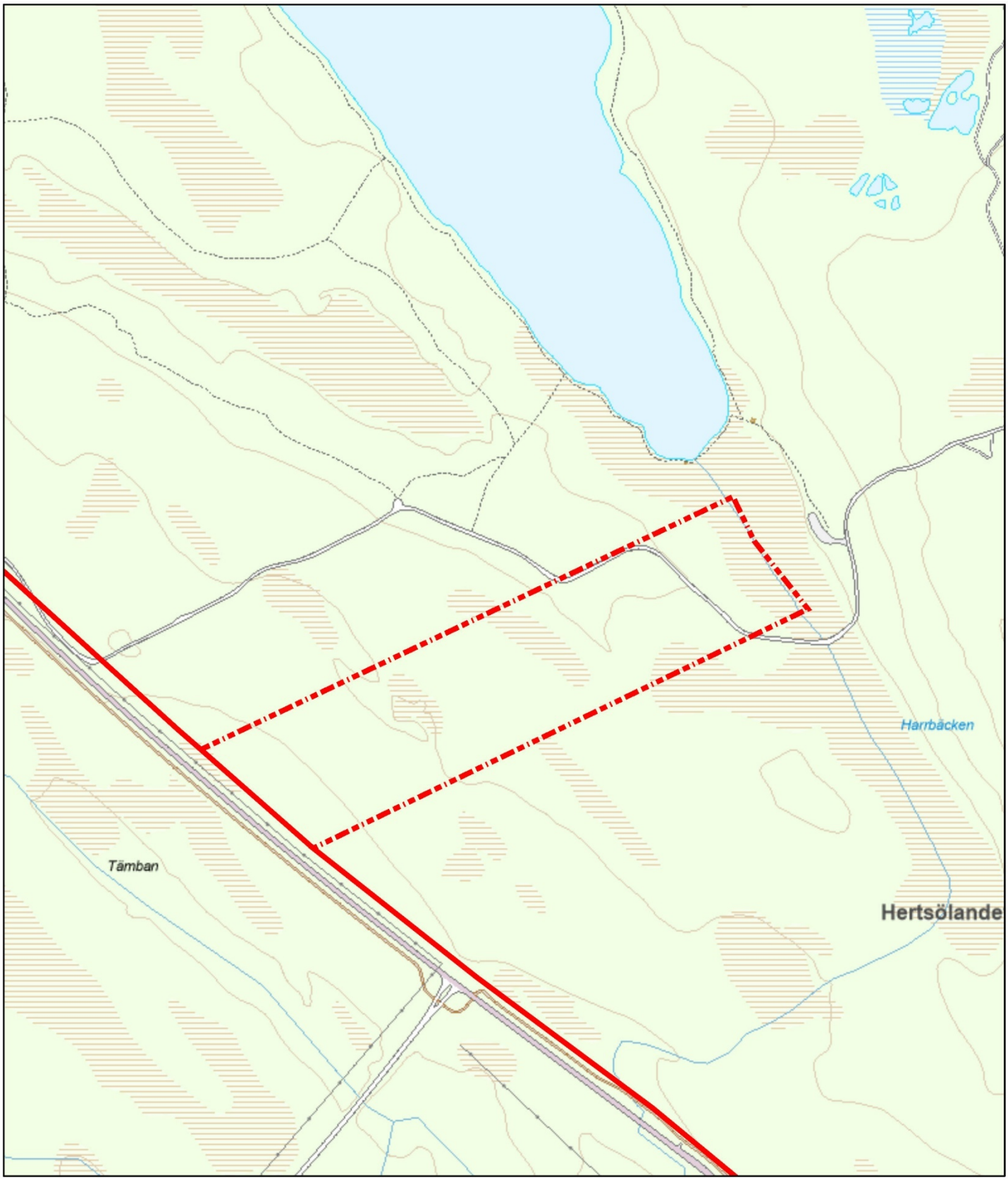
Gräns för naturreservatet

Äldre avgränsning

0 0,2 0,4 0,8 Kilometer

N

Bilaga 4c

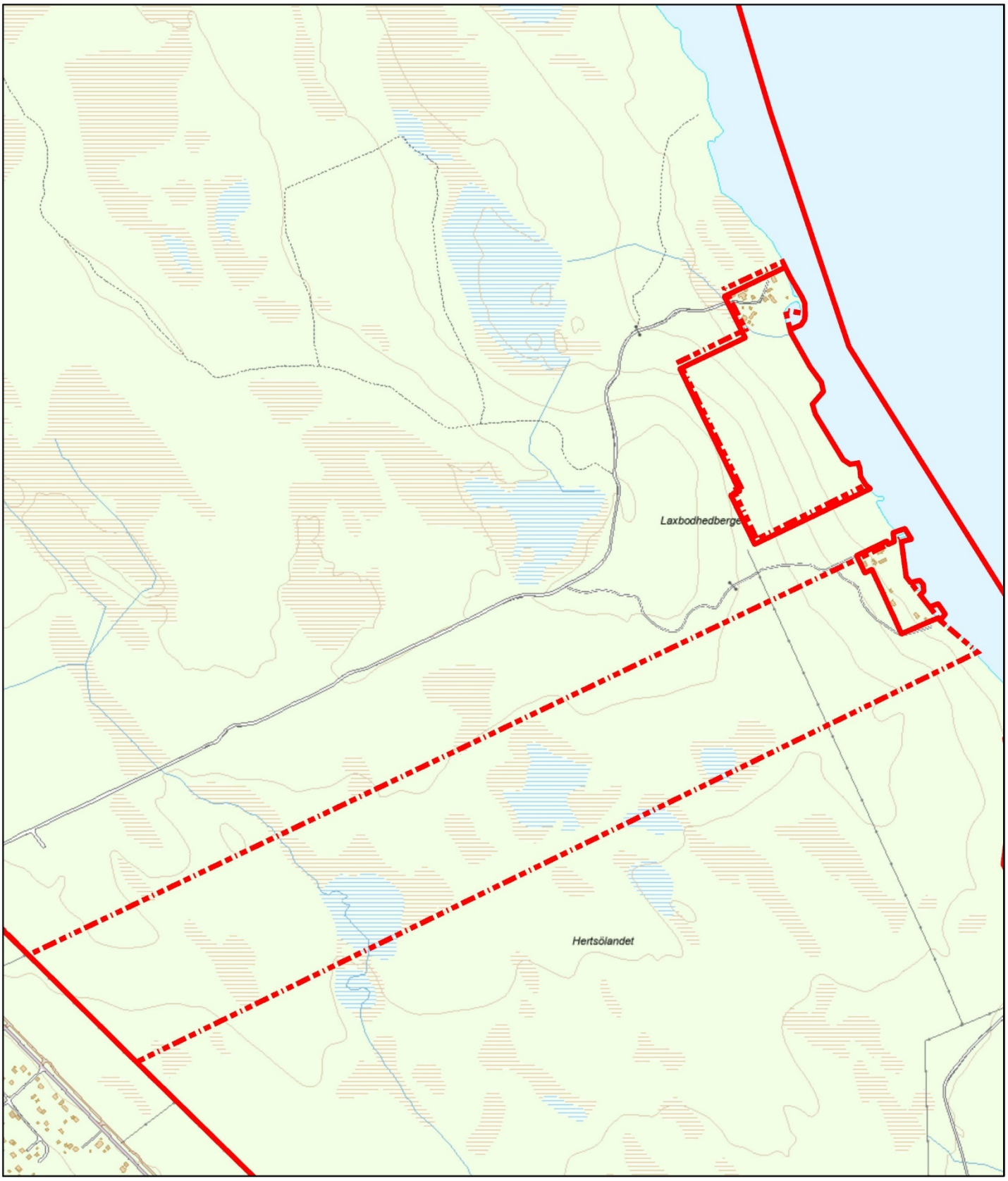

Gräns för naturreservatet
Äldre avgränsning

0 0,13 0,25 0,5 Kilometer

N

Bilaga 4d

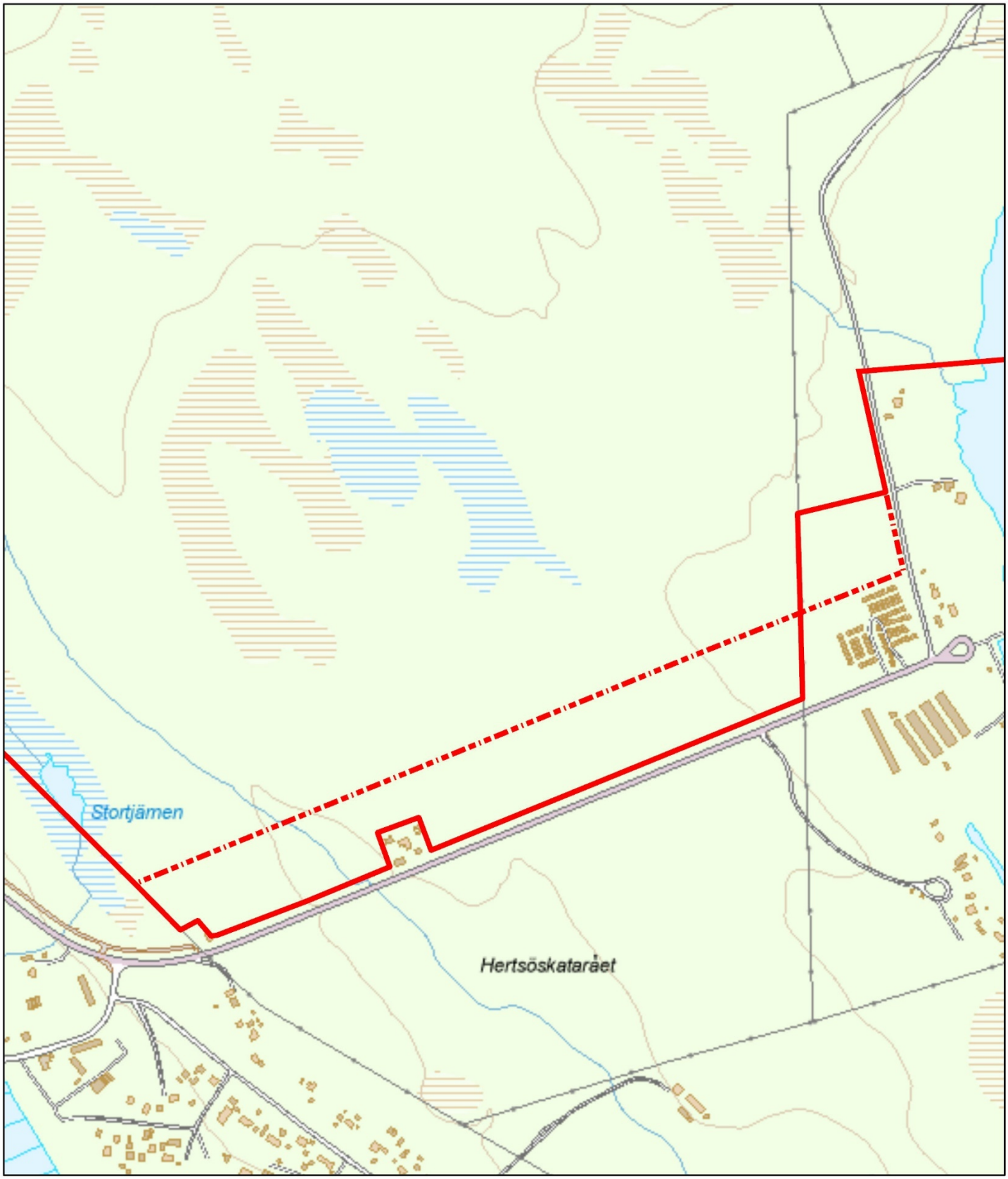

Gräns för naturreservatet
Äldre avgränsning

0 0,17 0,35 0,7 Kilometer

N

Bilaga 4e

Gräns för naturreservatet
Äldre avgränsning

0 0,1 0,2 0,4 Kilometer

N

Bilaga 5

Förändringar i föreskrifter

Nedan redovisas de förändringar i föreskrifter som skett i förhållande till beslutet om bildande av naturreservatet Ormberget-Hertsölandet 2009. Omformuleringar och tillägg har gjorts för att öka skyddet av områdets natur- och rekreationsvärden och i vissa fall för att tydliggöra föreskrifterna för att underlätta prövning, tillsyn och förvaltning. Även anpassningar utifrån ändrade förutsättningar och kunskapsläge inom området har skett. Utöver det som redovisas nedan har smärre språkliga justeringar också gjorts för att ge ett moderniserat uttryck som ligger mer i linje med aktuell norm – detta utan att det sakliga innehållet påverkas.

Förändringar som rör föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Nya formuleringar visas *kursivt* nedan.

Skärpningar och tydliggöranden

- Förbud mot att fälla eller på annat sätt skada växande eller döda träd etc, som i det gamla beslutet endast gällde inom delområde 3 gäller nu inom hela reservatet – med tillägget att det gäller för ”annat syfte än skogsbruk eller för att stärka biologisk mångfald och friluftsliv”. Motivet är att inte onödigtvis förbjuda t ex naturvårdande skötsel vilket kan bli aktuellt i reservatets alla delar. Ny lydelse är: (Det är förbjudet att) *Med annat syfte än skogsbruk fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav*. (Föreskrift A1)

- Som följd av ovanstående har föreskriften som förbjuder avverkning eller andra skogsbruksåtgärder i delområde 3 ersatts med två separata föreskrifter som möjliggör åtgärder för att stärka friluftsliv och biologisk mångfald i delområde 1, respektive biologisk mångfald i delområde 3. Gränserna för delområde 1 och 3 har även justerats för att bättre förhålla sig till dessa värden. Nya lydelser är: (Det är förbjudet att) *Inom delområde 1, markerat på kartan i bilaga 3, utföra avverkning eller andra skogsvårdande åtgärder i annat syfte än att stärka förutsättningarna för biologisk mångfald och friluftsliv*. Samt: *Inom delområde 3, markerat på kartan i bilaga 3, utföra avverkning eller andra skogsvårdande åtgärder i annat syfte än att stärka förutsättningarna för biologisk mångfald, eller för att gynna friluftsliv i begränsad omfattning där det inte står i konflikt med bevarandet av biologisk mångfald.* (Föreskrift A2 och A4)

Observera att föreskrifterna A2 och A4 talar om skogsvårdande åtgärder, vilket markerar att det inte är skogsbruk i bemärkelsen att gynna produktion som avses här. I de delområden som dessa föreskrifter berör är det alltså förbjudet med skogsbruk eftersom de enda tillåtna åtgärderna är sådana som syftar till att gynna biologisk mångfald och friluftsliv. I föreskrift A3 används däremot begreppet skogsbruksåtgärder, vilket betyder att här råder inget förbud mot brukande i något avseende – föreskriften reglerar endast på vilket sätt det får ske.

- Föreskriften som innebär förbud mot att använda kemiska bekämpningsmedel, gödsla eller kalka har förtydligats och utvidgats: (Det är förbjudet att) *Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.* (Föreskrift A9)

- Förbudet mot att framföra motordrivet fordon som i det gamla beslutet endast angavs i föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken (ordningsföreskrifter för allmänheten) har duplicerats så att det blir tydligt att den även gäller för rättighetsinnehavare, enligt 7 kap 5 § miljöbalken etc. Identisk formulering på båda ställena: (Det är förbjudet att) *Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.* Korrelerande undantag från föreskriften har även duplicerats: *Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.* Samt: *Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).* (Föreskrift A11 och undantag A13, A14)

- Föreskriften om förbud mot att utan tillstånd anlägga stängsel, luft- eller markledning har förtydligats att den gäller i luft, mark och vatten: *Anlägga stängsel eller ledning i luft, mark eller vatten.* (Föreskrift A13)

- Undantaget från föreskrifterna som ger förvaltaren rätt att utföra åtgärder för reservatets vård och skötsel har förtydligats med en hänvisning till föreskrifterna enligt 7 kap 6 § miljöbalken. Där anges vilka naturvårdande m.m. åtgärder som det kan handla om: *Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut.* (Undantag A1)

- Undantaget för drift av friluftsanläggningar har flyttats till en egen punkt som även omfattar spår och leder: *Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och drift av spår, leder eller andra friluftslivsanläggningar. Härvid får exempelvis träd och grenar som fallit över eller riskerar att falla över anläggningarna flyttas respektive läggas omkull*. (Undantag A2)

- En ny punkt har införts om att det är tillåtet att röja kraftledningsgator. Tidigare kunde det tolkas in i det undantag som medger underhåll av ”andra anläggningar”, men förtydligas nu att det även gäller led-

ningar: *Kraftledningsgator får röjas och trädsäkras i enlighet med tillämpliga föreskrifter för respektive ledning.* (Undantag A6)

- Undantaget för att anlägga väg med hänvisning till äldre översiktsplan, där indirekt en där angiven korridor var styrande, har ändrats till en formulering som mer tydligt pekar på vilka hänsyn och anpassningar som ska göras istället för att strikt förhålla sig till en förutbestämd korridor: *En ny väg som förbinder väg E4 med Luleå hamn får anläggas. Vägen ska så långt som möjligt anpassas till de natur- och rekreationsvärden som reservatet syftar till att skydda och ska utformas med tekniska lösningar eller arrangemang som motverkar dess barriäreffekter och upplevelser av intrång för människor som besöker området. En sådan lösning kan exempelvis vara att anlägga en eller flera s k ekodukter och/eller sociodukter över vägen. Vägens bredd ska inte överstiga det som är nödvändigt för dess funktion, och vid anläggandet får inte mer mark tas i anspråk eller påverkas än vad som är nödvändigt för genomförandet av arbetet. Exempelvis ska tillfälliga upplag eller uppställningsplatser begränsas i möjligaste mån och får inte göra intrång på eller skada skyddsvärda biotoper eller artförekomster.* (Undantag A8)

Lättnader

- Undantaget som medger utvecklande av spårsystem, leder etc har justerats så att det gäller för hela reservatet, utom för ”andra anläggningar” som fortsatt bara gäller inom delområde 1 och 2: *Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för utvecklande och anläggande av spår och leder inom hela naturreservatet, och inte heller för andra anläggningar för friluftslivets behov inom delområde 1 och 2, markerade på kartan i bilaga 3.* (Undantag A5)

- Ett nytt undantag har införts som medger renskötsel: *Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för att bedriva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437).* (Undantag A12)

- Ett nytt undantag har införts som medger bekämpning av invasiva främmande arter: *Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.* (Undantag A9)

- Ett nytt undantag har införts som medger sanering etc av befintlig gammal deponi m.m.: *Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för undersökningar, sanering, efterkontroll och skötsel av nedlagd deponi eller av andra områden där avfall eller föroreningar kan förekomma.* (Undantag A13)

Nya föreskrifter

- Ett nytt förbud har införts som ger ramarna för vilka skogsbruksåtgärder som är tillåtna inom delområde 2. Föreskriften behövs för att bättre

svara upp mot syftet med reservatet: (Det är förbjudet att) *Inom delområde 2, markerat på kartan i bilaga 3, utföra avverkningar eller andra skogsbruksåtgärder som medför påtaglig förändring av grundförutsättningarna för biologisk mångfald, genom till exempel ogynnsam inverkan på skogsstrukturer, trädslagsblandning, förekomst av värdefulla strukturer som död ved etc eller på förutsättningarna för förekomst av rödlistade eller på annat sätt skyddsvärda arter. Företrädesvis hyggesfria metoder ska användas*. (Föreskrift A3)

Observera förtydligandet angående skogsbruk ovan (förklaringen till A2 och A4).

Förändringar som rör föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Nya formuleringar visas *kursivt* nedan.

Tydliggöranden

- Föreskriften om att tåla åtgärder för reservatets vård och skötsel har ändrats till att mer explicit uttala vilka åtgärder det kan vara fråga om: *Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv och kulturmiljövärden gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, skapa död ved, röja bort gran för att gynna lövträd, underhåll av brynvegetation, röjning längs vissa spår och leder eller annan åtgärd för att gynna skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvärdessynpunkt och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.* (Föreskrift B5)

Förändringar som rör ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Rubriken har ändrats från att tidigare ha benämnts ”…om rätten att färdas och vistas i reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet”. Förändringen har ingen juridisk betydelse då den hänvisar till samma lagrum.

Nya formuleringar visas *kursivt* nedan.

Skärpningar och tydliggöranden

- Tillägg av ny föreskrift som förbjuder användning av annan än medhavd ved. Föreskriften är egentligen överflödig eftersom det redan är förbjudet att ta delar av levande eller döda träd inom reservatet, men införs för att öka tydligheten av förbudet: (Det är förbjudet att) *Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.* (Föreskrift C10)

- Ett nytt undantag har införts som förtydligar att det är tillåtet för förvaltaren att vidta vissa skötselåtgärder: *Föreskrifterna ska inte utgöra hin-*

der för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut.

Nya föreskrifter

- Tillägg av ny föreskrift som förbjuder att skada berg, jord eller sten etc. Föreskriften behövs för att säkerställa syftet med reservatet: (Det är förbjudet att) *Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t ex borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.* (Föreskrift C3)

Bilaga 6

Samrådsredogörelse, ombildning av naturreservatet Ormberget-Hertsölandet

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Naturskyddsföreningen i Luleå, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå och Luleå jaktvårdsklubb.

Nedan redovisas en sammanställning av inkomna synpunkter. I sammanställningen är det som uppfattas som konkreta synpunkter inklippta, främst invändningar eller förslag på förändringar. Andra delar i yttrandena, såsom bakgrundstexter, bekräftande synpunkter eller meddelanden om att man inte har någon synpunkt har här utelämnats.

Luleå kommuns kommentarer redovisas i *kursiv* stil under varje synpunkt. I det fall synpunkten medfört någon förändring i reservatets utformning tydliggörs det med ***fet kursiv*** stil.

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Länsstyrelsen ser positivt på att skogar med höga naturvärden som av olika skäl inte kunde inkluderas tidigare nu finns med i reservatet, men ställer sig tveksamma till om man uppfyller det synnerliga skäl som krävs för att få upphäva ett naturreservat enligt 7 kap. 7 § miljöbalken. De planerade utökningarna förbättrar formen på reservatet genom att hålla ihop landskapet i framtiden men att ta bort delar av ett reservat för att möjliggöra bostadsbyggande leder till en försämring av skyddet i dessa delar.

En kommun får helt eller delvis upphäva ett beslut som den meddelat om det finns synnerliga skäl. Kommunen anger här som synnerliga skäl en pågående samhällsomvandling/-utveckling och övergripande fysisk planering enligt översiktsplanen, där bland annat nya bostadsområden på Hertsöheden ingår. Att bygga ett bostadsområde i ett naturreservat är enligt Länsstyrelsen inte ett sådant synnerligt skäl som menas. Att man kommer kompensera för de delar av reservatet som tas i anspråk är ett minimumkrav som måste uppfyllas för att få upphäva reservatet, men man behöver fortfarande ett synnerligt skäl. Länsstyrelsen saknar även en motivering till varför skogar på Hertsöheden som bedöms som produktionsinriktad skog och dessutom saknar vidare rekreationsvärden tagits med från början.

Kommunens kommentar:
När naturreservatet bildades 2009 var syftet tvådelat. Det handlade om att bevara områdets värdefulla naturmiljö och om att tillgodose behovet av friluftsliv i anslutning till Luleå tätort. Vad gäller naturmiljön specificerades den till att avse naturskogar, våtmarker, strandbiotoper, sjöar och vattendrag. För skogen pekades några faktorer ut, vilka är typiska kännetecken och värdebärande element för just naturskogar: Stående och liggande död ved i olika nedbrytningsstadier, gamla grova träd av ingående arter, naturlig luckighet och skiktning. Av det följer att syftet med reservatet är att bevara de skogsområden som hyser dessa naturskogskvaliteter.

Reservatet är heterogent vad gäller skogsstruktur och naturvärden. Vissa delar hyser mycket höga värden och andra är triviala produktionsskogar utan förekomst av nämnda kvaliteter. Därav följer en indelning i tre delområden som representerar bevarandemotiven, geografiskt fördelade. Delområde 3 rymmer naturskogar och andra naturtyper med höga naturvärden och det är huvudsakligen det området som träffas av reservatets syfte avseende bevarande av värdefull naturmiljö. Delområde 1 rymmer också höga naturvärden, men där tillkommer även friluftslivsvärdena som en viktig komponent. Delområde 2 rymmer i allt väsentligt skogsbrukspåverkade och/eller unga bestånd där naturvärden i stort sett saknas. Det delområdet är fortsatt tillgängligt för skogsbruk (Fläckvis finns ytor med högre naturvärden i delområdet, vilka hanteras genom hänsyn inom skogsbruket med stöd av skötselplanen. I skötselplanen redovisas vilka dessa värdefulla naturområden och skyddsvärda lokaler är och inget av dem berör de delar av reservatet som upphävs).

Naturreservatet är med de ovan beskrivna utgångspunkterna inte representativt för de vanligen förekommande "skogsreservaten" i Norrbotten, utan här är det en diversifierad struktur med olika skyddsbehov, syfte, mål och skötsel i olika delar. Notera även att de triviala skogsområdena, här främst representerade av delområde 2, inte har angivits som "utvecklingsmark" eller motsvarande, vilket är vanligt förekommande i de statliga naturreservat som innehåller mindre värdebärande ytor. Notera också att syftet med reservatet endast talar om att bevara naturvärden, inte utveckla. Syftet inom Delområde 2 har alltså ingen, eller i vart fall mycket svag, bäring på den del av reservatets syfte som handlar om bevarandet av värdefull naturmiljö. Friluftslivsaspekten är närvarande här liksom i hela reservatet, men även den fördelar sig ojämnt beroende på skogens och naturens i övrigt ingående karaktär, samt förekommande vandringsleder, stigar och anläggningar.

Reservatets avgränsning vid bildandet 2009 följer nödvändigtvis inte gränserna för värdefulla biotoper eller naturtyper i landskapet. Särskilt där delområde 2 ligger emot yttergränsen är inte valet av gränslinje resultatet av någon analys om var eventuella värden kan förekomma. Den triviala skogen är helt likvärdig på ömse sidor om gränsen. Det handlade då bara om att försöka hitta en avgränsning som någorlunda enkelt skulle gå att avläsa i terrängen, den följer vägar, fastighetsgränser eller andra stråk, men i många fall är gränsen bara utförd som en rät linje genom terrängen för att

skapa en sammanhållen reservatsyta utan för många omotiverade och svåravlästa svängar. Man har alltså inte gjort något val att dra gränsen i en bestämd linje för att omfamna de värdebärande ytorna i alla delar. Därav följer att ytor med mycket svaga eller obefintliga värden som reservatet avser att skydda har hamnat innanför gränsen. På samma sätt har i vissa delar även mer värdefulla ytor hamnat utanför. Till de sistnämnda finns det dock motiv som handlar om ägarförhållanden och andra kommunala planeringspraktikaliteter.

Sedan reservat bildades har kunskapen om reservatsområdet i stort och dess naturvärden ökat och den nuvarande utformningen med dess gränser och i viss mån föreskrifter framstår som mindre ändamålsenliga. Detta är anledningen till att kommunen sett det behövligt att reservatet ses över och ombildas. Avsikten är att göra justeringar som bättre motsvarar det ursprungliga syftet med reservatet, där utgångspunkten är att skyddet sett till helheten ska stärkas.

Det finns såvitt kommunen kunnat inhämta mycket begränsad vägledning eller praxis för vad som kan anses vara synnerliga skäl för att det ska vara möjligt att upphäva naturreservat. Ett synnerligt skäl kan enligt Naturvårdsverkets vägledning (Hantering av gällande beslut 2023-08-22) anses finnas om beslutet ersätts av ett annat beslut som innebär ett motsvarande eller starkare områdesskydd. Med ett starkare områdesskydd bör enligt Naturvårdsverket i detta sammanhang avses ett beslut som innebär ytterligare inskränkningar genom föreskrifter som meddelas med stöd av 7 kap. 5 § andra stycket och 6 § miljöbalken.

Luleå kommuns avsikt med "ombildningen" av reservatet (dvs upphävande av det befintliga och bildande av ett nytt i samma område) är just detta, att reservatets skydd ska stärkas och därmed bli mer ändamålsenligt i förhållande till syftet (som inte ändras i och med det nya beslutet). För att uppnå detta görs flera justeringar och skärpningar av föreskrifterna enligt 5 § och 6 § miljöbalken. Som exempel kan nämnas att det nu blir tydligare att det är förbjudet att skada träd, buskar etc inom hela området, från att den bestämmelsen tidigare bara avsåg delområde 3 (förskrift A1). Det införs även restriktioner med hänsyn till naturvärden i de delar där skogsbruk är tillåtet (delområde 2), där det tidigare mer eller mindre var fritt fram för ett konventionellt skogsbruk (A3). Det införs också en ny föreskrift som förbjuder att sprida ut gifter, bekämpningsmedel etc i området (A9). Åtgärder inom den naturvårdande skötseln får en tydligare styrning i och med att tillåtliga åtgärder anges direkt i föreskrift (B5 och undantag A1). Angående Norrleden så menar kommunen att även den regleringen innebär en skärpning. Tidigare fanns ett undantag som medgav bygge av vägen inom en förutbestämd och relativt bred korridor, utan några angivna begränsningar i övrigt. Nu införs en föreskrift (undantag A8) som anger hur vägen får anläggas och vilka hänsyn som ska tas. Frikopplingen från en förhandsgiven korridor anser kommunen även är en skärpning då det nya upplägget medger större möjligheter att anpassa vägdragningen utifrån faktiska naturförhållanden. Tidigare kunde "inlåsningen" i korridoren försvåra sådana anpassningar.

En stor förändring som innebär ett starkare skydd är att större arealer inom reservatet nu förs till delområde 3, en ökning från 664 till 823 ha. Detta innebär i praktiken att ytterligare 159 ha skog och våtmarker nu får ett reellt skydd från alla ingrepp och därmed får ett långsiktigt skydd som motsvarar det i traditionella "skogsreservat". Om man även inräknar delområde 1 ökar den sammanlagda ytan med "skarpt" skydd med 198 ha.

Den totala landytan för reservatet ökar med 120 ha varvid flera nya delar med höga naturvärden införlivas och skyddas.

I de ytor som tas bort från reservatet saknas, som sagts ovan, i princip de naturvärden som reservatet enligt syftet avser att bevara. Motivet till att dessa ingick i det ursprungliga reservatet har redan beskrivits, där de så att säga "råkade" komma med, i avsaknad av detaljkunskap om områdena och som en följd av att sträva efter raka linjer i avgränsningen. Med större kännedom om områdenas värden, bland annat efter genomförda naturvärdesinventeringar, ser vi nu att det saknas motiv till att dessa ingår i reservatet. De ytor som tillförs reservatet överstiger arealmässigt vida de som tas bort. Dessutom innehåller de betydligt högre naturvärden.

Ytornas avsaknad av värden som har bäring på syftet med naturreservatet har gjort att kommunen bedömt att de på sikt inte är lämpade att ingå i reservatet Och när planeringen av bostadsområdet Hertsöheden blev aktuell i och med översiktsplanen 2021 sågs det som en möjlighet att kunna nyttja dessa ytor för en ändamålsenlig bebyggelseutveckling i området. Detta blev den omständighet som initierade en ombildning av reservatet, även om de sakliga förhållandena och bedömningarna av reservatsgränsens relevans redan fanns vid handen. Översiktsplanen och den vidare planeringen via detaljplaneprogram och pågående detaljplaneläggning blev alltså incitamentet till att göra en förändring som ändå borde göras förr eller senare. Det synnerliga skälet till upphävandet är således inte motiverat av bostadsutvecklingen på Hertsöheden som sådan utan handlar om att stärka reservatet i sin helhet, enligt vad som beskrivits ovan.

Även om nämnt motiv kan anses tillräckligt för att uppfylla det synnerliga skälet bedömer kommunen att det övergripande samhällsmålet att minska klimatutsläppen, där omställningen av industrin till fossilfria metoder ("den gröna omställningen") är central, också borde kunna räknas motivbilden tillgodo. Industrierna kräver stora mängder arbetskraft med följden att nödvändiga bostäder behöver byggas i närområdet. Om detta då kan ske på ett balanserat sätt, där reservatets syfte samtidigt stärks, bör det i vart fall inte ligga motiveringen till last. Vi noterar också att länsstyrelsen i samråd av såväl översiktsplan, detaljplaneprogram och aktuell detaljplan för området, vilka samtliga anger de nu föreslagna gränsförändringarna av reservatet, inte har framfört någon invändning eller synpunkt i frågan.

Sammantaget anser kommunen att det föreligger synnerliga skäl till att dessa ca 20 ha upphävs som naturreservat. Tillskottet av de nya ytorna anser kommunen uppfyller kravet om den kompensation i skälig utsträckning som måste ske enligt 7 kap 7 § miljöbalken.

Som följd av länsstyrelsens påpekande i den här delen förtydligas skrivningarna med motiven till reservatsombildningen, inklusive det partiella upphävandet, under rubriken "Kommunens bedömning", där det synnerliga skälet och kompensationsåtgärderna ska framträda på ett bättre sätt.

Konsekvenserna av förändringen illustreras genom att jämföra natur- och friluftslivsvärden i de ytor som avförs från reservatet med dem som tillförs.

De områden som tas bort beskrivs så här i en naturvärdesinventering (Vatten & miljöbyrån, 2013): " Skogen i hela området är mer eller mindre påverkad av skogsbruk. Påverkan av skogsbruk varierar från nutida avverkningar till dåtida plockhuggningar och småskaliga avverkningar. Stora områden domineras av relativt ung skog med låga naturvärden. Den stora bristen på död ved är påtaglig och skogarna är i stora delar likåldriga. I de områden som har en skiktning är det oftast äldre träd med ett undre skikt av gran. Hela området är mer eller mindre påverkat av tidigare genomförda dikningar och markavvattningar och det syns tydligt på de uträtade bäckdrågen och dikade våtmarkerna." Inga naturvärdearter finns noterade i områdena.

Tilläggas kan att de på grund av sin otillgängliga karaktär och avsaknad av naturliga vandringsstråk och lockelse i övrigt för rörligt friluftsliv även har väldigt svaga värden för den delen av reservatets syfte.

Skogen som tillförs reservatet är av olika typ. De två områden som ligger geografiskt närmast, norr och söder om det planerade bostadsområdet Hertsöheden, har höga naturvärden. Tillskottet av dessa två områden torde i sig uppfylla kompensationskravet, men utöver dessa tillförs även ytterligare stora arealer till reservatet. Nämnda två ytor består av äldre skog med naturskogskvaliteter. Den är inte helt orörd men hyser gott om strukturer, substrat och arter som ger ett högt värde.

Den södra skogen beskrivs på följande sätt (Pelagia Nature & Environment AB, 2020):

"Objektet är ett varierat barrskogsområde med genomgående förekomst av 150-200 åriga tallar, även inslag av mindre fattigkärr och äldre gransumpskog finns i södra delen. Lövinslag med björk och stundom även asp förekommer. Död ved i form av stående talltorrakor förekommer ställvis eller måttligt." I skogen påträffades en rad naturvårdsarter, inklusive flera fridlysta sådana: gammelgransskål, garnlav, granticka samt ett flertal vedlevande rödlistade insekter.

Den norra beskrivs så här:

"Skiktad blandskog som domineras av gran och tall, med inslag av asp och björk. Spridda lågor och enstaka torrakor. Visst biotopvärde knutet till skogsstruktur och död ved. Inga noterade naturvårdsarter men den döda veden ger förutsättningar för förekomster."

Länsstyrelsen ser även potentiella problem när det gäller tillämpning av den nya punkten 8 i Undantag från föreskrifterna i punkt A. Vad innebär till exempel "så långt som möjligt" och "i möjligaste mån", vem är det som kommer bedöma om man har följt detta, och hur? Länsstyrelsen anser även att anläggandet av en väg för tung trafik inom ett naturreservat kommer strida mot syftet med reservatet.

Kommunens kommentar:
Ombildningen av reservatet innebär inget nytt ställningstagande till Norrleden. Vägens funktion och preliminära sträckning utgår ifrån kommunala beslut som tagits i andra sammanhang och kommit till uttryck i kommunens översiktsplan. Vägens placering var i det tidigare reservatsbeslutet anpassat efter den då gällande översiktsplanen och var knuten till en förutbestämd korridor. Det innebär att intrånget, dvs inskränkningen i reservatets syfte, fanns med redan när reservatet bildades 2009. Fördjupade studier av vägens funktion har efter detta lett till slutsatsen att den korridoren inte var ändamålsenlig och att den därför behöver flyttas. I den nu gällande översiktsplanen har som följd av detta en ny korridor markerats som rekommenderad sträckning. I förslaget till ombildning av reservatet har en utritad korridor i karta ersatts med en generell föreskrift som reglerar hur vägen, med vilka hänsyn, den får byggas. På så sätt skrivs en större flexibilitet in som ger förutsättningar för bättre anpassningar till faktiska förhållanden än en "låst" korridor, både sett till teknisk funktion och till ett större utrymme att ta hänsyn till andra värden. Artförekomster och naturvärden etc som identifierats nu och i framtiden när den konkreta planeringen av vägen eventuellt inleds, kommer därmed att ges bättre förutsättningar att vara styrande för intrångets lokalisering och utformning.

Vi delar länsstyrelsens synpunkt att de något svävande begreppen i undantag A8 ("så långt som möjligt" etc) kan ge utrymme för tolkningar. Föreskriften är ny jämfört med det förra reservatsbeslutet och ersätter det undantag som där fanns och som hänvisade till en förutbestämd korridor för vägens byggande. Luleå kommun bedömer att den nya föreskriften, trots dess inneboende otydlighet, ändå är en skärpning gentemot det tidigare förhållandet. Nu införs en skrivning som säger vilka hänsyn som ska tas. Tidigare fanns ingenting sådant utan hela korridoren kunde ses som tillgänglig för ett vägbygge, utan inskränkningar. Alltför kategoriskt skrivna begränsningar riskerar att helt lägga hinder för en framtida väg, så det tolkningsbara utrymmet måste finnas kvar. Kommunens ambition är att vägen fortsatt ska kunna byggas genom reservatet och syftet med reservatets ombildning är inte att inskränka den möjligheten. Det blir

då en fråga för kommande planeringsskeden och miljöprövningsprocesser att hantera detaljerna i utförandet.

Vidare föreslår Länsstyrelsen ytterligare utökningar av reservatet som bör utredas. Det skulle innebära mer skog med höga naturvärden och minska fragmenteringen samt förbättra formen ytterligare. Med dessa tillägg till reservatet blir kompensationen för en framtida väg genom reservatet (Norrleden) bättre kompenserade. *(etc – länsstyrelsen exemplifierar med föreslagna utvidgningar)*

Kommunens kommentar:
Kommunen delar länsstyrelsens synpunkt att det finns flera angränsande områden som håller höga naturvärden och som skulle kunna skyddas som naturreservat. Begränsningarna är dock i nuläget dels markägoförhållandena, dels andra planingsförutsättningar. Det ingår i kommunens långsiktiga ambitioner att skiftena ner mot Sinksundet ska införlivas i reservatet, men det är inte aktuellt i nuläget då de inte ägs av kommunen.

Länsstyrelsen vill slutligen påtala att naturreservatet ligger inom värdetrakt för vitryggig hackspett och kommer med stor sannolikhet helt eller delvis pekas ut som ett optimalområde för arten enligt det uppdaterade åtgärdsprogrammet för vitryggig hackspett 2025–2029. Exploateringar i närområdet har redan och riskerar att ytterligare försämra området som optimalbiotop för arten i och med förlust av lövrika biotoper. Länsstyrelsen anser därför att all lövdominerad skog inom reservatet bör finnas kvar.

Kommunens kommentar:
De lövrika biotoperna är ett av reservatets kärnvärden och de bevaras genom reservatets föreskrifter. Då många av dessa skogar är successionsbiotoper kan de behöva en riktad skötsel för att bevara och utveckla värdena. Detta kommer att ske inom ramen för den skötselplan som senare ska tas fram och beslutas om.

Skogsstyrelsen
Skogsstyrelsen meddelar att de finner de aktuella förslagen lämpliga för reservatet och att man inte har något ytterligare att tillägga.

Naturskyddsföreningen i Luleå
Föreslagen väg för tung trafik, Norrleden
Norrleden är namnet på den tänkta väg som skrevs in i det ursprungliga reservatsbeslutet (sid 13, Undantag från ovanstående föreskrifter (A 1-10), punkt 6 Väg och andra anläggningar får anläggas i enlighet med områdesvisa re-

kommendationer i den fördjupade översiktsplanen). Vägen är avsedd för tung trafik från E4 norrifrån, över Revelsudden genom Strandlövskogen på norra Hertsön söder om Sörfjärden, förbi Bodgärdan utanför reservatet och vidare in i och genom naturreservatet väster om Träskmyran och Hertsöträsk till industriområdena Hertsöheden och Svartön.

Skada på Strandlövskogen

Skadan på en biotop av högsta klass är av betydande omfattning redan genom VA-gatan som klyver den värdefulla Strandlövskogen, och därtill de nära förestående kraftledningarna med breda ledningsgator som ytterligare kommer att fragmentera Strandlövskogen. Om dessutom en väg utformad för tung trafik med hög vägbank och hårdgjord yta skulle dras i ett tredje stråk genom Strandlövskogen så skulle det innebära ytterligare fragmentering, biotopförlust och undanträngning av de arter som lever där.

Skada i naturreservatet V Hertsöträsk

Vår inventering har visat på tidigare okända höga naturvärden i området väster om Hertsöträsket. Även om det i mitten av området finns ett mindre stråk yngre skog, så finns på båda sidor om det gammal skog från Hertsövägen i stort sett sammanhängande fram till Hertsöträsk. Ansamlingar av rödlistade arter visar på kvalitén hos skogarna och indikerar att dessa skyddsvärda biotoper även har förutsättningar för fler krävande arter. Skadan på naturen som snart klyvs av en bred kraftledningsgata skulle med Norrleden innebära ytterligare fragmentering och kumulativa effekter. Ledningsgatorna kommer att innebära ett sår genom naturen, men Norrleden, med negativa egenskaper som upphöjd vägbank och asfalterad yta skulle dessutom stycka reservatet. Ett vandringshinder, en lång barriär som delar reservatet i två delar. Skogen fragmenteras.

Norrleden skulle innebära följande negativa följder

- skada på Strandlövskogen
- barriäreffekt för biologiskt liv i reservatet
- att vägen inte kan dras i kraftledningsgatan där stolparna står i vägen, utan tvingas dras vid sidan av eller i ett ytterligare stråk parallellt med kraftledningsgatan. Det innebär i området SV Hertsöträsk att vägen hamnar i skog med högre naturvärden och rödlistade arter. Bland annat en knärotlokal belägen i den tidigare redovisade vägkorridoren riskerar förstöras. Vägen skulle bryta sammanhanget mellan de ansamlingar av rödlistade arter som finns i gammal skog V om Hertsöträsk. Även insektsfaunan är riklig och hyser rödlistade arter knutna till gammal skog i området där vägkorridoren tangerar reservatsgränsens nuvarande räta vinkel 550 m V om vägskälet Hertsövägen – Kråkörvägen.

- en långsträckt hårdgjord struktur som klyver naturreservatet längs ett stråk vars slutgiltiga lokalisering inte framgår i reservatsförslaget och vars konsekvenser därmed inte går att bedöma, varför det är tveksamt om vägen är förenlig med reservatets syfte
- avsteg från första punkten som beskriver hur syftet med reservatet ska nås – ” Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur”
- barriäreffekt för friluftslivet och tillgängligheten från närbelägna bostadsområden (förslaget med ekodukter eller sociodukter är vällovligt men blir flaskhalsar på ett eller ett par ställen, tveksamt om djur vill samsas med människor på dessa smala överbryggningar)
- utöver tung trafik även ökande personbilstrafik i enlighet tidigare erfarenheter från ringleder etc, alltså dåligt för klimatet
- att motverka målet klimatneutral kommun till 2040, som kräver minskad trafik
- motorfordonsbuller som dränker naturens lågmälda ljud i ett centralt stråk genom reservatet och därmed berövar reservatsbesökaren naturupplevelsen vid friluftsliv och störa djurlivet, samt utsläpp av avgaser och små partiklar från fordonen.
- risk för att släppa in personbilstrafik på anläggnings- och underhållsvägar i reservatet
- en kostnad för kommunen på 1,7 miljarder kronor enligt uppgift, eftersom Trafikverket inte betalar

Luleå Naturskyddsförening förespråkar istället:

- Aktiva insatser för att lägga över tunga transporter till järnväg
- Fortsätt utnyttja Bodenvägen och den överdimensionerade Svartöleden för tung trafik till industriområdet
- Förbättra prestandan på genomfartsvägarna
- Aktiva åtgärder för att minska personbilstrafiken ger mer utrymme för tung trafik
- Anlägg ljuddämpande och partikelfångande granridåer längs befintliga genomfartsvägarna genom bostadsområden
- Förbättra Gräsörenbron så att tung trafik kan ta vägen från Svartöns industriområde över bron till Hertsöfältets nya industriområde, och därmed inte använda Hertsövägen

Utifrån de framlagda argumenten tar vi helt avstånd från Norrleden.
Använd och bygg ut befintliga vägar genom staden, Bodenvägen och Svartöleden enligt ovan framförda.

Slutsats: Luleå Naturskyddsförening yrkar att tillståndet för vägen – Norrleden – stryks från reservatsförslaget.

Kommunens kommentar:
Ombildningen av reservatet innebär inget nytt ställningstagande till Norrleden. Vägens funktion och preliminära sträckning utgår ifrån kommunala beslut som tagits i andra sammanhang och kommit till uttryck i kommunens översiktsplan. Vägens placering var i det tidigare reservatsbeslutet anpassat efter den då gällande översiktsplanen och var knuten till en förutbestämd korridor. Det innebär att intrånget, dvs inskränkningen i reservatets syfte, fanns med redan när reservatet bildades 2009. Fördjupade studier av vägens funktion har efter detta lett till slutsatsen att den korridoren inte var ändamålsenlig och att den därför behöver flyttas. I den nu gällande översiktsplanen har som följd av detta en ny korridor markerats som rekommenderad sträckning. Denna förändring är ett av motiven till att naturreservatet behöver revideras, för att korridoren inte ska ligga på fel plats i förhållande till översiktsplanen. I förslaget till ombildning av reservatet har en utritad korridor i karta ersatts med generella föreskrifter som reglerar hur vägen, med vilka hänsyn, den får byggas. På så sätt skrivs en större flexibilitet in som ger förutsättningar för bättre anpassningar till faktiska förhållanden än en "låst" korridor, både sett till teknisk funktion och till ett större utrymme att ta hänsyn till andra värden. Art-förekomster och naturvärden etc som identifierats nu och i framtiden när den konkreta planeringen av vägen eventuellt inleds, kommer därmed att ges bättre förutsättningar att vara styrande för intrångets lokalisering och utformning. Det blir då en fråga för kommande planeringsskeden och miljöprövningsprocesser att hantera.

Framförda förslag till alternativa lösningar ligger inte inom reservatsbildningsprocessens rådighet.

<u>Planerade kraftledningar</u>
Eftersom både högspänningsledningar och vätgasrörledningen behövs för omställning till fossilfria industrier har vi motvilligt accepterat att de måste gå genom naturreservatet eftersom det täcker Hertsölandets halvö, och alltså är beläget där ledningarna behöver gå fram. Omställning till fossilfri produktion är nödvändigt för en framtid utan klimatkris 10

Luleå Naturskyddsförening har i remissvar till Energimarknadsinspektionen accepterat de aktuella fyra högspänningsledningarna (2 st 150 kV + 2 st 150 kV) med ett antal förbehåll. Det viktigaste är att undvika skada på Strandlövskogen S Revelsudden, vilket är tveksamt om de kommer att klara. För den förväntade skadan begär vi kompensation genom att Vattenfall bidrar (ekonomiskt) till att återstående strandlövskog skyddas ända in till bäcken som syns på karta i Bodvikens inre del. Denna kompensation behandlas i stycke nedtill om kompletterande utvidgningar.

Området som Luleå Naturskyddsförening inventerat väster om Hertsöträsk består till större delen av skyddsvärd gammelskog. Emellertid är kraftled-

ningsgatans dragning sådan att den undviker ansamlingar av rödlistade arter och huvudsakligen undviker skyddsvärda biotoper, men just där ledningsgatan passerar reservatsgränsens räta vinkel och Kaptensstigen behöver anpassningar göras för att säkerställa undvikande av en knärotslokal med den fridlysta orkidén (se figur 2, röda pricken nära reservatsgränsens räta vinkel) samt minimera skada på kanten av gammal skog.

I ett avsnitt nedtill ges synpunkter på reservatsföreskrift beträffande ledningar. I detta avsnitt vill vi peka på att ingenstans i förslaget till ombildning av naturreservatet finns föreskrifter som vägleder hur beslut ska fattas om tillåtlighet i naturreservatet när det är frågan om så gigantiska ledningar och ledningsgator som nu är aktuella. Det enda som framkommer i föreskrifterna är att det utan Luleå kommuns tillstånd är förbjudet att anlägga ledningar, dvs. kommunen kan ge tillstånd.

I förslaget till ombildning av naturreservatet saknas kriterier för var ledningar kan dras eller inte dras, och det saknas kriterier för vilken slags ledningar som kan tillåtas respektive inte tillåtas.

Kommunens kommentar:
De kraftledningar som en extern aktör planerar att bygga genom reservatet prövas separat genom tillståndsmyndigheten (koncession) Energimarknadsinspektionen. En separat prövning behövs också gentemot reservatsföreskrifterna, vilket görs hos Luleå kommuns miljö- och byggnadsnämnd. Nödvändiga hänsyn och eventuella kompensationsåtgärder beslutas av respektive myndighet. Prövningen förutsätter att reservatets syften kan bibehållas, men den bedömningen görs av myndigheterna och inte i föreliggande reservatsbildningsbeslut. Det tillståndsvillkor för ledningar som finns i det gamla reservatsbeslutet är i grunden ett sätt att balansera viktiga samhällsintressen, där bedömningen gjorts att ett visst utrymme för att anlägga nya ledningar bör finnas även när området inrättades som naturreservat 2009. Vid eventuell tillståndsgivning ska, på samma sätt som vid andra prövningar, syftena med reservatet vara ledande i bedömningarna. Inga nya föreskrifter som skulle ge ytterligare begränsningar för ledningar är aktuella att införa.

<u>Planerad vätgasrörledning</u>
I dialog med Nordion har Luleå Naturskyddsförening även till del accepterat deras i juni 2025 gällande förslag till dragning av vätgasrörledningen, eftersom de kommer att borra under Strandlövskogen istället för att avverka ytterligare en ledningsgata, och undvika dragning genom skyddsvärda områden väster om Hertsöträsk, varför den enda kvarvarande tveksamma sträckan är genom skogen längs Hertsövägen ett hundratal meter in på nordöstra sidan vägen, från Jungfrumyren till Vägmyren. Detta utgör onödig skada, som kan undvikas om vätgasrörledningen i detta avsnitt istället dras på SV sidan av Hertsövägen.

Vätgasledningsprojektet bör alltså inte få tillstånd att dras parallellt med Hertsövägen på vägens NO

Kommunens kommentar:
Se ovanstående kommentar om kraftledningar.

Utvidgningar av reservatet utöver kommunens förslag, delområden
För att skydda skogsbiotopen med den fridlysta orkidén knärot, som också har betydelse för andra rödlistade arter, bör skogsbeståndet SO Kaptensstigen som i kommunens skogsbruksplan från 2019 redovisas i åldersspannet 83-127 år föras till delområde 3 och undantas från skogsbruk.

Kommunens kommentar:
Delområdesindelningen justeras så att knärotslokalen ingår i delområde 3.

Vi anser att utvidgningsförslagen är otillräckliga. Särskilt om vi ser utifrån behovet av kompensation, inte bara för förlorad biotopareal, utan även för ekologisk och friluftsmässig funktion eftersom kraftledningsgatorna kommer att dras tvärs igenom reservatet med fragmentering av sammanhängande skog och avbrott av naturupplevelsen längs vandringsleden.

Luleå Naturskyddsförening ser nödvändigheten av att försörjning med elektricitet och vätgas behövs för fossilfri industri, alltså behövs ledningarna, men vägen behövs inte då tung trafik redan körs på befintliga vägnätet och nybyggda vägar alltid bidrar till ökad ohållbar biltrafik. Kompensationen för ledningsgatorna och Hertsöhedens bostadsområde föreslås ske med tillägg av följande ytterligare områden.

Kommunens kommentar:
Intrång som blir följden av externa aktörers exploateringar hanteras i respektive tillståndsprocess, där lämplig hänsyn och eventuella krav på kompensationsåtgärder kan komma ifråga. Vid reservatsbildningen görs inga tillägg för sådana kompensationer.
Se nedan om respektive område.

Östra strandlövskogen S om Bodviken
Trots att Strandlövskogen S sundet vid Revelsudden inom naturreservatet har högsta naturvärde har fragmentering redan påbörjats med VA-gata och kommer fortsätta med kraftledningsgata. Strandlövskogen med höga naturvärden fortsätter öster om reservatsgränsen ända in till Bodvikens inre, även om lövskogens bredd varierar längs sträckan. Lövskogen längst in i Bodviken är varierad och har en hel del död ved (se figur 3, även öster om avgränsningen i figuren).

Därför föreslås naturreservatet här att utvidgas till att omfatta hela Strandlövskogen ända in till bäckutloppet i Bodvikens inre del. Västra strandlövskogen inom reservatet ingår i ombildningsförslaget i delområde 3. Därför bör även detta tillägg, kallat Östra strandlövskogen, ingå i zonen som betecknas delområde 3, där inget skogsbruk bedrivs. Strandlövskogens övre del bör vara föremål för naturvårdande skötsel, för att hindra att gran vandrar in och tränger ut lövskogsvärden.

Vattenfall som förväntas orsaka den största skadan på Strandlövskogen bör bidra med finansiering av inköp av den mark vid Bodviken som inte är kommunens.

Kommunens kommentar:
Strandlövskogen längs hela stranden är ett välkänt och väldokumenterat område med höga naturvärden. Den västra delen ingick när reservatet bildades 2009. I det liggande förslaget till ombildning har skogen förts till delområde 3 (tidigare delområde 2). Reservatsgränsen följer de kommunägda fastigheterna, med utgångspunkt från att större sammanhållna ytor ingår och där man undviker att införliva områden med uppsplittrad ägarstruktur – detta för att inte skapa alltför plottriga och i fält svårorienterade gränser. På sikt har kommunen som ambition att få tillgång till fler fastigheter i området, och för att då kunna utvidga reservatet när den nya reservatsgränsen har förutsättningar att bli mer sammanhållen. De delar av skogen som idag ligger utanför reservatet ("Östra strandlövskogen") som ägs av kommunen riskerar inte att påverkas negativt genom brukande eller skötsel. De sköts (eller inte sköts) tillsvidare i enlighet med skogspolicy, riktlinjer och skogsbruksplan för att på bästa sätt ta hand om och utveckla naturvärdena. Det kan bland annat innebär att gran hålls efter i delar där de riskerar att konkurrera ut värden kopplade till lövskog – och det gäller både inom som utanför reservatet (inom delområde 3 kommer det enligt ombildningens nya föreskrifter att vara möjligt med naturvårdande skötselåtgärder i större utsträckning än tidigare).

<u>Knärotskogen</u>
Denna skog (se figur 4) föreslås föras till reservatet. För att inte bli alltför splittrat föreslås att hela området från stigarna som på kartan syns SO om modellflygfältet, med de lövrika ungskogarna väster om Hagahamnsvägen fram till Knärotskogen ska ingå i utvidgningen.
Knärotskogen bör ingå i delområde 3 utan skogsbruk, medan de lövrika ungskogarna kan ingå i delområde 2 som utvecklingsmark.

Kommunens kommentar:
Se ovan ang fastighetsförhållanden och gränser etc. Den fridlysta knäroten värnas inom ordinarie skogsförvaltning, även när den finns utanför reservatet.

Skogen på Sinksundsberget ner till den skyltade nornalokalen
På Sinksundsberget finns sammanhängande gammal skog från bergets topp ner till elljusspåret där en känd lokal för den fridlysta orkidén norna skyltats och spångats för besökare.

Detta skogsområde föreslås föras till reservatet som en utvidgning. Det bör ingå i delområde 3, med undantag av elljusspår, leder och vägar och deras kantzoner som kan ingå i delområde 1 för friluftsliv.

Den gamla granskogen i området bör ha kategorin naturvård orörd, dvs. fri utveckling utan skötsel.

Kommunens kommentar:
Se ovan ang fastighetsförhållanden och gränser etc.

Komplettering av avsnittet om syftet med reservatet
Följande punkt läggs till i avsnittet ”Syftet ska nås genom att”:

- Skog bildas av naturligt förekommande trädslag. Främmande trädslag ska inte förekomma och riskera spridas i naturreservatet. Exempelvis *Pinus contorta*, som planterats på vissa ytor i reservatet, röjs bort på sådant sätt att inte ytterligare spridning riskeras och inga skador uppstår på omkringliggande områden.

Kommunens kommentar:
Detta är ett relevant tillägg som ligger inom syftet med reservatet. ***En ny punkt formuleras som siktar mot främmande arter generellt.*** *Det handlar inte bara om trädslag, utan alla arter som är klassade som främmande arter ska om möjligt bekämpas i området. Detaljer om hur specifika områden/skogsbestånd ska hanteras beskrivs i den kommande skötselplanen, där också frågan om hur contortatall ska avvecklas från reservatet kommer att framgå.*

Synpunkter på några huvuddrag
Luleå Naturskyddsförening har uppfattat att en justering av reservatsföreskrifterna kommer senare, och att vi även då ska beredas möjlighet att ge remissvar. Emellertid finns redan i föreliggande förslag vissa förändringar av föreskrifterna, varför vi här vill ge synpunkter i några huvuddrag, även om vi kan återkomma till föreskrifterna vid en förväntad ny remiss.

Kommunens kommentar:
Ingen ytterligare remissomgång rörande föreskrifterna är planerad.

Om ledningar och stängsel
Avsnitten med rubrikerna ”Planerade kraftledningar” och ”Planerad vätgas-rörledning” upptill i dokumentet gäller redan tillståndsansökta aktuella ledningar - i ombildningsförslaget finns dock en bestämmelse avsedd att gälla i naturreservatet efter beslut:

Sidan 5 punkt 13
Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

1. Anlägga stängsel eller ledning i luft, mark eller vatten.

Av det följer att Luleå kommun KAN ge tillstånd till stängsel och ledningar i HELA reservatet.
Det vill vi invända mot. När natur ska skyddas måste det innebära skydd mot exploatering.
Förslag inför regel: Inga tillstånd till ledningar ska ges i delområde 3 där naturskyddet prioriteras.

Förslag till undantag: Om ledningar måste fram till fastighet som utgör enklav i delområde 3, är det tillåtet att ledningar dras endast invid befintliga vägar och ledningsgator.

Kommunens kommentar:
Se ovan, kommentaren angående kraftledningar.

Fri utveckling eller inte i delområde 3? I vilka skogar?
Tidigare föreskrift var:
” Utöver vad som ovan anges är det inom delområde 3, markerat på kartan i bilaga 3,
förbjudet att:
7. Utföra avverkning eller andra skogsbruksåtgärder.
8. Fälla eller på annat sätt skada växande eller döda träd även för annat ändamål än skogsbruk, samt att skada, ta bort eller flytta liggande döda träd eller delar därav.”

Det är positivt att föreslagna föreskrifter lyfter fram naturvårdande skötsel. Inte minst under lövskogsprojektet i kommunen framkom att även vissa skogar i strikt naturskyddade zonen (delområde 3) kan utveckla högre naturvärden med naturvårdsskötsel. Här gäller det att se upp och inte plötsligt gå från en ytterlighet i tidigare föreskrifter (i princip bara fri utveckling) till en annan i förslaget (naturvårdande skötsel i princip tillåten överallt). Det finns en stor risk att den nya föreslagna föreskriften kan leda till schablonmässiga åtgärder

i gammal naturskog vilket skadar naturvärden. Principiellt är det rätt att skyddade naturliga (ickehävdade) biotoper ska få ha sin egen dynamik och inga skötselåtgärder ska göras. I reservat mycket större än detta, och med mindre påverkad historik, vore det både praktiskt nödvändigt och principiellt rätt att undvika skötsel.

Men eftersom detta naturreservat bara är drygt 2000 hektar varav ca 1800 ha skog och mindre än hälften av det är gammal skog, och vissa områden skulle kunna uppnå högre naturvärden med skötsel, så är det positivt att naturvårdsskötsel är möjlig.

Därför föreslår vi förändrad föreskrift för delområde 3: Reservatsföreskrifter på sidan 4, punkt 4 om delområde 3.

Reservatsföreskrifter
A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:
Punkt 1: Stryk ”Med annat syfte än skogsbruk” Tydliggör att endast i delområde 2 får skog brukas.

Kommunens kommentar:
Avsikten med punkt 1 är att formulera ett generellt förbud som gäller i hela reservatet, där man fångar upp åtgärder som kan skada träd, buskar etc, men som inte är skogsbruk. Därför bör ”med annat syfte än skogsbruk” stå kvar. Det framgår av punkt 3 att det är i delområde 2 skogsbruk är tillåtet, genom att det är den enda punkten (föreskriften) som ordet skogsbruksåtgärder nämns. I övriga delområden används ordet skogsvårdsåtgärder. En annan förändring som görs i och med ombildningen är att det i delområde 2, som alltså är det enda område där skogsbruk tillåts, beskrivs/exemplifieras vilka begränsningar skogsbruket har i det området. Nu är det en tydlig inriktning på långsikt bevarande och utvecklande av naturvärden även där, inom brukandet.

Punkt 4: Inom delområde 3, markerat på kartan i bilaga 3, utföra avverkning eller andra skogsvårdande åtgärder i annat syfte än att stärka biologisk mångfald.

Ändras till nedanstående:
Inom delområde 3, markerat på kartan i bilaga 3, utföra avverkning eller andra skogsbruksåtgärder.

Undantag från detta kan tillämpas genom att skötselåtgärder med syfte att stärka biologisk mångfald utförs i följande typ av skogar:
- lövrika skogar där gran hotar ta över

- tallskogar där gran hotar ta över
- skogar i tidiga successionsstadier efter tidigare avverkningar där utvecklingen önskas styras

Naturvårdande skötsel kan vara bortröjning av oönskat trädslag, kontrollerad bränning, veteranisering, ringbarkning av träd för att uppnå större födotillgång för arter som lever av döende och döda träd etc.

I gamla grandominerade naturskogar och i hällmarkstallskogar ska dock inga undantag tillämpas.

Kommunens kommentar:
Den av Naturskyddsföreningen föreslagna ändringen kommer i praktiken ge samma utfall som den i ombildningsförslaget. Som vi tolkar är skillnaden att det i föreskrift enligt Naturskyddsföreningens förslag skulle skrivas in exakt i vilka skogstyper som naturvårdande skötsel kan bli tillåtet. Det blir på så sätt något mer styrt, men samtidigt mer oflexibelt vilket kan få konsekvenser som blir negativa för utvecklandet av den biologiska mångfalden. Det kan finnas situationer och naturtyper där idag oförutsedda åtgärder skull kunna behöva utföras. Utformningen av föreskrifterna i den här delen är alltså en avvägning mellan hur strikt (”fyrkantigt”) föreskrifterna ska utformas och vilket utrymme som ska finnas för att göra bedömningar i det enskilda fallet. Upplägget är att det i punkt 4 anges att åtgärder för att stärka biologisk mångfald är tillåtna (men bara åtgärder med det syftet). Vilka åtgärder det handlar om definieras i föreskrift B5, där det framgår vilka åtgärder som markägarna får tåla – dit man hänvisas av undantagsföreskrift A1. De åtgärder som exemplifieras där är snarlika, delvis identiska, med de Naturskyddsföreningen föreslår (bortröjning av oönskade trädslag, ringbarkning etc) även om delvis andra ord används. Bland annat följande (citat ur föreskrift B5): ”…avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, skapa död ved, röja bort gran för att gynna lövträd,… …eller annan åtgärd för att gynna skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvärdessynpunkt och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.” Den risk som påtalas i yttrandet att den nya föreslagna föreskriften kan leda till schablonmässiga åtgärder i gammal naturskog bedömer vi inte föreligger. Utgångspunkten i skötseln är bästa tillgängliga kunskap inom naturvårdsbiologin, där syftet med reservatet alltid ger förutsättningarna för vad som görs. Dessutom tillkommer skötselplanen där mer detaljerade skötselinstruktioner kommer att formuleras för olika områden i reservatet.

<u>Om vägar m.m.</u>
Enligt reservatsföreskrifterna A sägs att ” Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:” Punkt 8. Anlägga väg.
Det är ändamålsenligt och riktigt. Endast befintliga vägar får underhållas, inte standardhöjas eller breddas. Emellertid finns en stor avvikelse i form av Norrleden: ”Undantag från föreskrifterna i punkt A:

Punkt 8. En ny väg med funktionen av ringled som förbinder väg E4 med Luleå hamn får anläggas…osv

Detta undantag, som gör det tillåtligt att bygga Norrleden har redan avhandlats ovan, i avsnittet om Aktuella exploateringsprojekt, Föreslagen väg för tung trafik, Norrleden.

Slutsats som ovan: Luleå Naturskyddsförening yrkar att undantaget som utgör tillstånd för vägen – Norrleden – stryks från reservatsförslaget.

Tillägg till föreskrifterna om vägar och trafik föreslås här:
De vägar som behövs för underhåll av anläggningar ska vara avstängda med fysiska hinder när inte arbetsfordon behöver komma fram.
Totalförbud mot tomgångskörning införs som föreskrift, och skyltas.

Kommunens kommentar:
Se ovan, kommentaren om Norrleden.

Att stänga av med fysiska hinder skulle försvåra dagligt arbete av driftspersonal. Man kan överväga bättre skyltning, där det inte är tillåtet med motorfordonstrafik. Dock bör utgångspunkten vara att gällande regler efterlevs av besökande människor. Reservatsföreskrifterna hindrar inte fysiska åtgärder, så det är en möjlighet men bör inte detaljregleras i en föreskrift.

Det råder generellt förbud mot tomgångskörning i Luleå kommun, högst 1 minut, enligt lokala hälsoskyddsföreskrifter. En grundläggande förutsättning vid reservatsbildning är att de inskränkningar som införs inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte (7 kap 25 § miljöbalken). Det handlar om en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen. Att ytterligare begränsa tomgångskörning bedömer vi vara en för långtgående åtgärd.

<u>Om undantag från ordningsföreskrifterna i punkt C enligt 7 kap 30 § miljöbalken</u>
Om svamp
Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t ex gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

2. Bär- och matsvampplockning är tillåtet i området.

Angående undantag 2 om bär – och svampplockning. Stryk förleden ”mat” i matsvamp. Det finns ingen anledning att förbjuda plockning av marksvampar för svampfärgningsändamål m.m. Ny text: 2. Bär- och marksvampplockning för egen användning är tillåtet i området.

Kommunens kommentar:
Att byta ut ordet ”mat” mot ”mark” i föreskriften är en relevant förändring. Förutom användningen för andra ändamål än som mat, t ex det som i yttrandet nämns om växtfärgning, kan man tänka att svampplockare av misstag råkar plocka oätliga svampar. Det är av olika skäl olämpligt, men bör inte vara olagligt. ***Föreskriften ändras enligt förslaget.*** *Att bär- och svampplockning skulle begränsas till att endast gälla för egen användning är en för långtgående åtgärd (avvägning enligt 7 kap 25 § miljöbalken). Det blir svårt att följa upp inom tillsyn och det kan uppstå orimliga avvägningar om vad som ska definieras som ”egen”. Bär- och svampplockning ses inte som ett problem som hotar reservatets syfte och behöver därför inte regleras.*

Om jakt
Undantag från föreskrifterna i punkt C:

3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.

Populationerna av tjäder och orre är svaga trots reservatets storlek och tämligen god tillgång till rätt biotoper. Orrleken på Storskrattmyran har de senaste åren haft enstaka spelande tuppar. I naturreservatet har ingen tjäderlek eller ungkull lokaliserats trots omfattande sökande de senaste tio åren. Järpen är rödlistad.

Ny text: 3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området, med undantag av skogshönsen tjäder, orre och järpe som är fredade här.

Kommunens kommentar:
Jakt och fiske i området regleras genom gällande lagstiftning. Eventuella behov av begränsningar med avseende på svagare populationer av olika arter som är jaktbara förutsätts hanteras av ansvariga myndigheter. Ett naturreservatsförordnande är ett mindre lämpligt verktyg för att fridlysa arter från jakt. Populationsstorlekar kan variera över tid medan naturreservatsföreskrifter är konstanta till sin karaktär och kan inte ändras för att vid varje tidpunkt hantera frågan på ett funktionellt sätt.

Om drönare
Ny punkt föreslås i Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:
11. Flyga med drönare i reservatet, modellflygfältet undantaget.

Kommunens kommentar:
Att förbjuda drönare är en för långtgående åtgärd (avvägning enligt 7 kap 25 § miljöbalken).

Gällivare skogssameby
Gällivare skogssameby är i grunden positiv Till att Ormberget–Hertsölandet ges ett långsiktigt skydd som naturreservat. Ett väl avvägt reservat kan bidra Till att bevara naturvärden, renbete och orördhet, vilket även gynnar renskötseln. Det är dock av avgörande betydelse att renskötselns förutsättningar inte påverkas negativt genom beslutet eller de föreslagna föreskrifterna.

Samebyn motsätter sig därför förslaget till ombildning i dess nuvarande form. Förslaget innebär en tydlig försämring av förutsättningarna för renskötsel.

Kommunens kommentar:
Ombildningen av reservatet innebär en viss, men sett till helheten, en marginell utvidgning av reservatet. Inga nya föreskrifter eller begränsningar i övrigt införs i förhållande till vad som redan gäller inom befintligt naturreservat och som har relevans för renskötseln.

Området ingår i Gällivare skogssamebys vinterbetesområde och används regelbundet som betesmark. Det är därför av stor betydelse att beslutet om ombildning utformas så att renskötseln fortsatt kan bedrivas utan hinder.

För att renskötseln ska fungera krävs betesro, att renarna kan vistas och beta ostört.
Ormberget–Hertsölandet är ett område som ofta påverkas av friluftsliv och annan mänsklig aktivitet, vilket redan i dag innebär störningar. Om reservatet samtidigt tillåter ytterligare exploatering, som nya leder eller vägdragningar, riskerar betesron att försämras ytterligare.
Detta skulle få direkt negativa konsekvenser för renskötseln i området.

Kommunens kommentar:
Det ombildade reservatet tillåter inga nya exploateringar än det som tidigare gällde. Se nedan gällande Norrleden.

Samebyn anser att det i reservatsbeskrivningen uttryckligen ska anges att renskötsel bedrivs inom området. Detta är nödvändigt för att reservatets förvaltning, skötselplan och framtida beslut ska utformas med hänsyn till den pågående renskötseln och den samiska kulturen.
Vidare bör ordningsföreskrifterna kompletteras med att hundar ska hållas kopplade eller under

sådan uppsikt att de inte stör renar.

Kommunens kommentar:
I det tidigare reservatsbildningsbeslutet nämns inte renskötseln specifikt, vilket var en brist. ***Skrivningar om att renskötsel bedrivs i området införs i det nya beslutet.***

Vad gäller koppling av hundar så finns en föreskrift som gäller 1 maj – 31 juli (Föreskrift C6). Detta är utöver vad som gäller i nationell lagstiftning som uttalar att hundägares alltid ansvarar att hålla sin hund under sådan uppsikt att den inte orsakar skador eller avsevärda olägenheter. I 16 § Lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter framgår att hundar under tiden den 1 mars till 20 augusti ska hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. Det finns inget motiv som grundar sig i reservatets syfte att införa ytterligare restriktioner i området.

Samebyn anser även att möjligheten att uppföra, underhålla och reparera stängsel inom området måste säkerställas. Renskötseln kräver vid vissa tider på året tillfälliga eller permanenta inhägnader för att kunna skilja, samla och skydda renar. De föreslagna reservatsföreskrifterna förbjuder i dagsläget uppförande av stängsel utan kommunens Tillstånd, vilket är orimligt för den lagstadgade renskötselverksamheten. Föreskrifterna måste därför kompletteras med ett uttryckligt undantag som tillåter samebyn att uppföra och underhålla stängsel och andra anläggningar som krävs för renskötselns genomförande.

Kommunens kommentar:
Kommunen delar denna brist. ***Ett undantag skrivs in som säger att renskötsel enligt rennäringslagen får utövas i området.***

Samebyn motsätter sig också att reservatet Tillåts omfatta den planerade vägdragningen för Norrleden. En ny väg genom reservatet skulle skapa en kraftig fysisk och funktionell barriär som allvarligt försvårar renarnas naturliga rörelser och samebyns möjligheter att bedriva renskötsel. Det är inte acceptabelt att reservatsföreskrifterna öppnar för denna typ av exploatering inom ett skyddat område.

Kommunens kommentar:
Ombildningen innebär inte att reservatet som sådant tillför någon ny väg till landskapet, utan vägen ligger där i planeringsförutsättningarna oavsett reservat eller inte. Det enda som reservatet gör är att förhålla sig till den eventuella framtida vägen som det beslutats om i andra sammanhang.

Vägens funktion och preliminära sträckning utgår ifrån kommunala beslut som tagits i andra sammanhang och kommit till uttryck i kommunens översiktsplan. Vägens pla-

cering var i det tidigare reservatsbeslutet anpassat efter den då gällande översiktsplanen från 1990-talet och var knuten till en förutbestämd korridor. Det innebär att intrånget, dvs inskränkningen i reservatets syfte, fanns med redan när reservatet bildades 2009. Fördjupade studier av vägens funktion har efter detta lett till slutsatsen att den korridoren inte var ändamålsenlig och att den därför behöver flyttas. I den nu gällande översiktsplanen har som följd av detta en ny korridor markerats som rekommenderad sträckning. Denna förändring är ett av motiven till att naturreservatet behöver revideras, för att korridoren inte ska ligga på fel plats i förhållande till översiktsplanen. I förslaget till ombildning av reservatet har en utritad korridor i karta ersatts med generella föreskrifter som reglerar hur vägen, med vilka hänsyn, den får byggas. På så sätt skrivs en större flexibilitet in som ger förutsättningar för bättre anpassningar till faktiska förhållanden än en "låst" korridor, både sett till teknisk funktion och till ett större utrymme att ta hänsyn till andra värden. Det blir en fråga för kommande planeringsskeden och miljöprövningsprocesser att hantera de olika intressen som kan beröras.

Luleå kommun måste redovisa hur förslaget påverkar renskötseln och genomföra samråd med Gällivare skogssameby innan beslut fattas. För att förslaget ska kunna ligga till grund för ett beslut behöver det kompletteras med en analys av renskötselns användning av området, och föreskrifterna måste utformas så att renskötselns behov och samebyns rättigheter tillgodoses inom reservatet.

Kommunens kommentar:
Förslaget påverkar inte renskötseln. Det är ett sedan länge (2009) befintligt naturreservat som ombildas, med marginella gränsjusteringar och i övrigt inga förändringar gällande föreskrifter etc som har betydelse för renskötseln. Dock blir det en ökad tydlighet att renskötsel kan bedrivas obehindrat i området genom det tillägg i undantagen som anges ovan. Föreliggande skriftliga hantering utgör samråd med samebyn, där avgivna synpunkter har tagits om hand och tillmötesgåtts – och som redovisas i denna samrådsredogörelse.

Luleå Energi-koncernen

Luleå Energi-koncernen meddelar att de ser positivt på tillägget att kraftledningsgator får röjas och att de i övrigt inte har några synpunkter.

Norrbottens ornitologiska förening

Vi ser med tillfredställelse att området utvidgats enligt bilaga 4. De justerade nya gränserna har enligt vår mening ingen negativ effekt på naturreservatets syften och de naturvärden som det avser att skydda. Däremot vore det önskvärt med ytterligare en utvidgning så att sump- och strandskogen vid Bodvi-

ken och söder Revelsudden också inkluderades i reservatet. Inom detta område finns flera rödlistade hackspettarter.

Kommunens kommentar:
Ang utvidgning vid Bodviken. Se ovan om Naturskyddsföreningens yttrande rörande östra strandlövskogen söder om Bodviken.

Reservatsföreskrifter
Förbud enligt A.13. Inom delområde 3, den gröna zonen med strikt naturskydd, bör kommunen inte ge några tillstånd för ledningar, med undantag för ledningar fram till fastighet som ligger som enklav inom reservatet. I de fall sådant tillstånd ges ska ledningar dras längs/invid befintliga vägar eller ledningsgator.

Kommentar:
De kraftledningar som en extern aktör planerar att bygga genom reservatet prövas separat genom tillståndsmyndigheten (koncession) Energimarknadsinspektionen. En separat prövning behövs också gentemot reservatsföreskrifterna, vilket görs hos Luleå kommuns miljö- och byggnadsnämnd. Nödvändiga hänsyn och eventuella kompensationsåtgärder beslutas av respektive myndighet. Prövningen förutsätter att reservatets syften kan bibehållas, men den bedömningen görs av myndigheterna och inte i föreliggande reservatsbildningsbeslut. Det tillståndsvillkor för ledningar som fanns i det gamla reservatsbeslutet är i grunden ett sätt att balansera viktiga samhällsintressen, där bedömningen gjorts att ett visst utrymme för att anlägga nya ledningar bör finnas även efter att området inrättats som naturreservat. Föreskriften ligger kvar oförändrad i det nya beslutet och innebär alltså inget nytt ställningstagande i frågan. Vid eventuell tillståndsgivning ska, på samma sätt som vid andra prövningar, syftena med reservatet vara ledande i bedömningarna. Allt ovanstående gäller oavsett vilket delområde i reservatet som berörs. Inga nya föreskrifter som skulle ge ytterligare begränsningar för ledningar är aktuella att införa.

Undantaget från föreskrifterna punkt A.8 angående ny väg (Norrleden) innebär att reservatet i praktiken klyvs i två delar. Sedan tidigare finns det planerade intrång i reservatet i form av vätgasledningar och kraftledningar vilket kräver ingrepp i framför allt skogsmark. En väg innebär därutöver buller och förändrad hydrologi i området. Alternativa lösningar till Norrleden, genom anpassning av befintliga vägar, bör därför utredas som ett förstahandsalternativ innan någon korridor avgränsas. OM en väg trots allt byggs så bör kompensatoriska åtgärder vidtas, i form av utökning av reservatet att omfatta även ovannämnda strandskogar mot Bodviken och Revelsudden.

Kommunens kommentar:
Ombildningen av reservatet innebär inget nytt ställningstagande till Norrleden. Vägens funktion och preliminära sträckning utgår ifrån kommunala beslut som tagits i andra sammanhang och kommit till uttryck i kommunens översiktsplan. Vägens placering var i det tidigare reservatsbeslutet anpassat efter den då gällande översiktsplanen och var knuten till en förutbestämd korridor. Det innebär att intrånget, dvs inskränkningen i reservatets syfte, fanns med redan när reservatet bildades 2009. Fördjupade studier av vägens funktion har efter detta lett till slutsatsen att den korridoren inte var ändamålsenlig och att den därför behöver flyttas. I den nu gällande översiktsplanen har som följd av detta en ny korridor markerats som rekommenderad sträckning. Denna förändring är ett av motiven till att naturreservatet behöver revideras, för att korridoren inte ska ligga på fel plats i förhållande till översiktsplanen. I förslaget till ombildning av reservatet har en utritad korridor i karta ersatts med generella föreskrifter som reglerar hur vägen, med vilka hänsyn, den får byggas. På så sätt skrivs en större flexibilitet in som ger förutsättningar för bättre anpassningar till faktiska förhållanden än en "låst" korridor, både sett till teknisk funktion och till ett större utrymme att ta hänsyn till andra värden. Artförekomster och naturvärden etc som identifierats nu och i framtiden när den konkreta planeringen av vägen eventuellt inleds, kommer därmed att ges bättre förutsättningar att vara styrande för intrångets lokalisering och utformning. Det blir då en fråga för kommande planeringsskeden och miljöprövningsprocesser att hantera, vilket även gäller eventuella kompensationer som kan bli aktuella. Att införliva strandskogen vid Bodviken är inte aktuellt nu (se vidare kommentaren om Naturskyddsföreningens yttrande rörande östra strandlövskogen söder om Bodviken).

Undantaget under C.3 Ordningsföreskrifter vad avser fiske och jakt bör kompletteras med att de svaga skogshönsstammarna av tjäder, orre och den rödlistade arten järpe ska undantas från jakt.

Kommunens kommentar:
Jakt och fiske i området regleras genom gällande lagstiftning. Eventuella behov av begränsningar med avseende på svagare populationer av olika arter som är jaktbara förutsätts hanteras av ansvariga myndigheter. Ett naturreservatsförordnande är ett mindre lämpligt verktyg för att fridlysa arter från jakt. Populationsstorlekar kan variera över tid medan naturreservatsföreskrifter är konstanta till sin karaktär och kan inte ändras för att vid varje tidpunkt hantera frågan på ett funktionellt sätt.

Miljö- och byggnadsnämnden, Luleå kommun
Synnerliga skäl
För att upphäva ett befintligt naturreservat krävs enligt miljöbalken (7 kap. 7 §) att synnerliga skäl föreligger. I det aktuella förslaget saknas en tydlig redovisning av sådana skäl, särskilt vad gäller upphävandet av tidigare föreskrif-

ter och införandet av nya undantag. För att säkerställa rättssäkerhet och långsiktigt skydd av naturvärden bör dessa skäl tydligt framgå i beslutsunderlaget.

Kommunens kommentar:
Motiven till de synnerliga skälen har förtydligats. *Se ovan ang länsstyrelsens synpunkt i frågan.*

Reservatsföreskrifter – synpunkter och förbättringsförslag
Dubbelregleringar och förenklingar:

- Föreskrifterna A9 och A10 kan ses som överflödiga då deras innehåll redan täcks av A1. En sammanslagning eller strykning skulle kunna bidra till ökad tydlighet.
- Föreskrift C10 om vedanvändning regleras redan av C1, vilket innebär att C10 kan ses som en dubbelreglering.

Kommunens kommentar:
A9 och A10 täcks inte självklart av A1. A1 handlar om vad som inte får skadas. A9 och A10 handlar om företeelser som inte får tillföras reservatet, vilka i och för sig indirekt kan medföra en skada – men för att öka tydligheten att dessa företeelser i sig är förbjudna bör de stå kvar.

C10 täcks indirekt in av C1, men för att öka tydligheten för besökare om vad som gäller i området är det en fördel om just vedtäkt också explicit är förbjudet. Föreskriften riskerar inte att komma i konflikt med C1.

Tillståndsplikt och undantag:

- Föreskrift A13 om stängsel och ledningar kan komma i konflikt med andra föreskrifter (A1, A2, C1–C3). Det är viktigt att säkerställa att tillståndspliktiga åtgärder inte strider mot reservatets syfte.
- Undantag som A6 (kraftledningsgator) och A8 (vägbyggnation) innebär i praktiken förhandsdispens, vilket enligt miljöbalken inte är förenligt med principen om tidsbegränsade dispenser. Dessa undantag bör därför omprövas eller förtydligas för att säkerställa att de inte underminerar reservatets syfte.
- Undantag C4 (siktröjning vid älgjaktpass) bör ses över då det riskerar att strida mot reservatets syfte.

Kommunens kommentar:
Angående A13. Det tillståndsvillkor för ledningar som fanns i det gamla reservatsbeslutet är i grunden ett sätt att balansera viktiga samhällsintressen, där bedömningen gjorts att ett visst utrymme för att anlägga nya ledningar bör finnas även efter att området inrättats som naturreservat. Föreskriften ligger kvar oförändrad i det nya beslu-

tet och innebär alltså inget nytt ställningstagande i frågan. Vid eventuell tillståndsgivning ska, på samma sätt som vid andra prövningar, syftena med reservatet vara ledande i bedömningarna. Det är som vid flertalet åtgärder som medges med tillståndskrav eller undantag att de kan medföra viss påverkan på vegetation och mark etc (och därmed synas ligga i konflikt med bl.a. A1 och A5), men det får i så fall prövas i det enskilda fallet huruvida t.ex. ett dispenskrav utlöses. Inga nya föreskrifter som skulle ge ytterligare begränsningar för ledningar är aktuella att införa.

Undantagen A6 och A8 skiljer sig inte från andra generella undantag. Det är gängse norm att införa undantag mot föreskrifter i naturreservat, vilket inte ska ses som en förhandsdispens. Nämnda undantag kan möjligen anses skilja ut sig genom den storleksordning av åtgärden som de kan ge utrymme för. Dock är det ingen skillnad i sak eller princip utan bara i omfattning. Vid alla åtgärder som görs i reservat så är syftet alltid vägledande vid avvägningar.

Angående undantag C4 gäller samma resonemang som ovan. Det finns mycket som riskerar att strida mot syftet vid en rigid tolkning av detta, både sådant som inte fångats upp av förbuden och inom ramen för undantagen. Undantag behöver finnas för att ge utrymme för aktiviteter och åtgärder som är pågående och rimligen bör få fortsätta. Vid ett omvänt resonemang skulle inga undantag kunna föreskrivas eftersom de de facto medger åtgärder som annars strider mot ett förbud och därmed skulle kunna sägas riskera syftet. Syftet handlar om att bevara naturvärden på en övergripande nivå och naturtyper i gynnsamt tillstånd, vilket innebär att en mindre siktröjning vid älgpass inte är något hot. Alla föreskrifter sammantaget, förbuden och de undantag som finns, definierar reservatets skyddsnivå och därmed hur syftet uppnås.

Strandskydd:

- Föreskrift A7 om siktröjning vid stugor riskerar att komma i konflikt med strandskyddslagstiftningen. För att undvika rättsliga oklarheter bör föreskriften harmoniseras med gällande lagstiftning och tydliggöras för berörda fastighetsägare.

Kommunens kommentar:
Naturreservatsförordnandet hanterar inte andra lagar och regler som gäller oavsett om området är naturreservat eller inte. Man måste förutsätta att gällande lagstiftning efterlevs av envar och att berörda myndigheter handhar dessa oberoende av föreskrifterna i reservatet. Det framgår också av föreskrifterna att det som redan gäller fortsätter att gälla, då de inleds med frasen "Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att…". Bara för att en åtgärd är tillåten inom ramen för naturreservatets föreskrifter betyder det inte att den inte kan beröras av ett annat förbud eller regleringar, såsom strandskyddet enligt miljöbalken eller i andra lagrum.

Övriga synpunkter:

- Föreskrift C8 om motorfordon är redan reglerad i terrängkörningsförordningen och kan därför ses som överflödig.

Kommunens kommentar:
Synpunkten äger viss relevans. Dock kan man hävda att utöver denna föreskrift täcks flera av förbuden i reservatet helt eller delvis av andra gällande lagar och förordningar. Reservatets föreskrifter bör vara så heltäckande som möjligt inom respektive företeelse som förbjuds eller regleras. Detta för att luckor i eller tolkningar av redan gällande lagar inte ska riskera att medge åtgärder eller aktiviteter som kan riskera reservatets syfte. Till exempel kan det råda oklarheter gällande vad som är en väg (dvs vad som inte är "terräng" och därmed inte skulle träffas av terrängkörningslagen) eller vad som t.ex. är andra leder eller spår i området. Därför är motortrafik förbjuden inom naturreservatet i sin helhet, men med undantag för "därför avsedda vägar". Synpunkten föranleder ingen ändring därav.

Bilaga 7

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till Luleå kommun. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Ekonomiska konsekvenser av ombildningen av naturreservatet Ormberget-Hertsölandet

Det befintliga naturreservatet Ormberget-Hertsölandet som bildades 2009 omfattar drygt 2100 ha land, varav 1545 ha utgör skog. Inom området bedrivs idag skogsbruk på 1085 ha av skogsmarken. Övriga delar är avsatta för naturvårdsändamål och har skydd enligt naturreservatets föreskrifter. Inom de delarna utförs i princip inga åtgärder utan ”skötseln” består av fri utveckling enligt gällande skötselplan. I den avsatta skogen i Ormbergsområdet kan det förekomma vissa mindre insatser för att stärka områdets rekreationsvärden.

I delområdet där skogsbruk är tillåtet sköts och brukas skogen skonsamt med stor hänsyn till natur- och rekreationsvärden, där virkesuttaget sker genom metoder som samtidigt tjänar till att stärka ingående värden.

Den föreslagna gränsjusteringen innebär en nettoökning av reservatets landareal på ca 120 ha. Skogen i tillkommande ytor har samma karaktär som den i reservatet och sköts idag med samma utgångspunkter – beroende på det tätortsnära laget och befintliga naturvärden. Brukandet av skogen inom reservatet som helhet kommer enligt det nya förslaget till reservatsbildning att fortsätta med likadan inriktning som tidigare. Skillnaden är att det blir en tydligare styrning genom föreskrifterna med hänsyn till natur- och rekreationsvärden. I praktiken skiljer sig skötseln, sett till metod och omfattning, inte särskilt mycket från det brukande som kommer att ske på hela det kommunala skogsinnehavet med ledning av kommunens skogspolicy.

Sammanfattningsvis kommer reservatsbildningen i sig inte att medföra några ökade kostnader för kommunen kopplade till skogsbruket.

Det finns inga tillkommande krav i lagstiftning eller från andra myndigheter om åtgärder eller arbetsinsatser som skulle vara kostnadsdrivande. Kommunens administrativa förvaltning av marken ökar inte. Praktisk övervakning av områdena fortgår inom gängse markförvaltning. Kommunens miljö- och byggnadsnämnd är tillsynsmyndighet över naturreservaten. Förutsebar tillsyn är eventuella punktinsatser i form av dispensärenden eller vid klagomål om brott mot reservatsföreskrifterna. Detta är en del i nämndens ordinarie myndighetsarbete som är självfinansierat genom tillsynsavgifter.

Ombildningen av reservatet innebär heller inga nya åtaganden gällande anläggningar, vandringsleder, rastplatser m.m. Allt sådant är frivilliga åtgärder

som kommunen kan välja att utveckla oavsett om man bildar ett nytt reservat eller inte.

Den befintliga skyltningen av entréer till reservatet börjar bli i skick att den i närtid behöver ses över. Vissa skyltar kan behöva bytas ut eller kompletteras och i det sammanhanget är det lämpligt att eventuella korrigeringar görs för att uppdatera innehållet till de nya förutsättningarna. Kostnaderna för detta hanteras i infrastruktur- och servicenämndens ordinarie budgetprocess.

Örjan Spansk
Kommunekolog

§ 107

Bildande av naturreservatet Degerö-Börstskär

Ärendenr 2026/402-3.3.4.4

Kommunstyrelsens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Degerö-Börstskär med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara *Naturreservatet Degerö-Börstskär*.
2. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 5 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
3. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Reservationer

Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD) och Thomas Söderström (L) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis. Den första gruppens fem reservat beslutades av kommunfullmäktige under 2025. Degerö-Börstskär ingår i den andra gruppen och är nu föremål för bildande.

Utifrån föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reservatet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Degerö-Börstskär utgör ett komplett skärgårdslandskap med naturskog, mångfacetterade strandmiljöer med vikar, uddar och grundområden, små sjöar och andra naturtyper med höga naturvärden. Områdets betydelse för friluftslivet stärker skyddsmotivet.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar och berörda sakägare.

Inkomna synpunkter har medfört några mindre justeringar i texter och föreskrifter, vilket framgår av samrådsredogörelsen, men inget som påverkar inriktningen för reservatet. Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby och Naturskyddsföreningen i Luleå uttalar sig positivt till bildandet.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2026-04-20 § 33 föreslagit kommunfullmäktige besluta med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Degerö-Börstskär med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Degerö-Börstskär, och att fastställa bifogad skötselplan (bilaga 5 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Samt att de i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.
Vid ärendets behandling reserverade sig Sana Suljanovic (M) mot beslutet.

Sammanträdet

Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Samuel Ek (KD) och Thomas Söderström (L) föreslår avslå förslaget.

Evelina Rydeker (MP) och Christer Stenberg (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Arne Nykänen med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslaget.

Dialog

Förslaget har remitterats till Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Luleå Miljöresurs AB/Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Luleå skärgårdsförening samt berörda sakägare.

Dialog har även skett inom kommunen mellan kommunstyrelseförvaltningen, infrastruktur- och serviceförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Beskrivning av naturreservatet Degerö-Börstskär i Luleå kommun, KLF Hid: 2026.4401
- Ekonomiska konsekvenser av bildandet av naturreservatet Degerö-Börstskär, KLF Hid: 2026.4402
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Degerö-Börstskär, KLF Hid: 2026.4400
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2026-04-20 § 33, KLF Hid: 2026.4636

Beskrivning av naturreservatet Degerö-Börstskär i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Degerö-Börstskär
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	203 ha (varav land 110 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Degerön 1:11, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att bevara och utveckla områdets värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Skogsbiotoper, stränder, våtmarker och andra naturtyper ska få utvecklas naturligt, liksom de processer och strukturer som präglar dessa miljöer. Reservatet ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Syftet är även att den genom landhöjningen kontinuerligt nybildade marken och de naturliga biologiska och geologiska processer och successioner som följer härav ska bevaras. Reservatet omfattar således även ett vattenområde utanför den nuvarande strandlinjen.
Inom ramen för ovan nämnda syften ska reservatet ge möjlighet till naturupplevelser, friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna friluftsliv i skärgårdsmiljö där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.

- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv.

- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.
- Skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling.
- Den genom landhöjning och andra naturliga processer kontinuerligt nybildade marken tillåts utvecklas naturligt.
- Strand- och grundområdens naturliga processer och strukturer bevaras
- Historiskt nyttjande såsom bete och annat bevarande av öppna biotoper kan ske där så är lämpligt.
- Främmande arter som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen i reservatet tas bort, i de fall det är möjligt.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis allmän båtbrygga och rastplats.
- Alla åtgärder i reservatet planeras så att körskador och annan påverkan på markskiktet undviks.
- Besökare informeras om reservatets naturvärden.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning och dylikt. Motoriserade aktiviteter, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga naturvärdena knutna till en omväxlande och komplett skärgårdsmiljö. Området utgör en helhetsmiljö i den yttre skärgården med naturskog, mångfacetterade strandmiljöer med vikar, uddar och grundområden, små sjöar och andra naturtyper, som alla bidrar till reservatets skyddsvärde. Området har likväl höga rekreativa värden.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t.ex. genom att spränga, borra, schakta, dika, dämma, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
3. Uppföra byggnad eller annan anläggning.
4. Anlägga väg.
5. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.
6. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.
7. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

8. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
9. Anlägga stängsel eller ledning i luft, mark eller vatten.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av befintliga byggnader och andra anläggningar eller vidmakthållande av anläggningarna funktion genom t.ex. muddring till allmän brygga.

3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för åtgärder som syftar till att vidmakthålla funktionen hos befintliga båtplatser, t.ex. genom underhållsmuddring eller reparation av pirar.

4. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll, utvecklande och uppförande av stigar, spår, utsiktsplatser och andra mindre anläggningar för det allmänna friluftslivets behov. Härvid får exempelvis lättare röjning utföras vid stigar, rastplatser och utsiktsplatser samt även träd och grenar som fallit över eller riskerar att falla över anläggningarna flyttas respektive läggas omkull.

5. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll av sjömärken eller röjning för vidmakthållande av dessas funktion.

6. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för vård, synliggörande eller undersökningar av fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar och kulturmiljöer.

7. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för nyttjande av de rättigheter som följer av gällande servitut vilka belastar reservatets fastigheter.

8. Förskrifterna ska inte utgöra hinder för betesdrift med tamdjur eller anläggande av stängsel för att inhägna djuren.

9. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.

10. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för att bedriva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437).

11. Terrängskoter får köras vid väl snötäckt mark av fritidshusägare närmaste lämpliga väg mellan stranden och huset.

12. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.

2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.

3. Anläggande och underhåll av stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.

4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
5. Upprättande och underhåll av anläggningar för sjösäkerhet.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t.ex. gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t.ex. borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.
4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
2. Bär- och marksvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.
4. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).
5. Terrängskoter får köras vid väl snötäckt mark av fritidshusägare närmaste lämpliga väg mellan stranden och huset.

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Kulturhistoriska lämningar

Inom området finns ett gammalt fiskeläge som utgör *övrig historisk lämning*.

Skoterförbud
Reservatets landområden omfattas av det generella skoterförbud som gäller öarna i Norrbottens skärgård. Undantaget är körning närmaste väg från stranden till stuga.

Redogörelse för ärendet

Degerö-Börstskär har varit reserverat för naturvård och friluftsliv sedan åtminstone 1990-talet. I kommunens översiktsplan från 1990 är rekommendationen att bevarandeintressena ska vara styrande för mark- och vattenanvändningen.

I kommunens naturvårdsplan från år 2000 (reviderad 2010) pekas området ut som mycket värdefullt, där det är klassat till den högsta naturvärdesklassen, vilket betyder att området ska prioriteras i kommunens naturvårdsarbete.

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Degerö-Börstskär var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till dåvarande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

I den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) är rekommendationen fortsatt att Degerö-Börstskär ska inrättas som kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Luleå skärgårdsförening samt berörda sakägare.

Yttranden har inkommit från flera av remissinstanserna. De synpunkter som framförts och kommunens kommentarer till dessa redovisas i samrådsredogörelsen (bilaga 3). Den enda förändring som gjorts i föreskrifterna, föranledd av inkomna synpunkter, är ett tillägg som ger undantag för att återinföra bete i området. I övrigt har synpunkterna inte medfört annat än justeringar som har marginell betydelse för reservatets utformning.

Ingen instans har framfört invändningar mot reservatsbildningen och flertalet meddelar att man inte har några erinringar. Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby och Naturskyddsföreningen i Luleå uttalar sig positivt till bildandet.

Kommunens bedömning

Området är en skärgårdsmiljö som är värdefull såväl ur naturvårdssynpunkt som för rekreation och friluftsliv. Reservatet omfattar naturskog, flikiga och grunda vikar, artrika strand- och grundområden, små tjärnar, våtmarker och hällmarker. I området förekommer ett flertal rödlistade och andra ovanliga arter. Reservatets relativa tillgänglighet med egen båt och förekomsten av stigar och andra anläggningar gör att området också har stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur.

Skogsavverkning eller andra åtgärder som skadar mark eller vegetation på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets naturvärden och opåverkade och ostörda karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla allmänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvärdena ytterligare om den tillåts utvecklas genom naturliga processer. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar* och *Hav i balans samt levande kust och skärgård* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Inom den nationella folkhälsopolitikens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är viktiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Reservatsbildandet bidrar till ett flertal av Sveriges tio friluftslivsmål.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenlig med kommunens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekommendationen att området ska inrättas som nytt naturreservat.

Reservatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret och som enligt 3 kap 9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Området ligger också inom riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap 6 § och 4 kap 2 § och kommunen bedömer att reservatsbildningen inte heller påverkar de riksintressena i negativ riktning. Reservatet berör riksintresse för vattenbruk (yrkesfiske) enligt 3 kap 5 §. Reservatet innebär inga inskränkningar i fisket. Området ingår i Gällivare skogssamebys vinterbetesområde. Reservatsbildningen med dess syfte och föreskrifter försämrar inte möjligheterna till nyttjande för det ändamålet. Kommun bedömer därför att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Beskrivning av området

Area:	ca 203 ha, varav land ca 110 ha
Naturtyper:	Skogsmark ca 92 ha, varav produktiv skog ca 88 ha Öppen våtmark ca 3 ha Strandäng ca 3 ha Block-grusmark ca 10 ha Hällmark ca 2 ha Vattenområde ca 93 ha

Naturreservatet ligger i den yttre skärgården i Luleå kommun och omfattar huvuddelen av ön Degerö-Börstskär och några mindre kobbar och skär inom det vattenområde som reservatet avgränsar.

Ögruppen är mångformig och har en heterogen strandlinje med ett flertal vikar och uddar. Ett par av öns före detta vikar har snörts av och utgörs nu av glosjöar som har förbindelse med havet. Havets omdanande processer har sköljt bort moränen på ett flertal platser och hällar ligger därmed i dagen.

Biotopvariationen i området är stor. Här finns naturskogar, flikiga och grunda vikar, artrika strand- och grundområden, små tjärnar, våtmarker och hällmarker. Skogens naturskogskvaliteter varierar. Till del är skogen påverkad av skogsbruk, men värdekärnor finns, där det förekommer träd av ansenlig ålder och mycket död ved.

Väl utvecklade strandängar förekommer på några ställen, till exempel vid Bakviken innanför ön Storgrundet. Här finns i stranden ett flertal moränryggar och mellan dessa blir växtligheten på sina ställen rik. Bland strandängsväxterna märks bl a strandrödtoppa. Ett annat exempel är stranden på norra sidan av Börstskärshamnen. Här växer bland annat ormtunga rikligt.

Norr om Börstskärshamnen upp mot och runt tjärnen med namnet Ängen finns ett relativt stort sammanhängande grannaturskogsområde. Lågor med basala stambrott förekommer rikligt och på en del växer harticka och kötticka. Vid Ängens sydvästra hörn finns ett område med många gamla vindfällen. Norr om tjärnarna innanför Börstskärshamnen är en bård med mycket död ved också lämnad. I den östligaste delen är skogen sumpskogsartad. Uppe på

Börstskärsberget växer en gammal hällmarkstallskog. En del äldre lågor och enstaka torrakor finns samt här.

Öarnas djurliv, främst bland fåglar, är välkänt rikt. Den stora biotopvariationen med naturskog, små tjärnar, vikar och grundområden ger utrymme för många arter. Tretåig hackspett lämnar sina typiska hackmärken i grannaturskogen. Fiskgjuse, storlom, småspov, spillkråka, talltita och korp kan också nämnas. Vikar, grundområden, strandängar och tjärnarna på ön lockar änder, vadare och andra sjöfåglar. Naturskogarnas inslag av död ved ger förutsättningar för en mångfaldig fauna av insekter och andra småkryp.

Området har i gångna tider, åtminstone delvis, nyttjats för bete med får och eventuellt getter. Spår av detta går att se främst genom rester av instängsling i anslutning till de små sjöarna på huvudön och på Lillön (som är det inofficiella namnet på halvön utanför Börstskärshamnen). Påverkan på vegetation av beteshävden kan möjligen spåras, men är antagligen av underordnad betydelse för dagens förhållanden. Namnet på sjön vid reservatets norra del, Ängen, antyder också historiskt nyttjande för foderproduktion där.

Sammanfattningsvis har ögruppen i sin helhet mycket höga naturvården. Den omfattande biotopvariationen ger utrymme för stor biologisk mångfald. Naturtyperna är generellt naturligt utvecklade med stor dynamik, främst i strandområdena där den pågående landhöjningen kontinuerligt förändrar landskapet och förutsättningarna för organismsamhällena. Även om en del av skogen är påverkad av skogsbruk så finns mycket bevarat som har förutsättningar för arter som kräver lång kontinuitet av strukturer och naturlig dynamik för att kunna leva och sprida sig.

Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom en kommunal brygga. Annars finns goda förutsättningar att ströva fritt i området, längs stränderna eller i skogen – eller nyttja badklippor eller någon av de små sandstränder. Utsikten från Börstskärsberget är anslående.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 4.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

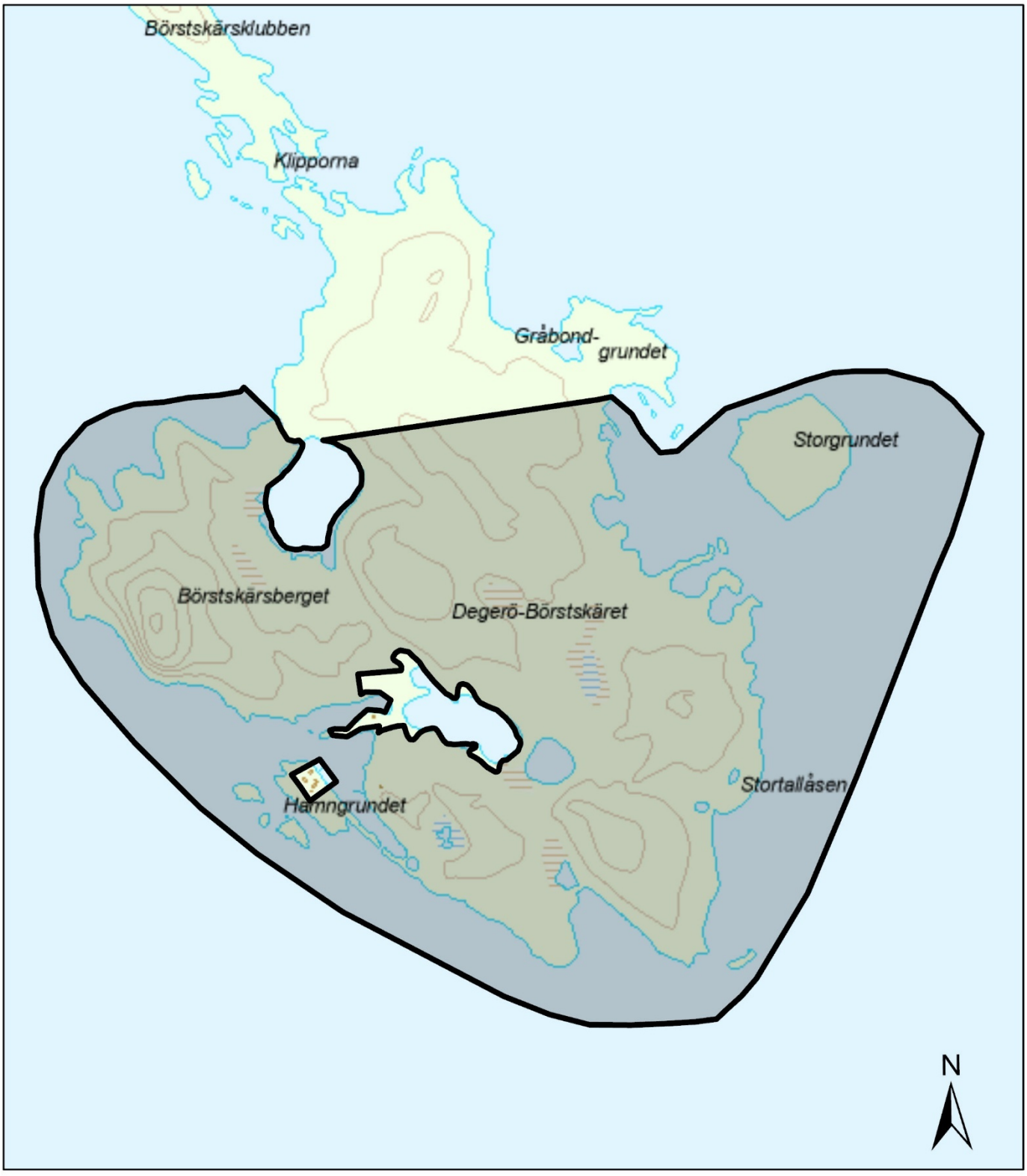
Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Samrådsredogörelse

4. Hur man överklagar
5. Skötselplan

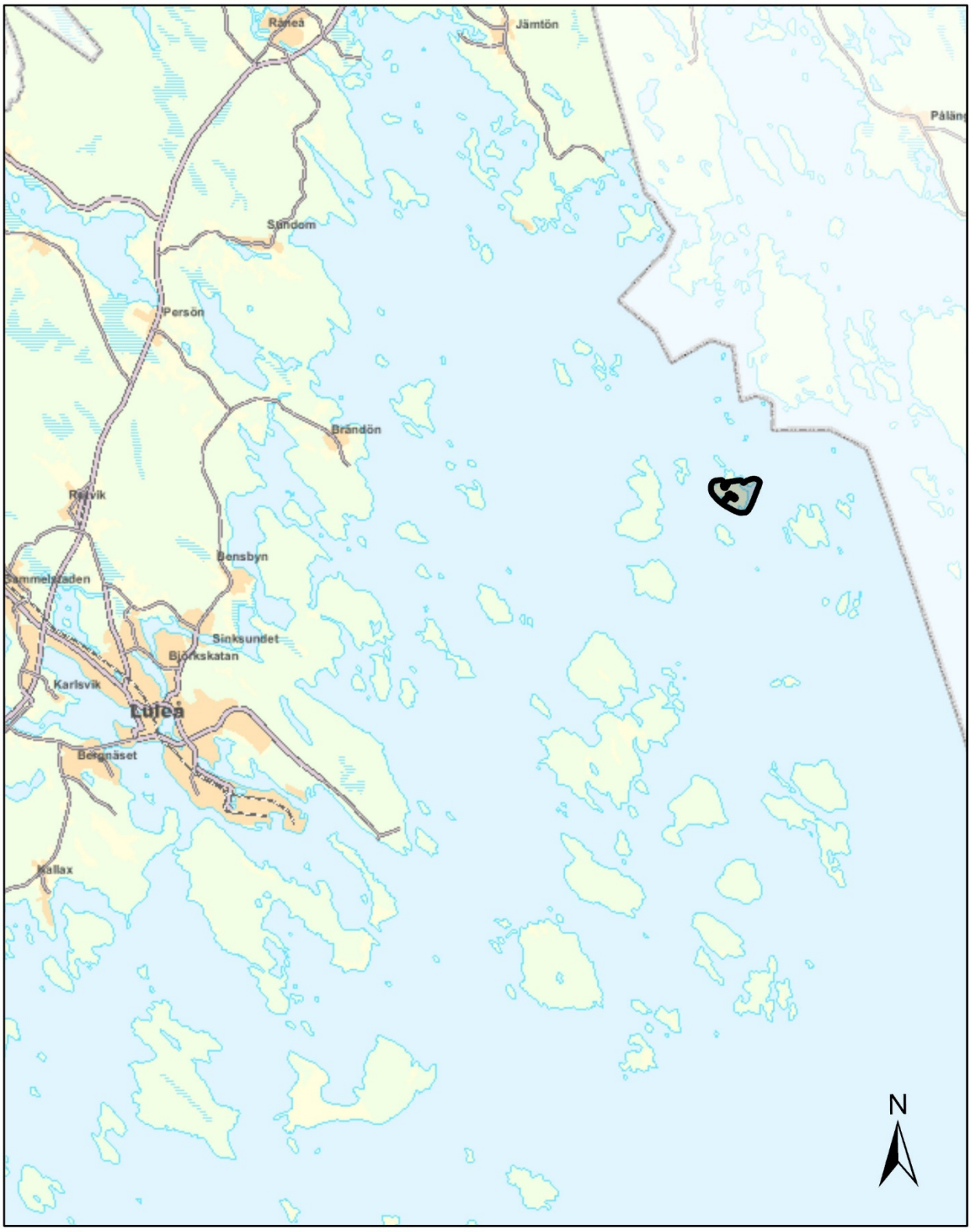
Bilaga 1

Naturreservatets avgränsning

Bilaga 2

Översiktskarta

Råneå
Jämtön
Sundom
Persön
Brändön
Råtvik
Bensbyn
Sunderbyn
Sunderbyn
Sunder

Bilaga 3

Samrådsredogörelse

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Luleå skärgårdsförening samt rättighetsinnehavare i området.

Nedan redovisas en sammanställning av inkomna synpunkter. I sammanställningen är det som uppfattas som konkreta synpunkter refererade eller inklippta, främst invändningar eller förslag på förändringar. Andra delar i yttrandena, såsom bakgrundstexter, bekräftande synpunkter eller meddelanden om att man inte har någon synpunkt har här utelämnats.

Luleå kommuns kommentarer redovisas i *kursiv* stil under varje synpunkt. I det fall synpunkten medfört någon förändring i reservatets utformning tydliggörs det med ***fet kursiv*** stil.

Rågranne

En fastighetsägare i anslutning till reservatet (omsluts av reservatet), tillika servitutinnehavare inom området framför synpunkter. Bland annat påtalar denne det historiska nyttjandet för bete inom området och att han har ett produktionsplatsnummer för ändamålet. Önskemålet är att återinfört bete ska vara möjligt. Övriga synpunkter sammanfattas i följande punkter:

a. Frigöra och skylta kallkällan samt det gamla fiskeläget.
b. Röja sly och annan igenväxning runt gästhamnens "samtliga" klipphällar samt gallra skogen i närheten av besöksstugan för att återställa öppenhet och besöksattraktivitet.
c. Anlägga och skylta vandringsstig till utsiktspunkten på berget i sydväst samt i dess förlängning, vidare ner till de två sandstränderna på västsidan. Mellan stränderna bör en grillplats anläggas som ersättning för den spontana eldningsplats som uppstått genom åren.
d. I skötselplanen säkerställa att den öppna klipphälls- och skogsmiljön närmast gästhamnen återställs, inklusive vyn mot öppet hav.
e. Återinföra namnet Lillön på skäret med fastigheterna.
f. I skötselplanen för Lillön som helhet bevara den öppna biotopen som under seklerna uppstått genom stor mänsklig påverkan genom veduttag, fiske och djurhållning (slyröjning och betning) under hundratals år, sannolikt intensifierat före/efter 30/40-talet tidigare ägare eller brukare. Nuvarande fastighetsä-

gare föreslås skötselansvar.
g. Noteras att servitutet för 1:17 medger båtuppläggning/brygga inom hela Lillön, ej begränsat till fastighetsindelning 1:17.
h. Säkerställa att reservatsbildningen i sin helhet eller delar möjliggör fortsatt eller framtida djurhållning genom SE219843 (eller annat SE-nummer om annan djurhållare tar vid).

Kommunens kommentar:
Området har historiskt, åtminstone delvis, nyttjats för bete med får och getter. Oklara uppgifter gör gällande att det pågått fram till andra världskriget. Extensivt bete bör inte äventyra syftet med reservatet utan kan tillföra mer variation i vegetationen och därmed skapa ytterligare naturvärden i området. ***Ett undantag till föreskrifterna har införts som möjliggör framtida bete och skötselplanen har anpassats därefter.***

Föreskrifterna medger underhåll av gästhamnen och angränsande klipphällar m.m., exempelvis genom slyröjning. Det framgår också av skötselplanen vilka ytor det handlar om, bland annat Lillön. Det finns även utrymme att röja tillkommande ytor om man kan se att det tjänar syftet med reservatet. Det är dock inget som föreskrivs som en förpliktigande åtgärd för reservatsförvaltaren, utan en möjlighet vid behov. Denna typ av skötsel kan överlåtas till extern part. Nya anläggningar som stigar, grillplatser och skyltning hindras inte av föreskrifterna, men är inte ett förpliktigande åtagande i och med reservatsbildningen. Nyttjandet av servitutet säkerställs genom en undantagsföreskrift. Namnet "Lillön" används i dokumentationen kring reservatsbildandet.

Luleå jaktvårdsklubb
Luleå jaktvårdsklubb understryker i sitt yttrande vikten av att ha kvar bestämmelsen att "jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området".

Kommunens kommentar:
Undantaget som tillåter jakt och fiske är kvar.

Bilaga 4

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till Luleå kommun. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 5

Skötselplan för naturreservatet Degerö-Börstskär

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Degerö-Börstskär. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att bevara och utveckla områdets värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Skogsbiotoper, stränder, våtmarker och andra naturtyper ska få utvecklas naturligt, liksom de processer och strukturer som präglar dessa miljöer. Reservatet ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Syftet är även att den genom landhöjningen kontinuerligt nybildade marken och de naturliga biologiska och geologiska processer och successioner som följer härav ska bevaras. Reservatet omfattar således även ett vattenområde utanför den nuvarande strandlinjen.
Inom ramen för ovan nämnda syften ska reservatet ge möjlighet till naturupplevelser, friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna friluftsliv i skärgårdsmiljö där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.

- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv.

- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.

- Skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling.

- Den genom landhöjning och andra naturliga processer kontinuerligt nybildade marken tillåts utvecklas naturligt.
- Strand- och grundområdens naturliga processer och strukturer bevaras
- Historiskt nyttjande såsom bete och annat bevarande av öppna biotoper kan ske där så är lämpligt.
- Främmande arter som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen i reservatet tas bort, i de fall det är möjligt.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis allmän båtbrygga och rastplats.
- Alla åtgärder i reservatet planeras så att körskador och annan påverkan på markskiktet undviks.
- Besökare informeras om reservatets naturvärden.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning och dylikt. Motoriserade aktiviteter, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Degerö-Börstskär
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	230 ha (varav land 110 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Degerön 1:11, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby

Förvaltare: Luleå kommun

4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper: Skogsmark ca 92 ha, varav produktiv skog ca 88 ha
Öppen våtmark ca 3 ha
Strandäng ca 3 ha
Block-grusmark ca 10 ha
Hällmark ca 2 ha
Vattenområde ca 93 ha

Naturreservatet ligger i den yttre skärgården i Luleå kommun och omfattar huvuddelen av ön Degerö-Börstskär och några mindre kobbar och skär inom det vattenområde som reservatet avgränsar.

Ögruppen är mångformig och har en heterogen strandlinje med ett flertal vikar och uddar. Ett par av öns före detta vikar har snörts av och utgörs nu av glosjöar som har förbindelse med havet. Havets omdanande processer har sköljt bort moränen på ett flertal platser och hällar ligger därmed i dagen.

Biotopvariationen i området är stor. Här finns naturskogar, flikiga och grunda vikar, artrika strand- och grundområden, små tjärnar, våtmarker och hällmarker. Skogens naturskogskvaliteter varierar. Till del är skogen påverkad av skogsbruk, men värdekärnor finns, där det förekommer träd av ansenlig ålder och mycket död ved.

Väl utvecklade strandängar förekommer på några ställen, till exempel vid Bakviken innanför ön Storgrundet. Här finns i stranden ett flertal moränryggar och mellan dessa blir växtligheten på sina ställen rik. Bland strandängsväxterna märks bl a strandrödtoppa. Ett annat exempel är stranden på norra sidan av Börstskärshamnen. Här växer bland annat ormtunga rikligt.

Norr om Börstskärshamnen upp mot och runt tjärnen med namnet Ängen finns ett relativt stort sammanhängande grannaturskogsområde. Lågor med basala stambrott förekommer rikligt och på en del växer harticka och kötticka. Vid Ängens sydvästra hörn finns ett område med många gamla vindfällen. Norr om tjärnarna innanför Börstskärshamnen är en bård med mycket död ved också lämnad. I den östligaste delen är skogen sumpskogsartad. Uppe på Börstskärsberget växer en gammal hällmarkstallskog. En del äldre lågor och enstaka torrakor finns samt här.

Öarnas djurliv, främst bland fåglar, är välkänt rikt. Den stora biotopvariationen med naturskog, små tjärnar, vikar och grundområden ger utrymme för många arter. Tretåig hackspett lämnar sina typiska hackmärken i grannaturskogen. Fiskgjuse, storlom, småspov, spillkråka, talltita och korp kan också nämnas. Vikar, grundområden, strandängar och tjärnarna på ön lockar änder, vadare och andra sjöfåglar. Naturskogarnas inslag av död ved ger förutsättningar för en mångfaldig fauna av insekter och andra småkryp.

Området har i gångna tider, åtminstone delvis, nyttjats för bete med får och eventuellt getter. Spår av detta går att se främst genom rester av instängsling i anslutning till de små sjöarna på huvudön och på Lillön (som är det inofficiella namnet på halvön utanför Börstskärshamnen). Påverkan på vegetation av beteshävden kan möjligen spåras, men är antagligen av underordnad betydelse för dagens förhållanden. Namnet på sjön vid reservatets norra del, Ängen, antyder också historiskt nyttjande för foderproduktion där.

Sammanfattningsvis har ögruppen i sin helhet mycket höga naturvården. Den omfattande biotopvariationen ger utrymme för stor biologisk mångfald. Naturtyperna är generellt naturligt utvecklade med stor dynamik, främst i strandområdena där den pågående landhöjningen kontinuerligt förändrar landskapet och förutsättningarna för organismsamhällena. Även om en del av skogen är påverkad av skogsbruk så finns mycket bevarat som har förutsättningar för arter som kräver lång kontinuitet av strukturer och naturlig dynamik för att kunna leva och sprida sig.

Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom en kommunal brygga. Annars finns goda förutsättningar att ströva fritt i området, längs stränderna eller i skogen – eller nyttja badklippor eller någon av de små sandstränder. Utsikten från Börstskärsberget är anslående.

5. Skötselmål och åtgärder

5.1. Naturvärden

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja de natur- och rekreationsvärden som är förknippade med ett skärgårdslandskap med naturskog, fritt utvecklade strandsuccessioner, vikar, grundområden, små sjöar och andra naturtyper. Landhöjningen blottlägger ständigt nytt land och vegetationens sammansättning följer sedan en viss succession beroende på de naturgivna förutsättningarna i områdets olika delar, vilket är processer som ska tillåtas ha ett naturligt förlopp.

Det generella förhållningssättet är att förändringar av naturtillståndet inom hela reservatet ska ske genom naturlig succession, dvs de gradvisa förändringar som de flesta naturtyper ständigt genomgår.

Skötselåtgärder
Hela naturreservatet utgörs av *ett* skötselområde. Inga aktiva skötselåtgärder utförs, utan växt- och djurlivet ska tillåtas utvecklas fritt inom reservatet. Om spontan brand uppkommer ska brandbekämpning ske med så skonsamma metoder som möjligt och därefter ska det brunna området endast utvecklas genom naturlig succession.

Området har historiskt åtminstone delvis nyttjats för bete med får och eventuellt getter. Möjligheten att återinföra bete i lämpliga delar av reservatet hålls öppen. Detta ska i så fall ske efter överenskommelse med reservatsförvaltaren och planeras och utföras utgående från reservatets syfte.

Se även nedan om skötsel för friluftsliv och rekreation.

5.2. Värden för friluftsliv och rekreation

Skötselmål
Det övergripande målet för skötseln är att ge goda förutsättningar för friluftslivsaktiviteter och naturupplevelser i orörd natur.

Skötselåtgärder
Skogen och naturen i övrigt sköts huvudsakligen med sikte mot naturvårdsmålen enligt ovan, vilket också ger förutsättningar för upplevelsevärden för människor.

Stigar, rast- och utsiktsplatser och andra anläggningar för friluftslivets ändamål kan röjas vid behov. Det gäller också nyanlagda sådana som kan tillkomma efter reservatets bildande (och som inryms i reservatets undantagsbestämmelser). Träd och grenar som fallit över anläggningarna kan tas bort, men med hänsyn till naturvårdsmålen ska dessa läggas åt sidan där de lämnas kvar i skogen. Alla åtgärder ska övervägas i förhållande till naturvårdsmålen och får inte vara mer ingripande än att de kan inrymmas i syftet med reservatet. Det innebär att om till exempel röjning utförs så ska den anpassas för att inte begränsa förutsättningarna för biologisk mångfald genom att skada, ta bort eller avverka naturvärdesträd, död ved eller betydelsefull strandvegetation. Uppkomna röjningsrester kan tas till vara som ved.

Rast- och utsiktsplatser och andra ytor som kan röjas vid behov är markerade på kartan i bilaga 3. Utöver dessa kan ytterligare platser vara föremål för röj-

ning för att gynna utsikt och andra upplevelsevärden. Val av platser sker efter bedömning i förhållande till naturvårdsmålen och syftet med reservatet.

Möjligheten att utföra röjning och andra åtgärder för att hålla en miljö öppen kan av reservatsförvaltaren överlåtas till extern part, exempelvis fastighetsägare i anslutning till reservatet.

5.3. Information

Skötselmål
Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet.

Skötselåtgärder
Minst en informationstavla sätts upp vid lämplig entré till reservatet. På tavlan ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavlan ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötselmål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötselmål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

7. Källhänvisning

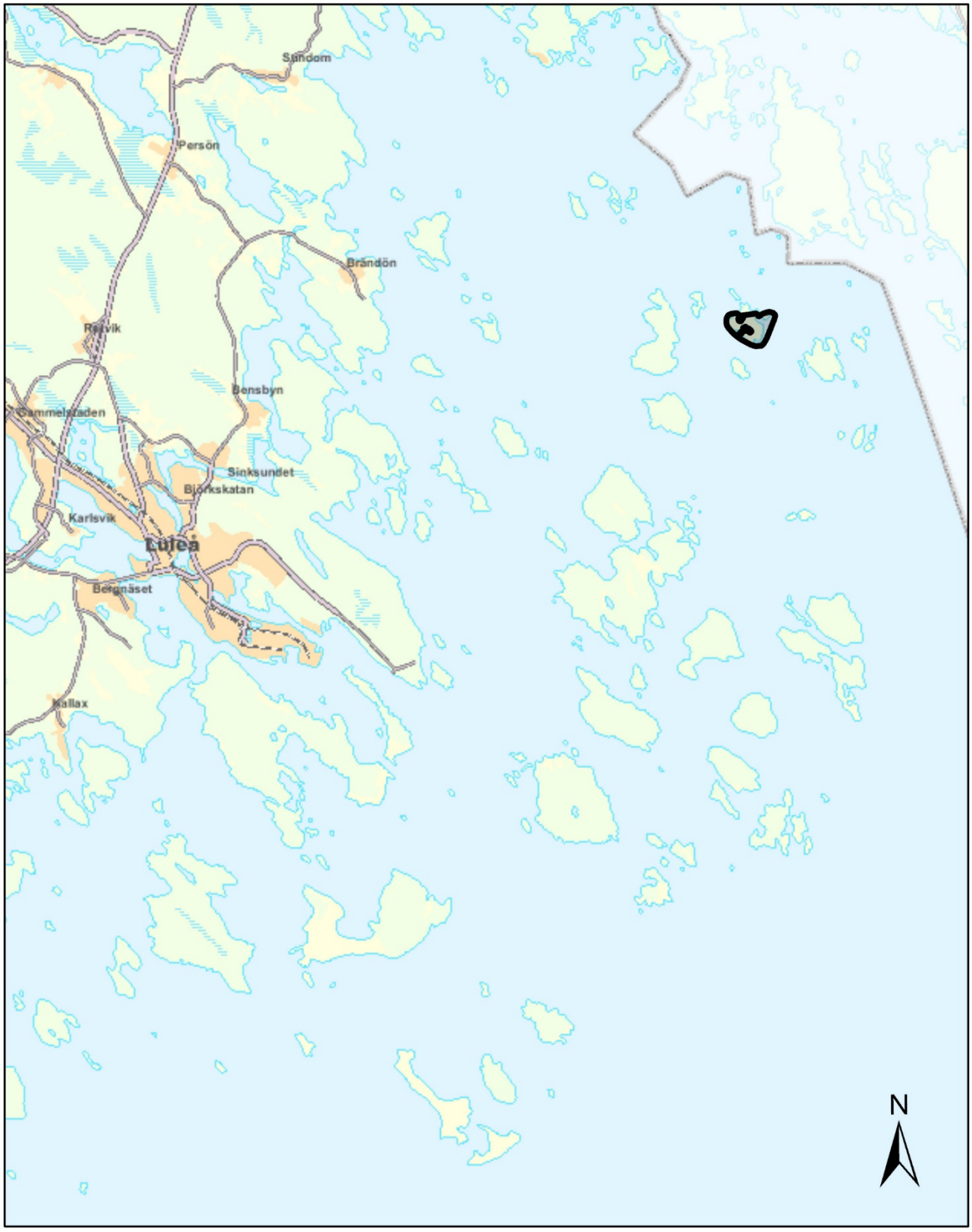
Artportalen. Uttag 2026-02-04
Luleå kommun. 2000: *Naturvårdsplan Luleå.*
Öberg, T. 2006: *Den stora naturguiden till Pärlorna i Luleå kommun*. Luleå kommun.

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med reservatets skötselområde
3. Karta med anläggningar och information

Bilaga 1

Översiktskarta

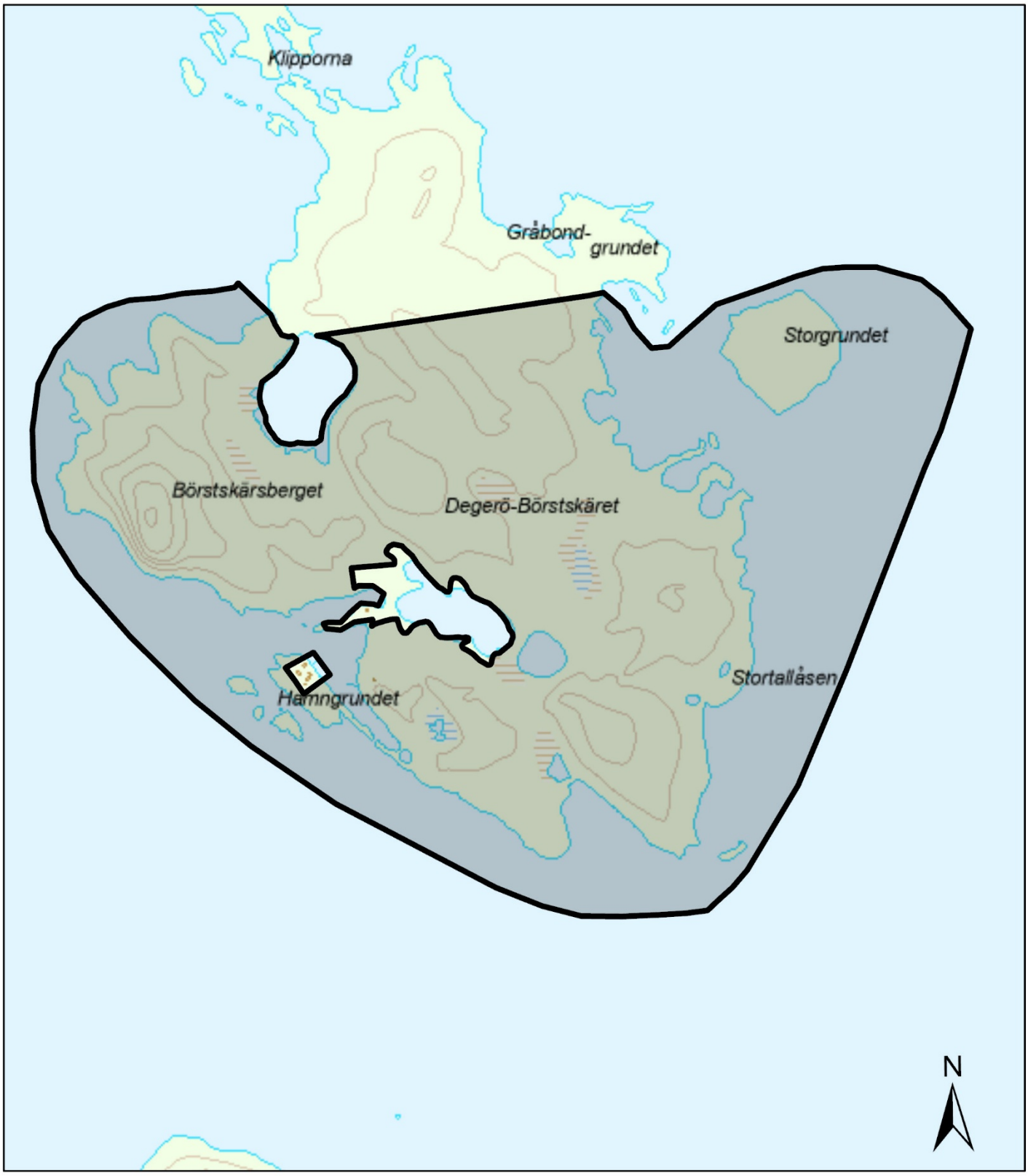

Gräns för naturreservatet Degerö-Börstskär

0 2,5 5 10 Kilometer

Bilaga 2

Reservatets avgränsning och skötselområde

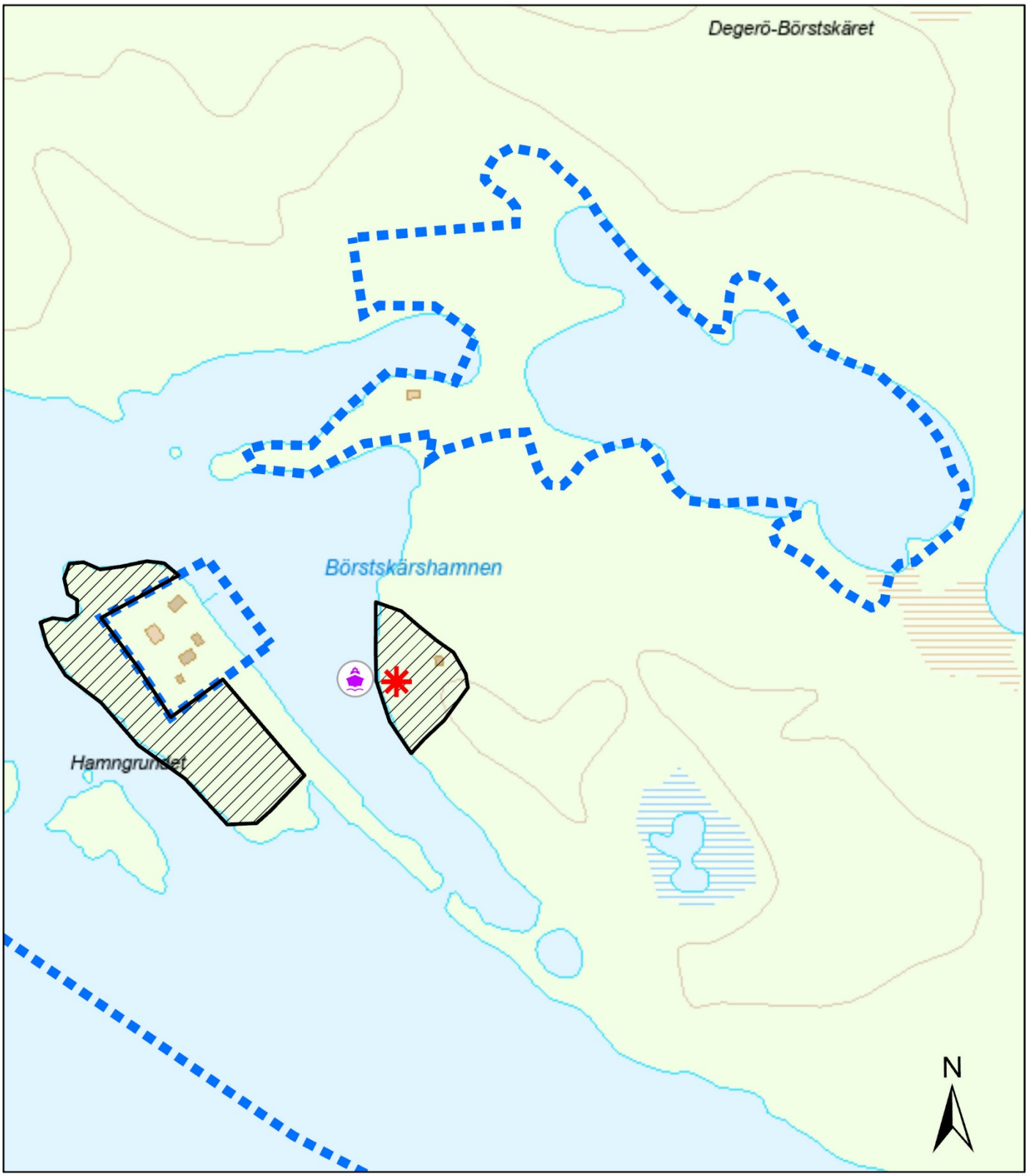

Reservatets avgränsning, tillika skötselområde

0 0,5 1 Kilometer

Bilaga 3

Anläggningar och information

Gräns för naturreservatet Degerö-Börstskär

Utsiktsplatser, kan hållas öppna

Möjlig plats för informationstavla

Båthamn

0 0,15 0,3 Kilometer

Ekonomiska konsekvenser av bildandet av naturreservatet Degerö-Börstskär

Degerö-Börstskärs skogsmark och natur i övrigt är idag inte föremål för någon specifik skötsel. De höga naturvärdena i den orörda naturen utvecklas bäst genom att den lämnas för fri utveckling, vilket också är målet för berörda skogsbestånd i den gällande skogsbruksplanen. Denna inriktning kommer fortsatt att gälla i och med reservatsbildandet, så det blir inga tillkommande kostnader av den anledningen.

Viss skötsel (röjning) av stigar och utsiktsplatser kan vara aktuellt men reservatsbildningen innebär ingen ytterligare förpliktelse i det avseende. Föreskrifterna är utformade så att sådan röjning är tillåten att utföra men det föreskrivs inte som en aktiv skötselåtgärd. Skötseln kan alltså utföras om kommunen bedömer det behövligt, men det sker i så fall oavsett att området blivit naturreservat. Det blir således heller inga tillkommande kostnader i den delen.

Det finns inga krav i lagstiftning eller från andra myndigheter om åtgärder eller arbetsinsatser som skulle vara kostnadsdrivande. Kommunens administrativa förvaltning av marken ökar inte. Praktisk övervakning av områdena fortgår inom gängse markförvaltning. Kommunens miljö- och byggnadsnämnd är tillsynsmyndighet över naturreservaten. Förutsebar tillsyn är eventuella punktinsatser i form av dispensärenden eller vid klagomål om brott mot reservatsföreskrifterna. Detta är en del i nämndens ordinarie myndighetsarbete som är självfinansierat genom tillsynsavgifter.

Slutsatsen är därför att reservatsbildningen inte kommer att medföra några ekonomiska konsekvenser för kommunen, annat än en mindre engångskostnad för en skylt, samt underhåll av denna. Detta är kostnader som hanteras i infrastruktur- och servicenämndens ordinarie budgetprocess.

Örjan Spansk
Kommunekolog

§ 84

Uppdrag om att skapa nya naturreservat

Ärendenr 2024/257-3.1.0.3

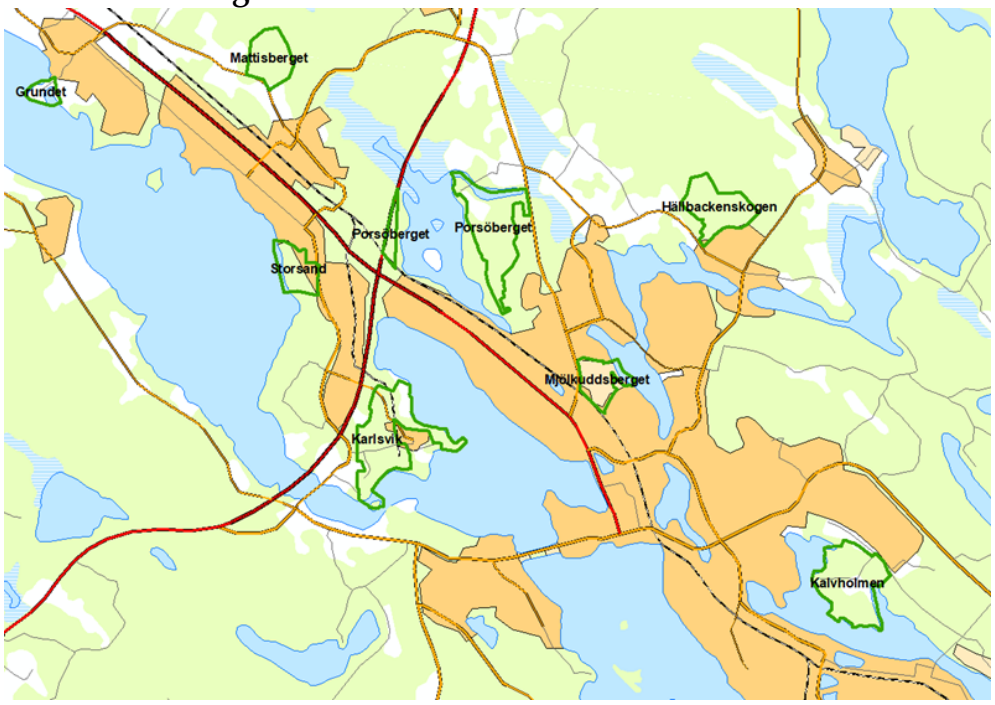
Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att godkänna i ärendet bilagd utredning i enlighet med KLF Hid: 2024.1497.
2. Kommunstyrelsen ger i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att i samråd med berörda förvaltningar ta fram förslag om naturreservatsbildning, med avgränsningar, syften, föreskrifter samt skötselplaner för i översiktsplanen angivna områden.
3. Kommunstyrelsen beslutar att förslagen tas fram gruppvis enligt i ärendebeskrivningen angiven ordning, där målsättningen är att de första naturreservaten, Mjölkuddsberget, Porsöberget, Kalvholmen Storsand och Grundet, kan inrättas under det första kvartalet 2025.
4. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatsobjektet Mattisberget utreds i samråd med markägaren för att nå en samförståndslösning innan eventuellt förslag till reservatsbildning tas fram och att reservatsbildning av Karlsvik tillsvidare får anstå i avvaktan på övergripande planering av området.

Reservationer

Anders Josefsson (M), Sana Suljanovic (M), Arne Nykänen (C), Ylva Mjärdell (L), Ingrid Vesterlund (SD) och Samuel Ek (KD) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Figur 1. Framtida naturreservat i stadsbygden. Avgränsningar enligt ÖP21

Figur 2. Framtida naturreservat i skärgården. Avgränsningar enligt ÖP21

Ärendet har initierats av kommunstyrelseförvaltningen som ett svar på det utredningsuppdrag som finns i Plan och budget 2024-2026, att skapa nya naturreservat. Uppdraget tolkas som en av aktiviteterna inom Plan och budgets fokus på hållbarhet, där tillgängliga grönområden och främjandet av biologisk mångfald anges som viktiga aspekter. Det ligger också i linje med översiktsplanens övergripande mål nr 4, Natur, som innebär att Luleås naturvärden finns kvar och har plats att utvecklas.

I översiktsplanens mark- och vattenanvändningskarta anges vilka områden som bör reserveras för grönstruktur, där några särskilt viktiga värdekärnor pekas ut som framtida kommunala naturreservat. Målsättningarna i Plan och budget och det nu aktuella uppdraget ses som ett uttryck för de rekommendationerna.

Samhällsomställningskontoret har utrett vilka premisser som gäller för de utpekade områdena och föreslår en tågordning för arbetet med att bilda naturreservaten. Områdenas inbördes värdering är i grunden jämlik, även om i viss mån olika förutsättningar kan råda för de olika reservaten. Av praktiska och resursmässiga skäl måste arbetet ändå utföras i en viss ordning. Förslaget innebär att reservatsbildningen sker gruppvis, där två-fem områden hanteras parallellt i varje omgång, enligt följande:

Grupp 1: Mjölkuddsberget, Porsöberget, Kalvholmen, Storsand och Grundet
Grupp 2: Hällbackenskogen, Altappen, Småskär och Degerö-Börstskär
Grupp 3: Mattisberget och Karlsvik

Processen för reservatsbildningingarna bedöms ta ca 1 år, vilket innebär att reservaten i grupp 1 bör kunna beslutas under första kvartalet 2025, grupp 2 fjärde kvartalet samma år och grupp tre eventuellt från 2026 och framåt.

Kostnaderna för reservatsbildningarna blir ytterst begränsade. Kommunen äger i princip all mark i områdena varför kostnaden för markförvärv bör kunna hållas till ett minimum. I övrigt handlar det om begränsade engångskostnader för gränsmarkeringar och informationsskyltar, samt underhåll av dessa. Framtida skötsel av områdena bör rymmas inom ordinarie driftsbudget hos berörda förvaltningar.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2024-02-26 § 17 föreslagit kommunstyrelsen besluta att godkänna i ärendet bilagd utredning. Kommunstyrelsen ger i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att i samråd med berörda förvaltningar ta fram förslag om naturreservatsbildning, med avgränsningar, syften, föreskrifter samt skötselplaner för i översiktsplanen angivna områden. Kommunstyrelsen beslutar att förslagen tas fram gruppvis enligt i ärendebeskrivningen

angiven ordning, där målsättningen är att de första naturreservaten, Mjölkuddsberget, Porsöberget, Kalvholmen Storsand och Grundet, kan inrättas under det första kvartalet 2025. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatsobjektet Mattisberget utreds i samråd med markägaren för att nå en samförståndslösning innan eventuellt förslag till reservatsbildning tas fram och att reservatsbildning av Karlsvik tillsvidare får anstå i avvaktan på övergripande planering av området. Under ärendets behandling i samhällsbyggnadsutskottet reserverade sig Anders Josefsson (M) mot beslutet.

Sammanträdet

Anders Josefsson (M), Sana Suljanovic (M), Arne Nykänen (C), Ylva Mjärdell (L), Ingrid Vesterlund (SD) och Samuel Ek (KD) föreslår avslå samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Ulrika Lundberg (V) och Stig Sörlin (MP) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Anders Josefsson med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens förslag gällande uppdrag om att skapa nya naturreservat, KLF Hid: 2024.1496
- Bakgrundsbilaga; utredning av förutsättningar för nya naturreservat, KLF Hid: 2024.1497
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2024-02-26 § 17, KLF Hid: 2024.1828

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

§ 108

Bildande av naturreservatet Småskären

Ärendenr 2026/403-3.3.4.4

Kommunstyrelsens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Småskären med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara *Naturreservatet Småskären*.
2. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 6 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
3. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Reservationer

Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD) och Thomas Söderström (L) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis. Den första gruppens fem reservat beslutades av kommunfullmäktige under 2025. Småskären ingår i den andra gruppen och är nu föremål för bildande.

Utifrån föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reservatet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Småskären utgör ett komplett skärgårdslandskap med naturskog, mångfacetterade strandmiljöer med vikar, uddar och grundområden, små sjöar och andra naturtyper med höga naturvärden. Området har också höga kulturmiljövärden och betydelsen för friluftslivet stärker skyddsmotivet.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar och berörda sakägare, främst arrendatorer av fritidshustomter på öarna.

Inkomna synpunkter har medfört några mindre justeringar i texter och föreskrifter, vilket framgår av samrådsredogörelsen, men inget som påverkar inriktningen för reservatet. Ingen instans har framfört invändningar mot reservatsbildningen. Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Norrbottens ornitologiska förening och Naturskyddsföreningen i Luleå uttalar sig positivt till bildandet.

Syftet med reservatet har förtydligats på en punkt sedan remissversionen av förslaget. Områdets kulturmiljövärden är i hög grad knutna till själva bebyggelsen i Kyrkviken med dess kapell. Användningen och underhållet av denna ligger inte inom kommunens rådighet och kan därför inte vara en del i motivet till naturreservatet och heller inte regleras av reservatsföreskrifter. Bevarande av kulturmiljövärden har därför strukits som en del i reservatets syfte. Miljöerna skyddas i och med att de utgör riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap 6 § miljöbalken och genom bestämmelser i detaljplan. I reservatet kvarstår hänsynstagande mot dessa värden samt utrymme (men inte aktiva åtgärder) för vård och synliggörande av dessa.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2026-04-20 § 34 föreslagit kommunfullmäktige besluta med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Småskären med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Småskären, och att fastställa bifogad skötselplan (bilaga 6 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Samt att de i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet. Vid ärendets behandling reserverade sig Sana Suljanovic (M) mot beslutet.

Sammanträdet

Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Samuel Ek (KD) och Thomas Söderström (L) föreslår avslå förslaget.

Evelina Rydeker (MP) och Christer Stenberg (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång
Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Arne Nykänen med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslaget.

Dialog
Förslaget har remitterats till Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Luleå Miljöresurs AB/Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Luleå skärgårdsförening, Småskärens intresseförening, Föreningen Kyrkvikens bevarande samt arrendatorer och övriga rättighetsinnehavare i området.

Dialog har även skett inom kommunen mellan kommunstyrelseförvaltningen, infrastruktur- och serviceförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag
- Beskrivning av naturreservatet Småskären i Luleå kommun, KLF Hid: 2026.4404
- Ekonomiska konsekvenser av bildandet av naturreservatet Småskären, KLF Hid: 2026.4405
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Småskären, KLF Hid: 2026.4403
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2026-04-20 § 34, KLF Hid: 2026.4637

Beskrivning av naturreservatet Småskären i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Småskären
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	889 ha (varav land 301 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Småskären 19:1, Småskären 19:2 och Småskären 19:3, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att bevara och utveckla områdets värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Skogsbiotoper, stränder, våtmarker och andra naturtyper ska i huvudsak få utvecklas naturligt, liksom de processer och strukturer som präglar dessa miljöer. Reservatet ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Syftet är även att den genom landhöjningen kontinuerligt nybildade marken och de naturliga biologiska och geologiska processer och successioner som följer härav ska bevaras. Reservatet omfattar således även ett vattenområde utanför den nuvarande strandlinjen. Inom ramen för ovan nämnda syften ska reservatet ge möjlighet till naturupplevelser, friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna friluftsliv i skärgårdsmiljö där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.

- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv.

- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.

- Skog utvecklas mot högre naturvärden genom att huvudsakligen lämnas för fri utveckling.

- Den genom landhöjning och andra naturliga processer kontinuerligt nybildade marken tillåts utvecklas naturligt.

- Strand- och grundområdens naturliga processer och strukturer bevaras

- Främmande arter som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen i reservatet tas bort, i de fall det är möjligt.

- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis allmän båtbrygga, övernattningsstugor och rastplatser.

- Alla åtgärder i reservatet planeras så att körskador och annan påverkan på markskiktet undviks.

- Besökare informeras om reservatets natur- och kulturmiljövärden.

- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.

- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning och dylikt.

- Området sköts genom fastställd skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga naturvärdena knutna till en omväxlande och komplett skärgårdsmiljö. Området utgör en helhetsmiljö i den yttre skärgården med naturskog, mångfacetterade strandmiljöer med vikar, uddar och grundområden, små sjöar och andra naturtyper, som alla bidrar till reservatets skyddsvärde. Området har likväl höga rekreativa värden.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t.ex. genom att spränga, borra, schakta, dika, dämma, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva eller bedriva täkt i någon form.
3. Uppföra byggnad eller annan anläggning.
4. Anlägga väg.
5. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.
6. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.
7. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

8. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
9. Anlägga stängsel eller ledning i luft, mark eller vatten.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

1. Ovanstående föreskrifter, A 1-9, gäller inte inom områden markerade i kartan i bilaga 3 till detta beslut.
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av befintliga byggnader och andra anläggningar.
4. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för åtgärder som syftar till att vidmakthålla funktionen hos befintliga båtplatser, t.ex. genom underhållsmuddring eller reparation av pirar.

5. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för muddring för sjöfartens behov.

6. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll, utvecklande och uppförande av stigar, spår, leder, utsiktsplatser och andra mindre anläggningar, såsom övernattningsstugor, för det allmänna friluftslivets behov. Härvid får exempelvis lättare röjning utföras samt träd och grenar som fallit över eller riskerar att falla över anläggningar och platser flyttas respektive läggas omkull.

7. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll av sjömärken eller röjning för vidmakthållande av dessas funktion.

8. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för vård, synliggörande eller undersökningar av fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar.

9. Stugägare får inom det område som hävdas som tomt ta reda på fallna träd eller träd som riskerar att falla. Som hävdad tomt räknas i detta sammanhang ett område inom 25 meters radie från huvudbyggnad.

10. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för efterlevnaden av villkor i gällande avtal om bostadsarrende.

11. Ledningsgator får röjas och trädsäkras i enlighet med tillämpliga föreskrifter för respektive ledning.

12. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.

13. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för att bedriva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437).

14. Terrängskoter får köras vid väl snötäckt mark på markerade leder, samt av fritidshusägare närmaste lämpliga väg mellan stranden och huset.

15. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.

2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.

3. Anläggande och underhåll av stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.
4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
5. Upprättande och underhåll av anläggningar för sjösäkerhet.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t.ex. gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t.ex. borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.
4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
2. Bär- och marksvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.
4. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).
5. Terrängskoter får köras vid väl snötäckt mark på markerade leder, samt av fritidshusägare närmaste lämpliga väg mellan stranden och huset.

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Kulturhistoriska lämningar
Inom området finns ett antal *fornlämningar*, exempelvis tomtningar, båtlänningar, labyrinter och husgrunder vilka skyddas av kulturmiljölagen. Fiskeläget med flera andra objekt utgör *övrig historisk lämning*.

Växt- och djurskyddsområde
Landområdet inom reservatet är sedan 1967 förordnat som växt- och djurskyddsområde (”fågelskyddsområde”) med förbud mot jakt efter änder och vadare.

Detaljplan
Området omfattas av detaljplan (byggnadsplan) från 1977. Huvuddelen av området är angiven som naturmark, men kring befintliga etableringar anges områden för fritidsbostadsändamål, småbåtshamn m.m. Vid Kyrkviken anges område för bebyggelse med karaktär av fiskeläge.

Naturreservat
Området angränsar på ömse sidor till de två statliga naturreservaten Småskärens klippor och Smulterskäret. De berör inte direkt det aktuella området, men reservatsbildningen av Småskären innebär att de sammanlagt tre reservaten knyts samman till ett stort sammanhängande skyddat område.

Skoterförbud
Reservatets landområden omfattas av det generella skoterförbud som gäller öarna i Norrbottens skärgård. Undantaget är markerade leder på Småskären samt körning närmaste väg från stranden till stuga.

Redogörelse för ärendet

Detaljplanen från 1977 reglerade den då framväxande fritidshusbebyggelsen, men områdets kvaliteter som utflyktsmål och rekreationsområde säkerställdes genom att merparten av marken planlades som naturmark. Fina naturhamnar och badvikar beskrivs, liksom den varierade naturmiljön med skogsmark, klapperstensfält och småtjärnar. Området är historiskt ett välkänt och omtyckt utflyktsmål. Redan på 1860-talet var Badhusviken (Bullerhamnsviken) vida känd som havskurort med badhushotell. Ångbåtstrafik angjorde in på 1920-talet.

I kommunens översiktsplan från 1990 är rekommendationen att friluftslivet ska prioriteras. Ingrepp eller åtgärder som påverkar friluftslivsintresset, natur- och kulturmiljövärden eller de ekologiska intressena negativt tillåts inte.

Områdets vackra natur, inte minst dess fågelliv har länge varit känt, och i och med Naturskyddsföreningens skärgårdsgrupps inventering 1994 dokumente-

rades naturvärdena grundligt. Man kunde då visa på den mångfacetterade skärgårdsnaturens stora betydelse för biologisk mångfald, inte minst skogen som har uppenbara naturskogskvaliteter. Inventeringen omfattar huvudön Småskären och även de intilliggande öarna Finnskäret och Klyvan vilka tillika hyser höga naturvärden. I kommunens naturvårdsplan från år 2000 (reviderad 2010) pekas området ut som mycket värdefullt, där det är klassat till den högsta naturvärdesklassen, vilket betyder att området ska prioriteras i kommunens naturvårdsarbete.

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Småskären var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till dåvarande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

I den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) är rekommendationen fortsatt att Småskären ska inrättas som kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Luleå skärgårdsförening, Småskärens intresseförening, Föreningen Kyrkvikens bevarande samt arrendatorer och övriga rättighetsinnehavare i området.

Yttranden har inkommit från flera av remissinstanserna. De synpunkter som framförts och kommunens kommentarer till dessa redovisas i samrådsredogörelsen (bilaga 4). Synpunkterna har inte föranlett annat än justeringar som har marginell betydelse för reservatets utformning.

Ingen instans har framfört invändningar mot reservatsbildningen och flertalet meddelar att man inte har några erinringar. Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Norrbottens ornitologiska förening och Naturskyddsföreningen i Luleå uttalar sig positivt till bildandet.

Efter remisstiden har en omvärdering av reservatets ändamålsenlighet gjorts och reservatets syfte har justerats på en punkt. Det huvudsakliga motivet till att reservatet bildas är att bevara och utveckla områdets värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar för att hysa biologisk mångfald. Inom ramen för det syftet ska området även ge möjlighet till människors naturupplevelser och friluftsliv. Men i området finns också höga kulturmiljövärden. Dessa är huvudsakligen koncentrerade till den bebyggda miljön med Kyrkvikens fiskeläge

och kapellet där. Kulturmiljövärdena är således i hög grad knutna till själva bebyggelsen, vars användning och underhåll ligger utanför kommunens rådighet. I vart fall är naturreservatsföreskrifter inte ett lämpligt verktyg för att reglera detta. Skyddet av de miljöerna finns redan i och med att de utgör riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap 6 § miljöbalken och genom bestämmelser i detaljplan.

Därför har den del i syftet som talar om att bevara kulturmiljöerna strukits, då reservatet inte kan vara ett aktivt verktyg för att nå det målet. Däremot är det lämpligt med föreskrifter som reglerar att åtgärder som vidtas i annat syfte inte skadar kulturmiljöer, eller förhindrar nödvändiga underhållsåtgärder av dessa. Det handlar till exempel om undantag från A-föreskrifterna som medger underhåll av byggnader och anläggningar, eller vård, synliggörande eller undersökningar av fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar.

Kyrkvikenområdet och andra bebyggelseområden har bland annat av ovanstående skäl från början undantagits från alla inskränkande eller förpliktigande föreskrifter som riktar sig mot mark- och rättighetsinnehavare. Av det följer att även formuleringar i detta dokument som anger skälen för beslutet, reservatets syfte och beskrivning av värden, liksom skötselplanen behöver anpassas så att det inte uppstår bindande skötselåtaganden för naturreservatsförvaltaren gällande kulturmiljön.

Kommunens bedömning

Området är en komplett skärgårdsmiljö som är värdefull såväl ur naturvårdssynpunkt som för rekreation och upplevelser av kulturmiljöer. Reservatet omfattar naturskog, flikiga och grunda vikar, artrika strand- och grundområden, små tjärnar, våtmarker, häll- och klapperstensmarker. Småskären är delvis präglad av fiskekulturen sedan flera hundra år tillbaka, med det bevarade fiskeläget och dess kapell. I området förekommer ett flertal rödlistade, fridlysta och andra ovanliga arter. Reservatets relativa tillgänglighet med egen båt eller turbåt och förekomsten av stigar och andra anläggningar gör att området också har stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur.

Skogsavverkning eller andra åtgärder som skadar mark eller vegetation på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets naturvärden och opåverkade och ostörda karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla allmänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvärdena ytterligare om den tillåts utvecklas genom naturliga processer. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar* och *Hav i balans samt levande kust och skärgård* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Inom den nationella folkhälsopolitikens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är viktiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Reservatsbildandet bidrar till ett flertal av Sveriges tio friluftslivsmål.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenlig med kommunens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekommendationen att området ska inrättas som nytt naturreservat.

Reservatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret och som enligt 3 kap 9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Området ligger också inom riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap 6 § och 4 kap 2 § och kommunen bedömer att reservatsbildningen inte heller påverkar de riksintressena i negativ riktning. En mindre del av vattenområdet inom reservatet berör riksintresse för vattenbruk (yrkesfiske) enligt 3 kap 5 §. Reservatet innebär inga inskränkningar i fisket. Småskärs fiskeläge utgör riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap 6 §. Reservatsföreskrifterna anpassas så att riksintresset inte påverkas. Området ingår i Gällivare skogssamebys vinterbetesområde. Reservatsbildningen med dess syfte och föreskrifter försämrar inte möjligheterna till nyttjande för det ändamålet. Kommun bedömer därför att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Beskrivning av området

Area:	ca 889 ha, varav land ca 301 ha
Naturtyper:	Skogsmark ca 173 ha, varav produktiv skog ca 140 ha Buskmark ca 19 ha Öppen våtmark ca 4 ha Strandäng ca 21 ha Kulturmark ca 2 ha Rished ca 15 ha

Block-grusmark ca 64 ha
Hällmark ca 3 ha
Vattenområde ca 588 ha

Naturreservatet består av en ögrupp i den yttre skärgården i Luleå kommun. Det innefattar den större ön Småskären, de näraliggande öarna Finnskäret och Klyvan samt ett antal mindre kobbar och skär inom det vattenområde som reservatet avgränsar. Småskären har en heterogen strandlinje med flera vikar och markerade uddar. På ön finns gammal granskog, några mindre tjärnar samt en mängd andra biotoper. Finnskäret rymmer ett flertal naturtyper som häll- och klapperstensmarker, blockiga stränder, en del strandängar med finare sediment, sandstrand, tallskog och mindre aspbestånd. Klyvan är en svagt kuperad hällmarks- och klapperstensö. Endast enstaka träd finns i ett par stråk över ön.

Småskären utgörs av flera numera sammanvuxna mindre öar och skär och har genom landhöjningen kommit att bilda den enhetliga ö vi ser idag – därav namnets pluralböjning som också fått ge hela naturreservatet dess namn. Småskären har en mycket omväxlande vegetation med utrymme för stor biologisk mångfald. Skogarna på ön domineras av gran, men även enstaka lövträd förekommer och andelen ökar närmare stränderna. I skogen finns en hel del grova träd och lågor och på dessa växer ett flertal svamparter som är bundna till naturskogar och indikerar höga naturvärden, såsom rynkskinn, ullticka, rosenticka, lappticka och ostticka. Övriga exempel på naturskogsarter är finflikig brosklav, gränsticka, harticka, blodticka, kötticka och trådticka. Strandskogarna runt ön domineras av gråal, rönn, glasbjörk och sälg med enstaka aspar. I låglänta skyddade partier är den mest välutvecklad.

I anslutning till öns tjärnar förekommer som regel myrmark. Vid Vitfågelkärstjärnen växer till exempel myggblomster tillsammans med arter som dvärgmåra och styltstarr. Söder om Idvikstjärnen finns en intressant lövsumpskog som övergår i en fuktig barrblandskog. Döda träd och en hel del lågor finns här. På hällmarker och klapperstensfält är vegetationen mer sparsam, men till exempel på Vitfågelskärets stora hällmarker har vegetationen ängskaraktär med en rik flora med arter som låsbräken, nordlåsbräken, ängssyra, gul fetknopp, havtorn, ärenpris, liten ärtstarr och slidstarr.

Strändernas vegetation är variationsrik. Klubbuddens leriga finsedimentområden översvämmas vid högvatten och stormar. Detta ger upphov till en rik vegetation som också betas av grågäss, där gässens spillning bidrar till den rika vegetationen. Strandrödtoppa och liten ärtstarr är de mest exklusiva arterna. På den västra sidan av ön hittas också botaniskt intressanta stränder med bland annat ormtunga, strandkrypa, och liten ärtstarr. Även söder om Skatamarksviken finns en strandäng av större botaniskt intresse. Här finns ett rik-

ligt bestånd av ormtunga, tillsammans med en mängd andra arter såsom grönlandsgåsört. I anslutning till det gamla kapellet består vegetationen av frisk rished med ljung, kattfot, odon, lingon, nordkråkbär, fårsvingel och säterfryle.

På Finnskäret dominerar gammal, gles tallskog. Tallticka växer på en del av träden. På öns nordvästra sida finns en frodig strandskog, påverkad av källvattenutflöde. I området förekommer rikligt med döda träd och lågor av gråal.

På den östra sidan av ön ligger en långsmal myr, uppbyggd av mjukmattor, lösbottenpartier och mindre flarkgölar. Här växer enstaka exemplar av finnmyrten. Lokalen är den sydligaste kända i Sverige. Andra växter på myren är myggblomster, vitag, blekbläddra och strängstarr. Söder om myren finns översilade hällar och hällkar med rikare vegetation, vilket indikeras av kärrklomossa. På några gräsfläckar i anslutning till hällmarker på öns norra sida växer nordlåsbräken och lopplummer tillsammans med arter som gul fetknopp, strandbaldersbrå, knutarv och norrlandsviol. Även på den sydvästra sidan av ön förekommer hällmarker. Här finns en torrängsvegetation med bland annat havtorn, bergkårel och smultron. På stränderna runt ön finns beroende på ursköljning en mängd olika arter. Bland de intressantare arterna märks österbottenstarr, liten ärtstarr, strandrödtoppa, strandveronika samt klapper- och strandögontröst.

Klyvan domineras av hällmarker och klapperstensfält. Detta medför att vegetationen på ön till stor del domineras av lavar. Två parallella stråk av gles skog av gran, glasbjörk och gråal finns dock. Enstaka nattvioler växer i skogen och andra växter här är ängs- och skogskovall, stenbär, strätta och hönsbär. Det finns även ett par aspdungar på ön. På hällmarkerna och i hällkar förekommer en del kärlväxter, till exempel gul fetknopp, krypnarv, stensöta bergkårel, dvärgigelknopp och hjortron.

Öarnas djurliv, främst bland fåglar, är välkänt rikt. Den stora biotopvariationen med naturskog, små tjärnar, vikar och grundområden ger utrymme för många arter. Smålom och gråhakedopping häckar i tjärnarna. Andra exempel på häckfåglar är knipa, vigg, orre, dalripa och hussvala. Naturskogarnas inslag av död ved ger förutsättningar för en mångfaldig fauna av insekter och andra småkryp. I de grunda och skyddade vikarna runt öarna rastar, ruggar och födosöker ett stort antal fåglar och många kullar av andfåglar har observerats.

Sammanfattningsvis har ögruppen i sin helhet mycket höga naturvården. Den omfattande biotopvariationen ger utrymme för stor biologisk mångfald. Naturtyperna är generellt naturligt utvecklade med betydande dynamik, främst i strandområdena där den pågående landhöjningen kontinuerligt förändrar

landskapet och förutsättningarna för organismsamhällena. Även om viss kulturpåverkan finns och har funnits så har naturen en ursprunglig karaktär med förutsättningar för arter som kräver lång kontinuitet av strukturer och naturlig dynamik för att kunna leva och sprida sig. Skogen är på sina ställen påverkad av viss plockhuggning, men har ändå tydlig naturskogskaraktär. Bete har historiskt förekommit på delar av Småskären, men få spår av detta syns idag. I anslutning till fiskeläget i Kyrkviken och fritidshusområden är påverkan mer påtaglig. I området runt kapellet och fiskeläget har vegetationen hållits öppen. Längs stränderna på Småskären och Finnskäret förekommer fritidshusområden där påverkan kan ses på anslutande vegetation. Stränderna i dessa delar är också i hög grad påverkade av pirar, bryggor och muddringar. I övrigt är strandområdena i reservatet opåverkade, vilket bidrar till den stora mångfalden på öarna.

Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom stugor för övernattning och en kommunal brygga där turbåt angör. På Småskären finns ett stigsystem som delvis är spångat och skyltat med naturinformation. Annars finns goda förutsättningar att ströva fritt i området, längs stränderna eller i skogen – eller nyttja någon av de fina badvikar som hittas både på Finnskäret och Småskären.

Fiskeläget vid Kyrkviken med dess kapell med anor från 1700-talet ger en kulturhistorisk dimension åt området och stärker upplevelsen för besökaren.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 5.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Karta med undantagsområden
4. Samrådsredogörelse
5. Hur man överklagar
6. Skötselplan

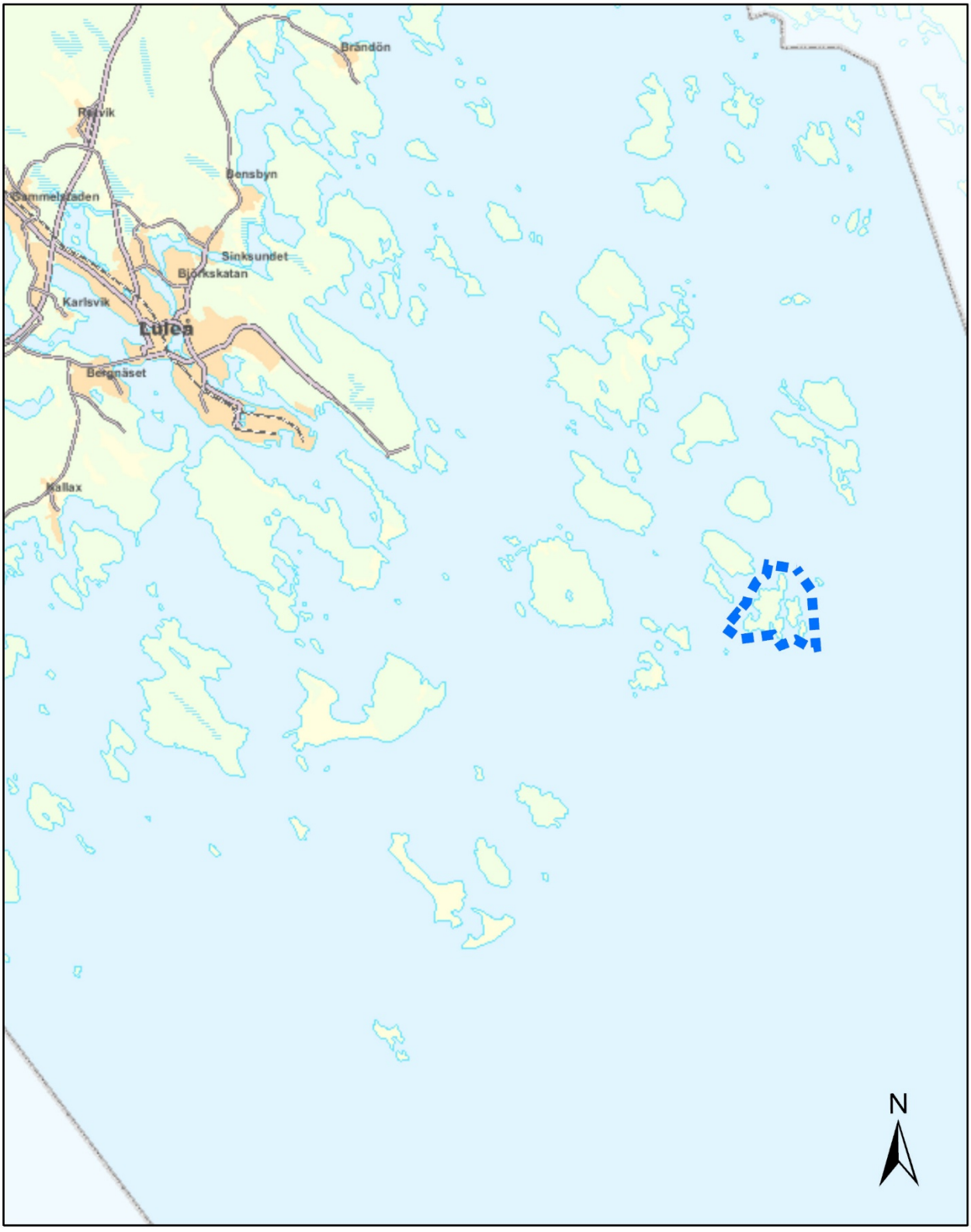
Bilaga 1

Naturreservatets avgränsning

Bilaga 2

Översiktskarta

Bilaga 3

Områden med undantag från föreskrifter A 1-9

Bilaga 4

Samrådsredogörelse

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Luleå skärgårdsförening, Småskärens intresseförening, Föreningen Kyrkvikens bevarande samt arrendatorer och övriga rättighetsinnehavare i området.

Nedan redovisas en sammanställning av inkomna synpunkter. I sammanställningen är det som uppfattas som konkreta synpunkter refererade eller inklippta, främst invändningar eller förslag på förändringar. Andra delar i yttrandena, såsom bakgrundstexter, bekräftande synpunkter eller meddelanden om att man inte har någon synpunkt har här utelämnats.

Luleå kommuns kommentarer redovisas i *kursiv* stil under varje synpunkt. I det fall synpunkten medfört någon förändring i reservatets utformning tydliggörs det med ***fet kursiv*** stil.

Arrendatorer i området

Flera synpunkter har inkommit från arrendatorer av fritidshustomter i området, med önskemål om framför allt att marker kring Kyrkviken och andra ytor vid bebyggelse ska fortsätta att hållas öppna genom röjning och/eller annan hävd.

Kommunens kommentar:
Detta är inget som hindras av reservatsföreskrifterna, men föreskrivs inte som en aktiv åtgärd som måste utföras i och med reservatsbildningen. Av skötselplanen framgår att sådan skötsel kan utföras som en frivillig åtgärd, men det sker oberoende av att området blivit naturreservat. Vårdandet av kulturmiljön och de öppna ytorna de ingår i är inte ett motiv för reservatsbildningen, vilket är en av anledningarna till att dessa ytor undantagits från de föreskrifter som reglerar mark- och rättighetsinnehavares markanvändning. Därför omfattas de ytorna inte av skötselmålen.

En arrendator på vill att undantagsområdet vid dennes stuga utvidgas till att även omfatta bryggplatsen, på samma sätt som för grannarna.

Kommunens kommentar:
Önskemålet har tillgodosetts genom att kartan justerats.

En arrendator framför synpunkten att undantagsområdet vid dennes stuga ska utvidgas så att det binds samman med en bastu som ligger en bit bort längs stranden och som samägs av flera stugägare. Detta för att strandkanten behöver hållas fri från sly för att stigen inte ska växa igen. Strandkanten används också för uppläggning av mindre båtar.

Kommunens kommentar:
Röjning av stigar kan utföras med stöd av ett undantag i reservatsföreskrifterna (A6). Men för att tydliggöra att området i någon mån är ianspråktaget och med tanke på närheten till bastun är det en pragmatisk lösning att undantagsområdet utvidgas.
Önskemålet har tillgodosetts genom att kartan justerats.

En arrendator påtalar att syftesformuleringen bör ändras för att ge utrymme till vissa skötselåtgärder.

Kommunens kommentar:
Andra meningen i syftet kompletteras så att det nu framgår att "Skogsbiotoper, stränder, våtmarker och andra naturtyper ska i huvudsak få utvecklas naturligt…"

En arrendator framför synpunkter angående vedtäkt. Man ifrågasätter om förbudet mot att endast tillåta medhavd ved eller ved från av förvaltaren anordnade vedförråd är den mest miljömässigt hållbara lösningen för stugägare, då det innebär att ved behöver transporteras till ön med pråm eller egen motorbåt. Sly samt mindre träd som röjs av arrendator borde kunna användas som ved. Detta är också förenligt med vad tidigare generationer gjort på Småskär. Sedan muddringen 1982 har ved omhändertagits från sly- och siktröjning nedanför kapellet mot viken, på hedarna samt någon gång vid den tidigare muddermassedeponin på norra sidan av viken.

Kommunens kommentar:
Sly och träd som röjs av arrendatorer inom deras rättigheter begränsas inte av reservatsbildningen. Notera även att undantagsområdena från reservatsföreskrifterna i flertalet fall är utvidgade i förhållande till arrendetomterna så att ytan som inte berörs av regleringen är större än respektive arrende. Utöver detta finns en separat undantagsbestämmelse som tillåter stugägare att ta reda på träd som fallit eller riskerar att falla vid den egna tomten. Då röjning och avverkning av träd inte ingår i allemansrätten förutsätter alla sådana åtgärder dock att man har markägarens tillstånd, oavsett om området är naturreservat eller inte och oavsett, i det här specifika fallet, om åtgärden utförs inom ett undantagsområde.

När det gäller röjning av sly/träd vid kapellet, på området generellt vid Kyrkviken eller andra platser för utsikt m.m. finns ett undantag från reservatsföreskrifterna som medger sådana åtgärder (undantag A6). Förslag på platser som kan röjas för exempelvis utsikt framgår av skötselplanen (som tyvärr inte ingick i remissversionen av reservatsbildningsbeslutet). Föreskrifterna eller skötselplanen uttalar dock inte vem som ska eller får utföra sådana åtgärder, utan det får i förekommande fall hanteras separat i överenskommelse med markägaren. Föreskriften som förbjuder vedtäkt (föreskrift C6) tillhör kategorin som riktar sig mot allmänheten, enligt 7 kap 30 § miljöbalken, och berör alltså inte de rättigheter som rättighetsinnehavare kan ha, till exempel i egenskap av arrendator. Reservatsföreskrifterna hindrar alltså inte att man tar tillvara det röjda materialet som ved. Föreskriften om förbud mot vedtäkt (för allmänheten) är central för syftet med reservatet i den del som handlar om att skogsbiotoper ska få utvecklas naturligt och kommer därför att kvarstå. Det ska inte finnas något utrymme för allmänheten att ta ved från döda eller levande träd.

Samma arrendator har även synpunkter angående framtida muddringar i Kyrkviken, där man även anser att kommunen ska ta ett ägandeskap och också bidrar till denna muddring som är mycket kostsam för arrendatorerna.

Kommunens kommentar:
Muddring vid båtplatser och farleder tillåts i reservatet genom undantag från föreskrifterna (undantag A4 och A5). Reservatsbildningen innebär inget särskilt ekonomiskt eller annat åtagande för Luleå kommun i frågan.

Norrbottens ornitologiska förening
Norrbottens ornitologiska förening framför synpunkten att det är viktigt att strandskogarna tillåts utveckla sig på ett naturligt sätt, utan röjning av undervegetation, samt att död ved lämnas kvar.

Kommunens kommentar:
Kommunen delar föreningens uppfattning. Skogarna i reservatet kommer att lämnas för fri utveckling.

Luleå jaktvårdsklubb
Luleå jaktvårdsklubb understryker i sitt yttrande vikten av att ha kvar bestämmelsen att "jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området".

Kommunens kommentar:
Undantaget som tillåter jakt och fiske är kvar.

Småskärens intresseförening
Särskild dialog har förts med representanter för Småskärens intresseförening som framfört synpunkter och information om områdets nyttjande och de behov som föreningen ser som viktiga, för att bevara förutsättningarna för de boende och besökare på öarna i reservatet. Synpunkterna har bland annat handlat om gränser för undantagsområden, platser som kan behöva röjas för utsikt m.m., vandringsleder, skoterleder och muddring/muddringsupplag.

Kommunens kommentar:
Synpunkterna har huvudsakligen tillgodosetts.

Bilaga 5

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till Luleå kommun. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 6

Skötselplan för naturreservatet Småskären

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Småskären. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att bevara och utveckla områdets värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Skogsbiotoper, stränder, våtmarker och andra naturtyper ska i huvudsak få utvecklas naturligt, liksom de processer och strukturer som präglar dessa miljöer. Reservatet ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Syftet är även att den genom landhöjningen kontinuerligt nybildade marken och de naturliga biologiska och geologiska processer och successioner som följer härav ska bevaras. Reservatet omfattar således även ett vattenområde utanför den nuvarande strandlinjen. Inom ramen för ovan nämnda syften ska reservatet ge möjlighet till naturupplevelser, friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna friluftsliv i skärgårdsmiljö där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv.
- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.
- Skog utvecklas mot högre naturvärden genom att huvudsakligen lämnas för fri utveckling.

- Den genom landhöjning och andra naturliga processer kontinuerligt nybildade marken tillåts utvecklas naturligt.
- Strand- och grundområdens naturliga processer och strukturer bevaras
- Främmande arter som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen i reservatet tas bort, i de fall det är möjligt.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis allmän båtbrygga, övernattningsstugor och rastplatser.
- Alla åtgärder i reservatet planeras så att körskador och annan påverkan på markskiktet undviks.
- Besökare informeras om reservatets natur- och kulturmiljövärden.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning och dylikt.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Småskären
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	889 ha (varav land 301 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Småskären 19:1, Småskären 19:2 och Småskären 19:3, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper:
Skogsmark ca 173 ha, varav produktiv skog ca 140 ha
Buskmark ca 19 ha
Öppen våtmark ca 4 ha
Strandäng ca 21 ha
Kulturmark ca 2 ha
Rished ca 15 ha
Block-grusmark ca 64 ha
Hällmark ca 3 ha
Vattenområde ca 588 ha

Naturreservatet består av en ögrupp i den yttre skärgården i Luleå kommun. Det innefattar den större ön Småskären, de näraliggande öarna Finnskäret och Klyvan samt ett antal mindre kobbar och skär inom det vattenområde som reservatet avgränsar. Småskären har en heterogen strandlinje med flera vikar och markerade uddar. På ön finns gammal granskog, några mindre tjärnar samt en mängd andra biotoper. Finnskäret rymmer ett flertal naturtyper som häll- och klapperstensmarker, blockiga stränder, en del strandängar med finare sediment, sandstrand, tallskog och mindre aspbestånd. Klyvan är en svagt kuperad hällmarks- och klapperstensö. Endast enstaka träd finns i ett par stråk över ön.

Småskären utgörs av flera numera sammanvuxna mindre öar och skär och har genom landhöjningen kommit att bilda den enhetliga ö vi ser idag – därav namnets pluralböjning som också fått ge hela naturreservatet dess namn. Småskären har en mycket omväxlande vegetation med utrymme för stor biologisk mångfald. Skogarna på ön domineras av gran men även enstaka lövträd förekommer och andelen ökar närmare stränderna. I skogen finns en hel del grova träd och lågor och på dessa växer ett flertal svamparter som är bundna till naturskogar och indikerar höga naturvärden, såsom rynkskinn, ullticka, rosenticka, lappticka och ostticka. Övriga exempel på naturskogsarter är finflikig brosklav, gränsticka, harticka, blodticka, kötticka och trådticka. Strandskogarna runt ön domineras av gråal, rönn, glasbjörk och sälg med enstaka aspar. I låglänta skyddade partier är den mest välutvecklad.

I anslutning till öns tjärnar förekommer som regel myrmark. Vid Vitfågelskärstjärnen växer till exempel myggblomster tillsammans med arter som dvärgmåra och styltstarr. Söder om Idvikstjärnen finns en intressant lövsumpskog som övergår i en fuktig barrblandskog. Döda träd och en hel del lågor finns här. På hällmarker och klapperstensfält är vegetationen mer sparsam, men till exempel på Vitfågelskärets stora hällmarker har vegetationen ängskaraktär med en rik flora med arter som låsbräken, nordlåsbräken, ängssyra, gul fetknopp, havtorn, ärenpris, liten ärtstarr och slidstarr.

Strändernas vegetation är variationsrik. Klubbuddens leriga finsedimentområden översvämmas vid högvatten och stormar. Detta ger upphov till en rik vegetation som också betas av grågäss, där gässens spillning bidrar till den rika vegetationen. Strandrödtoppa och liten ärtstarr är de mest exklusiva arterna. På den västra sidan av ön hittas också botaniskt intressanta stränder med bland annat ormtunga, strandkrypa, och liten ärtstarr. Även söder om Skatamarksviken finns en strandäng av större botaniskt intresse. Här finns ett rikligt bestånd av ormtunga, tillsammans med en mängd andra arter såsom grönlandsgåsört. I anslutning till det gamla kapellet består vegetationen av frisk rished med ljung, kattfot, odon, lingon, nordkråkbär, fårsvingel och säterfryle.

På Finnskäret dominerar gammal, gles tallskog. Tallticka växer på en del av träden. På öns nordvästra sida finns en frodig strandskog, påverkad av källvattenutflöde. I området förekommer rikligt med döda träd och lågor av gråal.

På den östra sidan av ön ligger en långsmal myr, uppbyggd av mjukmattor, lösbottenpartier och mindre flarkgölar. Här växer enstaka exemplar av finnmyrten. Lokalen är den sydligaste kända i Sverige. Andra växter på myren är myggblomster, vitag, blekbläddra och strängstarr. Söder om myren finns översilade hällar och hällkar med rikare vegetation, vilket indikeras av kärrklomossa. På några gräsfläckar i anslutning till hällmarker på öns norra sida växer nordlåsbräken och lopplummer tillsammans med arter som gul fetknopp, strandbaldersbrå, knutarv och norrlandsviol. Även på den sydvästra sidan av ön förekommer hällmarker. Här finns en torrängsvegetation med bland annat havtorn, bergkårel och smultron. På stränderna runt ön finns beroende på ursköljning en mängd olika arter. Bland de intressantare arterna märks österbottenstarr, liten ärtstarr, strandrödtoppa, strandveronika samt klapper- och strandögontröst.

Klyvan domineras av hällmarker och klapperstensfält. Detta medför att vegetationen på ön till stor del domineras av lavar. Två parallella stråk av gles skog av gran, glasbjörk och gråal finns dock. Enstaka nattvioler växer i skogen och andra växter här är ängs- och skogskovall, stenbär, strätta och hönsbär. Det finns även ett par aspdungar på ön. På hällmarkerna och i hällkar förekommer en del kärlväxter, till exempel gul fetknopp, krypnarv, stensöta bergkårel, dvärgigelknopp och hjortron.

Öarnas djurliv, främst bland fåglar, är välkänt rikt. Den stora biotopvariationen med naturskog, små tjärnar, vikar och grundområden ger utrymme för många arter. Smålom och gråhakedopping häckar i tjärnarna. Andra exempel på häckfåglar är knipa, vigg, orre, dalripa och hussvala. Naturskogarnas inslag av död ved ger förutsättningar för en mångfaldig fauna av insekter och

andra småkryp. I de grunda och skyddade vikarna runt öarna rastar, ruggar och födosöker ett stort antal fåglar och många kullar av andfåglar har observerats.

Sammanfattningsvis har ögruppen i sin helhet mycket höga naturvården. Den omfattande biotopvariationen ger utrymme för stor biologisk mångfald. Naturtyperna är generellt naturligt utvecklade med betydande dynamik, främst i strandområdena där den pågående landhöjningen kontinuerligt förändrar landskapet och förutsättningarna för organismsamhällena. Även om viss kulturpåverkan finns och har funnits så har naturen en ursprunglig karaktär med förutsättningar för arter som kräver lång kontinuitet av strukturer och naturlig dynamik för att kunna leva och sprida sig. Skogen är på sina ställen påverkad av viss plockhuggning, men har ändå tydlig naturskogskaraktär. Bete har historiskt förekommit på delar av Småskären, men få spår av detta syns idag. I anslutning till fiskeläget i Kyrkviken och fritidshusområden är påverkan mer påtaglig. I området runt kapellet och fiskeläge har vegetationen hållits öppen. Längs stränderna på Småskären och Finnskäret förekommer fritidshusområden där påverkan kan ses på anslutande vegetation. Stränderna i dessa delar är också i hög grad påverkade av pirar, bryggor och muddringar. I övrigt är strandområdena i reservatet opåverkade, vilket bidrar till den stora mångfalden på öarna.

Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom stugor för övernattning och en kommunal brygga där turbåt angör. På Småskären finns ett stigsystem som delvis är spångat och skyltat med naturinformation. Annars finns goda förutsättningar att ströva fritt i området, längs stränderna eller i skogen – eller nyttja någon av de fina badvikar som hittas både på Finnskäret och Småskären.

Fiskeläget vid Kyrkviken med dess kapell med anor från 1700-talet ger en kulturhistorisk dimension åt området och stärker upplevelsen för besökaren.

5. Skötselmål och åtgärder

5.1. Naturvärden

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja de natur- och rekreationsvärden som är förknippade med ett skärgårdslandskap med naturskog, fritt utvecklade strandsuccessioner, vikar, grundområden, små sjöar och andra naturtyper. Landhöjningen blottlägger ständigt nytt land och vegetationens sammansättning följer sedan en viss succession beroende på de naturgivna förutsättningarna i områdets olika delar, vilket är processer som ska tillåtas ha ett naturligt förlopp.

Det generella förhållningssättet är att förändringar av naturtillståndet inom reservatet ska ske genom naturlig succession, dvs de gradvisa förändringar som de flesta naturtyper ständigt genomgår.

Öppna marker kring Kyrkviken och andra ytor vid bebyggelse kan vidmakthållas och det ska inte hindras av naturreservatets föreskrivna regleringar eller mål. Dock är en sådan typ av skötsel inte motiverad i reservatets syfte, vilket är en av anledningarna till att dessa ytor undantagits från de föreskrifter som reglerar mark- och rättighetsinnehavares markanvändning. Därför omfattas de ytorna inte av skötselmålen.

Skötselåtgärder
Hela naturreservatet utgörs av *ett* skötselområde. Inga aktiva skötselåtgärder utförs, utan växt- och djurlivet ska tillåtas utvecklas fritt inom reservatet. Om spontan brand uppkommer ska brandbekämpning ske med så skonsamma metoder som möjligt och därefter ska det brunna området endast utvecklas genom naturlig succession.

Undantaget från ovanstående är de områden som enligt reservatsföreskrifterna inte omfattas av restriktioner enligt 7 kap 5 § miljöbalken. Här kan åtgärder för att hålla landskapet öppet vara motiverade och kan också utföras vid behov. En sådan skötsel ingår inte som en planerad åtgärd i reservatets skötselplan men kan ske som en frivillig åtgärd av den som har rättighet till det. Undantagsmrådena framgår av bilaga 2.

Se även nedan om skötsel för friluftsliv och rekreation.

5.2. Värden för friluftsliv och rekreation

Skötselmål
Det övergripande målet för skötseln är att ge goda förutsättningar för friluftslivsaktiviteter och naturupplevelser i orörd natur.

Skötselåtgärder
Skogen och naturen i övrigt sköts huvudsakligen med sikte mot naturvårdsmålen enligt ovan, vilket också ger förutsättningar för upplevelsevärden för människor. Stigar, leder, rast- och utsiktsplatser och andra anläggningar för friluftslivets ändamål kan röjas vid behov. Det gäller också nyanlagda sådana som kan tillkomma efter reservatets bildande (och som inryms i reservatets undantagsbestämmelser). Exempelvis kan andra utsiktsplatser utöver de som är markerade på bifogad karta vara aktuella för röjningsinsatser. Träd och grenar som fallit över anläggningar och platser kan tas bort, men med hänsyn till naturvårdsmålen ska dessa läggas åt sidan där de lämnas kvar i

skogen. Alla åtgärder ska övervägas i förhållande till naturvårdsmålen och får inte vara mer ingripande än att de kan inrymmas i syftet med reservatet.

Befintliga stigar, andra anläggningar med förslag på lägen för utsiktsplatser m.m. är markerade på kartan i bilaga 3.

5.3. Information

Skötselmål
Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet.

Skötselåtgärder
Minst en informationstavla sätts upp vid lämplig entré till reservatet. På tavlan ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavlan ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötselmål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötselmål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

7. Källhänvisning

Artportalen. Uttag 2026-01-09

Hederyd, S-O., Wallin, G., Westerberg, A. och Blom, L. 1999: *Din egen lots till Luleå skärgård – Den ljusa kusten.* Luleå kommun.

Luleå kommun. 2000: *Naturvårdsplan Luleå.*

Westerberg, S. 1995: *Skärgårdsgruppens naturinventering i Luleå skärgård 1994.* Luleå skärgårdsgrupp.

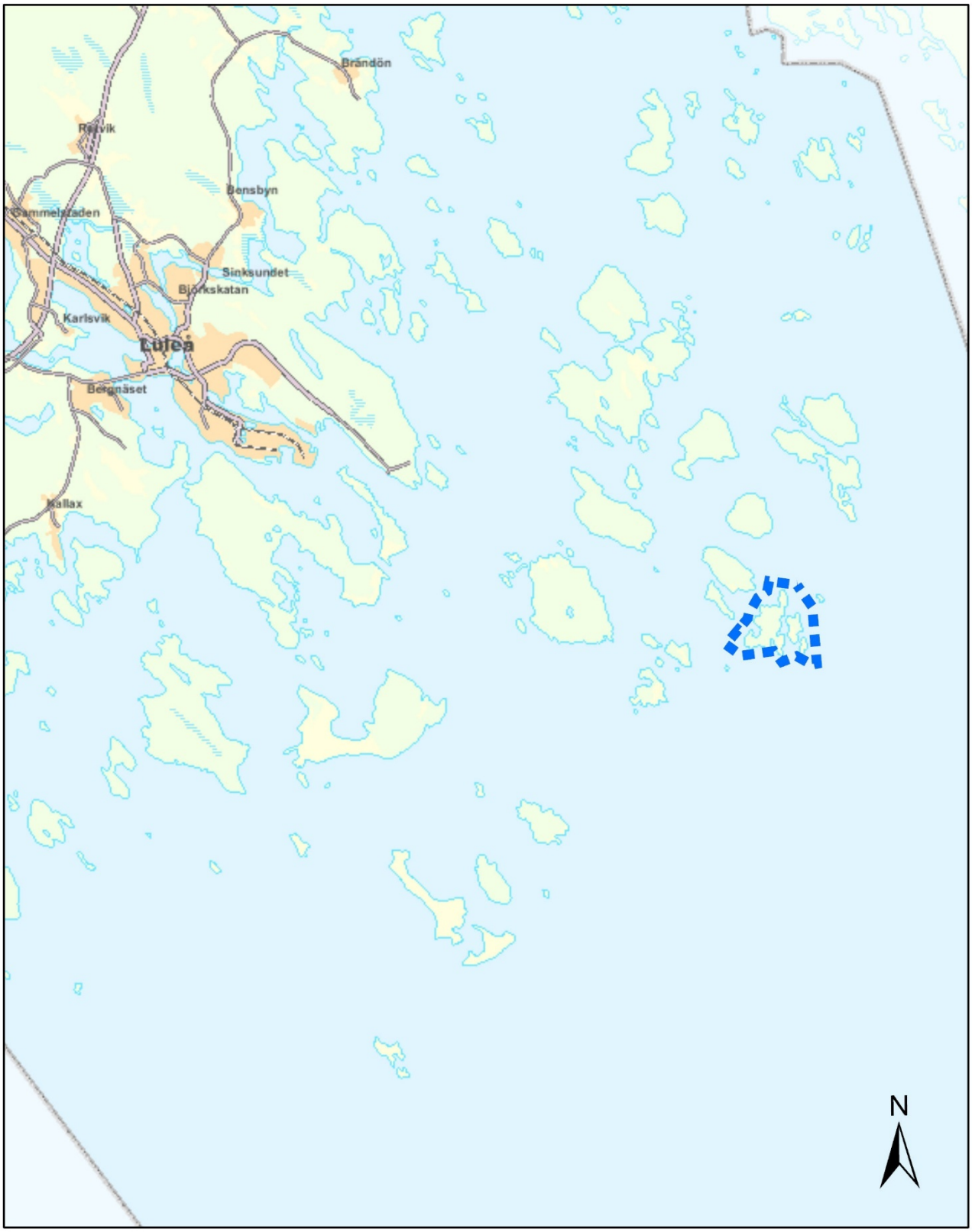
Öberg, T. 2006: *Den stora naturguiden till Pärlorna i Luleå kommun*. Luleå kommun.

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med reservatets skötselområde och undantagsområden
3. Karta med anläggningar och information

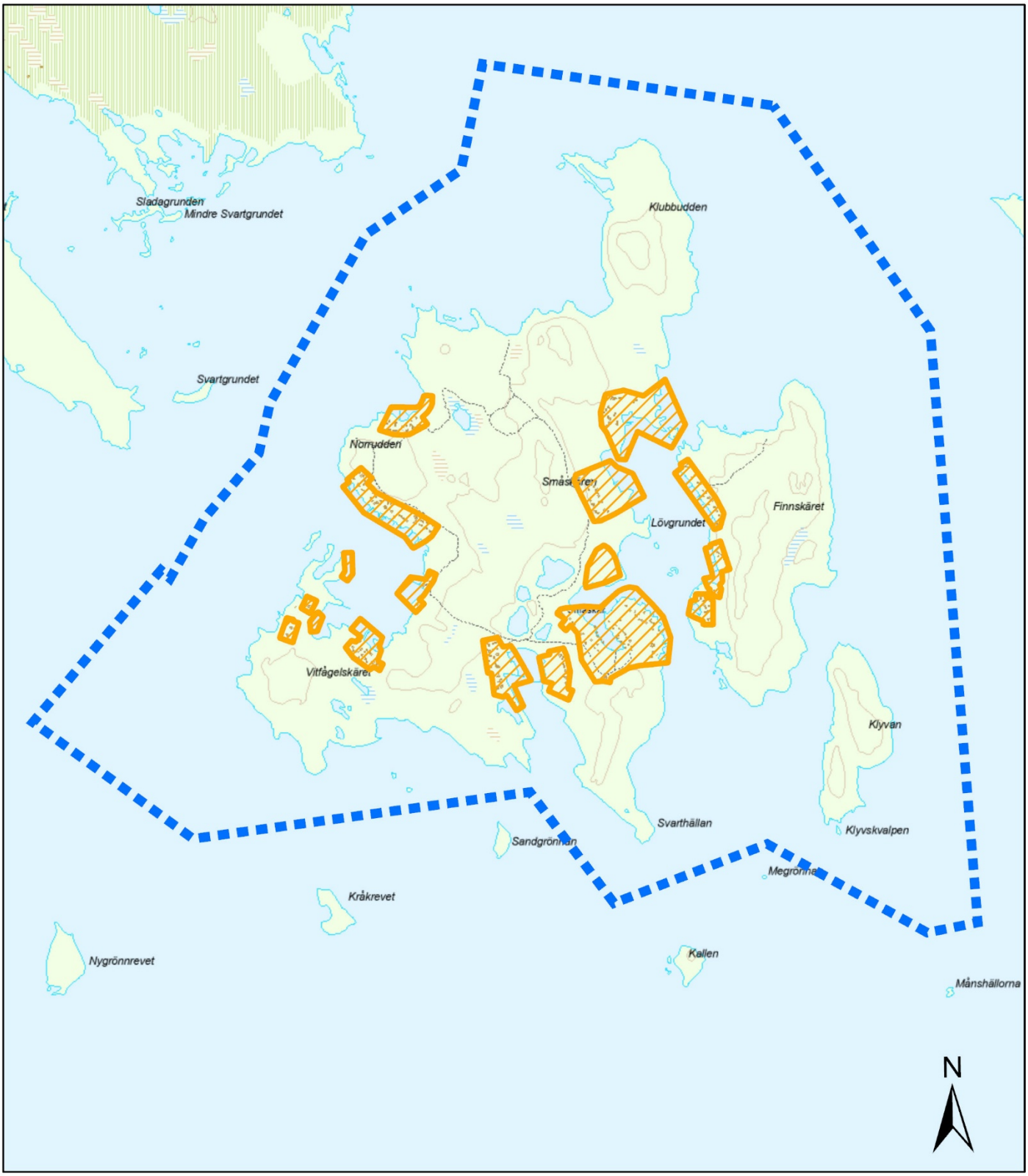
Bilaga 1

Översiktskarta

Bilaga 2

Reservatets avgränsning och skötselområde

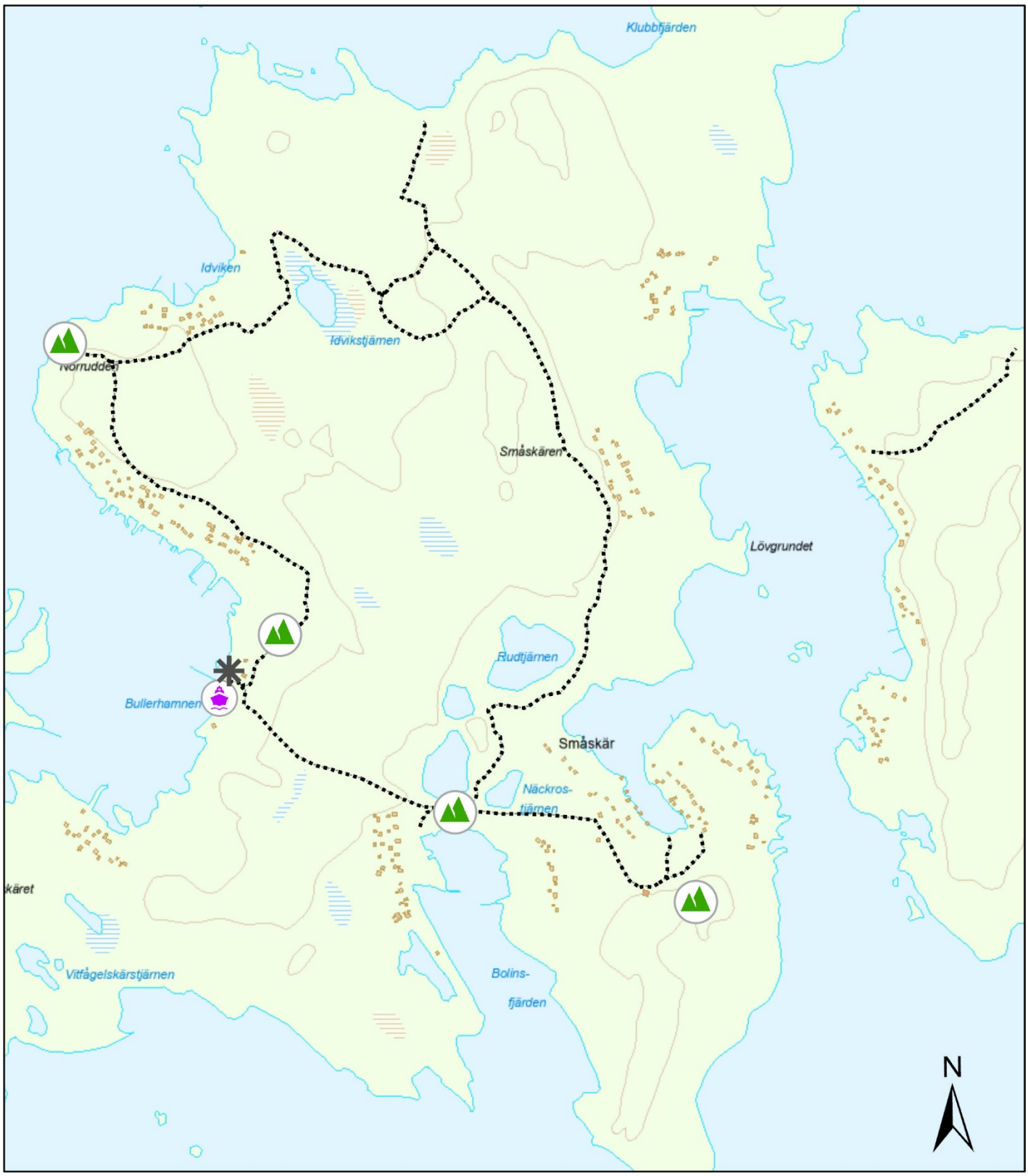
Reservatets avgränsning, tillika skötselområde

Undantagsområden

0 1 2 Kilometer

Bilaga 3

Anläggningar och information

Utsiktsplats

Möjlig plats för informationstavla

Båthamn

Stigar

0 0,5 1 Kilometer

Ekonomiska konsekvenser av bildandet av naturreservatet Småskären

Småskärens skogsmark och natur i övrigt är idag inte föremål för någon specifik skötsel. De höga naturvärdena i den orörda naturen utvecklas bäst genom att den lämnas för fri utveckling, vilket också är målet för berörda skogsbestånd i den gällande skogsbruksplanen. Denna inriktning kommer fortsatt att gälla i och med reservatsbildandet, så det blir inga tillkommande kostnader av den anledningen.

Viss skötsel (röjning) av stigar, utsiktsplatser och den öppna bebyggelsemiljön vid Kyrkviken kan tidigare ha utförts från kommunens sida. Reservatsbildningen innebär ingen ytterligare förpliktelse i det avseende. Föreskrifterna är utformade så att sådan röjning är tillåten att utföra men det föreskrivs inte som en aktiv skötselåtgärd. Skötseln kan alltså i framtiden bli aktuell om kommunen bedömer det behövligt, men det sker i så fall oavsett att området blivit naturreservat. Det blir således heller inga tillkommande kostnader i den delen.

Det finns inga krav i lagstiftning eller från andra myndigheter om åtgärder eller arbetsinsatser som skulle vara kostnadsdrivande. Kommunens administrativa förvaltning av marken ökar inte. Praktisk övervakning av områdena fortgår inom gängse markförvaltning. Kommunens miljö- och byggnadsnämnd är tillsynsmyndighet över naturreservaten. Förutsebar tillsyn är eventuella punktinsatser i form av dispensärenden eller vid klagomål om brott mot reservatsföreskrifterna. Detta är en del i nämndens ordinarie myndighetsarbete som är självfinansierat genom tillsynsavgifter.

Slutsatsen är därför att reservatsbildningen inte kommer att medföra några ekonomiska konsekvenser för kommunen, annat än en mindre engångskostnad för en skylt, samt underhåll av denna. Detta är kostnader som hanteras i infrastruktur- och servicenämndens ordinarie budgetprocess.

Örjan Spansk
Kommunekolog

§ 84

Uppdrag om att skapa nya naturreservat

Ärendenr 2024/257-3.1.0.3

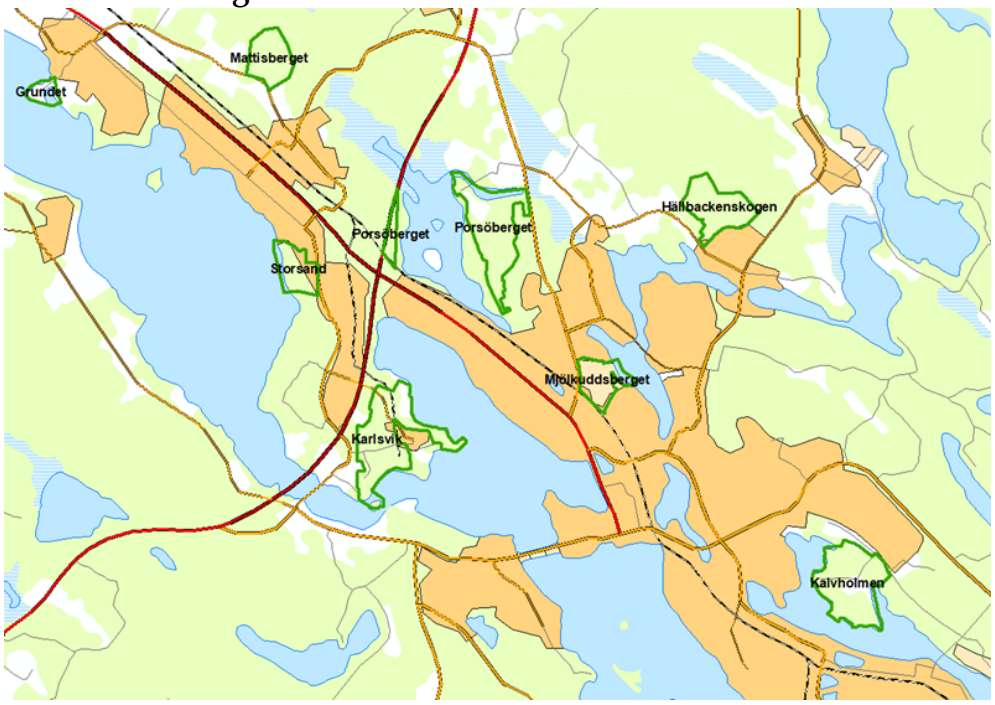
Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att godkänna i ärendet bilagd utredning i enlighet med KLF Hid: 2024.1497.
2. Kommunstyrelsen ger i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att i samråd med berörda förvaltningar ta fram förslag om naturreservatsbildning, med avgränsningar, syften, föreskrifter samt skötselplaner för i översiktsplanen angivna områden.
3. Kommunstyrelsen beslutar att förslagen tas fram gruppvis enligt i ärendebeskrivningen angiven ordning, där målsättningen är att de första naturreservaten, Mjölkuddsberget, Porsöberget, Kalvholmen Storsand och Grundet, kan inrättas under det första kvartalet 2025.
4. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatsobjektet Mattisberget utreds i samråd med markägaren för att nå en samförståndslösning innan eventuellt förslag till reservatsbildning tas fram och att reservatsbildning av Karlsvik tillsvidare får anstå i avvaktan på övergripande planering av området.

Reservationer

Anders Josefsson (M), Sana Suljanovic (M), Arne Nykänen (C), Ylva Mjärdell (L), Ingrid Vesterlund (SD) och Samuel Ek (KD) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Figur 1. Framtida naturreservat i stadsbygden. Avgränsningar enligt ÖP21

Figur 2. Framtida naturreservat i skärgården. Avgränsningar enligt ÖP21

Ärendet har initierats av kommunstyrelseförvaltningen som ett svar på det utredningsuppdrag som finns i Plan och budget 2024-2026, att skapa nya naturreservat. Uppdraget tolkas som en av aktiviteterna inom Plan och budgets fokus på hållbarhet, där tillgängliga grönområden och främjandet av biologisk mångfald anges som viktiga aspekter. Det ligger också i linje med översiktsplanens övergripande mål nr 4, Natur, som innebär att Luleås naturvärden finns kvar och har plats att utvecklas.

I översiktsplanens mark- och vattenanvändningskarta anges vilka områden som bör reserveras för grönstruktur, där några särskilt viktiga värdekärnor pekas ut som framtida kommunala naturreservat. Målsättningarna i Plan och budget och det nu aktuella uppdraget ses som ett uttryck för de rekommendationerna.

Samhällsomställningskontoret har utrett vilka premisser som gäller för de utpekade områdena och föreslår en tågordning för arbetet med att bilda naturreservaten. Områdenas inbördes värdering är i grunden jämlik, även om i viss mån olika förutsättningar kan råda för de olika reservaten. Av praktiska och resursmässiga skäl måste arbetet ändå utföras i en viss ordning. Förslaget innebär att reservatsbildningen sker gruppvis, där två-fem områden hanteras parallellt i varje omgång, enligt följande:

Grupp 1: Mjölkuddsberget, Porsöberget, Kalvholmen, Storsand och Grundet
Grupp 2: Hällbackenskogen, Altappen, Småskär och Degerö-Börstskär
Grupp 3: Mattisberget och Karlsvik

Processen för reservatsbildningingarna bedöms ta ca 1 år, vilket innebär att reservaten i grupp 1 bör kunna beslutas under första kvartalet 2025, grupp 2 fjärde kvartalet samma år och grupp tre eventuellt från 2026 och framåt.

Kostnaderna för reservatsbildningarna blir ytterst begränsade. Kommunen äger i princip all mark i områdena varför kostnaden för markförvärv bör kunna hållas till ett minimum. I övrigt handlar det om begränsade engångskostnader för gränsmarkeringar och informationsskyltar, samt underhåll av dessa. Framtida skötsel av områdena bör rymmas inom ordinarie driftsbudget hos berörda förvaltningar.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2024-02-26 § 17 föreslagit kommunstyrelsen besluta att godkänna i ärendet bilagd utredning. Kommunstyrelsen ger i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att i samråd med berörda förvaltningar ta fram förslag om naturreservatsbildning, med avgränsningar, syften, föreskrifter samt skötselplaner för i översiktsplanen angivna områden. Kommunstyrelsen beslutar att förslagen tas fram gruppvis enligt i ärendebeskrivningen

angiven ordning, där målsättningen är att de första naturreservaten, Mjölkuddsberget, Porsöberget, Kalvholmen Storsand och Grundet, kan inrättas under det första kvartalet 2025. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatsobjektet Mattisberget utreds i samråd med markägaren för att nå en samförståndslösning innan eventuellt förslag till reservatsbildning tas fram och att reservatsbildning av Karlsvik tillsvidare får anstå i avvaktan på övergripande planering av området. Under ärendets behandling i samhällsbyggnadsutskottet reserverade sig Anders Josefsson (M) mot beslutet.

Sammanträdet

Anders Josefsson (M), Sana Suljanovic (M), Arne Nykänen (C), Ylva Mjärdell (L), Ingrid Vesterlund (SD) och Samuel Ek (KD) föreslår avslå samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Ulrika Lundberg (V) och Stig Sörlin (MP) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Anders Josefsson med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens förslag gällande uppdrag om att skapa nya naturreservat, KLF Hid: 2024.1496
- Bakgrundsbilaga; utredning av förutsättningar för nya naturreservat, KLF Hid: 2024.1497
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2024-02-26 § 17, KLF Hid: 2024.1828

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

§ 109

Bildande av naturreservatet Altappen

Ärendenr 2026/404-3.3.4.4

Kommunstyrelsens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Altappen med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara *Naturreservatet Altappen*.
2. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 5 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
3. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Reservationer

Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD) och Thomas Söderström (L) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis. Den första gruppens fem reservat beslutades av kommunfullmäktige under 2025. Altappen ingår i den andra gruppen och är nu föremål för bildande.

Utifrån föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reservatet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Altappen karakteriseras av lövskogsbiotoper med höga naturvärden utvecklade genom spontan beskogning av en gammal industrimiljö, där de kulturhistoriska lämningarna också utgör motiv för skyddet.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar och berörda sakägare. Eftersom kommunen är den enda markägaren är sakägarkretsen begränsad till ett fåtal, till exempel ledningsrättsinnehavare.

Inkomna synpunkter har medfört några mindre justeringar i texter och föreskrifter, vilket framgår av samrådsredogörelsen, men inget som påverkar inriktningen för reservatet. Ingen instans har framfört invändningar mot reservatsbildningen. Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Norrbottens ornitologiska förening och Naturskyddsföreningen i Luleå uttalar sig positivt till bildandet.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2026-04-20 § 35 föreslagit kommunfullmäktige besluta med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Altappen med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Altappen, och att fastställa bifogad skötselplan (bilaga 5 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Samt att de i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet. Vid ärendets behandling reserverade sig Sana Suljanovic (M) mot beslutet.

Sammanträdet

Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Samuel Ek (KD) och Thomas Söderström (L) föreslår avslå förslaget.

Evelina Rydeker (MP) och Christer Stenberg (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Arne Nykänen med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Dialog

Förslaget har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Luleå Miljöresurs AB/Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb och Luleå skärgårdsförening.

Dialog har även skett inom kommunen mellan kommunstyrelseförvaltningen, infrastruktur- och serviceförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Beskrivning av naturreservatet Altappen i Luleå kommun, KLF Hid: 2026.4407
- Ekonomiska konsekvenser av bildandet av naturreservatet Altappen, KLF Hid: 2026.4408
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Altappen, KLF Hid: 2026.4406
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2026-04-20 § 35, KLF Hid: 2026.4638

Beskrivning av naturreservatet Altappen i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Altappen
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	59 ha (varav land 23 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Sandön 7:4, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att bevara och utveckla områdets värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Reservatet ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Syftet är även att den genom landhöjningen kontinuerligt nybildade marken och de naturliga biologiska och geologiska processer och successioner som följer härav ska bevaras. Reservatet omfattar således även ett vattenområde utanför den nuvarande strandlinjen. Kulturhistoriska lämningar inom området ska vårdas. Inom ramen för ovan nämnda syften ska reservatet ge möjlighet till naturupplevelser, friluftsliv och vetenskaplig forskning i fritt utvecklad natur.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna friluftsliv i skärgårdsmiljö där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till fritt utvecklad skog och andra naturtyper.

- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv.

- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.

- Skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt.

- Bevara och utveckla en lövrik skogsmiljö uppkommen på gammal kulturmark, med förutsättningar för strukturer som är betydelsefulla för biologisk mångfald, såsom gamla trädindivider, död ved, stor trädslagsblandning och naturligt utvecklad åldersstruktur.

- Den genom landhöjning och andra naturliga processer kontinuerligt nybildade marken tillåts utvecklas naturligt.

- Strand- och grundområdens naturliga processer och strukturer bevaras

- Främmande arter som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen i reservatet tas bort, i de fall det är möjligt. Kvarstannande främmande arter som har kulturhistorisk koppling bevaras dock, om de inte utgör ett sådant hot.

- Kulturmiljöer sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och synliggörs. Avgränsade delar av området hålls därför öppna med lämplig skötsel.

- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis allmän båtbrygga och rastplats.

- Alla åtgärder i reservatet planeras så att körskador och annan påverkan på markskiktet undviks.

- Besökare informeras om reservatets natur- och kulturmiljövärden.

- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de natur- och kulturmiljövärden som naturreservatet avser skydda.

- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning och dylikt.

- Området sköts genom fastställd skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga naturvärdena knutna till en omväxlande skogsmiljö med stor dominans av lövträd. Här finns friska och fuktiga skogsbiotoper på före detta kulturmark, med värdefulla strukturer i form av gamla och grova träd, mycket död ved, solbelysta kantzoner och god trädslagsblandning, samt även öppna gräsmarker, landhöjningsskog, små våtmarker och grundområden, som alla bidrar till reservatets skyddsvärde. Området har likväl höga rekreativa, kulturella och pedagogiska värden där man kan ta del av gammal industrihistoria och de naturliga successioner som utvecklats sedan industriepoken avslutats och området lämnats för fri utveckling.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t.ex. genom att spränga, borra, schakta, dika, dämma, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
3. Uppföra byggnad eller annan anläggning.
4. Anlägga väg.
5. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.
6. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

8. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
9. Anlägga stängsel eller ledning i luft, mark eller vatten.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet (och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut).
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av befintliga anläggningar eller vidmakthållande av anläggningarna funktion genom t.ex. muddring vid allmän brygga eller åtgärdande av spinkkaj.
3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och utvecklande av stigar, spår och andra mindre anläggningar för friluftslivets behov.
4. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll av sjömärken eller röjning för vidmakthållande av dessas funktion.
5. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för vård, synliggörande eller undersökningar av fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar.
6. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för undersökningar, sanering och efterkontroll av eventuella markföroreningar.
7. Ledningsgator får röjas och ledningar får trädsäkras och i övrigt driftas, underhållas och nyuppföras i enlighet med tillämpliga föreskrifter, rättigheter och avtal för respektive ledning.
8. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.
9. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för att bedriva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.
2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.
3. Anläggande och underhåll av stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.
4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.

5. Upprättande och underhåll av anläggningar för sjösäkerhet.
6. Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv och kulturmiljövärden gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, röja bort gran för att gynna lövträd, röjning av buskar och träd på mark med öppen ört- och gräsdominerad vegetation, underhåll av brynvegetation, slåtter, röjning och gallring i vissa ytor för att gynna kulturmiljövärden och upplevelsen av dessa, eller annan åtgärd för att gynna skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvärdessynpunkt och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t.ex. gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t.ex. borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.
4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Elda, annat än i av naturvårdsförvaltaren iordningställda eldstäder.
7. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
2. Bär- och marksvampplockning är tillåtet i området.

3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Kulturhistoriska lämningar
Lämningarna efter sågverksindustrin är utpekad som *övrig historisk lämning* och sammanfaller i princip med hela reservatets yta.

Redogörelse för ärendet

Altappen har varit reserverat för friluftslivsändamål sedan åtminstone 1990-talet. I den fördjupade översiktsplanen för Luleå tätort som antogs 1993 anges området som ett attraktivt utflyktsmål och det rekommenderas att det rörliga friluftslivet, kulturmiljövårdens och naturvårdens intressen prioriteras

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Altappen var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till dåvarande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

Den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) pekar fortsatt ut Altappen som ett framtida kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb och Luleå skärgårdsförening.

Yttranden har inkommit från flera av remissinstanserna. De synpunkter som framförts och kommunens kommentarer till dessa redovisas i samrådsredogörelsen (bilaga 3). De enda förändringarna som gjorts i föreskrifterna, föranledd av inkomna synpunkter, är kompletteringar som ger undantag för sanering av eventuella markföroreningar i området samt att elledningar får förnyas (förutom att underhållas).

Ingen instans har framfört invändningar mot reservatsbildningen och flertalet meddelar att man inte har några erinringar. Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Norrbottens ornitologiska förening och Naturskyddsföreningen i Luleå uttalar sig positivt till bildandet.

Kommunens bedömning

Området utgör en stadsnära skärgårdsmiljö som är värdefullt såväl ur naturvårdssynpunkt som för rekreation och upplevelser av kulturmiljöer. Reservatet omfattar lövskogar och andra naturtyper som hyser förutsättningar för en stor mångfald av växter och djur knutna till naturligt utvecklade miljöer. På och i anslutning till resterna efter sågverksindustrin och den delvis utfyllda marken växer idag en frodig och artrik flora och den uppväxande lövskogen har utvecklat stora naturvärden med ett rikt insekts- och fågelliv. I området förekommer ett flertal rödlistade, fridlysta och andra ovanliga arter. Mot bakgrund av den relativa närheten till tätorten har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av fritt utvecklad natur.

Skogsavverkning eller andra åtgärder som skadar mark eller vegetation på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets naturvärden och opåverkade och ostörda karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla allmänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvärdena ytterligare om den tillåts utvecklas genom naturliga processer och hänsynsfull skötsel. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar* och *Hav i balans samt levande kust och skärgård* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Altappens geografiska läge ger goda förutsättningar för att bidra till folkhälsan. Inom den nationella folkhälsopolitikens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är viktiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Reservatsbildandet bidrar uppenbart till Sveriges samtliga tio friluftslivsmål.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenligt med kommunens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekommendationen att området ska inrättas som nytt naturreservat.

Reservatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret och som enligt 3 kap 9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Området ligger också inom riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap 6 § och 4 kap 2 § och kommunen bedömer att reservatsbildningen inte heller påverkar de riksintressena i negativ riktning. Reservatets vattenområde berör riksintresse för hamn och farled enligt 3 kap 8 §. Reservatet innebär

inga inskränkningar i dessa och inte heller för riksintresset för yrkesfiske och vattenbruk enligt 3 kap 5 §. Området ingår i Gällivare skogssamebys vinterbetesområde. Reservatsbildningen med dess syfte och föreskrifter försämrar inte möjligheterna till nyttjande för det ändamålet. Luleå kommun bedömer därför att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Beskrivning av området

Area:	ca 59 ha, varav land ca 23 ha
Naturtyper:	Skogsmark ca 16 ha, varav produktiv skog ca 11 ha Strandäng ca 1 ha Kulturmark ca 4 ha Övrig mark ca 2 ha Vattenområde ca 36 ha

Naturreservatet utgörs av den norra delen av en sammanvuxen ö, där ett antal mindre öar och skär genom landhöjningen har förenats till den skepnad den har idag. Av namnen på kartan avslöjas några av de tidigare separata öarna, från Likskäret längst i söder, sedan Lillskäret, Finnklipporna och Altappen längst i norr. Ön utgör en långsträckt formation i Sandöfjärden, strax nedom Luleälvens mynning i Bottenviken, där älvens strömfåra flödar längs öns stränder och vidare ut i havet.

Altappen och huvuddelen av ön i övrigt byggs företrädesvis upp av morän. Karaktäristiskt är det stora antal moränryggar som korsar ön vinkelrätt mot dess utsträckning, tillika isrörelseriktningen när materialet avsattes. Dessa geomorfologiska element kan tydligt studeras i fält och är ett framträdande drag som avspeglas i strandlinjens många uddar och inskurna vikar. De ger också förutsättningarna för den varierade vegetationen i området. Inom området för reservatet är dock ön till stora delar uppbyggd av spill från sågverksindustrin och av barlastmaterial från de angörande skeppen under slutet av 1800-talet och en bit in efter sekelskiftet. Framför allt jordmaterialet ger förutsättningarna för den rika och delvis särpräglade floran i området. Den underliggande berggrunden består förmodligen av biotitgnejs men kan inte ses då den aldrig går i dagen inom området.

Altappens industrihistoria präglar helt vegetationen och är också grunden för de naturvärden som uppstått där idag efter att ön övergavs i början på 1900-talet. Här fanns en stor sågverksindustri med ett helt samhälle med bostadsbebyggelse för uppemot 800 bofasta människor, skola, handelsbod och en imponerande herrgårdsbyggnad. Man anlade även en omfattande järnindustri med valsverk, gjuteri, smedja och mekanisk verkstad. Med tiden fyllde man ut och byggde upp land mellan kobbar och skär och skapade nya strandlinjer och kajkanter. Barlastjord och spill från sågverket i form av s.k. spinkved var det material man använde. Strandstrukturen kom på så sätt att bli konstlad, industripräglad, med räta vinklar och rektangulära former på anlagda öar. Mycket av det kan skönjas än idag, men tidens lopp har rundat av formerna och delar av de uppbyggda strukturerna har sjunkit ner under vattnet.

Ännu 1956 var de artificiella räta strandlinjerna tydliga och ön var till stora delar fortfarande öppen.

Efter en förödande brand 1908 ödelades industrin och det mesta av bebyggelsen. Efter det har området stått i stort sett orört och naturen har återtagit marken. Det är alltså mer än hundra års successiva utveckling av vegetationen vi ser resultatet av idag. Det är en ung miljö ur ett naturhistoriskt perspektiv och

man kan förutsätta att utvecklingen kommer att fortsätta i många decennier framåt, men samtidigt är det ett stadium i utvecklingen där höga naturvärden har uppstått.

Idag finns bara husgrunderna kvar efter industriepoken. Mikroklimatet och jordmånen där tycks vara särskilt gynnsamma, och på och omkring grunderna har utvecklats en intressant ängsflora med t.ex. ängsgentiana, prästkrage, gulvial, späd ögontröst, käringtand och stora mängder smultron. Även den rödlistade månlåsbräken är funnen här. Framför herrgårdsbyggnaden fanns en herrgårdspark, till stor del anlagd av barlastjord. Med jorden följde frön från fjärran trakter. Därför kunde märkliga växter dyka upp och vissa fick ingå i parken och än idag finns spår kvar i form av popplar, syrener, sibiriska ärtbuskar, häckspirea och liten kardborre. Ytorna kring de kulturhistoriska lämningarna har till del hållits öppna genom röjning och slåtter, inom ramen för länsstyrelsens fornvårdsprogram.

Resterande delar av området är igenvuxna med lövskog av lite olika karaktär. Genomgående är den björkdominerad, men även andra förekommande lövträd som asp, gråal och sälg ingår. Skogen växer generellt på frisk till fuktig mark med slående frodighet i fältskiktet som till stora delar är örtrikt med arter som klockpyrola, smultron, älggräs, nordbräken och hönsbär. I skogen har bitvis rikligt med död ved börjat falla ut, både som liggande och stående stammar. Lövskogen är alltså nu i en successionsfas där naturvärdena är höga och förutsättningarna för att de kommer att stärkas ytterligare är gynnsamma om skogen tillåts åldras än mer. Här och var finns en del invuxen gran och det kommer också smågranar underifrån som på sikt kommer att konkurrera om ljuset med lövträden.

Ett specifikt värdehöjande inslag i naturmiljön är det flertal mycket grova och vidkroniga sälgar som växer i anslutning till de gamla industrilämningarna. De återfinns både i den numera slutna skogen och i öppna marker kring husgrunder – och frapperande ofta *i* själva grunderna. Dessa träd producerar också stora mängder död ved som ger utrymme för en mångfald av liv.

Skogen utgör ett kvalitativt habitat för ett flertal hackspettar. Således har här noterats såväl mindre hackspett, tretåig hackspett, spillkråka som större hackspett. Miljön torde även vara lämplig för vitryggig hackspett. En häckning pågick under några år strax utanför reservatet och området ingick med all sannolikhet i fågelns revir.

I övrigt är skogen gynnsam för ett allmänt rikt fågelliv. Man kan förvänta en hög produktion av föda, och hålbyggare bör ha goda förutsättningar att hitta boplatser. Insektsrikedomen på ön är välkänd bland besökande människor sommartid. Många av de allmänna arter bland t.ex. småfåglar och trastar man

kan förutse är noterade här, som lövsångare, gransångare, trädgårdssångare, blåmes, talgoxe, talltita, trädkrypare, taltrast, rödvingetrast, koltrast, grå flugsnappare, svartvit flugsnappare, rödhake, rödstjärt, domherre, grönfink. Även gulsparv, trädpiplärka som gynnas av öppningarna i skogen är observerade och bland snäpporna kan nämnas morkulla, enkelbeckasin och skogssnäppa. Till stränder och vattenområden hittar vadare och sjöfåglar, såsom strandskata, storspov, drillsnäppa, storskrake, skrattmås, fiskmås, gråtrut och havstrut.

Lövträden och framför allt den döda lövveden ger förutsättningar för en mångfald av arter. Svampfloran och insektsfaunan är inte systematiskt undersökt men vid ett tillfälle 2012 har fällfångst resulterat i en rad rödlistade vedlevande skalbaggsarter, vilket bekräftar betydelsen av de substraten.

Altappens natur är ett fint exempel på biologiskt kulturarv. Lämningarna som sådana ger besökaren ett kulturhistoriskt perspektiv, och det pedagogiska värdet är därmed avsevärt. Området är tillgängliggjort genom vandringsled, informationstavlor och ett par grillplatser. Ön kan angöras via en allmän brygga. Närheten till tätorten gör att är området är relativt lätt att nå för många med egen båt eller över isen vintertid och är därmed också betydelsefullt för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 4.

Beslutets ikraftträdande

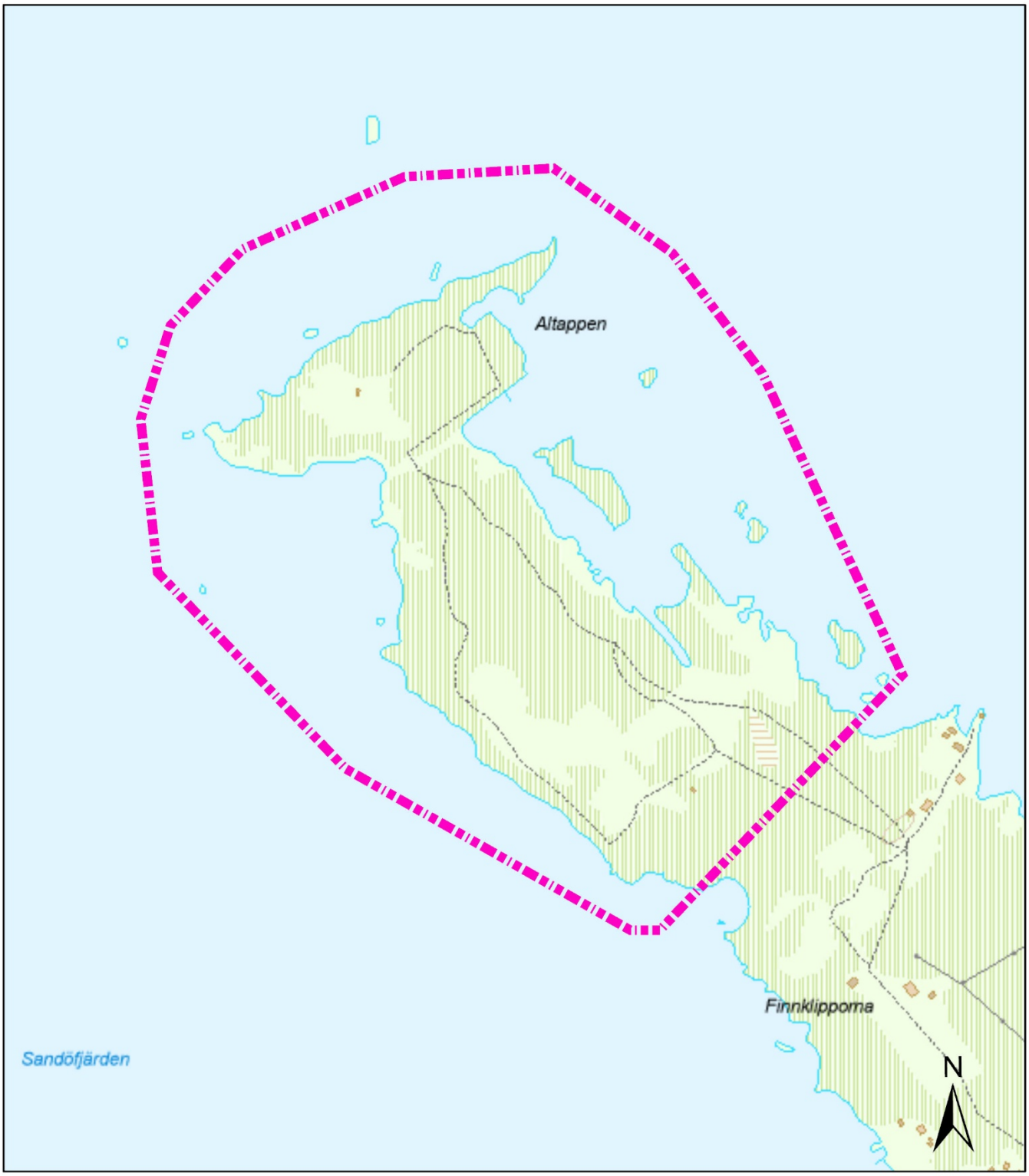
Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Samrådsredogörelse
4. Hur man överklagar
5. Skötselplan

Bilaga 1

Naturreservatets avgränsning

Gräns för naturreservatet Altappen

0 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 2

Översiktskarta

Bilaga 3

Samrådsredogörelse

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb och Luleå skärgårdsförening.

Nedan redovisas en sammanställning av inkomna synpunkter. I sammanställningen är det som uppfattas som konkreta synpunkter refererade eller inklippta, främst invändningar eller förslag på förändringar. Andra delar i yttrandena, såsom bakgrundstexter, bekräftande synpunkter eller meddelanden om att man inte har någon synpunkt har här utelämnats.

Luleå kommuns kommentarer redovisas i *kursiv* stil under varje synpunkt. I det fall synpunkten medfört någon förändring i reservatets utformning tydliggörs det med ***fet kursiv*** stil.

Naturskyddsföreningen i Luleå

Naturskyddsföreningen anser att reservatet bör utvidgas söderut till att även omfatta lövskogen på Finnklipporna eftersom den värdefulla lövnaturskogen fortsätter ut i det området. Man påtalar även ett ordval i syftesformuleringen som talar om ”orörd natur” bör ändras eftersom värdena här har uppstått på en tidigare intensivt utnyttjad mark.

Kommunens kommentar:
Kommunen delar uppfattningen att Finnklipporna hyser höga naturvärden av minst samma dignitet som inom det planerade reservatet och att det skulle tjäna på att ingå i det skyddade området. Kommunen har dock inte rådighet över den marken som är privatägd och har i dagsläget därför inte möjlighet att införliva den i reservatet.

Det är en adekvat invändning att naturen i området inte kan betraktas som ”orörd”.
Begreppet ”orörd natur” har ändrats till ”fritt utvecklad natur”.

Norrbottens ornitologiska förening

Norrbottens ornitologiska förening framför att det är viktigt att området vårdas på ett sådant sätt att lövskogen gynnas och att igenväxning med gran eller andra barrträd förhindras. I de delar av reservatet där träddungar finns bör en

flerskiktad skog eftersträvas och röjningsinsatserna begränsas för att gynna den biologiska mångfalden.

Kommunens kommentar:
Kommunen delar föreningens synpunkt. Skötseln av området kommer att utföras i enlighet med angiven inriktning, vilket framgår av skötselplanen.

Lumire
Lumire påpekar att den typ av kulturhistoriska lämningar efter verksamhet som bedrivits på platsen skulle kunna innehålla historiska föroreningar.

Kommunens kommentar:
För att inte lägga hinder för framtida eventuella undersökningar och saneringsinsatser införs ett undantag från föreskrifterna som medger det.

Luleå jaktvårdsklubb
Luleå jaktvårdsklubb understryker i sitt yttrande vikten av att ha kvar bestämmelsen att "jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området".

Kommunens kommentar:
Undantaget som tillåter jakt och fiske är kvar.

Luleå Energi Elnät AB
Luleå Energi vill att undantaget gällande röjning vid ledningar finns kvar, yrkar att bränder ska släckas för att ej skada ledningar samt yrkar att befintliga ledningar utöver att underhållas även får förnyas.

Kommunens kommentar:
Skogsbränder kan släckas utan hinder av reservatsföreskrifterna. ***Undantaget som medger röjning av kraftledningar har förtydligats så att det framgår att de även får underhållas och förnyas.***

Bilaga 4

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till Luleå kommun. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 5

Skötselplan för naturreservatet Altappen

Figur 1. Herrgården med nyanlagd park, 1880. Fotograf okänd, Luleå kommuns stadsarkiv.

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Altappen. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att bevara och utveckla områdets värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Reservatet ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Syftet är även att den genom landhöjningen kontinuerligt nybildade marken och de naturliga biologiska och geologiska processer och successioner som följer härav ska bevaras. Reservatet omfattar således även ett vattenområde utanför den nuvarande strandlinjen. Kulturhistoriska lämningar inom området ska vårdas. Inom ramen för

ovan nämnda syften ska reservatet ge möjlighet till naturupplevelser, friluftsliv och vetenskaplig forskning i fritt utvecklad natur.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna friluftsliv i skärgårdsmiljö där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till fritt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv.
- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.
- Skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt.
- Bevara och utveckla en lövrik skogsmiljö uppkommen på gammal kulturmark, med förutsättningar för strukturer som är betydelsefulla för biologisk mångfald, såsom gamla trädindivider, död ved, stor trädslagsblandning och naturligt utvecklad åldersstruktur.
- Den genom landhöjning och andra naturliga processer kontinuerligt nybildade marken tillåts utvecklas naturligt.
- Strand- och grundområdens naturliga processer och strukturer bevaras
- Främmande arter som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen i reservatet tas bort, i de fall det är möjligt. Kvarstannande främmande arter som har kulturhistorisk koppling bevaras dock, om de inte utgör ett sådant hot.
- Kulturmiljöer sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och synliggörs. Avgränsade delar av området hålls därför öppna med lämplig skötsel.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis allmän båtbrygga och rastplats.
- Alla åtgärder i reservatet planeras så att körskador och annan påverkan på markskiktet undviks.

- Besökare informeras om reservatets natur- och kulturmiljövärden.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de natur- och kulturmiljövärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning och dylikt.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Altappen
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	59 ha (varav land 23 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Sandön 7:4, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper: Skogsmark ca 16 ha, varav produktiv skog ca 11 ha
Strandäng ca 1 ha
Kulturmark ca 4 ha
Övrig mark ca 2 ha
Vattenområde ca 36 ha

Naturreservatet utgörs av den norra delen av en sammanvuxen ö, där ett antal mindre öar och skär genom landhöjningen har förenats till den skepnad den har idag. Av namnen på kartan avslöjas några av de tidigare separata öarna, från Likskäret längst i söder, sedan Lillskäret, Finnklipporna och Altappen längst i norr. Ön utgör en långsträckt formation i Sandöfjärden, strax nedom

Luleälvens mynning i Bottenviken, där älvens strömfåra flödar längs öns stränder och vidare ut i havet.

Altappen och huvuddelen av ön i övrigt byggs företrädesvis upp av morän. Karaktäristiskt är det stora antal moränryggar som korsar ön vinkelrätt mot dess utsträckning, tillika isrörelseriktningen när materialet avsattes. Dessa geomorfologiska element kan tydligt studeras i fält och är ett framträdande drag som avspeglas i strandlinjens många uddar och inskurna vikar. De ger också förutsättningarna för den varierade vegetationen i området. Inom området för reservatet är dock ön till stora delar uppbyggd av spill från sågverksindustrin och av barlastmaterial från de angörande skeppen under slutet av 1800-talet och en bit in efter sekelskiftet. Framför allt jordmaterialet ger förutsättningarna för den rika och delvis särpräglade floran i området. Den underliggande berggrunden består förmodligen av biotitgnejs men kan inte ses då den aldrig går i dagen inom området.

Altappens industrihistoria präglar helt vegetationen och är också grunden för de naturvärden som uppstått där idag efter att ön övergavs i början på 1900-talet. Här fanns en stor sågverksindustri med ett helt samhälle med bostadsbebyggelse för uppemot 800 bofasta människor, skola, handelsbod och en imponerande herrgårdsbyggnad. Man anlade även en omfattande järnindustri med valsverk, gjuteri, smedja och mekanisk verkstad. Med tiden fyllde man ut och byggde upp land mellan kobbar och skär och skapade nya strandlinjer och kajkanter. Barlastjord och spill från sågverket i form av s.k. spinkved var det material man använde. Strandstrukturen kom på så sätt att bli konstlad, industripräglad, med räta vinklar och rektangulära former på anlagda öar. Mycket av det kan skönjas än idag, men tidens lopp har rundat av formerna och delar av de uppbyggda strukturerna har sjunkit ner under vattnet.

Efter en förödande brand 1908 ödelades industrin och det mesta av bebyggelsen. Efter det har området stått i stort sett orört och naturen har återtagit marken. Det är alltså mer än hundra års successiva utveckling av vegetationen vi ser resultatet av idag. Det är en ung miljö ur ett naturhistoriskt perspektiv och man kan förutsätta att utvecklingen kommer att fortsätta i många decennier framåt, men samtidigt är det ett stadium i utvecklingen där höga naturvärden har uppstått.

Idag finns bara husgrunderna kvar efter industriepoken. Mikroklimatet och jordmånen där tycks vara särskilt gynnsamma, och på och omkring dessa har utvecklats en intressant ängsflora med t.ex. ängsgentiana, prästkrage, gulvial, späd ögontröst, käringtand och stora mängder smultron. Även den rödlistade månlåsbräken är funnen här. Framför herrgårdsbyggnaden fanns en herrgårdspark, till stor del anlagd av barlastjord. Med jorden följde frön från fjärran trakter. Därför kunde märkliga växter dyka upp och vissa fick ingå i par-

ken och än idag finns spår kvar i form av popplar, syrener, sibiriska ärtbuskar, häckspirea och liten kardborre. Ytorna kring de kulturhistoriska lämningarna har till del hållits öppna genom röjning och slåtter, inom ramen för länsstyrelsens fornvårdsprogram.

Resterande delar av området är igenvuxna med lövskog av lite olika karaktär. Genomgående är den björkdominerad, men även andra förekommande lövträd som asp, gråal och sälg ingår. Skogen växer generellt på frisk till fuktig mark med slående frodighet i fältskiktet som till stora delar är örtrikt med arter som klockpyrola, smultron, älggräs, nordbräken och hönsbär. I skogen har bitvis rikligt med död ved börjat falla ut, både som liggande och stående stammar. Lövskogen är alltså nu i en successionsfas där naturvärdena är höga och förutsättningarna för att de kommer att stärkas ytterligare är gynnsamma om skogen tillåts åldras än mer. Här och var finns en del invuxen gran och det kommer också smågranar underifrån som på sikt kommer att konkurrera om ljuset med lövträden.

Ett specifikt värdehöjande inslag i naturmiljön är det flertal mycket grova och vidkroniga sälgar som växer i anslutning till de gamla industrilämningarna. De återfinns både i den numera slutna skogen och i öppna marker kring husgrunder – och frapperande ofta *i* själva grunderna. Dessa träd producerar också stora mängder död ved som ger utrymme för en mångfald av liv.

Figur 2. Industrilämningar med rik flora och lövträd. Foto Örjan Spansk 2025.

Skogen utgör ett kvalitativt habitat för ett flertal hackspettar. Således har här noterats såväl mindre hackspett, tretåig hackspett, spillkråka som större hackspett. Miljön torde även vara lämplig för vitryggig hackspett. En häckning pågick under några år strax utanför reservatet och området ingick med all sannolikhet i fågelns revir.

I övrigt är skogen gynnsam för ett allmänt rikt fågelliv. Man kan förvänta en hög produktion av föda, och hålbyggare bör ha goda förutsättningar att hitta boplatser. Insektsrikedomen på ön är välkänd bland besökande människor sommartid. Många av de allmänna arter bland t.ex. småfåglar och trastar man kan förutse är noterade här, som lövsångare, gransångare, trädgårdssångare, blåmes, talgoxe, talltita, trädkrypare, taltrast, rödvingetrast, koltrast, grå flugsnappare, svartvit flugsnappare, rödhake, rödstjärt, domherre, grönfink. Även gulsparv, trädpiplärka som gynnas av öppningarna i skogen är observerade och bland snäpporna kan nämnas morkulla, enkelbeckasin och skogssnäppa. Till stränder och vattenområden hittar vadare och sjöfåglar såsom strandskata, storspov, drillsnäppa, storskrake, skrattmås, fiskmås, gråtrut och havstrut.

Lövträden och framför allt den döda lövveden ger förutsättningar för en mångfald av arter. Svampfloran och insektsfaunan är inte systematiskt undersökt men vid ett tillfälle 2012 har fällfångst resulterat i en rad rödlistade vedlevande skalbaggsarter, vilket bekräftar betydelsen av de substraten.

Altappens natur är ett fint exempel på biologiskt kulturarv. Lämningarna som sådana ger besökaren ett kulturhistoriskt perspektiv, och det pedagogiska värdet är därmed avsevärt. Området är tillgängliggjort genom vandringsled, informationstavlor och ett par grillplatser. Ön kan angöras via en allmän brygga. Närheten till tätorten gör att är området är relativt lätt att nå för många med egen båt eller över isen vintertid och är därmed också betydelsefullt för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur.

5. Skötselmål och åtgärder

5.1. Övergripande mål

Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja natur-, kulturmiljö- och rekreationsvärden i en lövrik före detta industrimiljö. De historiska lämningarna ska vårdas och synliggöras samtidigt som naturvärden knutna till lövsuccessioner och ett öppet/halvöppet kulturlandskap med en rik flora ska gynnas.

Det generella förhållningssättet är att skogen i reservatet ska lämnas för fri utveckling för att på så sätt ge möjlighet att utveckla strukturer som kännetecknar naturskogar; såsom höga maxåldrar, en större åldersspridning, en ökande andel död ved och där naturliga processer och störningar ska tillåtas ha ett naturligt förlopp. För att förlänga och vidmakthålla lövträdens närvaro och de naturvärden som är förknippade med dem förutsätts dock vissa skötselinsatser. Framför allt handlar det om att hålla efter inväxande granar i bestånden så att dessa inte tillåts konkurrera om ljuset med lövträden. Målet är att området

ska vara kontinuerligt beskogat med en mer eller mindre renodlad lövskog. Förutsättningarna varierar dock i olika delar. Graninslaget är bitvis större varvid fortsatt en viss blandning i begränsad omfattning kan tillåtas för att ytterligare öka variationen i skogen och för att skötselinsatserna inte ska bli alltför ingripande. Förekommande äldre tallar kan också bevaras.

Värden knutna till de kulturhistoriska lämningarna vårdas dock bäst genom att de ytorna hålls öppna, fria från träd eller med spridda glesa bestånd. I dessa miljöer gynnas samtidigt ljusälskande och hävdgynnad flora vilket ger ytterligare en dimension åt naturreservatets naturvärden.

5.2 Naturvärden

Skötselmål

Skogen och naturen i övrigt lämnas huvudsakligen för fri utveckling (undantaget är områden med kulturhistoriska lämningar. Se avsnitt 5.3 nedan). Smågranar ska dock återkommande röjas bort, vart tionde år eller vid behov. Enstaka större granar i lövbestånden kan lämnas, annars ska även sådana avvecklas efter en bedömning att det är gynnsamt för reservatets syfte och de övergripande skötselmålen. Områden med tätare granblandad skog eller rena granbestånd ska skötas med inriktning att gynna naturvärden knutna till löv- eller blandskog. Omfattningen av utrensning av gran i sådana bestånd görs efter bedömning att det är gynnsamt för reservatets syfte och de övergripande skötselmålen. I avvägningar mellan målsättningar gällande trädslagsblandning ska dock utgångspunkten vara att hellre gynna lövvärden än sådana knutna till gran.

En initial normsättande skötselinsats riktad mot gran ska göras inom fem år efter reservatets bildande. Därefter görs löpande bedömningar och kompletterande åtgärder vid behov.

I första hand ska allt borttagande av träd ske genom avdödning av de stående stammarna genom ringbarkning eller katning. I vissa fall kan avverkning vara aktuellt om det bedöms mer lämpligt. De avverkade träden ska lämnas såsom blivande lågor i skogen. I vissa fall kan större uttag av träd bli aktuellt varvid uttransport kan komma i fråga. Detta ska i så fall ske med skonsamma metoder, till exempel med häst eller lättare maskin.

All avverkning och annan avdödning av träd ska göras utifrån bedömning att det bidrar till målet med skötseln, för att säkerställa syftet med reservatet.

Röjningrester lämnas i skogen.

5.3 Kulturmiljövärden och värden för friluftsliv och rekreation

Skötselmål
Det övergripande målet för skötseln är att ge goda förutsättningar för friluftslivsaktiviteter och upplevelser av natur- och kulturmiljöer i en mångfaldsrik natur. De kulturhistoriska lämningarna i området ska framträda tydligt och omges av öppna gräsmarker.

Skötselåtgärder
Basal skötsel:
Utgångspunkten för en basal skötsel är att förhindra att de kulturhistoriska lämningarna och anslutande öppna ytor växer igen. Ett minimum av skötsel för att uppnå detta är återkommande slyröjning med ett intervall på högst fem år. Årlig slåtter på sensommaren bör också utföras för att bevara och utveckla förutsättningarna för hävdgynnad flora. De ytor som är föremål för denna skötsel framgår av kartan i bilaga 2.

Utvecklad skötsel:
Skötseln av de kulturhistoriska lämningarna sker i dagsläget inom ramen för länsstyrelsens fornvårdsprogram. Aktuell skötselplan som beskriver skötselmål och åtgärder inom programmet framgår av bilaga 4. Länsstyrelsens skötsel är mer långtgående än naturreservatets basala skötsel och ersätter denna tillsvidare. Denna utvecklade skötsel ligger inom och stärker syftet med reservatet och dess övergripande skötselmål.

Länsstyrelsens skötsel omfattar förutom vård av vegetationen även underhåll av dess anläggningar såsom skyltar, grillplatser, spångar, räcken, stängsel m.m. Att dessa anläggningar hålls i gott skick ligger i linje med reservatets syften. Dock är detta länsstyrelsens ansvar om inte annat avtalas med reservatets förvaltare.

Om länsstyrelsens skötsel av fornvårdsmiljön kan komma att förändras i något avseende eller om dess skötselplan revideras eller upphävs ska samråd ske med förvaltaren av naturreservatet.

Samtliga åtgärder kan fortsätta att utföras såsom de anges i länsstyrelsens skötselplan, men ska för att tydligare uppfylla syftet med reservatet ske med följande anpassningar:

- Den årliga slåttern ska utföras i augusti månad, istället för inom angivet intervall juli-augusti. Denna mer konsekvent senarelagda slåttertidpunkt gynnar på ett bättre sätt floran i området.

- De ytor på grunderna som anges kunna röjas en extra gång under juni månad ska begränsas till ett minimum.

- Samtliga äldre (”vuxna”) träd som vid tidpunkten för reservatets bildande växer inom fornvårdsområdet ska sparas. Det gäller även träd som växer i mitten av grunderna om de inte uppenbart riskerar att skada grundstenarna. Dessa utgör i regel sälgar eller andra lövträd med grova dimensioner som är av stor betydelse för naturvärdena i reservatet. Endast sly får röjas bort.

- Den döda ved som produceras av grenar, delar av träd eller hela träd som dött ska lämnas kvar där de står eller har fallit. Sådana delar som hamnat direkt på lämningarna kan dock läggas åt sidan om de bedöms påverka upplevelsen av fornvårdsmiljön.

5.4. Information

Skötselmål
Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet.

Reservatets gränser på land ska vara tydligt markerade enligt nationell standard.

Skötselåtgärder
Minst en informationstavla sätts upp vid lämplig entré till reservatet. På tavlan ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavla och gränsmarkeringar ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötselmål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötselmål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

7. Källhänvisning

Artportalen. Uttag 2025-11-06
Luleå kommun. 2000: *Naturvårdsplan Luleå.*
Länsstyrelsen i Norrbottens län. 2009: *Norrbottens kulturmiljöprogram 2010-2020.*
Länsstyrelsen i Norrbottens län. u.å.: *Rundvandring på Altappen* (Informationsbroschyr).
Länsstyrelsen i Norrbottens län. u.å.: *Skötselplan, Altappen nr 74*. Skötselplan inom länsstyrelsens fornvårdsprogram.
Öberg, T. 2006: *Den stora naturguiden till Pärlorna i Luleå kommun*. Luleå kommun.

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med skötselområden
3. Karta med anläggningar och information
4. Länsstyrelsens skötselplan för fornvårdsmiljön

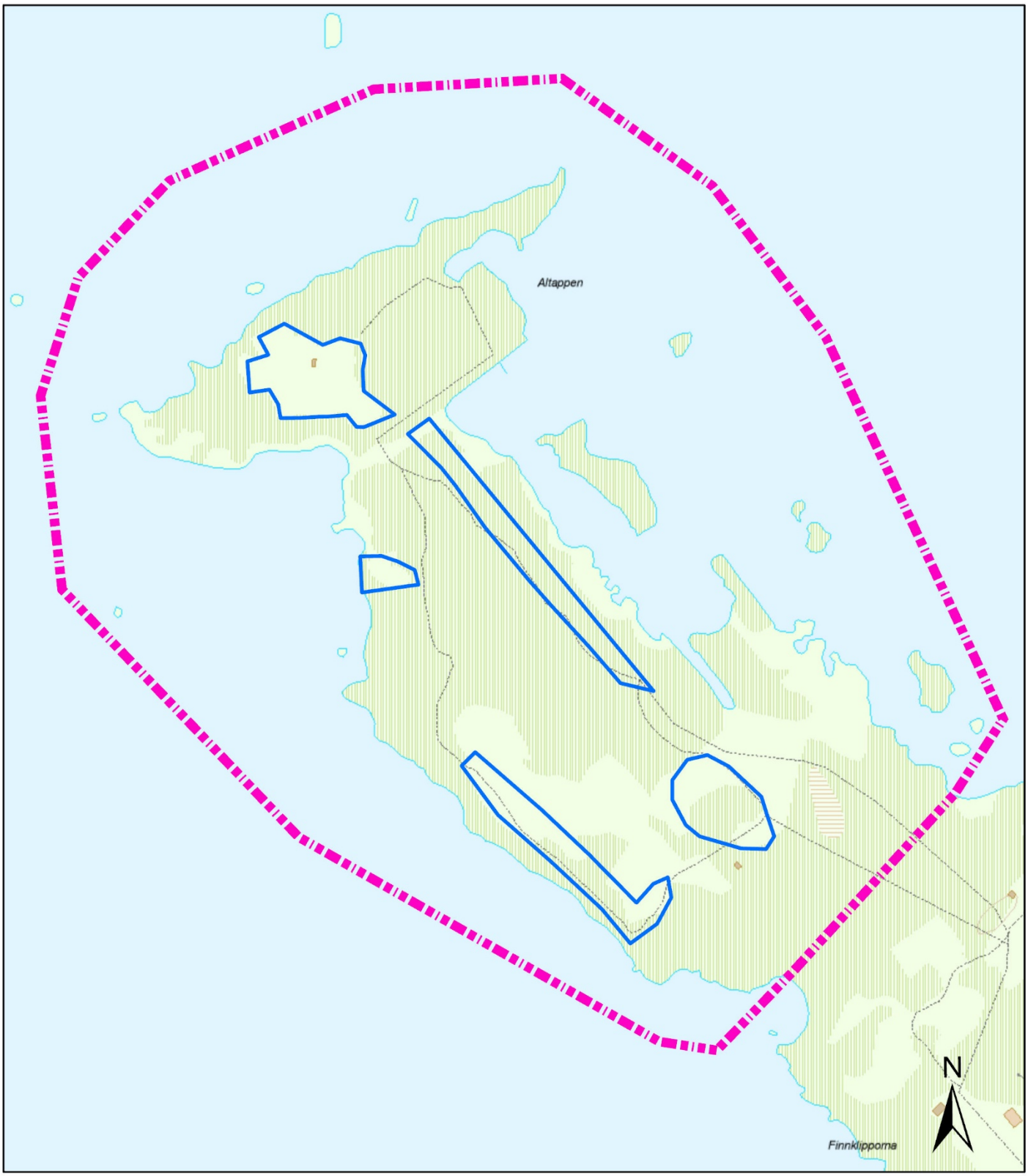
Bilaga 1

Översiktskarta

Bilaga 2

Skötselområden

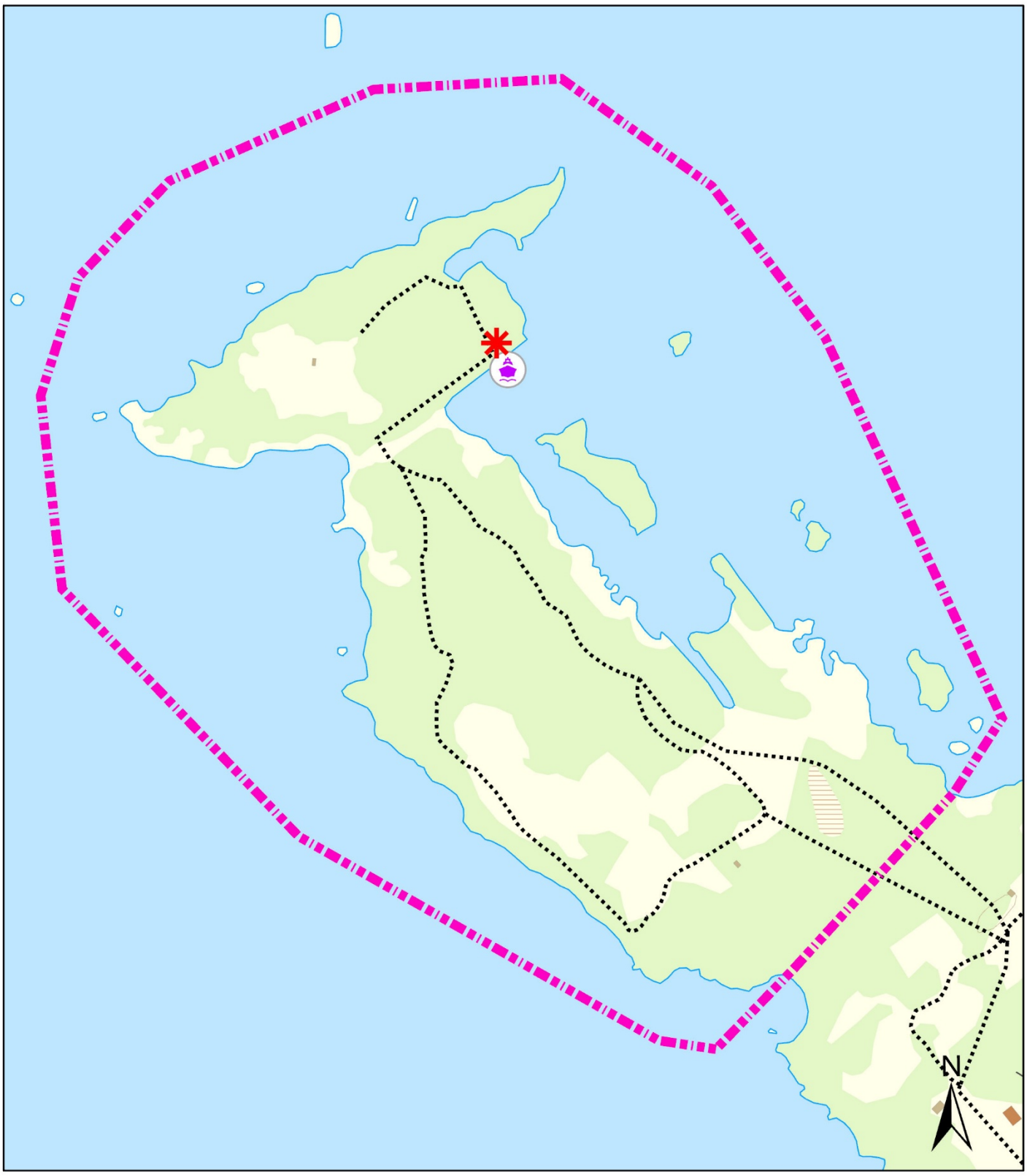
Gräns för naturreservatet Altappen

Skötselområden

0 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 3

Anläggningar och information

Gräns för naturreservatet Altappen

Möjlig plats för informationstavla

Båthamn

Stigar

0 0,25 0,5 Kilometer

LÄNSSTYRELSEN
I NORRBOTTENS LÄN

Bilaga 4

SKÖTSELPLAN

Altappen nr 74

Fastighet:	Sandön 7:4, 7:5 och 7:6
Socken:	Nederluleå
Kommun:	Luleå
Kartblad:	24M7a
RAÄ-nummer:	-
RI:	-
Reservat:	-
Utpekat område övrigt:	Kulturmiljöprogrammet
Markägare:	Luleå kommun Uppgifter framtagna
Aktuell markägaröverens- kommelse:	Finns

Marken som omfattas av skötselplanen finns markerad på bifogad karta i skala 1: 5 000 (bilaga 1) och den areal som vårdas uppgår till ca. 15, 5 ha.

Historik

På 1870-talet startade Gällivareverken en rationalisering av sin sågverksindustri och i detta arbete ingick bl. a. att ersätta inlandets vattensågar med en ångsåg vid kusten.

Valet av Altappen som etableringsplats grundade sig på närheten till stora skogsområden ägda av kronan, det skyddade läget, en längre utskeppningssäsong samt att ön var obebodd och att man därmed hade tillgång till strandrätten. År 1871 satte anläggningsarbetena igång och redan 1872 startade produktionen. Den snabba byggprocessen gjorde att grunderna var tvungna att förstärkas redan året därpå.

För de anställda byggdes längor för arbetarna, villor till förmännen och en herrgård till förvaltaren. Till denna anlades en engelsk park där exotiska växter planterades. Även skola och affär byggdes.

År 1877 anlades även ett valsverk på ön med tillhörande gjuteri, klensmedja och mekanisk verkstad. Som mest bodde ca 500 personer på ön. Såg- och valsverket brann 1890 och då började man sälja ut. De nya ägarna, Bergman, Hummel & Co återuppbyggde sågen men 1908 utbröt en våldsam brand som ödelade allt utom såg- och ångmaskinhuset, verkstaden och skolan. Ingen människa omkom men sågverksepoken på Altappen var över.

Miljöbeskrivning

Kortaste vägen ut till ön är via Lövskär och landningsplatsen ligger på öns NÖ-del. Strax ovanför bryggan finns en hänvisningsskylt. Vid strövstigen, upp mot raststugan ligger en toalett och ett soprum. Alla dessa anläggningar ingår inte i fornvårdsmiljön utan är kommunens anläggningar. Vid raststugan ligger tre grillplatser (nr 2, 5, 6 och 9) och här finns även tre informationsskyltar (nr 3, 4 och 7) och en hänvisningsskylt (nr 8). I denna del av fornvårdsområdet finns även två hål som har hägnats in med enkla trästaket (a-b) Ytterligare en sådan inhägnad finns vid gjuterigrunden (d). Längs stigen, vid nr 10, finns ytterligare en hänvisningsskylt. Längs stigen finns fem spångar från två till 100 m långa (c, e-h). De övriga informationsskyltarna finns vid gamla gjuteriet och verkstaden (nr 11), vid bostäderna (nr 12), vid 4:an (nr 13), vid handelsboden (nr 14), vid arbetarbostaden (nr 15), vid herrgården (nr 16) och vid brädgården (nr 17). Runt den gamla herrgårdsträdgården finns ett fårstängsel.

Fornlämningsområdet ligger i svagt kuperad mark på en ö strax utanför Luleå. Högsta höjden över havet är fem meter. Området består av ängsmarker och blandskogar med björk, lind, tall, gran och sälg. Marken är beväxt men gräs, örter, hallon, lövsly m m. I den gamla herrgårdsträdgården växter balsampoppel, trubbhagtorn, karaganträd, ungersk syren, hägg, vinbär, spirea, rosentry och daggkåpa.

Vårdområdet innehåller husgrunder, industrigrunder och spår av decauvillebana från sågverksperioden.

Målsättning för vården

Vårdområdet ska vara lättillgängligt och lätt att hitta till.

Lämningarna ska framträda tydligt och informationen vara läsbar och anpassad till platsen.

Marken i områdets centrala del (område A) ska fortsatt vara öppen gräsmark och övriga områden ha en gles skogsmark. De ädelträd, häggar, buskar och trädgårdsväxter som finns inom vårdområdet ska beskäras och vårdas så att de framhävs. Detta gäller inte häggar eller andra träd som växer i eller alldeles intill grunderna. Dessa ska tas ner om de bedöms kunna, genom rotsprängning eller på annat sätt, skada grunderna.

Målet uppnås genom att:

Skyltning och stigar är placerad enligt karta och i gott skick. Med gott skick menas att skyltarna står upp och är läsbara, att stigen framträder tydligt och att spångarna är i gott skick.

Sly- och träduppslag på de synliga forn- och kulturlämningarna tas bort.

Slåtter utförs årligen.

Marken inom A-F är städad från kvistar och annat skräp.

Marken i områdets centrala del (område A) ska fortsatt vara öppen gräsmark. Inga träd eller buskar ska växa på eller i omedelbar närhet av grunderna och gräset på grunderna ska vara kort.

I område B ska husgrunderna och andra lämningar hållas fria från högt gräs, buskar, sly och träd.

Delområde B där grunderna efter gjuteri och verkstad ligger.

Grunden efter en av arbetarlängorna i område C.

I område C och D ska ett glest skogsbestånd finnas kring grunderna men grunderna ska vara fria från träd som bedöms kunna skada dem. Gräset på grunderna ska vara kort.

I område E ska trädgårdskaraktären behållas för herrgårdens trädgård och herrgårdsgrunden endast vara beväxt med kort gräs.

I område F ska lämningarna efter decauvillespåret samt grunderna 14 och 15 (se detaljkarta från 1981) framträda tydligt vilket innebär att hela linjen och grunderna ska vara fri från sly och träd och att området mellan spåret och stigen ska vara siktröjd liksom mellan grunderna och stigen.

Grunden efter Decauvillespåret, i anslutning till spång G. Spåret ska vara fritt från sly och träd och området mellan spåret och stigen siktröjt.

Årlig vård

Den årliga vården uppgår till 25 dagsverken i normalfallet.

Varje vår görs en besiktning av vårdområdet och vid behov plockas kvistar och annat skräp bort från område A-F och från stigarna. Skyltar ses över. Om skyltar kräver åt-

gärd noteras detta och länsstyrelsen kontaktas. Om möjlighet finns åtgärdas de samma år annars planeras åtgärden in för kommande år.

Område A
Här ses grillplatserna och skyddsräckena till groparna över. Om åtgärder krävs som bedöms hinnas med inom de dagsverken som finns angivna för året kan mindre lagningar och underhåll ske samma år annars noteras behoven för åtgärder samt kostnaderna för dessa så att åtgärden kan planeras in kommande år.

Gräset i hela området ska slås i juli-augusti. Om gräset vuxit sig högt ska grunderna även slås i mitten av juni månad. Inget slaget gräs eller nedhugget sly får lämnas kvar på grunderna eller i de gropar som är del av anläggningen. Slåttern kan ske med för ändamålet lämpliga redskap.

Område B
Här ska sly röjas och gräs klippas i juli-augusti. Om gräset vuxit sig högt ska grunderna även slås i mitten av juni månad. Inget slaget gräs eller nedhugget sly får lämnas kvar på grunderna eller i de gropar som är del av anläggningen. Slåttern kan ske med för ändamålet lämpliga redskap. Här ses även skyddsräcket över. Om åtgärder krävs som bedöms hinnas med inom de dagsverken som finns angivna för året kan mindre lagningar och underhåll ske samma år annars noteras behoven för åtgärder samt kostnaderna för dessa så att åtgärden kan planeras in kommande år.

Område C
Gräset i hela området ska slås i juli-augusti och det sly eller de trädplantor som etablerat sig på grunderna ska tas bort. Om gräset vuxit sig högt ska grunderna även slås i mitten av juni månad. Inget slaget gräs eller nedtaget sly får lämnas kvar på grunderna. Slåttern kan ske med för ändamålet lämpliga redskap.

Område D
Gräset i hela området ska slås i juli-augusti och det sly eller de trädplantor som etablerat sig på grunderna ska tas bort. Om gräset vuxit sig högt ska grunderna även slås i mitten av juni månad. Inget slaget gräs eller nedhugget sly får lämnas kvar på grunderna. Slåttern kan ske med för ändamålet lämpliga redskap.

Område E
Husgrunden SÖ om trädgården ska slås i juli-augusti och det sly eller de trädplantor som etablerat sig på grunden ska tas bort. Om gräset vuxit sig högt ska grunderna även slås i mitten av juni månad. Inget slaget gräs eller nedtaget sly får lämnas kvar på grunden. Slåttern kan ske med för ändamålet lämpliga redskap.

Runt trädgården ska fårstängslet ses över och vid behov lagas. Trädgårdens vinbärsbuskar ska beskäras och rensas så att ett samlat bestånd behålls. Spirean och daggkå-

pan i trädgården ska behållas. Den årliga slåttern inom trädgården får därför inte ske före midsommar. En siktlinje ska röjas fram från herrgårdstrappan och igenom hela trädgården, fram till nuvarande staketgräns i nordväst. Denna linje kan med fördel slås två gånger under säsongen så att den framhävs.

Område F
Röjning ska ske på och kring lämningarna efter decauvillespåret samt på och kring grunderna 14 och 15.

Periodiserade insatser

Bänkar, bord och staket runt hål a, b och d lagas vid behov. De idag rödmålade detaljerna målas med röd slamfärg och trärena ytor behandlas med järnvitriol.

Spång C.

Grillplatsen i delområde A, nr 5.

Spångarna c, e, f, g och h ska vid behov lagas och underhållas med trälasyr med brunt pigment.

Behandling av skylthållare och informationsplank sker med material lika befintlig.

I trädgården i område E ska alla häggar, popplar och karanganträd beskäras vid behov liksom trubbhagtornen, rosentryn och den ungerska syrenen.

I område F ska, vid behov, siktröjning ske mellan stigen och grund 14 och 15 samt mellan stigen och decauvillespåret.

Stigens färgmarkeringar i träden fylls i vid behov. Färgen ska vara orange servalack, nr 14.

Stigen röjs från sly vid behov.

Särskilda upplysningar

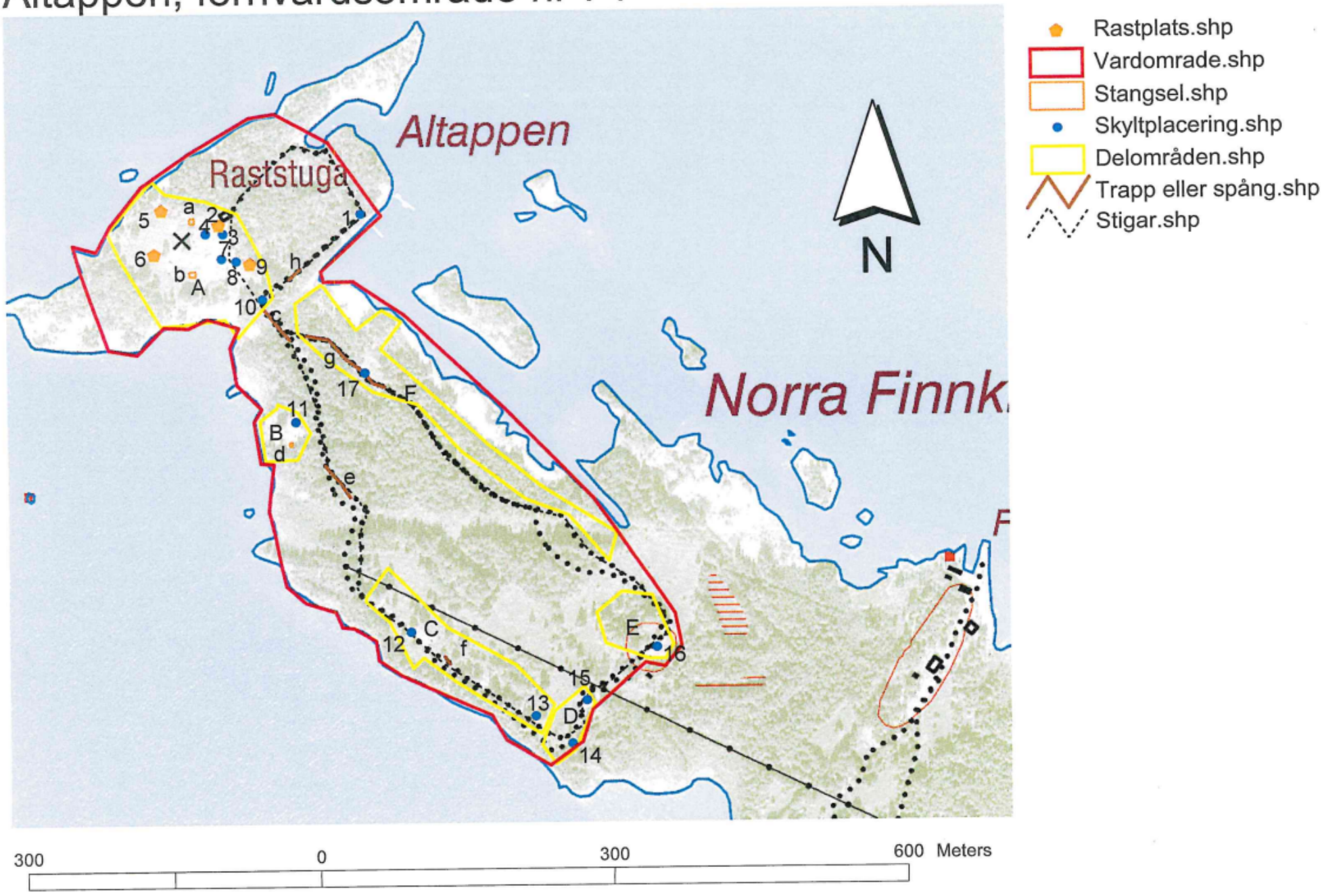
Eldning eller bränning av skogsavfall får inte ske på fornlämning eller inom fornlämningsområdet.

Markingrepp som kan skada, rubba eller förändra fornlämningar får inte ske utan att tillstånd till detta sökts hos länsstyrelsen.

Kemiska preparat får inte användas utan särskilt tillstånd hos länsstyrelsen.

Informationsskyltar upprättas genom länsstyrelsens försorg.

Altappen, fornvårdsområde nr 74

Ekonomiska konsekvenser av bildandet av naturreservatet Altappen

Altappens skogsmark sköts idag i enlighet med gällande skogsbruksplan, med inriktning att utveckla naturvärden. Inget egentligt virkesuttag sker. Bildandet av naturreservatet innebär att skötselinriktningen på skogen kommer att vara snarlik den rådande, där fokus precis som nu blir att gynna naturvärden. Skillnaden är att skötseln blir mer tydligt styrd av målen i den fastslagna skötselplanen, men mängdmässigt bör skötselintensiteten inte påverkas nämnvärt.

De öppna fornvårdsmiljöerna inom området kommer fortsatt att förvaltas av länsstyrelsen som har ett särskilt program för den här typen av skötsel, och de har avsatta medel därtill.

Det finns inga tillkommande krav i lagstiftning eller från andra myndigheter om åtgärder eller arbetsinsatser som skulle vara kostnadsdrivande. Kommunens administrativa förvaltning av marken ökar inte. Praktisk övervakning av områdena fortgår inom gängse markförvaltning. Kommunens miljö- och byggnadsnämnd är tillsynsmyndighet över naturreservaten. Förutsebar tillsyn är eventuella punktinsatser i form av dispensärenden eller vid klagomål om brott mot reservatsföreskrifterna. Detta är en del i nämndens ordinarie myndighetsarbete som är självfinansierat genom tillsynsavgifter.

Slutsatsen är därför att reservatsbildningen inte kommer att medföra några ekonomiska konsekvenser för kommunen, annat än en mindre engångskostnad för målade gränsmarkeringar och en skylt, samt underhåll av dessa. Detta är kostnader som hanteras i infrastruktur- och servicenämndens ordinarie budgetprocess.

Örjan Spansk
Kommunekolog

§ 84

Uppdrag om att skapa nya naturreservat

Ärendenr 2024/257-3.1.0.3

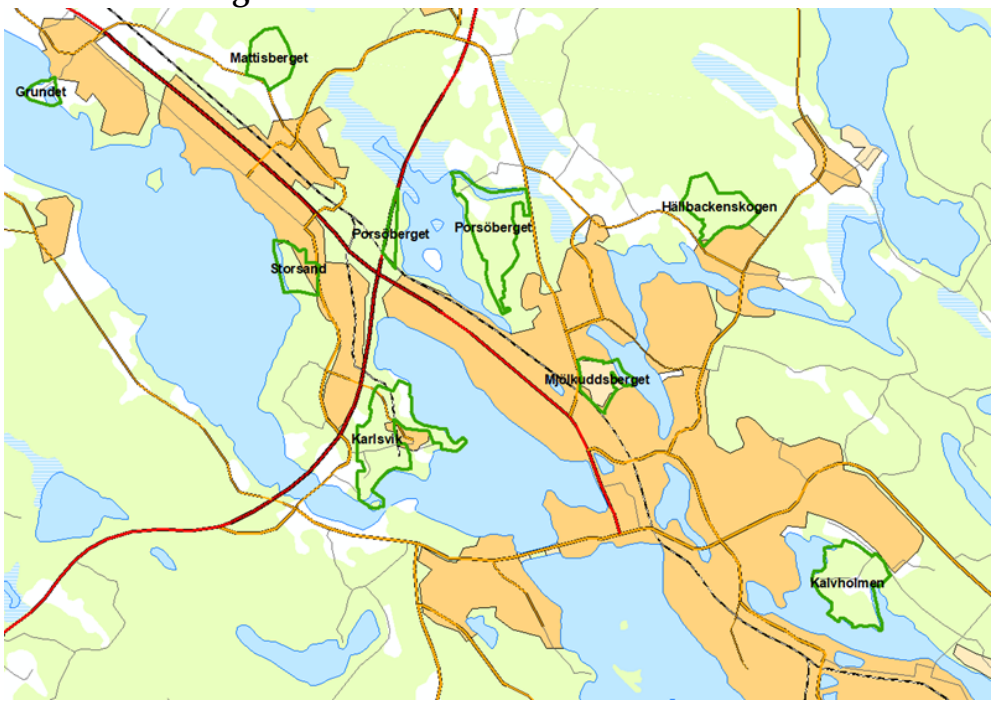
Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att godkänna i ärendet bilagd utredning i enlighet med KLF Hid: 2024.1497.
2. Kommunstyrelsen ger i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att i samråd med berörda förvaltningar ta fram förslag om naturreservatsbildning, med avgränsningar, syften, föreskrifter samt skötselplaner för i översiktsplanen angivna områden.
3. Kommunstyrelsen beslutar att förslagen tas fram gruppvis enligt i ärendebeskrivningen angiven ordning, där målsättningen är att de första naturreservaten, Mjölkuddsberget, Porsöberget, Kalvholmen Storsand och Grundet, kan inrättas under det första kvartalet 2025.
4. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatsobjektet Mattisberget utreds i samråd med markägaren för att nå en samförståndslösning innan eventuellt förslag till reservatsbildning tas fram och att reservatsbildning av Karlsvik tillsvidare får anstå i avvaktan på övergripande planering av området.

Reservationer

Anders Josefsson (M), Sana Suljanovic (M), Arne Nykänen (C), Ylva Mjärdell (L), Ingrid Vesterlund (SD) och Samuel Ek (KD) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Figur 1. Framtida naturreservat i stadsbygden. Avgränsningar enligt ÖP21

Figur 2. Framtida naturreservat i skärgården. Avgränsningar enligt ÖP21

Ärendet har initierats av kommunstyrelseförvaltningen som ett svar på det utredningsuppdrag som finns i Plan och budget 2024-2026, att skapa nya naturreservat. Uppdraget tolkas som en av aktiviteterna inom Plan och budgets fokus på hållbarhet, där tillgängliga grönområden och främjandet av biologisk mångfald anges som viktiga aspekter. Det ligger också i linje med översiktsplanens övergripande mål nr 4, Natur, som innebär att Luleås naturvärden finns kvar och har plats att utvecklas.

I översiktsplanens mark- och vattenanvändningskarta anges vilka områden som bör reserveras för grönstruktur, där några särskilt viktiga värdekärnor pekas ut som framtida kommunala naturreservat. Målsättningarna i Plan och budget och det nu aktuella uppdraget ses som ett uttryck för de rekommendationerna.

Samhällsomställningskontoret har utrett vilka premisser som gäller för de utpekade områdena och föreslår en tågordning för arbetet med att bilda naturreservaten. Områdenas inbördes värdering är i grunden jämlik, även om i viss mån olika förutsättningar kan råda för de olika reservaten. Av praktiska och resursmässiga skäl måste arbetet ändå utföras i en viss ordning. Förslaget innebär att reservatsbildningen sker gruppvis, där två-fem områden hanteras parallellt i varje omgång, enligt följande:

Grupp 1: Mjölkuddsberget, Porsöberget, Kalvholmen, Storsand och Grundet
Grupp 2: Hällbackenskogen, Altappen, Småskär och Degerö-Börstskär
Grupp 3: Mattisberget och Karlsvik

Processen för reservatsbildningingarna bedöms ta ca 1 år, vilket innebär att reservaten i grupp 1 bör kunna beslutas under första kvartalet 2025, grupp 2 fjärde kvartalet samma år och grupp tre eventuellt från 2026 och framåt.

Kostnaderna för reservatsbildningarna blir ytterst begränsade. Kommunen äger i princip all mark i områdena varför kostnaden för markförvärv bör kunna hållas till ett minimum. I övrigt handlar det om begränsade engångskostnader för gränsmarkeringar och informationsskyltar, samt underhåll av dessa. Framtida skötsel av områdena bör rymmas inom ordinarie driftsbudget hos berörda förvaltningar.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2024-02-26 § 17 föreslagit kommunstyrelsen besluta att godkänna i ärendet bilagd utredning. Kommunstyrelsen ger i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att i samråd med berörda förvaltningar ta fram förslag om naturreservatsbildning, med avgränsningar, syften, föreskrifter samt skötselplaner för i översiktsplanen angivna områden. Kommunstyrelsen beslutar att förslagen tas fram gruppvis enligt i ärendebeskrivningen

angiven ordning, där målsättningen är att de första naturreservaten, Mjölkuddsberget, Porsöberget, Kalvholmen Storsand och Grundet, kan inrättas under det första kvartalet 2025. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatsobjektet Mattisberget utreds i samråd med markägaren för att nå en samförståndslösning innan eventuellt förslag till reservatsbildning tas fram och att reservatsbildning av Karlsvik tillsvidare får anstå i avvaktan på övergripande planering av området. Under ärendets behandling i samhällsbyggnadsutskottet reserverade sig Anders Josefsson (M) mot beslutet.

Sammanträdet

Anders Josefsson (M), Sana Suljanovic (M), Arne Nykänen (C), Ylva Mjärdell (L), Ingrid Vesterlund (SD) och Samuel Ek (KD) föreslår avslå samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Ulrika Lundberg (V) och Stig Sörlin (MP) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Anders Josefsson med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens förslag gällande uppdrag om att skapa nya naturreservat, KLF Hid: 2024.1496
- Bakgrundsbilaga; utredning av förutsättningar för nya naturreservat, KLF Hid: 2024.1497
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2024-02-26 § 17, KLF Hid: 2024.1828

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

§ 110

Bildande av naturreservatet Hällmyran

Ärendenr 2026/405-3.3.4.4

Kommunstyrelsens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Hällmyran med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara *Naturreservatet Hällmyran*.
2. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 6 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
3. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Reservationer

Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD) och Thomas Söderström (L) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis. Den första gruppens fem reservat beslutades av kommunfullmäktige under 2025. Hällmyran ingår i den andra gruppen och är nu föremål för bildande.

Utifrån föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reservatet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Hällmyran är ett natur- och rekreationsområde med omväxlande och lättillgängliga skogsmiljöer. Hällmarkstallskogar och opåverkade våtmarker är kärnvärden i området.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar, Vattenfall Eldistribution AB och Svenska kraftnät.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2026-04-20 § 36 föreslagit kommunfullmäktige besluta med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Hällmyran med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Hällmyran, och att fastställa bifogad skötselplan (bilaga 6 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Samt att de i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet. Vid ärendets behandling reserverade sig Sana Suljanovic (M) mot beslutet.

Sammanträdet

Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Samuel Ek (KD) och Thomas Söderström (L) föreslår avslå förslaget.

Evelina Rydeker (MP) och Christer Stenberg (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Arne Nykänen med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Dialog

Förslaget har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Luleå Miljöresurs AB/Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Hällbacken-Dalbos intresseförening, Vattenfall Eldistribution AB och Svenska kraftnät.

Dialog har även skett inom kommunen mellan kommunstyrelseförvaltningen, infrastruktur- och serviceförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Beskrivning av naturreservatet Hällmyran i Luleå kommun,
  KLF Hid: 2026.4411
- Ekonomiska konsekvenser av bildandet av naturreservatet Hällmyran,
  KLF Hid: 2026.4412
- Förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Hällmyran,
  KLF Hid: 2026.4410
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2026-04-20 § 36,
  KLF Hid: 2026.4639

Beskrivning av naturreservatet Hällmyran i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Hällmyran
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	88 ha
Berörda fastigheter och ägare:	Björsbyn 1:12, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett bostadsnära naturområde.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Delar av området undantas från skogsbruk. Dessa områden utpekas i nedanstående föreskrifter och fastställd skötselplan.

- Området undantas från exploateringar och andra åtgärder som kan skada värden för naturmiljö och friluftsliv.

- Äldre skog och andra skogsbiotoper med höga naturvärden, med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas.

- Naturliga störningar som till exempel stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.

- Påverkad skog utvecklas mot högre naturvärden genom att brukas och skötas med metoder som gynnar natur- och friluftslivsvärden.

- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis stigar och informationstavlor.

- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.

- Det friluftsliv som skyddas och utvecklas i området och de anläggningar som iordningsställs för detta avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt.

- Området sköts genom fastställd skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga natur- och rekreationsvärdena knutna till en omväxlande och lättillgänglig skogsmiljö. Här finns bland annat hällmarkstallskogar, men även frisk barrblandskog, frodigare lövdominerade områden och våtmarker, som alla bidrar till reservatets skyddsvärde. Vältrampade stigar och ridvägar är en viktig del av rekreationsvärdet.

Ingrepp i de skyddsvärda naturmiljöerna eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Med annat syfte än skogsbruk eller för att stärka biologisk mångfald och friluftsliv fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.

2. Inom delområde 1, markerat på kartan i bilaga 3, utföra avverkning eller andra skogsvårdande åtgärder i annat syfte än att stärka biologisk mångfald och friluftsliv.

3. Inom delområde 2, markerat på kartan i bilaga 3, utföra avverkningar eller andra skogsbruksåtgärder som medför påtaglig förändring av grundförutsättningarna för biologisk mångfald, genom till exempel ogynnsam inverkan på skogsstrukturer, trädslagsblandning, förekomst av värdefulla strukturer som död ved etc, eller för förutsättningarna för förekomst av rödlistade eller på annat sätt skyddsvärda arter. Företrädesvis hyggesfria metoder ska användas.

4. Skada eller förändra mark eller vegetation, t ex genom att spränga, borra, schakta, dika, dämma, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva, eller bedriva täkt i någon form.

5. Lämna avverkningsavfall i stigar, leder eller andra anläggningar för friluftslivets ändamål.

6. Uppföra byggnad eller annan anläggning.

7. Anlägga väg.

8. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.

9. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

8. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut.

2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av vägar, ledningar och andra anläggningar.

3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och utvecklande av stigar, vandringsleder och andra mindre anläggningar för det allmänna friluftslivets behov.

4. Ledningar får trädsäkras och i övrigt driftas, underhållas och nyuppföras i enlighet med tillämpliga föreskrifter, rättigheter och avtal för respektive ledning.

5. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för nytillkomna ledningar och annan utveckling av elanläggningar inom transmissions- och regionnäten.

6. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för tillkomsten eller utnyttjande av totalförsvarets anläggningar enligt riksintresse 3 kap 9 § miljöbalken.

7. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.

8. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för att bedriva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437).

9. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för vård, synliggörande eller undersökningar av fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.

2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.

3. Anläggande och underhåll av stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.

4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.

5. Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, röja bort gran för att gynna lövträd, underhåll av brynvegetation, röjning och gallring längs vissa stigar för att skapa glesa och luckiga bestånd, eller annan åtgärd för att gynna skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvärdessynpunkt

och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t ex gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t ex borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.
4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut.
2. Bär- och marksvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Detaljplan och detaljplaneprogram

Området omfattas av ett detaljplaneprogram för Hällbacken, antaget 2007. I programmet är rekommenderad markanvändning för den del som naturreservatet berör ”naturområde för rekreation m.m.”. En del av programområdet är sedan detaljplanelagt för bostäder, där planen i viss mån överlappar naturreservatet med angiven användning Park.

Kulturhistorisk lämning
Vid hällmarken i den sydligaste delen av reservatet finns en lämning som är utpekad som *övrig kulturhistorisk lämning*.

Redogörelse för ärendet

Området har sedan länge varit ett populärt friluftsområde med stigar och ridvägar. I och med Hällbackens planering och utbyggnad har dess betydelse för det ändamålet stärkts och också uppmärksammats i kommunala dokument. I en naturvärdesinventering från 2006 identifierades flera värdekärnor i området, och de förutsättningarna låg till grund för att området i detaljplaneprogrammet från 2007 rekommenderades avsättas som ”naturområde för rekreation m.m.”.

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Hällmyran (då benämnd ”Hällbackenskogen”) var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till dåvarande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

I Grönplan Luleå som antogs av kommunstyrelsen 2020 angavs skogsområdet som en betydelsefull del i den övergripande grönstrukturen med höga värden bland annat för ekosystemtjänsten biologisk mångfald.

I den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) är rekommendationen att Hällmyran ska inrättas som kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Hällbacken-Dalbos intresseförening, Vattenfall Eldistribution AB och Svenska kraftnät.

Yttranden har inkommit från flera av remissinstanserna. De synpunkter som framförts och kommunens kommentarer till dessa redovisas i samrådsredogörelsen (bilaga 4). Efter Vattenfall Eldistribution AB:s yttrande har ytterligare ett undantag från reservatsföreskrifterna införts, vilket förtydligar att transmissions- och regionnäten kan utvecklas. I övrigt har inga synpunkter inkommit som har betydelse för reservatets utformning. Flertalet meddelar att man inte har några erinringar. Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby och Naturskyddsföreningen i Luleå uttalar sig positivt till bildandet.

Kommunens bedömning
Området utgör ett tätortsnära naturområde som är värdefullt såväl ur naturvårdssynpunkt som för rekreation. Reservatet omfattar skogar och andra naturtyper som hyser förutsättningar för en stor mångfald av växter och djur knutna till opåverkade miljöer. I området förekommer ett flertal rödlistade, fridlysta och andra ovanliga arter. Mot bakgrund av närheten till tätorten har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av mångfaldsrik natur.

Ingrepp som skadar mark eller vegetation, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets naturvärden och ostörda karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla allmänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvärdena ytterligare om den tillåts utvecklas genom naturliga processer och hänsynsfull skötsel. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker* och *God bebyggd miljö* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Hällmyrans geografiska läge ger goda förutsättningar för att bidra till folkhälsan. Inom den nationella folkhälsopolitikens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är viktiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Tillgänglighet till bostadsnära natur kan ha särskilt stor betydelse för socioekonomiskt svagare grupper. Reservatsbildandet bidrar uppenbart till Sveriges samtliga tio friluftslivsmål.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenligt med kommunens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekommendationen att området ska inrättas som nytt naturreservat. I den detaljplan som berör en del av området är angiven användning Park, med motiv som överensstämmer med reservatets syfte. Enligt planen kan lekplats anläggas inom parkområdet. Denna del i planen är genomförd genom att den beskrivna lekplatsen är anlagd, inom parkmarken men utanför gränsen för naturreservatet. Kommunen bedömer att bildandet av reservatet därmed inte strider mot planbestämmelserna och att beslutet därmed är förenligt med 7 kap 8 § miljöbalken.

Reservatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret som enligt 3 kap 9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa

verksamheter, bland annat genom att ett särskilt undantag från föreskrifterna har införts som tydliggör att tillkomsten eller utnyttjande av totalförsvarets anläggningar enligt riksintresset inte hindras av reservatsbildningen. Området ingår i Gällivare skogssamebys vinterbetesområde. Reservatsbildningen med dess syfte och föreskrifter försämrar inte möjligheterna till nyttjande för det ändamålet. Luleå kommun bedömer därför att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Beskrivning av området

Area:	ca 88 ha
Naturtyper:	Skog ca 81 ha, varav produktiv skog ca 76 ha Öppen våtmark ca 7 ha
Produktiv skog med skydd enligt reservatsföreskrifterna (delområde 1):	ca 22 ha

Reservatet är ett myr- och skogsområde som ligger i direkt anslutning till bostadsområdet Hällbacken. Området är kuperat med några mindre höjder där jordlagren är ursvallade med blottade hällmarker och klappersten, och med sänkorna utfyllda av torvmarker. Den största våtmarken, Hällmyran, har givit naturreservatet dess namn.

Skogen i området är varierad. Förutom hällmarkstallskogen uppe på bergen upptas mycket av barrblandskogar på frisk mark som ställvis har inslag av lövträd – men fuktigare stråk finns också, bland annat i form av lövsumpskog. Skogen är i varierande grad påverkad av skogsbruk men mer naturligt utvecklade områden förekommer också. Förutom själva myren finns höga naturvärden knutna till naturskogsartade bestånd med mycket inslag av död ved, äldre trädskikt, stort inslag av lövträd och med förekomster bland annat av vedlevande rödlistade värdearter.

Myren Hällmyran är hydrologiskt intakt och rymmer ett flertal strukturer av betydelse för biologisk mångfald. Här finns solbelysta, flerhundraåriga tallar, och sparsamt med död ved i form av torrakor av tall. I södra delen är våtmarken blötare och öppen. Den generellt näringsfattiga våtmarken visar stråkvis tecken på att övergå till intermediär typ, där förekomsten av arter som kall-

gräs och hundstarr indikerar att dessa ytor är något näringsrikare. Myggblomster och rundsileshår hittas också på myren.

Väster om myren smalnar de blöta områdena av i mindre vattendrag och fuktiga dråg genom det stråk av sumpigare skogstyper som finns i reservatets centrala och västra del. Nordväst om myren övergår naturmiljön till talldominerad fuktig barrblandskog med bland annat fläcknycklar i fältskiktet. Där finns flertalet tallar som är över 150 år gamla och viss förekomst av död ved i form av smalare torrakor. Enstaka hålträd kan också hittas här.

I sumpskogen i väster ersätts tallen av senvuxna smalstammiga björkar. Längs med en smal och grund bäck övergår lövsumpskogen till barrblandskog med lövdominans i vissa partier som är blötare och barrdominans i torrare delar. Bäcken skapar fuktigt mikroklimat som ökar mångfalden av lavar, mossor och andra växter som trivs i miljöer med högre luftfuktighet. Inom detta område finns det rikligt med död ved, stående som liggande i olika nedbrytningsstadier, främst av björk och asp. På den döda veden växer bland annat vedticka, granticka, harticka, ullticka och blanksvart spiklav.

Reservatets nordvästra del domineras av mer påverkad produktionsskog med mycket tall. Skogen är gles och lättgången, och därmed är det en del av reservatet där rekreationsvärdet är övervägande, men även vissa naturvärden är knutna till äldre bestånd.

I söder finns reservatets högst belägna delar som når ca 48 m ö h. Här intas höjderna av glesa hällmarkstallskogar. De är i viss mån påverkade av plockhuggning, men äldre solbelysta träd och enstaka torrakor förhöjer naturvärdet.

Djurlivet i området kan förväntas innehålla de allmänna arter man kan finna i ett tätortsnära skogs- och våtmarksområde som är ganska präglat av produktionsskogsbruk. Biotopvariationen i sig med olika skogstyper, myrar och hällmarker samt inslaget av skogsbestånd med förekomst av naturskogsstrukturer ger ändå förutsättningar för vissa mer exklusiva arter. Fåglar som järpe, talltita, spillkråka och tofsmes förekommer i området. Inslaget av död ved av olika sort ger förutsättningar för en mångfaldig fauna av insekter och andra småkryp.

Jordarterna fördelar sig på ett typiskt sätt för ett kuperat område under högsta kustlinjen vid Bottenvikskusten. Högst upp är det hårt svallat, med hällmarker eller endast ett tunt lager av blockiga jordarter. Längre ner längs sluttningarna och i huvuddelen av området finns den ursprungliga moränen kvar, även den svallad i olika grad – och i mer skyddade terrängavsnitt ansamlas de

urspolade finsedimenten på några ställen. Inom reservatet har dock torvmarken vuxit till och täcker in delar av de lägsta partierna.

Den underliggande berggrunden är ett övergångsområde mellan biotitgnejs och granodiorit vilka kan studeras i de blottade hällmarkerna i södra delen av reservatet.

Mot bakgrund av närheten till tätorten har området stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur. Reservatet är välbesökt från närboende som via stigar och vägar lätt kan röra sig i området, och från näraliggande hästgårdar i Björsbyn och Bensbyn ges goda möjligheter till ridning på reservatets ridvägar. Myren Hällmyran är ett populärt utflyktsmål, inte minst på vårvintern då man gärna nyttjar ett informellt vindskydd med grillplats. En kulturhistorisk dimension ges av den gamla kyrkvägen från Bensbyn till Gammelstad som passerar genom området där den ingår i reservatets väg- och stigsystem.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 5.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Delområdesindelning
4. Samrådsredogörelse
5. Hur man överklagar
6. Skötselplan

Bilaga 1

Naturreservatets avgränsning

Bilaga 2

Översiktskarta

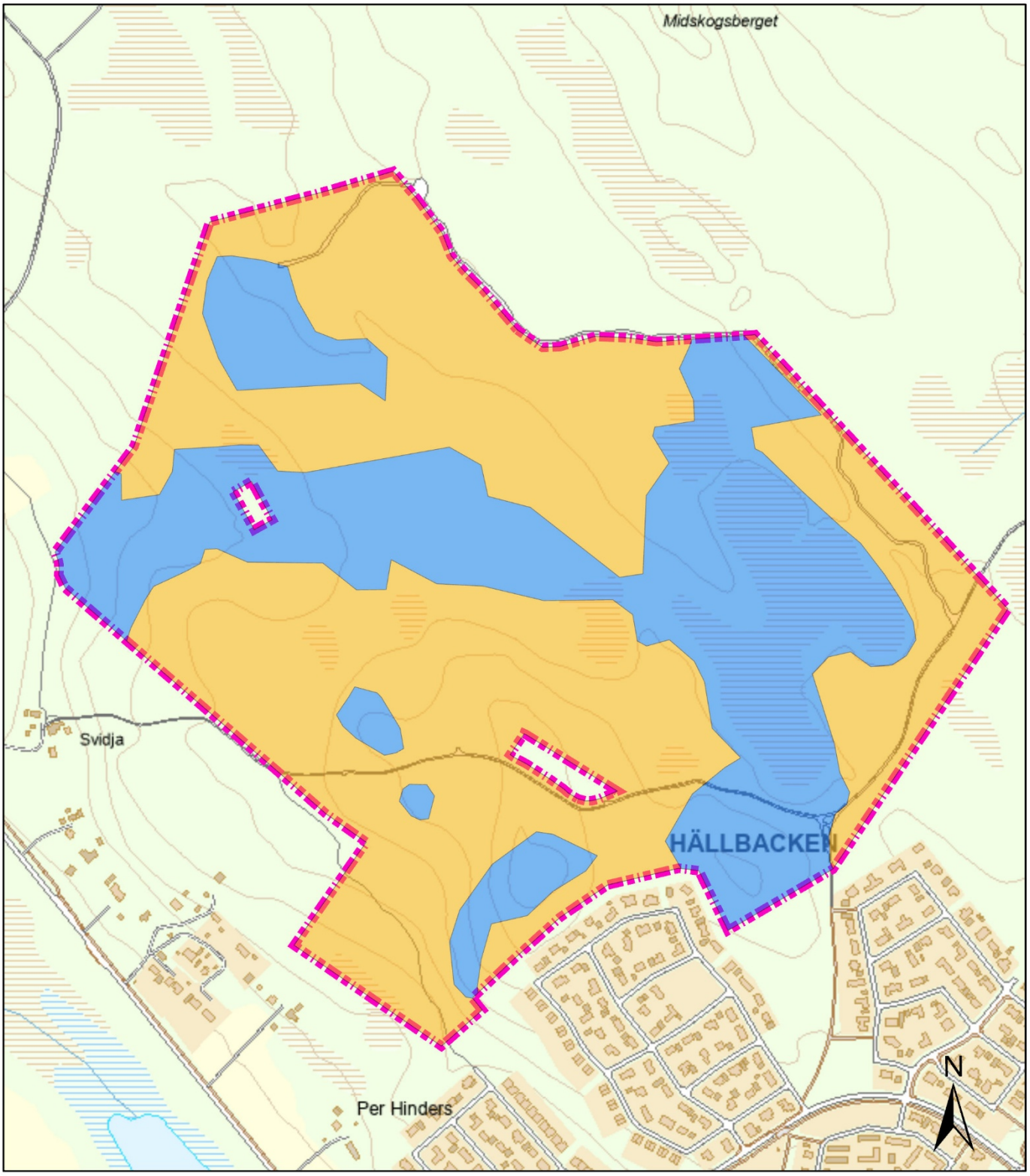

Gräns för naturreservatet Hällmyran

0 0,5 1 2 Kilometer

Bilaga 3

Karta över delområden

Gräns för naturreservatet Hällmyran

Delområde

1

2

0 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 4

Samrådsredogörelse

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Hällbacken-Dalbos intresseförening, Vattenfall Eldistribution AB och Svenska kraftnät.

Nedan redovisas en sammanställning av inkomna synpunkter. I sammanställningen är det som uppfattas som konkreta synpunkter refererade eller inklippta, främst invändningar eller förslag på förändringar. Andra delar i yttrandena, såsom bakgrundstexter, bekräftande synpunkter eller meddelanden om att man inte har någon synpunkt har här utelämnats.

Luleå kommuns kommentarer redovisas i *kursiv* stil. I det fall synpunkten medfört någon förändring i reservatets utformning tydliggörs det med ***fet kursiv*** stil.

Vattenfall Eldistribution AB

Vattenfall påpekar att natureservatet inte får utgöra ett hinder för framtida och nytillkomna ledningar eller annan utveckling av elanläggningar inom transmissions- och regionnätet.

Kommunens kommentar:
Vattenfalls planerade ledningar från nätstationen vid Hällmyran och ner till Hertsön berör inte naturreservatet. Den redankoncessionsgivna korridoren och de nya tillkommande ledningar som vid datum för reservatets bildande man är i ansökningsprocess för ligger på behörigt avstånd från reservatets gräns. Riksintresset enligt 3 kap 9 § miljöbalken omfattar endast transmissionsnätet (dvs Svenska kraftnäts anläggningar, inte Vattenfalls) som i reservatet är undantaget från föreskrifterna. För att säkerställa eventuella framtida behov för regionnätet går kommunen Vattenfall till mötes och inför ytterligare en undantagsbestämmelse enligt deras förslag:: ***Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för nytillkomna ledningar och annan utveckling av elanläggningar inom transmissions- och regionnäten.***

Luleå jaktvårdsklubb

Luleå jaktvårdsklubb understryker i sitt yttrande vikten av att ha kvar bestämmelsen att "jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området".

Kommunens kommentar:
Undantaget som tillåter jakt och fiske är kvar.

Bilaga 5

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till Luleå kommun. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 6

Skötselplan för naturreservatet Hällmyran

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Hällmyran. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett bostadsnära naturområde.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Delar av området undantas från skogsbruk. Dessa områden utpekas i nedanstående föreskrifter och fastställd skötselplan.
- Området undantas från exploateringar och andra åtgärder som kan skada värden för naturmiljö och friluftsliv.
- Äldre skog och andra skogsbiotoper med höga naturvärden, med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas.
- Naturliga störningar som till exempel stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.

- Påverkad skog utvecklas mot högre naturvärden genom att brukas och skötas med metoder som gynnar natur- och friluftslivsvärden.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis stigar och informationstavlor.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som skyddas och utvecklas i området och de anläggningar som iordningsställs för detta avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Hällmyran
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	88 ha
Berörda fastigheter och ägare:	Björsbyn 1:12, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper: Skogsmark ca 81 ha, varav produktiv skog ca 76 ha
Öppen våtmark ca 7 ha

Reservatet är ett myr- och skogsområde som ligger i direkt anslutning till bostadsområdet Hällbacken. Området är kuperat med några mindre höjder där jordlagren är ursvallade med blottade hällmarker och klappersten, och med sänkorna utfyllda av torvmarker. Den största våtmarken, Hällmyran, har givit naturreservatet dess namn.

Skogen i området är varierad. Förutom hällmarkstallskogen uppe på bergen upptas mycket av barrblandskogar på frisk mark som ställvis har inslag av lövträd – men fuktigare stråk finns också, bland annat i form av lövsumpskog. Skogen är i varierande grad påverkad av skogsbruk men mer naturligt utvecklade områden förekommer också. Förutom själva myren finns höga naturvärden knutna till naturskogsartade bestånd med mycket inslag av död ved, äldre trädskikt, stort inslag av lövträd och med förekomster bland annat av vedlevande rödlistade värdearter.

Myren Hällmyran är hydrologiskt intakt och rymmer ett flertal strukturer av betydelse för biologisk mångfald. Här finns solbelysta, flerhundraåriga tallar, och sparsamt med död ved i form av torrakor av tall. I södra delen är våtmarken blötare och öppen. Den generellt näringsfattiga våtmarken visar stråkvis tecken på att övergå till intermediär typ, där förekomsten av arter som kallgräs och hundstarr indikerar att dessa ytor är något näringsrikare. Myggblomster och rundsileshår hittas också på myren.

Väster om myren smalnar de blöta områdena av i mindre vattendrag och fuktiga dråg genom det stråk av sumpigare skogstyper som finns i reservatets centrala och västra del. Nordväst om myren övergår naturmiljön till talldominerad fuktig barrblandskog med bland annat fläcknycklar i fältskiktet. Där finns flertalet tallar som är över 150 år gamla och viss förekomst av död ved i form av smalare torrakor. Enstaka hålträd kan också hittas här.

I sumpskogen i väster ersätts tallen av senvuxna smalstammiga björkar. Längs med en smal och grund bäck övergår lövsumpskogen till barrblandskog med lövdominans i vissa partier som är blötare och barrdominans i torrare delar. Bäcken skapar fuktigt mikroklimat som ökar mångfalden av lavar, mossor och andra växter som trivs i miljöer med högre luftfuktighet. Inom detta område finns det rikligt med död ved, stående som liggande i olika nedbrytningsstadier, främst av björk och asp. På den döda veden växer bland annat vedticka, granticka, harticka, ullticka och blanksvart spiklav.

Reservatets nordvästra del domineras av mer påverkad produktionsskog med mycket tall. Skogen är gles och lättgången, och därmed är det en del av reservatet där rekreationsvärdet är övervägande, men även vissa naturvärden är knutna till äldre bestånd.

I söder finns reservatets högst belägna delar som når ca 48 m ö h. Här intas höjderna av glesa hällmarkstallskogar. De är i viss mån påverkade av plockhuggning, men äldre solbelysta träd och enstaka torrakor förhöjer naturvärdet.

Djurlivet i området kan förväntas innehålla de allmänna arter man kan finna i ett tätortsnära skogs- och våtmarksområde som är ganska präglat av produktionsskogsbruk. Biotopvariationen i sig med olika skogstyper, myrar och hällmarker samt inslaget av skogsbestånd med förekomst av naturskogsstrukturer ger ändå förutsättningar för vissa mer exklusiva arter. Fåglar som järpe, talltita, spillkråka och tofsmes förekommer i området. Inslaget av död ved av olika sort ger förutsättningar för en mångfaldig fauna av insekter och andra småkryp.

Jordarterna fördelar sig på ett typiskt sätt för ett kuperat område under högsta kustlinjen vid Bottenvikskusten. Högst upp är det hårt svallat, med hällmarker eller endast ett tunt lager av blockiga jordarter. Längre ner längs sluttningarna och i huvuddelen av området finns den ursprungliga moränen kvar, även den svallad i olika grad – och i mer skyddade terrängavsnitt ansamlas de urspolade finsedimenten på några ställen. Inom reservatet har dock torvmarken vuxit till och täcker in delar av de lägsta partierna.

Den underliggande berggrunden är ett övergångsområde mellan biotitgnejs och granodiorit vilka kan studeras i de blottade hällmarkerna i södra delen av reservatet.

Mot bakgrund av närheten till tätorten har området stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur. Reservatet är välbesökt från närboende som via stigar och vägar lätt kan röra sig i området, och från näraliggande hästgårdar i Björsbyn och Bensbyn ges goda möjligheter till ridning på reservatets ridvägar. Myren Hällmyran är ett populärt utflyktsmål, inte minst på vårvintern då man gärna nyttjar ett informellt vindskydd med grillplats. En kulturhistorisk dimension ges av den gamla kyrkvägen från Bensbyn till Gammelstad som passerar genom området där den ingår i reservatets väg- och stigsystem.

5. Generella mål och åtgärder

5.1. Naturvärden

Skötselmål
Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja de natur- och rekreationsvärden som är förknippade med en lövrik barrblandskog med naturskogskvaliteter, hällmarksskogar, fritt utvecklade våtmarker och andra naturtyper.

Områdets skog har varierad struktur beroende på brukningshistorik och nyttjande. Delvis är den påverkad och formad av skogsbruk, men stora delar är också mer naturligt utvecklade med stor åldersspridning, trädslagsblandning

och inslag av död ved. Reservatet delas in i två skötselområden med olika mål och skötsel utgående ifrån nämnda förutsättningar. De naturskogsartade delarna ska utveckla ingående naturvärden genom fri utveckling eller riktade skötselåtgärder, medan de mer skogsbruksprägladе bestånden kan brukas med metoder som gynnar utvecklandet av värden. I hela reservatet är betydelsen för friluftslivet en viktig del i målbilden.

Skötselåtgärder
Se nedan, avsnitt 6 om skötselområden.

5.2. Värden för friluftsliv och rekreation

Skötselmål
Det övergripande målet för skötseln är att ge goda förutsättningar för friluftslivsaktiviteter och naturupplevelser i orörd natur.

Skötselåtgärder
Skogen sköts huvudsakligen med sikte mot naturvårdsmålen ovan, vilket också ger förutsättningar för upplevelsevärden för människor. Stigar, vägar och andra anläggningar kan röjas vid behov. Det gäller också nyanlagda sådana som kan tillkomma efter reservatets bildande (och som inryms i reservatets undantagsbestämmelser). Träd som fallit över dessa stråk och anläggningar tas bort, men med hänsyn till naturvårdsmålen ska dessa läggas åt sidan där de lämnas kvar i skogen. Befintliga anläggningar och vägar underhålls vid behov.

Stigar och andra anläggningarna är markerade på kartan i bilaga 3.

5.3. Information

Skötselmål
Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet.

Reservatets gränser ska vara tydligt markerade enligt nationell standard.

Skötselåtgärder
Minst tre informationstavlor sätts upp vid lämpliga entréer till reservatet. På tavlorna ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavlor och gränsmarkeringar ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Skötselområden

Indelningen av skötselområden hänvisar till kartan i bilaga 2.

Skötselområde 1.
Beskrivning
Skog av olika karaktär med naturskogskvaliteter samt fritt utvecklade våtmarksområden.

Mål
Naturvärden knutna till fritt utvecklad skog och våtmarker ska bevaras och utvecklas. I takt med att skogen åldras stiger naturvärdet, bland annat genom att andelen grova träd, död ved och andra strukturer av betydelse för biologisk mångfald ökar.

Skötsel
Skogen och naturen i övrigt lämnas huvudsakligen för fri utveckling. Skötselåtgärder för att stärka naturvärden kan dock komma i fråga efter bedömning att det är gynnsam för syftet med reservatet – exempelvis skapa död ved, gynna lövträd genom att röja bort gran eller frihuggning av gammal tall eller andra naturvärdesträd, eller annan åtgärd för att stärka förutsättningarna för rödlistade arter.

I första hand ska allt borttagande av träd ske genom avdödning av de stående stammarna genom ringbarkning eller katning. I vissa fall kan avverkning vara aktuellt om det bedöms mer lämpligt. De avverkade träden ska lämnas såsom blivande lågor i skogen. I undantagsfall kan uttag av träd bli aktuellt varvid uttransport kan komma ifråga. Detta ska i så fall ske med skonsamma metoder, till exempel med häst eller lättare maskin.

All avverkning och annan avdödning av träd ska göras utifrån bedömning att det bidrar till målet med skötseln, för att säkerställa syftet med reservatet.

Skötselområde 2.
Beskrivning
Varierad skog där struktur och ålderssammansättning är präglad av tidigare skogsbruk.

Mål
Skötselområdet ska i sin helhet vara kontinuerligt beskogat med bibehållna och utvecklade värden för naturvård och friluftsliv. Varierade förutsättningar inom skötselområdet styr målsättningen för varje bestånd, där ekologiska och sociala funktioner kan ha skiftande vikt.

Skötsel
Skogsbruk bedrivs med hyggesfria metoder där syftet är att samtidigt stärka naturvärden och rekreativa kvaliteter. Befintliga strukturer som har betydelse för värdena ska bevaras och stärkas. Det innebär att hålträd och all död ved ska sparas – och även nyskapas där så lämpligt. Skiktning, olikåldrighet och en allmän variation i övrigt i trädskiktet ska gynnas, liksom en stor trädslagsblandning, där lövinslag särskilt ska främjas. Skyddszoner ska lämnas mot våtmarker, hällmarker och andra impediment i minst den omfattning som behövs för att ingående naturvärden ska kunna bestå. Samtliga naturvärdesträd ska sparas och deras fortlevnad ska gynnas genom lämpliga åtgärder.

7. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötselmål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötselmål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

8. Källhänvisning

Artportalen. Uttag 2026-01-16
Jonsson, M. Belsing, A. & Svensson, O. 2025: *Naturvärdesinventering till fördjupad översiktsplan för Bensbyn och Björsbyn 2025.* Norconsult.
Luleå kommun. 2020: *Grönplan Luleå.*
Spansk, Ö. 2006: *Naturinventering – Hällorna*. Luleå kommun, PM 2006-07-05.

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med skötselområden
3. Karta med anläggningar och information

Bilaga 1

Översiktskarta

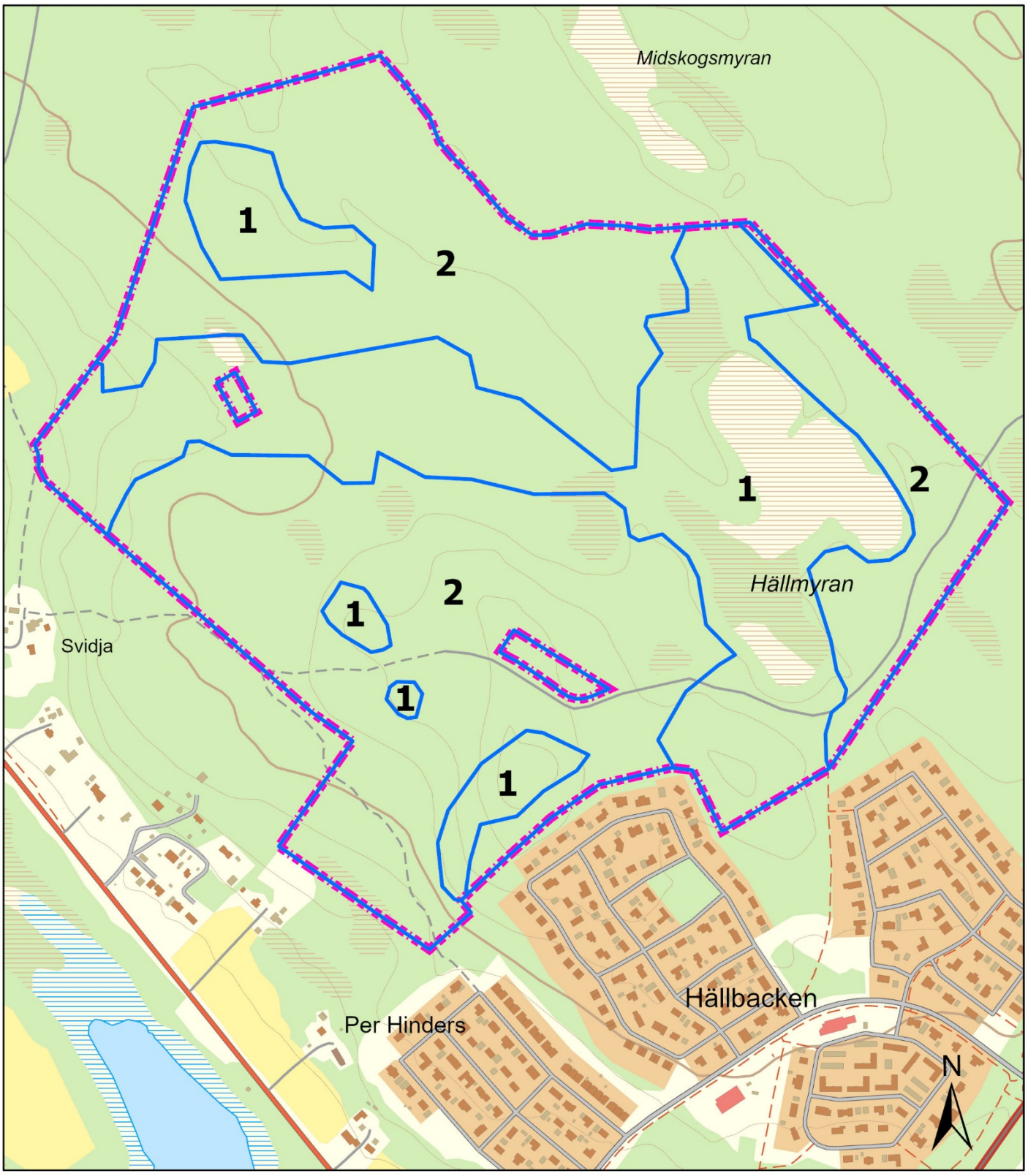

Gräns för naturreservatet Hällmyran

0 0,5 1 2 Kilometer

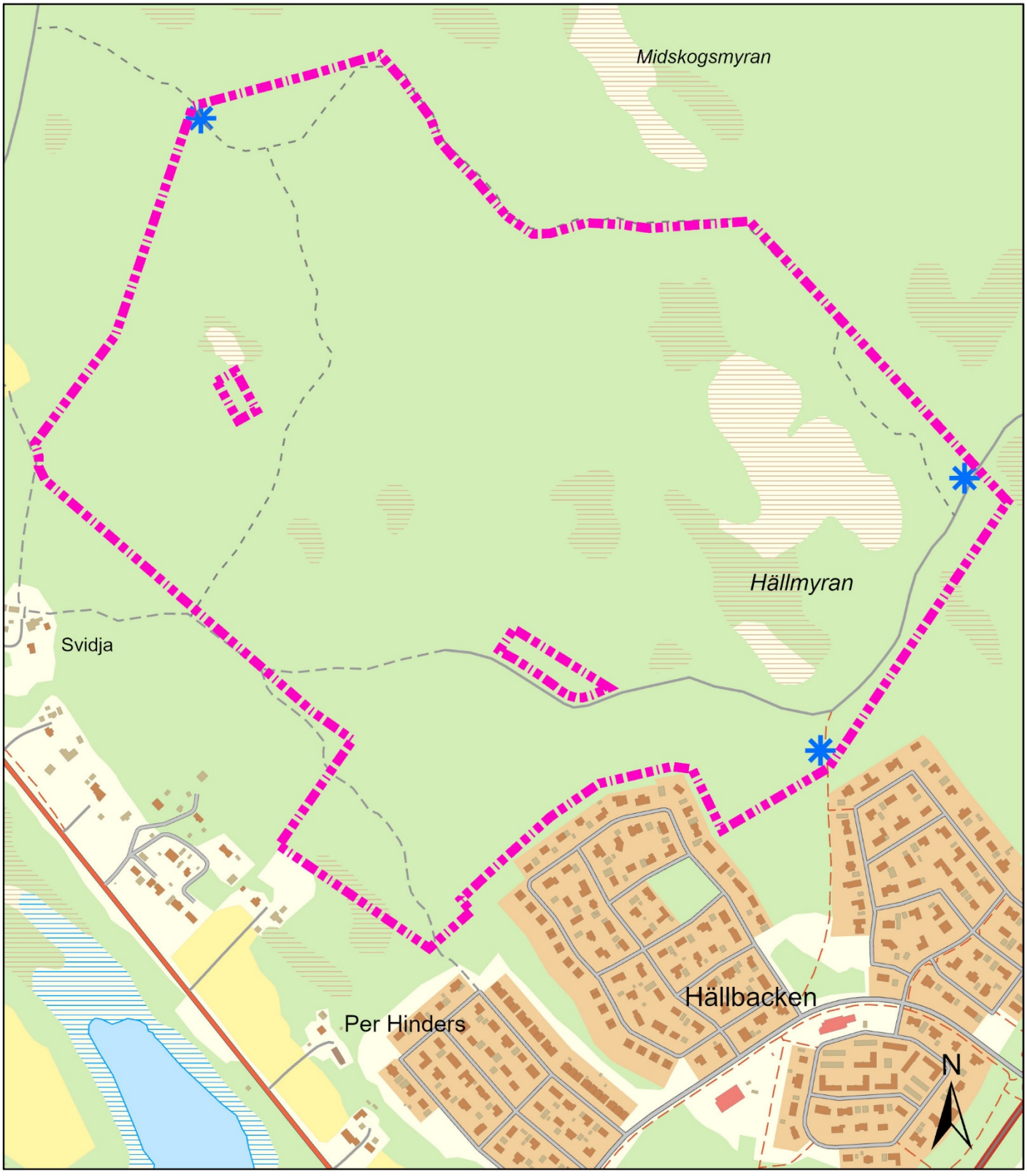
Bilaga 2

Skötselområden

Bilaga 3

Anläggningar och information

Ekonomiska konsekvenser av bildandet av naturreservatet Hällmyran

Hällmyrans skogsmark brukas idag enligt gällande skogsbruksplan. I planen ingår ytor med olika mål för brukandet. Produktionsskog omväxlar med bestånd som är avsatta för naturvård, där inget virkesuttag sker. Det tätortsnära läget innebär ett brukande med stor hänsyn, vilket betyder att produktionen inte maximeras utan natur- och rekreationsvärdena får i hög grad vara styrande. När området blir naturreservat kommer det att skötas med snarlik inriktning. Skillnaden är att skötseln blir mer tydligt styrd av målen i den fastslagna skötselplanen, men mängdmässigt bör skötselintensiteten inte påverkas nämnvärt. I praktiken skiljer sig skötseln, sett till metod och omfattning, inte särskilt mycket från det brukande som kommer att ske på hela det kommunala skogsinnehavet med ledning av kommunens skogspolicy och riktlinjer för skogsförvaltning. Avsatta ytor för naturvårdsändamål inom reservatet kommer som tidigare att bevaras, men med utrymme för naturvårdande åtgärder vilket mer än tidigare blir lagfäst i och med reservatsföreskrifterna.

Sammanfattningsvis blir det inga tillkommande kostnader inom skogsbruket och skötseln av naturen i området.

Viss röjning av stigar och vägar kan vara aktuellt men reservatsbildningen innebär ingen ytterligare förpliktelse i det avseende. Föreskrifterna är utformade så att sådan röjning är tillåten att utföra men det föreskrivs inte som en aktiv skötselåtgärd. Skötseln kan alltså utföras om kommunen bedömer det behövligt, men det sker i så fall oavsett att området blivit naturreservat. Det blir således heller inga tillkommande kostnader i den delen.

Det finns inga krav i lagstiftning eller från andra myndigheter om åtgärder eller arbetsinsatser som skulle vara kostnadsdrivande. Kommunens administrativa förvaltning av marken ökar inte. Praktisk övervakning av områdena fortgår inom gängse markförvaltning. Kommunens miljö- och byggnadsnämnd är tillsynsmyndighet över naturreservaten. Förutsebar tillsyn är eventuella punktinsatser i form av dispensärenden eller vid klagomål om brott mot reservatsföreskrifterna. Detta är en del i nämndens ordinarie myndighetsarbete som är självfinansierat genom tillsynsavgifter.

Slutsatsen är därför att reservatsbildningen inte kommer att medföra några ekonomiska konsekvenser för kommunen, annat än en mindre engångskost-

nad för entréskyltar, samt underhåll av dessa. Detta är kostnader som hanteras i infrastruktur- och servicenämndens ordinarie budgetprocess.

Örjan Spansk
Kommunekolog

§ 84

Uppdrag om att skapa nya naturreservat

Ärendenr 2024/257-3.1.0.3

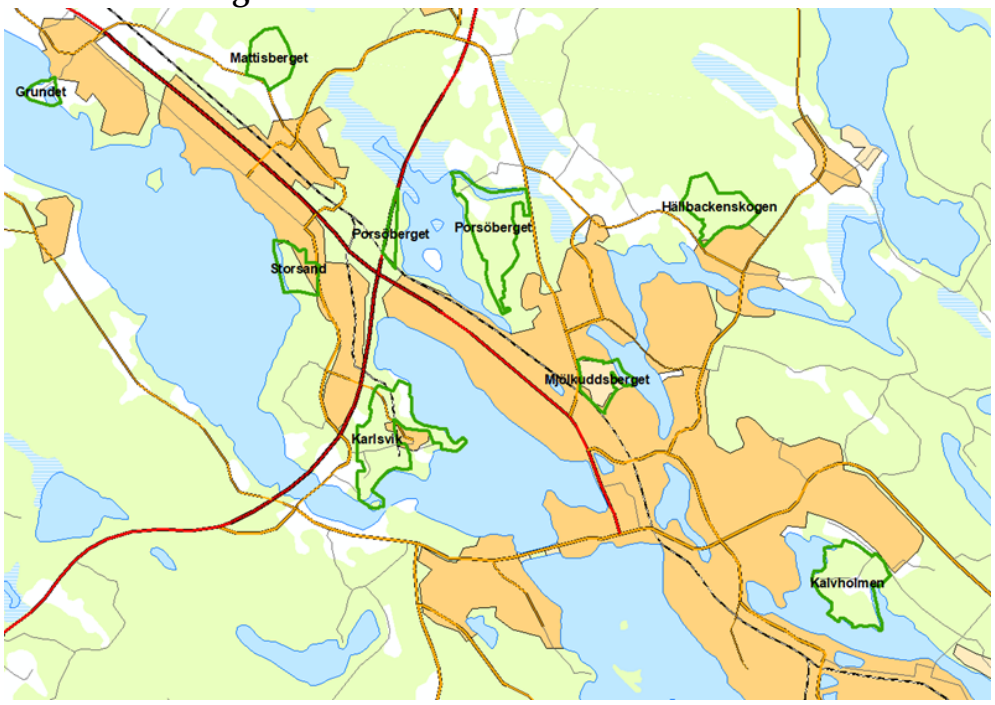
Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att godkänna i ärendet bilagd utredning i enlighet med KLF Hid: 2024.1497.
2. Kommunstyrelsen ger i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att i samråd med berörda förvaltningar ta fram förslag om naturreservatsbildning, med avgränsningar, syften, föreskrifter samt skötselplaner för i översiktsplanen angivna områden.
3. Kommunstyrelsen beslutar att förslagen tas fram gruppvis enligt i ärendebeskrivningen angiven ordning, där målsättningen är att de första naturreservaten, Mjölkuddsberget, Porsöberget, Kalvholmen Storsand och Grundet, kan inrättas under det första kvartalet 2025.
4. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatsobjektet Mattisberget utreds i samråd med markägaren för att nå en samförståndslösning innan eventuellt förslag till reservatsbildning tas fram och att reservatsbildning av Karlsvik tillsvidare får anstå i avvaktan på övergripande planering av området.

Reservationer

Anders Josefsson (M), Sana Suljanovic (M), Arne Nykänen (C), Ylva Mjärdell (L), Ingrid Vesterlund (SD) och Samuel Ek (KD) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Figur 1. Framtida naturreservat i stadsbygden. Avgränsningar enligt ÖP21

Figur 2. Framtida naturreservat i skärgården. Avgränsningar enligt ÖP21

Ärendet har initierats av kommunstyrelseförvaltningen som ett svar på det utredningsuppdrag som finns i Plan och budget 2024-2026, att skapa nya naturreservat. Uppdraget tolkas som en av aktiviteterna inom Plan och budgets fokus på hållbarhet, där tillgängliga grönområden och främjandet av biologisk mångfald anges som viktiga aspekter. Det ligger också i linje med översiktsplanens övergripande mål nr 4, Natur, som innebär att Luleås naturvärden finns kvar och har plats att utvecklas.

I översiktsplanens mark- och vattenanvändningskarta anges vilka områden som bör reserveras för grönstruktur, där några särskilt viktiga värdekärnor pekas ut som framtida kommunala naturreservat. Målsättningarna i Plan och budget och det nu aktuella uppdraget ses som ett uttryck för de rekommendationerna.

Samhällsomställningskontoret har utrett vilka premisser som gäller för de utpekade områdena och föreslår en tågordning för arbetet med att bilda naturreservaten. Områdenas inbördes värdering är i grunden jämlik, även om i viss mån olika förutsättningar kan råda för de olika reservaten. Av praktiska och resursmässiga skäl måste arbetet ändå utföras i en viss ordning. Förslaget innebär att reservatsbildningen sker gruppvis, där två-fem områden hanteras parallellt i varje omgång, enligt följande:

Grupp 1: Mjölkuddsberget, Porsöberget, Kalvholmen, Storsand och Grundet
Grupp 2: Hällbackenskogen, Altappen, Småskär och Degerö-Börstskär
Grupp 3: Mattisberget och Karlsvik

Processen för reservatsbildningingarna bedöms ta ca 1 år, vilket innebär att reservaten i grupp 1 bör kunna beslutas under första kvartalet 2025, grupp 2 fjärde kvartalet samma år och grupp tre eventuellt från 2026 och framåt.

Kostnaderna för reservatsbildningarna blir ytterst begränsade. Kommunen äger i princip all mark i områdena varför kostnaden för markförvärv bör kunna hållas till ett minimum. I övrigt handlar det om begränsade engångskostnader för gränsmarkeringar och informationsskyltar, samt underhåll av dessa. Framtida skötsel av områdena bör rymmas inom ordinarie driftsbudget hos berörda förvaltningar.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2024-02-26 § 17 föreslagit kommunstyrelsen besluta att godkänna i ärendet bilagd utredning. Kommunstyrelsen ger i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att i samråd med berörda förvaltningar ta fram förslag om naturreservatsbildning, med avgränsningar, syften, föreskrifter samt skötselplaner för i översiktsplanen angivna områden. Kommunstyrelsen beslutar att förslagen tas fram gruppvis enligt i ärendebeskrivningen

angiven ordning, där målsättningen är att de första naturreservaten, Mjölkuddsberget, Porsöberget, Kalvholmen Storsand och Grundet, kan inrättas under det första kvartalet 2025. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatsobjektet Mattisberget utreds i samråd med markägaren för att nå en samförståndslösning innan eventuellt förslag till reservatsbildning tas fram och att reservatsbildning av Karlsvik tillsvidare får anstå i avvaktan på övergripande planering av området. Under ärendets behandling i samhällsbyggnadsutskottet reserverade sig Anders Josefsson (M) mot beslutet.

Sammanträdet

Anders Josefsson (M), Sana Suljanovic (M), Arne Nykänen (C), Ylva Mjärdell (L), Ingrid Vesterlund (SD) och Samuel Ek (KD) föreslår avslå samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Ulrika Lundberg (V) och Stig Sörlin (MP) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Anders Josefsson med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens förslag gällande uppdrag om att skapa nya naturreservat, KLF Hid: 2024.1496
- Bakgrundsbilaga; utredning av förutsättningar för nya naturreservat, KLF Hid: 2024.1497
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2024-02-26 § 17, KLF Hid: 2024.1828

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

§ 95

Motion (KD) om demensby

Ärendenr 2025/921-1.1.1.5

Kommunstyrelsens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att avslå motionen.

Reservationer

Samuel Ek (KD) och Thomas Söderström (L) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Samuel Ek (KD) och Anne Wångblad (KD) har 2025-04-28 inkommit med en motion om demensby. Motionen har anmälts vid kommunfullmäktige 2025-05-19 § 93.

Motionärerna skriver att vi kristdemokrater har under en lång tid sett behovet av att förbättra och utveckla demensboenden i vår kommun. Med anledning av det som står skrivet i motionen föreslår motionärerna att:

- utreda möjligheterna att upprätta en demensby utifrån Luleå kommuns förutsättningar och behov.

Socialnämnden föreslås hantera ärendet då det berör utveckling av vård- och omsorgsboende samt strategisk planering av framtida omsorgsbehov.

Socialförvaltningens svar

Enligt forskning från bland annat Socialstyrelsen och Karolinska Institutet är demenssjukdom den diagnos som förväntas öka mest i framtiden. I socialnämndens Äldreplan 2022–2029 framgår att tillgången till anpassade och trygga boenden är en central del i att möta den demografiska utvecklingen och säkerställa goda livsvillkor för äldre. För bibehållen livskvalitet behövs moderna vård- och omsorgsboenden som stödjer trygghet, aktivitet och social delaktighet. Socialförvaltningen ska även arbeta med utvecklingen av välfärdsteknik och digitala lösningar som stärker äldres trygghet, självständighet och möjligheter till aktivitet.

Konceptet demensby kan se olika ut. Fin utemiljö och fina omgivningar som möjliggör för utevistelse samt aktiviteter utifrån förmåga och möjlighet till olika tjänster, exempelvis frisör och fotvård. Alla dessa delar finns inom Luleå kommuns boenden redan idag men kan såklart byggas ut mer och det upp-

draget anser förvaltningen ryms inom ramen för Äldreplanen. Det som kanske främst särskiljer konceptet demensby är att boendet ofta är mer utspritt och att det är inhägnat.

Socialförvaltningen anser att förbättringsåtgärder för demenssjuka ska ske inom befintlig struktur, i bostadsförsörjningsprogrammet och enligt den tidigare antagna Äldreplan och ser därför inget behov av att utreda möjligheterna att upprätta en demensby. Socialförvaltningen föreslår därför att socialnämnden beslutar rekommendera kommunfullmäktige att avslå motion.

Socialnämnden har 2026-02-26 § 32 rekommenderat kommunfullmäktige besluta att avslå motionen. Vid ärendet hantering reserverade sig Jenny Esberg (KD och Ylva Mjärdell (L) mot beslutet.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2026-04-07 § 58 beslutat bordlägga ärendet.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2026-04-20 § 38 föreslagit kommunfullmäktige besluta att avslå motionen. Vid ärendets behandling reserverade sig Samuel Ek (KD) mot beslutet.

Sammanträdet
Samuel Ek (KD) och Thomas Söderström (L) föreslår bifalla motionen.

Bodil Wennerbrandt Sevastik (S) och Sara Hjälte (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång
Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Samuel Ek med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beskrivning av ärendet
Motionen föreslår att Luleå kommun ska utreda möjligheten att etablera en demensby – ett särskilt boendekoncept där personer med demenssjukdom kan leva ett så självständigt och tryggt liv som möjligt i en miljö som efterliknar ett vanligt samhälle. Olika koncept har prövats i bland annat Nederländerna, Danmark och i Sverige, med syftet att minska oro, öka livskvalitet och främja självständighet hos personer med demens. Socialförvaltningen har frågat efter men ingen utvärdering var gjord av Sveriges första demensby i Vellinge.

Verkställande direktör (VD) på svenskt demenscentrum har i ett flertal artiklar tagit upp att konceptet ”demensby” bär på både för- och nackdelar. Vd

betonar att målet istället är att *"skapa ett mer demensvänligt samhälle"* där vardagssituationer fungerar bättre för personer med kognitiv svikt.

Bakgrunden till motionen är det växande antalet personer med demenssjukdom, vilket utgör en av de största framtida utmaningarna för äldreomsorgen. Enligt Socialstyrelsen och Karolinska Institutet beräknas antalet personer med demens i Sverige öka kraftigt fram till 2050. Detta ställer krav på kommunerna att planera för nya och anpassade boendeformer. Demensvänliga samhällen och miljöer ses som nyckelstrategier. Luleå kommun har under många år arbetat med konceptet trygghetsboende och har i jämförelse med många andra kommuner ett högt antal. Trygghetsboende är en boendeform som har tillkommit för att ge äldre som önskar det tillgång till större gemenskap och mer trygghet. Det finns trygghetsbostäder i drygt 60 procent av landets kommuner och mer än hälften av kommunerna bedömer att de har för få, enligt bostadsmarknadsenkäten 2025. I Luleå kommuns bostadsförsörjningsprogram är det också uttalat att trygghetsboenden ska finnas i alla stadsdelar samt i kommunens samlande byar.

Förvaltningen bedömer att det finns ett behov av att utveckla boendemiljöer för personer med kognitiv svikt och demenssjukdom inom samhället. Arbetet med att vidareutveckla befintliga vård- och omsorgsboenden pågår parallellt. Inom Luleå kommuns bostadsprogram förs en kontinuerlig dialog med bland annat Lulebo, socialförvaltningen bidrar också med sin expertkompetens till utvecklingen av bostadsområden i kommunen. Det är dock angeläget att understryka att ansvaret för denna utveckling är ett brett samhällsuppdrag och inte enbart socialnämndens ansvar.

I socialnämndens Äldreplan 2022-2029 framgår att tillgången till anpassade och trygga boenden är en central del i att möta den demografiska utvecklingen och säkerställa goda livsvillkor för äldre. För bibehållen livskvalitet behövs moderna och välfungerande vård- och omsorgsboenden som stödjer trygghet, aktivitet och social delaktighet. En fortsatt satsning på hållbara och kvalitativa boendemiljöer är därför avgörande.

Socialförvaltningen ska enligt planen prioritera utvecklingen av välfärdsteknik och digitala lösningar som stärker äldres trygghet, självständighet och möjligheter till aktivitet. Teknik som används rätt kan bidra till att förbättra omsorgens kvalitet och underlätta den dagliga verksamheten.

Förvaltningen arbetar exempelvis med införande av sensorteknik, olika digitala aktivitetshjälpmedel och kommer under 2026 ta fram ett koncept kring GPS-larm. GPS-larm är en trygghetsskapande tjänst som tidigare testats i Luleå utan fortsatt användning, men används nu framgångsrikt i andra kommuner

och ingår i Handslaget med SKR. Tekniken GPS-larm är en trygghetsskapande tjänst som erbjuds till personer med kognitiva nedsättningar.

Ökad trygghet: GPS-larm möjliggör att den enskilde kan vistas utanför hemmet och få larm om de inte hittar hem igen.
Säkerhet och självständighet: Syftet med GPS-larm är att ge den enskilde möjlighet att uppnå ökad självständighet och trygghet, även om de har funktionsnedsättningar.
Anpassning av larm: Larmen kan anpassas för att ge passiva larm baserat på geografiska trygghetszoner, vilket ökar tryggheten.

En översyn av utemiljön inom vård- och omsorgsboendena gjordes skyndsamt under pandemin men är också fortsatt en viktig del i Äldreplanen.

Dialog

Socialförvaltningen har analyserat förslaget i dialog med berörda verksamhetsområden inom äldreomsorgen. Bedömningen har grundats på aktuell forskning, erfarenheter från verksamheten och relevanta styrdokument.

Beslutsunderlag

- Motion (KD) om demensby, KLF Hid: 2025.5270
- Kommunfullmäktiges beslut 2025-05-19 § 93, KLF Hid: 2025.5598
- Socialnämndens beslut 2026-02-26 § 32, KLF Hid; 2026.2981
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2026-04-07 § 58, KLF Hid: 2026.4203
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2026-04-20 § 38, KLF Hid: 2026.4641

§ 32

Motion (KD) om demensby

Ärendenr 2025/668-1.1.1.5

Socialnämndens beslut

Socialnämnden beslutar att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionen.

Reservationer

Jenny Esberg (KD) och Ylva Mjärdell (L) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Samuel Ek (KD) och Anne Wångblad (KD) har 2025-04-28 inkommit med en motion om demensby. Motionen har anmälts vid kommunfullmäktige 2025-05-19 § 93.

Motionärerna skriver att vi kristdemokrater har under en lång tid sett behovet av att förbättra och utveckla demensboenden i vår kommun. Med anledning av det som står skrivet i motionen föreslår motionärerna att:

- utreda möjligheterna att upprätta en demensby utifrån Luleå kommuns förutsättningar och behov.

Socialnämnden föreslås hantera ärendet då det berör utveckling av vård- och omsorgsboende samt strategisk planering av framtida omsorgsbehov.

Socialförvaltningens svar

Enligt forskning från bland annat Socialstyrelsen och Karolinska Institutet är demenssjukdom den diagnos som förväntas öka mest i framtiden. I socialnämndens Äldreplan 2022–2029 framgår att tillgången till anpassade och trygga boenden är en central del i att möta den demografiska utvecklingen och säkerställa goda livsvillkor för äldre. För bibehållen livskvalitet behövs moderna vård- och omsorgsboenden som stödjer trygghet, aktivitet och social delaktighet. Socialförvaltningen ska även arbeta med utvecklingen av välfärdsteknik och digitala lösningar som stärker äldres trygghet, självständighet och möjligheter till aktivitet.

Konceptet demensby kan se olika ut. Fin utemiljö och fina omgivningar som möjliggör för utevistelse samt aktiviteter utifrån förmåga och möjlighet till olika tjänster, exempelvis frisör och fotvård. Alla dessa delar finns inom Luleå

kommuns boenden redan idag men kan såklart byggas ut mer och det uppdraget anser förvaltningen ryms inom ramen för Äldreplanen. Det som kanske främst särskiljer konceptet demensby är att boendet ofta är mer utspritt och att det är inhägnat.

Socialförvaltningen anser att förbättringsåtgärder för demenssjuka ska ske inom befintlig struktur, i bostadsförsörjningsprogrammet och enligt den tidigare antagna Äldreplan och ser därför inget behov av att utreda möjligheterna att upprätta en demensby. Socialförvaltningen föreslår därför att socialnämnden beslutar rekommendera kommunfullmäktige att avslå motion.

Socialnämndens arbetsutskott har 2026-02-12 § 19 föreslagit socialnämnden besluta att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionen.

Sammanträdet
Socialförvaltningen föredrar ärendet.

Jenny Esberg (KD) och Ylva Mjärdell (L) föreslår bifalla motionen.

Tim Larsson (S), Carola Lidén (C), Annika Sundström (V), Ann-Christin Lahti (MP) och Andreas Skarvö (M) föreslår bifalla arbetsutskottets förslag.

Protokollsanteckning
Andreas Skarvö (M) önskar tillföra följande protokollsanteckning: Moderaterna yrkar avslag på motion från KD ärende nr 5 som den är skriven. Moderaterna vill dock protokollföra att partiet inte är emot en neutral utredning, att förutsättningslöst analysera för och nackdelar med fokus på kommunmedborgare, brukare och resurser.

Beslutsgång
Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag och Jenny Esberg med fleras förslag mot varandra och finner att socialnämnden bifaller arbetsutskottets förslag.

Beskrivning av ärendet
Motionen föreslår att Luleå kommun ska utreda möjligheten att etablera en demensby – ett särskilt boendekoncept där personer med demenssjukdom kan leva ett så självständigt och tryggt liv som möjligt i en miljö som efterliknar ett vanligt samhälle. Olika koncept har prövats i bland annat Nederländerna, Danmark och i Sverige, med syftet att minska oro, öka livskvalitet och främja självständighet hos personer med demens. Socialförvaltningen har frågat efter men ingen utvärdering var gjord av Sveriges första demensby i Vellinge.

Verkställande direktör (VD) på svenskt demenscentrum har i ett flertal artiklar tagit upp att konceptet ”demensby” bär på både för- och nackdelar. Vd betonar att målet istället är att *”skapa ett mer demensvänligt samhälle”* där vardagssituationer fungerar bättre för personer med kognitiv svikt.

Bakgrunden till motionen är det växande antalet personer med demenssjukdom, vilket utgör en av de största framtida utmaningarna för äldreomsorgen. Enligt Socialstyrelsen och Karolinska Institutet beräknas antalet personer med demens i Sverige öka kraftigt fram till 2050. Detta ställer krav på kommunerna att planera för nya och anpassade boendeformer. Demensvänliga samhällen och miljöer ses som nyckelstrategier. Luleå kommun har under många år arbetat med konceptet trygghetsboende och har i jämförelse med många andra kommuner ett högt antal. Trygghetsboende är en boendeform som har tillkommit för att ge äldre som önskar det tillgång till större gemenskap och mer trygghet. Det finns trygghetsbostäder i drygt 60 procent av landets kommuner och mer än hälften av kommunerna bedömer att de har för få, enligt bostadsmarknadsenkäten 2025. I Luleå kommuns bostadsförsörjningsprogram är det också uttalat att trygghetsboenden ska finnas i alla stadsdelar samt i kommunens samlande byar.

Förvaltningen bedömer att det finns ett behov av att utveckla boendemiljöer för personer med kognitiv svikt och demenssjukdom inom samhället. Arbetet med att vidareutveckla befintliga vård- och omsorgsboenden pågår parallellt. Inom Luleå kommuns bostadsprogram förs en kontinuerlig dialog med bland annat Lulebo, socialförvaltningen bidrar också med sin expertkompetens till utvecklingen av bostadsområden i kommunen. Det är dock angeläget att understryka att ansvaret för denna utveckling är ett brett samhällsuppdrag och inte enbart socialnämndens ansvar.

I socialnämndens Äldreplan 2022-2029 framgår att tillgången till anpassade och trygga boenden är en central del i att möta den demografiska utvecklingen och säkerställa goda livsvillkor för äldre. För bibehållen livskvalitet behövs moderna och välfungerande vård- och omsorgsboenden som stödjer trygghet, aktivitet och social delaktighet. En fortsatt satsning på hållbara och kvalitativa boendemiljöer är därför avgörande.

Socialförvaltningen ska enligt planen prioritera utvecklingen av välfärdsteknik och digitala lösningar som stärker äldres trygghet, självständighet och möjligheter till aktivitet. Teknik som används rätt kan bidra till att förbättra omsorgens kvalitet och underlätta den dagliga verksamheten.

Förvaltningen arbetar exempelvis med införande av sensorteknik, olika digitala aktivitetshjälpmedel och kommer under 2026 ta fram ett koncept kring GPS-

larm. GPS-larm är en trygghetsskapande tjänst som tidigare testats i Luleå utan fortsatt användning, men används nu framgångsrikt i andra kommuner och ingår i Handslaget med SKR. Tekniken GPS-larm är en trygghetsskapande tjänst som erbjuds till personer med kognitiva nedsättningar.

Ökad trygghet: GPS-larm möjliggör att den enskilde kan vistas utanför hemmet och få larm om de inte hittar hem igen.
Säkerhet och självständighet: Syftet med GPS-larm är att ge den enskilde möjlighet att uppnå ökad självständighet och trygghet, även om de har funktionsnedsättningar.
Anpassning av larm: Larmen kan anpassas för att ge passiva larm baserat på geografiska trygghetszoner, vilket ökar tryggheten.

En översyn av utemiljön inom vård- och omsorgsboendena gjordes skyndsamt under pandemin men är också fortsatt en viktig del i Äldreplanen.

Dialog
Socialförvaltningen har analyserat förslaget i dialog med berörda verksamhetsområden inom äldreomsorgen. Bedömningen har grundats på aktuell forskning, erfarenheter från verksamheten och relevanta styrdokument.

Beslutsunderlag
- Motion (KD) om demensby, SOC Hid: 2025.1672
- Kommunfullmäktiges beslut 2025-05-19 § 93, SOC Hid: 2025.1671
- Socialförvaltningens förslag avseende motion (KD) om demensby, SOC Hid: 2026.413
- Socialnämndens arbetsutskotts beslut 2026-02-12 § 19, SOC Hid; 2026.545

Beslutet skickas till
Kommunfullmäktige
Verksamhetschef vård och omsorg

Luleå, 28 april 2025

Motion till kommunfullmäktige Luleå

Demensby

Vi kristdemokrater har under en lång tid sett behovet av att förbättra och utveckla demensboenden i vår kommun. För personer med demenssjukdom är det viktigt att få komma ut i naturen från den miljö de befinner sig i för att stimulera sina olika sinnen. Det är dessutom fördelaktigt att kunna röra sig med lätthet. Många personer med demenssjukdom har svårt att vara sociala vilket medför en ofrivillig ensamhet.
Kommunen ska därför kunna erbjuda en trygg och säker vård med fungerande och samordnade insatser. Utvecklingen i Sverige visar att fler människor drabbas av demenssjukdom och andelen yngre som får diagnosen ökar. Vi behöver få en större acceptans för sjukdomen och skapa ett demensvänligare samhälle.
En ”demensby” är en sluten enhet där ”byn” disponerar ett område med flera hus där man bor och lever ett så vanligt liv som möjligt. Syftet med demensbyn är att vardagslivet ska påminna om det liv brukaren hade innan och att kunna leva så självständigt som möjligt. I området kan finnas en affär, restaurang, utrymmen för umgänge, frisör, fotvård med mera. Vårdpersonalen som arbetar i demensbyn utför även sysslor i affären eller restaurangen samtidigt som de vårdar de äldre. Inom området kan brukaren röra sig fritt. Demensbyar finns redan bl.a. i Schweiz, Nederländerna, Danmark. I Sverige har det hittills upprättats ett fåtal demensbyar. I Vellinge kommun finns landets första demensby. Linköping har tagit beslut om att införa och i Nässjö kommun finns det planer på att anlägga en demensby.
Kristdemokraterna i Luleå önskar att det skyndsamt görs en utredning för att pröva nya former av boendemiljöer för personer med demenssjukdom som alternativ till det vi kan erbjuda idag.
Mot denna bakgrund är det därför angeläget att Luleå kommun beslutar:

• att utreda möjligheterna att upprätta en demensby utifrån Luleå kommuns förutsättningar och behov.

Samuel Ek och Anne Wångblad
Kristdemokraterna Luleå

Snabbinterpellation (M) om att förebygga och minska våld i skolorna

Ärendenr 2026/694-1.1.1.6

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att interpellationen får ställas och besvaras av barn- och utbildningsnämndens ordförande vid kommunfullmäktiges sammanträde 2026-05-18.

Sammanfattning av ärendet

Sana Suljanovic (M) har lämnat in en interpellation ställd till barn- och utbildningsnämndens ordförande Maritha Meethz (S) gällande att förebygga och minska våld i skolorna.

Följande frågor ställs i interpellationen:

1. *Vilka konkreta åtgärder har Barn- och utbildningsnämnden i Luleå vidtagit sedan december 2025 för att förebygga och minska våld i skolorna?*
2. *Hur följer nämnden upp och utvärderar effekterna av dessa åtgärder?*
3. *Har några särskilda resurser tillförts skolorna (exempelvis elevhälsa, trygghetsskapande personal eller utbildningsinsatser) för att möta problematiken?*
4. *Vilka rutiner finns idag för att hantera allvarliga våldsincidenter, och har dessa förändrats efter december 2025?*
5. *Känner ordföranden sig trygg i att nämnden idag har tillräckliga verktyg och beredskap för att hantera frågor kopplade till grovt våld i skolan?*

Beslutsunderlag

- Snabbinterpellation (M) om att förebygga och minska våld i skolorna, KLF Hid: 2026.4804

Kristina Larsson
Kommunsekreterare

Interpellation till ordföranden i Barn- och utbildningsnämnden i Luleå kommun

Efter en rad allvarliga våldsincidenter som har inträffat i Luleås skolor under förra året 2025 uttalade nämndens ordförande i december att våldet i Luleås skolor skulle tas på största allvar. Uttalandet gav uttryck för en tydlig ambition att stärka tryggheten för elever och personal. Sedan dess har det dock varit tyst från den politiska majoritetens sida kring vilka konkreta åtgärder som faktiskt har vidtagits.

Frågan om trygghet och studiero i skolan är grundläggande. När grovt våld förekommer i skolmiljöer påverkar det inte bara de direkt drabbade utan skapar oro i hela verksamheten. Det är därför avgörande att arbetet mot våld är systematiskt, transparent och långsiktigt.

Mot bakgrund av detta vill jag ställa följande frågor till nämndens ordförande:

1. Vilka konkreta åtgärder har Barn- och utbildningsnämnden i Luleå vidtagit sedan december 2025 för att förebygga och minska våld i skolorna?
2. Hur följer nämnden upp och utvärderar effekterna av dessa åtgärder?
3. Har några särskilda resurser tillförts skolorna (exempelvis elevhälsa, trygghetsskapande personal eller utbildningsinsatser) för att möta problematiken?
4. Vilka rutiner finns idag för att hantera allvarliga våldsincidenter, och har dessa förändrats efter december 2025?
5. Känner ordföranden sig trygg i att nämnden idag har tillräckliga verktyg och beredskap för att hantera frågor kopplade till grovt våld i skolan?

.

Luleå 20260425

Sana Suljanovic (M)

Snabbinterpellation (C) om kvarteret Bävern – vad är status och varför dröjer det?

Ärendenr 2026/744-1.1.1.6

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att interpellationen får ställas och besvaras av samhällsbyggnadsutskottets ordförande vid kommunfullmäktiges sammanträde 2026-05-18.

Sammanfattning av ärendet

Arne Nykänen (C) har lämnat in en interpellation ställd till samhällsbyggnadsutskottets ordförande Fredrik Hansson (S) gällande kvarteret Bävern – vad är status och varför dröjer det?

Följande frågor ställs i interpellationen:

1. *Vad är den aktuella statusen i detaljplanearbetet för Kvarteret Bävern och vad återstår innan samråd kan genomföras?*
2. *Vilka är de huvudsakliga orsakerna till att processen dragit ut på tiden efter att markanvisningstävlingen avgjordes?*
3. *När bedömer ordföranden att detaljplanen kan antas och projektet gå vidare till genomförande?*

Beslutsunderlag

- Snabbinterpellation (C) om kvarteret Bävern – vad är status och varför dröjer det?, KLF Hid: 2026.5090

Kristina Larsson
Kommunsekreterare

Interpellation till Samhällsbyggnadsutskottets ordförande Fredrik Hansson

Kvarteret Bävern – vad är status och varför dröjer det?

Kvarteret Bävern, den gamla brandstationstomten, är ett av Luleås mest centrala och strategiskt viktiga utvecklingsområden. Centerpartiet har under lång tid drivit på för en mer öppen, transparent och kvalitetsdriven process för centrala markanvisningar. När kommunen valde att gå vidare med en markanvisningstävling för kvarteret Bävern välkomnade vi det som ett steg i rätt riktning.

När tävlingen avgjordes i mars 2024 fanns en tydlig förväntan om att utvecklingen nu skulle ta fart. I stället ser vi att detaljplanearbetet fortfarande inte nått samrådsskede och att tidsplanen sträcker sig många år framåt.

Mot denna bakgrund vill jag fråga Samhällsbyggnadsutskottets ordförande:

1. Vad är den aktuella statusen i detaljplanearbetet för Kvarteret Bävern och vad återstår innan samråd kan genomföras?
2. Vilka är de huvudsakliga orsakerna till att processen dragit ut på tiden efter att markanvisningstävlingen avgjordes?
3. När bedömer ordföranden att detaljplanen kan antas och projektet gå vidare till genomförande?

Luleå 2026-05-03

Arne Nykänen, Centerpartiet

Centerpartiet